

U. Coll. de la Comp. J. J. de Granada B. B. J.
R-2079H

HISTORIA ECCLE- SIASTICA NOVA.

QVA BREVI COMPENDIO; RES IN
ECCLESIA GESTAE, ROMANORVMQVE
Pontificum à B. Petro vsq; ad Paulum
IIII. describuntur.

AVTHORE MICHAELE BVCCHIN-
gero Colmariense.

RELIQVA QVAE HOC LIBRO TRACTAN-
tur, ex praefatione cognosces.

Sophonia ij. Cap.

*Letare & exulta in omni corde filia Hierusalem. Rex Israël Dominus in
medio tui, non timebis malum ultra.*

LOVANIJ,
Apud viduam Seruatij Sasseni, impensis haeredum
Arnoldi Birckmanni.

M. D. LX.

Cum Gratia & Privilegio Regio. Sig. P. de Lens.

0
1
2
3
4
5
6
7
8
9
10
11
12
13
14
15
16
17
18
19
20
21
22
23
24
25
26
27
28
2

U. Coll. de la Comp. des J. de Granada B.B.S.
R-3079H

HISTORIA ECCLE- SIASTICA NOVA.

QVA BREVI COMPENDIO; RES IN
ECCLESIA GESTAE, ROMANORVMQVE
Pontificum à B. Petro vsq; ad Paulum
IIII. describuntur.

AVTHORE MICHAELE BVCCHIN-
gero Colmariense.

RELIQVA QVAE HOC LIBRO TRACTAN-
tur, ex praefatione cognosces.

Sophonia ij. Cap.
Latere & exulta in omni corde filia Hierusalem. Rex Israël Dominus in
medio tui, non timebis malum ultra.

LOVANIJ,
Apud viduam Seruatij Sasseni, impensis hæredum
Arnoldi Birckmanni.

M. D. LX.

Cum Gratia & Privilegio Regio. Sig. P. de Lens.

Cautum est Priuile- gio Regio.

NE quis præter hæredes Seruatij Sasseni, hanc Historiam Ecclesiasticam nouã, Michaelis Bucchingeri Colmariensis, intra quatuor annos proximos excudat, aut diuendat. Præuaricatori confiscatio istiusmodi librorum, & grauis mulcta pecuniaria in pœnam cõstituta. Vt latius patet in literis Bruxellis datis Anno 1559. Aprilis 8.

Signatis P. de Lens.

AD DEVM PRECATIO PRO Ecclesia sancta Catholica.

EST vnum corpus varijs Ecclesia terris,
Per Christum miris consociata modis:
Qui caput illius, nos diuisa membra vocamur,
Quos eadem casto iungit amore fides.
O caput, ò nostræ reparator Christe salutis,
Quem dominum nouit Christiadum ora summi.
Qui quodcumq; uoles uel nunc perficis ipso,
Cuius ut hæc rerum est machina tota manu.
Collige nos varijs sparsos tot sensibus, vni
Quos hic diuersos vis inimica facit.
Fac, ut qui loti sacra baptismatis vnda,
Ac per te geniti, turba nouata sumus,
Concordes verè corpus coeæmus in vnum.
Cælitus vnitum cuius es ipse caput.
Ceu propria humanam reparasti morte salutem,
Deniq; & immensi totius orbis opus:
Sic eadem nobis Da sit doctrina fidesq;,
Grataq; plebs celebret nomen in orbe tuum.
Tot fluctus passim, rapidus tot verte procellas,
Hæc tua queis variè voluitur ipsa ratis.
Naufragium siquidem præsens minitatur & urget,
Et prope iam sæuis præda rotamur aquis.
Vlla nec vires hominum, sapientia nulla,
Iam nec opes poterunt ferre salutis opem.
Hos rerum fluctus, tempestatesq; malignas
Sola serenabunt lumina, Christe tua.

ALIA PRECATIO CVLVA PRO PACE.

Omnipotens æterne Deus, rerumq; creator,
Qui mare, qui terras, summaq; regna tenes.
Huc oculos aduerte tuos, auresq; benignas,
Et clemens populi suscipe vota tui.
Temporibus, que sunt longè tristissima, nostris
Pacis, te petimus, munera redde tuæ:
Per Christum, vera quem voce fatemur, IESVM,
Tecum cum sacro Flamine Numen idem.

SEBASTIANVS SOLIDVS
scripsit vij. Calend. Martias.

REVERENDISSIMO IN CHRISTO PATRI, EIDEMQUE PIENTISSIMO PRIN-

CIPII, ET DOMINO, D. IOANNI

Rudolpho, Abbati Murbacensi & Lutrensi, Domino suo clementi, Michael Bucchin-
gerus, S. D. P.

TSI Christus saluator, Princeps, gloriosissima & triumphali sua passione serpentis antiqui caput ita cō-
triuertit, vt iam nihil virium seu potestatis in vnctos
& electos habeat teneatq; nisi quantum à Deo Opt.
Max. ipsi conceditur. Tamen non quiescit stygius ille
veterator, millies execrandus, subinde supercilium erigere, & vene-
roso suo Circeò poculo, humanū genus, quod primitus exercuit, so-
porare, dementare, adeoq; hominū saluti nunquā non insidiari. Nū-
quam, inquā, capit somnū somnificus ille Sched & antiquus amuleti
dissuasor, verū omnē (quod aiūt) mouet lapidem: id vnū die noctuq;
curās, vt quoscūq; à tramite salutis in inuīū adducat. Atq; id quidē
nō solū per se, sed per cacangelos & spiritus impostores, superciliosos
vafrosq; hæresiotas ministros suos: Quorum quidē instinctui, etiam
nostro tempore deploratissimo, fere (Eheu) nouissimo, nimium plus
res aures præbent. Hoc ego cum cōsiderarem, temperare mihi ne-
quiui, quin cruentissimorum pseudomistarum (qui sua vota secant)
panurgā & fucum detegerem, vt si qui boni Christiani, ex illius insi-
dijs nōdum circumuenti & illaqueati sint, à nequissimis hostibus
pseudoangelicis, sibi cauendum esse intelligant: Si qui verò lethife-
ro illo philtro inebriati, adeoq; illorum laqueis irretiti sint, vt quū
compedes suos intellexerint, profundā summi opificis misericordiā
supplices implorātes, vinculorum suorum dissolutionem impetrēt.
Quēadmodū verò hostis, tū demū periculosissimus & dirus est, quū
amicū se simulat, & latrones pessimi sunt, qui amplexādo strāgulāt,
Ita hoīes profugi ab Ecclesia, cum maximē nobile inferorū spoliū &
animas, ad interitū ducūt, dū se nō sanguinarios hostes, sed amicos:
Nō cacāgelos, sed angelicos simulāt & ostēdunt. Hac ratione impul-
sus, classicos & grauissimos pietatis authores (ex quibus, tāq; ex ame-
nissimo prato, selectissimos flosculos, gnomas & iudicia decerpsi, &
in hunc librum, quasi semina quædā odoriferæ herbe, inspersi & cō-
traxi) religionisque orthodoxæ assertores præcipuos quos θεοδιδάκτους
vocamus,

DEDICATORIA.

vocamus, quanta potui diligentia, cura & attentione animi, perlegi:
ita quidem, vt ipsorum & consilio adiutus, & autoritate firmatus,
me recentioribus hæresiarchis opponerem. Non quidem ad effun-
dendum sanguinem, sed ad iugulandum errores, veritatem enim tace-
re, est aurum sepelire. Has ergo primitiolas & theses, quum vidis-
sent amici haudquaquam indocti, videlicet D. Eberardus Billikius,
Albertus Mazius, Theobaldus Thamerus, Bartholomeus Grotus,
& cæteri tui nominis studiosissimi, omni ope conuili sunt efficere, ne
supprimeretur altera foetura. At ego, omnium doctissimorum abor-
titiuus, incertos alex iactus formidans, humilemque dicendi filū, & stis-
li tenuitatem perpendens, id prorsus reculaui, qui mihi ipsi (solent
nanq; primi foetus horriduli esse & insuauiores) ea, memoriæ consul-
turus consarcinarā: addens præterea, me nudius atq; incultius scrip-
sisse, q̄ pro hoc nostro seculo politissimo, vt enim nō solum ardua res
est theologica tractare, ita periculosum quæq; vel doctioribus esse
cōspicor, scripta sua in lucē hocce nostro auro emittere: cū dictum sit,

Τὸ γυνῶσι σαυτοῦ πανταχοῦ ἐστὶ χριστιανισμῶ.

*Id est, suas
metiri vires
vndiq; est
frugiterum.*

Ad hæc libens ego ingenij mei habetudinem, oculorum cecutiē-
tiam inter tā radiantia astra agnosco. Verebar adhuc fieri haud par-
uæ præsumptionis vitio obnoxius, si indoctus ad docendū prorūpe-
rem, de meaq; penuria alios ditare vellem, nondū enim adipe & pin-
guedine spiritaliū charismatū repletus. Præterea, qui leuari in modū
alsumptis pennis, altius q̄ par est volare cōtendunt, facillime glutis
no solaribus radijs dissoluto, vno motu ad imū è supernis deturbāt.
Cum enim tāgo abusus, mox futuros obmurmuratores scio, fucis si-
miles ignauis, nihil nō caninis ricibus mordētes, qui dicturi sunt, su-
perciliosus est, aliena à nostris moribus p̄dicat, etiā si inuidia virtute
parta, gloria, nō inuidia, putāda sit. Si autē schismaticos pungo, mox
adulator sum & hypocrita, sic multis innatū est calūniari, & nescio
an vnq; δὲ λαοῶν Lucianica validior: sic reprehendebatur à Pseudo-
apostolis D. Pauli studiū, ipse tamē ἐνεπίσημος mansit. Hic illi viri
mecenates egregij: Eo magis in publicū dabis. An non Moabitida
mulier spicas collegit? an nō formicis sua ira? An nō impetus hic sa-
cre semina mētis habet. Nōne & minutis herbis magna inest virtus,
ac minimis gemis maximū adest preciū? Quis est qui accēdit lucer-
nā, & in occulto potit, neq; subter modiū, sed sup candelabrū, vt qui
ingrediuntur lumē videāt? Præterea iunioribus mystis ansā dabis
tur, & imperiti nondum emunctæ naris, quibus cortice natate op-
pus est, quibusque non vacat grandia Heroum volumina (spissi-
tudine commentariorum deterriti) reuoluerē, in præptu, & breui

*Cicer. in v.
inuest. in
Catil.*

Ruth. 2.

(dixerunt) manu summarium habebunt (modo non sit omnino mucosifis naribus ἀναγνώσις) contra dicaculos anomistas. Sic ergo persuasus reiiciens vulgi subannationem, ventis vela commisit: Cum tota virtutis laus (vt præclarè scriptum est à Cicerone) in ipsa tantum actione cōsistat. Et Isocrates, ἐὰν ἴς φιλομαθὴς ἔσῃ πολυμαθὴς. Præstat Penelope telas texere, quàm ocio & delicijs diffluere. Non nobis solum nati sumus, sed quisque ad id quod facere potest, detrudendus est, inquit Cicero. Qui diu vixit, nec profecit ad bonos mores, & honesta studia, non diu vixit, sed diu fuit. Sic nec qui varijs tēpestatibus huc illuc voluitur, multum nauigauit, sed multum iactatus est. Nemo vnquam ignauia immortalis factus est, inquit Salustius. Et Horatius. Qui felices aliquando esse volunt, laborare debent. Mala mille affligunt hominem, cui segne & inutile corpus.

Ignori nulla cupido.

Otium vitandū.

*Segnities hominis cunctos effoeminat artus,
Emollit vires, ingeniumq; rapit.*

Sic Dominus in mundi primordio labori addixit filios Adæ: Ex qua sententia illud scriptum est à Paulo ad Ecclesiam Thessalonicensiū, si quis non operatur, nec comedat. Salomō exemplo formicæ segnes ad opus extimulat, Et Dauid beatū esse ait, edentē panē labore manuum suarum quæsitum. Nec Dominus noster in Euangelio suo non laborem tollit, sed anxiam solitudinem de successu, quod est μετάνοια. Nam etiam sancti illi Eremitæ, quum se ardor ille contemplationis interdum remiserat, exercebant se varijs operibus, pars manū, quidā ingenijs, taceo numerosam exemplorū syluam, ne ea cōposito coegisse in vnum videar ad inanē ostentationē. Sed cuius vigilix, rogasne? singulis mortalibus, Quis enim ignorat nos in hoc natos vt omnibus viuamus? Quis dormiens vnquam trophæum fixit? quis in delicijs viuens & cantibus sese oblectans, pietatis coronis est vnquam decoratus? Quis sementis tempore domi sedens, instante æstate sinū suum manipulis impleuit? Quis vindemiauit vineā, quā ipse non cōseuerit? Quis certaminū præfectus adeo caret iudicio, vt ipsē coronis dignos iudicet, victorē, & eū qui nihil certarit? Eorum sunt fructus, quorum fuerunt labores. Nemo qui non cucurrit palmam & brabæon retulit. Labores gloriam pariunt, sudores coronas comparant. Ex laboribus valetudo, ex sudoribus salus. Exercitium dormientem naturam excitat, morbos fugat, deniq; temporis lucra est vberimum, Blando veneno desidia, virtus paulatim euicta senescit, Luxus & otium in iuuenibus stultitia est, in senibus verò crimē.

*Corrumpunt forti celsas cum pectore mentes
Ocia plumoso desidiosa toro.*

Maxis

Maximè necessarium est (inquit Chrysofostomus) vt qui Deo placere, probusq; & castus esse nititur, vitam degat non supinam, mollem, & dissolutam: sed laboriosam, multisq; negotijs & sudoribus plenā. Nullum beneficij genus heroicis animis dignius, quàm quod erogatur in posteros. Sudoribus emuntur literæ, sed pariūt immortalitatem. Vigilijs parantur, sed semel partæ nunquā amittuntur. Serius cōtingunt, sed vbi contigerint tutissima simul & perennis est possessio. Ponite ait Dominus, corda vestra super vias vestras, Ascēdite in montem, portate lingua, & ædificate domum, & acceptabilis mihi erit, atq; glorificabor, ait Dominus Deus noster, ad institutū. Merces interim nostras nullis præferimus, nec gloriolæ choragium quidē ambiētes, id bona numina testor, Christi gloriā quero, nō morror lectorum applausum, cessurus libenter meliora adferētibus (nō fieri potest, inquit Philon, vt magna discatur ante parua) quorū etiā nō recuso limā. Important alij ad structurā Ecclesiastici ædificij margaritas, alij gemmas quamlibet preciosas, illi aurū & argentū. Nos importamus ligna, imō si hæc non placent, offerimus fœnum & stipulā. Quum huc autē atq; illuc multū diuq; circūspicerē, cui hosce meos ardores, & gratū animū nominatim (Priscis namq; mos fuit scriptoribus, suas vmbrales lucubrationes, quo feliciori omine in lucē prodiret, consecrare, inscribere atq; nuncupare principibus) dedicarē: Nemo mihi te, princeps ter maxime, cū dignior, tum aptior occurrit. Primū enim (frigescat adulatio, cū hæc sit panoplæ similis pictæ delectās solum, nihil verò vtilitatis præbēs) norunt pleriq; R. D. T. & pietate & eruditione multiuga insignē esse, ideoq; amabilē. Itaq; plerique tuā nobilitatē nō ex maiorū imaginibus, quas clarissimas accepisti, sed ex virtute dimetiuntur. Nouimus, τοὺς αὐτοὺς εὐγενεῖς τοὺς καὶ ἐνορέτους. Recte igitur διδασκαλὸς vocaris, Recte φιλαργός, qui verè bonis rebus studes, & bonos adamas & promoues, à quo mala ita sunt aliena, q̄ quæ alienissīma. Euangelij tuba, & doctrinæ Christianæ præoptuariū: Apostolus Paulus in Ecclesiæ ministro perfectissimo desiderat sobrietatem, prudentiā, sanctitatē, cōtinentiā, sanāq; doctrinā. Quæ omnia in te vno affatim cumulata cōspiciuntur, atq; vt summatum dicā, in te sacerdotalia ornamenta collucent, & virtus splēdicat. Et sicut claritudo natalium nō facit matrēfamilias, sed boni mores. Ita neq; stēmata, neq; opes, neque nobilitas dāt primatum apicēque sacerdoti, sed religio doctrinæ copulata. At non cōmodum videtur esse, princeps optime, nunc tuas omneis laudes recensere, probe sciens, & tenuitatē meā, id digne & pro merito non posse, aususque tuas ad laudes proprias plusquā Catoniana grauitate ac seueritate

A iij

ritate

ritate rigidas & oclusas esse. Ceterum hanc nostram quantulamcunq; lucubrationem, tuam gravissimam dignitati nuncupandam censuimus, Excellentissime antistes, in aliquantum nostram in eam gratitudinis testimonium & argumentum, ob amplissima in nos ab ipsa collata beneficia. Siquidem non solum humana lege, aut exemplis donatam & probro semper habitam ingratitude perspicimus: verum etiam divina, quae certissima est regula certissimulq; gnomon, humanarum omnium sanctionum. Cui accedit Solomon in libro Sapientiae dicens. Ingrati spes, tanquam hybernalis glacies tabescet: & disperiet tanquam aqua superuacua. Demum in Evangelica lectione sugillantur merito & redarguuntur novem illi Elephatiaci, Ex quibus plane perspicuum est, nullum esse virtutis officium, cui exercendo magis obstringamur: quam ut pro susceptis beneficiis gratos nos exhibeamus, & cum se offert opportunitas, gratiam pro viribus referamus. Accipiat ergo R. D. T. hunc exiguum librum (quod ex multis praclarissimis S. paginarum scriptoribus iam fere per 8. menses, non sine vigilijs & laboribus maximis collegi, congesi, & quantum ingenio atq; industria potui, augmentavi. Nihil enim statim absolutum esse, dixit Cicero) quod, quod te affectu & observantia prosequar luculenter attestatur, a me obuijs manibus ac serena fronte, pro magnis in me collatis beneficijs, malui enim tenuia haec, quam nulla dare: nec dubito, quin haec mediocria (nihil enim obscure & sphingicis traditur) animo latissimo sis accepturus. Artaxerxes Persarum rex, cognomento memor, non tam donum, quam donantis animum exosculatus est, donamus ergo & nos parvum agelli fructum, sed ut T. R. D. auxilio larga commendatione crescat. *ὄσις ὀλίγη μέν ἀλλὰ φίλη.* Nec me inquam clara est, quam sit hoc plus quam leuidentem munusculum impar magnitudini tuae, qui cum eruditione rara, tum moribus integris non minus quam incorruptis, ceterum ecclesiastici ordinis ornas, illustras, Verum confidebam fore ut viro principi, libellum quantumuis pusillum ipsa commedaret utilitas: Est parvus codex, non tamen arte caret. Maximè praeterea laborem T. R. D. placitum spero, cum non ignorem, quantum illa delectetur S. matris Ecclesiae statuis, et Patrum in eadem scriptis. Longiorè Iliada ad te, Princeps optime, scripsissem, nisi pro me apud T. R. D. materia ipsa loqueretur, Ergo dum vacas & rerum non serias tractas. His animum meumque tuam quandoque relaxa. De me poteris tibi polliceri, dum vita mihi comes fuerit. Semper honos nomenque tuum, laudesque manebunt. Deus Opt. Max. tuam amplitudinem, ad publicum orbis christiani commodum quam diutissime seruire dignetur, tueatur, dirigat, Nestoreaque senectutem addat. Cui me vnicomendatum iri cupio, Vale, & me in
finu

Sapient. 16.

Luc. 17.

C. de claris
oratorib.
Et 7. de fini.

finu tuae mansuetudinis foue, absentem absens (prout coepisti) diliges & cum a serijs occupationibus fueris feriat, haec qualiacunq; sunt translegere non spreueris.

T. R. D. *Obsequentissimus, Michael
Bucchingerus, presbyter.*

PERORATIO AVTHORIS AD LECTORES CANDIDOS.

HABES candidissime Lector, quisquis es, introductiones has nostras extemporarias quidem & illaboratas, paucis ac ceu subcisiuis horis (nec tamen omnia perstrinxi, quae volui, sed quae suppeditavit cum breuitas temporis, tum ingenio mei vis atq; facultas, quam per exigua esse confiteor) absolutas. In quibus non spectabis verborum corticem, sed medullam: non carnem, sed spiritum: non verborum duritiam ac incocinnitatem, sed materiam ac rei maiestatem, quae est causa fidei: in qua non verbis (neminem enim ledam, nullius famam incesso, nullius eruditioni derogo, contentus in ea sparta exornanda quam semel nactus sum) non prudentia carnis certandum, sed spiritu, sed veritate, quae olim triumphabit, utcumque iam ab hominibus conculcetur, utcumque iacturam patiatur, vincit tamen si quando diligentius examinata fuerit. Atque ut in nummo non spectatur elegantia sculpturae, sed podus ac materia. Ita non refert quam sit elegans oratio, sed quam grauis & utilis. Inueniet hic ingenuus non pauca ad bene beateque viuendum hortamenta. Discet hic haereticorum terculamenta esse fugienda, & voluptatum fugam, ad sanctiorem vitam quam maximè conducere. Quid plurimis vino vendibili haud opus est suspensa hedera: Et merx proba (inquit Plautus) vel in abstruso sita, facile emptorem repperit. Nec ista dramata scripsimus, ut extolleremus s. Ecclesiam (cui omnia subiicimus) seu huius fidem, quae nullius commendatione aut preconij indiget, tantum abest, ut nostris egere videatur, sed ad fratres confirmandos (sani inquit Dominus, non indigent medico, sed male affecti) & externos quoque perducendos ad tanti boni communionem. At iam nunc quosdam criticos exaudire videor (qui nugones, etiam doctissimi, quanta virulentia me sepius impetuerint, & atrociter clandestine confoderint, Deo relinquam) meis lucubrationibus obstrepentes. Huius Quid mihi Bucchingere cum istis tuis frigidis exercitationibus, tricis Apianis & crambe repetita? quid graculo

Matth. 9.

Amaracinū
oleū est ex
amaraco
herba.

culo cū fidibus: Quid pygmæus, Atlantis vice, sustinet cælum? Quid alino cum lyra: quid sui cum amaracino? Quis nouus hic nostris successit sedibus hospes? Quid Sisyphi saxū voluis? Quid Saul inter prophetas: ne sutor vltra crepidam, Tūm viā indicabis? Scio ego, haud illas esse, quæ præclaris ac maximis ingenijs respondeat, sed vt auctoritate sua paruo pedi magnos calceos circumdent. Nos liberè fastemur, Daui sumus non Oedipi. Nec omnia possumus omnes. Neq; ex quouis ligno Mercurius exsculpi poterit. Quis dixerit hominē ex omni parte beatum? Hoc solum scimus, dicebat Socrates, quod nihil scimus. Vt defint vires, tamen est laudanda voluntas. In magnis & voluisse fat est. Demosthenes à cane, quomodo s̄ litera exprimēda esset, discere nō erubuit, Et homines pudebit scriptis hominum vni: Atqui in rebus agendis, ita strenue nauauit operam D. Vices lius, vt nulquam nō fuerit Argus πολύμητρος, circumspectus, prudēs, inculpatus, & sagax. Quē ego vt Deū aliquē suspitio, quo longo admodum sum interuallo inferior, illud Homericum semper in ore habens, οὐτι ἐγώ θεός ἐίμι τί μ' ἀθανάτοισιν εἶσκαθ. Reliqui Thrasones diuersarij cum me laudāt, tum nullius præcij me ipsum existimo: Cum verò pauci, bonum & egregiū hominem. Miserum quidem multos habere æmulos, sed etiam miserrimum carere æmulis & detractoribus. Themistocles Atheniensis homo, quod res eius docuerunt, acutissimus, rogatus à quodam an præclara iam sibi videretur agere: nōdū inquit, nam inuidos non habeo. Miserrimus est, dicit Seneca, cui nemo inuidet. Vnde Simonides interrogatus, cur nō inuidos haberet, respondit, quia nihil foeliciter gessi. Scio enim illā omnium scriptorū (à conditis etiam bonarum literarum monumentis) cōmunē sortem, illorum præcipuē quorum camæna & scriptio sit nō omnino exposita, plebeia atq; inerudita, vt nemo eorum omnium maledicentia inuidorum atq; obtreccatione caruerit: semper nāq; virtus ad se inuidiā trahit, vt Cæcias nubes. Nec pietatē ferre potest impietas. Hoc expertus est inter gētiles Virgilius Homerusq; poetarum principes atq; antesignani: hoc Demosthenes græcorum omnium eloquentissimus: hoc Cicero, qui in arte eloquentiæ Romanæ stetit rex oratorū & linguæ latinæ illustrator, & omnes deniq; illi, qui aliquā in literis celebritatē sunt vnquam consecuti, huius rei vnico carmine causam reddit Ouidius. Summa perit liuor perflant altissima venti. Hæc illa (inuidia) est ægritudo animi, quæ ab aliquo propter res alterius secundas, itēq; eruditionē cæteraq; expetēda, qua ipse caret, suscipitur. At proderit sæpe & multum liuor & æmulatio, quoniam excitat nos cautosq; reddit, & quicquid nobis vel criminis, vel erroris, vel igno-

rantiæ

rantiæ fuerit ab aduersarijs iniustum, conabimur suo tempore, totis viribus purgare, emendare, & frequentissimo studio repensare. At satis admirari non possum vel potius conturbari, quod inde sim inuidiam reportaturus, vnde summam benevolentiam magnaq; gratias sperabam, quod si aliter euenerit, malo tamen ab vno erudito, velut Antimachus à Platone, commendari, quàm à cētum indoctis, quid enim homines de compitis rumigeruli, omnium litium depectores atq; nugarum seminarij, per imperitorū circulos & Epicurea symposia de me sentiant, manum non verterim, quorum iudicia Epicurus crepibus ventris asimilanda duxit, qui cum ipsi se inertia & somno dederint, non tantum quæ præclara sunt discere nolūt, sed cæteros etiā, qui id studij habent, nunquam desinunt reprehendere, demorsicare, & manibus pedibusq; explodere. Verè degener inuidia, nam cum homines hominum causa sint facti, vt Stoicis placet, non immerito à vera genuinaq; homines natura degenerasse censentur, qui felicitati inuidet alienæ. Vnum saltem sciat calumniator, non mihi, sed Deo impingi, si quid contra adducta sermonū Dei testimonia mustitauerit. Verum quo digressus sum: à diuerticulo reuocandus pes, & ad pensum redeundum. Non erunt autem paterga hæc pio lectori ingrata, ad institutum reuertor.

*Qui cupis ergo pios studij tolerare labores,
Et fausto summos claudere sine dies,
Suscipe tam sanctum pedibus, manibusque volumen,
Hicque tuus vigilet nocte, dieque labor.
Quare age muriceis taxum postpone ligustris,
Vanaque diuinis scripta voluminibus.
Huc age flecte pedem, celes huc dirige gressus,
Qui glaucam casto Pallada amore colis.*

Hæc si placuisse cognouero, omnibus ingenij corporisq; neruis lis conabor maiora, quæ postea, Deo auspicate, condonabuntur. Ac volui ego quoq; studioso, hisce vigilijs nostris, quoad possem professe. Quod si aliqua ex parte sum consecutus, satisfactum est voto meo: sin autem minus, tamen volui certe, atq; conatum præstiti, qui laudari à bonis solet, etiam cum non optimus est rei euentus. Quicquid interim est operis, in hoc tibi inscribitur, vt arbitrio stetq; cadatq; tuo. Cæterum ne te, optime lector, loquaci præfatione & longis ambagibus diutius contineam, & ne compendium nostrum titulum breuitatis amittat, paucissimis verbis comprehendam capitula tractandorum.

*In Christo multis nominibus
vester, M. Buechingerus.*

ELENCHVS SEV ILLUSTRIORES AC
 præcipui loci, his vigilijs passim inspersi.

Ecclesia quid.	folio 1	Christus in medio Ecclesie.	ibidem
Ecclesia ex pluribus constat.	2	Tria hominum genera in Ecclesia.	49
Vna Ecclesia.	ibidem	Excommunicationis censura.	55
Ecclesie vnitas vnde.	4	E. supplicat pro infidelibus.	55
Ecclesia vbi.	8	Crede Ecclesiam non in Eccles.	ibidem
Ecclesia monstrosa diffracta.	14	E. duplex status.	56
Distortores scripturæ qui.	ibidem	Martyres in Ecclesia.	ibidem
Septem ordines in Ecclesia.	23	Tres species iutorum in Ecclesia.	72
Conuentiones in Ecclesia.	31	S. R. E. & Episcopi in ea, autoritas.	73
Prima Ecclesia & incrementa.	37	Primatus sedis apostolicæ.	83
E. Sion.	41	Ordinis inter nos necessitas.	87
E. Stella.	ibidem	Cathalogus Pontificum Romanorum.	92
E. terribilis demonibus.	ibidem	Balatronum garrulum obiectum.	105
E. Arma.	ibidem	Paracletus.	308
E. typos vineæ.	42	Oratio intensa ad sponsum Christum.	313
E. cælum electorum.	43	Triples Ecclesie persecutio.	316
E. ciuitas supra montem.	ibidem	Qui impugnarint sanctam Ecclesiam.	ibidem
E. Ardens rubus.	44	Catalogus hæreticorum veterum & recentiorum.	326
E. turris fortissima.	ibidem	Hæresitas interdum Deus patitur.	344
E. Scapha veliuola Petridos.	ibidem	Hæreses inter se pugnant.	345
E. Macrocheira inconfutis.	45	Retectio: aliorum iratum.	348
E. mulier virginitatis.	46	Ad duo orbis lumina, exhortatio.	374
Causa remanendi in Ecclesia.	47	Ecclesie, ad Christianos, exhortatio.	388
E. caput Christus.	ibidem	Oratio piorum ad Christum.	visio.
E. loquitur Christus.	folio 43		

FINIS.

Hæc sunt amice lector, in eum (quæ vides) ordinem, paucissimis sanè mensibus, à nobis congesta, quò piorum animi corroborarentur. Neq; est quòd mihi ex his vigilijs aulim asserere, præter insignem ignorantiam & breuè laborè, si modo labor est gratificari pijs: Siquidem vniuersa ferè, quæ hic offendis, à doctioribus diffusius sunt discussa. Neq; tamen magnis theologis ista parauimus, sed rudibus venæq; interioris ingenijs. Nos aliò properantes breuitati, quantum fieri potuit, studuimus. Tuum itaq; fuerit, hanc secundam & alteram castigationem, formulis veluti nouis (multò enim nitidior & emendatior in tuum sinum aduolat) renatam, æqui boniq; consulere. Valete iterum candidi athleticè, & arctam viam Dei mandatorum pernicipiter currite, vale inquam, phaselisq; salubres auras precare, constantèq; pollicere tibi omnia quæ in rem tuam sunt de Buchingero. Et tu inuidia vale longum, macresce, depone molestos ronchos, Nullas strias habeat discaperata frons. Cæterum istos syllabarios, inuidos phanaticos & laruatos, in minutissimis quibusq; dentem exacuentes, nihil curamus: nam vt illos multa, sic & me quoq; ingenue fateor multò plura ignorare, semper enim erit quod ignorabimus, non vni dat cuncta Deus. Sed quemnam dederis (oro) authorem, cui in opere suo excudendo non obrepierit interdum somnus? Abi ergo inuidia, κρόμμια ὀσφραύω, κλαίω ὀμώζω.

Nil aliud nisi se valet ardens Ethna cremare.

Sic se: non alios inuidus igne coquit.

Basilus.

Inuide quid suspiras? propriumue malum, aut alienum bonum?

Horatius.

Inuidus alterius macrescit rebus opimis.

Plutarchus.

Vt ferrum ærugine consumitur, sic inuidi suo opte ingenio.

Et sicut Cantharides vegeto maxime tritico innaescitur, Sic inuidia maxime inuadit bonos viros.

FACIES S. R. E. CATHOLICAE, PLENA
 pietatis & dulcoris.

PSAL. 118.

Da mihi intellectum, & scrutabor legem tuam.

ECCLESIA quid.

ECCLESIA CATHOLICA MILITANS, est sanctorum communio seu congregatio, complectens tam bonos quàm malos. Demonstrat parabola Evangelica de area, Matth. 13, tritico & palea. Item altera de sarena missa in mare. Est autè duplex verriculum, vnum, prædicationem Euangelicam designat, quod traxerunt Apostoli & posteris: De quibus Dominus, Ecce ego mittam piscatores multos, & piscabuntur eos. Et post hæc mittam eis multos venatores, & venabuntur eos de omni monte, & de omni colle, & de cauernis petrarum, quia oculi mei super omnes vias eorum. Alterum calumnia toris est, de quo Habacuck, cap. 1. Totum in hamo subleuauit, traxit illud in sarena sua, & congregauit in rete suam.

Vide Hieron. ad Geron. tiam de mon. no.

Vel aliter. **ECCLESIA** est multitudo, vel collectio fidelium, fide & charitate vnita: pro qua vnione Christus orauit, dicens. Pater rogo vt omnes vnum sint, sicut tu Pater in me, & ego in te. Hierem. 16.

Vel sic. **ECCLESIA** est congregatio fidelium, consentientium in vnã ac eandem Euangelij doctrinam, secundum consonantiam sanctorum patrum, & in eundem Catholicum ac legitimum Sacramentorum ritum. Ioan. 17.

Aliter. Lactantius in diuinarum institutionum, capite vltimo.

ECCLESIA Catholica est, quæ verum cultum retinet, & in qua vera est religio, scilicet confessio & pœnitentia, quæ peccata & vulnera delinquentium salubriter curare potest. Atque vt breuiter dicam, **ECCLESIA CHRISTI**, est tota fidelium & in Christo regenitorum congregatio, & corpus Christi mysticum: in qua, à bonis Deus colitur. 1. Thessalon. 2. 1. Timoth. 3. Acto. 12. 1. Petri. 5. &c. Hæc est illa munda ac sancta Ecclesia, precioso Christi, dilecti sponsi, sanguine mundata, & ab omni peccati inquinamento, iuxta Paulum, sanctificata, qui ait, Viri, diligite vxores vestras, sicut & Christus dilexit Ecclesiam, & seipsum tradidit pro ea, vt illam sanctificaret mundans eam

Ephes. 5.

A lauacro

lauacro aquæ in verbo vitæ, vt exhiberet ipse sibi gloriosam Ecclesiam, non habentem maculam aut rugam, vt sit sancta & immaculata. Hæc hactenus inconcussa stetit propter constantiam fidei in Christum: Vnde nõ immerito PETRA OFFENSIONIS dicitur, quando ad eam quamplurimi hactenus collisi apostatici.

ECCLIESIA ex pluribus constat.

CONSTAT autē Ecclesia, vt paulo accuratius (modo bonus genius vitæ dux fuerit) explicabimus ex pluribus, Barbaris puta, Græcis, Latinis, Hebræis, pueris, senibus, dominis, seruis, masculis, fœminis, Non genus, non conditio, aditum regni cœlorum obstruit. Itaque. Tenetur quilibet Christianus firmiter credere: VNAM esse in terris VNIVERSALEM ECCLIESIAM VISIBILEM (vt paulo post dicitur) in fide & moribus errare non valentem, Cui omnes fideles, in ijs quæ sunt fidei & morum, obedire adstringuntur. Hanc inquam Ecclesiam, hoc est cõgregationem sanctam credimus, quoniam catholica est, id est, vniuersalis, atque ad nullam gentē aut prouinciam restricta, sed toto terrarum orbe consistit, iuxta Propheetam dicentem. In omnem terram exiit sonus eorum, & in fines orbis terræ verba eorum. Et Apostolus Gratias, inquit, ago Deo meo pro omnibus vobis, quia fides vestra annunciatur in vniuerso mundo. Hanc itidem Apostolicam credimus, quod ab illis cœperit, & ab eis congregata & instituta sit, dicente Paulo: Quod superædificati sumus super fundamentum Apostolorum.

Psal. 18.

Romano. 1.

VNA ECCLIESIA.

EST autem VNA ECCLIESIA, cum illa veteri Ecclesia Christi (vt tanq; connectit lapis angularis) habens immobile ac solidum fundamentum vsq; ad nos deriuatum, firmamentum atq; inuicta veritatis columna, non confusa atque indigesta congeries, sed ordinatissima Christianorum compages. Nec alia, inquam, est Ecclesia Christiana, ab illa veteri: Sepe enī in veteri Testamento inuenimus usurpata Ecclesiā pro ijs, qui vnū verum Deū, & in eo suam salutē, in pro toplasto perditā, per Mesiā restituendā sibi profitebātur. Et nos quoque Ecclesiā dici posse censemus, congregationem omnium fidelium à principio mundi vsque ad consummationem seculi: & non solum comprehendere Ecclesiam Christi, sed etiam Synagogam Moscos, simul & eos qui fuerunt sub lege naturali. Vtraque igitur, veluti ciuitas magna, fundata est super fundamentum, Prophetarum & Apostolorum, Christum IESVM, Quem Patres expectauerunt, Propheetæ præ-

Vnitas Christianæ Ecclesiæ, cum veteri.

te prædixerunt, Apostoli aduenisse prædicauerunt. Hic ille Christus est, qui idoneos nos fecit ad participationem sortis sanctorum in lumine, Colloss. 1. qui eripuit nos à potestate tenebrarum, Primogenitus vniuersæ creaturæ, qui nulla temporis diuturnitate mutatur, vnde Malach. 3. Ani Adonai velo sanithi, hoc est, ego Dominus qui non mutor, permanet enim, Psal. 106. Hebræ. 17. ad institutum. HANC ECCLIESIAE VNITATEM Salomon indicauit. Perfecta (inquit) mea, vna est matri suæ, electæ genetrici suæ. Eadem inculcat fortis fidei agonista Paulus, suis Ephesijs, quarto capite. Vnū corpus, inquit, vnus spiritus, sicut vocati estis in vna spe vocationis vestræ. Vnus Dominus, vna fides, vnum baptisma. Et idem, 1. Cor. 11. Caput viri Christus, caput vero Christi Deus, &c. VNA ergo quāquam à S. Pneumate paraceto regatur inuisibiliter, est tamē & in manifesto palamque cognoscibilis de hac Hymnidicus psaltes egregius, Psal. 21. Apud te, inquit, laus mea in Ecclesia magna. Et idē Psalmographus, psal. 67. In Ecclesijs benedicite Domino. Rursusq; psal. 106. Exaltem eum in Ecclesia plebis, & in cathedra seniorum laudent eum. VNITATIS ECCLIESIAE meminit D. Cyprianus martyr, lib. 2. cap. 12. Ecclesia catholica (inquit) vna esse potest, scindi vel diuidi non potest. Et Augustinus de vtilitate creden. cap. 7. ait. Vna est catholica Ecclesia, cui hærefes aliæ diuersa nomina imponunt, cum ipsæ singulæ proprijs vocabulis, quæ negare nõ audeant, appellentur. Et Cyprianus ad Magnum filiū, lib. 1. Epistolarum, ait. Quod vna Ecclesia sit, declarat in Canticis Spiritus sanctus. Et alio in loco (in tracta. de simpli. Prælat.) eadem ebuccinat idem, dicens. Vna est Ecclesia, quæ in multitudinem latius incremento fecunditatis extenditur, quomodo solis radij multi, sed robur vnum tenaci radice fundatum: Et cum de fonte vno riuus plurimi defluunt, numerositas licet diffusa videatur exundantis copię largitate, vnitas tamen seruatur in origine S. E. esse vnā & concordem in doctrina & fide, confirmat D. Clemens Alexandrinus, scribens. Quia enim Deus vnus est, & vnus Dominus, idcirco etiam id, quod valde pretiosum est, quia vnum fit, laudatur, cum sit imitatio quædam eius principij vnus. Huius itaque natura vnus vna Ecclesia concluditur, quam in multas dissecare conantur diuerses. Quapropter tum iuxta ὡς ἓστιν, tum iuxta cõsiderationem, tum iuxta principium, tum iuxta excellentiam, vnā esse dicimus, antiquam καὶ παλαιὰ ἐκκλησίαν in vnitatem vnus fidei. Et sicut vna Ecclesia est & vna doctrina Apostolorum, Sic itidem vnus eius verus est intellectus. Hic rectē idem Clemens. Comprehensiuā (inquit) speculatione simul &

Vide Cyprian. 1. libr. Epist. 6. & Ignatium in Epist. ad Philippens.

Ecclesia cognoscibilis.

Ecclesia atata mos.

Oratione Stromateō.

propriissimo iudicio oportet verum discerni ab apparente: & cum vna quidem regia via sit, multæ autem aliæ, quarum quædam in præcipitium ducant, quædam in torrentem fluuium, aut in mare profundum: nunquid istam viarum diuersitatem si quis audit, idcirco profectionem abiiciet? Non, sed vtetur regia via & leophoro, quæ prorsus est absque periculo. Quemadmodum enim vna est doctrina Apostolorum, sic etiam vna traditio, seu interpretatio.

ECCLESIAE vnitatis vnde.

Sed vnde Ecclesiæ ea vnitatis, & sibi per omnia secula consentiens? Ex spiritu vnicae veritatis vnico, Spiritum illum, Christus (imago Dei inconspicui) suæ Ecclesiæ, non solum consolatore, sed & rector, & omnigenæ veritatis doctorem promittit. Hic est ille Spiritus, qui charitates necit, affectiones constringit, sectas repellit, regulam veritatis expedit, hæreticos reuincit, improbos foras expuit, Euangelia custodit, diffingens & destruens pro arbitrato, quod ab initio suo finxit. Vnde in peruerforum conuentibus, spiritus talis residere non potest, quia distracti sunt, inflati sunt, implicati mundanis, excacati. In Zion habitat Dominus, Psal. 73. Hiere. 8. Ioan. 3. Spiritus sanctus nusquam sibi disidet, sui vbique similis est, veritas est: cum è diametro harmagedon ille impostor infernalis mille artifex sit, Centiceps bestia, exite de illo.

Tertulla. de Trinitat.

Vnitatis Excellentia.

VNITAS autem omnem numerum simplicissime penetrat, omniumque numerorum communis mensura, fons & origo, omnem numerum in se vnice coniunctum continet, omnis multitudinis in fons, semper eadem & immutabilis & indiuisibilis est, partium omnium expers, non secatur, sed in vnitates multiplicatur. Sic vnum rerum omnium principium est, vnus Deus sui vbique similis, sicut scriptum est in quinto libro Moseos. Adonai ehad, hoc est, vnus est Deus, cuius viribus nihil obstitit. Vnius Dei vnus mundus, & rector illius vnus. Vnius mundi vnus sol. Vnus quoque in mundo phœnix.

*Ipsa sibi proles, suus est pater, & suus heres,
Nutrix ipsa sui, semper alumna sibi.
Ipsa quidem sed non eadem, quia & ipsa, nec ipsa est,
Aeternam vitam, mortis adepta bono.*

Sic vnum est elementum vincens & omnia penetrans, ignis. Ab vno homine Adamo, omnes producti sunt. Ab vno illo omnes mortui

tui sunt. Ab vno IHESV CHRISTO (quo nihil sapientius, nihil melius) rursus regenerati sunt. VNVS DEVS, spiritus increatus, immensus, incommutabilis, summè potēs, summè sapiens, summè bonus, & pater omnium est, cuius cognitioni nulla interponitur nubecula. VNVS MEDIATOR Dei & hominum (pro omnibus ex æquo mortuus) Christus. Vnus inquam altissimus creator, qui super omnes, per omnia, & in omnibus nobis. Vnus enim PATER caelestis, *πατήρ μελλωντων, και θεός ἐστι σοφός, δίκαιός, ἀμα και πολύλογος,* Id est, Pater futurorum, rerum. à quo omnia, & nos in illo. Vnus Deus IHESVS CHRISTVS, Sar Salom & princeps pacis. Maleach Ha Berith, hoc est, angelus testamenti, Malach. 3. *νεόγαμιος, σωτήρ,* Sacrificium noui testamenti patris verbum: Sapientia patris per quam creati sunt caeli, Hiere. 51. Ioã. 1, per quem omnia, & nos per ipsum. Ipse ipse inquam stadiodromus, philalætes, philadelphus, pax nostra, Ephes. 2, quem & alibi Paulus *μεσίτην* appellat: cuius cælum thronus est, & cuius scabellum terra est. Ipse Cardiognostes, qui fecit vitam ex morte, lucem creauit ex tenebris &c. VNVS DEVS SPIRITVS SANCTVS (pro suo arbitrato cuique suas dotes impartiens) in quem omnia, & nos in ipsum. Potenter creas, sapienter formans, diligenter conseruans omnia, Roma. 11. Vnum baptisma, per quod Christi corpori inserimur omnes. Vnus panis, de quo edimus omnes. Vnus calix, cuius omnes ex æquo sumus participes. Vna ciuitas. Vna Petri nauis hippagona: Quæ omnia monadem exigunt. Non ergo mirum, si vnã sanctam catholicam Ecclesiam, matrem nostram & sponsam Christi vnica dixerimus. HÆC est illa Arca patris Noë, Geneleos. 7, quæ in toto orbe terrarum, vnica fluctuat in aquis horum temporum, extra quam nemo saluus esse poterit. Hac in arca Noë, qui delitescit securus erit. Firmissime tene (inquit Augustinus in lib. de fide ad Petrum, cap. 43.) arcam Dei esse catholicam Ecclesiam. Extra hanc, nec sacramenta suscepta valent. Hæc hortus ille conclusus est, soror & sponsa Christi, cuius maceriam nemini attentare licet. Et profecto, magna vis est vnitatis Ecclesiasticæ, magna arctissimæque coniunctio, quam qui violat, non vnū hominē, sed totam fidelium congregationē, neq; hanc solam, sed Christum ipsum, qui caput eius est, violat.

Id est, Pater futurorum, rerum. Id est, Deus est sapiens, fortis, simul & prædices.

Augusti. de serm. Do. in monte. li. 1. cap. 31.

1. Petr. 3.

Confiteatur ergo vera fides, iuxta scripturam & symbolum Apostolorum, & patrum, quod vna sit Ecclesia, hoc est, congregatio omnium hominum in vera fide, & cultu vnus Dei, ab initio ipso seculi vsq; ad finem conuenientium, quam habuerit diuersos status, hæc vero Ecclesia nunc solum est in eis qui primogeniti omnis creaturæ fidem tenent, & secundum

eam Deum colunt, ita vt quicquid de Ecclesia dicitur in scriptura, iam ad Christi Ecclesiam referatur.

Septem Ecclesie leguntur in libro Apocalypseos, & quid sibi velint.

Apocal. 1. **L**icet autem in Apocalypseos libro septem scribantur Ecclesie, videlicet **EPHESVS**, nobilis vrbs Asiae, ab Androclo Codri Athen. regis filio condita, vt ex Pherecide scribit Strabo: Celebris templo Dianae, quod incenderat ob praeposteram immortalitatis libidinem Herostratus **SMYRNA**, quam Homeri fuisse patriam pleraeque indicant: sed ante alia, porticus templo & statua Homeri insignis. Multa de Smyrna Strabo lib. 14. **PERGAMVS**, insignis ciuitas Asiae, quae diu sub Attalicis regibus fuit fortunata, vide Strabonem lib. 13, Plinium nat. histor. lib. 35. cap. 12. **THYATIRA**, Macedonum habitatio, quam nonnulli Myforum vltimam dicunt, ait Strabo lib. 13, de Thyatira erat puella illa Lydia Porphryopolis seu purpuraria, quae per Apostolum Paulum in Philippis vrbe Macedoniae, verbum vitae suscepit, Actor. 16, **SARDIS**, *σάρδεις* plurae liter vrbs Lydiae caput, regia Croesi, apud quam Aliacis tumulus super excelsa crepidine, huius ciuitatis Episcopus fuit Melito, vir celeberrimus & doctor insignis, cuius multa extant passim vulgata opera. **PHILADELPHIA**, vrbs quondam Mysiae, terremotibus concussa, iuxta quam Orientem versus, exusta regio patet stadijs longa quingentis, quadringentis lata. **LAODICEA**, insignis ciuitas Laodicea iuxta Licaones, haud ita procul ab Hierapoli & Colossis illis, a quibus Collosensis dicti, ad quos grauisima diui Pauli Epistola extat. **VNA** tamen in libro Sir sirim, id quod Graeci Asmaton dixerunt, est columba. Nam sapientia aedificauit sibi domum, Prouerb. 9. Excidit columnas 7. Vna est ergo Ecclesia septem ordinibus distributa, vel septem charismatibus insignita. Quam spiritus distributor pacificat & adunat, custodit & regit, &c. In hisce septem, Ioannes praedicans, Episcopus & pastor horum fuit, antequam in Patmum a Domitiano relegaretur. Exulans in Patmo, officio suo Episcopali, pastorali, Euangelistico & Apostolico fungi non poterat. Scripsit itaque sanctus Iohannes (cuius meminit D. Hierony. lib. 3. Episto. ad Galat. cap. 6. Item, Tertullia, in lib. de praescriptionibus hereticorum) prophetiam eam sibi reuelatam, contra Hebionitas, Cerinthum, atque contra omnes haereticos & scismatarchas, pacem Ecclesiae conturbantes, corpus bestiae infernalis. Ecclesias septem ponit (inquit Cyprianus) vt seruetur septenarius numerus, vt dies septem, quibus

De Laodicea Cyprianus in Epistola ad Colossenses sub finem Cantic. 6.

Esai. 11.

quibus Dominus mundum fecit: vt angeli septem qui adsunt ante faciem Dei. Et lucerna septiformis in tabernaculo testimonij: Et spiritus septem, ac candelabra septem, & columnae septem, super quas aedificauit domum **SAPIENTIA**. Obijcitur Lemma.

Hic video adesse quosdam supinos, multis quaestionibus, tanquam tendiculis instructos. Tamen Ecclesiarum (blaterant) numero plura ^{2. Corint. 12. & 12.} li meminit Paulus. Quibus responderim: Quod hic dicit Ecclesiam, nemo Christianus accipiat de mollibus honoribus cellarum & basilicarum, sed de fidelium concionibus: Sentiens esse multas distinctione ^{Cauilli re. morio.} locorum ac personarum, vnicam professione fidei, & sacramentorum comunione. Ita multa leguntur tabernacula Dei, quum reuera sit vnicum tabernaculum vniuersos electos complectens, quoniam omnes in Christo sunt idem. Sic idem Paulus alijs in locis, in plurali loquitur, videlicet, Rom. 16, Acto. 14. 1, Thessa. 2, Galat. 1. 1, Cor. 14. Sed neque hoc sit abs re. **VNICA** ergo Ecclesia Catholica, quae omnes in vniuersum orthodoxos, cum viuos, tum mortuos continet & complectitur, illos inquam, qui eadem fidei, Sacramenta, idem baptisma, eundem seruatores Christum, eandem S. E. autoritatem profitentur. Hanc nos olim Prophetae, & posthac Christus, Deus & homo, docuit. Ex hac vnica Ecclesia multae conflantur Ecclesiae, hoc est, congregationes, vna in omnibus fides docetur, vnum Euangelion. Omnes iisdem sacramentis vtuntur. Nulla caeremonijs certis caret. Nihil dispar in tanta vnitate. Ex hac ergo concordia, atque consensu ex omnibus resultante, manifeste vera Ecclesia Christi dignoscitur. ^{Vera Ecclesia.} In qua per **IHESVM CHRISTVM** apertissime, & citra omnem ambiguitatem aeterna felicitas seruatoribus promittitur, Numeri 15, Psal. 102, Ezech. 33, Math. 23, Math. 5, 6, Luc. 11, Rom. 12. ^{Fides dilectione formata est Christiana.} Incredulis vero contemptoribus sempiterna incendia interminantur, dicente Domino. ^{Digressio.} *Πορεύσθε ἀπ' ἐμοῦ οἱ καταραμένοι εἰς τὸ πῦρ τὸ αἰώνιον, τὸ ἡτοιμασμένον τῷ διαβόλῳ καὶ τοῖς ἀγγέλοις αὐτοῦ. ἐπεινάσα γὰρ καὶ οὐκ ἔδωκατε μοι φωνήν.* Ergo (inquit D. Ambrosius, offic. lib. 3. cap. 16.) qui facit mandatum Dei, eius amicus est, & hoc honorabitur nomine. Nisi quis renatus fuerit ex aqua, & spiritu (ait Dominus) non potest introire ^{Ioan. 3.} in regnum caelorum. Et idem Ioannes in eodem capite, inquit, Mandatum nouum (ait Dominus) do vobis, vt diligatis vos inuicem, sicut ego dilexi vos: Omnis enim virtutis opifex vel architectrix est charitas. Et Lucae 9. Si quis vult post me venire semetipsum abneget, & tollat crucem suam quotidie, & sequatur me. Item, Filioli nemo vos seducat: Qui facit iustitiam iustus est, sicut & ille iustus est. ^{1. Iohan. 3.} Et Paulus, Romano. 2. Non auditores legis iusti sunt apud Deum, sed

A iij factores

factores legis iustificabuntur. Et ad Galatas quinto capite, scriptum legimus. In Christo Ihesu neque circuncisio aliquid valet, neque præputium, sed fides, quæ per charitatem operatur: Id quod exemplificauerunt nobis Naimitæ, Lucæ septimo. Item ad Timotheum, inquit. Si commortui sumus conuiuemus. Et alio in loco Paulus, Romanorum octauo. Nisi enim mortificetur quod animæ male est, non exoritur quod est spirituale. Deficere proficere est, Exanimari viuificari est, sibi excidere, est reddi sibi, sic concidere est erigi, suis viribus destitui, est robustum fieri in Christo, sic emori, est in Deum transformari. Sine voluntate tua (inquit Augustinus, sermone 15.) non erit in te iustitia Dei: voluntas quidem non est, nisi tua: iustitia non est, nisi Dei: esse potest iustitia Dei sine voluntate tua, sed in te esse non potest, nisi per voluntatem tuam.

Affectum sequitur effectus.

Qui ergo fecit te sine te, non te iustificat sine te. Quis ergo non dixerit praxin potissimam esse partem christianismi? vita præsens habet exercitium mandatorum, futura solatium: Si nihil operatus es hic, frustra in futuro speras, non enim finita vita ista est locus, ut terram nostram compunctione fodiamus ad ferendum fructum.

Matth. 25.
Luca. 16.
Prouerb. 6.

Aut mendicando, quod erubescerat. Confusibile enim tunc erit mendicare, ut claret in fatuis virginibus, & diuitem epulone. Vade igitur, inquit Sapiens in Prouerbijs, o piger ad formicam, & vide vias eius, & discite vias eius, quæ cum non habeat ducem, nec præceptorem, parat in æstate cibum sibi. Quemadmodum enim (ait Cicero II. de finibus) ad cursum equus, ad arandum bos, ad indagandum canis. Sic homo ad duas res, intelligendum & agendum natus est, quasi immortalis Deus. Atque ut pulchritudo corporis, apta compositione membrorum mouet oculos, & delectat hoc ipso quod inter se omnes partes cum quodam lepore consentiunt. Sic hoc decorum, quod elucet in vita, mouet approbationem eorum quibus cum viuunt ordine & constantia, moderatione omnium dictorum atque factorum. Cæterum credere se in Christum quomodo dicit, qui non facit, quod Christus facere præcepit? aut unde peruenit & ad præmium fidei, qui fidem non vult seruare mandati? Nutet necesse est & vegetetur, & spiritu erroris arreptus, velut puluis quem ventus excutit ventiletur, nec ambulando proficiet ad salutem, qui salutaris viæ non tenet veritatem, hæc præter institutum nostrum.

Cice. 1. offi.

ECCLIE

AT reclamant dicaculi Anomytæ (quos Græci vocant ἀνόμοιοι) Stereotora voce. Penes nos (garrunt) ista catholica Ecclesia est, nos illius filioli scilicet, & cohæredes: Et quid non audent argutuli? Quibus respondemus, & quidem paucis, non enim cōmentarios, sed tantum breuissimas theses, laconismum, primitiolas, ἐπιστολάς & curtam προσευχήν, offerimus. Si veritas inquam, iam primum (ut iactanter gloriari soletis) vobis authoribus reuelata est, vbi quæso, digitus ille Dei intra 1500. annos sese continuit: cum manifeste à sponso IHEsus dictum sit. Vos cognoscetis eum, quia apud vos manebit, & in vobis erit: Quod verò hæc pollicitatio non ad solum Apostolicum senatum pertineat, sed ad vniuersos Ecclesiæ mystas, omnibus catholicis planè cognitum & perspectum esse debet. Quod si cōsolator ille qui paracletus est & Spiritus sanctus, ad Apostolos tantum pertinuit, quis post Apostolorum emigrationem, ex hac valle lichrumarum, veritatem docuit? Certe sicut non Apostolis tantum, sed posteris etiam, dictum est: Euntes docete omnes gentes. Ita quoque ad vniuersos Ecclesiæ mystas pertinet, quod Christus dicit: Paracletus docebit vos omnia. Et, si hæctenus theantropos deseruit sponsam suam: Quomodo verum est, quod Christus dicit, Ecce ego vobiscum vsq; ad cōsummationem seculi: Neq; me fugit, hæresiotas, nostris illis recetioribus temporibus, garrire: In prioribus seculis neq; Christum, neq; Euangelion, neque baprisma, neque fidem, neque opera bona, &c. cognita fuisse. Huius generis est illud, quod quidam dicere non erubuerit, nempe Euangelium se habere tam purum & opulentum, ut nunquam fuerit à tempore Apostolorum. Quid poterat dici θεσιονοτι κότερον? Quid Paulo sublimius? tamen ut passerculus loquitur, quum ait sese abortiuum & Apostolorum minimum, ac prorsus indignum Apostoli nomine, deniq; reiectamentum ac peripsema huius mundi. Quid excullato Luthero, & apostatico deiecius, & tamen superbit? Quis vnquam, quo primum siue Cadmus siue alius literas inuenit, maiores ineptias, putidiora mendacia, & magis impia scripsit? Vitium esse scimus, in extremis hæere corticibus, & quis non dixerit arrogantia esse & impietatis vltra niti quàm fas & tutum sit? Sic cecidit Lucifer, & reliqui casuri sunt, qui nimium in viribus suis confidunt, & prudentia suæ innituntur, tametsi omnia sub Christi (ut solent) prætextu & verbis eius fecisse videri volunt. O execrabilem philautiam, ô quâtus arrogantia tumor? Quid superbit terra & cinis? Noli elatus esse, sed time, inquit Apostolus. Impurus est apud Dominum quisquis est elato corde. Parum pius est, qui sibi pius videtur. Et omnes qui superbe incedunt,

incedunt, Dominus (vt scriptum est, Danielis 4. capite) deprimat: ^{is} Iuxta illud *ἡσὲρ σεαυτοῦ μὴ φράσῃς ἀγκύματα.* Sententia sua nemo felix est. ^{o.} Vires aer distendit, homines autem stultos elatio, dixit Socrates.

^{Luce. 18.} Quid obsecro euenit Pharisæo, sese publicano præferenti? Exce-
rabiles & detestabiles sunt (inquit Diuus Cyprianus, Epistol. 13.
lib. 3.) qui tumidi & inflati aliquid sibi arroganter assumunt. Arro-
gans autem appellatur is, qui sibi res magnas & præclaras sumit &
vendicat. Simili Lutherica arrogantia (vt gentilitia proferam) in-

<sup>Aristote. 4.
Ethicorum.</sup> sectus Menecrates Medicus, Sic Neuius comediographus, Sic Rhenius
Palemō, gloriabatur secum natas esse literas, ac demum secum
morituras, qui etiam non erubuit Marcum Varronem principē lin-
guæ latinæ porcum appellare. An nō eadem infania detraxit Luthes-

<sup>Cicero pro
Cluentio,
Acad.</sup> rus S. R. E. Pontifici: Nihil sentire melius est quàm praua sentire,
inquit Cicero. Et idem. Quid est tam futile, quàm quicquam appro-
bare nō cognitum? Nihil temeritate turpius est, nec quicquam tam
indignum sapientis grauitate & constantia, quàm aut falsum sentire,

<sup>Cic. 1. de Na-
tura deorū.</sup> aut quod non satis explorare perceptum sit & incognitum, sine vlla
dubitatione defendere. Qualis cuiusque animi affectus esset, tam
lem esse hominem Socrates differebat: qualis autem homo ipse
esset, talem eius esse orationem, &c. Q V O D si verum est, recen-

<sup>Cic. v. Tus-
cula.</sup> tiores apostaticos esse Ecclesiam, profecto hæctenus non extitit
Ecclesia, nec in spiritu. Item, vana, imò nulla fides christianæ re-
ligionis: Ergo nondum baptizati sumus, & retinctio, quam dis-
baphi lychnobij periculose moliuntur, rite progreditur. Sed blas-
terant aduersarij Christum (qui verè ἀναμάρτος & impeccabilis
est) perpetuo adistere concioni suæ, sed non esse eam, quam nos
dicimus, veram Ecclesiam. Dicant ergo nobis, vbi prius vera Eccle-
sia fuerit, in Oriente ne, an in Occidente? Immo dicant catholicis:
Si S. R. E. catholica, quam antiquam (vt infra docebimus) & ca-
tholicam vocamus, & in qua, hæreticæ apostatici baptizati sunt, à
qua item, Biblia & sacramenta acceperunt, & absque cuius suppe-
tjjs seu manu, nec suam monstruosam Synagogam conseruare possunt:
Si inquā hæc nostra non est, Cur nō pandunt nobis, vbi nā illa,
& qui nam ad ipsam pertineant? miseri, suæ Ecclesiæ nullam possunt
ostendere traducē. Acephali, cur audēt sese opponere vniuersali cōsen-
sui christianitatis & Christo, qui Ecclesiæ caput est: sed gāniūt Christo
suum esse caput, certe cauda scæda, traducem colli, pectoris, & aliorum
Christi corporis membrorū ostendere non possunt: sed fingant se pos-
se: Ostendant igitur (si verè catholici sunt) legitimos Episcopos suos,
domōstrent certā eorū successione ab ipsa Petri sede origine trahentē
vsque

vsque in hodiernam diem, designent aliquos suæ doctrinæ antecesso-
res, viros Apostolicos, qui in Apostolorum Ecclesijs continua succes-
sione docuerunt, & si audent (vt verbis Tertulliani vtamur) inter-
ferere se ætati Apostolicæ, vt ideo videantur ab Apostolis traditæ, <sup>In li. de præ-
scrip. heret.</sup> quia sub Apostolis fuerūt, edant ergo origines Ecclesiarum suarum,
Euoluant ordinem Episcoporum suorum, ita per successiones ab ini-
tio decurrente, vt primus ille Episcopus, aliquem ex Apostolis, vel
apostolicis viris (qui tamen cum Apostolis perseuerauerit) habuerit
autorem & antecessorem. Hoc enim modo Ecclesiæ apostolicæ cen-
sus suos deferunt, sicut Smyrneorum Ecclesia Polycarpum ab Ioan-
ne collocatum refert, sicut Romanorum Clementem à Petro ordina-
tum, id & proinde vtique & ceteræ exhibent, quos apostoli in Episco-
patum constitutos, apostolici seminis habeāt traduces. Constringant ta-
le aliquid hæretici. Quid enim illis post blasphemiam illicitum est?
sed et si confinxerint, nihil promouebunt. Multo plura in hanc fermē
sententiam habet ibidem, quæ breuitatis gratia omittimus: Itaque
vt semel concludam, nihil horum ostendere possunt, nisi duntaxat
quosdam ceruicofos & pertinaces homines, qui à matrice Ecclesia, su-
perbo ausu exierunt. Catholici vero possunt suam fidem ostendere,
traducis esse communionis sanctorum, vniuersorum seculorum &
omnium nationum. Postula à me, inquit Dominus, & dabo tibi gen- ^{Psal. 24.}
tes hæreditatem tuam, possessiones tuas *πρόστα της γῆς.* Sinant igitur
nobis nostram catholicam, vniuersalem, & Apostolicam Ecclesiam.
Habeant illi sitam Eristicam & spinosam, quæ extra Lutherū acepha-
la est. Sinant inquā nobis, nostrum iuge sacrificium, habeant illi ^{Danielis. 2.}
suas ἀγορὰς & Ethnicorū epulas conuiuales, Donec ipsi nobis demon-
strare possint certiozem, Habeant illi vani nugiuenduli (iterum di-
co) suam, nos catholicam fortiter, Dei nutu, retinebimus. Et quid pa- ^{Hierem. 23.}
leis ad triticum? Peruersorum somnia, & promissio sponsi, longè lon-
gè diuersa sunt. Displicent Deo, qui hominibus peruersis placere
voluerunt, inquit Scriptura, &c. Neque sequitur, Ecclesiam ideo non
esse, quod in ipsa versentur multi hypocritæ, paucis bonis (cum nec <sup>Psal. 52.
Galato. 12.
Roman. 8.</sup>
ipsi immunes sint) admixti, nam & in horreo dominico, sunt triticum
& paleæ: in rete Euangelico boni & mali pisces. Ad nuptias vocātur,
tam prudentes, quàm fatuæ virgunculæ. Maximus ille Augustinus,
eruditione & pietate clarissimus antistes, hoc negocium contra Par-
menianum Donatistam tractans. lib. 2. cap. 11. inter cetera sic scri-
bit. Spiritus sanctus in Ecclesiæ preposito vel ministro sic inest, vt si <sup>Propter ab-
usu, matris
minime ab-
olenda.</sup> fictus non est, operetur per eum Spiritus sanctus, & ad eius merce-

tionem,

tionē, qui per eū siue consecrantur siue Euangelizantur. Si autem fictus est, quoniam verissimè scriptum est, Spiritus sanctus discipline effugiet fictum, deest quidem salutē eius, vt auferat se à cogitationibus, quæ sunt sine intellectu, ministerium tamē eius non deserit, quod per eam salutem operatur aliorum, hæc ille. De hac materia, vide Theophylactum in cap. Luc. 19. Et Augustinum in omnibus libris contra Donatisticos. Item, D. Chrysof. homil. 8. in 1. Corinth. 3. &c. Sequitur ergo promissionem Christi suis Apostolis factam, non ad Hæreticos & Hæresicos, sed ad pastores Ecclesiæ legitimos pertinere. At gannunt, Quid? Operaturne Spiritus sanctus per tam impios protomystras, Christicidas & hipparchos? Ego nullius impietati (si modo sunt) patrocinabor, nec mea ipsa delicta seu excursions excusare conabor, Sed hoc plenis buccis intono. Si Spiritus sanctus (qui digitus Dei est) non, nisi per bonos ministros operatur, in maximo certe discrimine versatur sancta Ecclesia. Quod si septiformis ille gratiæ spiritus per bonos tantum operatur, ergo solum boni prædicant, nullus apostata, Boni Eucharistiam, & alia Ecclesiæ sacramenta administrant. Certè, qui hoc olim in Ecclesia approbarunt, cū Donatistis anathemate percussi sunt, Euangelion prædicauit, haud dubium, sine detrimento catholicorum, miser ille & nulli miserabilis (quis enim illius vnquam est misertus?) trisur Judas, & magistri sui proditor: & qui tincti sunt à Iuda nō minus baptizati sunt, quā quos baptizauit Cephas: In hoc tamen differunt, quod ministerium ipsum, Iudæ in perniciem, Petro vero ad felicitatem cesserit. Ea propter non est existimandum, à spiritu veritatis derelictum gregē 1500. annos fuisse (vbi enim Ecclesia, inquit Irenæus, ibi & Ecclesia, & omnis gratia, spiritus autem veritas,) ac nunc primum funesti cuiusdam excucullati impudentissimis, flagitiosissimisque scriptis, spiritum illum elicitū nos reuifere voluisse: Eum enim benignissimum & mitissimum I H E S V M, Nympham suam tot seculis dereliquisse, nullus est, nisi malo impiorum morbo infectus, qui credat. Eradatur ergo abusus (si quis irrepsit) omnis, quis enim in hominibus huiusmodi abusus probaret? Quæ participatio iustitiæ cū iniquitate: quæ societas luci ad tenebras? qui consensus Christi ad Belial? Neque me præterit, maledictionem à Propheta vaticinatam, cum ait. Væ qui dicitis malum bonum, & bonum malum, ponentes tenebras lucem, & lucem tenebras, amarū in dulce, & dulce in amarum. Rursus autem plantatio Christi, & huius pollicitatio Ecclesiæ facta, semper vigeat, & in æternum efflorescat. Non poterit Petridos nauicula submergi (iactatur, inquit Chrysof. de verbis Esaiæ, homil. 4.

homil. 4. sed non mergitur) nihil efficiet aduersus eam fluctus, Acto. 14. Nihil tempestates opinionum, Titū 3. 1. Corinth. 11. manet quod Domino semel placuit, & quod Dominus semel fecit.

ECCLIESIA VERÒ VBI SIT, quæstio certè inter nos (inquit Augustinus, contra Petilianum Donatistæ epistolam, cap. 2.) versatur: vtrum apud nos, an apud illos (Donatistas) quæ vtrique vt ex ipso nomine ostenderent, quia per totum est, secundum enim totum καθολόν Græcè dicitur. Hæc autem Ecclesia corpus est, sicut dicit Apostolus pro corpore eius, quæ est Ecclesia. Vnde vtrique manifestum est, eum qui non in membris Christi est, Christianam salutem habere nō posse. Membra verò Christi, per vnitatis charitatem sibi copulantur, & per eandem capiti suo coherent, quod est Christus I H E S V S; hæc ille. Catholicum autem esse, est veritatem sensus communis tenere. Apertius. Is verè & Germanè catholicus est, qui veritatem Dei, qui Ecclesiam, qui Christi corpus diligit, qui diuinæ religioni, qui catholicæ fidei nihil præponit: non hominis cuiuspiam authoritatem, non amorem, non ingenium, non eloquentiam, non philosophiam, sed cuncta hæc despiciens, in fide fixus ac stabilis permanet, & quicquid vniuersaliter antiquitus Ecclesiam catholicam tenuisse cognouerit, id solum sibi tenendum credendumque decernit, &c. Sed audiamus de eadem superiori controversia, Lactantium libro quarto, capitulo trigésimo. Is in hæc verba prorumpit. Sed tamen (inquit) quia singuli cætus hæreticorum se potissimum Christianos, & suam esse Ecclesiam catholicam, putant. Sciendum est illam esse veram, in qua est religio, confessio, & pœnitentia, quæ peccata & vulnera, quibus est subiecta imbecillitas carnis, salubriter curat, hætenus Lactantius. I AM alterum cauillum ventilemus, obijciunt, Prædixit Christus suis Apostolis, dicens. Multi dicent vobis, ecce hic est Christus, ecce illic est, magna erunt dissidia dogmatum, & quælibet pars gloriabitur se habere Ecclesiam: Quid tali tempore faciendum erit: auribus lupum teneo. Quis poterit iudicare, quæ pars adhæreat Ecclesiæ Dei: nam alteram partem errare ratio efflagitat. Sciendum itaque, veram Euangelij doctrinam, & veram sacramentorum administrationem, non esse nouam, sed peruetustam, perpetuoque ab Apostolis & successoribus in Ecclesia vsitatam. Igitur, qui probauerit se eandem habere doctrinam, & eadem sacramenta, quæ habuit vetus Ecclesia, ille verissimè catholicus censendus est, militiæ Christi adscriptus est, extra Antichristi synagogam & *Ἰουδαίου* viuit. In illa (inquit Diuus Hieronymus)

mus) Ecclesia permanendum est, quæ ab Apostolis fundata vsque ad hanc diem durat. Sicubi audieris eos, qui dicuntur Christi non à Domino IHESV CHRISTO, sed à quoquam alio nuncupari, vtputa Marcionitas, Valentinianos, Montenses, siue Campates. Scito non Ecclesiam Christi, sed Antichristi esse synagogam: Ex hoc enim ipso, quod postea instituti sunt, eos se esse indicant, quos futuros Apostolus prænuñciauit. Nec sibi blandiantur, si de scripturarum capitulis videntur sibi affirmare, quod dicunt: Cum & diabolus de scripturis aliqua sit loquutus, & scripturæ non in legendo, sed in intelligendo consistant, &c. Quod si dixerint iterum aduersarij nostri, nos catholicos non habere Ecclesiam, age dicant nobis, vbi illi baptizati sint, & vnde Euangelion acceperint: dicant item, vtra pars ab alia desciuerit? Quod si recentiorum Hulsitarum doctrina Ecclesia est, necesse est primitiuam Ecclesiam & Apostolicam doctrinam Christi non esse, nam ex diametro dissident (vt infra docebitur) Quæ enim societas Christo cum Belial? nec patitur consortium diaboli, quem semel morte sua deuicit. Magna ergo insania est Christo neonympho, & huius sponsæ, non credere: (assumetur illa, relinquetur synagoga, inquit Ambrosius, Et sicut Christus præfertur Moyfi, sic Ecclesia synagogæ) cuius veritatem cæleste numen, hoc est veritas, inspirauit, tot martyrum sanguis comprobauit, tot iam seculis piorum hominum consensus subscripsit, quam Christus in sermone tradidit, quam Apostolicæ resonant voces, prodigia probant, ratio confirmat, mundus testatur, elementa loquuntur, dæmones confitentur, adeoque credunt, vt ei contremiscant: Sed longè altior mægera seu insania, de huius (Ecclesiæ) veritate addubitare: maximæ verò & extremæ dementiæ est, ibi nos nolite collaborare, vbi à labore itur ad mercedem, quàm vbi à labore itur ad supplicium.

*ECCLIESIA Monstruosa distracta & diuisa est in spiritu,
& verbo Dei.*

Item. Distortores scripturæ potissimum qui.

Synagoga.

DE Antichristi verò mabhela seu synagoga (quæ & Iudæorum & priscorum, tum nouissimorum eorum, qui Christon, & huius sponsam vnicam persequuntur, corona est) loquitur Dominus, Psalm. 25. Odiui Ecclesiam malignantium (hoc est, hæreticorum) & cum impijs non sedebo. In hac sacrilega Tophet, delitescunt venenatissimæ pestes, perniciosæ chimeræ, insanientes satyri, scædæ

dæ harpyiæ, improbæ sirenes, voraces gryphi, scyllæ bifformes, furentes centauri, horreni struthiones, susurrones & detractores. Hi qualiter in suo Euangelio distracti sint, testantur partium scripta, Deus enim eos confudit in sua pertinacia. De incarnatione verbi, an non crudeliter alter in alterum inuehitur? legant catholici illorum scripta, & iudicabunt me certè heic nihil temerè confinxisse. De paronymo ipso IHESV CHRISTO, quid multi friuolè tradiderint, hoc est, quàm impiè, scripta illorum testantur, nisi prudenter à Luthero sit scriptum, Christum, vt alium sanctum, non vidisse nec audisse, nec sensisse semper omnia: Et nisi piè scripserit discipulus Lutheri Melanthon Brettanus, Christon in cruce desperasse. Confessio fidei nostræ est, Christum descendisse ad inferos, quod vna pars negat. An cognitio peccati originis leuicula res est? certè in eo dissentiuunt partes ab inuicem. Quomodo conueniant de baptismo inter se Partium commentaria restantur. De Eucharistia notius est quàm illi ipsi velint, vtrisque discordant dibaphi. Antea negarunt apostatici iustificare Sacramenta, nunc verò affirmant. Antea scripserunt, non licere Christianis forenses sectari lites, nunc reducto calculo licere affirmant. Antea scripserunt, Eucharistiam non debere in promiscuam turbam temerè communicare, Papæ more, nunc ipsi omnibus ex æquo dant. Antea scripserunt, liberam esse accessionem ad sacra, nunc faciunt legem. Antea dicebant, neminem soluere posse, nisi habentem Spiritum sanctum, nunc huius dicti nulla ratio, & quilibet Iouinianista, Giezita, Demas, absoluit. Antea scripserunt, non esse nephandum minimè instructis ab Eucharistia abstinere, in ista controuersia: At nunc scribunt tyrannicissimè, eum neque hominem, neque Christianum esse, sed diabolum, qui pedem subtrahit. Hodie sunt scilicernia, negantes infernum. Alij, sacramenta propter solam fidem nutriendam instituta fuisse. Alij, baptismum Ioannis eandem vim cum baptismo Christi habuisse, futiliter ganniunt. Alij, aquam naturalem non esse de necessitate baptismi, atque ideo verba illa Domini IHESV CHRISTI, Nisi quis renatus fuerit ex aqua & Spiritu sancto, ad metaphoram aliquam detorquent. Alij iniurios esse eos Spiritui sancto, qui sacro cõfirmationis Chrismati virtutem aliquam tribuunt. Alij dicunt, Deus fecit animam, curet de ipsa si voluerit, sine merito credunt se habere gloriam Dei, Deus non fecit animam ad damnandum, sed attendant quid pigro seruo obuenerit. Licet enim talem mali homines de Deo habeant opinionem,

non tamen vult Deus ipsos in gratijs suis esse ociosos. Nonne hoc est iuxta verbum Iudę & Petri, Dominum nostrum IHESVM CHRIS TVM. Saluatorem, & qui nos redemit, Deum abnegare, conculcare, & superinducere sibi celerem perditionem: nonne traditi sunt in reprobam sensum: nonne thesaurizant sibi iram indignationis Domini: Alij, Eucharistiam, Bethaua blasphemant, de quo Hoseas decimo capite. Sic & de multis alijs materijs impię sentiunt recēiores nostri Zaducaiste iustitiarj: Negabant Sadducaei carnis resurrectionem, Actor. 23. Matth. 22. Luc. 20. Mar. 4. Nostrates negant meritum, cuius causa resurgere habemus. Quid mouerit Andreas Osiander (anno 1551.) contra pestiferos alastoris M. L. opiniones, restantur noui theologistę scripta. Dicebat autem nos saluos fieri per Christi diuinitatem, non humanitatem. Huic se opposuit STAN CARVS (habens nomen cum re) nos saluos fieri dogmatizans, per Christi humanitatem, non diuinitatem. Scripsit idem OSIANDER Lutherum & Melanthona, confecisse theologiam quandam Aristotelicam, carnem potius quàm spiritum redolentem. Huic se opposuit LVTHERVS, à quo exierat olim Osiander, raro enim bonus filius ex malo patre nascitur, iuxta illud, *ὄνδ' ἀπὲρ κακῆς μητρός ἐστὶν ὄνδ' ἰσθ' τὸ πατὴρ*, &c. Finxit Lutherus (factionis Luthericę præcentor) solam fidem iustificare. Osiander verò contra Lutherum, homini non fidem, sed iustitiam Christi in nobis existentem, sufficientem esse contendit: In Christi sanguine atque morte non consistere iustitiam fidei, blaterat. Quid SERVETVS publicarit in sanctam Trinitatem, Allobroges Calvinistę norunt. Hic enim Seruetus, cum renouat impium errorem Samosetani, negat verbum intelligi personam in hoc dicto. In principio erat verbum, &c. VVICCLEFVS, HVSSITA, & Lutherus nigellus excucullatus, errorem Berengarii resuscitarunt, sed non ex integro. OECOLAMPADIVS verò (aliàs Hufchin) cōtra illos, resuscitauit vniuersum. Oecolampadius, anno Domini 1524. mense Iulio, indignabatur sanguinem Christi denegatum fidelibus in synaxi: Et anno nondum euoluto, ipse cum complicibus consecrarijs, denegat fidelibus & corpus & sanguinem Christi, Cur non abnegat pariter & omnem fidem, atque adeo & ipsum Christum? An verò negat: negat profecto vel manifestissimè: Oenopides talem dicebat sermonem esse hominis, qualis eius natura esset. Simili insania, CAROLSTADIVS & ZVINGLIUS, in pronomibus Hic & Hoc diuisi sunt. Carolstadius verba Christi sic interpretatur. Hoc est corpus meum, id est, hic sedet corpus meum, quis hic non videt quàm ineptè deliret in pronomine

Osiandrite.

1922.2.

Quibus flos
culis lasci-
uiant Bussi-
rapæ, etatis
nostre.

τῆτο

τῆτο Carolstadius: Zuinger verò sic. Hoc est corpus meum, id est, hoc significat corpus meum: hanc interpretationem sibi in somnijs esse reuelatam mentitur, scribit enim, Nescio niger an candidus vir iste fuerit. Tam Albis non distat à Tiberi, atque hæc interpretatio à veritate. Oecolampadius verò sic. Hoc est corpus meum, quid dici poterat plenius: quid apertius: id est, hoc est corporis mei signum, intelligens Quod pro Quatenus. BV CERVS verò sic. Hoc est corpus meum, id est, protestatio, & memoria Dei beneficiorum. ô horrendam, & æterna damnatione dignam impietatem, ô sophistarum sophisticissime, qua id facis apparentia aut rhetorico persuasionis fucò, cum id erroneum sit, & veritati minime cohæreat? LASCÒ sic interpretatur, Hoc est corpus meum, id est, hoc est corporis mei qualitas: An non hoc est verè *λασκαοῦν* & SVENC- FELDIVS arbitratur, non verum, sed putatiuum corpus Domini porrigi in Eucharistia, &c. Vt consulto præteream impias interpretationes, BVLLINGERI, PLORERI, & cæterorum, Quis iam non dixerit, apostaticorum colluiem, (omnia ex proprio cerebello interpretantes) sanguinem Domini conculcare? De quibus Paulus, Hebræorum decimo capite, inquit. Irritam quis faciens legem Moyse, sine vlla miseratiõe, sub duobus vel tribus testibus moritur: Quanto magis putatis deteriora mereri supplicia, qui Filium Dei conculcauerit, & sanguinem testamenti pollutum duxerit, in quo sanctificatus est, & spiritui gratiæ contumeliam fecerit: transeamus ad reliqua. Sic BVGENHAGIVS (in epistola ad Vratislauensis Ecclesię pastorem) ridet magnum illum theologum (Zuinglium) cum suo Carolstadio. Eundem Ionam, nudè scripsisse super Lucam BVLLINGERVS holophanta, clamitat. Quanta fuit Buccero ante aliquot annos cum Lutero ipso dissensio: quanta illi cum Carolstadio: quem primo socium & prodromum nouæ doctrinæ habuit: Postea proscriptum ex finibus longissimè profligauit. POMERANVS, videri vult doctior PELLICANO. Zuinglius, Oecolampadio, Melanthono, ILLIRICO, Frederus, Cuiastro, Osiander, Stäcaro, Maior, resistit Schnepio, Gallus, Furstero, Pomeranus, Amsdorfio, Pfeffigerus Sarcerio, Camerarius, Vuestphalo, Menius, Morlino. Sic Heibmānus anomalū opponit Lutero. Sic Lutherus, toties oēs in vnū puocās catholicos, ab vno Ioāne Cochleō liberaliter puocatus, in suorum conspectu, cōgredi recusauit. Ehē tremis: reatus fortè cōscius tibi es: Quid oris pallor: Tribunal hoc tibi est formidini: Timesne causæ: Si recta doces, quid times: si falsa, cur stas: Sta in iustitia, nō in supbia. Præstat pede quàm lingua labi. Frōs mulieris facta est tibi, cur non erubescis?

Id est, corru-
pere & nu-
gari.

Deutero. 17.
Matth. 18.
Ioan. 8.
1. Corint. 15.

B ij Verba

Hierem. 3. Verba IOHANNIS COCHLAEI ad Lutherum sunt hæc, quæ placuit hic adiungere. Sicut te (inquit) Vuormatiæ & in diuersorio tuo, & in tuorum conspectu ad singulare certamen, sub iudicibus ad hoc delegandis ineundū prouocauit, ita & nunc prouoco, ne utiquam tergiuersans. Aude igitur, qui toties nos prouocasti omnes in vnum, ego te contra & prouocauit facie ad faciem, & prouoco adhuc hodie pro omnibus vnus, & quidem omnium minimus, stipulata manu tibi publice polliceor, tecum sub iudicibus catholicis, ad sanguinem vsque ad mortem, pro veritate decertare, viuit Deus non timeo, Quacunque volueris hora. Cur noluisti congredi Vuormatiæ? ô cuculla fallacissima, si non mero conuitorum confidis fumo, & falso scripturæ prætextu, cur omne refugis eruditorum iudicium, hæc Cochlaus. Q. d. Ego respondere sum paratus, & si aliqua in re conuictus fuero, ac ita de me statuerit iudicium, expendam merita supplicia, si vero argumenta illius Lutheri diluere videbor, in Apostaticos qui vos deceperunt, ac contra catholicos instigarunt, iram (viri principes) conuertetis. Quid ergo sanctissimo illi Cochlæo imputandum? qui vituperonum suorum spicula, in quibus confisi sunt, prudenter præuidit, tela strenuè fregit: ad institutū. Confirmationis sacramentum, Calvinus reputat inter maximè exitiales sathanæ præstigijs, atq; sacrilegium esse execrandis blasphemijs refertum: Quod tamen Luther multo mitius taxauit. Sic enim scribit Lutherus Saxo cucullatus. Quare satis est, pro ritu quodam Ecclesiastico seu cæremonia sacramentali confirmationem habere, similem cæteris cæremonijs consecrandæ aquæ aliarumque rerum. Nam si omnis creatura sanctificatur per verbum & orationem, cur non multo magis hominem liceat sanctificari eisdem? Alio in loco scribit idem profugus CALVINVS, infantulum à Christianis parentibus ortū trahentem, non indigere ablutionis fonte: & sic sanctus erit fraticida Cain, qui Adamum & Heuam in parentes habuit. Eadem rabie negant rabuli purgatorium, Quod tamen cerebricosus ille Luthericæ factionis disputator, concessit. Ego credo (inquit) purgatorium esse, & consulo suadeoque credendum, sed neminem volo cogi. Eadem insania, Mathias ille Flaccius (ex Albona natus) Augustanæ professionis magistratus, Adiaphoristas & Interimistas, blaterat.

Verba Zuinglianorum contra Lutherum & colluteristas.

Prophetæ (inquiunt) & Apostoli, Dei gloriæ, non priuato honori, nõ suæ pertinaciæ & superbiæ studebāt, sed & peccatorū salutē quærebāt vnice: Adeo, vt licet acrius nõnunquā verbis inucheretur, in ipsa

sa tamē acrimonia, paterni spiritus ingenium elucesceret. Lutherus sua quærit, pertinax est, insolentiā nimia effertur, & confestim sathanæ tradit, quotquot illius sententiæ non illico subscribere velint. Et in correptionibus suis, plurimum maligni spiritus, quàm minimū verò amici & paterni ingenij deprehenditur. Et paulo post: Magna enim & plus satis magna eorum concionatorum est copia, qui ex Lutheri libris, lædorijs & mordacibus, ingentem maledictorum vim colligentes, eandem illam postea in publico suggestu, in miserū Domini gregem exonerant.

VERBA Lutheranorum contra ZVINGLIANOS.

Ex Epistola Philippi Melanch. ad Erhartum Schnepff.

Tu, quod facis, Euangelium non modo aduersus Pontificiam (id quod factiosi blasphemant) factionem, sed & aduersus Cinglianos defendere pergas. Magis nunc obsistendum est Cinglianæ philosophiæ, quàm pharisaicæ doctrinæ.

EX EPISTOLA IONAE.

Zuinglius misit huc confessionem suam: dicas simpliciter mentē captum esse. De vsu Sacramentorum priores errores reuocat. De cæremonijs scribit barbarissimè, &c. Atq; vt paucis dicam, Mathias Illyricus aliud in mortuo Lutero vidit apud Saxones: aliud Maior in viuo apud Vuittembergenses: aliud Osiander apud Prutenos: Inferiani aliud in maritimis vrbibus, aliud apud Mansueldenses Sarcarius, diuersum quoq; in Sueuia Brentius: Aliud Lasco in Frisia: In Sabauda diuersum Calvinus. Et quid est superbius, quàm sibi omnem sensum scripturarum, contra consensum totius veteris Ecclesiæ, arrogare? Non credo maiorem arrogantiam, à condito mundo auditam, quàm ea est, qua nostrates Platonici somnatores, etiam ipsos beatos omnium retro temporum, ad vnum ferè omnes, ignauitæ & errorum insimulant. O miram hominum dementiam, qui his anilibus & apostaticis deliramentis fidem habent. Quot videmus sacramentariorum formas? Quoties ipsi (apostatici & colluteristæ) suam mutarunt sententiā, quoties alienam reiecerūt? Quod si ambigunt, vt ipsa declarat res, id quod supra diximus, quanto fatius erat in eo perseverare, quod nobis tradiderat catholica Ecclesia? Quis vnquā vsque adeo miserabilem vidit, in hominibus alioqui eruditis, cæcitate & vesaniam? tot discrimina? Quemadmodum enim patres vestri (Husitæ, vt auctor est Aeneas Syluius in histor. Bohemica) in Thaboritas, Adamitas, Orebilas, & Orphanos secti fuere, sic quoque

Lutheri secta in Zuinglianos, Anabaptistas, sacramentarios, & alios nescio quos, illico diuisa est. Et quemadmodum ipsi se ab Ecclesia diuiserunt, sic inter se quoque statim distracti sunt, atque ex ipsis hereses diuersae exortae sunt, illa ipsa dogmatum suorum repugnantia demonstrantes, se non à spiritu veritatis, sed mendacii impulsos & agitados, qui mendacii pater quum sit, falsos & mendaces, inconstantes & discordes clientulos suos facit, quod validissimi argumeti loco est, eos à patre mendacii diabolo suscitatos, quemadmodum econtra euidentissimum signum est, Prophetas, Apostolos, Ecclesiae doctores atque magistrum, à spiritu veritatis fuisse missos & inspiratos, quis enim eos vnquam de fide in Christum & suam Ecclesiam titubasse dixerit? Quis vnquam istam apostaticorum inconstantiam & apostasiam, probare poterit? Pax ait D. Ambrosius, est nostra religio, vbi videris regnare discordiam, intellige aut abesse, aut certe laborare religionem. Quam conueniat ergo inter illos, ipsi viderint. Quanquam hoc iam nec promiscuum vulgus ignorat, Non tam sic discordes sunt (quamuis familiares illis sint antilogia & contradictiones) quin mira concordia & syncretismo demoliri cupiant vineam Zebaoth. Omnes inquam, vna nimes sunt in oppugnanda Ecclesia, omnes in perfidia consonant, & in impietate copulantur, haud dissimiles oculis strabis, qui auerti & auersari à se inuicem videntur, cum vnum videant. Silete, silete igitur impudentissimi cacoangelici, scimus, scimus fabulas vestras, qui semper tale velamentum (Euangelion) fabulis vestris obtenditis.

Non desiderat patrociniū falsitatis sinceritas Ecclesiastica, Scimus omnes, in quanto splendore & obseruantia, aliquot annis vixerint & Lutherus & Zuinglius. Iam vero conspiciamus, tam potētiam quam existimationem Germaniae vehementer labefactatam esse, varijs dogmatibus vestris, & non vi armorum. Sed nimium esset in singula velle impetum facere, ne ergo omnia ad viuum (quod aiunt) relectare videar, ad institutum pergam. Vbi igitur claritas illa S. Literarum, de qua, superciliosi & ambitiosuli tam gloriose gloriantur? vbi spiritus? Haecine est constantia vestra? Certè illis vestris exoticis opinionibus, litium & rixarum seminarijs, nunquam aedificabitur illa Lya, quae lippientibus oculis foetosa synagogae vestrae formam monstrat: semper erit misera plebecula in chenobosio, chenotrophio & nessotrophio.

Ambro. li. 3.
de virginibus.

Ioan. 3.
Proverb. 30.

Neque vero id ago, vt Lutherum aut Zuinglium (quos antesignanos fuisse omnes compertum habet) cupiam insectari, & in eos quasi philippicas scribere: hoc enim à me facinus procul absit. Scio scriptum esse, Qui fratrem suum odit homicida est. Et alio in loco scriptura, Lac si premas, butirum exit: qui nares emugit, sanguine elicit, sic qui iras incitat,

incitat, litem producit. Scio, illis ambobus haec nostra nihil prodesse posse, vt qui iam dudum, apud districtum & iustissimum iudicem, suorum hic commissorum rationem reddiderunt. Scio, cum laruis non esse luctandum, de viuis censendum cautius, de mortuis reuerentius, qui sunt iam inuidiae exempti, & redditi suo iudici, eamque subierunt censuram, quae omnes manet. Malum est (dixit Archilochus) viris defunctis conuiciari. Et Homerus 10. Odyseae. Nefas est (inquit) super viros defunctos gloriari. Memoriam mortuorum venerari omnes Scriptores ferè, etiam Ethnici, praecipere: vide Aeschilum in Hectore. Dionysium in Sotera. Euripidem in Phoenissis. Sophoclem in Larissais: Platonem lib. 4. de republica. Volaterranum libro 31. & philolog. &c. Scio praeterea dentem esse linguae claustrum, & praecipitatum iudicis voluntatem esse nouercam iustitiae, animaeque ferram. Scio ex Cicerone (ad Brutum) Temere affirmare de altero esse periculosum, propter occultas hominum voluntates, multiplicisq; naturas. Nam vt famae mortuorum detrahere velim, non esse verecundiae meae opinor, qui nulli viuentium detrahere consueui. Cum dictum sit. Quod sibi quis nolit fieri, non inferat vlli. Non villo itaque odio, liuore, & triticia, aut amarulento stomacho superiora in medium adduxi, ita mihi opto Christon in suo de me iudicio propitium fieri. Sed vt infirmos confortarem, errorem à mentibus hominum conuellerem, eosque à peruersa doctrina, vitijs sceleribusque vel admonendo vel increpando summouerem. Non detrahit, qui verum dicit. Errores indicare, non est famam seu vitam taxare. Quod si mala audire molestantur, non maledicant, & quod sibi fieri nolunt, alteri quoque facere intermittant. Res ergo mihi cum causa non cum homine villo. CAETERVM: de nouis illis apostaticorum fabulis, & monstruosissima illa Scylla (ne videar noua confinxisse) audiamus Contra haereses lib. 1. Tomo. 4. Epiphanium. Termini (inquit) nobis positi sunt, & fundamenta, & aedificatio fidei, & Apostolorum traditiones, & scripturae sanctae, & successiones doctrinae, & vnde quaque veritas munita est. Nemo igitur decipiatur nouis fabulis, haec ille lib. 2. contra haereses. Sciendum praeterea (ne & hoc omittamus) differentiam esse inter Synagogam Differit ab inuicem Synagoga & Ecclesia. & Ecclesiam. Synagoga est congregatio, Ecclesia vocatio. Possunt quidem (inquit Rabanus super Mattheum) irrationabilia congregari, vocari nequaquam. Synagoga nox est, dies Ecclesia. Vnde & Paulus Roman. 13. dicit. Nox praecessit, dies autem appropinquauit. Et Ambrosius (de virginibus, lib. 3.) inquit. Bona lux quae perfidiae excussit caliginem, Esaiæ. 8. Esaiæ. 65. Esaiæ. 7. fidei diem fecit, &c. Verum vt tandem pensum absoluam (o theomachi) societatem inite, at inferiores eritis. Inite consilium & fiet irri-
tum

tum. Loquimini sermones, sed non stabunt. Quoniam Immanuel nobiscum Deus: Doctrina violenta non solet permanere, inquit Basilus. Speculatores vestri (Thaboritæ) auari sunt, bona enim aliena diripiunt violenterque inuadunt (quod inuolare dixere antiquiores) cōtra iustitiam, quæ reddere iubet vnicuique quod suū est. Et cur non dixerim AVAROS: qui pro pecunia, tantopere digladiantur? SUPERBI sunt, & sui amantes, omnes præ se contemnentes, contra illud Demonactis, *ὄντοί γεγάτες καὶ φρονεῖ ὑπερ θεοῦ*. Et cur non dixerim superbos, qui plus eruditionis & iudicij sibi tribuunt, quàm vniuersis concilijs, sanctis patribus, & toti Ecclesiæ catholicæ? **BLASPHEMI** sunt, in Christum & suum sacramentum, in sanctos omnes ac imagines eorum. Et cū obedientia à iustitia trahat originem, sitque habitus parendi præceptis omnibus, quæ à ratione proficiuntur, ipsi **INOBEDIENTES** sunt, pontificios enim ac Cæsareos iussus cachinno excipiunt Democritici: Fastuosos, superbos, maledicos se planè demonstrant, quum fastu, superbia, maledicentia, cunctos qui suis hæresibus aduersantur, pessundare studeant. Parentibus immorigeros esse, quis non aduertit, quum sanctissimis simul & eruditissimis Ecclesiæ Patribus reluctentur. Adde, quod in eisdem ingrati sunt & impij, atque affectu carentes, quū tot ab eisdem acceperint beneficia, nimirum sacrarum literarū interpretationes, quas tam fœdè lacerant. Confisi in quā, viribus receptatorū, palam contēnunt iurisdictionē, sed ad turbas seditionesque concitadas ita promi sunt & strenui, atque etiam Mille artificis instinctu ingeniosi, vt ad eas nati esse videantur. Vnde factū esse vidimus, vt supremi Ecclesiæ Aduocati, Edicta, Mandata, Sententijs, Recessusque imperiales, suis iucis & artibus in eum adduxerint contēptum atque discrimē, vt reliqua taceā. **CÆCI** sunt, non solū superstitione, sed odio & rabie cōtra nos, inde execrationes illę dirę in nos acerbissimę, quæ sunt à bonis & pijs viris multo alienissimę, & ab ingenio Dei, quę ipsi existimāt se solū colere. **CVI** ergo consulūt benef. nū religionis: num Reipublicę: nihil minus. Nō enim volunt pacē, sed gladiū, adeo quidem pace infensi, vt Theutonicè ipso forum Antesignanus excucullatus scripserit, sese neque viuum neque mortuum, episcopis & omni clero pacem concessurum esse. Semper habent fœnum in cornu. Canes muti, oblatrare non possunt veritatem, torpent, iacent, somno indulgent, horas canonicas seu præces Ecclesiasticas, negligūt. Nutāt in fide sua. Diuisi sunt, distracti sunt, Inconstantes vt Proteus, temerarij vt Phaeton, Auari & parci vt Tantalus. In cōuictu morosi, ac vix etiā sibi tolerabiles. Charitate frigidi, ira feruidi, odio pertinaces, lingua virulenti, in exercēdis similitudinibus sui

cū,

cti, pre quauis nihili depugnare parati, intractabiles, rix, voluptatis auidi, ad verba diuina nauicabundi, de omnibus male suspicaces, sibi blandientes, inuidentia plusquam muliebris, iracundia & ferocitas militaris, rixandi nunquam satiata libido, rabiosa maledicentia, vipereum linguæ obtretractricis venenum, animus tumidus, ceruix præfracta, lubrica fides, vanitas, fictio, assentatio. Cur sitant non missi, sacerdotes catholicos expellunt, sese ingerūt & vi intrudunt. Quis que viam suam spectat. Quisque à termino suo ad emolumentum suum propensus est, venite aiunt, sumamus vinum & impleamur ebrietate, & erit sicut hodie sic & cras. Nolite audire sermones pseudo prophetarum (inquit D. Cyprianus, in tracta. 3. de simplicitate prælatorum) quoniam visiones cordis eorum frustrantur eos: Loquuntur, sed non ab ore Domini, Hi sunt (ait) qui se præpositos sine vlla ordinationis lege constituunt, qui nemine episcopatum dante, episcopi sibi nomen assumūt. Quos designat in Psalmis Spiritus sanctus sedentes in pestilentia cathedra, peltes & lues fidei, serpentis ore fallentes, & corrumpendæ veritatis artifices, venena lethalia linguis pestiferis euomentes. Quorum sermo vt cancer serpit, quorum tactus pectoribus & cordibus singulorum mortale virus infundit. Hæreticorum (inquit D. Hieronymus in Osæam) inter se corda diuisa, & contrarijs repugnare sententijs, etiam ipsi non negant, dum diuersa sentiunt. Vnde disperdentur, & confringet siue suffodiet Dominus simulachra vel altaria eorum, quæ de suo corde finxerunt, & vastabit titulos, quibus singuli suis appellantur nominibus, & vocauerunt nomina sua super terras suas, vt nequaquam Christi Ecclesiæ, sed illius vel illius esse dicantur. Attendite ergo vobis & vestratibus, in Christo dilectissimi fratres, Ne de plagis eius accipiatis. Auertite animum ab ipsis, occludite, obstruite aures. De hijs sufficiat, video enim me prolixiorē fuisse, quàm proposueram, ad alia igitur properabimus.

SEPTEM Ordines in Ecclesia, & quæ singulorum manerā.

Multiplies esse gradus in vinea zebaoth, comprobatur ex Hesaiā, capite 54. Ecce ego (ait Dominus) sternam per ordinem lapides tuos, & fundabo te in Saphyris, & ponam Iaspidem propugnacula tua, & portas tuas in lapides sculptos, & omnes terminos tuos in lapides desiderabiles. An non hæc in Ecclesia manifestissimè conspiciuntur: habet illa munitiones, diuitias (quæ sunt Christi & filiorum eius, videlicet pauperum) Artificia, sapientiam, pacem, iustitiam, & quam plurimos catechumenos, sternens per ordinem lapides, alios prophe-

tas,

Id est, mortales cū nati sunt, ne supra Deos vos exeritis.

Iustitia.

Esaia. 56.

Psalm. 5.

Apocal. 18.

Corinth. 13.

Iob. 5. tas, &c. Et Iobus (ad differentiam Iob, filij Ifachar, Genes. 46.) videlicet ita: Cum lapidibus (inquit) regionum, erit pactum tuum, ad illos reuertar ad Hierusalem in misericordijs, & reedificabitur domus mea. Instituit olim sanctus ille legislator (qui non semel in Dei colloquium admissus est) ministros, Numeri 4. 1. παραλαβόμενοι, 25. 2. Par. 8. instituit, imò auxit hymnicus ille Psalter, & ministrorum numerum, & officia. Hos imitati sunt sacratissimi quique Monarchæ. Iam verò plures esse in hac domo (Ecclesia) ordine & officio distinctos ministros, vberimè testantur sacræ literæ. Idem Iob, inquit. Spiritus eius ornauit cælos: vt enim cælum syderibus, ita Ecclesiam ornauit & præfulgidam reddidit ministris. Eadem, psalmographus in suo soliloquio (quod Græci Psalterion, Hebræi Tihillim vocant) corroborat. Adstitit (inquit) regina à dextris tuis in vestitu deaurato circumdata varietate. Proinde cum lex vmbra sit futurorum bonorum, lege autem multi erant ministri sacrorum vasorum administratores, operæ precium fuit (neq; enim cōuenit veritatem obscuriorem esse vmbra, & noctem luce ipsa) & in Euangelio quosdam esse officio, ordine, ac dignitate distinctos. Omnia enim, inquit fortis ille fidei agonista Paulus, secundum ordinem, & honestè fiant in vobis. Et Aggeus propheta; ca. 2. Magna erit gloria domus istius nouissimæ, plus quàm primæ, dicit Dominus exercituum. **SUNT** autem alij in Ecclesia maiores, qui & sacri dicuntur, alij minores Ordines, omnes numero septem: videlicet Presbyterorum, Diaconorum, Subdiaconorum, Acoluthorum, Lectorum, Exorcistarum, & Ostiariorum.

I. **PRESBYTERI**, sunt supremi in Ecclesia ordinati, non tã propter decrepitam senectutem & adultam ætatem, quàm propter sapientiam presbyteri dicti. Non solum cani, non rugæ repente auctoritatem adferre possunt, sed honestè acta, superior ætas fructus auctoritatis præbet extremos, dixit Cato. Et Philon. Verè senex nō ex temporis longinquitate, sed ex laudabili & perfecta vita spectatur, &c. De sacrificorum ordinatione, Acto. 6. 1. Timoth. 3. sint pudici, nō bislingues, Clemens Epist. 1. Item, Anacletus Epist. 1. &c. Dicti à sacris, sacrificant enim, dant & docent. Ipsis datum Eucharistiæ synaxiosuè sacrum litare. Si plebeis hominibus orationis causa (inquit Ambrosius super locum 1. Timoth. 3.) ad tempus se abstinere præcipit Paulus, vt vacet orationi, quanto magis leuitis & sacerdotibus, quos die noctuq; pro plebe sibi commissa oportet orare? Et Hieronymus (in Titum cap. 1.) ait. Si laicis imperatur, vt propter orationem abstineant ab vxorum coitu, quid de Episcopo sentiendum est, qui quotidie pro suis, populiq; peccatis illibatas Deo oblaturus est victimas? mundio

Vide 2. epi. Anacleti ad Episcopos Italiae. Canicines nō tantū capilli, sed animi virtus.

mundiores ergo debent esse cæteris, quia actores Dei sunt. Septuaginta duos (ait idem Hierony. super locum. Luc. 10.) designauit Dominus, qui præfigurarunt presbyteros, sicut Apostoli sancti Episcopi. Vocantur **EPISCOPI**, id est, superintendentes, quippe quod debent superintendere, vigilare, gerere curam atque considerationem in eorum salutem, quibus præficiuntur: Dicti autem sunt ab ἐπισκοπέω, quod est considero, vel ἐπισκοπέου, quod est visitare. Dicuntur **ANTISTITES**, vt qui quanto cæteris antestant autoritate & dignitate; tanto etiam debent suis subiectis antestare virtutibus & disciplinis, Antistes autem Græcè prophetam significat. Dicuntur & **PRÆSVLES**, vt alijs perinde atque custodes præsideant. Paulus (Hebræo. 13.) illos egumenos, id est, duces antesignanos vocat. Vocantur etiam Episcopi, Hyperetæ, hoc est ministri Christi, seu apparitores. Alio nomine Epitacteres, id est, præsides. Alio nomine Pontifices, à posse & facio, vt **Q. C.** Mutius Scauola affirmat: vt autem Varroni placet, à ponte, eo quod ab ijs (vide Pomponium Letum in libello de Romanorum magistratibus) pons sublitius factus & sæpe restitutus esse perhibeatur, atq; vt canit Andrelinus.

*Cetera quo superet meditati pectora sensu,
Imposita ex ipsis nomina rebus habet.*

Proinde moneo, recordentur, quales aut quanti sint, & quid se deceat, ne titulares & non operarij sint Prælati: videant ergo vt sint rosæ. Aestas non semper fuerit, componite nidos. Magnæ curæ, magna merces. Opes huiusmodi parandæ, quæ nauis fracta simul cum Domino queant enatare. Bonum ergo opus desiderat, qui Episcopatum ritè desiderat, Matthæi 15. & aliorum Apostolorum reputabitur collega. Qui verò fastum, luxum, inanem gloriam mundi (fucatæ meretricis) querit, Iudæ consors, Domino Deo, iusto iudici, pœnas dabit aliquando, Matth. 25. Episcopus instituit Paulus, Acto. 20. Philippen. 1. Tit. 1. de Episcoporum moribus, 2. Corinth. 2. 1. Timoth. 1. 2. 4. Timoth. 12. 4. Titum 2. Episcopatum an desiderare liceat, 1. Timoth. 3. de ordinatione Episcoporum, vide Canones concilij Carthagi. 4. Cui inter fuerunt 214. Episcopi. De officio Episcoporum (quod est prædicare populo, curare infirmos, prospicere miseris, constituere presbyteros, ad iustas subditorum querimonias non pertinacius obsistere, atque secundum sacros Canones singulis annis circuire Diocæsiam suam, & visitare parochias suas subse constitutas.)

Episcopi nomenclatura

Antistes.

Præsules.

Hyperetæ.

Epitacteres.

Pontifices.

Officiū Episcopale hodie quasi neglectum.

C. relati. C. decreuimus C. Episcopū

C Item,

Item, de prædicatoribus constituendis, vide Canones concilij La-
 & C. placuit. 10. 9. prima. teranensis, Cano. 10. Debet ergo Episcopus vnusquisque esse
 vir bonus, instare (vt Paulus loquitur) opportunè importunè,
 2. Tim. 4. arguere, obsecrare, increpare, in omni patientia & doctrina.
 Erit enim (inquit Apostolus) cum sanam doctrinam non susti-
 nebunt, sed ad sua desideria coaceruabunt sibi magistros pru-
 rientes auribus. Et à veritate quidem auditum auertent, ad
 fabulas autem conuertentur. Tu vero vigila, in omnibus la-
 bora, *ἐγὼν ποίησον εὐαγγελιστὴν*, ministerium tuum imple. Episcopos
 Id est, opus fac Euange-
 listæ. pos humiles esse debere, tota scriptura diuina testatur. Vnde
 Ecclesiasticus, tertio capite. Quanto maior es, tanto magis te
 humilia, & in conspectu Domini inuenies gratiam. Et iterum.
 Duce te constituerunt ne eleueris, sed esto inter eos, quasi
 vnus ex illis. Episcopi (inquit Diuus Hieronymus, ad Nepo-
 Eccles. 32. tianum) sacerdotes se esse nouerint, non dominos. Desidiam
 Episcoporum reprehendit in decretis Damasus Papa. De infu-
 P 5. ficalia. lis, vide Ambrosium Epistola quinquagesima nona. Mitra au-
 tem bicornis noui pariter ac veteris instrumenti scientiam desig-
 nat. Duæ fimbriæ, spiritus & litera. Chyrotecæ, purum ma-
 nuum officium indicant. Pedum, populi vitia castigandi pote-
 statem attribuit, debent itaque Episcopi incolumitatem gregis si-
 bi crediti præcipuè curare, scriptum enim, Sanguinem eius re-
 Ezech. 34. quiram de manu tua, dicit Dominus. Baculus est acutus in fi-
 ne, rectus in medio, retortus in summo: Sic Pontifex debet
 per eam virgam, pungere pigros, regere debiles, colligere vas-
 gos, &c. Annulus, Christi & Ecclesiæ copulationis, vt pignus
 & fidei sacramentum, habetur. Linea vestis summa, quæ ni-
 ueo candore insignis, vitam vndique puram admonet. Atque
 vt tandem concludam, Episcopi munus est: Aedificare prox-
 mum, de fraternis commodis, perinde vt de suis in Domino
 gaudere, incommodis mederi, veluti proprijs, mansuetè corri-
 pere errantem. Docere nescientem. Erigere lapsum. Consolari
 deiectum. Aduuare laborantem. Subuenire egenti. In sum-
 ma omnes opes suas, omnia bona (fortunæ, corporis, animæ)
 sua, omne studium, omnes curas, ad hoc referre, vt quamplu-
 rimum profit in Christo, vt quemadmodum ille, neque sibi natus
 est, neque sibi vixit, neque sibi mortuus est, sed totum se donauit
 vsibus nostris, ita & illi fratrum commoditatibus inseruire debent,
 non proprijs. Atque vt vulgo dicitur, Hic poterit rectè cauere
 iura, qui & leges tenet. Hijs si studerent Episcopi, nihil
 esset

esset Episcoporum vita neque lætius neque facilius.

DIACONI (quos Latinè ministros, Hebraicè verò Leuitas vo-
 camus, sumpsisse videntur exordium à tribu Leui filij Iacob, de qua
 in libro Numerorum) sunt sacrosancti ministerij ministratores, &
 episcoporum oculi, vide Clementem ad Iacobum. Item, Dionysium
 Areopag. in epist ad Hieronem, &c. Iis censure morum commissa est,
 verbum Dei gentibus prædicare debent, & in sacris Ecclesiæ acti-
 bus sacerdoti deseruire: Præuaricationes cum cleri tum laicorum
 Episcopis significare, thesaurum Ecclesiasticum dispensare, in Eccle-
 siæ ministros & pauperes distribuere, & basilicarum sacra tecta
 prestare, &c. Hos conuenit esse *μαγιστρομένους*, id est, boni testimonij, &
 spectatæ probitatis. Cõstat, Diaconatus ordinem ab ipsis celebratum
 Apostolis, vt in libro praxeõn legitur. Septem viros plenos Spiritu
 sancto, ad hunc elegerunt gradum ministerij, videlicet STEPHA-
 NUM protodiaconum, virum plenum fide & Spiritu sancto.
 Hunc vocat Damascenus taxiarchon, id est, antesignanum. Et A-
 thanasius lib. II. contra Arrian. primitias martyrum. PHILIP-
 PVM, PROCHORON, NICANOREM, TIMONEM, PAR-
 MENAM, & NICOLAVM aduenam Antiochenum. Et oratio-
 ne præmissa, manus eis imposuerunt, consecrationis eorundem for-
 mam tradentes, & relinquentes posteris. Quocirca Diaconus, cor-
 de purum, ore mundum, opere castum se studeat exhibere. Euan-
 gelion enim, puteus aquarum viuentium, non fluit impetu, id est,
 liberè, nisi de Libano, id est, de corde casto, & ore candido. Non enim
 est speciosa laus in ore peccatoris, dicente scriptura. Quare tu e-
 narras iustitias meas, & quare assumis testamentum meum per
 os tuum? De diaconorum ordinatione, vide Paulum I. Corinth.
 4. 2. Corinth. 3. II. Actor. 1. 2. Timoth. 4. Diaconatum,
 prophanum ministerium facit Lutherus excucullatus, cum incircun-
 specto Caietano Cardi.

Diaconis adiumento dati sunt ministri, qui apud Hebræos Na-
 thinnei appellantur dati vel donati, Esdræ 2. Græcè hypodias-
 conii, nunc SVBDIACONI, quod Diaconis sublint. Horum
 munus oblationes percipere, calicem patinamque atrectare, &
 ad sacrificium deferre, Epistolam recitare. Olim etiam Subdia-
 conis Sanctæ Romanæ Ecclesiæ delegatum erat munus conscri-
 bendi Martyrum vitas & agones. Creditur autem Christus
 (quem Græci *μειστήρ και ικέτηρ* dixere) hunc exercuisse ordinem,
 quando in Cana Galileæ ex aqua vinum fecit; & quando cana
 facta, mittens aquam in peluim, pedes discipulorum lauit.

C ij Quam

Quem etiam ordinem Imperator Romæ accipit.

4. Delegit & alios nonnullos ordines sancta mater Ecclesia, ACOLYTOS, id est, ceroferarios seu sequentes, sequebantur semper Episcopum, unde & nomen habent: Nam acoluthos græcè, sequentem latinè sonat. Candelabra, luminaria, vases ad aram disponebant, atque portabant. Vinum quoque diacono suggerebant in Eucharistiam sanguinis Christi, vt testatur 4. Carthaginense concilium, cui B. interfuit Augustinus. Is ordo videtur olim traditus Aaroni & filiis eius.

Exodi 27.

5. Sequuntur LECTORES, qui & psalmistæ, hos vocauit Epiphanius anagnostas. Illorum munus est lectione seu recitatione scripturarum populum in Ecclesia instituire, fidem sanctis vocibus percipere, vide Tertullianum in Apologetico cap. 59. de disciplina Christiana. Huius muneris vestigium adhuc in Ecclesia videtur in clericis, certas lectiones in nocturnis suis conuentibus ex scripturis recitantibus. Vtinam cum magna audientium pastura. Quorum officio videtur vsus Christus, quando in medio seniorum, librum Hesaiæ aperiens, legit distinctè ad intelligendum. Et videtur Lectoris esse officium, quoungebatur Esdras olim.

Lucæ. 4.
Esaia. 61.
Nemi. 7.

6. Sequuntur EXORCISTÆ, hos Epiphanius Eporcistas, latinè eiuratores vocat. Energumenis manus imponebant, & solennibus coniurationibus inquietos, qui à spiritibus immundis vexabantur, in Ecclesia compescebant: vide Ambrosium in capite 4. ad Ephes. Quo quidem gradu ordinis ipse Dominus vsus est, vt accipimus ex Euangelio. Math. 12. Luc. 11. Luc. 7. Marci 16. Luc. 10. Et quidem maximè, quado de Maria Magdalena septem eiecit daemones. Quod officium & quem ordinem videtur Christus quoque tradidisse discipulis, quum dedit ipsis potestatem & gratiam eiciendi cacodæmones ex hominibus: quo & ipsi sunt functi, Christo adhuc viuente, denique eodem mortuo.

7. Vltimum locum sortiuntur OSTIARIJ, hos Epiphanius thyroros vocat: & Ignatius, Custodes sanctarum portarum, vt ex præscripto legis præessent templo custodiendo: Ostijs basilicarum adstabant, indignos aspectu & communionem sacramentorum, è templo foribus excludebant, vide Ambrosium episto. 33. Quam verò quondam in nascete adhuc Ecclesia, fuerit ordo iste Ostiariatus minime culpandus, argumento sunt opima stipendia, quæ nunc habent Cathedralium Ecclesiarum custodes & thesaurarij, qui surrogati sunt in locum Ostiariorum. Quorum iam officio fungi videmus quando per fidem in Ecclesiam aliquem introducimus, & excommunicatos

Ignat. epist.
12. ad Antiochenes.

è tem

templo Dei submouemus. Quo quidem officio (scribit clarissimus F. Nausea) functus est Christus, quum vendentes & ementes de templo eiecit, verum ostium existens.

Matth. 21
Marci 11.
Lucæ. 19.

Nemo ergo se Christo dignum putet seruum citra operam. Operæ exemplum habet Episcopus in Apostolo & eius discipulis Timotheo & Tito, Sacerdotes in sacerdotum exemplo. Diaconus in diaconorum. Acto. 6. 7. Diuersi quidem generis vasa sunt in Ecclesia, velut in magna domo, quorum aliud est alio honoratius, Tanta autem Ecclesiæ est maiestas & felicitas, vt quod in his vilissimum est, preciosus sit vniuerso mundo. Functiones quidem diuersæ, sed eodem spiritu vegetantur omnes. Viderit quisque vt suæ respondeat vocationi: Si cum seculo gaudemus, verendum est ne cum seculo & luceamus. Sic Eleazar aliàs Lazarus, apud inferos in seau Abrahamæ refrigerium consecutus, contra diues epulo in tormentis ignis constitutus. Doceant igitur, inquam, non in friuola garrulitate, sed in doctrina, admonente Paulo Collossen. 4. Vide ministerium (inquit) quod accepisti in Domino, vt illud impleas: Secus facientes condemnabuntur. Nec interim reticendum, Ordines conferre cum signo sensibili gratiam, id quod sacra scriptura vberimè testatur, Mat. 10. Mar. 6. Luc. 10. Luc. 22. Ioan. 20. Acto. 13. Titum 1. 1. Timot. 5. 2. Timoth. 4. Philippenf. 2. 1. Thessalon. 5. Hebr. 5. 1. Petri 5. Actor. 20. Actor. 6. Philippenf. 1. 1. Timoth. 3. &c. ad institutum. Ignatius, altisoni Ioannis euangeligraphi discipulus, extollens (ad Trallianos) dignitatem episcoporum, presbyterorum, & diaconorum, in hæc verba prorumpit. Quid est (inquit) Episcopus, nisi omnem principatum & potestatem illorum omnium tenens, quem admodum deceat hominem tenere, imitorem Dei factum secundum virtutem: Quid est presbyterion, nisi institutio sancta consiliarij, & confessoris Episcopi: quid etiam Diaconi, nisi imitatores Christi ministrantes Episcopo, sicut Christus Patri, & operantes illi operationem mundam & immaculatam: quomodo S. Stephanus beatissimo Iacobo, & Timotheus & Linus Paulo, & Anacletus & Clemens Petro: Si quis igitur istis inobediens fuerit, hic sine Deo omnino erit, & impius & contemnens Christum, & ordinationem eius minorans. Eadem rememorat idè Ignatius, alio in loco, inquiens. Saluto sanctum presbyterum vestrum, saluto sanctos diaconos, saluto subdiaconos, Lectores, Canto res, Hostiarios, Laborates: Exorcistas atq; confessores, &c. Cypria. li. 1. Epi. 3. ab initio meminit acolythi. Graduū cathedre sacerdotalis meminit idem Cyprianus, lib. 2. Epist. 5. Et Ambrosius in 1. Timoth. 3. vt plura omittā, Quis verò ignorat hierarchicum spiritum angelicorum

Acto. 14.
1. Tim. 5.

Lucæ 16.

Presbyteria
quid.

Ignatius ad
Antiochenes.

C ij choros

choros seu ordines: videat candidus ^{ἀναγνώσις}, Esai. 6. Fzechielem capite 3. 9. 10. Ephes. 4. Ecclesiast. 4. 9. Colloff. 1. 1. Thessalon. 4. Judam 1. Apocalyp. 12. & videbit me vera locutum fuisse. Qui ignorat, Flamines, archiflamines, & protoflamines gentilium: à quibus tamen non sumimus exemplum nostræ religionis (quæ ad id vnum tantum conducunt, vt argumentum sit efficacius ad corroborandum nostræ religionis statum (sed è scripturis, & à sanctis Patribus Christianæ pietatis cultoribus. Quocirca (scribit Nazianzenus) Ordo vniuersum constituit, ordo continet tam cælestia, q̄ terrestria, ordo est in mentalibus, ordo in sensibilibus, ordo in angelis, ordo in astris, motu, & magnitudine, habitudine, continentia, & splendore. Alia est claritas solis, alia lunæ, & alia astrorum, Astrum enim ab astro differt claritate. Ordo est anni partibus & temporibus, quæ mundo nunc adueniunt, nunc tacite abeunt, vt austeritatem mediocritate mitigent. Ordo est in mensuris, interuallisq; diei ac noctis. Ordo in elementis, è quibus corpora, &c. Quare ergo apostatici ordines in Ecclesia indiscriminatim tollunt, & iterum extollunt? An non Lutherus (in libro de abroganda Missa ad Senatum Pragensem, & libro de captiuitate Babylonica) affirmat, Nullum esse neque visibile, neque externum, neque verum sacerdotium in nouo testamento, nisi quod humanis mendacijs per Sathanam erectum? An non in contrarium asserit (in libro visitation.) idem excucullatus, Sacerdotes esse honorandos, & ordinationem ministrorum (id quod etiam Philippus Melanthon vult) esse Sacramentum? Vbi nō est ordo (inquit ille) ibi est confusio, quod certè in Germania nostra experimur, vtinam audacius ac verius dicerem. Quot hodie insinuant fidem & nullam habent? Quot ministros creant & non sunt: quot promittunt libertatem ipsi corruptionis serui? Qui iusiurandum violat, fidem violat, inquit Cicero. An non Chore cum suis, nihil interesse inter sacerdotes & leuitas præsumens, Deo iudice, hiatu terræ absorptus est? Et Ozias rex cū opus sacerdotale præsumeret, lepra percussus? Nunc (Eheu) barbatos apertissimis calceis reiectis baxeis, ad aras stare decorum est, seculo isto iudice. Coronula verò tonsa & terete pileolo, ^{ἀρχιμαστορ}. Nunc inquam, qui forsitan sacerdotio dignissimi, ab ordinibus resiliunt, & contra alij seplasiarij præcones clamorosos agunt, qui vix suis bus pascendis idonei sunt: & nisi vigilauerit magistratus, semper in s. e. sal erit infatuatum, & terra salsa. Mirum certè, Execratur Angelici nostri recentiores (vt schematicè loquar) ceu toxicum, Ecclesiasticos gradus, & sodalitia monastica: Illorum verò bona temporalia, rapacissimè in sua aluearea auerere non dedignantur.

Habet

Habet autem & reliqua plebs Christiana suos gradus. Primus ^{Christianæ plebis gradus.} est audire verbum. Intelligere, secundus. In memoria retinere, tertius. Corde credere verbo, est quartus. Verbo fidere, est quintus. Verbi præscripta fideliter reipsa complere, sextus est & summus gradus. Non auditor legis, sed factor iustificatur, inquit Paulus. Quod idem affirmant Euangeliographi, Matth. 25. 1. Corin. 4. Psal. 44. Ezech. ^{Roman. 2.} 33. Matth. 7. Et scitum est hoc Iustini martyris. Non in verbis, sed in factis sita est nostra religio. Et Seneca, facere docet (inquit) Philosophus, non dicere tantum. Philoxenus erat Loth, Tobias ^{φιλόξενος} (id est, hospitalis) nazir ^{καὶ λητόριος}, Samuel, &c. Audiamus igitur tonatrem buccis plenis fratrem Domini, Iacob. 2. cap. Vis scire o homo (ait) inanis, quoniam fides sine operibus mortua est: Abraham pater noster, nonne ex operibus iustificatus est, offeres Izaack filium suum super altare: vidē fidem consummatam esse ex operibus? & Phinees, pro opere quodā, quod ingenti zelo patrauit, audiuit. Ecce do ei pacē ^{Numeri 25. Deutero. 13. 1. Iohan. 3.} scederis mei, & erit tam ipsi, quàm semini eius pactum sacerdotij sempiternum, quia zelatus est pro Deo suo. Sic & Dynastes credidit quidem verbo Christi, sed nec obedientiam intermisit. Est enim fides (quæ per charitatem operatur) donum Dei, quàm omnibus adaugere solet Deus liberalissimus. Similiter & Raab meretrix, Iosue. 2. Nonne ex operibus iustificata est, suscipiens exploratores: Fatuis virginibus (inquit D. Chrysostomus, in 6. cap. Zachar.) non infidelitatis, aut peruersæ fidei crimen munitur, sed olei tantum defectus, quia scilicet misericordiam non exercuerant, neq; eleemosynas fecerant, &c. De fidelium operibus, videat candidus lector, eundem Chrysostomum Homil. 7. in Hebræo. cap. 4. Nazianzenum, oratione 26. Ambrosium in 2. Corinth. 3. & in 1. Corinth. 7. Augustinum, contra Iulianum Pelagianum lib. 6. cap. 117. Fides impetrat, quod lex impetrat. Et eundem Augustinum, psal. 91. Gregorium lib. 6. epistolarum capite 179. Damascenum lib. 4. cap. 10. Basilium in psalm. 31. & in psal. 52. Hilarium in psal. 2. & in psal. 51. &c. Sicut ergo corpus sine spiritu cadauer & truncus est. Ira & fides sine operibus cadauerosa, & effigies in speculo euanida. Sciendum autem merita nostra esse dona Christi, palmes enim non fert fructum à semetipso, nisi manserit in vite, hæc parergôs.

CONVENTIONES IN S. R. E.

SI Ecclesiam non audierit, inquit agonothera siue Choregus Christi ^{Matth. 18.} stus I H E S V S, sit tibi sicut ethnicus & publicanus. Ecclesiæ autem dicere, est rem ipsam præsulibus, & præsidentibus indicare, ait Diuus ^{C iij} Chryso-

In vltima editione locorum communium.

Numeri 16.

Chrysoſtomus ibidē. Hic S. Gregorius. Vbi ſunt (inquit) qui Eccleſiæ cōuentum præſumunt cōtemnere, & venerandæ congregationis præces ſolitarias anteferre; Si duobus vel tribus ſimul poſitis, I H E S V S medium ſe promiſit, quid non dabit plurimis? Legimus Moysen ſeruum Domini, voluiſſe ſynagogam populi eſſe iudicium, cui etiam ſacerdotes præfecit, qui non tantum de lege, ſed etiam de cauſis prophanis cognoſcerent, peiorē loco erit Eccleſia? Mihi quidem (dixit Valerianus, vt Sozomenes vult) cū vnus de populo ſim, fas non eſt talia perſcrutari (de hæreticorum dogmatibus loquitur) verum ſacerdotes, quibus hæc cura eſt, apud ſemetipſos congregentur, vbi voluerint, &c. Labia enim ſacerdotis cuſtodiant ſcientiam, & legē requirunt ex ore eius. Et grauis, (inquit Hilarius, de ſynodis contra Arrianos) veterum eſt authoritas. Eadem inculcat Irenæus (lib. 4. ca. 45.) dicens. Vbi chariſmata (donatiua diaphora) Domini poſita ſunt, ibi diſcere oportet veritatem, apud quos eſt ea, ab Apoſtoliſ ſucceſſio, & id quod eſt ſacrum & irreprobabile ſermonis conſtat, Hæc ille. Quemadmodum ergo apicula, leuibus pennis arborū & herbarum floribus inſident, latentemq; in floſculis liquorculū, innocua de prædatione auerunt, vt tandem dulciſſimos mellis fauos, nido cōfectos, hominibus præſtent. Ita & Eccleſiæ Catholice Doctores ſuper amœna, vernantiaq; ſcripturarū viridiaria, leui mentis ala reſidentes, inſite literę, ſuccum Spiritus ſancti hauriētes, ſolliciti ſunt, vt dulciſſimū mel fidei, auditorum cordibus placidè inſillent. Conſilio Gangrenſiſe decretum legimus. Si quis docet domum Dei contemptibilem eſſe, & conuentus qui in ea celebrantur, anathema ſit. Item, Si quis extra Eccleſiam ſeorſum conuentus celebrat, & deſpiciens Eccleſiam, ea quæ Eccleſiæ voluerit uſurpare, non conueniente præſbytero iuxta decretum Episcopii, anathema ſit. &c. Non deſtruent ergo Eccleſiam, qui pro ea animas ſuas poſuerunt. Quemadmodum enim Pater per prophetas docuit, & Filius per Apoſtolos, Ita & in Eccleſia catholica docet Spiritus ſanctus, per Apoſtolicos.

Tria genera Conciliorum Eccleſiaſticorum.

I. VNIVERSALE & Occumenicum, *ὁμοῦ μέρη* enim orbem terrarum appellant Græci: vbi totius Eccleſiæ negotium ventilatur & excutitur, ex omnibus totius orbis prouincijs conuocatis orthodoxis Episcopis. Sic Nicenum 1. extitit, authore Constantino Imperatore.

PRO

PROVINCIALE, & ipſum quale ſit, æquè indicat eius nominis (inquit Phigiſius, lib. 6. cap. 2.) ratio, nempe in quo ſub vno metropolitano vnus tantum prouinciæ Episcopii conuenientes, eiſdem proſpiciunt conſuluntq; negotijs.

MEDII vero generis concilia ſunt, in quibus cauſa quidem quæ tractatur vniuerſalis eſt, hoc eſt, fidem aut Eccleſiaſticam obſeruationem concernens; ſed conuocatio aut congregatio nequaquam. Cuius generis ſunt ferè vniuerſa, quæ ante Nicænum celebrata reperiuntur concilia, in illa primitiua Eccleſia, & in primis illud omnium primum Hieroſolymis habitum. Quod vniuerſale dici non potuit, vt in quo ex 12. tres tantum interfuiſſe legantur Apoſtoli, Petrus, Iacobus, & Iohannes, &c.

Alij hunc in modum Synodales conuentus diſtinguunt. In vniuerſales, quæ per ſummum Pontificem. In Prouinciæ, quæ per primates & Archiepiscopos. In episcopales ſeu Dioceſanas, quæ per Episcopos. In Archidiaconales, quæ per Archidiaconos, & Archipreſbyterales, quæ per Archipreſbyteros indicuntur.

Ideirco autem inchoantur concilia Occumenica, vt lapſa morum diſciplina, & penè collapſa Eccleſia erigatur, & inſtauretur: & vetus populus poſt diuturnam captiuitatem apud externos reges & principes, redeat Hieroſolymam ad inſtaurandum templum. Sunt ergo tria expectanda à generali conſeſſu, 1. Hæreſum extirpatio. 2. Diſciplina Eccleſiaſtica, & morum reformatio, Frangi poteſt archiſecta, ſed vix alia re, quàm Eccleſiaſticorum poenitentia. Ea rite acta, occidit hæreſis, & Eccleſia reſtituetur. 3. Pax totius Eccleſiæ.

Legimus in libro Moſeos vltimo, Moysen legiſlatorem adhortari conſueiſſe populum Iſrahel iſdem verbis. Vos hodie contra inimicos veſtros pugnam committitis, nō pertimeſcat cor veſtrum, nolite metuere, nolite cedere, nec formidetis eos (ſciſmatarchas) quia Dominus Deus veſter IN MEDIO VESTRI EST, & pro vobis contra aduerſarios dimicabit, vt eruat vos de periculo. An hæc negabit dilectus I H E S V S ſponſus S. R. E. ſuæ Eccleſiæ, & pijs (in illa) conuentionibus?

Legitimus conſeſſus, non ſedet cum hominibus vanis, & ad ſucceſſus non ingreditur. Cæterum malorum odio proſequitur, & cum impijs hæreſioris nullum commercium habet. Lauat in innocentia manus ſuas, circumdat altare Domini, enarrat omnia mirabilia eius, &c. vide quanto præniteat fides S. E. fidei ſynagogæ, & veritas, atque res ipſa ab ænigmatate diſcrepet. Percant itaque, qui audent tam ſalubrem & neceſſariam Apoſtolorum traditionem ſpernere, & ſacrilega

Exod. 18
Deute. 17. &
18.

Sedulius
Tripar. hiſt.
lib. 7. cap. 12.

Matth. 2.
Eph. 4.

Tria expectanda à concilio legitimo.

Deuter. 26.
Deus in medio S. E.

Pſalm. 261

Agor. 15.

crilega lingua, sacratissimis concilijs, quæ nobis fidei mysteria tradiderunt, contradicere detrahereq; Hinc etiam apparet, quàm pestifera illorum nostris temporibus sit archisecta, qui vsque adeo sibi placent sua φιλανθία, vt suum iudicium in interpretandis literis, Vniuersali Ecclesiæ præferant: Cur non & concilium illud per Apostolos & Ecclesiam celebratum errasse dicunt, aut D. Paulum dementiae simul & impietatis arguunt? Quàm iniurius contumeliosusq; & blasphemus in sacra concilia Apostolicus ille Saxo nigellus fuerit, nouerunt sanè omnes, qui excucullati centones & insanias, in Babylone, in abroganda Missa, in visione (in septicipite cap. 34.) Danielis, legunt. Is, cum anno reparatae salutis 1521, personaliter vocatus Vuormatiam (seu Borbetomagum) in S. Cæsareæ maiestatis, aliorumque Imperij principum ac procerum conspectum, clementer admonitus fuisset, vt futuri concilij determinationi causam suam submitteret, pertinacissimè (sicut ipsemet iactitauit in suis actis) recusauit. Frangitur marmor, mollescit Adamas sanguine hircino, at ille perstitit inexorabilis (vt læna raptis catulis, ita ille incanduit) non parcens nec saluti animæ, nec ætati, nec imperijs: Neque enim vetulus canis (vt dici solet) facile assuescitur loro, Et qualis vir talis oratio, Lingua (ait Cicero) si infrenis, & prodiga, interdum maximarum cladium organum est. Mortuum medicari, & senem admonere idem fuerit, dixit Diogenes. Summa, ἀνδρῶν ποικίλων ἀλάχητον ἢ μαλακότερον &c. Idem Lutherus, nititur alio in loco (in sermone 11. super illud Christi, Attendite à falsis prophetis, Math. 7.) radicatus stirpibusq; Papatum & omnia concilia subuertere. Idem, in articulo 39. assertionum, hisce verbis prorumpit. Via nobis facta est eneruandi auctoritatem conciliorum, & libere contradicendi eorum gestis, & iudicandi eorum decreta, & confidenter confitendi quicquid verum videtur, siue probatum, siue reprobatum fuerit à quocunque concilio, hæc Lutherus. Quæ sola proccacitas, nobis argumento est, ipsum à Deo destitutum fuisse, inq; suum ruisse exitium, velut mente captum. Quis iam nõ dixerit induratos? An resipuit Arrius? An hæresim abiurauit Sabellius? recantauit ne Iovinianus? Nonne impium suum errorem, in finem vsque defendit Cheruscus ille (è Vucinsperga natus) Oecolampadius? An non latebrem lauerunt, qui Lutherum reuocare studuerunt? Quid? tam crebra comitia sunt habita propter vnus excucullati proteruiam? adeo multi viri principes summos exhauserunt labores? tu quoque Cæsar, varijs multisq; cogitationibus & molestijs propterea defatigatus? ô superbiam inauditam, in facinore gloriari? optimus est portus penitenti mutatio consilij, inquit Cicero, Philip. 12. Et idem. Illis facile ignoscitur,

citur, qui non perseuerare, sed ab errato se reuocare moluntur, &c. In Vatican. Quis nescit, Lutherum se B. Dionysio prætulisse, in confusione sua Babylonica? at non ita fecerunt sancti Ecclesiæ doctores, Ambrosius, Augustinus, Hieronymus. Est enim videre quàm reuerenter Rom. Pontificibus isti scripserint. Siricio, Ambrosius. Damaso, Hieronymus: Et Innocentio tertio, Augustinus. Sed hæc minus fortè ad propositum. Quod si nihil extra bibliam, sanctis concilijs, credere voluerit Lutherus & consecrarij colluteristæ, Certè cum Arrio negabimus, Filium Dei esse Patri coæternum & consubstantialem, contra decreta Niceni concilij. Item, negabimus cum Macedonio Spiritum sanctum esse Deum, contra sententiã 150. Patrum in Constantinopolitano concilio. Dicemus quoq; sacratissimã Mariam non Dei, sed hominis tantum fuisse genitricem, & ita cū impio Nestorio faciemus aliã personam humanitatis, aliã Deitatis. Christo quoq; verum Deum negabimus contra Ephesina decreta 200. Patrum. Asseremus quoque cum Eutychianæ hæresi, Christum post assumptam carnem humanam, non in duabus naturis subsistere, sed solam in eo diuinam naturam permanere, humana in diuinam mutata, contra decreta 630. Patrum synodi Chalced. &c. Sed obijciunt aduersarij nostri: Scripturam volumus esse iudicem conciliorum, ah non habent profecto, quam habere se prætexant, & quis non hæreticorum pro suo dogmate scripturas habere se prætexit? quis non illam in prauum sensum vertit? Arrius huius scripturæ sensum, Pater maior me est, aduersus personarum æqualitatem interpretatus est. Eluidius etiam hanc, Et non cognouit eam donec peperit filium suum primogenitum, contra B. Virginis perpetuam integritatem intellexit. Marcion hanc, Lex autem subintravit, vt abundaret delictum, sic contorsit, vt malum esse Moseos legem, & à malo principio iuxta Manichæum originem sumpsisse, non dubitauerit affirmare. Basilides item hac abusus est, qua dixit Paulus Rom. 7. Ego autè sine lege viuebam aliquando, vt doceret Pauli animam in alio prius vixisse corpore. Eunomius insuper illud Dauidicū. Ego dixi dii estis & filij excelsi omnes, cū verbo Christi committens, credidit haud aliter Christon esse Dei Filium, q̄ aliquem è diuis, quos in Ecclesia veneramus. Manichæi demū illud haud rectè interpretati. Quotquot ante me venerūt, fures sunt & latrones, de prophetis omnibus, & lege malè sentiebāt, &c. vt consulto prætereã reliquã turbā hereticorū. De scripturis itaq; semper gloriati sunt heresiote, sed perperã intellectis, & pro suo cerebro prauè pelsimeq; contortis, quæadmodū & hodie apostatici recetiores de scripturis ludūt, vt infra docebimus. Et esto, habeāt scripturā, Neq; verò nos scriptu-

Obiectio:
nis confutatio.

Ioan. 147

scripturam recusamus, sed orthodoxam non peruersam requirimus. Nos non Euangelij pudet, vt ait Paulus: Sed imprimis optamus, vt in legitimorum aspectu liceat de ijs rebus discernere. Non fugimus lucem (quemadmodum lucifugi turpiter gannunt) sed nolumus tenebras pro luce. Nec constituimus nouum tribunal, sed ad hoc prouocamus, quod perpetuo in Ecclesia constitutum fuit. Nec tam praefracli sumus, vt iudicia nostra velimus iudicio totius Ecclesiae praeferre. Quomodo vero haeretici tractent Scripturam sacram, ostendit D. Clemens Alexandrinus, in haec verba prorumpens. Quamquam & hi, qui haereses sectantur, audeant vti prophetis scripturis, tamen primum neque omnibus vtuntur, deinde neq; integris, neque etiam quid vel corpus τῆς γραφικῆς, vel gibbus velit considerat: sed ea, quae ἀμφιθέλας dicta sunt, eligentes, transferunt illa in priuatas suas opiniones. Sparsimq; voces paucas veluti flosculos carpentes, non spectant in eis significatum, sed nuda dictione abutuntur. Propemodum enim solis verbis, (τοῖς ῥητοῖς) addictos reperias illos, tanquam solis nominibus inhærere, aut significata variantes ad institutum. Quod si concilia & constitutiones Patrum (quae omnia respuitis) nihil sunt, Cur vestras conuentiones Hulsiticas (quae non minus auersanda sunt, quam inferni praesens faux & chasma, sicuti sceda & tabifica leprodochia seu Nosocomia) omnibus obtruditis? Promisit olim Profugus ille Caiphita Calvinus, se velle acquiescere concilio generali, sed mutato animo, contra acta concilij Tridentini, scurriliter, atrociter atq; calumniosè, & scribit & praedicat, quid hoc (obsecro) aliud est quam nauigare Anticyras? Proch dolor, quam preciofo munere mundum spoliasti Caluine? quam cito placidam pacem, nec inopinatibus, orbi eripuisti, Lutherè? Et cum pietas sit in Deum, in patriam, in parentes, vos vestri obliti illa omnia sustulistis. De concilijs plura vide, Acto. 15. Gregor. Epistol. 23. lib. 1. Euseb. lib. 20. cap. 6. Hist. Trip. lib. 1. cap. 21. & lib. 2. cap. 5. & lib. 4. cap. 9. & lib. 7. cap. 12. lib.

2. cap. 7. Leo. in Episto. 11. Origenem Matth. 24. Eusebium lib. 7. cap. 22. Irenæum, lib. 4. cap. 43. & 45. & 61. Si

quis autem, ampliorem & profundiorẽ pertractationem efflagitat: recurat ad sex

libros (quos de concilijs ædidit)

D. Conradi Brun Iuris
consulti.

7. Stromat.
con.

QVAE SINT AETATES ECCLESIAE CATHOLICAE, (longinque regionis, Luc. xix.) incrementa atque progressus, Quando instituta, & in quot plagas mundi se extendat Christianismus.

PRIMA ECCLESIA, corpus est vnum, cuius plurima membra, inque membris iam augetur, iam minuitur, iam enim multi, iam pauci Christicolae sunt. Legimus ab ascensione Domini Hierosolymis 120. fidelium fuisse, Actor. 1. 2. 4. Eaque primigenia Ecclesia fuit. Nemo enim gentes ante saluatoris aduentum in Dei cognitionem vocauit, inquit Cyrillus in Genes. lib. 3. Deinde auctarium ac quinque millium fuit, quos Cephæ duobus sermonibus suis ad fidem Christi conuertit: protinus pari ratione subinde aucta est, per eos, qui verbum in Samaria receperunt. (testatur Lucas in libro praxeon 8. 9. 10.) per Paulum, Ananiam, Cornelium Romanum. Et in omnem terram exiuit sonus eorum, & in fines orbis terrae verba eorum. Ex Aegypto inquam, translata est vinea Solymas, inde expullulauit in nationes, Actor. 11. 14. &c. Nos igitur hanc Ecclesiam (cum Patribus nostris) matrem appellamus. Filioli enim eius sumus. Nos (iterum dico) antiquos seu polychronios habemus, quos sequimur: Quos non puduit lauare stolas in sanguine agni. Et mecum sequuntur Christifideles Germaniae: regnorum Hispaniae, Galliae, Angliae, Sarmatiae, Neapolis, Italiae, &c. Quibus etiam Christianorum regionibus, se coniunxerunt ferè cõmuni voto proximis annis, & nostra ætate, qui 37. annos Dei nutu attigimus, Indi Cinpualenses, Tascaltecalenses, Temistitanenses, Aculuacenses, Tuxtebequenses olim Anthropophagi, & humanae carnis comestores, Churultecalenses, &c. vt interim taceam Americam, quã vocant Atlanticam aut Brasilijs. Item, Insulam Dominicam, vbi Episcopum agit Alphõsus Mansus, Dariennensibus praest Ioannes Cabedus. In oppido Cõceptio. Fungitur officio pastoralis Petrus Xuarez doctor, Cubensis hodie Episcopus F. Bernardus de Mesa, nobilis Toletanus. Taceo Scianam, Iamicam, Antillas, Mederam, & Hesperidum, Tor

S. E. paruis
initis creuit

Psal. 48.
Marci 16.
Osee 11.

Hesperidae
hodie parit
regi Portu-
galliae.

Anno 1553.

QVAE

D regna

regna distinguuntur, Mediterraneam Is Africa partem tenet) scilicet prifer, fidei suæ rationem, & propensum animum, erga Occidentalem s. R. E. V. (quæ nunc radios claritatis suæ, in Orientales, Occidentales, Meridionales, & Septentrionales occiduas plagas, mittere consuevit) per Legatos suos exposuit, mense Februario. Per Petrum Aluaren Indicæ classis præfectum, auream crucem, ob amorem & in signum perpetui amici, Clementi 7. transmittens. Taceo MVLEASSEN regem Tunetanum, is eandem spem certam s. R. E. de se promissit, Anno 1537. Sic, anno Domini 1543. s. E. obedientiam iurarunt CVPENSIS & SCIANVS, ambo reges in Moluccarum insulis; Scriptum enim, Adorabunt eum omnes reges terræ, quoniam ipse (Christus s. E. Sponsus) lux gentium & salus est, usque ad extremum terræ, &c. Eodem etiam anno, Franciscus Caberius Apostolicæ professionis homo, 10000. hominum (vt annales loquuntur) vno mense in Aurea CHERSONESO (quæ gens olim dæmonum cultrix fuerat) catechizauit, Episcopum habet hæc Chersonesus, Michaëlem Vasium Lusitanum. Præterea, anno salutis 1544. à prorege Lusitaniæ in Malacha aureæ Chersonesi emporio, præter felicem rerum externarum successum, supra quingenta hominum millia dedisse nomen Christo significatum est. Et paulo ante ætatem nostram, Permy & Pecerri, populi (à Moscha reggia vrbe sexcentis miliaribus distantes) remotiores, qui more gentiliū olim idolis sacrificabant, nunc Christon colunt, & qui ante non interrogabant, iuxta Domini verbum, quæsierunt: inuenerunt qui non quæsierunt. &c. Legat pius lector de matre Ecclesia toto orbe diffusa, Augustinū Epistol. 39. EXCVTITE ergo lachrymas Christi fideles, nolite desperare illis deploratissimis temporibus, meliora vobis s. E. de se promittit & pollicetur. Oportet esse scandalū & hæreses, sed væ væ per quem scandalum fit. Quis iam non dixerit, Summam veritatem hæc induratis (qui mentem suam, supremam hominis speculam, à suo creatore abalienarunt) prædixisse? Auferetur (inquit Dominus) à vobis regnum, & dabitur genti facienti fructus eius. Et alio in loco. Castigabit te defectio tua, & malitia tua arguet te. Et iterum. Miluus in cælo cognouit tempus suum, turtur & hirundo & ciconia custodierunt tempus aduersus sui; populus autem meus non cognouit iudicium Domini. Et idem, Hæc dicit Adonai Dominus: Eo quod mei oblitus es, & abiicisti me post te, etiam tu accipe impietatem tuam & malitiam tuam. Et Ieremiæ 2. capite. Obstupuit cælum super hoc, & inhorruit supra modum vehementer, dicit Dominus: quia duo mala fecit populus meus. Me dereliquerunt fontem

Festinant ad fidem gētes extraneæ.

Psal. 71. Esai. 49.

Esai. 65.

Ioan. 14.

Deutero. 32. Ierem. 2.

Ierem. 2.

fontem aquæ viuentis, & foderunt sibi lacus contritos, qui non poterunt aquam continere, &c. An vero Iudæis tantum illa prædixit ita quidem, Sed interim non veretur & hoc omnibus minari gentibus apostaticis. Iustus est in induratos, Pius vero plures in simplices & prudentes, qui Ethnicos (opus manuum suarum) minimè vult excludere, Quapropter dicit, Habeo alias oues & illas adducā, Et psalmo 17. *Λαός ὁρ οὐκ ἔγνω, ἐδ ἔλευσε μοι, εἰς ἀκοὴν ἀτίου ἐσηκουσέμω.* Et Hesaiæ cap. 65. Ecce ego, ecce ego ad gentem quæ nesciebat me, & quæ non inuocabat nomen meum. Et Actor. 13. Paulus & Barnabas dixerunt. Vobis oportebat primum loqui verbum Dei, sed quoniam repellitis illud, & indignos vos iudicatis æternæ vitæ, ecce conuertimur ad gentes, sic enim præcepit nobis Dominus. Et alio in loco Dominus. Et dicam (inquit Dominus) non populo meo, populus meus es tu, & ipse dicet, Deus meus es tu. Et Ecclesia canit. Te per orbem terrarum sancta confitetur Ecclesia, Et denuo eadem occinit,

*A solis ortus cardine
Aduq; terræ limitem
Christum canamus Principem
Natum Maria Virgine.*

Ex Sedulij.

Et Esaias cecinit capite 60. Filij tui de longe venient, & filia tuæ de latere surgent. Sed filij isti vnde venerūt: venerūt ex omni natione, quæ sub cælo est, ab Indis, ab Gadibus, à Thracibus, à Gothis, à Scottis & Hybernis, &c. Atq; vt paucis multa dicā. Prius vocati sunt Pharisei, sed quando respuerunt (peccatum enim volūtatis est) deuolutū est Sceptrū Iuda (incarnati verbi efficacia) ad omnes gētes, Apocalypseos 7. cap. Statim natus, Orientales reges sibi cōciuit. Math. 2. Idem etiā Romanorū præfides & tetrarchas nō repulit. Acto. 10. Casnanos itidē recepit, Math. 25. Pastoris quoq; vox est: Amen dico vobis, quod multi veniēt ob oriētē & occidētē, & discubent cū Abraham, Isaac & Iacob in regno cælorū, Matth. 8. Lucas addit cap. 13. à Meridie, & Septentrione, Cuius meminit D. Augustinus (cōtra Epistolam Parmeniani lib. 1. cap. 2.) dicens. Sedēti in cathedra (Ecclesiæ Romanæ) totus orbis christianus in trāsmarinis, & lōgè remotis terris subiectus est, &c. De vocatione gentiū mentionē facit Actū Apostolorū liber, cap. 6. itē, Math. 28. Rom. 3. Ephe. 3. Gala. 1. Collos. 1. Actor. 9. 11. 13. 18. 28. 1. Petri 4. Romano. 16. 15. &c. Sic etiam se habet typus Ecclesiæ. Respice (dixit Dominus Abraham) stellas cæli, Coh y heie Zarecha, hoc est, sic erit semen tuum: Superat igitur arenam maris, filiorum s. E. numerus, Roman. 4. Psalm. 138. Sequitur ergo s. R. E. esse magnam & diffusam, quæ, vt in vnico,

Id est, populus quæ non cognouit seruiuit mihi, in auditu auris obediuit mihi.

Osce 2.

S. E. auctus non desinit.

Matth. 8. Marci. 16. Lucæ. 5.

& eo frigido orbis angulo (vbi nihil nisi crapula atque adeo libido, & cætera hoc genus vitia dominantur) efflorescere desinit: ita in toto orbe terrarum reflorescere incipit. Quapropter merito tot homines Latinos, Græcos, Indos, Christianifideles Germanos, Orientales, Occidentales, Meridionales, &c. tot inq̄ chiliades seu Myriades sanctorum triūphantium & militantium, teretē mundi circulum, vobis Hulsitis præferimus. Eant ergo nunc carnales illi Elimasitæ, ac νομοδῆται, & iactitent se habere multos fautores dogmatum, ingentes vires seu accessiones (habuit autem etiam immensum fœdaliū Samaritanus, Lentulus, Cethegus, Statilius, Catilina, Arrius) & vltimum Thule, quid verò Thyle? quantilli æstimanda ad S. R. E. collocationem? Scriptum est, Ecclesiast. 14. Væ vobis viri impij, qui deseruistis legē Dei: Licet enim multiplicemini, peribitis: & si nascimini, in maledictionē id fiet: & si obieritis, in maledictionem diuisi eritis. Et Paulus ait, Galat. 1. Si hominibus placere, Christi seruus non essem. Sed hominibus placet apostaticus, quoniam votum, confessionem, ieiunium, macerationem carnis, cælibatum, &c. tollit, quod tamen Paulus sedulo inculcat, sed quia carnalis est præco, carnales homines in suum rete traxit. Neque igitur seruus Christi (inescans & dementans) esse poterit. Sed nolo vltius progredi, quid velim candide lector facile colligere poteris. Pereant itaque Apostaticorum nugacia sophismata, deliræ impietates, indoctissimæ torsiones, ac violentæ sacræ scripturæ expositiones: homines, ita me dii ament, & cælo & terra inuisi. Cæterum non existimandum est, amplitudinem Ecclesiæ ex copia populorum innumerabili, & ex terræ climatibus seu oris multis pendere, sed ex fidei, spei, & charitatis synceritate & ardore: Tot enim Ecclesias seu accessiones tantis locorum & temporum intervallis sibi distantes, docuit hætenus vnus Spiritus sanctus paractetus, consentiunt enim sibi Ecclesiæ, Et quod Thrax, hoc Sarmata, hoc Indus, hoc Græcus, hoc Latinus, hoc vel extremus Britannus, cum semotioribus, habent. Vnum credit Ecclesia, vnum sapit, vnum desiderat, in vnitæte tenetur. De qua scriptum est, Multitudinis credentium erat cor vnum & anima vna, Et iterum, Qui facit vnanimis habitare in domo, Et alibi, Ecce quàm bonum & quàm iucundum habitare fratres in vnum. Domus inquam, ampla est Ecclesia Christiana, quæ à Solis ortu vsque ad occasum, vnius fidei splendore diffunditur, ex omni tribu, lingua, populo & natione collecta, hæc omnium capax est, omnes peccatores verè penitentes recipiens: De qua domo, Geneseos 28. 2. Regum 7. 3. Reg. 8.

Penitentia tollunt apostatici.

Catholica veritas refulget in S. R. E. V.

Astor. 4. Psalm. 67. Psalm. 137.

S. R. Ecclesiæ domus ampla.

3. Reg. 8. Psal. 25. 83. Esai. 5. 56. Agge. 1. 2. &c. Cum è Diametro tu multuaria Ecclesia hypocritica (vt infra docebimus) sit idea Platonica, belua tricorpor Chymæra, Scylla latrans, & ex dentibus serpenti nis nata. Non diffusa, sed in angulo, sed in multas scissuras (vt dicitur ri sumus) distracta, sanguine plena, ferro flammaq; omnia miscens, defectuosa, diuisa.

Syon mons, S. E. habet significationem.

Αλλεγορητικῶς Syon har Kodes, Ecclesiā significat. Rursus illa eadem Hoc est, mons sanctus. S. E. militans, Zion, id est specula, dicitur, id quod & Hebraici paraphrastes admittunt. Primò, Quod ab ea gloriā Domini à longè speculamur, istud attestat Paulus, vbi ait. Nos verò omnes reuelata facie 2. Corint. 3. gloriā Domini speculantes, in eandē imaginē trāsformamur, à claritate in claritatē, tanquam à Domini spiritu. Secūdo, Quod ab ea insultus hostiū præuidere debeamus, sicut Hesaias ait, capite 21. Super speculā Domini ego sum, stans rotis noctibus, videlicet in prosperitate, in aduersitate, & extremis miserijs. Tertio, Quod paranympus (qui θεάντροπος καὶ δυνάμις est) à longè veniēs, & ab ea speculatur. Et Baruch quinto capite ait, Exurge Hierusalē, & sta in excelsō, vt circūspice ad Orientem. In hūc igitur montē ascendamus. Quomodo ascēdimus? Contēptu rerū terrenarum, desiderio vitæ cælestis. Ibi post longas errorum ambages, post infrugiferas rerum humanarum curas Hoc est, potestas & virtus altissima delassati, inueniemus nidum. Mōtem Sion quomodo ascendere debeamus.

S. E. Stella.

Nec immeritò S. R. E. stella seu asteriscus nūcupatur, istud cōfirmante D. Iohāne in Apocalyp. lib. cap. 2. Hęc dicit (inquit) qui tenet septē stellas in dextera sua, id est, sanctam Ecclesiā septiformis gratiæ Dei prælucentem, Esai. 11.

S. E. terribilis demonibus.

Eadē S. R. E. terribilis demonibus est. Primò, Propter terribilē insignitionem, sicut scriptū est, Figam vexillū in loco fidei. Et iterum, Hesaiæ. 12. Esaiæ. 30. Pauebit Assur virga percussus. Altero modo terribilis demonibus est. S. E. Propter mirabilē conseruationem Sacramentorum, & suauem iubilationem, vt Hieremias ait. Vocem terroris audiuius. Hierem. 30.

S. E. Arma.

ECCLIESIA autē, non armis secularibus vincit aduersarias potestates, sed armis spiritualibus (doctrina, lachrymis, & oratione) que sunt fortia Deo ad destruendas munitiones & altitudinem nequitie spiritualis, inquit D. Ambrosius de viduis, &c. Neq; enim apud Ethnicos magni æstimatur, sanguine sibi laudem parare, canente poëta.

D iij Nolo

*Nolo vitam, facili redimit qui sanguine vitam:
Hunc volo laudari, qui sine morte potest.*

Sed audiamus D. Bernardum, is de hac materia in hac prorum-
pit verba, de confide. lib. 4. Dicentibus Apostolis (inquit) Ecce duo
gladij hic, non respondisset Dominus, satis est, sed nimis est, Vterque
ergo Ecclesie, & spiritualis scilicet gladius, & materialis, Sed is qui-
dem pro Ecclesia, ille vero & ab Ecclesia exercendus est. Ille sacerdos
tis, is militis manus, sed sane ad nutum sacerdotis, & iussu Impera-
toris, hæc ille. Sed quibus telis conficiendi sint, rogas: Audi breuibus.
Satis catholico fuerit, publicam Ecclesie consuetudinem, vel traditio-
nem Apostolicam, vel generalem aliquam Patrum synodum, seu
quempiam approbatum interpretem, adducere, illis enim (vbi scri-
ptura defuerint) confodiendi sunt. Neq; semper ad terre scripturas li-
cet, neq; quum afferuntur, cedere nos decet illorum interpretationi,
nisi quatenus Patribus conueniat orthodoxis. Ecclesia cui credimus,
& in qua Spiritum sanctum residere non ambigimus, columna nos-
tris est (vt Paulus ait) & firmamentum veritatis.

S. R. E. TYPVS VINEA.

Eadem S. R. E. nouelleto comparatur, quoniam nunquam ster-
ilescit, Malach. 3. & Psalmographus regius canit, psal. 79. Vineam
ex Aegypto transtulisti, & plantasti, radices & arbuta eius, & reple-
sti terram, operuit montes umbra eius, & arbuta eius cedres Dei,
extendisti palmites eius vsq; ad mare, & vsque ad flumen propagine
eius, & alio in loco Scriptura, Vineam facta est dilectio in cornu in lo-
co vberi & macerie, circumdedi & circumfodi vineam Soreth, &c. Vi-
nea illa dedit fructum suum in copia, Hanc supplantauit Malchiah
& Adonai, qui est Christus Domini, hanc cruore suo irrigauit. Vi-
nea illa, maxima copia fructuariorum palmitum, spem pollicetur cer-
tam, licet hæcenus malignè successus in Germania responderit. Vi-
nea inquam illa Domini, hæcenus indissolubilis permansit, solida
authoritate perpetuæ stabilitatis fulcita est. Hanc, Vniuersæ condit-
or Creaturæ, tanta complectitur charitate, vt nullus spiritus tempe-
statis, neq; procella, aduersus eam praualeare possit. Vineam illam exotis
cis ampelis viticulisq; non conseritur, nullum peregrinum semina-
rium aliunde in hoc nouelletum infertur, respuit peregrinas vites.
Agricolæ nutu per se huberes, pulchros, dulces, atq; perpetuos fru-
ctus profert. Illam elegit S. E. Sponsus, hanc omnigenis charissimis
tibus fecundauit, hæc sterilescit nunquam. In hac vinea, vnanimi
consensu & coniunctissimo animo, Apostoli gentibus prædicarunt
Christum:

Christum: Ad hæc sanctissimam illam concionem, (qua gens Christigena
arcano nexu coit) fortis fidei agonista, primus Ecclesie Christi anti-
stes, fideliter cohortatus est. Hæc ab Apostolis accepta, illibate custo-
dierunt antiquiores Patres nostri, ad usq; sua tempora, id quod Ire-
næus Lugdunensis (anno 185. sub Commodò, Seuero,) atq; hunc se-
cutus Augustinus, factum esse ingenuè fatentur. Cæterum de vinea
Domini. Vide Hier. 2. 12. Matth. 10. Luc. 13. Mar. 12. Sed qui sunt
agricolæ, quibus Vineam locat Dominus excolendam, nisi sacerdos
tes: ad gloriam quidem, si diligenter vineam Dei, id est, populū eius
tractauerint: ad periculum autem, si negligenter, inquit D. Chryso-
stomus, in Matth. homil. 40. &c.

S. E. CAELVM ELECTORVM.

Eadem S. E. caelum dicitur: Id confirmat D. Gregorius, (Moral.
lib. 30. cap. 24.) dicens. Cælum S. E. vocatur electorum, quæ ad æ-
ternam contemplationem sublimatur, surgentq; ab infimis cogita-
tionum tumultus premit: atq; intra se Deo quoddam silentium facit.
Quod quidem silentium contemplationis, quia in hac vita non pos-
test esse perfectum factum, dimidia hora dicitur. Eadem inculcat D.
Augustinus, dicens, In Ecclesia incarnationis Christi mysteria patefa-
cta sunt, vnde ostenditur Ecclesia caelum esse, hæc ille, super locum
Apocalyp. cap. 12. &c.

S. E. Ciuitas supra montem.

Eadem S. R. E. ciuitati supra montem haud immerito compa-
ratur, quæ nequaquam potest abscondi, cuius meminit Psalmogra-
phus, dicens. Gloriosa dicta sunt de te ciuitas Dei. Hæc licet sit par-
ua, vt est apud D. Hieronymum in Ecclesiasten. cap. 9. & in ea pau-
ci, ad cõparationem mudi totius, aduersus quã sepe confurgit rex ma-
gnus diabolus, non quod magnus sit, sed quod se magnum iactitet,
& circumdet eam obsidione, siue persecutione, siue alio angustiarum
genere, tamen firma est. Quod & idem Hiero. probat in Iesaiam ca.
27. citans illud in Cantico Canticorum. Filij matris meæ pugnaue-
runt aduersus me, & loquitur: Ego ciuitas firma, ciuitas, quæ oppug-
natur. Nempe ciuitas non super harenam, sed super petram firmissi-
mam fundata, &c. Huius ciuitatis promontorium Christus est, cuius
fides innititur: Hinc v. Beda. Ciuitas hæc (inquit) in monte oliueti po-
sita esse refertur, vt Ecclesiam per gratiam sui conditoris saluandam
esse designet, qui nos vnctione spiritualium charismatum, & scientie
D iiii pietatisq;

Ciuitas dia
boli.

pietatibusq; perpetua luce refouet, &c. Atque vt hæc ciuitas Dei, ita Ba
bylon ciuitas est diaboli, toto orbe terrarum diffusa, in qua omnis
immunditia in hominibus malis per totum orbem commoratur.

S. E. ardens rubus.

Rubus non
combustus
S. R. E.

Eandem s. E. D. Hieronymus ardenti rubo & non comburenti
comparat, in lib. de 42. mansionibus, ad Fabiolam. Quid igitur in
typo notat rubus, quem Moses visus est ardere, & tamen neque re
vera arsit, neque combustus est: certe nihil aliud, quam arbuscula
parua, aspera, & florida: parua quidem, in initiali Ecclesia, aspera, per
pœnitentiam: florida, quoniam à solis ortu vsque ad occasum sese dif
fundit. De Rubo vide, Exod. 3. Deutero. 33. Marc. 12. Luc. 6. 20. Act.
7. &c. inflammatur ergo s. E. persecutionibus, sed loquente Domi
no non perit.

S. E. Turris fortissima.

Deutero. 10
Prouerb. 18.

Hæc facit iudicium pupillo & viduæ, amat peregrinum (verè pœ
nitentem) & dat ei victum atque vestitum. Turris fortissima, ad ip
sam currunt p̄ij & exaltantur. Arx inquam munitissima, quæ impug
nari quidem potest, expugnari & deleri nunquam, geminæ enim gi
gas substantiæ turriger sedulo inuigilat.

S. E. scæna veliuola Petridos.

S. R. E. cym.

Id est, om
nia pascit.

Eadem s. E. R. nauis seu stlata dicitur, quoniam Petri est, in qua
Christus (quem Sybilla Erythraea *παραπροφητὴν* credidit) est. Licet illa
in huius mundi pelago, passim turbinibus ita agitetur, vt aliquoties
ferè videatur (est enim ad miseras & labores ab æterno prædestina
ta, Periclitata est arca in cataclysmo, & hodie periclitatur Ecclesia
in mundo) obrui, nunquam tamen supprimetur, vexabitur quidem
& infestabitur per hæreticos, per scismaticos, per Turcas & Iudæos,
denique per caput omnium hypocritarum (Antichristum) impugnabitur
sed non excindetur, Christus enim verus Nauarchus & limenar
cha malitiã offerens, inuigilat. Manebit igitur in æternum, quia reg
num Christi perpetuum est, Ecclesia (ait Ambrosius, Hexa. 4. cap. 2)
videtur sicut luna deficere, sed non deficit, obumbrari potest, deice
re non potest. Hæc inquam, licet crebris ventorum fluctibus .i. ten
tationum plagis & verberibus fatigetur, tamē nunquam potest sustinere
naufragium, quia in arbore eius .i. in cruce Christus erigitur: in pup
pi residet pater, residet gubernator, caetera quæque s. E. reseruans,
Mar. 4. Proram paracletus seruat Spiritus sanctus, hanc per angusta
huius

huius mundi freta, duodeni in portum remiges ducunt, .i. duodecim A
postoli, & similis numerus Prophetarum. Quis iam s. E. cessaturã di
xerit: quis ruituram: Cælum & terra, (inquit Theophilactus super lo
cū Luc. 21.) quo ad generationes, cessabunt & mutabuntur, fides au
tem non deficiet. Hæc s. E. cum Syrtis, Scyllas, Charibdēs (Cyanæ *Syrtis di
ta sunt*
olim dicte.) Symplegades, tot infesta maris pericula, & tempestates *ἀπὸ τῶν οὐ
ραῶν, id est*
hac cymba abest perfidia, fides in illa profumia adspirat. In hac na
ui Dauid intente orauit Dominum in spiritu, dicens. Spiritus tuus *traho.*
bonus deducet me in terram. In hac, quomodo oporteat te conuer
sa ri, depingit Paulus, 1. Timoth. 3. o quam celebris lembus, quem cæli
cælorum non capiunt, Nauis illa portauit. Fugiat ergo catholici my
oparones scismatarchas, fugiant inquam Caccidiabolos piratas, qui *Psal. 137.*
exoticis opinionibus, mentes mortalium (animas) per cæca & cænosa
vada, in æternum abyssum auehunt. Pudeat inq; poetas de cymba
Deucalionis, & de rate Argonautarum tempus insumere, Cedat & arca
Noemi. Nec reticendum hic. S. Ecclesiã (quã Christus I H E S V S om
nigenis charismatibus fœcudauit) costare, ex Iudæis & gentibus, idip
sum enim adubrunt 2. nauiculæ quæ Petri sunt. In nauis illa præcipua *Luca. 5.*
merx est verbum Dei, quod est panis vite, quod ære non venit, Esai. 55.
Matth. 10. Prope est hic cibus omnibus catholicis Christifidelibus,
Deutero. 30. Romano. 10. Nec est quod existimes, s. E. esse autho
rem & caput verbi, sed quod sensus verbi sit verus & genuinus
penes Ecclesiam, cuius efficacem dispensationem illa habet: verum
hæc prolixius quàm patitur præfixum tempus.

S. E. Macrocheira inconsutilis.

Eadem s. R. E. inconsutilis exomis seu læna Domini non immeri
to dicitur: Pro qua seruanda Christus corpus exposuit. Cuius memi
nit D. Augustinus, in libro de hæresibus, hisce verbis in persona
Christi prorumpit. Caput meum spinis opposui, lancea latus meum
aperuit, tot non dico iniurijs, sed asperitatibus laceratus sum, san
guinem meum fudi, animam meam posui vt mihi coniungerem te, *Vestis incons
utilis, refert
S. E. vniuer
saliatē &
vniatē.*
& tu me diuidis: & paulo post: Erubescite tandem impij, tunc
cam (Cataclistam) hominis iam iudicati in cruce pendentis, Pila
ti neopolemi non sunt ausi conscindere, & vos conamini chari
tatem hominis in cælo sedentis, imò regnantis cum Deo, diui
dere: &c. De mysterio autem quadripartitæ vestis loquitur idem *A verbo
κατακλιεω
quod sig
nificat
claudo.*
S. Augustinus (tractu 11. in Ioannis Euangelion) dicens. Quadri
partita vestis Domini nostri I H E S V C H R I S T I, quadripartitam *Vestis Chri
sti quadri
partita.*
figura:

figurauit Ecclesiam, toto scilicet qua, quatuor partibus constat, rerum rarum orbe diffusam, & omnibus eiusdem partibus æqualiter, id est, concorditer distributam.

S. E. Gyne parthenias.

S. E. Virgo & mater.

Nec reprehenduntur, qui s. r. e. mulierem virginittatis, & matrem immaculatam dicunt. Hinc Ambrosius (lib. 1. de virginibus) inquit. Virgo est castitate, mater est prole: parturit itaq; nos virgo, non viro plena, sed spiritu: parit nos virgo, non cum dolore membrorum, sed cum gaudijs angelorum: nutrit nos virgo, non corporis sed Apostoli, &c. Eadem rememorat Augustinus (lib. de sancta virgine cap. 2.) dicens. Ecclesia virgo & mater est, cuius prolem alloquimur si mater non est: Et alio in loco D. Hieronymus (lib. 2. aduersus Iouinianum) ait. Sponsa, soror, mater, & quęcunq; alia putaueris vocabula, vnus Ecclesię congregatio est, quę nunquam est sine sponso, fratre, filio, &c. Vnam habet fidem, nec constupratur dogmatum varietate, nec hęresibus scinditur, virgo permanet, quocunq; vadit agnus sequitur illum, Sola nouit Canticum Christi: merito igitur mater est, quia compatiens: imo tanta ac talis mater hęresin tantum superans, quātum muscam & bupestrem Phenix auricolor excellit, & porphyrio, quantum luto prestat aurum, & vmbre corpus. Merito item virgo, quia quę mater est populis, virgo est sacris, & quę aliquādo meretrix erat, iam virgo est. Vnde Ambrosius in lib. de Salomone, cap.

S. E. meretrix quomodo.

5. Meretrix (ait) ista Ecclesia & typus est aliquando in gentibus constituta, idolorum cultibus vitata, quam vanę superstitionis supra polluerant, quam falsorum deorum adulteram fecerat multitudo, lasiuosq; ac turpes in compositis motibus saltus nemorū & lucorum inculta lustrabat, dedita luxurię, pompę gentilium mācipata. Hanc posteaquam Dominus noster Ihesus Christus puro baptismatis fonte perfudit, ablutionem & criminis accipit & nominis per gratiam fidei, post meretricem fit virgo, quia vni se destinauit sponso. Et quę olim ante aduentum Christi sterilis erat, iam refecans vitia (posteaquam iustitia de cęlo prospexit) fecunda reddita est: hinc Paulus, Galat. 4. Lætare (inquit) sterilis, quę non paris, erumpe & exclama, quę non parturis. Sed hęc s. e. quę sterilis olim dicebatur, quo pacto fertilis facta ac reddita sit, Hieronymi testimonio probatur in Epistola ad Galatas, cap. 4. Hęc s. e. fecunda quondam in liberis fuit,

S. E. sterilis quomodo.

sterilis vero s. e. sine viro Christo, sine vilo sponsi sermonis alloquio diu iacuit in deserto. Sed postquā accepit illa librum repudij in manus suas, & omnia ornamenta viri in idoli vertit ornamentum, tunc

maritus

maritus priore cingulo putrescente, alium lumbis suis baltheū, aliud de gentibus lumbare cōtexuit, quę statim vt est viro iūcta, cōcepit & peperit. Et in Esaia exclamat Dominus per Prophetam: Si est gens nata simul quando vna die, in actibus Apostolorum, tria millia & quinque millia hominum crediderunt. Nec puto necesse vt de multitudine Christiana, & de Iudęorum paucitate dicamus, cum in toto mundo crucis vexilla resplendeant, & vix rarus atque notabilis in vrribus Iudęis appareat, hęc D. Hieronymus. Eiusdem materię meminit D. Ambrosius lib. 2. de Abrahamo patriarcha, ca. 10. Qui vtriusq; rationem reddit in cōparatione Agar & Sara. Item D. Cyprianus in 2. libro, aduersus Iudęos, &c. Nec obiter hic lectori celandum s. r. e. multiplicem esse partum. Quorū alij renascuntur per baptismū. Alij per pœnitentiā. Alij per votū, pars per ordinationē. Postremi per martyriū. Hęc itaq; s. mater e. naturali ad hoc adfectu instigāte, alūnos suos ad bene beatęq; viuendū ducit, plebūq; semper sua beneficia & merita, premiāq; proponit. Nos in illius aluo foti sumus & inde nati, hęc militamus spe, triūphabimus re, vtrūq; in veritate possidebimus. Quis iam nō dixerit s. e. matrem & matricē nostram merito spōsam vocari, quę Christo spōso copulata est: de quo sancto spirituali connubio, Apostoli sunt procreati, qui lu gere non possunt quādiu sponsam in thalamo vident, & sciunt sponsum esse cum sponsa. Quando vero (inquit D. Hieronymus) transierint nuptiæ, & passionis ac resurrectionis tempus aduenerit, tūc sponsi filij ieiunabunt, hęc ille.

Multiplex s. e. partus.

Causę remanendi in s. e.

Iam vero quis obiecerit, quid fidelem alumnū in s. e. gremio iustissimē tenere poterit: Hic respōdet Augustinus (aduersus Epistolā Manich. cap. 4) dicens. Tenet me cōsensio populorū, atq; gentiū. Auctoritas miraculis inchoata, spe nutrita, charitate aucta, &c. Postremo ipsum Catholicę nomen, quod non sine causa, inter tam multas hęreses sola obtinuit.

S. E. Caput Christus.

s. r. e. caput esse Christum, confirmat Paulus dicens. Mulieres viris suis subditę sint sicut Domino, quoniam vir caput est mulieris, sicut Christus caput s. e. Et idem alio in loco. Viri caput Christus, caput autem mulieris vir, Caput vero Christi Deus est. Eiusdem meminit Diuus Augustinus (Episto. 50. ad Bonifacium de moderatē coercendis hęreticis) dicens. Ecclesia catholica sola corporis Christi est, cuius ille caput est, saluator corporis sui.

Extra

Extra hoc corpus neminem viuificat spiritus sanctus, &c. Et quemadmodum Christus caput, fundamentum, & praecipuus architectus est s. e. Sic nos pariter huius membra sumus, 1. Corinth. 12. Ephes. 2. & 4. Colloss. 1. & 3. Nec reticendum, Thalmuthistas (alias Thalmudicani seu Kalmuferani) simili modo ex Hosea vocare Mesiā caput populi sui, verba prophetæ sunt, vesa mu lahem Rosch Ehad, hoc est, constituent eum vnicum caput. Et iterum, Mesiās caput in Iesrahel est futurus.

Hosee. 1.

S. E. loquitur Christus multis modis.

Monet autem dilectus s. e. sponsus, alumnos in sinu Ecclesiæ constitutos varijs modis. Alios, per prædicationes trahit, alios vitæ exemplis, alios beneficij largitione. Cæteros per inspirationes, reliquos per flagella. Monet inquam, vt obliuioni patronos penates, Palm. 44. vocat ad se, Matth. 11. vocat ab omni Eidololatria, Ioan. 8. vt verbum audiant, Matth. 17. vt verbum custodiāt, Ioan. 8. vt ingenium sancti spiritus (per quem renati sunt) referant, Ioan. 3. Collossen. 3. 1. Pet. 1. vt vestigijs suis insistant, & bonis operibus studeant, Matth. 5. Luc. 1. Errant ergo scædè recentiores nostri solifidentes, qui solam fidem iustificare gannunt. Dicit enim non signatis, Ite in ignem æternum: Nudus fui, & non me contexistis, vagus, & non me collegistis. Hic in proprio adipe fixæ libidines bullient, & inter sartagine flammeas miserabilia corpora cremabunt. Nisi ergo Euangelion factis expresserimus, parum nobis proderit, Matth. 6. 7. Hebræ. 6. 10. hinc scriptum legimus, Psal. 30. Sur me Ra, Va Ase Tob. hoc est, declina à malo, & fac bonū. Sic Demosthenes interrogatus, quid homo simile Deo haberet, dixit: Benefacere, & vera dicere. Non dicere, sed esse, facit beatum, hæc extra limites.

Iustitia ex opere bono estimatur.

CHRISTVS IHESVS, quomodo in medio S. E. sit.

Dixit Gamaliel Iudæis, Actor. 5. Si ex hominibus consilium hoc aut opus, dissoluetur. Si verò ex Deo est, non poteritis dissoluere illud, ne fortè & Deo repugnare videamini. Est ergo dilectus sponsus in sua s. e. sicut teda seu lampas, vt eam illuminet. Et sicut cor in medio corporis, Sic vnicus omnium charismaton author Christus, cor est totius Ecclesiæ, fons scilicet caloris, à quo distinguitur calor vitalis in membris, istud confirmante Salomone, cum ait. Omni custodia serua cor tuum, quia ex ipso vita procedit. Sic fuit in medio latronum in cruce, Sic in medio suorum discipulorum, Sic in medio doctorum, &c.

Prouerb. 4.

In S.

In S. R. E. tria hominum genera.

Tu supplex ora, tu protege, tuq; labora.

Supremus locus clericorum est (ἀ κληρός, latinè fors vel hæreditas, 1. sunt enim de sorte Domini, & partem Domini habet) quorum functio est (vt alibi diximus) illuminare s. e. istud testante Psalmografo, cū ait. Reuela oculos meos & cōsiderabo mirabilia de lege tua. Quibus clericis, Christus (daduchos) Ecclesiasticam functionem, insinuans hæc sequentia committere voluit. Clama (ait Dominus) ex gutture, ne parcas. Exalta instar tubæ vocem tuam, & annuntia populo meo præuaricationem suam, & domui Iacob peccata sua. Et te quidem fili hominis institui speculatorem domui Iisrahel, vt audias ex ore meo verbum, & disertè moncas eos ex me. Cum dixerò impio tu certè morieris: Tu verò non fueris locutus vt disertè moncas impium, vt discedat à via sua, ipse impius in iniquitate sua morietur, & sanguinem eius de manu tua requiram: si verò tu disertè monueris impium à via sua vt ab ea discedat, is autem à via sua non conuersus fuerit, ipse in iniquitate sua morietur, tu verò liberaasti animam tuam, &c.

Intellectus iustissimæ sententiæ.

Ecclesiastica functio. Psalm. 118.

Esaiæ. 58. Roman. 8.

SECUNDVM locum obtinet toparcha (ἀρχὴ græcè, princeps latinè, quasi primū caput, seu primū locum tenēs: Græca veritas eos vocat satrapeias, respōdens originali hebraico, quod habet Sarnim siue Sarne, quod principē significat.) Principē autem (sub qua vocula omnē magistratū secularem intelligo) esse necessariū, rationibus quibusdā colligitur. Salomonis præclara est sententiā, vbi inquit: vbi nō est gubernatio, dissipabitur populus. Magistratibus (ait Cicero 3. de Legibus) opus est, sine quorum prudentia ac diligentia ciuitas esse non potest, quorū descriptione, omnis Reipublicæ moderatio continetur, neq; ijs solum præscribendus est imperādi, sed etiā ciuibus optēperandi modus. In hoc ergo ordinatus magistratus à Deo, vt in fontes defendat, perfidos puniat, omnia ex præscripto faciat, missus ad vindictam maleuolorum, laudem verò bonorum, iuxta illud. Parcere subiectis & debellare superbos. Hinc scriptum legimus, Exodi 22. Maleficos non patieris viuere. Iā verò quis ignorat, Saulē peccauisse & è regno deiectum fuisse, propterea quod non occiderat Amalechitas? Sic dicitur 1. Reg. 15. dū fuit regi Iisrahel: Quia dimisisti virū dignum morte, erit anima tua pro anima eius. Et Exo. 12. Dixit Moyses ijs, qui occiderant Eidololatrias. Hodie consecratis manus vestras Domino vnusquisq; in filio suo, & in fratre suo, vt detur vobis benedictio, &c. Iusto igitur nō est imposta lex, sed iniusto, & nō subditis, verum impijs, sceleratis & dissolutis transgressoribus. Sic Barrabbas, seditionem mouens in car-

Magistratus officium.

1. Reg. 15. 3. Reg. 20.

1. Timoth. 3.

Math. 27.

Eceres

ceres coniectus est. Sic Catilina, &c. Eiusdem generis sunt hisce recentioribus temporibus, qui nolunt mystarum obedire imperio & votis, ut Deuteronomius (secundaria lex) precipit, Qui contumaces sunt, ac asperrime scelerati; qui catholicos pios magistratus, & illorum gravissimum edicta cachinno excipiunt, id quod palam Domini mandato reluctatur, cum ait. Reddite quae sunt Caesaris Caesari, & quae sunt Dei Deo. Haec autem sunt Caesaris, (inquit D. Hieronymus) nummus, tributum, & pecunia. Dei autem sunt decimae, primitiae, oblationes & victimae. Nummisima Dei homo, nummisima vero Caesaris, aurum, &c. Prestiterunt se obediens Caesaris Augusto, Ioseph & benedicta virgo, & non reprehenduntur; nam & lex ipsa dicit, reges & regna Dei esse ordinatione, id quod affirmant Apostolicae duae oliuae, Rom. 13. 1. Pet. 2. Omnis ergo qui se imperio pioque magistratum (in pijs negotijs) subdit, Dei ordinationi sese submittit. In Principibus enim illustrior est Dei potentia quam in hominibus priuatis atque plebeis. Et Christus I H E S V S, (ut dilucidius loquar, & cuius actio est nostra instructio) in ingressu, progressu & egressu vitae, confirmavit imperium; Tempore enim aduentus sui, per ipsum Caesarem mundum totum pacauit, & receter natus, tributum Augusto persoluit. In progressu vero, verbo docuit, Caesari esse obediendum, & tributum persolendum, dixit enim Math. 22. Reddite, &c. Et Math. 20. Scitis quia principes gentium dominantur eorum, & qui maiores sunt potestate exercet in eos. Nonne & opere etiam confirmavit: quis nescit Christo ipse & Petro tributum Caesari persolendum. Sed in egressu vitae, nonne passus est se iudicari sub Pilato Caesaris procuratore: ad quem etiam dixit: Non haberes potestatem in me, nisi tibi datum esset desuper, non negauit igitur potestatem Caesaris, sed adeo illam restatur. Cum itaque Christus saluator noster, tam se penumero & verbo & opere R. Imperium approbauerit, nemo potest se propria auctoritate ab Imperatoris seu magistratus obedientia subtrahere. Doctrinae autem S. Patrum, decretaque pontificia, quid doceant, quid precipiant, ex innumeris scripturis pauca subiungam. Sanctus ille Bethleemites (ut est 23. q. 5. regum officium) inquit. Iphis autem principibus & potestatibus fide & reuerentiam seruari oportet, quam qui non exhibuerit apud Deum praemia inuenire non poterit. Et Ambro. (11. q. 1.) ait. Si tributum petit Imperator, non negamus, agri Ecclesiae soluant tributum, si agros desiderat Imperator, potestatem habet vendicatorum, tollat eos si libitum est. Et capitulo sequenti. Magna est & speciale documentum, quo Christiani viri sublimioribus potestatibus docentur esse subiecti, ne quis constitutionem terreni putet esse soluendam, si enim caelum Filius Dei soluit, quis tu tantus es, qui putas non esse soluendam? &c. Innumeris alijs in locis posse probare fidelitatem subiectionis, & tributum solutionem, si non

si non omnibus notissima ingererem. NEC VSUM GLADI I (iterum dicam) villo modo Christus (ad cuius comparationem summi monarchae nihil aliud quam vermiculi sunt) ademit, sed permisit. Quod Ioannes Christi prodromus, satis aperte testatur, dicens. Neminem conculcatis, neque calumniam faciatis, & contenti estote stipendijs vestris. Sic nec Centurioni, Eunuchio Candacis reginae, Cornelio, Sergio, gladii usus sublatus, id quod sacrae scripturae vberissime tradunt, Actor. 8. 10. & 13. Item Psalmographus (de quo dubium, an rex gloriosior, an propheta sanctior fuerit) canit. Benedictus Dominus Deus, qui docet manus meas ad praelium, & digitos meos ad bellum. Et alio in loco idem Psalterius regius. In chamo & franco maxillas eorum constringe qui non approximant ad te. Rursusque, Reges eos in virga ferrea, tanquam vas figuli confringes eos. Et in ultimo libro Moscos. Qui autem superbiuerit, nolens obedire sacerdotis imperio, qui eo tempore ministrat Domino Deo tuo, ex decreto iudicis morietur homo ille, & auferes malum de Israhel, cunctusque populus audiens timebit, ut nullus deinceps intumescat superbia. Et alio in loco (L. 1. F. de iustitiis, & iur. L. Si quis. C. de transac. L. 1. C. leg. Iul. repet.) sic scriptum legimus. Iustitiam namque colimus, boni & aequi notitiam profiteamur, aequum ab iniquo separantes, licitum ab illicito discernentes, bonos non solum metu poenarum, praemiorum quoque exhortatione efficere cupientes, &c. Caeterum de vindicta legitima in impios, videat candidus lector quintum librum Moscos. 14. 18. Item, Leuit. 24. 3. Reg. 18. 4. Reg. 2. 2. Iohan. 2. 1. Timoth. 2. Acto. 5. Galat. 4. 1. Corint. 10. Sed & LL. imperiales, & quidem antiquissimae serio danant, & damnatam perpetuam volunt apostaticorum memoriam. MAGISTRATV autem quatenus obsequendum, vide Paulum Roman. 13. Luc. 20. Matth. 20. 1. Pet. 2. Exo. 22. Acto. 23. Num. 16. Tertullianum in Apologe. cap. 30. 31. 32. Item, quando etiam confidenter resistendum, vide in Eusebio, ubi Polycarpi martyrium prosequitur. Item, apud Basilium de institutione Monachorum, cap. 14. breuitatis gratia hic iam super se deo. Hodie certe (pace bonorum dixerim) rara est admodum grauitas & legum peritia in praetoribus Pilatistis, quaestoribus, praefectis, & hoc genus magistratibus: praedari, pergracari, lenocinari, desferre, adulari, deplumare, desquamare, & hoc genus facinora committere, nobilitat, o impia & stulta panurgia quorundam principum. Nihil differre, principem a bono patre, dixit Xenophon. At quot hodie dynastae in danistas & sanguifugas abeunt? Qui imperare cupiunt (scribit Iouianus) duo sibi proponere

in primis debent: vnum, vt sint liberales: alterum, vt clementes. Et qui alijs præest omnino vacuus esse debet affectibus. Rara avis in terris nigræque (pace bonorum) simillima cygnus. Est itaq; boni magistratus (inquit Cicero) cum auxilia reipub. labefactari conuelli que videat, ferre opem patriæ, succurrere salutem, fortunisque communibus suam salutem posteriorem salute communi ducere, intercludere omnes seditionum vias. Intelligere se gerere personam ciuitatis, eius dignitatem & decus sustinere, seruare leges, iura describere, & ea fidei suæ commissa meminisse. Resistere & leuitati multitudinis, & perditorum temeritati. Refrenet primum libidines, iracundiã teneat, spernat voluptates, coërceat auaritiã, cæteras animi labe repellat: tum incipiat alijs imperare, cum dedecori & turpitudini parere desierit. Atq; vt tandem concludam: ab egregio principe tria expectanda sunt, Sanctitas domi. In armis fortitudo. Vtrobique prudentia. Labor in negotijs, fortitudo in periculis, industria in agendo, celeritas in conficiendo, concilium in prouidentia.

Nouissimum locum occupat homo plebeus (crassissima, quidem huius orbis pars, sed ita crassissima, vt tamẽ ad Christi pertineat corpus) maximus magister populos, dissipans glebas agrorum, & reliqua artificia exercens. Debent illi præsidibus obedientiam, quasi iudicibus à Deo constitutis, in ijs que ad salutem animarum pertinent. Deinde etiam subiectionem, sunt enim à Deo præpositi, Hebra. 13. Sacerdotum autem fuerit, peruigilare, & rationem pro animabus reddere, Esai. 58. Si quis ergo honorat Episcopum, honorabitur à Deo, & qui inhonorauerit eum, à Deo inhonorabitur: scriptum enim est. Honora Deum ex tota anima tua, & honorifica sacerdotes. Reuerentiam quoq; debent & honorem tanq; patribus suis spiritualibus. Victum denique & sumptus, sine quibus Ecclesiasticum ministerium exerceri nõ potest, istud confirmante scriptura. Nõ obligabis os boui trituranti: & dignus est operarius mercede sua, &c. Humanã temeritatem in sacerdotes Dei, anathemate percussit Matisconense conciliũ secundum, ca. 9. & 15. Studeat ergo singuli (qui animæ suæ salutem confulere volunt) obedientiam s. E. rectoribus & prælati exhibere: vt se filios s. E. veraciter ostendat. Atq; vt tadẽ cũ Ignatio concludã: dignum est omnes obedire Episcopo (vnusquisq; suo) & in nullo ei contradicere. Terribile est enim tali contradicere, nõ enim istum visibilem quis spernit, sed illum inuisibilem in eo contemnit, qui non potest à quoquam contemni. Hic enim non ab homine, sed à Deo habet promotionem. Dicit enim Deus Samueli de contempторibus eius. Nõ te spreuerunt, sed me. Nã & Moses populo aduersus se murmurati, ait. Nõ enim aduersus

nos murmurastis, sed aduersus Dominum Deum. Nemo enim inultus remansit, qui se contra potiores extulit. Deniq; in lege Dathan & Abiron Mosi resistentes, viui ad inferos depositi sunt. Sed & Chore, & qui conspirauerunt cum eo aduersus Aaron ducenti quinquaginta igne consumpti sunt. Absalon etiam parricida existens, diuino iudicio arbori appensus est. Sed & cor eius, quod mala cogitauerat, sagittis transfixum est. Nam & Achab & Aman nihilominus propter similem causam morte plexus est. Ozias quoque leprosus factus est, qui contra sacerdotes sacerdotium ausus est arrogare. Saul etiam sacrificare præsumens, regali dignitate dehonorus est, non expectans Principem sacerdotum Samuelem. Oportet ergo etiam subditos reuereri potiores.

Primi ergo duos vltimos ordines instruunt. Medij defendunt. Tertij sustentant duos primos: de tribus illis hominum generibus, mentionem facit Apostolus, 1. Corinth. 12. Et vt summam perstringam, Principis munus est, digna imperare. Pastoris, digna docere. Populi vero, benè imperantibus ac pia docentibus obtemperare. Sit vnusquisq; quod esse debet: sint Potifices potifices, Christi vicarij sincero corde gregis dominici curam agentes. Sint principes principes, diuine iustitiæ ministri, tanq; Deo reddituri rationem. Magistratus bona fide Rempublicam administrent. Monachi perfectionem, quam titulo profitentur, moribus præstent. Sacerdotes noctes ac dies meditentur in lege Domini, quo possint esse salus populi. Qui laici sunt, sint quod dicuntur: non præeant, sed reuerenter obtemperent sacerdotibus, fideliter pareant principum legibus, in suo quisque officio exhibeat suam conscientiam summo illi *κατὰ τὸν νόμον*. Hoc si fieret s. E. (vt cum Roterodamo concludam) rediret pristina tum dignitas, tum tranquillitas, ad sui sponsi gloriam.

Excommunicationis Ecclesiasticæ vis & censura.

Excommunicare, est aliquem extra Ecclesiam, i. Christifidelium communionem collocare, & eijcere, illumq; prorsus quasi putridum membrum à corpore Christi excindere. Id quod fit, quum delinquens superbus idemq; contumax per Apostolos olim, nunc vero per eos, qui Ecclesiæ præsidet, & potestatem habet, non solum soluendi, sed & ligandi, de Ecclesia pellitur, & pro delicto suo à Christi corpore separatur: nimis, vt notatus ab omnibus erubescat, & conuerso eueniat illi, quod sequitur, vt spiritus saluus fiat in die Domini nostri IESU CHRISTI. Eijcitur autem (vt sacris proditum est literis) aliquis, ab Ecclesia militante, duobus modis. Primo, à merito per gratiæ subtractionem.

Altero modo, à numero (inquit Hugo Cardinalis) per excommunicationem, siue à consortio eijcit; vt scriptum est, Eijce omnem Elephantum extra castra, Et iterum, Eijce derisorum & exhibit cum eo iurgium. Etiam os s. e. Paulus, prohibet ne cum ipsis sumamus panem, Et alio in loco, proreta Christus ait, Nolite eum recipere in domo, nec Aue ei dixeritis, &c. Excommunicationis (quæ neruus Ecclesiasticæ disciplinæ dicitur) meminit D. Ambrosius, super psal. 118, Sermo. 8, dicens. Rectè ergo & sacerdos vulnus, ne latius serpat, à toto corpore Ecclesiæ, quasi medicus bonus debet abscindere, & prodere virus criminis quod latet, &c. Sic Petrus, Ananiam & Saphiram pro defraudatione præcij agri non solum excommunicauit, sed sententia mortis damnauit. Sic scriptum legimus: Hæreticum hominem post vnam & secundam monitionem deuota. An non hoc in loco hæresiotæ excommunicantur? Quid obsecro, absq; synagogis facere aliud, quam hominem impium & execrabilem igni & aqua interdicere, nec munis solum, verum etiam omnium honestorum consortio indignum designare atq; censere? Et quod in veteri lege interfectio, idiplum in Ecclesia (inquit Augustinus, quæstio. 39, super Deuteron.) Excommunicatio. Quemadmodum enim in synagoga, mors temporalis per corporalem animaduersionem infligebatur, ita nunc & in Ecclesia, qui spiritali gladio feriuntur, mortem incurunt æternam, nisi confesum à pertinacia sua resipiscant. Huic loco suffragatur & D. Cyprianus, (Epistol. 11, libri primi) dicens. Interfici Deus iussit, sacerdotibus suis non obtemperantes, iudicibus à se ad tempus constitutis, non obediens. Et tunc quidem gladio occidebantur, quando adhuc & circuncisio carnalis manebat, nunc autem quia circuncisio spiritalis esse ad fideles seruos Dei cepit, spiritali gladio superbi & contumaces necantur, dum de Ecclesia eijciuntur. Neq; enim viuere foris possunt, cum domus Dei vna sit, & nemini salus esse, nisi in Ecclesia possit, hæc Cyprianus. Sed quare derisor Bullingerus, Lutherus, ceteriq; huius farinae cõfessarij, Excommunicationem betaceum telum blaterant? Quia vident futurum, vt si per excommunicationes cuiquam habenti fidem, auferri possent spiritalia dona, iam non sola fides sufficeret, idcirco student & hanc potestatem excommunicationis tollere, docentq; eas externas tantummodo pœnas esse, nec priuare quensquam posse communibus Ecclesiæ precationibus, alijsq; spiritalibus bonis, ad institutum. Non ergo parua excommunicationis censura pœna, iuste irrogata, satius esset homini, mille mortis genera subire, quam suapte culpa in excommunicationis pœnam incidere. Verum si ab iniquo fuerit illata iudice, nihil illa magis meritorium est.

S. Mater

Nume. 5.

Prouerb. 22.

1. Corint. 5.

Ioan. 2.

Actor. 5.

Absque synagogis facere, quid.

Cauilli re motio.

S. Mater ECCLESIA filios inobedientes, mitius corrigit, ac Pater cælestis: Benigna est inquam, mater Ecclesia in filios suos, quos dure & intolerabiliter nequaquam vult aggrauare, sed leui iugo & facili à vitijs auertere, & in viam virtutis adducere, prestat opinor obiurgari, quam abdicari. Aliàs, obstinatis & pertinacibus non medicamen est, verum potius gladius interimens. Nam hi contemnunt sponsam Christi, cui commisit Paranympus Christus, in proteruos & contumaces (verius spurios) gladium exercere: quod expertus est in vrbe Maxonia (nunc Florentia Tusciæ) Hieronymus Sauonarola, qui in hac re se contumacem, contra censuras Ecclesiæ, prestitit. Quem non verentur defendere Sebastianus Meier Bernesium clamorosus præco, & Saxonum alter Apostolus, Lutherus: Cum reuera in omnibus ceteris contra scripserit. Satis enim ex libris (quos edidit) exploratum est, neminem Lutheri assertiones condemnasse magis, quam Hieronymum illum. Quod & erit perspicuum, si quis per singulas vigilias suas decurrere velit, præter vnam illam de excommunicatione. Nam s. r. e. Pontificem vbiq; caput totius Ecclesiæ fatetur. De sacramentis per omnia catholicè loquitur. De sacerdotio, De Eucharistia, De poenitentia, consentit cum Patribus. Nihilq; prorsus in eius doctrina reprehendi meretur (quoad meminerim) præter hoc solum, quod ad excommunicationis articulum attinet, quodq; tam apertè se contumacem prestitit, contra censuras Ecclesiasticas.

Math. 25.

Hieronymus Sauonarola quare exultus.

Extrema excommunicatio.

Eijcit etiam Christus, ab Ecclesia triumphante, per extremam sententiam definitiuam & iudicalem, cuius extremæ excommunicationis, meminit Christus Matth. 25, Surrexerunt enim Arurim el elch haolam, hoc est, discedite à me maledicti in ignem æternum. Transseamus ad reliqua.

S. E. supplicat pro infidelibus.

Supplicat vbiq; Ecclesia Deo, non solum pro sanctis & in Christo iam regeneratis, sed etiam pro omnibus infidelibus & inimicis crucis Christi, vt relictis erroribus suis conuertantur ad Deum, accipiant fidem, accipiant charitatem, pro quibus omnibus sibi vult Dominus supplicari. Qui omnes homines vult saluos fieri, & ad agnitionem veritatis venire: Vide Ambrosium de vocatione gentium lib. 1, cap. 4.

Ezech. 18.

Credere S. R. E. non in Ecclesiam.

Credimus autem S. Catholicam Ecclesiam, non tamen in Ecclesiam credere debemus, Quia Ecclesia non est Deus, sed domus Dei

E iij est,

est, catholica m dicit toto orbe diffusam, quia diuersorum hæretico-
rum Ecclesiæ ideo catholicæ non dicuntur, quia per loca, atque per
suas quasque prouincias continentur. Hæc verò à solis ortu vsq; ad oc-
casum vnus fidei splendore diffunditur, inquit Diuus Augustinus de
Tempo, Serm. 131. Quod si obijcitur tibi catholico, Quis horres dis-
cere, credo in sanctam Ecclesiam? &c. Quia sic me docuit Diuus Cy-
prianus, in solum Deum esse credendum, in quo simpliciter omnem
fiduciam reponimus.

Duplex status S. E.

- Est autem 2. status S. R. E. vterque perpetuus. Contemplatiuorum:
1. qui omnibus temporalibus abrenuntiantes holocaustum protogo-
no, id est, primogenito offerunt. Actiuorum, qui vicimas cadunt,
seipos per pœnitentiam mortificantes, istud affirmante Ecclesiasti-
co, cum ait, Salutare sacrificium est attendere mandatis, & discedere
2. ab iniquitate.

Eccl. 35.

Martyres in S. R. E.

Confinxere nostra tempestate recentiores Apostatici, propria
martyrologia. Hi quum propriam, fictam & solam habeant fidem,
propriis quoque sanctos (extra s. E. R. communionem) se delige-
re posse existimant. Non pudet malignizare, Hopperum, Brattor-
dum, Sanderum Tafferum, Io. Rogerum, Dauidensem, Flistedi-
um, Clarebachum, Merindolanos, Valdenses, Spieram, Fatel-
lum, Robertum, Barnum, & reliquam superstitionum colluuiem.
Hæc verò non profero, vt cuiquam detrahere velim, quos nec iudi-
co, neque enim hæreseos temerè quenq; insimulandum esse arbi-
tror, nisi ab Ecclesia prius declaratum & proscriptum: Et Deum offens-
dit, qui proximo maledicit, habituri omnes vnum iudicem Christo.
Sed vt errorem conuellerem. Iam ergo quæstio est, in qua Ecclesia
(catholica seu hypocritica) Martyres veri sint. Si vestri ordinis,
Hulsitæ, homines tales sunt, edicite. Proferte vestrorum Apostati-
corum fidem: Indicate nobis cum qua Ecclesia steterint. Sed quomo-
do Solifidentes, martyres dici possunt, qui planè contra verbum
Christi, & orthodoxorum Patrum, totius veteris Ecclesiæ con-
sensum, scripturas interpretantur? Quomodo testes Christi dici
possunt, qui extra Ecclesiam (quæ extra Lutherum acepha-
la est,) viuunt? Manifestum est & in propatulo, Vestros mar-
tyres suspectos, pœnas huisse condignas, & eiurasse patriam,
iusto magistratus edicto. Quis ergo vos (insensati tardiuscu-
li Galatæ) fascinauit? Quis illam arrogantiam vobis incul-

*Martyres fa-
specti.*

Quæstio.

fit.

fit? Date Episcopos vestros: vbi sunt qui lauerunt stolas suas
in sanguine agni? Pro nobis stant sanctissimi Pontifices: Linus,
Clerus, Clemens, Alexander, Sixtus, Calistus, Urbanus, Fabianus,
Cornelius, Sixtus 2. Laurentius, Cyprianus Carthaginensis Episco-
pus, Ignatius, Antiochenus Episcopus; qui ad bestias damnatus, vide
Sophronium, & lachrymas excutiet hystoria. Polycarpus, Ioannis
Zebedæi discipulus, Smyrneorum Episcopus. Dionysius Alexandri-
nus, Athanasius, Cyrillus, Chrysostomus, &c. Sed extollitis vestros
antesignanos, à quibus hoc nouum dogma imbibistis nuper orbi in-
uectum, optimè agitis boni viri, nam similes habent labra lactucas,
æstimate ex vnguibus leonem, & apparebit, ipsos apostasia fuisse suf-
focatos, de reliqua turba martyrum vestrorum, cum sint à vobis
sic persuasi & seducti, & propterea pneumotomachi, vestram senten-
tiam expecto. Si nunc gloriari licet de recentioribus martyribus, cer-
tè gloriabor de Ioanne Phischero, is Roffensis Episcopus, passus est
anno Christi, 1535. decimo quinto calendas Iulij, de quo scriptura.
Zelatus est pro Deo suo, & expiauit scelus filiorum Israhel: verè *Num. 25.*
Israhelita, in quo non fuit dolus. Fidelis dispensator desiderat cum Pau-
lo dissolui, & esse cum Christo: is autem cuius vota terrena, in exitu
anxiatur. Hæc autem est Adrastei numinis ineuitabilis necessitas:
cum Christo mundo crucifigaris necesse est, si voles cum Christo vi-
uere. Qui minus deliciarum nouit in vita minus timet mortem, &c.
Hunc sanctissimum Pontificem secutus Thomas Morus, regni An-
glici cancellarius & regij scrinii magister, anno Christi 1535. sexto
nonas Iulij, coronam martyrij promeruit. Is Helie secutus exëplum,
postq; Sidoniorum conspexit impietatem quotidie inualescentem, in
montis Oreb speluncam secessit: Qui spretis omnibus, vrbano fu-
giens tumultus, magistratum ambitionem, in melioris vitæ amo-
rem exarsit. Secutus ex parte Rutilium. Hic etsi vir erat innocentie
summæ, tamen cum à publicanorum iniuria Asiam defendisset, inui-
sus equestri ordini, penes quem tum iudicia erant, Smyrnæ in exi-
lium missus est: Meminit eius rei præter alios Cicero, lib. de Oratore
primo, & tertio libro de natura deorum. Item Fabius Quintilia, lib.
11. & in Epitome Liuiana L. Florus, hæc τὴν ἀστυρίαν, vt cōsulto præ-
teream Redingium Glacofniensis cœnobij abbatem. Elizabetham
Barthoniam, D. Reginaldum, & 18. strennuos Carthusianos Anglis-
cos, verè milites Christi fortissimos, & reliquos Christianæ fidei ath-
letas modestiæ Christianæ columnas. Qui pro eo quod scismati adhe-
rere, & ab vnitæte S. R. E. semetipsos segregare recusarunt, crude-
liter martyrizati sunt, & in ipso mundi iam senescentis occasu (quo
omnia

omnia vitia stant in præcipiti, adeo, vt nequeant vel vltius progredi, vel alius conscendere) ad immortalitatis lauream, & desideratam patriam (Hodapori & martyres, postremo Omologeræ) euocati & profecti sunt, è seruitute in libertatem, de ærumnis ad felicitatem, de caligine in lucem, de periculis in tutum, de morte ad vitam, de morbis ad immortalitatem, de tot malis ad summum bonum, de caducis ad æterna, de terrenis ad cælestia, deniq; ab omni hominum colluue ad angelorum contubernium sunt traducti. Cæterum de diuersis tormentorum generibus, loquitur Eusebius Emisse, de Epipha. in hæc verba prorumpens. Quorum pars verberibus dilaniatur, pars candenti craticula sacrificij more torretur, alius abscisso capite perit, sed æterno capiti iungitur. Huic defecatur lingua, sed is inuiolabilem fidem melius loquitur, & Christum Dominum in silentio oris clamore vulneris confitetur. Vide quot certamina, & vna corana martyres Christi nec vincla, vnguli, eculi, enses, tormenta, nec vltices flammæ, nec quicquam terreat. Hi ergo sunt veri martyres, quos vos hagiocroni & Christicydæ crudeles, habuistis in derisum, & in similitudinem improperij. Vos insensati, vitam illorum æstimabatis insaniam, & finem illorū sine honore, Ecce quomodo computati sunt inter filios Dei, & inter sanctos fors illorum est. Hi vero errore deposito in Christo baptizati sunt effecti ciues sanctorum, domestici Dei, cohæredes Christi, participes promissionis in Christo, membra Christi, templum Domini, perfecti abrenunciatores mundi: in quibus munditia cordis, decor virtutum plurimum emicuit. Qui succrescentes hærefes verbi Dei sarculo, fortiter radicitus stirpitulq; euulserunt, & quasi Marpesia cautes, maris exagitantibus fluctibus, in obstinato cœptoq; proposito, inalterabiles & inexorabiles steterunt. Exultabunt igitur in gloria, lætabuntur & delectabuntur, & fruentur gloria, & in fælicitate iocundabuntur æterna. Nihil eis deerit, nihil oberit, omne desiderium eorum Christus præfens implebit. Non senescunt, non tabescent, non putrescent amplius. Non erit concupiscentia in membris, non vltra vlla exurget rebellio carnis, sed totus hominis status pudicus & pacificus, sana ex integro natura, sine omni macula & ruga deinceps permanebit. H A C A V T E M lege nascimur omnes, vt omnibus fortunæ casibus subiaceamus. Neq; enim magni artificij est tranquillo mari, yentisq; ferentibus, rectum tenere cursum, sed egregium nauclerum tempestas arguit aduersa, Virtus in infirmitate perficitur. Non potest quis præmium accipere, nisi legitime certauerit. Nec est gloriosa victoria (inquit Ambros. offic. lib. 1, cap. 15.) nisi vbi fuerint gloriosa certamina: tentatio Domini probatio

Ambro. off.
lib. cap. 36.

Sapient. 5.

2. Tim. 2.

probatio est, tentatio dæmonis vel carnis, deiectio. Neq; pijs metueda mors, quæ nos non extinguit, sed immortalitati reddit. Est (inquit Cicero) fortitudinis propriū & magnitudinis animi, nihil extimescere. ^{3. Offic.} re, oia humana despiciere, nihil quod homini accidere possit intolerandum putare, tuetur enim sapientem, aduersus fortunæ procellas, animus impavidus: Et egregium imperterriti pectoris est documētum, in causa honesta piaq; nec certam mortem perhorrescere: hinc Demetrius vitam perpetuo tranquillam, & sine vllis fortunæ incursionibus, mare vocauit mortuum. Masculam autem illam atque inuictam virtutem, non natura, sed gratia dat: Et vbi minus succurrit natura, ibi mirabilius operatur gratia: Minime ergo despondeamus animum, qui nos ad certamen vocat, ipse dabit benedictionem, auxilians nobis in periculis, consolans in afflictionibus, proposuit ingentia præmia legitime certantibus, suppeditans vires, suggerens alacritatem. Et sicut abundant afflictiones, ita abundabit per Christum consolatio, &c. Legimus pro Roma Curtium: pro Thebis Mencotheum: pro Athenis Codrum, Themistoclem item illum longè clarissimum Atheniensium lætiferū poculum haussisse ferunt, vt ingratis simam patriam interitu suo liberaret: & alios multos legimus nobilium urbium municipes, summo fælicitatis loco duxisse, pro patria mortem oppetere. Tragædi subinde crepant verba Iphigeniæ Agamemnonis filiæ hæc. ὦ πατήρ ὡραμί σοι τοῦ μὲν δὲ σῆμα τῆς ἐμῆς ἕως πατρός, καὶ τῆς ἀπάσης ἑλλάδος ὡ γαίης ὑπερβύσσει. ^{Plutarchus in vita Themistoclis.} Pulcherrimi pro patria mori. ^{Patria dicē quod cōmunitis omnium parens sit.} Hoc est, Pater præsto sum, corpus meum libenter impendam in sacrificium pro patria & pro omnibus graiugenis. Et alio in loco Homerus, εἰς οἰωνὸς ἀγῆσθαι ἀμυνόμεναι πατρός, id est, vnum augurium optimum pugnare pro patria. Et Euripides.

Conuenit omniratione & arte

Amantes patriam, salutem eius moliri:

Ne fatigeris dum patriam recuperare studes.

Natale solum, vt conuenit, gratissimum est hominibus.

Lacæna cum filiū in prælium misisset, & interfectum audisset, idcirco, inquit, genueram, vt esset qui pro patria mortem non dubitaret occumbere, &c. Non ergo moritur quisquis pro patria mortem oppetit. Nec alijs tuto credi aliquid debet, qui in patriam perfidi fuerint. Si gloriosum nunc pro patria mortem oppetere, longè iustius certè homini Christiano pro regno Dei, & pro patria cælesti se voluntarium sacrificium offerre. Sicut enim palma contra

contra impositum onus, ita animus masculus, contra fortunæ difficultatem erigi debet, vltroq; insurgere. Virtus duris laboribus pascitur non frangitur: viri nihil habet, qui glorioso labori vllam voluptatem anteponit. Præstat cum altero oculo ingredi in regnum cælorum, quàm cum vtroq; in gehennam detrudi. Quis dormiens (inquit Basilii) trophæum statuit? Quis indulgens delicijs & tibiarum concentui, continentia coronis redimitus est? Nullus sine cursu meruit brauium. Labores gignunt gloriam, & certamina coronas acquirunt. Dulcia non meminit, qui non gustauit amara. Quis, obsecro, piorum in S. R. E. vnquam improborum caruit morsibus? semper redundarunt labores atq; ærumnæ. Quod exemplificat Iesaias, is lignea serra dissectus est, Sic Antipas Iohannem persecutus, Math. 14. Mar. 6. Luc. 9. 13. Sic Agrippa Iacobum occidit & Petrum inclusit, Acto. 12. Stephanus lapidibus obrutus, Acto. 7. Amara est veritas (inquit D. Hieronymus, aduersus Iouinia, lib. 2.) Et qui eam prædicant, replentur amaritudine. Quapropter quicumque à veritate & S. R. E. obedientia abducere tentauerit sit nobis anathema. Amicitia huius mundi, est inimicitia Dei. Neque horreamus cum cæco illuminato, exterminari è synagoga Baalitarum apostaticorum, milies moriendum potius quàm vt manus polluamus cum impijs. Sanctus Hermegildus, quem etiam sacri canones celebrant, maluit à patre occidi, quàm Arrianorum (qui forma noua sacrificabant) sacris interesse. Hinc rectè sensisse videtur v. Beda, (super locum 1. Pet. 1.) cum inquit. Sicut aurum in fornace clausum ignibus examinatur, prolatum vero foras, cuius sit fulgoris apparebit, ita fidelium constantia inter infidelium pressuras contemptibilis videtur ac stulta, sed vbi tempus retributionis finito certamine tribulationum affuerit, tunc quantæ fuerit gloriæ, quantum flammis passionum profecerit eorum virtus ostenditur. Euidens igitur testimonium ex præmissis colligitur illic regnare ἀντικείμενον seu archihomicidam, vbi Christiana pietas inuertitur, & iusti & innocentes viri partim crudeliter & publice, partim flagranti odio necantur, & contra pessimi quique Pneumatici nasutuli in honore & precio habentur. Sic Dauidi non erat locus in regno Saulis, in quo tamen Doeg primus post regem, admodum sublimis, emicuit. Sic Prophetæ & sacrifices Baalim apud Achab regem obseruati, qui de mensa Iezabelis cibum acceperunt, latitante interim Propheta in montium cauernis, vt habetur tertio Regum (quem librum Hebræi Molachim dicunt) capite decimo octauo. Sic nulla virtus potuit euitare dentes liuoris: tentat autem Deus (ait Augustinus, Sermo. 72. de Tempore.) vt doceat, diabolus tentat, vt decipiat,

Ioan. 9.

2. Theff. 2.
Regnū Be-
hemoth in
terris vbi.

1. Samuc. 18.

piat. &c. Hinc Hebræorum illa pontificum nefaria insectatio, Christi regis acta & vitam infamantium, nihil aliud fuit quàm inuidentia, quæ cæcos & præcipites egit, vt quem venerari debuerunt, cruci affixerint, vt ille canit.

Hierosolyma propheta-
tarum inter-
fectrix

*Traditur en virtus, Sapiencia luditur, insons
Ceditur, & spuitur gloria, vita cadit.*

Et Barrabam latronem libertati restituerint. Quoties in deserto aduersus Deum murmurarunt contumaces, præfracti & rebelles Iudæi? Quoties ad iracundiam concitarunt? Nonne D. Stephanus prothomartyr hoc illis fert testimoniū? Cecinerat illis Deus Opt. Max. tibijs, sed saltare noluerunt: cecinerat lugubria, & plorare noluerunt: Sūma, nec Ioannis austeritate, nec Christi ciuilitate prouocati, poenitentiam egerunt. Saxa mors Christi scindere potuit, Iudaicam vero gentem mollescere minimè. Vnde alio in loco Dominus. Perditio tua ex te Israhel, &c. Sed horum liuor non in aliud profuit, nisi quod Christi gloriam obsistendo reddidit illustriorem: Nouit enim Deus etiam malitia mortalium ad suam abuti gloriam. Nec impunè inquam, vindicata est ea iniuria Christo illata, non solum patriæ excidio, tantaq; hominum iactura, quantam nulla vnquam vidit atas vnum in locū & gētem coaceruatam, sed perpetuo etiam posteritatis supplicio: Cuius meminit Cyrillus (in Genes. li. 2.) Occiderunt, inquit, omnium Dominum, atque præ nimia scelerositate ausi sunt dicere, sanguis eius super nos, &c. At sanguis Abelis contra duntaxat homicidam suum redundauit, Christi vero sanguis preciosissimus, Iudæorum immanitatem ingratitudeque arguit, mundum tamen peccato redemit, cuius gratia effusus est, hæc ille. Eundem Dominum nostrum IHESVM CHRISTVM Samaritanum, & obsessum dæmonio conuiciati sunt, Iohan. 8. & seductorem, Matth. 27. Quibus item malis affecerint Paulum, vide Actor. 16. 2. Corinth. 11. quem etiam ἀερόλογον, Actor. 17. impiè dixerunt. De Apostolorum vero maximè Petri & Pauli martyrio, vide Eusebium, lib. 3. de demonstra. Euangelica. Tertullianum in Apologetico, cap. 21. Chrysostomum super Timoth. 2. cap. 2. & capite 4. Augustinum super psalmo 65. 140. &c. Pessimus quisque semper prouectus, simplices irriti, audaces & impudentes erecti: Id quod etiam nostra tempestate fieri videmus: prosperantur adulescentes (obsequium enim amicos, veritas odium parit) susurrantes, detractores, excucullati, apostatici, renunciatores, calumniatores, Abydeni sycophantæ, pseudoli, supplantatores, famidæ,

F inuento

inuentores malorum, Solifidentes, scelerati dogmatis assertores, fraudis ministri, pietatis oppugnatores, nouæ impietatis authores, antiquæ pietatis prædones, libidinis præcones, cæteriꝫ tempestatum populi, quibus peruersissima quæq; facinora in professo sunt. Olim laudabilis antiquitas suos Dauidas, Solomones, Ezechias, Iosias, Phinees, Zacharias, Iesos & Onias, Augustinos, Ambrosios, Gregorios, Hieronymos, Chrysostomos, vel vt apertius loquar, suos martyres, Confessores, & virgines moderatis & condignis Encomijs (charitas enim nunquam excidit) celebrabat. Nunc vero (pro dolor) Roboamos rudes, Ophini & Phinees delicatulos, catholicis præponit subornatus noster apostaticus cosmæta & mango. Illos inquam (ô crudelitas crudelitatum) catholicis athleticis præponit, qui omnes conditiones, sexus omnes & ætates hominum infestant, qui sacrum (in Christo & Ecclesia) coniugium dissociant, amicitias abrumpunt, qui tenera pignora à matrum complexibus rapiunt: vnde lachrymis, luctu, lamentis plena vbique omnia. Cur non etiam S. R. E. obediensissimos captiuos pedissequos, qui tã in vtraq; Sarmatia, quàm hinc inde à Christicydis indies occiduntur, suo cathalogo adscribit? cum scriptũ sit, Hebræorum 12. Memores estote victorũ, tanq̃ vna cum illis vincit: eorum qui affligunt, tanq̃ ipsi quoq; versantes in corpore. Et Leuitici 19. Non facies calumniã proximo, nec vi opprimes eum, &c. Cur inquam hic elinguis est, & obmutescit? An non hodierni caecoangelici, è suggestiolis sua venefica lingua & vipereo sibilu (contra *φιλαδέλφια*) concelerant, detrahunt, proscindunt, & tantum non ad furcas condemnant catholicos? an non hoc est occidere? Sed audiamus illius sectæ prodromum Lutherum, is Papatum à diabolo confictũ esse blaterat, titulus sui libri est: Das bapstumb vom teufel gestift. Alio in loco idem excucullatus succum lolliginis effundens, catholicos sacrifices blasphemat, Blattenhengst, Bapstezel, Epicurische sevu, teufels Apostel, &c. An non hoc est rapere, rumpere, discerpere, prosternere, elumbare, excerebrare, fundere, trudere, tundere, deniq; exossare? Idem apostaticus Saxo, virum grauissimũ D. Ioannẽ Eccium, arroganter doctorem Savu (Dei creaturæ & imagini detrahens) blasphemauit. Decreta S. Patrum, prædecessorum nostrorum, huic viro Dei, scilicet, sunt drecketa. Idem, Georgiũ ducem Saxonix, patruelem electoris Frederici, anno Domini 1526. Sathanæ apostolum blasphemauit: cũ dictum sit antiquioribus, Virum nobis lem nemo dixerit ignobilẽ. Et alio in loco scriptura, Dijs non detrahes: & principi populi tui non maledices. Quoniam secundum beati Pauli sententiã, maledici regnũ Dei nõ possidebũt. Detractatores

Exod. 22.

1. Corint. 6.

Deo

Deo sunt odibiles *καταλάλις θεοσυγής*, inquit Paulus cap. 1. ad Romanos, &c. Idem incircuncisus Nabuzardan, catholicos, Parricidas & Caini progeniem posteritatemque, confinxit anno 1537. Qui etiam, Louanienfes doctores, sanguinarios hereticos (ipse verius archisectarius) mendaciter theonino rictu (anno 1545.) lacerauit. Quò enim fuit vita longior, hoc magis adcreuit scelerum cumulus, mores cum ætate mutantur, inquit Cicero, in oratione pro Cælio, &c. Hunc secutus Lutherum P. Melanthon magnus ille vir & turriger gigas, s. E. mystas, ironicòs, sacrificulos & organa diaboli (anno 1539.) blasphemauit. Eandem calumniam exercuit in pios mystas, profugus ille Foxus Anglus, Cardinales, Carduales blasphemans: sic irrisus est Athenis Paulus, ab Epicureis & Stoicis. Nec hic omittendus D. Vuicelius, trilinguis eruditionis phœnix, & amicus perpetuo (cuius scripta quoties lego, toties pectus illud sacrum ac cæleste mecum adoro, atque exosculor) colendus, is à Gutelio nihil non iniuriarum passus est: Sed excellentium virorum est, inquit Cicero, negligere contumeliã, quæ à palàm improbis profiscitur, à quibus etiam laudari turpe. Simili insania, Calvinus (qui ob hæreseos crimen proscripius) exul & infamis patriæ suæ desertor, (quem etiam rex Galliarum Franciscus è finibus suis eiecit) Ambrosium Catharinum (venerabilem senem istum, & Episcopum Minoricensẽ) putridum cadauer, & silecernium, contra Pauli apostoli præceptum, 1. Timoth. 5. & contra id quod scriptum est Exod. 20. Non dices falsum testimonium contra proximũ tuum. Et iterum scriptura, Quisquis odit fratrem suum, homicida est, &c. blasphemauit. O os impudens, Quis tam cæcus quĩ videat, quàm ne matulam quidem porrigere possit Catarino Calvinus: quo ego neque ineptiorẽ, neque magis indoctum scriptorem vllum extitisse puto ab orbe condito, tantum abest vt hunc conferendum vlla ex parte putem Catarino. Idem calumniator Calvinus, propudiosissimis calunijs. Tridentinos Patres, idola oleata, blaterat. Atq; vt paucis multa dicã, nihil nõ intermiscere apostatici in pios Mystas: Cathedra Petri, rabulis illis sedile est Baalitarũ. Sanctam Romanã Ecclesiã, diaboli Ecclesiã, satanæ synagogã, meretricem Babylonicã, confingunt mēdaciter, Ius Pontificium, quasi Antichristi cõmentum, Vulcano dicauerunt. Pontificatum Romanum, robusti venatoris Nimrodi potentiam gannunt. INTERIM à Sancti Romani imperij confessu approbatum blasphemant Euangelici illi fratres, scilicet. Quid Papatus in vniuersum aliud est (blaterat Sebastianus Meier, Zuin-glicus buccinator) quàm dæmoniarum superstitionum fœda que-

1. Ioan. 3.

F ij dam

dam colluuiēs? Et idem, alio in loco, Sanctum Liberium R. E. pontificem, Arrianistam non veretur proclamare: Quis verò plus Arrianista: an nō ille qui Christo negat: qui enim veritatē negat corporis & sanguinis Christi in sancta Eucharistia, profecto Christū conculcat. Nō ergo potest firmā fidem facere, cuius testimoniū per se nō est sufficiens, sed alieno patrocinio indiget. Aesopus dicebat vnūquenque nostrū duas peras secum ferre, vnā ante, alterā à tergo: & in anteriore quidem aliorū peccata reponere, in posteriore verò nostra &c. ad institutū. Quis verò negat, apostaticos recentiores, obediēte magistratus Augustanæ confessionis, Interimistas, Quenterimistas, Adiaphoristas, vocare? Quis inq̄ gnato, colax seu gelatinus, vsque adeo fuit impudēs, aut in tantum elurijt, qui istiusmodi verba matris suæ opposuit: cum scriptum sit, Exod. 20. Habeas in honore parētes. Et iterum, LOTHIRTZAH, hoc est, ne occidas? Iam verò quis dixerit apostaticos recentiores, verè angelicos: verè martyres, qui alios vipereo sibilu occidunt: Nunquam ipse (inquit Lactantius, lib. 6. cap. 18.) maledicat, nec malum procedat ex ore hominis qui colit verbum bonum, Quin etiam caueat diligenter nequando inimicum sua culpa faciat, hæc ille. Et Paulus ait, Romano. 14. Tu quis es qui iudicas alienum seruum? Domino suo stat aut cadit. Caue ne linguam, aut aureis (inquit Diuus Hieronymus, ad Neporianum.) habeas prurientes, vt alijs detrahas. Et Leuitici 19. scriptum est. Non facies calumniā proximo tuo, nec vi opprimes eū. Præterea, homicidam partem in regno Dei non habere, asserit ille, qui molam afinariam in collo nugonum ac rabularū suspendendā, ac eos in maris profundum demergendos esse censuit: Scriptum enim est. Mihi vindicta, & ego retribuam, dicit Dominus. Nonne Apostolus maledicos fidelium consortio depulsi: nonne Sathanæ vt discant non maledicere tradidit: & quod plus est, tanq̄ indignis cælorum regnum ademit: Sed quid vnquam peius lingua maledica? nonne vrbes per ipsam corrunt: Nōne homines per ipsam interficiuntur: nōne mendacia omnia, & maledicta, adde periuria, per ipsam perficiuntur: Nōne principatus, & regna per ipsam euertuntur: nōne vt summam dicā, vita omnis per ipsam infinitorum errorum referta est? Quid Moses? Quis eo vno fortior? quis rursus minus vltionis cupidus? qui quò populum infestiorē habuit, & ad conuicia proniorē, eò impensius his cæli numen, propitium reddere perseueravit, precibus ad Deum effusis. Nec Aaroni conuicianti conuiciatus est: nec sorori, quæ Aethiopicū sibi cōnubium exprobrasset, correptaq; esset lepra, minus libēs opitulatus est, presentē vltionem suppliciter deprecatus.

Debet

Debebat igitur Lutherus & cōsectarij recentiores, iuxta Euangelicam doctrinam fratrem suum emendare, nō iudicare seu occidere: adhortari debebat, vt s. E. primates à se & ab alijs si quæ funesta labes fuisset, studiosissimè abstergerent: Adhortari, clericos inq̄, debebat, vt auaritiā seponerēt, Symoniam, superbiā, ambitionem, hypocrisisimulā, luxuriā, & id genus pestes, vitaret, vt mundanis rebus nō deseruirent, Sed vt hæc vitia in eis reformarētur, vt abijcerēt opera tenebrarū & induerent arma lucis, quod vtiq; opus sanctum erat: vt corruptelæ & abusus à sanctuario Dei tollerentur: vt saluatorem imitarentur dicentem, Discite à me quia mitis sum & humilis corde, vtq; studio sacrarum literarum vacarent, officia diuina persoluerent: castimoniam, paupertatem & obediētiā amarent. Si hæc hisque similia Lutherus docuisset, astimo totus ei mundus fuisset assensus. At quis laudat suum vituperiū, qui laicos alioqui clericis infestos ad rapinas & sacrilegia prouocat, omnia peruertens & conturbans? HANC autem imaginem hodiernæ persecutionis, prædixit D. Chrysostomus (ad Innocent.) dicens, Ecclesiæ ad genua vsque humiliatæ, populi dispersi, clerus diuexatus, Episcopi exules: Constitutiones patrum (vide Basilium mag. Epist. 70. ad Episcopos Italiæ ac Galliæ) violatæ, clerici fustibus caesi, Diaconi plumbo elisi. An non hanc tragædiam resulsitauit Lutherus? quis negare poterit? Quis non dixerit, grauiora posse catholicos fulminare in Apostaticos fulmina, ac illi in nos, si id postularet Christiana pietas? Neque enim iugulare mortuos, nec fauillam & scorias criminum vitiorumq; regerere in proximum conuenit. Viri boni est (ait Seneca) scire pati, nec facere iniuriā. Nec diu (teste Solone) mortalibus iniuriæ opera permanent, sed Iuppiter inspicit finem omnium, atq; repētē vt ventus nubes illi co disijcit. Quid obsecro iucūdius, & docto viro dignius, q̄ ferre posse conuiciantē? Quoniā si ille (inquit Philemō, in Ecclicazomeno) cui conuicium fit, dissimulauerit, in ipsum authorem redundat. An nō Iosippus Israhelis filius, cuius mystica venditio sacris litteris prodita est, fratrum iniuriā beneficio repensauit? Hoc obseruās Aristippus, contumelijs à quodā petitis, dixit: Penes te est maledicere, penes me autē rectē audire. Præstat accipere, q̄ facere iniuriā, ad institutum. Quis præter ius & æquū, plurimos vita spoliavit? Quis Germaniæ dissidijs & incendijs perpetuā subiecit materiam? Quis plus varijs artibus & Tragicis planè vocibus, ad vim & arma cohortatus est? Quis ordines Sancti Romani Imperij (qui sunt eiusdem baptismi, nominis, imperij, linguæ) diremit, euulsit & inuicem armauit? Deum testor non inuenio quibus verbis, qua verborum atrocitate

F iij conz

Exod. 20.

Imago hodiernæ persecutionis.

Cic. 1. Thuc. cul.

confodiam hunc perditissimum excucullatum: Ita omnia verba plena infania euomuit, omnem ordinem disturbauit. Si benè audire cupiunt confectarij, benè loqui discant: Conentur benefacere, & sic bene audiendi fructum acquirant.

Triplex
martyrii re-
stificatio.

Nec reticendum, Martyrum aliquos testificari de Christo, ipso facto, at non voluntate, quales fuerunt innocentes Bethlehemitici bimuli, Matth. 2. De quibus Ioannes Chryostomus (in serm. de Inno.) loquitur, dicens. Dicunt namque Domino laudes, trucidati ab Herode lactentes. Loquuntur sanguine, quod lingua non possunt. Passione canunt, quod sermone non norunt. Occisi prædicant, quod viuui non poterant. Nec nouum quid dicitur, vt innocens sanguis, aut Deo referat laudes, aut suas indicet passiones. Cum Abel sanguis clamet ad cælum, & occisorum animæ ab altari vociferentur ad Deum. Contulit martyrium laudem, quibus negauerat natura sermonem. Licuit sanguine clamare, quibus narrare non licebat voce, licuit sanguine loqui, quibus lingua non licuit. Miscet cum Domino colloquia, quibus humana negata sunt verba, &c. Altera pars, voluntate & opere lombos præcingens, ad mortem properat: tales extiterunt tam Apostoli, quàm Apostolici, in hodiernum vsq; diem, Matth. 5. Reliqui voluntate patiuntur, sed non re & opere, neq; enim sentiunt martyrium, sic Euangelista Ioannes, & confessores. CYPRIANVS DVOMARTYRIA celebrat, in hæc verba. Non enim (ait) semper sæuiunt Nerones, Domitiani, Decij, ac Maximini: Nunquam tamè cessat diabolus exercere Christi militiam professos. Sufficit ergo esse confessorem, si Deus non vocauerit ad martyrium, vterq; Christi est Apostolus tam ille (Petrus) cui dicitur, sequere, quàm ille (Ioannes) cui dicitur, Si eum volo manere. Atq; vt summatim perstringam, propter puerum IHESVM mactantur pueri. Propter virum, viri. Propter innocentem, innocentes. Cæterum, Christianos variæ delationi & proditoriæ esse obnoxios, habes Matth. 10. Subsannandos fideles, scriptura sacra indicat, 2. Para. 30. 36. Nehem. 4. Psal. 34. Hierem. 20. Acto. 2. & 17. Infamiae notas atque stigmata Christianis inurenda, Christus ipse prædicat, Matth. 5. Verberibus & flagris nos esse proscindendos. Matth. 23. nobis prædicatur: & Ioannis 16. capite Christus dicit. Venit hora, vt omnis qui interficit vos, arbitretur obsequium se præstare Deo: & hæc facient vobis, quia non nouerunt Patrem neq; me, &c. Melius igitur est homini incidere in manus hominum, quàm impingere in legem Dei: Vnde Euseb. Emisse. de Epiphani. Hom. 4. Quos (inquit) per cruentissimum persecutorem humiliauerat diabolus, exaltauit Deus: quos ille damnauit, iste glorificauit:

Genes. 4.
Apoca. 6.

Ioan. 21.

uit: Ille opprobrijs adimpleuit, hic præmijs: Ille affectit flammis, refrigerijs hic refecit. Ille induxit in mortem, hic ad vitam de morte perduxit. Ille interfecit gladijs, hic dignos fecit coronis. Et Prudētius canit,

Carcer Christicolis gradus corona est,

Carcer prouehit ad superna cali,

Carcer conciliat Deum beatis.

Sed videamus apostaticos illos martyres recentiores, cohortantur alios ad militiam, sibi ipsi cauent magistralli profugij: In scholis & libulis suis sacros mitratos Pontifices satanæ tradunt, Romanum Pontificem Antichristum blasphemantes. At egregij illi Pseudomartyres, extra periculum feroces, quemadmodum canes ignaui, qui in domibus vel post sepes dominorum allatrant prætereuntes, cur non Rhomam, Luteciam Parisiorum, Louanium, Caloniam, & ad alias academias, vbi Antichristum esse gannunt, proficiscuntur? qui hæc non sapit certè *τὸ πλάτος τοῦ ἁγίου*. ANTICHRISTVS est, qui catholicis sacerdotibus, docendi & increpandi tempestiue & intempestiue facultatem impedit, Antichristi sunt, inquam, qui facultatem administrandi remorantur. Qui sacerdotum imperio subiiciunt, ex emporio & Lyceo aliquo dicaculorum, metropoles & diocæses facientes. Antichristus est, qui bonis operibus detrahit. Antichristi sunt, qui in verbo Dei & veritate, inter sese discordant. Antichristus est, qui Sathanam circumfert elato animo. In mundo iam est Antichristus, non corporaliter, sed propter eorum præsentiam, qui viam illi præparant: Quid fiet in ipsius Antichristi sæuitia, quando s. e. ab illius prodromis tanta patitur? Certè si apud nos hodie viueret gloriosus martyr Polycarpus, quid putas ipsum, apostaticis (Antichristi antesignanis) dicturum esse? Quanto fidei zelo (quo hæreticos insectari solebat) dicturus esset fidelibus: abstinete à scandalis & falsis fratribus, qui in vanum portant nomen Domini, qui oberrare faciunt inanes homines. Nonne apostatici vanissimè portant nomē Domini, quando euacuant omnem gratiam sacramentorum? Certè non Christi sunt discipuli, sed Antichristi, quia negant gratiam Christi, quam in baptismo induimus cum Christo. Omnis enim qui non confitetur in baptismo Christum esse, hic Antichristus est. Et qui non confitetur mysterium crucis, quod participamus in baptismo, ex diabolo est: audis Sathanam operari in tuo Antichristo? Et qui deuiauerit eloquia Domini ad propria desideria contra vniuersam Ecclesiam, hic primogenitus Sathanæ est, &c. Sed sinamus illos in suis septis latrare, nobis erit s. R. E. vniuersalis ouile, hic enim videmus scaturire sanguinem verè Christianorum. Et ergo quando fortè Euangelici (vt schematicè lo-

Antichristi
qui spirent.

Polycarpus
in sermone
ad neophy-
tos.

quar) percutiuntur, carceribus, exilijs, ferro, rogis: Supplicium esse memento, non martyrium. Quando enim suas ostentant cicatrices, sua facinora manifestantur, Scelesti qui patrarunt mala, decet pati, inquit Euripides. Phrygum filij, nisi plagis concisi, non emendantur. Exilium, est scelerum pœna, dixit Cicero, Parad. 4. Atque vt medici

Cic. in Vati.

membrum sæpè putrefactum incidunt, atque in totum eradicant, ne aliam corporis partem labefactare aut corrumpere possit; Sic necesse est, si Rempublicam saluam esse volumus, vt perditissimos homines ex vrbe penitus extirpemus; ne corruptus integro, violatus casto labem infringat, &c. Sic nec fortis Mutius Scauola, qui dexteram ad ignem torruit, martyrium promeruit, immò verius martyr dicenda Appolonia, quæ corpus totum prunis obiecit. Sic nec martyr Sophronia dicenda, quæ sibi manum intulit, Lucretiæ animi robur æmulata. Sic nec martyres fuere confectarij Marcionis, Donati, No-

Proprijs hæreticorum 4. modo gloriosi de suis martyribus.

uatij, &c. Qui non pro Christi nomine, sed partim ob meritum, partim erroribus inuoluti (cum recentioribus pseudoangelicis martyribus) succubuere. Exempli gratia, Anno Domini 1550. No. Decemb. Parysijs in Basilica D. virginis sacra, in leiturgijs vespertinis, cum pro more clerus in templo solenniter (vt in vigilia conceptionis diuæ virginis) hymnum Diuæ virgini modularetur, Ioânes quidam nescio quo spiritu ductus phanatæo, ab ipso Pronai capite, per medium vtrinque adstantis chori, ense quo erat accinctus districto, quanto potuit impetu ad virginis imaginem accurrens, ipsam concidere tentauit, sed quinto post die execta prius lingua, viuis pro aede virginis exurit, an propterea dicendus martyr catholicus? Hui quàm fortis in fide? Non temeritas sed fides coronatur, inquit Cicero. Si quis ergo rite coronatus fuerit, vitam æternam promeretur: Non sic tibi, non sic continget impie, sed tu peribis funditus, cum ventus instar pulueris te iactat per inania æra. Hinc fit, quod impios arbitrium Dei pessundabit letaliter. Hircos ab agnis cum pastor seiunxerit, Quæ vsquam nihil latebit, viam piorum cognitor iustus sciet, mittet malos ad tartara. Et quos ipsa natura retinere in officio non potest, ij magnitudine pœnæ maleficio submoueri debent. Verus, iustus, atque honestus labor (ait Cicero) honoribus, præmijs, ac splendore decoratur: vitia autem hominum, atque fraudes, damnis, ignominijs, vinculis, verberibus, exilijs, morte mulctantur. IAM QVAESTIO EMERGIT, VTRUM HÆRETICI EXTIRPANDI SINT EX AGRO DOMINICO, HANC BRE-

Cicero. pro Rosc. Amer.

L. de Orato.

Zizania v. trū ex agro dominico extirpanda.

uius discutere perplacet. Zizaniam ex agro Dominico extirpandam esse, censent omnes catholici, maximè cum tria sint que respiciant (vt supra ostendimus) Ecclesiæ Dei commodum, videlicet: Hæresum extirpatio;

tirpatio: Clericorum reformatio: Pax teretis circuli Christiani orbis. Et quid hæretici magis cupiunt, quàm vt suis pestiferis & venenosis phyltris, impunè possint gregem Domini inficere & dementare? Attendite (inquit Christus) à fallis prophetis, qui veniunt ad vos in vestibus ouium, intrinsecus autem sunt lupi rapaces: Et quis tam imprudens est, vt lupos cum ouibus committat: aut non potius arceat illos ab ouili? Sed blaterat apostaticus. Aliud est arcere, aliud interimere. Arcere licet. At interimere non licet. Ego quidem & interimendos opinor, vbi non potes aliter saluare gregem. Quam rem & Christus ipse mihi visus est apertè satis indicasse, quando quidem & rapaces lupos vocauerit eos. Quis enim rapacem lupum (vbi gregi metuit suo) non prius occiderit quàm sinat oues ab ipso dilaniari? Quis est qui nesciat, quod pastori charior esse debet suarum ouium salus, quàm luponum vita? Quamobrem quum alterutros perire necesse sit, quid stolidius cogitari potest, quàm ita lupis indulgere, vt gregis tandem vniuersi iacturam patiaris? Id quod haud dubiè futurum est, si impios luponum hiatus non obstruxeris. Et vt istis lupis nemo prudens pastor ita fauere debet, vt interim oues pereant, Ita nec hæreticis parcendum est, ne per eorum virulenta dogmata depereant catholici. Ioannis secundo capite, legimus Christum mensas nummulariorum in templo subuertisse, quid putas hæreticis hodie faceret? cum Paulus dicat, Galat. 4. Vtinam abscondantur, qui vos conturbant. Educ (ait Dominus) in libro Hebraicæ Vaikra dictus) blasphemum extra castra, & lapidet eum omnis populus, cur non & hæreticum? Et si monarchæ puniunt furta, rebellionem supprimant, cur non tam hæreses quàm sacrilegia? Sed & istud item respondere possumus, quod & Augustinus Donatistis respondit, ad Bonifacium scribens. Obiecerant autem illi, quod per apostolos nunquam ab Imperatoribus aut regibus terræ fuerat petisum, vt vim inferret hæreticis. Quibus & Augustinus ait. Quis tunc in Christum crediderat Imperator, qui ei pro pietate contra impietatem legis ferendo seruiret? Quando adhuc illud propheticum complebatur. Quare fremuerunt gentes, & populi meditati sunt inania. Astiterunt reges terræ, & principes conuenerunt in vnum aduersus Dominum, & aduersus Christum eius: Nōdum autem agebatur, quod paulo post in eodem psalmo dicitur. Et nunc reges intelligite, erudimini qui iudicatis terram. Seruite Domino in timore, & exultate ei cū tremore. Quomodo ergo reges Domino seruiūt in timore, nisi ea, quæ cōtra iussa Domini fiunt, religiosa seueritate prohibendo

Leui. 4.

atq;

atque plectendo? Aliter enim seruit quia homo est, aliter quia etiam & rex est, Quia homo est, & seruit viuendo fideliter. Quia vero etiam rex est, seruit, leges iusta præcipientes & contraria prohibentes conuenienti vigore sanciendo; Sic seruiuit Ezechias, lucos & templa idolorum, & illa excelsa destruens, Sic Iosias, Sic rex Niniuitarum, vn̄uerſam ciuitatem ad placandum Dominum compellens, Ionæ 3, Sic Darius, Danielis 14, Sic Nabuchodonosor, Danielis tertio capite, omnes in regno suo positos, à blasphemando Deo, lege terribili prohibuit. Sic Constantius, qui Arrium cum consecrarijs Arrianistis, damnauit in exilium, quia nolebat adhærere concilio Nicæno. Sic Theodosius puniuit hæreticos Manicheos.

Obiectio.

Sed obijciunt aduersarij nostri: Christus (Matth. 18.) nihil prorsus armorum commisit, nec aliam pœnam imposuit, quàm vt haberetur pro Ethnico qui Ecclesiam non audirent.

Responsio.

Dicimus argumento negatiuo nihil confici posse. Quid enim si Christus non exurendos hæreticos instituerit. Num ob id vigilans pastor & Argos, eos patietur impunè Christi gregem deuorare? Parum equidem istud prudentiæ boni pastoris conueniret. Sed & Christus s. e. multa permisit instituenda, de quibus ipse nihil ante tradidit, vt infra apertè Dei nutu ostendemus. Quamobrem nec satis efficaciter collectū, istud minimè debere fieri, quod Christus ante nunquam instituit, Sed illud potius erat ostendendum, vbi Christus id fieri vetauerit vsquam.

Altera obiectio.

Paulus ad Titum 3, capite, hæreticum hominem vitari docet, non occidi iussit armis vel igne.

Responsio.

Nec iussit Paulus suspendi fures, & tamen nisi per leges in furtum animaduertetur, nulla foret ciuibus, vel in oppidis, tuta securitas. Et quemadmodum reip. necessitas exigit, vt patibulo fures adiudicentur, ita & publica salus animarum exposcit, vt ad ignis supplicium condemnentur hæretici.

Tertia obiectio.

Et Paulus, Oportet hæreses esse, &c. gladio ergo spiritus vincendi, nullo externo gladio violenter iugulandi.

Cailli remotio.

Fieri non potest quin sint hæreses. Nam vt nemo potest ex horto suo

suo malam omnem herbam, prorsus euellere. Sic nec ex S. Ecclesia penitus eradicare quis poterit omnem hæresim. Agant Magistratus, quicquid velint, exurant & mactent hæresiotas, non efficient tamen, quin ex eorum cineribus illico nascantur & alij. Nec ijs verbis iurbet Paulus, hæreses tolli, nec censeat hæreticos (vt Roffensis Phischerus scribit) ingenio suo permittendos. Sic enim Diuus Hieronymus hunc locum differit. Non hoc, inquit, dicit Apostolus, quia debent hæreses esse, sed quia Corinthij inter se scissuras habebant, ideo dicit, oportet hoc esse & necesse est hæreses esse. Sicut si dicas, Ille qui tantum bibit, necesse habet inebriari. Sic & Paulus dixit. Quia tales conditiones habetis, necesse est vos etiam vsque ad hæreses peruenire, hæc Hieronymus. Ad institutum pergamus, quoniam niam satis digressi sumus.

Sinamus itaque delitari Baalitas apostaticos, catholici malūt cum filijs prophetarum & Heliseo in deserto conuiuere, quàm in Christi cydarum aulis: Et cum Psalmista dicere, psal. 83, Elegi abiectus esse in domo Dei, quàm habitare in tabernaculis peccatorum. Pro pia namque veritate mortem constanter perferre, non subterfugere, non dissimulare, institutum est quod Christus è caelo ad nos detulit. In omni vita (inquit Cicero, pro domo sua) nihil est ad laudem illustrius, quàm ipsa calamitas. Et idem Cicero (Attic. libro 14.) ait. Nobis quicquid acciderit, fortiter & sapienter feramus, & accidisse hominibus meminimus. Illorum nostrorum hostium inferre est, nostrum ferre contumeliam; fors quippe hæc piorum, & victoria est. Christus in hoc mundo malè audiuit, nos hinc auram popularem & gloriam venabimur? Et quum huius temporis molestia increbrescit, æternam requiem inquirendam monet. Laboris difficultatem (dixit Agesilaus) spes victoriæ consolabitur atque recreabit, ex qua procedet & merces & gloria. Quid ergo expallescimus? quid horrore concutimur? Non est ad astra mollis è terris via.

Sic emitur calum, sic inuidus Orcus

Vincitur, & nulla esse potest victoria maior.

Mantuanus
in Cathari-
na.

Sed iam tempus vt soluamus tandem lora, hæc enim fusius prosequi, & infinitum & propemodum impossibile, quando & nos non onomasticon seu hagiologium scribimus, sed locos tantum aliquos indicamus. Sunt enim catholici viri, qui hac de re & locupletius & eruditius pleraque multa scriptitarunt, in quibus vis animi non elanguescit, sed viget potius, augeturque vsu & exercitatione.

Tres

Tres numerantur iustorum species in vinea Zebaoth, triplicem accipientes fructum à Deo Op. Max. videlicet, tricesimum, sexagesimum, & centesimum, istud Christo confirmante, Matth. 13. Hinc NOAH rector Arce designat rectores & primarios Ecclesię mystas. DANIEL, qui continens extitit, & cęlestibus visionibus vacauit, representat continentes & virgines, qui vacant contemplationi & orationi. HIOB coniugatus & tribulatus: per quem boni coniugati, in summis tribulationibus, ærumnis, pressuris & miserijs stantes, significantur. Vel per istos tres viros, significantur, incipientes, proficientes, & perfecti. Eosdę sanctos viros, nobis representant, Petrus, Iacobus, Ioannes: Qui interfuerunt resuscitationi puellę, & transfurationi diuinę. PETRVS enim seu Symehon Hacęphi, rector S. E. & princeps Apostolorum. IACOBVS seu Iahacobah, luctator in pugna tribulationum. IOANNES seu Iohanah (archigrammateus Christi) virgo sublimatus ad intelligentiam cęlestium visionum, Petrus in agro Dominico excolendo, exercetur. Ioannes in lectulo contemplationis & quietis meditatur. Iacobus in mola tribulationum premitur: sicuti scriptum est, Duo erunt in agro, vnus assuetur, & alter relinquetur: Duę erunt molentes in mola, vna assuetur, & altera relinquetur, &c. Nec absurdę isti sancti viri, vno nomine OSSA S. Ecclesię dicuntur: Debent enim sicci esse castitate, concaui humilitate, medullati charitate, fortes patientia. De huiusmodi olsibus loquitur Dominus, dicens. Ossa arida audite verbum Domini. Hęc dicit Dominus Deus olsibus his: Ecce ego immittam in vos spiritum & viuetis, & dabo super vos neruos, & succrescere faciam super vos carnes, & superextendam in vobis cutem, & dabo vobis spiritum & viuetis, &c.

VASA S. R. E.

In magna domo, inquit Paulus, non solum sunt vasa aurea & argentea, sed & lignea & fictilia, & quędam quidem in honorem, quędam autem in contumeliam. Nostrum igitur fuerit operam dare, vt simus in S. R. E. vas aureum & argenteum. Vasa aurea, sunt omnes catholici Christifideles, aurei per sapientiam, & argentei per doctrinam: Tale vasculũ extitit Paulus, de quo in Actis, cap. 9. Vas electionis mihi est iste. Et Ecclesiast. 51. Quali vas auri solidum, ornatum omni lapide præcioso. In Ecclesia (inquit D. Hieronymus, super locum 1. Corinth. 3.) tria sunt genera bonorum. Est bonum, melius, optimum. Tria sunt e contrario genera malorum, malum, peius, pessimum

simum. Prima auro, argento, vel lapide præcioso. Secunda, lignis, sceno & stipulę comparantur, &c. Vasa lignea autem & fictilia sunt impij incędijs apti & frictiles, fractionibus propinqui. VAS AVREVM is est, (inquit Basilius homil. 9.) qui mente moribusque simplex ac sine dolo est. ARGENTEVVM item, qui illo paulo est inferior dignitatis ac præcij æstimatione. Testaceum est ac figulinum qui terrestria sapit. Ligneum qui igni æterno materiã præbet. Iræ vas est, qui omnem in se diaboli operationem suscipit.

S. ROMANÆ ECCLESIAE & Episcopi

in ea auctoritas.

A Vthoritatis S. E. meminit D. Hieronymus (ad Theophylum Episcopum Alexandrinum) scribens. Sed tamen scito, nobis nihil esse antiquius, quàm Christi iura seruare, nec patrum transire terminos, semperque meminisse Romanam fidem, Apostolico ore laudatam, cuius se esse participem Alexandrina Ecclesia gloriatur, hæc ille. Eidem S. R. E. semper maiorem fuisse auctoritatem, quàm quaruincunq; aliarum Ecclesiarum, eo maximè probatur quod in hac tam grandis materia de rebaptizandis hæreticis Afiani & Africani, opinionioni atque sententię Rom. Pontificis cesserint, istud confirmante Dionysio ad Stephanũ Episcopum S. R. E. Iam vero vnam esse cathedram in vna Ecclesia, & eandem esse Romanam (principatum supra cęteras Ecclesias obtinens) ex Cypriano confirmare non grauabor. Is in Epistola octava libri primi, sic scribit, Deus vnus est, & Christus vnus est, vna Ecclesia, & cathedra vna, supra petram Domini voce fundata. Aliud altare constitui aut sacerdotium nouum fieri, præter vnum altare, & vnum sacerdotium, non potest. Quisquis alibi collegerit, spargit. Ecce hęc Cyprianus palam fatetur cathedrã vnam, in vna Ecclesia, voce Domini & diuina dispositiõe fundatam, quam alibi, quàm in Romana sede præfigere nemo potest. Rursum in Epistola tertia eiusdem libri, sic ait, Post ista adhuc insuper, pseudoepisco sibi ab hæreticis constituto, negare audet, & ad Petri cathedram, atque Ecclesiam principalem, vnde ciuitas sacerdotalis exorta est, à schismaticis & profanis literas ferre, nec cogitare eos esse Romanos, quorũ fides (Apostolo prædicãte) laudata est, ad quos perfidia habere non potest accessum, hæc ille. Ex quibus liquet Ecclesiam Romanam principalem Ecclesiam esse, & in ea cathedram vnam diuina fundatam dispositione. Nec Lutheri excucullati scriptura, quam ex Paulo citat, quicq; illis patribus aduersatur. Quid enim si fides vna fuerit, & vnum baptisma, & Christus vnus, atque pater vnus.

Romana se
des omnia
prima.

Num ob id nulla Ecclesia potest alia superior esse? Nihil oportet. Nam eadem ratione colligeret, omnes Christianos æquales esse debere, quod tamen Paulus aperte negat, quum in eadem Epistola, & eodem capite, varios gradus in Ecclesia Christum statuisse testatur. Sed quæris, cur Roma omnium prima sit Ecclesia? propter Petrum Apostolum, propter plebis Romanæ fidem minime inconueniens erat ita fieri: Eiusdem materiæ causam, recenset D. Hieronymus (in proœmio 2. lib. commentariorum ad Galat. quod scripsit ad Paulum & Eustochium) dicens, Vbi alibi tanto studio & frequentia ad Ecclesias & martyrum sepulchra concurritur? Vbi sic ad similitudinem cælestis tonitruum Amen reboat, & vacua idolorum templa quatiuntur? non quod aliam habeant Romani fidem, nisi hanc quam omnes Christi Ecclesiæ tenent, sed quod deuotio in eis maior sit, & simplicitas ad credendum, &c. Vide Hilarium in prologo psalmorum, & reliquos. Non inconuenienter ergo, Sancta Romana Ecclesia. Prima esse dicitur, quod Roma caput orbis extiterit, in qua præfedit Petrus, Cui Dominus iuxta verbum Ambrosij principatum dedit Ecclesiæ. Qui, secundum Chrysostomum, præfuit Ecclesiæ. Et ad verbum Augustini totius Ecclesiæ tenuit principatum. Nec propter fontes, propter aurum, propter columnas, celebratur ciuitas Romana, sed propter duas columnas Ecclesiæ, & quia arx & culmen Christianæ (vt Erasmus scribit) religionis est: istud confirmante D. Chrysostomo, (homilia vltima in capite Romanorum scripto) cum ait, Ego Romam (arcem omnium gentium & terrarum reginam) diligo, nempe à magnificentia, ab antiquitate, à pulchritudine, à multitudine, à potentatu, à diuitijs, & à rebus in bello fortiter gestis, sed relictis istis omnibus, ob id illam beatam prædico, quod erga illos (Romanos) Paulus dum viueret, adeo fuit beneuolus, adeo illos amauit, coram differuit, & postremo vitam apud eos finiuit, vnde & ciuitas ista hinc facta est insignis, plusquam à reliquis omnibus. Et quæ admodum corpus magnum ac validum duos habet oculos illustres, sanctorum videlicet illorum (Petri & Pauli) corpora. Ita cælum non splendescit, quando radios suos sol ex sese dimittit, quem Romanorum vrbs, duos illos lampades vbique terrarum effundens. Hinc rapietur Paulus, hinc Petrus. Considerate, & horrete quale spectaculum visura sit Roma, Paulum videlicet repente ex theca illa cum Petro resurgentem in occursum Domini sursum ferri. Qualem rosam Christo mittit Roma? Qualibus coronis duabus ornatur vrbs ista? Qualibus carhenis aureis cincta est? Quales habet fontes? Propterea celeberrima hanc urbem, non propter aurum,

In Epist. ad
Grimannū
Cardinal.

non

non propter columnas, neque propter aliam phantasiam, sed propter columnas illas Ecclesiæ, hæc ille. Columnas vero fuisse istos duos Apostolos, confirmat Ambrosius super Psal. 118. Sed iam placet enumerare, Ecclesia Romana pro sano intellectu cur mater dicatur Ecclesiarum. Marcus scribit ad Athanasium & Aegyptiorum Episcopos, sic dicens, Hæc sancta & Apostolica mater omnium Ecclesiarum Christi Ecclesia, quæ per omnipotentis Dei gratiam à tramite apostolicæ traditionis nunquam errasse probatur, nec hereticorum nouitatibus deprauata succubuit. Sed vt in exordio normam fidei Christianæ percepit, ab auctoribus suis Apostolorum Christi principibus, illibata fide finetenus manet, secundum ipsius Domini saluatoris diuinam pollicitationem, qui suorum discipulorum principi in suis fatus est Euangelijs: Petre, inquit, ecce Sathan expetiuit, vt cribraret vos, sicut qui cribrat triticum, ego autem pro te rogavi, vt non deficiat fides tua, & tu aliquando conuersus confirma fratres tuos. At obijcis Hierosolymitanam Ecclesiam primam fuisse. Sed negare non poteris, caput & principem omnium aliorum Apostolorum ibidem Petrum extitisse. Quis maiorem partem illius Ecclesiæ lucratus est quam Petrus? quis tot millia hominum vno sermone conuertit? Sed quod Hierosolymitanam Ecclesiam matrem esse probas ex Paulo, non ignoro completam esse prophetiam, Esai. 2. De Sion exhibit lex, & verbum Domini de Hierusalem. Sed per id non simpliciter mater .i. superior dicitur. Quod si Paulum obieceris, Hierosolymitanam matrem omnium nostrum esse: nec hoc negamus. At prius dixerat Paulus de illa Hierusalem quæ sursum est. Sed audiamus de hac controuersia, Christum, Matth. 24. dicentem. Hierusalem Hierusalem, quæ occidis Prophetas, & lapidas eos, qui ad te missi sunt, quoties volui congregare filios tuos, quem admodum gallina congregat pullos suos sub alas, & noluisti? Ecce relinquetur vobis domus vestra deserta. Præsciuit itaque Dominus olim quid futurum esset illi ciuitati, vnde illi primatum dare non promisit, &c. Nec Orientis Episcopi, Sanctæ Romanæ Ecclesiæ desunt, eandem intonantes esse munificam, & matrem Apostolica cura refertam. Ab extrema etiam orbis terræ plaga, Episcopus obedientiam præstare consueuisse Sedi Apostolicæ, ostendit Campensis, Eccle. Hierarch. li. 4. ca. 10. Eadem S. R. E. matrē & caput esse omnium Ecclesiarum, confirmat scripta Pontificum Aegyptiorum ad Marcū, PP. Omitto præclaros titulos, quos Rom. Pontificibus tribuere antiquiores. Ex vna Arrianorum Epistola, pauca, ad pudorem apostaticorum referam: Titulus Epistolæ ita habet:

Collina S.
Ecclesiæ.

Cur S. R. E.
omniū alia-
rum Ecclesia-
rum mater ef-
se dicatur.

Luce. 22.

Hierosoly-
mitana Ec-
clesia quo-
modo pri-
ma.

Galato. 4.

Trip. hif.
li. 4. cap. 10.

Pontifices
Aegyptiorum
pro S. R. E.

G ij Domi

Arriani Ro
manū ponti
ficem prima
rium agnos
cunt.

Domino beatissimo, & honorabili Patri Iulio, Apostolicæ sedis venē
rabili Episcopo, Eusebius, Theoginus, Theodorus, Berinthus,
vna cum reliquis fratribus & coepiscopis in Antiochia congregatis,
Initium verò Epistolæ est. Licet circa omnes Ecclesiam Romanam
sciamus esse munificam, & Apostolicam habere curam, & semper
matrem existere pietatis; quanquam ab Oriente ad eam predi
catores pietatis aduenerunt; tamen optaremus vos nobiscum con
cordare. Et infra, Sunt namque à nobis, & maximè à totius Ori
entis Episcopis damnati, Athanasius, Alexandrinus, Paulus,
Constantinopolitanus, Marcellus Anciræ, Asclepius, Gaza,
Lucianusque Adnopolites. Pro certis criminibus, quibus aduer
sarij sunt apud nos inscripti, quæ per præsentis huius Epistolæ
latores, omnia sub certa relatione, vestræ innotescere non omit
timus sanctitati, quibus agnitis, si nostris placitis magis, quam
eorum machinationibus assentire; & ordinatos Episcopos in dam
natorum loco firmare eligitis, pacem vobiscum & communio
nem habere volumus. Si vero aliter egeritis, contraria celebra
bimus, & vobiscum deinceps nec congregari, nec vobis obedire,
nec vobis vestrisque fauere volumus, sed per nos quicquid mel
lius elegerimus, agere conabimur. Et infra in fine. Præfatio ita
que debitæ salutationis officio, propter B. Petri honorem impens
se postulamus, vt deinceps ad vestras hinc venientes aures non
tam facile admittatis. Et subscriptio: Dominus æuo custodiat lon
giore Apostolicatum vestrum beatissime Pater, Amen. Vbi est
nunc frons vestra apostarici? Vosne catholici estis qui D. A
postolicum, & Antichristum & idolum abominationemque dicitis?
Nonne videtis hic quanto eum honore Episcopi Orien
tales, licet hæretici eiusque inimici, ac grauiter ab eo literis cor
repti, sunt persecuti? Vbi nunc mendacia Lutheri contra pri
matum Sanctæ Romanæ Ecclesiæ? Ecce hæretici, & aduersarij
eius fatentur, s. R. E. esse circa omnes munificam, &c. Ex quib
us etiam omnibus supradictis apertissimè demonstratur, ab initio
constituta iam Ecclesiasticæ hierarchiæ forma, totius Ecclesiæ cur
ram, omnesque toto orbe difficiliore Ecclesiasticas causas, rela
tas fuisse ad sanctam Romanam sedem. Sicut enim cardine (in
quit Anacletus) ostiū regitur, Sic huius sanctæ sedis autoritate om
nes Ecclesiæ disponente Domino reguntur.

Hæc ergo s. R. E. spiritus sancti discipula, semper immacu
lata permansit, & Domino præuidente, & Beato Petro Aposto
lo opem ferente, in futuro manebit, & sine vlla impiorum insul
tatione,

ratione, firma & immobilis, tanq̄ Marpesia cautes omni tempore per
sistet. Referant Iudæi suam fidem ad Abrahamum, nos referimus fi
dem nostram ad D. Petrum s. R. E. episcopum. Et sicut Iudæi non
reijciunt Deum Patrem, dicentes: Patrē habemus Abrahamum; ita
& nos non reijcimus Christon (qui s. R. E. sponsam habet vni
cam) dicentes, Patrem siue pastorem habemus Petrum, Petrus enim
(antistes Ecclesiæ primus) quoniam fide præstabat (inquit Basilus
contra Eunomia, lib. 2.) Ecclesiæ in seipso ædificationem suscepit: vt
infra latius diuino aspirante numine disputabimus.

Hæc illa vinea Zebaoth, quam sponsus dilectus (isch zemach, Id est, vif
germen.
Cant. 2.5.) in Canticis, sponsam, columbam, & dilectam suam vo
cat. Cui qui detrahunt (inquit Irenæus, lib. 4. cap. 37.) non erunt
mundi. Hæc s. R. E. ad omnes fortunæ incurfus, animum ar
mat, prudens dispensatrix, optima consolatrix: Extra quam nulla
fides, sed opinio & error. Quæ rectorem habet Christon, omni
bus diebus vsque ad consummationem sæculi, Matth. 28. contra
quam neque portæ inferorum valent, Matth. 16. fundata enim est
super firmam petram, Luc. 6. Petra Christus est, 1. Corinthi.
10. Hanc s. R. E. speciali priuilegio decorauit sponsus dilectus,
dicens. Amen dico vobis, quia non præteribit generatio hæc (Ec
clesiam denotans) donec ista omnia fiant. Ad hæc, quærente Math. 24
IHESV quis esset, respondit Simon Petrus, & ait. Tu es Chris
tus filius Dei viui: Cui respondit Math. 16 *στρωγ*. Beatus es Simon Bar Io
na, quia caro & sanguis non reuelauit tibi, sed Pater meus qui in
cælis est, & ego dico, quia tu es Petrus, & super hanc petram ædificabo
Ecclesiam meam, & portæ inferi non preualebunt aduersus eam. Ale
xandrinam, Ephesinam, Antiochenam Ecclesiam, expugnauit aliquando
hæreticorum furor. At Sanctæ Romanæ Ecclesiæ (quam elegit præ
participibus suis) incoccussam fidem, nulla vnquam violauit impietas,
nullū de ea spoliū, hæreticorū superbia seu mothonia, reportauit. De
fecit Achaia, vbi Adreas, Asia, vbi Ioannes, India, vbi Thomas. Per Exitū Ecclē
siarū, quæ se
separauerūt
à cathedra
Petri.
fia, vbi Simō & Iudas, Aethiopia (nā in Meroë insula Nili prædicasse
Euangeliō Math. dicitur) vbi Mattheus. Hierosolyma, vbi Iacobus,
Græcia, vbi Paulus. Phrygia, vbi Philippus, &c. vbi sunt Ecclesiæ
Ægypti, Alexadriæ, Pentapolis, Syria, Cananæ, Astalonis, Cesareæ,
Gigiber, Edesse, Nicopolis, Scitopolis, Ieropolis, Adraffonis,
Sarreptæ, Beriti, Bosciæ, Nilonis, Chalcedonis, Nicomediæ,
Thessalonix, Athenarum, Selonæ, Bethsaide: SOLA immobilis
stat S. Vniuersalis Romana Ecclesia, turris illa nullis machinamen
tis eliditur. Hanc hærescon corruptio nunquam fermentauit. Hæc hæ
rescon

S. R. E. nunquam hæretica fuit. resarchas nullos vnquam produxit. Quod si mentior, argue mendacium meū, &c. Ad hanc S. R. E. (scribit Irenæus, aduersus hæreses Valent. & similibus lib. 3. cap. 3.) propter potentiorē principalitatem necesse est, omnem conuenire Ecclesiam, hoc est, omnes qui sunt vndique fideles, in qua semper ab ijs conseruata est ea, quæ est ab Apostolis traditio.

Anno 471. Romanam præterea **SEDEM** esse primam omnium Ecclesiarum, declarant Achacij Episcopi Constantinopolitani, & Timothei viri doctissimi scripta. Quibus rogatur Simplicius Romanus Pontifex, vt Petrum Alexandrinum Episcopum Euthicetes imitatore m hærescos damnet. Nec hinc reticendi Græci, Anno Domini 1433. D. Ioannes Imperator Græcorum, Iosephus patriarcha Constantinopolitanus, Archiepiscopus Trapezontinus, Ephesinus, Chisitenſis, Herachenſis, Monenbuſſienſis, Sardeniſis, Nicænus, Nicomediensis, Tornoſbenſis, Lacedæmonienſis, Mitileneſis, Noldebaceniſis, Rhodiensis, Amentefienſis, Suranenſis, Nelaufenſis, Dronienſis, Athenienſis, Corinthius, Magnus ſcaccariuſ, Magnus Cartophilax, Magnus Ecclesiarcha, Protodicus, Nemerophilax, & reliqui omnes partium Orientalis Ecclesiæ (aliter enim ſenſerunt de proceſſione ſpiritus ſancti, contra S. R. E. fidem) ſeſe S. R. E. coniunxerunt. Verum quando ſoluerunt fidem (catholicos azymitas probroſe & Eironicòs blaſphemantes, ipſi fermentarij verius) condigna virga Aſſur (Anno 1453.) in ſeruitutem verè Babylonicam protracti ſunt. Non enim fert Deus contemptum ſuæ Ecclesiæ, non etiam reliqua iniuriarum flagitia. O pertinaces & leues Græci: Si malum eſt adhæreſcere Ecclesiæ Romanæ, cur adhæreſerunt Baſiliuſ, Athanaſiuſ, Cirylluſ, Cæteriſq; Patres, quos præcipuo ſanctitatis honore præferriſ? Sed Græcos exterminandos ante vobis prædixit Moſenſ vir ſanctuſ & propheticuſ ſpiritu illuſtriuſ, de ſagittiferiſ illiſ præputiatuſ.

Cæterum de S. R. E. & Sedis in ea, præſtantia, vide Anacletum in fine 1. Epistol. Et Zepherinum Papam, ad Episcopos Sicilienſes, Bonifacium in Epistola ad Eulaliuſ Episcopum Alexandrinuſ. Vigiliuſ in Epistola ad Eutheruſ. Innumeros prudens tranſeo.

Bernard. ſuper Cantic. Serm. 68. Placet verò hic referre obiter, quæ D. Bernarduſ apoſtaticuſ, neganteſ S. R. E. fidem, oppoſuit. Tolle hanc Eccleſiam (inquit) & fruſtra inferior illa creatura reuelatione filiorum Dei expectat. Tolle hanc, & nec Patriarchæ, nec Prophetæ aliqui conſumabuntur, cum Pauluſ afferat Deum ita pro nobiſ prouidiſſe ne ſine nobiſ conſumerentur. Tolle hanc, & ipſa ſanctorum angelorum pro imperfectione ſui numeri gloria claudicabit, vnde poſtremo dabiſ mihi lactanteſ infantuſ.

res, quorum ex ore laudem ſuam perficiat Deus. Cælum non habet infantuſ, habet Eccleſia, quibuſ dedit nobiſ lac. Potuſ dedi, nõ eſcam, quos per lauacrum regenerationiſ in Chriſto genuit per fidem ſuam, cum nec haberent, nec ſine fine Eccleſiæ ſufficeret aliena, hi ad laudem donec inueniat qui in conſpectu angelorum pſallant ſibi dicenteſ. Letati ſumus pro diebuſ quibuſ nos humiliatiſ, anniſ quidem vidimus mala. Hoc genuſ lætitiæ angeli nescierunt niſi per filioſ Eccleſiæ. Omne opuſ electorum eſt laudare Deum, ſed deeſt laudi, ſi deſit qui dicat. Tranſiimus per ignem & aquam, & deduxiſti noſ in refrigeriuſ, quod vtiq; habet facere Eccleſia; hæc S. Bernarduſ, clariſ anno reparatæ ſalutiſ 1140. Quuſquuſ ergo impudenti ore S. R. E. negare non veretur, iſ fidei catholicæ præcipia demoliri conatur. Et qui quuſ hanc Chriſti ſponſam in hiſ que ad fidem pertinent, vel acceptandiſ vel reprobandiſ exorbitare poſſe impudico hiatu aſſerit, iſ Chriſtuſ S. R. E. ſponſuſ dilectiſ, conculcat.

Ioannes Huſz S. R. E. commendauit.

S. R. E. eſſe vniuerſalem, & alias Eccleſiaſ omneſ excedere, Ioannes Huſz (Huſz, Bohemica vocula aſſerem denotat) tribuſ cauſiſ probat. 1. Quia gentes loco Iudæorum adiuncti ſunt Eccleſiæ: ſub Romano Imperio. 2. Quia maior multitudo martyrum Romæ triumpharit, quàm in reliquiſ ciuitatibuſ. 3. Vt appareret omnibuſ, neq; locum, neq; antiquitateſ, ſed fidem formatam ipſam fundaſſe, hæc ille. Idem Ioannes Huſz credidit canonem Miſſæ, quem ſubſannat Lutheruſ. Idem Huſz, vocat S. Petruſ, Romanæ Eccleſiæ ſupremuſ Episcopuſ, ſicut & tota conſitetur Eccleſia. Lutheruſ verò Petromaſtiguſ populo perſuadere conatur, S. Petruſ nunquam Rhomam veniſſe.

Verba M. Lutheri, pro S. R. Eccleſia.

Lutheruſ etiam in pluſiſq; libriſ conſeſſuſ eſt, nemini licere à Romana Eccleſia diſſentire aut diſcedere, id quod in reſolutione, 13. propoſitione, ſex probauit rationibuſ. Itidem fecit in declaratione quorundam articuloſ, maximè verò, in commentario ſuper Epistolam Pauli ad Galatæſ, quo in loco, circa ſextuſ capuſ, in hæc verba prorumpit. Conſequeſ eſt, quod Bohemorum diſſidiuſ à Romana Eccleſia, nulla poſſit excuſatione defendi, quin ſit impiuſ, & Chriſti omnibuſ legibuſ contrariuſ, quia contra charitateſ, in qua omneſ leges ſumantur, perſtat.

Et idem Lutheruſ poteſtatuſ, præſentibuſ Cæſareaniſ, Auguſtæ Vindelicorum, coram Legato S. Apoſtolicæ Thome Caietano T. T.

Anno 1518.

S. Sixti Cardinalē, his verbis. Ego protestor me prorsus nihil dicere aut tenere velle, nisi quod in & ex sacris literis primo, deinde Ecclesiasticis patribus ab Ecclesia Romana receptis, hucusque seruatis, & ex canonibus ac Decretalibus pontificijs habetur, & haberi potest, hæc Lutherus. Et alio in loco, idem M. Lutherus, ad pontificem Leonem 10. de indulgentijs scribens, in fine præfationis, hisce verbis sese remisse submitte timidulus ille Agla (Agla oppidū Aphricæ, in Gurgæ fluminis ripa positum) leo. Quare beatissime Pater (inquit) prostratum me pedibus tuæ beatitudinis offero, cum omnibus quæ sum & habeo. Viuifica, occide, voca, reuoca, approba, vt placuerit. Vocem tuam, vocem Christi, in te præsentis & loquentis agnoscam, hæc ille pro summo Romano Pontifice, Anno 1518. Philippus Melanthon, Brettanus, in hunc vehementius exardescens, prorumpit. Vindicare Germaniam (ait) à Pontificia tyrannidè, & pium & necessarium est. Et idem Confessionistarum pater alio in loco, S. R. E. Pontificem, iure humano præcipuum episcopum proclamat. Quid te iactas de capite, si non curas esse in corpore? Et quare non Diuino? cum non sit potestas nisi à Deo: itaq; qui resistit potestati, Dei ordinationi resistit. Qui autè resistunt, ipsi sibi dānationem acquirunt. Non solū substantiæ, sed & animæ. Initio quidem cum fecisset Deus hominem ad imaginem & similitudinem suam, scio Deum Opt. Max. non dixisse, præsit homo hominibus, sed dominamini piscibus maris & volatilibus cæli & bestijs terræ. Postq̄ vero peccatū inter homines, iurgia, rixæ, & seminarium discordiæ crescere cepit, ad cōprimēdam prauorum hominū insolentiam, præposuit Deus hominibus hominē, vt quos amor Dei non prouocabat ad bonum, saltem timor hominis coerceret à malis. Iam vero postq̄ iustitia de cælo prospexit, Diuina prouidentia ordinauit Christianorū temporibus, vt esset in Ecclesia Dei non solū pastor & pontifex, sed etiam in sæculo princeps, vt iste Ecclesiæ Dei regimini præsit, verbisque illam instruat, & ille armis defendat. Et quod iste non potest corrigere verbo, ille feriat ferro. Et qui nolunt Ecclesiasticam suscipere disciplinam, prohibeantur à malis per potestatem regiam. Et qui potestati Dei non subditi sunt, mundanis legibus constringantur. Vtrisque ergo potestatibus (in licitis) obedientiam debemus, quia nō est potestas nisi à Deo, &c. Vt nam Melanthon Aristoteli præstitisset, quod publicè pollicitus est olim. Certè in tantam doctrinæ religionisque Barbariem non deuenisset, Consultum est vnumquēque in ea se arte exercere, in qua valet plurimum. Mores disparēs disparia sequuntur studia. Et qui duabus simul rebus operam impendit, neutrum absoluit, & vtrunque tan-

Genesi.

Duplex potestas in terris.

tandem deperdit. Sed volūter in excelsis ingenium: istud quamlibet sublime.

Eiusdem M. Lutheri verba, contra S. R. E.

Paulo post vero, postquam δυγλώσο fulgurator, & Omphalius Lutherus se à Leone 10. esse anathemate percussum, & excommunicatum accepit: vt qui in sordibus est resurgat, vel sordescat plenius. Tartarea rabie concitatus, & quasi diris Tisiphones & Megaræ flagellis (longius extra septa currens) exagitatus, maximè commendauit discessionem à S. R. E. vocans Bohemos Euāgelicissimos, sic enim inquit verbis plus quàm Tragicis, Beata Græcia, Beata Bohemia: Beati omnes qui à Romana Ecclesia sunt separati. O Euangelicum virum, cuius meminit Iacobus capite tertio. An non hoc est, ex eodem ore benedicere & detrahere? Scripserat olim se habere tam opulentum Euangelion vt nunquam fuerit: postea vero recantans, palinodiam Stefichori more, dixit se errasse, in hoc quod dixerit, aliquos articulos Ioannis Hufz esse Euangelicos. Erraui (inquit M. Lutherus) & hunc articulum reuocauit; & adhuc reuoco, in hoc quod dixi, aliquos articulos Ioannis Hufz esse Euangelicos, *προς τὸν μνηστῆρα τὰ φωνὴν δακρύα*: Simulat enim dolorem, cum reuera non doleat. Alio in loco, Lutherus Iohannem Hufz, sanctum virum, & huius articulos ^{Id est, ad no ueræ tumis lum plorat.} condemnatos in concilio Constantiensi, Euangelicos, Christianissimos, verissimosq; proclamat, & è vestigio se Hufsitam negat, his verbis. Proinde non rectè faciunt, qui me Hufsitam vocant. Non enim mecum ille sentit, quem Lutherus negat. Eundem Io. Hufz, Bullingerus & ceteri Zuinglistæ, Euāgelicæ veritatis adfertorem vocant. Alio in loco, de Ioanne Hufz, Lutherus in hæc verba scribit. Si Ioannes Hufz fuit hæreticus, ego plus decies hæreticus sum, &c. Hoc vocabulum quod vehementer abhorrent, velut infaustissimum, nocentissimumq; ac maximè probrosum, catholici: De illo gloriatur, se ipsum condemnans fratricellus nigellus. Quis vero ignorat Hufsitam fuisse legitimè anathemate percussos? Idem Lutherus, quæ in disputatione Lipsica (anno 1519.) probauit, postea reprobauit. Idem, in libro de captiuitate Babylonica, negauit esse septem sacramenta: & mox in contrarium asseruit (in libro de potestate Papæ) esse septem sacramenta: vt multa consulto præteream. Quæso te candide lector, huc animum accommoda, & rem ipsam propius contēplare, vide quomodo vt luna mutatur Lutherus? intueri subitam Pythagoricam *μετεμύχουσιρ*, hominis, versipellem versicoloris Polypii animum? Quis iam non dixerit, excucullatum illum quæ ore palam tumida superbia

Articulo 26. tertio. 30.

perbia inflatus, professus & protestatus est, postea mirifico astu (quā-
tum in ipso fuit) insequutum fuisse: contra id quod dixit Cicero.

2. Officio.
3. Officio.

Quod affirmatiuè quasi Deo teste (inquit) promiseris, id tenendum
est. Et iterum, Quod ex animi sententia iuraueris, id non facere per-
iurium est. Bis errore labi alienum prorsus est à sapiente. Hinc veris-
dicum fit quod dixit Plato in Moralibus: Homines & vasa, simili
modo probamus: hæc quidem sono: illos sermone cognoscimus. &c.
Sed scriptum esse scio. Ab Aquilone pandetur omne malum super
omnes habitatores terræ, Hieremiæ primo capite. Et Iesaias. Ab A-
quilone enim fumus veniet, & non est qui effugiat agmen eius. Et az-
lio in loco scriptura. Ventus turbinis veniebat ab Aquilone. Et sicut
Hiæna seu ichneumō, nunc mas est, nunc scemina. Ita hic Pentaglot-
tus sui dissimilis, calidum & frigidum ex vno ore. Satyrisci capripes
dis instar, calidum & frigidum ex eodem ore, protheus seu chamæ-
leon efflat. Negauit Lutherus (ad V. ualdenses) corpus Domini in sa-
cramento Eucharistiæ adorandum esse. In contrarium asseruit (ad
eosdem V. ualdenses) idem excucullatus, quod sicut Magi in terra a-
dorabant Christum, sic in Eucharistia posse fieri. Negauit (in libro
de captiuitate Babylonica) Missam opus esse bonum, vel esse sacrifi-
cium. In contrarium (in eadem captiuitate sua, & in 10. præceptis)
asseruit, Missam esse partem Euangelij, & Missas valere pro viuīs &
defunctis. Affirmauit (in libro de præparatione ad mortem, & de po-
testate Papæ) idem Lutherus: Extremam vnctionem esse sacramen-
tum. In contrarium (in libro de captiuitate Babylonica) negauit ex-
tremam vnctionem esse Sacramentum, sed esse figmentum homi-
num: plura omitto. Quid est Christon lacerare, si hoc non est?

Aquilona-
ris pestis.
Esaia. 14.

Zacha. 2.
Ezech. 1.

Lutherusan-
guilla lubri-
ca.

Ite nunc Apostatici, & hunc vestrum Prophetam lectissimum Eu-
angelij propagandi organum, scilicet, (Quem cæcum Andabatam,
quidā credere à ἀστυρὸν vocatum) laudibus efferte mendacissimis in
cælum, credite eum vobis de cælo lapsum, Sancto Spiritu eius obum-
bratè imaginè, Euangelicū virum prædicatè, diuinum hominem dic-
cite, tanquā aheneum murum immotum constituisse ebuccinate: Date
lilia, ponite statuas, illi vestro duci. Hem isti mandes, si quid recte cu-
ratum velis, Eleuate Euangelicum illum Doctorem (si non mentior)
ad aëra, Nihil proficietis. Non negare potestis: Sacræ paginæ Docto-
rem egregium, IOANNEM COCHLAEVM (antidoto opportu-
no, clauum clauo contundens) hunc vestrum Prophetā fortiter pro-
strauisse, 556. articulos adducēs, in quibus Lutherum ipsum secum
dissentire ostendit. Hunc secutus IOANNES FABRI, adduxit
63. articulos (anno 1528.) in quibus articulis inter sese discordantis
bus,

ἀστυρὸν
dictum.

bus, miserimus Antichristi antesignanus, proprio iugulo cōfoditur.
Quod si verè Euangelici sunt Lutherus & consecrarij, cur nō respon-
derunt: si veritatem docent, cur pedem subtrahunt? Sed iam tempus
est vt ulterius progrediamur, atque dicamus de Sedis Apostolicæ, &
PETRI primatu.

PRIMATVS Sedis Apostolicæ, & Petri.

PETRVM præ cæteris apostolis primitus rexisse s. r. e. tanquā ma-
gistrum, vnanimi consensu doctores Ecclesiastici comprobant.
Præfuit enim s. r. e. Petrus Apostolus (vt D. Hieronymus vult) an-
nis 27. & secundū V. Bedam, annis 29. Idem Petrus, tenuit Pōtificatū
in Oriēte, secundū D. Hieronymum annis 5. & secundū Bedam
7. annis. Deinde veniens Antiochiā urbē Syriæ, cuius meminit Am-
mianus li. 14. & Mela, li. Geogra. Sedit ibidē annis 7. docens populū
viā veritatis: Predicauit etiā in Ponto, Galatia, Capadocia, Asia & Bi-
thinia, quibus postea de ROMANA epistolas direxit. Idē circūcisionis do-
ctor Petrus, Simonē magum (de quo Tertullia, li. de hæresibus) cōsu-
tauit, & de Roma fugauit: Discipulos diuersos diuersis prouincijs ad
conuertendum populū misit, Christi q; fidem, gloriosus Athleta, glori-
ose in diuersis regionibus, dilatauit. Tandem post multa sanctitatis
insignia, cum Romæ sedisset annis 25. mensibus 7. diebus 8. marty-
rizatur (anno mundi 5222.) à Nerone, adiuncto comite suo coapostu-
lo Paulo, testatur Aegesippus, (de excidio Hierusalem) qui sub Amis-
ceto venit Romam, circiter annū Domini 160. Cuius etiam senten-
tiæ subscribit Tertullianus (vir in diuinis literis ad prodigiū vsq; do-
ctus, vt non sine causa Cyprianus hunc suū magistrum solitus sit ap-
pellare) lib. 3. aduersus Marcionistas, eādē materiam supradictam
confirmans. Sic ergo ambo iactis iam validis religionis fundamētis,
martyrij coronam adepti sunt, Mundo mortui, Christo viuunt. Alio
in loco (lib. 4. contra Martionem) istud confirmante nascentis Eccles-
iæ lumine, Tertulliano, Videamus, inquit, quod lac à Paulo Cor-
inthij hauserint, ad quam regulā Galatæ sint recorrecti, quid legant
Philippenses, Thessalonicenses, Ephesij, quid etiam Romani de pro-
ximo sonent, quibus Euangelium & Petrus & Paulus sanguine quo-
que suo signatum reliquerunt, &c. Placet hic, quando incidimus in
S. Pauli memoriam, aliqua de eo disserere. Hic Gētium doctor, om-
nibus salutatis Christianis, lictori ceruicem & iugulum præbuit, ex
ceruice cum securi percussus esset, pro sanguine lac, quasi integritatis
& innocentiae signum fluxisse dicitur. Funeratur via Ostiensi, anno
post mortem Christi 37. Dicitur est Vas electionis, (ait Hieronymus
ad Pau-

Nota.

Discordiare
rū in tēpore
nō infirmat
fidem rei
gestæ.

S. Pauli mar-
tyrium.

Euseb. lib. 3.
cap. 11.

ad Paulinū) quod legis & sanctorum scripturarum armarium extiterit. Qui plura de sanctissimis Apostolis legere concupiscit & desiderat, legat Egesippum lib. 3. cap. 2. ad institutum.

Sed audiamus Ambrosium (in ser. de fide Apostoli Petri, 47.) quomodo Petro petrae nomen conueniat, Petrus denique (inquit) pro soliditate deuotionis Ecclesiarum petra dicitur, sicut Dominus. T V E S

Petre nomē
conuenit Petro.

PETRVS & super HANC PETRAM (exponit D. Hieronymus, id est, super te, & tibi dabo clauēs &c.) Petra enim dicitur eo quod primus in nationibus fidei posuerit fundamenta, & tanquam immobilis lapis totius fidei negotium compagem molēque contineat, petra ergo pro deuotione Petrus dicitur, & petra pro virtute Dominus nuncupatur bibebant autem de spiritali conueniente eos petra, petra autem erat

1. Corin. 10.

Christus. Et quod Chaldaei Cēpha, hoc ipsum Graeci πέτρα vocant; nos saxum. Alio modo Cēphas Syro sermone soliditas dicitur, solidus enim fuit Petrus in confessione veritatis. Recte ergo meretur confortium nominis, qui confortium meretur & operis. Qui in eadem domo lapidei angularem seu fundamentum iecit, Petrus plantat, Dominus incrementum dat, irriguum subministrat: Petrus cum suis testationibus proficit, fletibus suis gaudet, periculis suis crescit: Petrus caput Ecclesiae: Petrus respectu supremi capitis membrum Ecclesiae, Petrus alij omnibus Apostolis praesuisse, confirmat Cyrillus, in Euangel. Ioannis, lib. 2. cap. 2. dicens, Christus Petrum instruit, eum se esse, qui cuncta, etiam antequam fiant, nouit: nec Simon fore iam sibi nomen, sed Petrus praedicit, vocabolo ipso commodè significans quod in eo, tanquam in petra, lapideque firmissimo suam esset edificaturus Ecclesiam. PETRVM praecipuum Apostolum (cui Dominus curam vniuersalis Ecclesiae commisit) vocat Ambrosius. Eundem Petrum, vocat Hilarius, super psal. 31. primum confessorem Christi, fundamentum Ecclesiae, & ianitorem caeli. Iterum idem, super psal. 141. vocat eundem Apostolum firmam petram Ecclesiae superaedificandae. Et Augustinus, in Ioannem inquit, Petrus natura vnus erat homo: gratia vnus Christianus; superabundantiori gratia vnus idemque primus Apostolus, &c. Quam celebris primatus Petri sit in Euangelio, vide Matth. 16. Ioan. 21. Luc. 22. Acto. 15. Ephes. 2. &c.

Augusti. de
agone christi.
titiano. ca. 30

SEDEM Romanam s, Petro esse dicatam seruataque confirmat Augustinus, dicens, Non sine causa inter omnes Apostolos huius Ecclesiae catholicae personam sustinet Petrus. Et idem Augustinus (contra literas Petilianae, lib. 2. cap. 51.) inquit, Quid tibi fecit cathedra, in qua Petrus sedet, & in qua hodie Anastasius sedet?

Symeon hacaphi (inquit Clemens, Epistol. 1. ad fratrem Domini)

verae

verae fidei merito, & integre praedicationis obtentu, fundamentum esse Ecclesiae definitus est. Claruit is Clemens Apostolorum tempore.

Petrum (inquit Ambrosius, in Luc. cap. 24.) amoris sui velut vicarium reliquit. Claruit hic Ambrosius, anno 380.

Petrus sanctus magister, & princeps Apostolorum, de Antiochia utilitatis causa translatus est Romam, ut ibidem potius proficere posset, inquit Antherus, Epistola de translatione Episcoporum.

Et Augustinus (tracta. 56. in Euangelion Ioannis) inquit. Quis nesciat, primum Apostolorum esse beatissimum Petrum? haec ille, an non Petrum, Christus singulariter ouili suo praefecit? an non confirmationem fratrum imposuit?

Nos (inquit D. Gregorius, in parte 2. sui Regesti, epistol. 34.) ^{Ioan. 27.} ^{Luc. 22.} qui licet immeriti Sedem Apostolicam vice Petri Apostolorum principis suscepimus gubernandam, ipso pontificatus tempore cogimur generali hosti, quibus valemus nisi obuiare.

De primatu Diuus Cyprianus, lib. 3. Epistol. 2. ad Cornelium summum Pontificem, mentionem facit, in haec verba. Nos Cornelium summum Pontificem S. Catholicae Ecclesiae erectum à Deo omnipotenti, & Christo Domino nostro, scimus. Nos errorem nostrum confitemur, circumuenti sumus perfidiae loquacitate, factiosa amantes, videbamur quasi quandam communicationem cum scismatico homine habuisse, syncera tamen mens nostra semper in Ecclesia fuit, nec ignoramus vnum Deum esse, & vnum Christum esse Dominum, quem confessi sumus, vnum spiritum sanctum, vnum Episcopum in Ecclesia catholica esse debere, haec Cyprianus martyr.

Aurelius Mundius Carthaginensis concilij praeses, noluit Pelagium & Caelestinum haereticos declarare, absque consensu (successoris Petri) Romani Pontificis, cuius autoritas est, inquit Augustinus in Epistolis, Epistola 90.

Ambrosius in lib. Hexameron 5. cap. 24. de sancto Petro ait, Ipse Ecclesiae petra culpam suam diluit.

Vniuersalis Ecclesia, inquit Athanasius ad Liberium papam, vobis in Christo est commissa, ut pro omnibus laboretis, cunctis opem ^{Claruit an.} ^{no 114.} ferre non negligatis.

S. Petrum vocat (super psalmum 138.) Arnobius, Episcoporum Episcopum.

Scimus (dixerunt Episcopi Aegyptiorum) in Nicæna magna synodo (318. Episcoporum) ab omnibus concorditer esse roboratum, non debere, absque Romani Pontificis sententia concilia celebrari, neque Episcopos damnari.

H Quid

Quid est, inquit D. Augustinus (tracta. 10. in Canonicam Ioannis 1.) super hanc petram ædificabo Ecclesiam meam? Super hanc fidem, super id, quod dictum est, Tu es Filius Dei viui. hæc ille. In quibus certe verbis Domini, latet cælestis vis quadam viua & efficax, quæ legentis animum (si modo illas purè humiliterq; tractauerit) in diuinum amorem mirabili quadam potestate transformat, &c.

Math. 16.

Quod si Christus noluit Petrum maiori quàm cæteros authoritate pollere: Cur ei præ cæteris cognomen tum ex seipso petum adhibuit? Cur in ordine primum constituit? Cur super ipsum ædificandam Ecclesiam pollicitus est? Cur donauit clauibus regni cælorum? Cur sibi Petrum solum adiunxit in soluendo didragmate? Cur pro solo Petro, ne is deficeret in fide, sed cæteros confortaret, orauit?

Math. 17.

Cur soli Petro singulariter & prius quàm cæteris apparuit? Cur simili mortis genere, hoc est in cruce, finiri voluit eum? Cur vni Petro præ cæteris tot insignia Christus contulit? Cur inquam, soli Petro, sua successio permansit incolumis? Discurre per cæterorum Apostolorum sedes, & iam aut omnes vacuas inuenies, aut non legitimos habere successores: Nec Paulus qui ob superbiam de sede doctrinæ legalis depositus est, inquit Beda, sed mox ob humilitatis subiectionem ad Euangelizandam Christi fidem leuatus est.

Luce 21.
Mar. vlti.

Nec Ioannes, Nec Iacobus, Neque cæterorum fermè quisquam, successiõnem hodie reliquit vllam. Solum Petro sua successio stat, Rectè igitur dixit Christus,

TV ES PETRVS.

S. E. fundam.
mentu fides
Petri.

Fides Petri s. e. r. est fundamentum, per hanc fidem infirmæ aduersus eam sunt portæ inferorum: CLAVES (non tantum promissæ, sed etiam datæ primo à Christo vni Petro) sunt potentia & scientia discernendi, significatæ per clauis ostiariorum templi, qui immundos abijciabant. Illis duabus clauibus, dignos recipit mystes, ad Ecclesiæ gremium, oblucentes vero & rebellantes legibus Euangelicis semel receptis, cohercet & excludit, Ioannis 20.

Clauis in
S. R. E.

Sciendum itaque Sanctæ Romanæ Ecclesiæ non modo baptizando, (vt somniarunt Apostatici) sed etiam iudicando & absoluendo peccata dimittere. Nec etiam reticendum, triplex esse genus ligationis. Ligatur enim peccator vinculo culpæ, quando peccat. Altero modo, vinculo pænæ cuius debitor efficitur. Vltimo, ligatur vinculo pœnitentiæ, iniuncta satisfactione, &c.

In S. E. tri-
plex ligatioPetrus cur
negare per-
mius.

Nec hic omittendū censo, PÉTRVM, S. R. E. Episcopum, tribus de causis tentatū à Domino fuisse, Mar. 8. Matth. 26. Prima est. Vt sciret ex seipso compati infirmitati aliorum, Altera est: vt supprime-

retur temeraria præsumptio. Et paulus, Hebræorum 4. capite, Ne superbiret, tētatus est à superbia; qui enim vult solidus esse in Christo, in se infirmus sit necesse est. Vltimo ob hoc cadere permisit Deus, ne tu lapsus desperares: Nam Christus vult infirmos curare non abijcere, Ezech. 18. Matth. 11. ad institutum.

Ambro. He-
xame. lib. 5.
cap. 24.

HOC AVTEM quod ex præmissis authoritatibus liquescit, intelligendum est de spiritu, fide, fiducia, confessione, professione, &c. Hæc si abstuleris non remanebit in filio Ionæ, quo merito chenoabosceon struas: Chrysostomus itaque dicit, Ecclesiam fundatam in confessionem Petrinam. Et Augustinus, in homilia super hanc petram, quam scilicet es confessus. Item: Super me ædificabo me, non me super te. Christus itaque petrarcha: Petrus petra, Petrus à petra, & non petra à Petro. Christus petra: Petrus Ecclesia, inquit Augustinus. Rectè ergo Petrus non ob fidem, sed ob fidei confessionem clauium accepit promissionem, multi enim olim crediderunt, at vnicus Petrus clauis, quando confessus est, meruit.

EPISCOPI Sanctæ Romanæ Ecclesiæ authoritatis, meminit T. 1. partit. histor. lib. 4. cap. 3. & lib. 5. cap. 29. Augustinus de agone Christiano, capite 30. Cyprianus, Epistol. 11. lib. 3. & lib. 4. Epistol. 2. & libr. 4. Epistol. 8. Chrysostomus, Homilia 55. in Matth. cap. 16. Origenes, lib. 5. in Roma. cap. 6. Irenæus lib. 3. cap. 3. Tertullianus, pag. 109. Hilarius, lib. 6. de sacra Triade. Cyprianus lib. 4. Epistolarum ad Pupianum. Et lib. 1. ad Cornelium. Origenes Homil. 6. super Mattheum. Hieronymus libro primo contra Iulianum, & super Matth. 16. Ambrosius, Sermo. 47. Cyrillus, lib. 2. cap. 12. super Ioannem. Chrysostomus, super Ioannem, Homilia 80. de pœnitentiâ. Dionysius, cap. 3. de diuinis nominibus. Hieronymus, in Ezechielem, cap. 41. &c.

Electores Romani Imperij authoritatem Romani Pontificis, Friderico successorem delegerunt Henricum, anno 1220.

Ordinis inter nos necessitas.

CAEPHA igitur & posteri qui Petro in hac sacrosancta successerunt Sede Romana, rectè constituti sunt à Domino Deo. Id enim ratio rerum; & ipsa mirifica productrix (natura) expostulat, vnus alterum vt antecellat. Sic in tabernaculo simul & templi Salomonis ministerio, ordo (qui ex multis gradibus necessario consistit) erat sacerdotum Leuitarumque: Quibus cohen Gadol, id est, sacerdos magnus; quem nos papam, id est, patrem patriæ (αρχιεπίσκοπος)

Sar Cohen
hoc est, sum-
mus Ponti-
fex PP.

Græcè. Neque tantum pascere, quod Græci ^{βοσκηρ}, sed etiam regere, quod ^{ποιμαίνειν} dicunt, oues suas iussit) Romano more vocamus, præficietur. Sic caput sacerdos Amarias in Israël. Sic sacerdos Ioiada, quem publicè pronunciauit rex Ioas, caput seu Rosch. Sic Aharon pontifex summus à Deo est creatus: Abiud vero, Eleazar & Ithamar, longe minoribus cerimonijs initiati sunt.

ORDINI inter nos necessitatem, natura docet apicularum exemplo, quæ in suis sirpiculturalibus vnum sceptriferum ^{βασιλέα}, quemadmodum & Naupliadæ volucres suum ductorem, obseruant. Verum ergo est, quod ait Basilius Magnus in Gordium martyrem. Naturæ lex (inquit) apibus innata fratres dilectissimi, nisi rex prius agmè præcedat, ab aluearibus nunquam discedant, hæc Basilius. Sic iudex vnus vnus vnus, Roma septemcollis illa maxima, vt condita est, duos vterque nos fratres simul habere reges non potuit, & parricidio dedicatur: cuius meminit D. Michaël verinus Hispanus.

*Non capit vna duos maiestas regia fratres,
Fraterno rubuit sanguine Roma recens, &c.*

Sic in Rebecce vtero Esau, & Jacob (cognomento Israel appellatus, hoc est princeps Dei) gesserunt bella. Sic sunt in exercitu, hastati, primipilarij, centuriones, decuriones, magistri cohortium, præfecti legionum, tribuni militum, duces, &c. & caput omnium exercituum IMPERATOR. Sic in nauì vnus Linenarcha & Triarchus. Dominus ad vnã familiæ patrem reducit, Ciuitas ad vnũ Principem, etiam quæ Aristocratia vel ^{ἀριστοκρατία} vtitur. Sic curiales suos habet plebeios magistratus seu tribunum (quos Græci ^{ἑταίροι} & ^{ἀποκράτορα} vocant) vnum, cuius est vocare ad comitia curiata. Sic habent ordinem suum (licet superstitionum) longè decantati gentiles. Mauri, Morabitani seu Meluar, Indi insulares, Quines, Aegyptij (posteritas Chæ & Mitzraim) Caliphum, Callectæ, Archibramimum, Alcoranisti, Talismanlar, Cubenses, Cacicum, Tartari, Seijd, Cumanii, Hierodulum, Sic etiam Romani, vnum habuere Pontificem maximum qui cæteris pōtificibus præerat, nec poterat nisi vnus esse qui templo Vestæ & custodiæ Palladij erat præpositus, cui deniq; omnia sacra publica priuataque subiecta fuerunt. Sic Athenienses suos phylacas, id est custodes, Lacones, Harmostas, & ite Ephoros seu inspectores suos, obseruarunt. Sic Abyssini, Christiane p̄fessionis homines, suũ obseruant patriarchã, (sedem habet patriarchalem in vrbe Barrara) quæ Abuma vocant: Sic Græci proprium habet patriarchã in hodiernũ vsq; diẽ, cui Rutheni, & circũiacetes regiones Christianorũ parèt. Sic Mosouitæ suũ habet Metropolitanũ, sub cuius dominio sunt duo

Archie-

Archiepiscopi, in Novuogardia, scilicet Magrici & Rostoff. Item Episcopi in Episcopi in domino Mosci ocao piscopi Tuerensis, Refanensis, Smolensis, Permiæ, Sufdali, columnæ, Czernigouuia, Sari: Qui omnes Metropolitæ Moscovitico subiecti sunt. Planetæ inferiores (inquit Basilius) subsunt superioribus. In corporibus quoque animantium caput cætera tuetur & venerantur membra. Et in partibus animæ, rationi appetitus subiicitur. Nec duos simul soles sustinet vno in Zodaico Mundus, inquit Seneca. Eiusdem materiæ, meminit Homerus in Iliade.

*Multorum imperium multa est confusio semper,
Multi sunt damno Domini: rex vnus esto.
Vnus sit princeps populum ditione gubernans,
Cui credidit imperij sceptrum Saturnius ingens.*

Vnius imperium optimum est.

Hinc emerfit memorabile prouerbium Græcicum, ^{πολλοι στρατηγοι καίαν ἀπώλεσαν}. Id est, Multi Imperatores perdiderunt Cariam. Romulus, fratrem secum regnantem ferre non potuit, neque Pompeium Cæsar, nec Augustus Antonium: & tu adhuc aliquem putas esse in terris, qui æquo animo sit laturus consortem Imperij: ad reliqua transeamus nostri instituti. Atque vt vnico verbo plurima perstringam, Orbes cælestes perpetua vertigine parent Deo summo sacerdoti: Nec vllum sydus è tot stellarum nūlibus ordinem deserit, aut in officio cessat, & homines quid facere par est? Totus itaque ordo imò recta ratio inducit, quo Entia bene regantur, vt imperia, & regna politiæ quoq; subsistant, vnum esse principem, cum nihil magis in vniuersum iuri & æquitati aduersum sit, quàm ordinis confusio. Decuit ergo & in religione Christiana seu Christi Ecclesia, ordinem esse, vnus vt alteri subsit, Inferiores, superioribus. Cathedra vnã, in vna Ecclesia. Vbi enim non est ordo (inquit ille) ibi est confusio, quod Ecclesia monstrata satis manifestè demonstrat. Iudæi absq; capite viuentes, senserunt seditio- nes, sectas, Idololatriam: Id certè dudum catholicis Christianis euemisset, nisi diuina prouidentia penes vnum Pontificem summa rei, & ordinatio posita esset. Sic Paulus ordinauit Timotheum.

Iudicum 17. & 18.

Sic Petrus, Zachetum Episcopum consecrauit. Sic Origenes ordinatus à duobus Episcopis, Alexandro & Theochist, &c. Quare de re, multis presbyteris vnus Episcopus in scismatis remediũ prepositus est, Episcopis cuiusq; prouinciæ vnus Archiepiscopus, qui & Metropolitanus dicitur, quorum meminit D. Hieronymus ad Pammachiũ. Metropolitanis vero pluribus, vnus Primas: Inter quos omnes PONTIFEX ROMANVS mystagogus, veluti tenens legitima

1. Tim. 4. 2. Timot. 1. Irenæus lib. 4. cap. 20. Clemens li. 3

Hierarchia ad quid instituta.

H iij principis,

1. Para. 19. 2. Para. 24.

Ex Esau, Edomite. Genes. 25.

Cetero turma 100. fra- tiotarũ magister græce hecatontarchus.

Id est, summũ consulem proconsulem dictatorem.

Genes. 10. Psalm. 72.

Straboli. 12

principis, summus est amplitudine iurisdictionis & sollicitudinis omnium Ecclesiarum; Summus quidem inq̄, omnium episcoporum (non ordine sacerdotij, sed magis plenitudine administrationis ac potestatis.) Sed non principium vniuersitatis, seu Papa cælestis, & omnia in omnibus, sed omnium minister, seruus seruorum I H E S V C H R I S T I. Voluit itaq; dilectus sponsus Opt. Max. Deus, vnitatem suæ sponsæ Ecclesiæ esse integrā ac immaculatā, cuius ipse primarium caput existit. Non quod in ipsas personas, quæ alioqui labi possunt, hanc vnitatem collocare debeamus, sed vt circa vnam illam Sedem Petri præcipuam ac vicariam quandam authoritatem agnoscamus, adeo vt quancūq; personæ non semel varios in errores cum fidei tum morum lapsi sint, perstat tamen huius S. Sedis vnitatis, perstat concredita potestas, Christi promissione roborata; nixa enim saxo immobili Christo, nullis turbinibus concutitur. Neque his nostris scriptis, Apostatici Lutheri blateramenta, obsistunt; quibus quosdam summos Pontifices infectos ab astuto dæmone fuisse demonstrat. Successio enim hæc (quæ à Petro sumpsit initium) omnino perseverat, nec violentissimis Tyrannorum infestationibus, nec acerrimis hæreticorum argutijs, sed nec vlla Satane malignitate valuit vnquam impediri. Manet Petrus huius generationis immobile fundamentum. Nec ab hoc principio suo potest vllis aduersariorum insidijs Ecclesia diuelli. Propterea nolumus, summorum quorundam Pontificum flagitijs patrocinari, si qui lac ouium forte consumentes, sese lana vestierunt, & adipe depasti sunt; Sunt enim, qui non tam fulgore auri splendant (cum maiestas Episcopalis auro comparatur) quàm plūbi liuore pallescunt. Quorum Hezechiel meminit, cap. 34. Oues autem non pauperunt; Quando & ipsi habituri sunt iudicem strenuum Iesum Filium Dei viuentis. Etenim (vt reperam) vt Petri fides non concidit, pro quo, cum eum negasset, Christus antagonista, orauerat. Ita summus hic clauiger, cū improhè in terris res Christianas gubernat, non ob id ilico, sponsa Christi neganda fuerit, verum omnia iusto & omnipotenti iudici committenda, qui cuiq; iuxta opera sua tribuet; is est remunerator bonorum, & malorum vindex acerrimus. Et quod altior est gradus, eo ruinæ casus grauiores imminet, & potentes potenter tormenta patientur. Monstruosa res (inquit S. Bernardus, de consideratione lib. 2.) gradus summus & animus infimus: Sedes prima & vita ima; lingua magniloqua, & manus ociosa: sermo multus, & fructus nullus; vultus grauis, & actus leuis; ingens authoritas, & nutās stabilitas, hæc ille. Labi igitur possunt magnates Ecclesiæ, non propterea statim cachinno excipiendi & damnandi. Labi permittit cælestis Pater &

PP. quomodo summus

Vna Petri Sedes.

Math. 23.

ter & tentari, vt tentatis compati possint, &c. Expectabatur in lege à sede Aharonica causarum dissidentium iudicium. At nunc in lege noua, vbi vna summa est sedes (quanquam vicaria) ad illam in Ecclesia dubijs in rebus confugimus.

Hebræo. 4

Cæterum de electione Pontificis, vide decret. concil. Aurelianen. 4. Can. 2. vbi ostenditur pontificij honorem non votis esse quærendum, sed meritis, sed moribus, sed omnium fauore & suffragio. Qui enim censuram habet & præest multis, hunc irreprehensibilem esse oportet.

Electio Pontificis qualis esse debeat.

Sed quid opus anxie digladiari? cur dubitamus de Christi promissione Ecclesiæ facta: cum certum sit ipsam esse fundatā supra firmam petram & perpetuo mansuram?

Atq; vt tandem finiam, P E T R O successit succedaneo vsu, L I N U S. Cuius meminit D. Chryostomus (Hom. 102. Timoth. 4.) dicens. Aiunt quidam Linum, secundum Petrum R. Ecclesiæ Episcopum fuisse. Anacletus; Clemens; Euaristus; Alexander; Sixtus, &c.

Qui Ecclesiam vt studiosissimè ita felicissimè coluerūt. At vnicus Apostaticus, adiunctis sibi consecrarijs, non veretur insurgere contra sedem Apostolicam & huius rectores, tot retro sæculis cunctis nationibus venerabilem. Sic etiam Augustinus Donatistæ cuidam, Epistola 365. ait. Si ordo sibi Episcoporum succedentium considerandus est, quanto certius, & verè salubriter ab ipso Petro numeramus? cui totius Ecclesiæ figuram gerenti, Dominus ait. Super hanc petram ædificabo Ecclesiam meam, & portæ inferorum non

vincunt eam. Petro enim successit, Linus; Lino;

Clemens, Clementi, Anacletus, Ana-

cletus, Anacleto; &c. In hoc or-

dine successione, nullus

Donatista inuenitur,

hæc ille.

CATA

CATALOGVS

PONTIFICORVM S.R.

E. à Petro vsque ad Paulum

4. huius nominis.

Item,

Farrago, succinctè complectens, quæ à multis sparsim tradita sunt: Recreat enim **VARIETAS**, quæ est satietatis mater, fastidij expultrix, inuitatrix lectionis, modo non nimis externa sit & remota,

P E T R V S.

ALILAEVS è Bethsaida, Apostolus, & fortissimus fidei agonotheta, in stadio positus, & verissimus Christi testis, bonum certamè certauit, cursum consummauit, fidem seruauit: de reliquo recepturus depositum, crudeli & impio ense trucidatur, sacrumq; gutturis organum, quod iugiter nomen Christi personabat, præscinditur: Anno redempti orbis 33, adijciunt alij annos 5. Sedit annis 25, mens. 7, diebus 8. Sepultus in Vaticano, via Auxelia secus hortos Neronis, non longe à via triumphali, quæ ad Apollinis templum ducit, 3, Calend. Julij. Scribit Ioachimus Perionius, Petrum (& vicarium Christi & synstauromenon) à Nerone archityrâno, supplicio crucis, inuerso capite, quod indignum se esse diceret, qui ita vt Christus moreretur, affectum fuisse.

Sub Nerone, Tribochi in Alfatia, à S. Materno (S. Petri discipulo) ad fidem Christianam perducti sunt, quamuis cursu temporis religio sit intercepta. Idem S. Maternus Argentoratum ingressus, templum extra portam construxit, quod in hodiernum vsq; diem, S. Petri senioris nomen obtinuit. Alteram basilicam in eiusdem S. Petri honorem extruxit, quæ Latinè domus Petri, vulgo theutonico Domphieter, Argentinenſis diocæseos: Ibi sarcophagus, in quo inscriptum sequens (antiquissimis characteribus) Epitaphion, quod placuit propter antiquitatem inserere.

ET MEMORIAE TARENTIAE AVGVSTVIAE CONIVGI
SANTISSIMAE IVSTVS IVSTINVS MARITVS EIVS:
TI OCEANVS ET FLORIDA MATRI PIENTISSIMAE.
S. Thæ

MICHA. BVCHINGERI. 93

S. Thecla, virgo & martyr, passa est apud Iconium, imperante Nerone Christicyda.

S. Geruasius & Protasius, passi sunt sub Nerone, circiter annu Domini 57. 10. Calen. Julij. Patrem habuerunt Vitalem, qui Rauene, & matrem Valeriã, qui fide, Mediolani, pro Christi martyriu tulerunt.

L I N V S.

Natione Italus, è Tuscia, patre Herculaneo genitus. Sedit Episcopus annis 11. mens. 3. diebus 12, adijciunt alij mensẽ vnum. Capita li supplicio afficitur, tẽporibus Neronis, à Saturnino cõsule, sepelitur in Vaticano iuxta Petri corpus die vndecimo: Sunt qui scribãt Gregorium Episcopum Ostiensem corpus sanctissimi Pontificis Ostiam ex voto transfuisse, & in templo diui Laurẽtij magnificè collocasse. De Lino, vide plura in Irenæo, lib. 3. cap. 3. Platina & Eusebio.

Ne qua mulier, nisi velato capite templum ingrederetur, ex mandato Petri constituit.

Idem, ex sacris ordinibus bis in VRBE habitis, presbyteros 18, Episcopos 11. creatur.

Scripsit res gestas Petri, maximè vero eius tõtentionem cum Simone mago.

C L E T V S.

Natione Romanus, de regione Vicopatriitij, patre Aemiliano, adhortante Clemente, pontificatus onus inuitus suscepit, licet doctrina, moribus, & dignitate plurimũ valeret apud suos. Sedit annis 12, mense 1. diebus 12, alij 11, redactis in ordinem ex mandato Petri 25, presbyteris, sub Domitiano palmã martyrii promeruit, 5. calẽ. Mai.

De Lino & Cleto, variant auctores, sed in re non admodum perplexa, iudicium permitto lectoris arbitrio.

Cleti temporibus, floruit S. Lucas, Medicus Antiochensis, Græci sermonis apprime doctus, Pauli apostoli imitator, & omnis peregrinationis eius comes ac socius. Scripsit autem Euangeliũ, quod à Paulo laudatur. Vnde merito Euangeliũ illud suum esse Paulus dicit. Apostolorum vero res gestas quẽadmodum viderat, conscripsit. Vixit annos 83, vxorem habuit in Bithynia, sepultus est Constantinopoli: ad quam urbem 20. Constantij anno eius ossa cum reliquijs Andree apostoli de Achaia translata sunt.

Philippus quoq; eadem tempestate ex Scythia, quam viginti annis in fide, exemplo, prædicatione retinuit, in Asiam rediens, Hierosolymis moritur.

Affecti sunt & alij multi martyrio hac tempestate, inter quos est habitus S. Dionysius, qui primũ à Paulo salutis dogmata percepit: dein de Maximo Hierotheo, vt ipse ait) secundo vsus est pceptore & demũ

(vt

(vt in septimo Apostolicarum institutionum libro scribitur) Episcopus à paulo Atheniensium, qui credebant, statuitur. Passus est paris
suis, temporibus Domiciani, sub præfecto Fescenino ibidem, 7. Eidus
Octobreis, circiter annum Domini 96. Aetatis suæ 90.

S. Apollinaris.

S. Apollinaris Episcopus apud Rauehnam, passus est tēpore Ves
pasiani imperatoris, 10. calend. Augusti, circa annos Domini 70.

S. Martialis

S. Martialis discipulus Christi & Episcopus, Stephani prothomar
tyris consanguineus, patre Marcello & matre Helizabeth, à tribu
Ben Iamin ortus, vnus ex 72. discipulis Christi, in pace quieuit pri
die Calend. Iulij, anno à passione Domini 74. Vespasiani vero Aus
gusti anno 3. Episcopatus autem sui 28. Lemonice quiescit.

2.

CLEMENS I.

Anno 95. alij 92.

Romanus, qui & vidit Apostolos, & consuluit cum eis, de regione
Cælij montis, patre Faustino, Domitiani temporibus, qui ab Augu
sto nonus Tito successit, Neroni aut Caligula similior, quàm patri
Vespasiano aut fratri, &c. Sedit in cathedra Petri annis 9. mensi. 6.
diebus 7. Alij, an. 9. mens. 2. di. 10. Ad anchorā alligatus, anno Tra
iani 3. in mare proijctur. Linū & Cletum præmisit ambitionis exem
pli declinatione, Clementis 1. honorificam facit mentionem in sua
ad philippenfes Epistola s. paulus, cap. 4. Vacat sedes di. 22. pontifi
cum ornatus insinuat. Sacrarum illarum vestium significationem, os
tendit Innocentius PP. huius nominis 3. in opusculo, cuius titulus est
De altaris mysterio. Item, polydorus, de inuentoribus rerum, lib. 4.
cap. 5. Hinc iam perspicuum fit, quàm antiquissimus vsus consecra
tionis sacrorum locorum, vestium, vasorum, fuerit.

Vide, D. Hieron. in cata
logo Ponti
ficum.

Pontificum
ornatus.

Vfus sacri
chrismatis.

Idem PP. Clemens, Chrismate inungi debere baptizatos, Episco
pis iniunxit: Quod ab Apostolis factitarum prius, in Actis testatur
Lucas. De Oleo Chrismatis, (quod quondam fuit præfiguratum per
illud oleum, quo scriptura teste reges, vti nunc quoq;, consecraban
tur & vnguebantur) vide Toletanum concilium, Canon. 20. Item,
Antiodorensis Can. 6. Dionysium in Hierarch. Ecclesiastica. Cle
mentem in recognitionibus, Cyprianum, in Epistola ad Ianuarium.
Origenem in Epistolam ad Romanos. Magnum Basilium, libro de
Spiritu sancto, &c. Magne virtutis & profundi mysterij est vnctio:
Sicut enim olea pacis est signum, quam quondam legati ferebant in
argumentum constitutæ pacis & concordie, prout olim ramo viren
tis olea, quem columba Noeuo retulit ad arcam, significans, huma
no tum generi pacem cum Deo à diluuiio factam, ita nos chrismatis
oleo peruncti, baptismoq; per fidem Christiani facti, deinceps cum
Deo, in cuius antea indignatione propter peccatum fuimus, pacem
habemus,

1. Reg. 10.
1. Reg. 15.
3. Reg. 10.
4. Reg. 9. 11.

Genes 8.

habemus, vt Paulus ad Ephesios 2. capite singulariter docet, & quod
Latinis vnctio, id Chrisma est Græcis, Augusti, Tracta, 33. in Euange
lion Ioannis. &c.

Salutationes, quæ per Dominus vobiscum septies in MISSA fiunt <sup>Septē saluta
tiones in
Missâ.</sup>
ex libris Ruth, secundo capite, transumptæ, Clemēs & Anacletus in
terposuere, Carterū septem vicibus populus saluatur in Missa, quate
nus exciuis septem vicibus capitalibus suscipiat gratiā ^{Septiformem.}

ANACLETVS.

3.

Natione Græcus, ex patre Antiocho, B. Petri discipulus, vt Rightus
scribit: Sedit an. 9. alij an. 12. men. 2. di. 10. Domitiani tēporibus mar
tyrizatus 3. Eidus Iulij. Sepultus est iuxta corpus B. Petri, vacat sedes
diebus 13.

Sub hoc Pontifice, Ioannes Apostolus migravit ad Dominum,
sexagesimo octauo post passionem anno Domini mortuus, iuxta vr
bem Ephesum sepultus est.

Barbā itidem aut comā ne præsul, neue reliqui sacris initiati nutri
rēt, ex præscripto Moscos, iuxta Apostoli præceptū, Anacletus vetuit, <sup>Ratio cap
tis.</sup>
polydo. de inueto. rer. lib. 4. ca. 8. Mirādensis, illud decretū adscribit
etiam Aniceto. Significat autem illa capitis ratio vitā mundissimam
& refectionē omnium carnalium desideriorū. D. Hieronymus tradit,
rationem capitis esse tēporaliū omnium defectionē, & quod corona <sup>d. 23c. profi
bet itates.</sup>
in capite designet regni caelestis coronā: hoc idem legitur in decretis
Canonicis 12. q. 1. Decurtare viros comas, & vtrosq; in habitu discre
tos esse B. petrus primum præcepit, inquit Aubanus lib. 2. cap. 12.
Nostra certe tempestate apostatici studiosè barbas nutriunt, cum re
uera sint impostores mali & malitiosi: Nulla re prorsus digni, toris
tristes, domi dissoluti, vestitu sancti, moribus spurcissimi, fronti nulla
fides, non barbæ credendum est.

*Crede mihi, inde potest laudem sibi querere nemo,
Nec faciet sanctum plurima barba virum.
Barbatus licet ipse caper, non hunc tamen esse
Dicimus insigni religione pecus.
Sed si tantus amor populi venarier ora,
Atque Euangelici nomen habere viri,
Exue stultitiam mentis, rectaque feratur
Pes tuus, erravit pes tuus iste satis.
Abijce vulgares curas, atque aris amorem,
Nulla sit in toto corde Neera tuo.
Ambitione graues erunda pectoris arcas,
Expurga inuidia, luxuriaq; malum
Assyrie nec tu regem sectare pudendum,
Cui magnum nomen Sardanapalus erat.*

Olira

Olim (quod huic loco conuenit) ad Herodem Atticum adijt crispinus quispiam, barbaque propriè usq; ad pubem porrecta: ac petijt æs sibi dari ad panes emendos. Tum Herodes interrogat quisnam esset: atq; ille vultu sonituq; vocis obiurgatorio philosophum esse dicit, mirari quoq; addit, cur quærendum putasset, quod videret: tunc Herodes vocem illam memorabilè protulit. Video inquit barbaram & pallium, philosophum adhuc non video, &c.

*Nō sacrificā
dū sine arbi-
tris.*

Idem Anacletus PP. non esse sacrificandum sine arbitris censuit, quod, credo ne ille frustra bene præcādo diceret: Dominus vobiscum, si minus quàm duo sacris interessent. Proinde non rectè faciunt, qui sine arbitris in s. R. E. sacrificant, Gratianus illud præscriptum Soterio attribuit.

EVARISTVS.

*4
Anno 110.*

Natione Græcus, ex patre Iudæo, nomine Iuda, ex ciuitate Bethleem, ad Traiani tempora peruenit. Sedit an. 9. mens. 10. di. 2. Viug hostiæ caput cruento mucrone rotatur, sexto calendas Nouembrii. Sepultus in Vaticano apud B. Petri corpus. Vide Irenæum lib. 3. cap. 3. Eusebiana historia secus illius annos prosequitur: vacat sedes diebus 19. alij 29.

*Matrimo-
nia publica
benedicuntur*

Matrimonia publica benedixit, vide canones concilij Carthaginensis 4. Sic autem Synodus illa intonat. Sponsus & sponsa cū benedicendi sunt à sacerdote, à parentibus suis vel paranympis offerantur, qui cum benedictionem acceperint, eadem nocte pro reuerentia ipsius benedictionis in virginitate permaneant. Vide Ambrosium lib. 9. Epistola 70. &c. Quis verò nescit, quot stupris, quot perisurijs, & id genus alijs criminibus, ac innumeris malis clandestina matrimonia ansam præbeant? Atq; licet matrimonia sint, sacramenti tamen vel nomen vel sanctitatem sibi vendicare non possunt, nisi pio accedente consensu in Ecclesia Dei firmentur. Quis enim matrimonium hoc ipsum rectè sacramentum dixerit, cuius non sit author nec coniunctor Deus? qualia facile creduntur clandestina matrimonia, quæ passim non palàm, sed furtim inter pueros & puellas, citra seniorum consensum, per lenones & lenas copulantur, vel inter stultos & temulentos sola causa libidinis, non Dei respectu, sed diaboli instinctu coniunguntur?

*In clancula-
ria matrimo-
nia quid de-
cretum.*

Primus item, omnium Titulos ipsis presbyteris diuisit: Septemque Diaconos instituit, qui veritatis gratia concionatorem obseruarent, propter stylum veritatis: In hoc imitatus Apostolos, Polydorus de inuentor. rer. lib. 4. cap. 9. &c.

Idem Euaristus constituit, ne plebisi n. Episcopum accusatio reciperetur

peretur, Cornipolitanus, Eusebio successor in R. s. istud attribuit institutum. Carranza vero Gaio.

Ordinationes ter habuit mēse Decembri, ac presbyteros sex, diaconos duos, Episcopos per diuersa loca numero quinque creauit.

ALEXANDER I.

Romanus natione, temporibus Traiani: Cuius sanctissima anima ⁵ Anno Chrī
tū 121. carnis erga stulo feliciter absoluta, sacri sanguinis imbre purpurata, gloria martyrij coronata, angelico stipata comitatu, ascendit ad regem suum, 5. Nonas Maii. Sedit annis 10. mens. 7. diebus 2. cuius meminuit Gratianus, Platina, Sabellicus, &c.

DE AQUA BENEDICTA, scribit sanctus ille Alexander, his <sup>Aque bene-
dictæ vius
antiquissi-
mus.</sup> ce verbis. Aquam (inquit) sale conspersam, populis benedicimus, ut ea cuncti aspersi sanctificentur ac purificentur, quod & omnibus sacerdotibus faciendum mandamus. Nam si cinis vitulæ aspersus sanguine populum sanctificabat: multo magis aqua sale aspersa diuinis <sup>Hebræo. 9.
4. Reg. 2.</sup> que precibus sacratus sterilitatem auferet rerum humanarū, & coinquinatos sanctificat, mūdāt & expurgat, & cætera bona multiplicat, & insidias diaboli auertit, & à phantasmatis & versutijs eius homines defendit. Nā si tactu fimbriæ vestimenti Saluatoris saluatos infirmos non dubitamus, quāto magis virtute sacrorū eius verborum diuinitus sacrantur elementa, quibus sanitatem corporis & animæ humanæ percipit fragilitas: hæc ille, Sal autē designat amaritudinē penitentię, aqua verò baptismū, quia ergo cordis cōtritio præcedit absolutionē, & penitētia baptismū, ideo prius benedicatur sal, quàm aqua. Aqua inq; benedicta, in significationem baptismi adspargimus, non ut rebaptizemur, sed ut peniteamus, & gratiā diuini nominis cum ^{Math. 14.} memoria baptismatis inuocemus: Cuius aquę vim non vulgarem esse, testatur Eusebius in Ecclesiastica historia, capite septimo, & Epiphanius contra hære. lib. 1. tomo. 2. Gregorius libro 3. dialogorum cap. 37. <sup>Sal quare
prius bene-
dicatur.</sup>

SIXTVS, SIVE XYSTVS.

Patria Romanus, temporibus Adriani. Sedit an. 10. mens. 3. mar ⁶ Anno 129. tyrizatus 8. Eidus Aprilis, vide Euseb. Eccle. histor. libro 4. capi. 5. Vacat sedes die. 2.

Is Gallos in fide continuit.

Idem constituit sacra mysteria, & ministeria, id est, sacrata vasa non tangi, nisi à ministris sacratis.

Ab eodem Sixto, habuerūt initia solennia Missarum, de quibus <sup>Solēnia Eucharistici sa-
crificij.</sup> infra locupletius tractabimus: videat etiam candidus lector, Polydorus de inuento, rer. lib. 6. cap. 12.

TELESPHORVS.

⁷
Anno 117.
an 117. ali
114.
Natione Græcus, ex patre Anachoreta, tēporibus Antonini Pij cuius quidē imperatoris paternū genus ē Galia Cisalpina originē habuit. Cum ordinationes 4. mente Decēbri habuisset, creatletq; presbyteros 15. Diaconos 8. Episcopos 13. Coronā martyrii promeruit. Non. Ianuarij. Sepelitur in Vaticano. Sedit annis 11. mensibus 3. ad ieiūnt alij dies 22. Conuenit cum hoc Eusebius lib. 4. cap. 10. vacat sedes die. 7.

Valentiniana heresius.
Telephori temporibus, inualuit Valentiniana heresius. Dicebant, Christon de corpore Virginis nihil sumptisse, sed per eam tanq; per fillulam quandam puerum transisse. Idem Valentinus, Valentinianę hereseos antesignanus, diuinā religionē & innumerabilia diuine veritatis secreta, sese per frigidissimos numeros posse inuenire & enunciare præsumpsit. Vetus testamentū contēnunt. Duos deos, vnū iustum alterum iniustum statuunt; i quibus bona & mala proueniunt omnia: vide Hilarium lib. 6. de Trinitate. Irenæum li. 3. ca. 3. Callectat Indiani maritimi illud vltimū dogma Valentinianū Irenæus nostra tēpestare defendunt, illud cōfirmante Ludouico Vartomanno. Idem Valentinus, cum Cerdoniaci negauit Christū natum passumq; sed simulasse passionem. Eadē sensit Basilides Alexandrinus, Christum nō in substantia carnis, sed phantasmate ab Araxa quodā visum, & Simonē quendam eius loco crucifixū, impiē asserens. Omnis autem qui nō cōfiteatur Iesum Christū in carne venisse, hic Antichristus est. Et qui nō confitetur mysteriū crucis, ex diabolo est, Cerdomaci erroris partē, resuscitauit recentioribus tēporibus Philippus Melanthon (in Annotat. in 4. cap. Epistolę ad Roma. & in postrema editione in eandem Epistolam. Et ministri Saxoniarum Ecclesiarum in sua censura contra Georgium Maiorem) affirmans (cum Eunomianis & Epicureis) quod iustificari, sit absolui hominē à peccatis, & illū iustum renunciarī, nō de facto iustū fieri, sed imputatiue tantū; quia verō peccator maneat, & in eo solo iustificetur, quod cōfidit peccatū sibi nō imputari. Eandem Valentinianam heresim, inter recentiores apostaticos resuscitauit Andreas Musculus ex sententia Lutheri, editus libellus Francfordiæ cis viadrū. Affirmant autem, quod Christus etiā passus sit secundum diuinam naturam, &c. Idem Basilides 365. celos esse per successionē & similitudinē abinuicē factos, finxit: & horum ostensionem esse numerum dierum anni, atq; singulis illorū certa principia, & virtutes, & angelos assignans, atq; illis nomina adstringēs: esse autem omnīū principē Abraxas, quod nomē iuxta Græcā literaturā, cōtinet in se 365. quot videlicet sunt illorū celorū locales positiones, ab illo

ab illo commentæ, &c. Inter Basilidianos omnia fuerunt communia, Euseb. lib. 4. cap. 6.

Idem Thelephorus s. R. E. Pontifex, Sacerdotem ter in Natali die diuinam rem tractare statuit. Primo in media nocte, cum Christus est natus. Deinde illucescente aurora, quando pastores natum inuiserunt. Postremo, vbi prima lux humano generi affulsit. Propter quod canit Ecclesia: Gaudet chorus celestium, & Angeli canunt Deum, palamque fit pastoribus, pastor creator omnium. Adhucitur & alius sensus mysticus, triplici enim actu status triplex gentium significatur. Primus, qui sine lege fuit, cum oia fuerunt circumfusa. Alter lucis & tenebrarum simul particeps, cum post datam legem fuit omnino aliqua Dei cognitio, sed nondum perfecta. Tertius, gratia est, cui sol, id est, veritatis lux affulsit: alibi explicauimus ista pinguiori Minerva, itaque non sunt hic iterum ingerenda.

Idem constituit, vt septem hebdomadibus ante Pascha ieiunium obseruaretur: non author ieiunij, sed exactor.

Quid instituerit amplius, vide Aegesippum, Platinam, & Eusebium in chronicis.

Eodem tempore, circiter annum 140. S. Eustachius, rectius Eustachius, cum vxore Thephyta, & filijs Agapito & Theopisto, Romæ sub Hadriano in Aeneo tauro necati sunt 13. calend. Iunij.

HYGINVS, qui & IGINVS.

Græcus natione, patria Atheniensis, patre philosopho, Antonino Pio imperante. Sedit an. 4. mens. 3. ad ieiūnt alij dies. 4. sepelitur tertio Eidus Ianuarij, bene de Ecclesia meritis. Vacat sedes dieb. 3.

Is PP. Patrimum & matrimam (sic enim eos appellant, qui in infantibus tenent, dum baptizantur) baptismo & confirmationi adhibuit, vide Eusebium lib. 4. cap. 10. Sabellicum. Polydorum de inuentor. rerū, lib. 4. cap. 4. Huius etiam meminit Augustinus, (de rectitudine catholice cōuersationis) scribens. Filios quos ex baptismo suscepistis, docete, & castigate, vt semper cū Domino viuant. De baptismo (qui ianua est vitę spiritualis, & omnīū aliorum sacramentorum) vfitatissimis extremonijs, vide Tertullianum, de corona militis, pagina 460. & aduersus Praxeam pagina 443. Cyprianum Epistola 12. libro 1. Origenem in Roman. cap. 6. lib. 5. Chrysostomum Homil. 12. in 1. Corinth. 4. & Hom. 40. in 1. Corinth. cap. 15. & Homil. 1. in cap. Ephes. 1. Theophylactum in Luc. cap. 10. Hieronymum in Esai. cap. 55. li. 15. Augustinum lib. 15. de Trinitate, cap. 26. Damascenum lib. 4. orthodoxę fidei, cap. 10.

I ij Cyril

Cyrrillum in Euangelion Ioannis, lib. 12. cap. 64. Hilarium cano. 15. in Matthæum. Ambrosium de Spiritu sancto, lib. 2. cap. 11. & lib. 1. Hexametron cap. 4. Basilium de Spiritu sancto, lib. 2. cap. 15. Theophrastum in cap. Marci 8. &c.

QVID SIT BAPTISMA. (qua vnda, antiquum scelus, prima prauaricatio, inobedientia protoplasti, eluitur, emaculatur, extinguatur) eiusq; forma, & causa institutionis, modus & ordo, deq; eiusdem effectibus ac necessitate, tum de Ioannis & Christi baptismatis differentia & virtute, legant candidati Dionysium & Damascenum ex primis theologis illa accumulata referentes: Nec displicent quæ super hac materia diligenter & erudite D. GEORGIUS VVICELIUS, F. Nausea, R. D. Michaël Episcopus Merspurgenis, tradiderunt: studiosis haud quã negligenda. ad institutum.

Idem PP. ne tepla sine celebratione dedicaretur, neue augetur, diminuereturq; sine arbitratu Metropolitanum vel Episcopi, instituit.

Vetuit idem PP. ne tigna reliquaue materies ad ædificanda templa congesta, in prophanos vsus conuerterentur, posse tamen ad structuram alterius templi vel cœnobij, concedente Episcopo, transferri. Olim fides catholica compleuit Germaniam templis diuorum, opes suppeditauit & copias, quantum satis erat, vel ad necessitatem vel honestatem vitæ. Hæretes contra, templa spoliant, Basilicas evertunt, Ecclesias defecant, eripiunt facultates: Propugnacula & theatra extruunt.

Idem S. R. E. Pontifex, Polycarpum S. Ioannis Apostoli discipulum, Smyrneum Episcopum creauit. Smyrna ciuitas clarissima, Gymnasio quondam nobilis, quam Homeri fuisse patriam pleraq; indicant: sed ante alia, porticus templo & statua Homeri insignis, nummus quoq; æneus cufus, cui Homeri fuerit nomen: Multa de Smyrna lib. 14. Strabo, &c.

9 PIVS I. Nazione Italus, patria Aquileiensi, patre Ruffino, M. Antonini Anno 147. Veri tempora attingit, consuetudinem magnã cum Hermete habuit, qui librum scripsit, titulo pastoris insignitum, Constituit ite Pius, ne hæreticus quispiam ex Iudæorum hæresi susciperetur, & baptizaretur. Idem PP. rogatu Praxedis sanctissimæ feminae thermas Nouari in vico Patrity in honorem sororis suæ diuæ Potentianæ dedicauit. Multaq; dona huic templo obtulit, ac sapius eodem in loco sacrificium Deo præstitit, vbi & fontem baptismi constituit, ac benedicens consecrauit, multosq; venientes ad fidem in nomine Trinitatis baptizauit. Idem PP. Pascha ad diem Dominicam celebrari censuit: Pascha, trans

transitus, idem sonant, quoniam tum de non esse ad esse factus est rerum transitus, atque Angeli exterminatoris in veteri lege in Aegypto, nec nõ & Christi de mortalitate ad immortalitatem, nostram figurantis transitionem de vitijs ad virtutes, & de hac vita ad æternam. Nec hic prætereundum Iudæos tria coluisse festa præcipua. Pascha, in memoriam prodigiosè trãsmissi maris. Pentecostes, in memoriam legis in monte Sinai latae ac receptæ. Tabernaculorum, in memoriam veteris historiae, quod ex Aegypto profugi, per vastam & horridam solitudinem peregrinantes annis 40. habitauerunt in tentorijs. Primum incidit in veris initium. Secundum in veram adultum, Tertium in autumnum: Cæterum de Pascha suo tempore celebrando, vide Concil. Carthagen. 4. can. 65. Item, Toletan. 4. can. 4. &c. Idem PP. illis penam constituit, qui negligentes sunt in atrectando Christi sanguine & corpore. Penitentiam (inquit) agant quadraginta diebus, quorum negligentia in terram aliquid ceciderit si super altare, tribus diebus: si super lintheum, quatuor: si in aliud lintheum, nouem diebus, vbicunq; deciderit, si recipi potest, lambatur: sin secus, aut lauetur, aut radatur: lotum & rasum, aut comburatur, aut in sacrarium reponatur, &c. Quid is PP. instituerit amplius, vide Platinam & Carranzam pag. 18. At vero Pius vbi in ordinationibus suis, quæ quinq; fuere, mense Decembri presbyteros decem & nouem, diaconos vnum & viginti, Episcopos decem creasset, martyrizatur 5. Eiusdus Iulij. Sedit in cathedra Petri annis vndecim (Eusebius ponit lib. Eccle. histor. 4. cap. 11. annos 15.) mensibus quatuor, diebus tribus, Vacat sedes diebus 24.

Trias festa Iudæorum præcipua.

ANIGETVS. Nazione Syrus, sedit annis vndecim, adijciunt alij menses 4. temporibus Marci & Seueri martyrij palmam promeruit 16. calend. May. Pastores enim, decet Dominici gregis, non tantum esse hoc est immobiles, sed & amictos, id est, inuictos. Vacat Sedes diebus 7. alij 24.

Anno 159.

Is PP. cauit, à paucioribus quàm tribus ne consecraretur Episcopus.

Floruit Tertullianus, anno 160. Dionysius Corinth. Episcopus, anno 170.

SOTERVS. Nazione Campanus, ex Fundis. Sedit annis nouem mens. 3. coros nam martyrij meruit 10. calend. May. Vacat Sedes diebus 21.

Anno 162. alij 17. alij 163.

Nuptias in celebritate fieri statuit. Sub eodem Sotero, Cataphrygarum hæresis se è stygijs extulit

Inthronizatio nuptiarum solennis.

Carphrygæ extulit vndis, Docent Christon non verum fuisse hominem: Matrimonium dissoluunt, Habent secundas nuptias pro fornicationibus. De infantis anniculi sanguine, quem de toto eius corpore minutis punctonum vulneribus extorquent, quasi Eucharistiam suam conficiunt, miscentes eum farinæ, panemq; inde facientes: Is puer si mortuus fuerit, habetur apud eos pro martyre, si autem vixerit, pro magno sacerdote, vide Eusebium lib. 5. cap. 15. & 18.

ELEVETHERIVS.

¹² Nacione Græcus, patria Nicopolitanus, & martyr passus 7. calend. Iunii. Sedit ann. 15. temporibus Antonini Commodi, vide Eusebium lib. 5. cap. 22. Irenæum lib. 3. cap. 3. vacat sedes diebus 5.

Hac tempestate, Lucius Britanniaë rex se ab Eleutherio Christianum fieri per epistolam impetrauit.

*Marcioni-
eg.* Eleutherij PP. tempore, Marcionis secta variè diuisa est. Placet hic historiolum recensere. Polycarpus martyr (qui sub Aniceto Romanam perrexit, & multos ex hæreticis ad Ecclesiã Dei conuertit) cum Marcioni aliquando occurrisset, dicenti sibi, Agnosce nos, respondit, Agnosco primogenitũ Sathanæ. Tanta tunc Apostoli, atq; eorũ discipuli in religione cautela utebantur, vt ne verbi quidem communionem cum aliquo eorum, qui à veritate deuiauerant, habere paterebantur. Crediderunt autem Marcionistæ, & Valentiniãni, Christon ipsum in phantasia, id est, absq; veritate conceptum, nec carnẽ ex carne sumpsisse: contra id quod scriptum est. Et verbũ caro factũ est, id est, conceptũ in vtero Virginis. Carnis resurrectionẽ negãt, id quod & Carpocratitæ, Archontici & Hierarchitæ fecere. Is ipse Martion dogmatizat: Legem neq; ante, neque post iustificationem esse necessariam ad salutem, &c.

Ioan. 1.

VICTOR.

¹³ Apher nacione, (sedere cepit anno circiter 196. à natali Seruatoris) sedit añ. 10. men. 2. Cuius meminit Eusebius lib. 5. cap. 28. Hunc quidam, sub Commodò martyrizatum fuisse 5. calend. Augusti, scribunt. Vide Polydor. de inuentor. rerum, lib. 4. cap. 4. & lib. 6. cap. 7. vacat Sedes diebus 12.

Tempore necessitatis, quolibet tempore vel loco baptizandum esse censuit.

Idem PP. vt Pascha à 14. luna primi mensis Martij, ad 22. contra morem Iudæorum celebraretur, idque die Dominica, confirmauit.

Istud statutum adscribunt alij Pio. Polydorus de inuentor. rerum, lib. 6. cap. 7. Eleutherio adscribit.

Samofetana hæresis Sub eodem PP. hæresis Pauli Samofateni emerfit, Paulus Samofatenus,

fatenus, à quo Paulonitæ & Pauliniani, placidæ pacis hostis acerrimus. Is duas naturas in Christo negans, affirmabat illum à matre tantum originem duxisse, ac eam post Christum natum, è Ioseph viro suo alios genuisse filios. Sed illa hæresis cum suo Authore Antiochiaë omnium Episcoporum suffragijs damnata est. Vide Eusebium histo. Eccle. lib. 7. cap. 23. & Sabellicum.

Floruit Clemens, Alexandrinæ Ecclesiæ presbyter, anno 200.

ZEPHERINVS.

Nacione Romanus, (qui cetero circiter post anno Anacleto est secutus) temporibus Antonini. Sedit an. 9. mens. 7. migravit calend. Septemb. Eusebius lib. 6. cap. 16. vacat Sedes di. 6. alij 12.

Is PP. grauiores causas ad Sedem Romanam deferendas esse censuit: Casus Papales sunt. Occisio clerici, vel eiusdem enormis lesio. Symonia. Hæresis. Crimen incendiarij post denunciationem. Falsificatio literarum Apostolicarum. Celebratio Missæ facta in excommunicatione maiori.

Idem Zepherinus Papa, Omnibus Christiani nominis, pubertatis annos attingentes, Eucharistiæ perceptionem Paschali die iniunxit. FABIANVS vero in ordine 21. PP. vt ter id fieret, postea sanxit, Polydor. de inuento. rerum, lib. 5. cap. 11.

Calices aureos & argenteos ad vsum S. Eucharistiæ, instituit, alij VRBANO I. assignant. Calices in quibus sanguinis Christi consecratio fit, primitus ligneos fuisse satis apertè manifestum est, at id decretum sublatum, propter materiæ raritatem qua liquor imbibitur.

CALISTVS, QVI ET, CALIXTVS I.

Nacione Romanus & martyr. Sedit ann. 5. mens. 2. die. 10. Euseb. lib. 6. cap. 16. vacat sedes di. 6.

Is PP. constituit ieiunium quatuor temporum, videlicet in Martio, Maio, Septembri, Decembri: Ieiunamus autem in vere, vt sicut tunc omnia virent, ita in nobis vireant virtutum opera. Ieiunamus in æstate vt simus feruentes in charitate. Ieiunamus in autumnò, vt in nobis proueniat fructus bonorum operum. Ieiunamus etiam in hyeme, vt sicut tunc defluunt folia ab arboribus, & moriuntur herbæ prauæ, ita in nobis moriantur vitia, &c. Optimum certè condimentum est fames, & satis est bono stomacho obsonium coctum: Mensæ simplicitas satiat, mentem eleuat. Ebrijs è contra omnia in gyrum versari videntur.

*Hic canit, hic plorat, hic est blasphemus, hic orat.
Ille loqui nescit, hic cespitat, ille pigrescit.
Hic seruit Veneri, somno solet ille teneri.*

I iij Hic

14

Casus Papales.

Vide summam Anglicam. Cõmunicatio indicta aduictioribus.

Calices aurei & argentei.

15

Circiter ann. 222.

Ieiunij 4 temporum.

*Hic vomit, ille vorat, sic Bacchi turba laborat.
Ieiunare ergo viri fratres.*

Cemiterij
vñs.

Idem PP. cęmiteria instituit. Cemiterij vsum Abrahamo quidam adscribunt, qui dicitur emisse ab Ephrō Etheo filio Saor ppe Hebrō, quadringentis siclis speluncā duplicē versus Mābre, & agrū circa eā, sepelisseq; in ea Sarā vxorem suā, in qua & ipse mox recubuit. In eandē etiam sepultus Isaac cū Rebecca cōiuge sua. In hac Lia condita. Et quis negare poterit, filios Israhel sepelisse ossa Ioseph in Sichē & patriarcham Iacob in terrā (itinere sane lōgo & molesto) Chanaan. At hodie recentiores apostatici diligenter adnotare solent (vt ex alijs, sic etiā ex loco de Naimito defuncto) sepulchra mortuorū, tā apud Ethnicos, q̄ apud Iudæos ferē semper & vbiq; fuisse extra mœnia ciuitatū: Necessaria nimirū admonitio, ne scilicet quotidie pertrāseuntes cemiteria, fratrū nostrorum memores simus, eosq; Deo pijs & humilibus p̄cibus cōmendemus. Non me pręterit, quę hīc moliatur mille artifex. Execratur cacodæmon loca cęremonijs Ecclesię, supulturę Christianorū consecrata. Execratur suffragia pro defunctis. Nō amat pios subinde memores esse horę mortis extremę. Et quos spirātes à catholicorum cōsortio abstraxit, etiā mortuos cū illis sepeliri non sustinet. Quāuis hoc nouissimū libētius adscriberē Deo Opt. Max. qui nō dignatur hereticos sepultura piorū catholicorum. Indigni enim sepeliri eorū sepultura, quorū fidem, ac pios mores calumniantur. Scio allegat pars sectariorū, cōtagiosum esse tot cadauera sepeliri in vna parua ciuitatula. Agimus bonis viris (si modo sunt) gratias, videlicet cū videamus post illorum cōcilia, iam nullā sequere pestilentiam, nullis nos corripī morbis, &c.

Idem PP. cum excommunicatis omnem conuersationem sustulit: excommunicationis Ecclesiasticę supra mentionem fecimus, pro modo nostro.

Idem, Connubiale vinculum sanguine iunctis, interdixit.

Connubiale
vinculum
clericis inter
dictum.

Idē Calixtus PP. nemini in sacris ordinibus cōstituto licere superducere vxorē, cōnubialiq; vinculo se cōstringere (alij hoc statutū adscribunt MARTINO I.) statuit, vt apertē cōstat ex eius sanctione, recitata in libro decretorū, distinctione 27. ca. presbyteris. Nec cōdidit Calixtus nouum ius castitatis, vt excucullatus Lutherus occinit, Sed quod in assiduo vsu à temporibus apostolorum fuerat, & ab Ecclesię Christi exordio, lege scripta pro his qui minus æquo aduertentes, publicauit. Iam Quęstio emergit.

V. RITE INTERDICTVM SIT CLERICIS
Connubiale vinculum.

Obij.

Obijciunt Aduersarij.

Inter multa quę iucunda & vtilia mortalibus comparata sunt, iucundissimum & vtilissimum est connubiale vinculū, quod virum & mulierem disiunctos, arctissimo vinculo coniungit, qua nulla copula in rerum natura inuenitur, neq; maior neq; firmior: Hęc familiaritas dissociatas mutua affinitate cōsociat, necessitudines conciliat, domos numerosa sobole fecundat, vrbes legitimis ciuibus replet. Hęc illa societas secundum LL. Doctores L. 1. FF. de ritu nupt. Legitima viri & mulieris coniunctio est, retinens indiuiduam consuetudinem vitę, diuini & humani generis communicatio. Quid ergo matrimonio honestius (nihil sanē si vnicam virginitatem exciperent) dici potest? Quid ipso decentius? Quod ipse Christus honestauit vna cū matre Maria, non solum interesse dignatus est, verum etiam nuptiale conuiuium, miraculorum suorum primitijs consecrauit, ostēdens non despiciendas esse nuptias, sacramentum nuptiarum insinuans. Quid amabilius dulciusq; existere potest quā gignere sibi similem prolem? Nunquid iucundum tibi fuerit, quum paruulus pendeat ex collo Aeneas, puerilesq; blanditias agitat? Quid dulcius, obsecro, in hoc mundo, quā subleuantē habere se mulierem? maximē cum illa honesta, pudica, sobria, casta fuerit? Sic Portia Catonis filia: Sic Iulia Pompei vxor Cęsaribus filia: Sic Artemisia: sic Aemilia tertia Romana. Sic Hypsicratea Pontici regis vxor &c. Atque vt vnico verbo cuncta perstringam: vxoria charitas non perfidia corrumpitur, nulla simulatione obscuratur, nulla rerum mutatione conuellitur, denique sola morte, imo ne morte quidem distrahitur. Illa parentum, illa sororum, illa fratrum pietatem, tui amore contemnit, te vnum respicit maritum, ex te pendet, tecum emori exoptat. Si habes opes, habes eā quę tueatur & augeat. Si cares rebus, habes quę querat. Si res secundę sunt, duplicatur felicitas: sin aduersę, est consolatrix, quę assidet, inseruit, tuum malum suum esse cupit. Dulcis iuuentę tuę sodalis, gratum senectutis solatium. Quid ergo honesta vxore iucundius? quid melius? Quis nō dixerit istud Pythagoricum, *ἡ γυνὴ δὲ χρῆσι πρὸς ἀγαθὸν ἐστὶν ὀνείας?* Quid sanctius, quod ipse summus altitōnans (qui leonum committigauit ferociam, & tumultuantes maris procellas composuit) instituit, adiunxit, sanctificauit? quod ipsa sanxit natura, quod ratio suadet, quod diuinę pariter & humanę literę laudant, leges iubent, & omnium consensus gentium approbat? Quia si querimus authorem humanę conditionis. Non à Lycurgo, non à Solone, sed ab ipso summo rerum opifice conditum & institutum est, ab eodem & laudatum, honestatum, consecratumq;. Si quis

Obijci Cę
cadoxus.

Id est, proba
mulier te-
mo est ad-
bus.

Danielis, &

Autor cęm-
gij quis.

quis

quidem initio cum hominem e limo terre finxisset, Genesios 2. capite, miseram prorsus & inamœnam eius vitam fore intellexit Dominus, nisi sociam adiutricem Heuam adiungeret, quã ex Adã cratibus eduxit. Deus insuper (qui Spiritus est summè bonus, summè potens, summè sapiens, increatus, immensus, incommutabilis) post diluuium reconciliatus generi humano, hanc primam legem promulgasse legitur, vt crescerent & multiplicarentur. Quin & in psalmis, inter precipuas partes penè beatitudinis, refertur vxoris fecunditas. Vxor (inquit) tua sicut vitis abundans, filij tui sicut nouellæ oliuarum, in circuitu mensæ tuæ. Ad hæc, Mosaica lex, sterile coniugium, in quinto libro Moyses, execratur & damnat, atque ob id quoddam repullos & submotos in sacris legimus. *Τεκνογονία*, id est, prolificationi, studuit Abraham, hoc enim ad multiplicandam Abrahamianam sobolem attinebat. Iacob filius Iaac non dubitauit diuturna seruitute, Genesios 29. redimere atq; tandem obtinere amplexus Rachelis. Socrates Xantippen fecinam morosam domi pertulisse legitur, ne in naturæ mirifico officio claudicasse videretur. Quanta veneratione conubia Romani prosequuti sint, hinc maxime dinoscitur: Domiducus deus iugarius adhibebatur, quando ad mariti domum noua nupta ducebatur, cui cumerum quod nuptiale vas est, præferri mos erat, Deam verò Manturnam adorabant, vt scilicet cum viro iugiter vxor maneret, quod si rixæ iurgiaque coniugalia aliquando intercessissent, in facello Deæ Viriplacæ reconciliabantur: Et medijsfidius, si verum volumus confiteri, adiutorium vxoris viro necessarium in hoc seculari statu est. Nam quemadmodum vir fortis & sub dio negotiatur, comparatq; labore ac vigilantia facultates quæ tecis reconduuntur. Ita mulier fidelis, res paratas custodit, & omnia curiosa mulier curiose conficit. Quid obsecro, inter mortales diutius staret, possetq; perpetuum appellari, sine huius amicitie ratione, iustitiæq; officio? Nã homo per se viuere quodãmodo nequit in hoc orbe, nisi ab hominibus adiuuetur. Quare & Cecrops apud Athenienses, & Moses apud Hebræos, Mercurius apud Assyrios, leges inuenerunt, quibus humanum genus sese tueretur. Itaq; & Apostolus inquit. Alter alterius onera portate. Sed & Cicero & Plutarchus de illa societate viri & mulieris (quæ vera amicitia est) verba faciētes, declarauerunt: nõ posse hominẽ viuere neque domi neq; foris, nisi dilectio seu amor humanæ fieret societatis conseruator. Quo enim pacto qui palã oberant inter syluas & latibula ferarum, colentes nec domicilia, nec coniugia celebrantes, nec tenentes vltimum vitæ cultum, sese in seruitutem legum tradidissent, & ciuitates habitassent incenibus septas, nisi

natura

natura duce & amor eos coegisset, & iustitiæ fundamentũ, quibus consistere videtur huius sancti vinculi robur: rectè igitur Xenophon ille Socraticus proripit, dicēs: Beneficio generis humani cõperisse naturã huius copulæ fundamēta. Et Aristoteles probat, sine copula coniugali seu amicitie ratione, corrumpere quicquid est inter homines: vbi amor viri erga mulierẽ, ibi pax, fides, concordãtia, ex duobus fit vnus. Et vt semel dicam, sanctæ huius copulæ virtus ac elegantia, adeo Ecclesiæ grata est & iucunda, vt nihil possit ad cumulum addi. Hanc igitur ob causam nullus debet esse exculatus à subeundo matrimonio, quoniam omnes sine discrimine vllõ ad coniugium adstringimur, cur ergo Papistæ huic mandato reluctantur?

RESPONDET Catholicus.

82.

Admittimus assumpta, sed interim refutamus quod epilogizatur, Non enim recto cõsequio hoc ex illo trahitur, cū nõ sit matrimoniũ, sacramentum necessitatis, neq; diuino aliquo præcepto obstringantur omnes & singuli ad illius sacramenti susceptionẽ, siquidem in veteri lege permultos legimus viros sanctos, copulæ nuptiali minimè fuisse alligatos, vt Abel, Melchizedech, Iosue, Daniel, Hieremias, Helias, Heliseus 3. reg. 17. Qui omnes eo quod virgines permãserunt, salutariẽ Christi ortũ pcellerunt, mortuos suscitauerunt. Sic Ioseph Gen. 41. quia vita castus, alter post regẽ Pharaonẽ in regno factus apud Aegyptios, Iuditha, quia vidua casta, obrũcauit Holopernem. Susanna quia casta, Danielis 13. à falsis testibus mirabiliter vindicata est. Tres pueri Hebræorum Ananias, Azarias, Misahel, à fornace Babylonica liberati: & pleriq; alij qui castam vixerunt vitam, quos tam D. Hieronymus, quàm Damascenus (libro 4. de fide Orthodoxa, cap. 21.) abundanter recensent. In nouo vero testamento similiter complures inueniuntur, qui nuptijs renuntiarunt, & in castitate seu sanctimoniam Deo militauerunt. Ioannes enim Baptista castus mansit, & ideo ob incestas Herodiadis nuptias coronam martyrii promeruit. MARIA (Virgo sanctissima, omni sancta, sic enim Graeci *παρταρια* eam appellant) quia virgo, Esaia 11. Ezechielis 44. meruit portare Christum Saluatorem, iuxta illud quod scriptum est. Ecce virgo concipiet & pariet filium, & vocabitur nomen eius Immanuel. Paulus quia continens, vas est electionis effectus. Ioãnes Evangelista, & maior pars Apostolorum secuti sunt cælibatum, aliosque ad id vitæ genus sunt cohortati. Pelagius Laodicensis Episcopus, adolescens existens, se vinculo coniugali addidit, sed in ipso cubili, primo die nuptiarum coniugi persuasit, vt puritatem seu candorem animæ voluptatibus

Hierem. 31

Hiero. lib. 2.
contra Iouinianum.

Lucæ 3.
Iosephus lib. 19. cap. 10.

Tripert. hist. lib. 7. cap. 14.

voluptati præponeret, &c. Agite igitur apostatici, vel vnum virum è veteribus Patribus vera scientia, eruditione, atq; virtutibus ac fama celebrem edicite, qui presbyter aut episcopus existens duxerit uxorem, Edicite nomen eius & mirabimur: At reor id minimè vos facturos. Nec sunt audiendi (inquit D. Hieronymus ad Eustochiũ) qui Paulum uxorem habuisse contingunt, cum de continentia discessens & suadens, perpetuam castitatem intulerit. Volo autem omnes homines esse, sicut me ipsum, &c. Hanc igitur continentiam in hunc usque diem perpetua successione tenent myste catholici: sicut tamen hi omnes nullum culpæ incurrerunt reatum, ob hunc vitæ calibatum, sed magnam meriti sunt laudem. Quomodo ergo id veritati cohereret, quod colligunt excucullati apostatici, omnes diuino præcepto ac decreto, legibus matrimonij astringi? Quanam, obsecro, etiam ratione Christus in Euangelio beatos pronunciauit qui se castrat propter regnum Dei? Dicuntur hi Eunuchi, nã nubendi libertatem, in propositum castitatis vertunt, vitam viuētes angelicam, de quibus Dominus, Matth. 22. Neq; nubent, neq; nubentur, sed erunt sicut angeli Dei in cælis, &c. Cur inq; beatus Paulus, in prima ad Corinthios Epistola, consuluit candorem virginalem esse seruandum, si omnes promiscuè obligantur ad nuptias? Dico (inquit) nō nuptis, sed viduis, bonum est illis si sic permanserint, sicut & ego. Et in eodem capite. Cui vult mulier nubat, beatorum autem erit, si sic permanserit: secundum meum consilium: Consilium autē dans, indicat re factu possibilem, nam circa impossibilia, nulla sit cōsultatio. Proinde quod semel factum est, non erit prorsus impossibile. Atqui Christus apertis verbis testatur, quosdam se castrasse. Non impossibile igitur factu esse agamus. Et Paulus post in eodem capite. Volo vos sine sollicitudine esse, Qui sine uxore est, sollicitus est eorum quæ Domini sunt, quomodo placeat Deo: qui autem cum uxore est, sollicitus est eorum quæ mundi sunt, quomodo placeat uxori, & à Domino diuisus est, &c. Prius ibas (vt Comicè loquar) quo volebas, cænas ubi volebas, vivebas qui cum volebas, nunc domi desidendum, viuendum more illius quæ rixosa, procax, impudica, ubi perennes querelæ, dotis exprobratio, affinium graue supercilium, garrula socrus lingua. Proponat sibi quis ante oculos, quàm indecorum, quàm totum hoc insanum sit amare, pallefcere, macerari, lachrymari, blandiri, ac turpiter supplicem esse: occinere ad fores nocturnas, pendere de nutu dominae, pati regnum mulierculæ, exposulare, irasci, rursus redire in gratiã, & vitro te ridendum, pullandum, mutilandum, spoliandum lupæ præbere. Vbi quæso inter ista viri nomen? ubi barba? ubi generosus ille

animus

animus rebus pulcherrimis (vt Erasmus ait) natus? vnde quidam.

*Fœmina corpus, opes, animum, vim, lumina, vocem,
Polluit, annihilat, necat, eripit, orbat, acerbatur.
Occiditq; animam, consortia, fœdera, famam.
Debilicat, perdit socios, aufertq; fideles.
O Deus in quantum animus versatur amanti,
Eneruat studium perniciose Venus.*

Nec est quod velim muliebri sexui detrahere quicquid, qui ex muliere natus sum, sed tantum impudicas notare: cum enim hæc profero non reprehendo matrimonium, verum magis adhortor vt omnes in Christo nubant. Bonum est esse maritum, melius est esse castum. Optimum inquit est, nubere in Christo & in Ecclesia. Nec audiedus est hæresiarcha, qui dicit, per hoc quod Paulus subiungit, in Christo & Ecclesia, ipsum excludere à matrimonio sacramenti cognomen. Nam alioqui si quis diceret, Baptismum sacramentum magnum esse in expiatione à peccato originali, tolleret à baptismo sacramenti rationem. Siquidem Apostolus dixit, Ego autē dico in Christo & in Ecclesia, vt rationem aperiat magni. Q. B. Coniunctio viri & femine, sacramentum est magnum, quia in Christo & in Ecclesia quid magnum figurat. Consequitur propterea si coniugium magnum est sacramentum in Christo & in Ecclesia, igitur connubium est sacramentum. Iam vero quis non dixerit, sacramentum esse inuisibilis gratiæ visibilem formam, & sacre rei signum; sed matrimonium est signum sanctissimæ rei, id est, coniunctionis Christi sponsi & Ecclesiæ sponsæ, sicut ergo sacramentum teste Paulo, Eph. 3. 5. & efficaciam simpliciter meruit status matrimonialis in S. R. E. Nec absurdè matrimonium nominatur quasi matris munus, id est, officium, quia ex eis ex officio inuenit, educare prolem ad cultum diuinum, sic enim impletur filiorum Dei numerus, id est, supernæ Hierusalē matris nostræ. Vnde Augustinus. Nō tantum fecunditas, cuius fructus in prole est, nec tantum pudicitia, cuius vinculum est fides, verum etiam sacramentum nuptiarum, commendatur fidelibus, nō est enim illa benedictio sine gratia, Geneos 3. per quam infidelis vir per mulierem fidelem sanctificatur, 1. Corin. 7. &c. Sed melius est inquis, nubere quæ viri, 1. Corin. 7. Responsio. Et bonum est homini mulierem non tangere. Eodem in capite istud Paulo confirmante, καλὸν (inquit) ἀνδρὶ τὸ μηδὲν ἅψασθαι. Sciendum itaq; dictum hoc ad nō pollicitam, & ad nondum velatam pertinere. Ceterum quæ se spondit Christo, & sanctum velamen accepit, iam nupsit, iam immortalis iuncta est viro, & iam si voluerit nubere communi lege coniugij adulterium perpetrat, ancilla mortis efficitur. Et si non licuit Herodi habere uxorem

K fratris

Math. 19.

1. Corin. 7.

Augusti. in lib. de Viduitate.

Matrimonium Sacramentum.

Cauilliremotio.

fratris sui, quomodo licebit alicui habere sponsam Christi Domini? Notandum etiam hic obiter: sacrandarum monacharum institutum (auctor Tertullianus) multo vetustius, quam quavis aliam monachorum religio. Est ite excellentius, quippe nulla (ut ait Augustinus, de bono conjugali) si harum queritur mater, religio est. Non parit virgines sacras, nisi virgo sacra, virgo illa, quae desponsata est uni viro, id est Christo. Talis virgo sacra fuit Petronella, talis Cecilia, talis Agnes, &c.

Id est, affinis ad tyram.

Desinat ergo tandem apostatici detrahere s. r. e. pijs alumnis, vel si placet pergant Solones illi, ad stiuam nati, quemadmodum *ὄντις παρὸς ἀλφειῶν*, nihil tamen efficiet. Non tollit (Christiane lector) s. r. Ecclesia conubiale vinculum, sed iubet reprimere libidinem, improbam Syren vitare docet. Omnes catholici in illa, ita laudant virginitatem, ita caelibatum commendat, ut interim faueant thoro seu copulae conjugali, comoda eius & incomoda, sed & puritate eiusdem, minime dissimulant laudat in ijs, qui infirmitatis suae conscij, nullaque impediti religione, nubere quam viri, homini quam Deo fidem promittere maluerunt, qui depressi in hoc vinculo castitatem nihilominus colunt, carnem suam mortificant & quam non possunt integram, saltem qualicumque Deo continentiam prestare studet. Crescit quidem matrimonio ac multiplicat hominum genus terraque repletur. Virginitatis autem & caelibatus bono chorus quasi quidam angelicus augetur, caelumque repletur. Atque ut tandem finiam: S. Augustinus & omnes sancti patres, omnesque pii nostri seculi, pie ac religiose de conjugali copula sensere, laudantes non vituperantes, nec malignius de illa lita, quam de caelibatu preclarior sentiunt. Qui ut omni praerogatio extollunt virginitatem, ita nexum illum, qui sine fomite contractus est, qui non aduerlatur moribus ac legibus sponsae Christi, omni honore & commendatione prosequuntur. Quae autem fidem Deo promissam coijt, hanc non societatem conubij, sed praerogationem, neque tales coniuges, sed adultos & incestuos appellant. Hac dum s. r. Ecclesia inculcat, Ecce nescio cuius Atus aut Sathanae inuidia scruissimae oriuntur tempestates, id est, factiosi cum consecrarijs: qui omnia sic miscent, perturbant, rodunt, exibilant, & tantum non tollunt quantum in ipsis est, ut omnes Erynnes, vel simul e Tartaro emissae, non potuissent plus incommodi inuehere, in quos nisi serio fuerit animaduersum, non aliam videbimus Germaniam nostram olim pacatissimam, quam Babyloniam, in qua nihil sibi constabit, confuso passim in omnibus rebus ordine, sine quo nihil, nisi sempiternus horror esse poterit. Id quod pleraque Germaniae loca hucusque propter perniciosas haereses experta sunt, forte magis expertura, quod Deus auertat: videmus inquam, ductu istorum, usque adeo publicis

publicae nuptiarum esse honestati detractum, ut plane sine discrimine pessimi quique haud secus ac ad rem aliquam prorsus prophanam accurrant, utpote sine Dei timore, sine sacramenti reuerentia, sine confessione, cum omni lasciuia, cum omni impietate, cum tota denique mentis perversione: vidimus etiam a quodam apostatico monacho tentatum esse, ut polygamia defensa nouis scripturarum interpretationibus induceretur in Germaniam, o dedecus inexpiandum. Neque verum existimet digami me velle patrocinari flagitijs aut turpidini vilius generis hominum, quibus ego hucusque non minus ac ipsi, semper infensus fui, neque putet me vitia mystarum magis quam instituta velle defendere. Epicurici ergo habedi, qui nostra tempestate se Ecclesiae reformatores obtrudunt, & propter abusum a professione catholica deficiunt.

Alterum garrulum obiectum.

At rursus obgannit excucullati: Aliquibus non est possibile secundum naturam suam inclinationem, seruare castitatem & continentiam, reprimere tentiginem, propter vehementem suam carnis propensionem ad libidinem, ergo talibus longe magis expediret habere uxores, cuique suam, quam prolabi in concubinatum, aut consimilia probra ac flagitia.

Obiectionis remotio.

Nemo adigitur aliena vi, aut cogitur ad suscipiendos sacros ordines Ecclesiasticos, sed cuique relinquitur liberum, aut illis initiari, aut eos sinere valere: Huc alludit istud diui Ambrosij, ad virginem lapsam, cap. 4. Te (inquit) nec pater compulit, nec mater coegit, ut virginitatem profitereris, quam vltro & propria voluntate professus es. Nam scio cum multas difficultates tibi tuus genitor proponeret, cum arduum esse iter seruandae virginitatis ingereret, te non solum pertinaciter perstitisse, sed etiam reuelationes tibi datas dixisti terribiles, haec ille. Et ergo quicumque sacros accipit ordines, sua sponte & vltro subiicit seipsum legi continentiae & caelibatus, annexae inseparabiliter ex antiqua Ecclesiae constitutione ordinibus sacris, quam legem continentiae D. Cyprianus (de singularitate clericorum, ca. 1.) martyr ardenter inculcat dicens. Clericos debere sceminis non cohabitare, Christus reuelauit. Huic accedit loco Moyses ille Leviticus, Leui. 21. Scortum & vile prostibulum non ducet sacerdos uxorem, nec eam quae repudiata est a marito, quia consecratus est Deo suo, & panes propositionis offert (tractat autem nostri sacerdotes catholici corpus & sanguinem Domini) sit ergo sanctus, quia & ego sanctus sum Dominus, qui sanctifico vos. Hinc non incongrue dixit Abimelech sacerdos ad Dauidam. Non habeo laicos panes ad manum, sed tantum panem sanctum, si mundi sunt pueri, maxime a mulieribus: Si ergo non licuit Dauidi & ijs qui cum illo erant, edere panibus sanctificatis,

K ij catis,

caris, nisi cum se à consuetudine mulierum expiassent, quanto continen-
 tiorem esse oportet eum, qui castum corpus Iesu Christi, de casta
 sumptum virgine esurus accedit? Et Iohel propheta ratus est ieiuniū
 & fletum nihil prodesse cōtra excidium, quod Chaldaeis imminabat,
 nisi à castis fieret. Cum Moyses Madianitas delere mandaret, virgines
 nō parci iussit, & quis nō dixerit sanctificationē corporis, esse thymia-
 ma dominos? Quid est, inquit Zacharias nono capite, bonū eius,
 & quid pulchrū eius nisi frumentum electorum, & vinū germinans
 virgines? Hi sunt (ait Ioannes, in libro Apocalypseos, cap. 14.) qui cū
 mulieribus nō sunt coinquinati, virgines enim sunt, hi sequuntur ag-
 nū quocunq; ierit. Sic arceat à ministerio Ecclesie digamos tanq; indig-
 nos Paulus. Et alio in loco prorūpit idem, dicens, Viduas adolescentio-
 res deuita, & teipsum custodi. Sed audiamus Chrysostomū: Ito (ait)
 dixit Paulus: constitue Episcopos, sicut ego disposui tibi, si quis est sine
 crimine, & vnus vxoris vir. Non ea ratione, quod id nunc in Ec-
 clesia obseruetur. Oportet enim omni prorsus castitate sacerdotem
 ornatum esse, hæc ille. Est autem VIRGINITAS incorrupta & chris-
 tiana nihil aliud, quàm libidinosis ad tactus continentia: Atq; vt os-
 lim priscorum temporibus sacerdotum magna paucitas, ita summa
 pietas erat: hi quo liberius vacaret sanctis studijs vltro se castrabāt,
 hoc enim bonū & acceptum corā saluatore nostro. Audi Paulū, mag-
 num legū Christianorum & consuleū & interpretē: Obsecro (inquit)
 primū omnium, vt quietam & tranquillam vitam agamus in omni
 pietate & castitate. An nō Eunuchis spiritualibus promisit Dominus
 se daturū illis locum in muris suis, & nomē melius à filijs & filiabus?
 Sed accedamus ad cauilli remotionē. QVARE libi soli hanc debet
 imputare culpam apostaticus, quod nō satis habita virium suarū ra-
 tione, & nō sufficienter facto periculo ipsius, an pollet iugū perpetuæ
 continentie perfere, subiccerit incautē imbecilles humeros & impares
 tanto oneri ipsi sarcinæ & ponderi celibatus. Debit enim suæ fragilita-
 tis conscientia, & suæ naturæ propensionem ad carnalia desideria agnos-
 scens, potius ad statum conubialem se disponere, q̄ seipsum inge-
 rere ad suscipiendos sacros S. R. E. ordines, ad quos non erat idon-
 eus, nō enim bene conueniūt, nec in vna sede morantur, rerum Ec-
 clesiasticarum cura & amor vxorius. Fatemur quidē, impossibile esse
 hominibus, ignitis sagittis Cithereæ Veneris, ppria virtute resistere
 posse. Sed diuino adiutorio opitulante & auxiliante nemini cēso impossi-
 bile, eā illabefactā custodire. Cū enī i gemiscēs Paulus deploraret legē
 carnis in mēbris suis, repugnantē legi mētis suæ, & exclamaret cū in-
 gēti suspirio, Infelix ergo homo, quis me liberabit de corpore mortis
 huius

Ioel. 2.

Num. 31.

1. Tim. 3.
2. Timot. 1.Chrysosto.
Homil. 7. de
patientia
Hiob.Virginitas
quid.

1. Ti. 5. & 11.

Sapient. 8.

Roman. 7.

huius: subiunxit continuo hanc consolatoriam responsionem. Gratia
 Dei per IHESVM CHRISTVM Dominū nostrū. Fatemur inq;
 difficile esse cōtinere, at regnū vim patitur, & violēti rapiunt illud:
 tentamur omnes à carne, at fidelis est Deus, qui non patitur nos tenē Math. 14.
 tari supra id quod possumus, sed facit cum tentatione prouentū. Gra-
 tia itaque Dei (quæ semper eam rectē expetentibus est parata) restin-
 guit in nobis, suo rore cælesti, flammās libidinum, inter omnia enim
 Christianorū certamina duriora sunt prelia castitatis, vbi quotidiaz
 pugna & rara victoria, inquit Augustinus, in lib. de agone Chris-
 tiano. Atq; vt paucis verbis tandē concludā, si qui sacris initiati or-
 dinibus, patiūtur graues carnis molestias seu tentiginē, cōfugiant ad
 Patrē misericordiarū & Deum totius cōsolationis, per intētilissimas &
 energiticas preces, per cordis humilitatē, & ille cōsolabit̄ eos in omni
 angustia eorū, refrigerabitq; placido imbri suæ gratiæ graues illos
 æstus carnis: sentiet̄ sentiet̄, insectum illū hostem intraneum (carnem)
 esse subactum spiritui atq; morigerum, neq; in eos vltius fera bel-
 la mouebit.

*Is facile extinguet Veneris flagrantia tela
 Qui meminit gehennæ, qui Phlegetontis aquæ.*

Quam suaue verò iugū sit VIRGINITAS, quantis antiquitus
 encomijs illa celebrata fuerit, ostendit D. ille Bethleemiticus Hiero-
 nymus, lib. 1. contra Iouinianum. Et ad Demetriadem virginem, in-
 quit. In carne præter carnē viuere, nō humana sed angelica vita est.
 Et idem ad Eustochiū, Christum offendit qui sacram virginem illici-
 tē tangit. HÆC CASTITAS (cæleste bonum, anima murus, vic-
 toria carnis, portus honestatis, cognata phalangi angelicæ) illa, quæ
 virorū carnes integrè seruat, & in amaritudine pœnitentiæ motus ma-
 los reprimit. Hanc septem modis assequi poterimus. Firmo proposito, modico cibo,
 exercitio continuo, raro bonoq; colloquio & consue-
 tudine: sensuum continentia, præmij futuri præ meditatione, auxi-
 lio diuino. Et sicut nulla gemma gratior est oculis viridi smaragdo.
 Ita hæc gratior est angelis, & oculis Domini: Hanc Demones ex cor-
 dibus catholicorum eradicare nitūtur, sed mens & intentio indiuisa
 resistens, eam custodit illęsam. Qui casti sunt indiuisi sunt, non ha-
 bent duos oculos quos figunt ad terrena, atq; ad Deum: Neque sa-
 tyri in modum Aesopici ex eodem ore calidū & frigidum emittunt,
 sed cum psalmographo canunt. Sicut oculus ancillę in manibus do-
 mine suę. Qui casti sunt, templum Dei sanctum sunt, de quo Paulus.
 Nescitis quod corpora vestra templum sunt spiritus sancti, qui habi-
 tat in vobis? De continentia clericorum seu voto castitatis, videat̄
 Castitas 7.
 modis acquir-
 ritur.
 1. Corint. 7.
 Psalm. 124.
 1. Corint. 3.

studiosus lector hosce sequētes locos, neq; enim omnia ad viuum (vt ille ait) refeco. Augustinum, Tracta. 13. in Euāgelion Ioannis; & Eundem Augustinum de bono viduitatis, cap. 8. 9. 10. 11. Epiphanium, contra Montanistas, pag. 194. & contra Catharos pag. 226. & contra Apostolicorum hæresim, pagina 243. Tertullianū, lib. 1. ad uxorem pag. 553. Et eundem de Monogamia, pagina 599. Origenem, Tracta. 18. in Matth. cap. 21. Eundem Origenem contra Cellum, lib. 3. pag. 614. Cyprianum, lib. 1. Epist. 11. Chrylostomum, in 1. Timoth. 3. Homil. 19. Ambrosium, ad virginem lapsam cap. 5. & in 2. Corin. cap. 11. Concilium Chalcedonense, canone 15. Carthaginense 2. can. 1. Epistolam Siricij PP. quartam ad cōpiscopos per Africam. Ambrosium, in Epistolam ad Timotheum, cuius D. Ambrosij verba vt pote ex omni parte absolutissima, ne post Homerum Iliada canere videar, lubens adscripsi. Veteribus (inquit) idcirco hoc concessum est Leuitis & sacerdotibus uxores ad vltim habere, quia multum tempus otio vacabant à ministerio aut sacerdotio, Multitudo enim erat sacerdotum, & magna copia leuitarum. Et vnusquisq; certo tempore seruebat diuinis ceremonijs secundum institutum Dauid. Hic enim 24. classes constituit sacerdotum, vt vicibus deseruirent. Vnde Abia octauam classem habuit, 1. Para. 23. cuius vice Zacharias fungebatur sacerdotio. Ita vt tempore quonō illos contingebat deseruire altari, domorum suarum agerent curam. Vbi autem tempus imminebat ministerij, purificati aliquantis diebus accedebāt ad templum offerre Deo. Nunc autem septem diacones esse oportet, aliquantos presbyteros, vt bini sint per Ecclesias, & vnus in ciuitate Episcopus, ac per hoc omnes à conuentu scemina abstinere debere. Quia necesse est eos quotidie in Ecclesia præsto esse, nec habere dilationem vt post conuētum purificentur, sicut veteres: omni enim hebdomada offerendum est, etiam si non quotidie, peregrinis, incolis tamen vel bis in hebdomada: & non delunt qui propē quotidie baptizentur ægri. Nam veteribus ideo concessum est, quia multo tempore in templo non videbantur, sed erant priuati. Si enim plebeis hominibus orationis causa ad tempus se abstinere præcipit, vt vacent orationi, quanto magis Leuitis aut sacerdotibus, quos die noctuque pro plebe sibi commissa oportet orare? Mundiores ergo debent esse ceteris, quia Actores Dei sunt, Hæc sanctus Ambrosius. Ante omnia, inquit Origenes (in Leuit. 1. Homil. 4.) sacerdos, qui diuinis assistit altaribus, castitate debet accingier, &c. iam vero quid ego tibi recensere pergam tot Ethnicorum exempla, qui excelsio infractoque animo tulerunt suorum corporum interitum, vt seruarēt castitatem?

A quibus

A quibus superari Christianos, nonne turpissimum? Nunc tibi succurrat nobilis illa meritoq; literis omnium celebrata HIPPO GRÆCA virgo, quæ capta à nautis, cum virginitatem suam periclitari sensisset, noctu se præcipitem dedit in vndas, moriq; pudica quàm impudica viuere maluit, cuius cadauer ciectum Græci iuxta Golphū seu sinum Laertiæ, haud procul ab vndis sepulchrum condiderunt, apud quos ad hunc vsq; diem eius castitas æterna memoria celebratur. Succurrat VIRGINIVS, vir generis plebei, ne domus sua contaminaretur probro, scamno arrepto virginem filiam interemit, vide Senecam in Tragedia quæ dicitur Octauia. Succurrat CAIVS GRACCHVS, de cuius pudicitia extat locus memoratissimus apud A. Gellium lib. 15. cap. 12. Succurrat CYRVS, is abstinuit à conspectu Pantheæ, regis functionis memor: Succurrat EPICETETVS, qui interroganti Hadriano imperatori, quid nam amor esset, respondisse fertur: Ociosi pectoris molestia, in puero pudor, in virgine rubor, in scemina furor, in iuvene ardor, in sene risus, in derisorio delicti nequitia: Meminerint ergo quicq; libidinosam iuuentam, senilem esse poenitentiam. Succurrat PONTIVS, is vbi cognouit Faunum saturninum pædagogum suum per dolum eius filiam vitiasse, & pædagogum & filiam vna mulctauit, nam vtrunque necauit, maluitque acerbum filia funus prosequi, quàm turpes eius nuptias celebrare, Sallustius lib. 6. cap. 1. Succurrat VLYSSES, qui Moly herba cōtra Circes incantamenta vsus est. Sic PYTHAGORAS rogatus à quodam, quando esset congregiendum cum scemina, cum vos les, inquit, teipso fieri debilior: author Diogenes lib. 8. Hunc imitatus ISAEVS sophista Assyrius, quum primam ætatem dicasset volupratibus, simul vt ad virilem, velut alius subito factus, miram induit morum scueritatem. Itaque percontanti cuidam num illa, sceminam ostendens, videretur formosa, *πέπαιμα*, inquit, *ὀφθαλμῶν*: Et adiecit, sensi enim me è Tātali hortis fructus colligere. Subindicās omnes eiusmodi voluptates quibus iuuentus capitur, nihil aliud esse q̄ vmbra ac somnia, qualia de Tantalō fabulantur poëtæ. Succurrat ALEXANDER Macedo, is quum inuitaretur vt Darij filias quas habebat captiuas inuiseret, prædicabantur enim puellæ admirabili esse forma, noluit ire, dicens, sibi non committendum, vt quum viros vicisset, à mulieribus vinceretur: Sicut enim Herculem parum decebat, exuto leonis exuuio vestis milesia, cum seruiret Omphalæ. Sic parum decorum erat Alexandro, deposita, quam gessit persona, ad voluptariam illicitam libidinem sese conferre. Idem Alexander (teste Plutarcho) se duabus potissimum rebus mortalitatem intelligere

K iij

gere

Id est, deſi
laborare ab
oculis.

Nota.

gere aiebat, sopore ac coitu, quas sola naturæ infirmitas pareret. Succurrat ZENO Citteus simul & CLEANTHES alsidebant hi Chæremionidæ, quumq; sentiret Zeno affectum amoris, surrexit. Hoc admirante Cleanthe, etiam à bonis, inquit, medicis audio, aduersus inflationem optimum esse remedium, quietem. Se itaq; imminenti periculo subducens. Succurrat LYSIMACHVS, quum Dianæ sacerdotem vidisset, supra modum eleganti forma, continuo soluit Epheeso, veritus ne vis amoris aliquid ipsum facere cōpelleret, quod phas non esset. Immane quantum absunt ab huius ethnici principis religione rituales Evangelici, qui Deo dicatas virgines cōsuprare pro ludo ducunt. Succurrat HANNIBAL, postea q̄ is Carthaginem novam, quæ erat Hispanorū, armis ceperat, milites quidam virginem eleganti forma captam adduxerunt, eiq; tradiderunt. Hic ille, libenter acciperem (inquit) si priuatus essem, non Imperator. Ecce iuuenis insigni puellæ forma corrumpi non potuit, quo minus meminisset quid deceret imperatorem. At multi sunt hodie, qui ob hoc ipsum sibi credunt tum licere, tum decora esse omnia. Hinc imitatus SCIPIO, Is cum oppressa & capta Carthagine intellexisset quod virgo formæ eximie cuidam desponsata esset & capta, vocatis parentibus & sponso, ipsam eis inuiolatam tradidit, & aurum quod pro redēptione puellæ allatum fuit, virgini in dotem siue marito in munus nuptiale tribuit. Si igitur ille thorum alieni hominis & inimici maculare renuit, quantum culpandus est Christianus, qui deo consecratæ non parcit, cum scriptum sit, Esai. 65. Ne dissipas illud quoniam benedictum est. Succurrat GORGIAS, quem produnt supra 100. annos vixisse, interrogatum vero quanam victus ratione vsus omnium sensuum integer seculis perdurasset; Nihil, dixit, vnquam voluptatis gratia perēgi. Succurrat SARDANAPALVS Assyriorum rex, qui omni deliciarum mollitie defluxit perditissimus, ad quem (vt eum videret) venit Arbactus vnus suorum prefectorum qui Medis preficiebatur, vix autem admissus, eum tādē inter pellicum greges reperit in habitu muliebri purpuram colorentem, & pensa inter virgunculas dispensantem, indignatus Arbactus hoc effeminatedum monstrum viris præesse, bellū intērt. Sardanapalus vero primum latibula quærens, mox vecors ad bella truditur, superatur, in regia receptus accensam pyram cum suis diuitijs conscendit, & molliciem vindicibus flāmis exuit. Succurrat XENOCRETES, dum propter continentiam apud omnes admirabilis esset, discipuli eius facto splendido conuiuio præceptorem suum conuocarūt, nec alia causa nisi vt rationis eius vires largis suauioribusq; perorationibus opprimerent. Quod vbi factum

putauer

putauerant, in lecto strato molliter eum collocabāt, moxq; Phianim scortum nobile in cubile introduxerūt, & solus cum sola relinquitur, sed quia cognoscebat nihil peius, nihil turpius, & nihil quod ab immortalis Deo grauius puniatur, nequaquam flectitur instar scopuli qui inter fluctus natura fundatur, & vndarum frequentium collisione vapulat; nec mouetur, inconcussus mansit & immobilis.

Succurrat SOPHOCLES, quem grandem natu interrogauit quidam, num adhuc commercium haberet cū vxore; at ille, bona verba, inquit, libentissimè effugi hanc libidinem, tanq̄ ravidū & ferum Dominū. Succurrat istud Ciceronianum: *due sunt viæ (inquit) duplicesq; cursus animorum è corpore exeuntium. Nam qui se vitijs humanis contaminarūt, & se totos libidinibus tradiderunt, ijs deuiū quoddam iter est seclusum à consilio deorum; qui autē se integros castosq; seruauerunt, quibusq; fuit minima cū corporibus cōtagio, suntq; in corporibus humanis vitam imitati deorū, ijs ad illos à quibus sunt prospecti, facile patet reditus.* Succurrat METELLVS ille Numidicus censor, Is cum populum Romanum ad matrimonia capessenda adhortaretur, dixit. Si sine vxore possemus Quirites esse ea molestia careremus. Sic THRASEA solitus erat dicere, hominem non manus tantum apud se continere oportet, verum & oculos, vox homine Christiano non indigna. Sic PLATO, in Phedone docens virtutes, virtuosum se in mortificatione libidinis gloriatur. Sic LYCVRGVS Lacædemoniensis leges suis præcribens, duci iussit primæ lanuginis adolescentiores in forum seu agrum, vt primos annos non in libidine, vel ludis (sagittat enim cupidinis arcus iuuenum animos) sed in omni opere bono & extra libidinem consumerent. Sic Cicero (libro primo de officijs) dissuadens libidinem, ait. Si considerare volumus quæ sit in natura hominis excellentia & dignitas, facile intelligemus quàm sit turpe defluere luxuria, ac molliter viuere, & quàm sit honestum veuere continenter, sobriè & castè. Et infra idem Cicero. Luxuria cum omni ætati turpis sit, senibus maximè foedissima est. Et idem in senectute: *ô præclarum munus ætatis, siquidem aufert à nobis quod est in adolescentia vitiosissimum, scilicet libidinem corporis. QVOD si Romana te magis capiunt exempla, respice Lucretiam à Sexto Tarquinio vi stupratam, cuius meminit Liuius ab vrbe cōdita lib. 1. ad quā quū Collatinus cū paucis familiaribus venisset, quæretī viro ex more, satī saluas. Minime, inquit Lucretia, quid enim salui mulieri amissa pudicitia? vestigia alieni viri Collatine*

in lecto

Continētia
Zenonis.Imperator
causus.Valer. Max.
lib. 4. cap. 2.De Gorgia
Clearchus
memorat.1. Tusculan.
quæst.Trogius P.
1. lib. 1.
Iulianus lib. 2.Pudicitia
coniugalis.

in lecto sunt tuo. Sed corpus tantum violatum est, animus insons est, mors testis erit: His dictis cultrum quem abditum LVCRETIA habeat in corpus infixit, & collapsa est moribunda. Sed quorsum feror? quid exemplorum agmina (obijcis) construunt? Equidem neque destruunt, quoniam docent & instruunt, quæ rationis pars lectanda sit, ea videlicet, quæ ad virtutes & fortitudinem prouocat: Et quæ suscipienda sit, ea videlicet, quæ ad omnem turpitudinem inuitat. Verum quid ego minutis his & quisquilijs immoror, quum veritate ad stipulante, nunquam non satis laudata sit continentia, & ex opposito detestata libido? Nunc pauca de perniciofa & detestanda libidine.

Libido bona corporis destruit.

E contra, quàm graue atq; insupportabile iugum ingensq; sarcina sit feruire libidini, omnibus sanè perspectum esse censeo. Hæc Chimæra igniuoma bona corporis destruit: Cætera peccata quidè maculant animam. Libido autem cum animam tum corpus eneruat, vires extinguit: Hinc vulgatum emanauit diuerbium de Milesijs, qui luxu, nequitiaq; defluentes, omne virilitatis robur perdidierant, *πάσαι μοῖ ἰσάρι ἄλκιμοι μιλῆσιοι*, id est, Milesij, quondam fortes, ac si euiratos effeminatosq; dicerent, &c. Libido inq; à studijs auocat, atq; iuxta Senecam (ad Lucillum, Epistola 24.) tremorem manuum ac pedum, generat. Vnde obsecro, infirmitates & mors tam tempestiua? nonne ex nimia ciborum copia, & frequenti mulierum vsu? Quid tam mortiferum ingenijs, quàm luxuria? Rationem perturbat & absorbet. Intellectum hebetat, memoriam eneruat, obliuionem immittit: hamus est diaboli, ad interitum trahens. Animam corrumpit, corpus perdit. Atq; vt Silius Italicus, lib. 15, de Scipione, confirmat, virtuti inimica est. Peccati parens est: Mortis stimulus: Nutrix vermis æterni: Mori ergo longè præstat, quàm animæ tenebras per incontinentiam offendere, cui libidini hæc accedunt vitia: Insomnia, stultitia, temeritas, incogitantia, excors immodestia, petulantia, cupiditas, malevolentia, auaritia, desidia, iniuria, inopia, contumelia, dispendium, multiloquium, pauciloquium. Libido errorem infundit: ignorantiam induit.

*Luxuries prædulce malum, quæ dedita semper
Corporis arbitrijs, habet ac caligine sensus.*

Nonne hæc eadem illicita libido bona fortunæ seu tēporalia absumit? Qui nutrit scortum (ait Salomon, Prouerb. 24.) perdit substantiam, &c. Hæc disperdit, dissipat patrimonium, hereditariam fortunam, & patrios census: vt ille canit.

Qui

*Qui sequitur Bacchum, taxillos & meretrices,
Infamis semper, semper egenus erit.*

Et Alius,

*Thaida si quis amat non se, sua credat amari.
Thais amore carens, munus amanti habet.*

Hæc perniciofa Venus, hominem bestijs confociat, 1. Corin. 2. hæc ensis (inquit Hieronymus) est diaboli, aufert cor hominis: hæc ianua diaboli, iuxta illud.

*Tu præceps ad mortis iter, tu ianua leti
Corpora commaculas, animas ad tartara portas.*

Via iniquitatis est: Virium eneruatio, & vt Hippocrates prodidit, leuis quidam morbus comitalis: hæc scorpionis percussio: horribilis *ἀραγία* seu inordinatus motus: Libidini perniciosior, Argui instituerunt celebritatem suillam, quoniam spurca, obscena, fatidica, & ergo suis congrua, quemadmodum hæc ex Antiphani Calimachi monumentis colligitur. Hæc stipula est accendens ignem: Amariore felle: crudelior gladio ancipiti. Nulla capitalior pestis, quàm libido seu corporis voluptas hominibus natura data est. Hinc Patriæ prodiciones, hinc rerum publicarum euersiones, hinc cū hostibus clandestina colloquia nascuntur. Nullum deniq; scelus, nullum magnum facinus est, ad quod suscipiendum nõ libido voluptatis impeliat: supra verò & adulteria, & omne flagitium, nullis alijs illecebris excitantur, nisi voluptate, & menti nihil est tam inimicum, quàm voluptas: nec libidine dominante, temperantiæ locus est (dixit Cato Maior) omnino, nec in voluptatis regno potest virtus consistere. Quo circa nihil tam detestabile, tamque pestiferum, quàm voluptas, si quidem cum maior est & longior, omne animi lumen extinguit. O quàm acerbus libidinis fructus? Nulla res sic præscindit virtutem (inquit Cecilius Firmianus lib. de beata vita) sicut corporalis voluptas, Nulla capitalior pestis: Hæc Deo contumeliosa, dæmonibus placida, libidinosi nocua. Hæc Venus prodiga, proximum scandalizat: animam damnat, mentem infatuat, anxietates generat, conscientiam hominis amaram defædat: Cuius appetentia plena est anxietatis, satietas verò penitentia. Summa. Inuis est voluptatum exitus, quisquis reminisci libidinum suarum volet, intelliget: lure ergo Sirenes Poëtæ fingunt solitas in pelago tam amenè cantillare, vt eas audientes, nihilque curantes aliud, facillimè mergentur, Nam ex sunt illecebræ sensuumque voluptates, quibus seducti viri, virtutis relinquunt præmia. Hæc perniciofa Venus, domuit Dauidam sanctissimum: Sampsonem fortissimum.

Salomo

Solomonem sapientissimum, qui immoderato usu, atque assiduitate mulierum ad hoc usque perductus est, ut templum idolis fabricaret, beneficiorum Domini immemor. Hæc inuictum Carthaginensium ducem armis illecebris complexa, vincendum Romano militi tradidit: Illa ducem vigilantissimum, illa exercitum acerrimum dapibus largis ac veneris visu lasciuare ad somnium è delicijs euocauit.

Quid ergo libidine perniciosa sceriditis, quid damnabilis? Quia virtus atteritur, victoriae languescunt, sopita gloria in infamiam conuertitur, animi & corporis vires extinguuntur. Non tam Aetnae ignes, Vulcania tellus, non Vesutis & Olympus ardoribus affluant, ut iuueniles medullæ vino plenæ & dapibus inflammatae. Cur igitur porcis ex Epicuri grege inuoluimur? cur Sardanapali incentijs ad libidinem plumis obdormitamus? An ignoramus libidinem nimiam illicitam leonino capite, serpentinaque cauda depingi? Denique non improbandum censeo quorundam consilium, subnectentes, nullos scilicet ab Episcopis ordinari debere sacerdotes, nisi eos qui iam sua prætergrediuntur adolescentiam, & iuuenilia desideria seu nuces reliquere, suntque maturi moribus, & sufficienter præditi scientia rerum Ecclesiasticarum. At hæc quidem omnia pontificijs decretis iam olim definita sunt, & exactissime constituta, non tamen satis accurate obseruata, unde in ordine sacerdotali & statu Ecclesiastico, multæ conspicuntur pudendæ prolapsiones, & scandala: Quoniam in distributione beneficiorum Ecclesiasticorum, plerumque hominibus prouidentur, non ipsis beneficijs. Quandoquidem hi quibus assignantur huiusmodi beneficia, percipiunt quidem emolumenta temporalia illis designata beneficijs, non tamen rectè illa administrant, quoniam libidinosi & minimè idonei sunt ad id muneris obeundum, inflati, implicati. Sed faxit Deus gratuita sua bonitate, ut hæc exorbitationes seu desideria erroris & spurcæ libidines, quibus corrumpitur homo, ab Ecclesia sua maturius depellantur, per eos, qui auctoritatem habent, & prouinciam extirpandi sentes & vepres ex agro Dominico, & ad amulsum custodiatur ea, quæ circa vitam & mores clericorum sunt rectissime instituta.

Ad spectatæ fidei iuniores Mystas, schediasma.

O iuuenes spectate probi, quid candida virtus

Possit: quid noceat luxuriosa Venus.

Non scortum est aliud, nisi blanda & subdola Syren:

Quæ trahit humanum sub vada cæca genus.

Permanete igitur (viri fratres) constantes in fluctuante, at submergenda

mergenda minimè Petri nauicula: Nemo vos seducat. Non circumferamini omni vento doctrinæ, non vos terreat sarcina continentia, leuis erit, si Christi erit: Christi erit, si fides aderit, quæ impetrat à iubente quod iusserit. Qui perseverauerit usque ad finem hic saluus erit: Presumite, fideite, roboramini, permanete qui uocatis & redditis domino Deo nostro vota perpetuæ continentia, non propter præsens seculum, sed propter regnum caelorum. Atque ut cum D. Augustino (in libro de conflictu viciorum) concludam. O quam parua, inquit, concubitus hora, pro qua perditur æterna vita: &c. Cogitate obsecro, ipsam amatricem corpoream molem, & post modicum temporis spacium esse à tineis & vermibus vorandam, iuxta istud Periædri: *ἀνεὶ μὲρ ἡδοναὶ θνηταί, οὐδὲ τιμαὶ ἀθάνατοι*, id est, semper quidem voluptates mortales, honores verò immortales. Non possum itaque pijs catholicis & castis in Ecclesia viris, (qui nondum sua curauerunt genua ante Baal) non gratulari, qui militare Christi & virginale sagulum, coniugali ocioque togæ seculi præferunt: Sed ne longius progrediamur, ad Urbanum I, nunc properemus.

VRBANVS I.

16.

Romanus natione, patre Pontiano, sub M. Aurelio Antonino Imperatore claruit, circiter annu 226, ab vrbe verò condita 970. Multos sanctitate vitæ & doctrina singulari ad fidem traduxit. Inter hos autem Valerianum virum præstantissimum, beatæ Cæcilie sponsum, & Tiburtium eiusdem Valeriani fratrem, qui postea martyrium constanti animo tulere. At ubi ex ordinationibus quinquies mense Decembri habitis, presbyteros nouem, diaconos quinque, Episcopos nouem creasset, martyrizatus est octaua calen. Iunij, & sepultus in cæmeterio Prætextati via Tiburtina: Sedit annos 4. alij 8, mens. 10. die. 12. Vacat sedes die. 30.

Anno 230.
alij 222.

Urbani I, tempore, Ecclesia temporalia bona & prædia cepit possidere, quorum prouentibus alendos statuit Ecclesie ministros & scriptores, qui martyrum historias seu hagiologia scriberet, vide Platinam: Pars hominum doctissimorum istud statutum tribuit Anthero, alij Fabiano: Sed in re non admodum perplexa iudicium permitto lectoris arbitrio, &c. Sunt etiam qui Urbano I, attribuunt distinctionem 4. temporum ac ieiunij, quæ antea confundebantur hominum imperitia.

Eiusdem Urbani PP. temporibus, Tryphonem Origenis auditorum rem fuisse constat, qui librum præcipue composuit de vacca ruffa in Deuteronomio.

S. Tryphon

Eodè cathedrâ Petri gubernate S. Cyprianus Episcopus & Iustina virgo, passi sunt 6. calend. Octobris, circiter annum Domini 230.

S. Cyprianus

L. Hysdem

S. Quiricus Hijsdem temporibus, S. Quiricus cum Iulira matre apud Tarsum Cilicię passus fuit Idibus Iulij, circiter annum 230. **TARSUS** vrbs clarissima fuit, cum ob gymnasium maximę quondam in ea insigne, tum eo ipso, quod Paulum Apostolum alumnus habuit, virū vnicę in religiōe nostra memorabilem. Lege de Tarso lib 14. Strabonem, Meminit & Marcellinus lib. 14. &c.

Floruerunt.

Ammonius Ammonius Alexandrinus, anno 230.

Origenes. Origenes, anno 233. Scribit D. Hierony. Origenē 6000. librorū cōscripsisse, quod nequaquā fuerat crediturus nisi omnes perlegisset.

17

PONTIANVS.

Romanus natione, sedit annos nouē, menses quinq;, qui cum Hippolyto presbytero in Sardinia insulam à Maximino imperatore deportatus est, & ibi 12. calend. Decembris mactatus: cuius corpus Fabianus PP. reduxit, & Romę in cęmeterio Calixti sepeliuit. Vacat sedes die. 11.

Idem Pontianus PP. statuit, vt psalmi die noctuq; per omnes Ecclesias decantarentur.

Idem PP. **CONFITEOR DEO OMNIPOTENTI** Missę adiecit, & pręmittere iussit. Fit autem in primo accessu cōfessio & peccatoris confessio, quia iustus in principio sermonis accusator est sui, Pro uerb. 18. In contritione, in oris confessione, & operis satisfactione, cū enim tribus modis peccemus, scilicet cordis cogitationibus, oris locutione, & opere perpetrando. Ita tribus modis pœnitere debemus, corde videlicet per dolorem, ore per pudorem, & opere per laborem: Vnde Basilus in regula Monach. cap. 12. inquit: Necessarium videtur ijs, quibus dispensatio mysteriorum Dei commissa est, confitenda esse peccata.

Hijsdem temporibus sub Maximino imperatore, Cosmas & Damianus fratres in Egęa vrbe Arabię nati, post innumera supplicia, capitis obruncatione martyrio sunt coronati, 5. calēdas Octobris.

ANTHERVS.

18

Circiter an num 239. Gręcus natione, temporibus Maximini coronam martyrii promeruit 3. Non. Ianuarij, sedit annos 3. Alij an. 5. Vrspergensis abbas tantum ponit, mens. 1. di. 13. vacat sedes di. 7.

Is PP. gesta martyrum diligenter exquisiuit, septem notarios cum viueret ordinauit, qui gesta martyrum sanctorū cōscriberent, & in Ecclesia recondidit: idem Fabianū Episcopum Romanū factitasse testatur Bartolomeus Platina. Hodie certę (pudor est dicere) leguntur ardentis

Martyri gesta confici-
pta.

ardentissimę vitę Plutarchi, vitę Suetonij, vitę Laertiij. Vix quisquam recentioribus illis deploratissimis temporibus, ignorat Herodotum de Homero, Q. Curtium de Alexandro, Xenophontem de Cyrosolos sanctos Dei in crassiss. ignorantia caligine sopitos esse finimus, nō secus ac si illorū memoria nihil ad nos pertineret, & essemus qui quondam fuimus, ethnici: Proh pię IESV, itane obliuione tam profunda damnantur Christiani homines inter Christianos? Nullāne illorum ratio, qui diuinitus electi, nos eō pręcesserunt, quo nemo non tendit?

Idem Pontifex Romanus, Episcopos de sede in sedē transferri potest. se, constituit. Id autem tunc licet, quando communi vtilitate aut necessitate fit, non libitū cuiusquā, aut dominatione: Sic Petrus princeps Apostolorum de Antiochia translatus est Romā. Sic Eusebius de quodā opidulo, autoritate Apostolica trāslatus est Alexādriam. Sic Felix electione ciuiū propter doctrinā & bonā vitam quā habebat, cōmuni Episcoporum & reliquorum sacerdotum ac populorum consilio trāslatus est Ephesum. Verū avaritię, vel pręsumptionis, aut proprię volūtatis causa, nō sunt Episcopi mutādi de ciuitate in ciuitatem, sed vtilitatis & necessitatis causa, vt supra recensuimus.

FABIANVS.

Romę ortus, patre Fabio, vir pietati Christianę deditissimus, quam ob rem Anthero Romano Episcopo (cuiusmodi hodie Papas vocāt) vt in pastoralis officio succederet, mirabiliter à Deo electus est. Eusebius Cæsariensis in sexto super ista mirabili electione sic scribit: Tradunt Fabianū, Anthero defuncto, cum de agro reuerteretur vna cum amicis suis, & vniuersus Ecclesię populus pro Episcopo diligendo in vnum coisset, atque alius de alio (vt fieri solet in talibus) conclamaret, nec tamen vulgi sententia certū aliquid obtineret, adstitisse etiam ipsam inter ceteros, scire cupientem, qui rei exitus foret. Et subito per Dei prouidentiam columbam cęlitus lapsam, figuram ferentem illius, quę in sancti Spiritus imagine super IESVM descenderat apud Iordanem, supra caput astitisse Fabiani. Ad quod spectaculum ora cunctorum oculosq; conuersos, & omnes velut vno spiritu commotos, hunc esse Episcopatu dignum, per Dei iudicium decreuisse, eumq; mox cathedrę impositum, & legitimo sacerdotio confirmatum, &c. Sabellicus hoc miraculum in Seuerino accidisse tradit.

D. Hieronymus in lib. de scripto, Eccle. cap. 21. de S. Fabiano sic reliquit scriptū: De crudelitate autē persecutionis, qua aduersum Christianos sub Decio cōsurrexit, eō quod in religionē Philippi desequiret,

L ij quem

quem & interfecit, superfluum est dicere, cum etiam Fabianus R. E. Episcopus in ipsa occubuerit, & Alexander Babylasq; Hierosolymorum & Antiochenae Ecclesiae Pontifices in carcere pro confessione dormierint. Haec tenus ille.

Anno Dominicae incarnationis 243, urbis conditae nongentesimo 98, Marcus Iulius PHILIPPVS 24, ab Augusto inualit Imperium, occiso Gordiano, & vna cum filio suo Gaio Iulio Saturnino Philippo, regnavit annis 7. Isti omnium imperatorum primi Romae Christianismum induerunt: & in ipsis paschae vigilijs cum iungi vellet sacrificio, & communicare, à FABIANO pontifice Romano non permisi sunt, nisi prius confiterentur peccata sua, & inter poenitentes starent. Quod illi suscipientes libentissimè, diuinum sibi metum, & Christianitatis plenissimam fidem rebus & operibus comprobabant inesse. Ambo deinde, scilicet, pater Veronae, capite medio supra ordines dentium praeciso, filius vero Romae, cum esset annorum 12, istud sic procurante Decio archityranno, sublatis, & pro Christi nomine martyrizati sunt. Vide Orosum 7. cap. 20, Euseb. 6. cap. 21. & 34. & c.

Chrisma
quot annis
conficiendi

Singulis annis in cena Domini Chrisma ut renouaretur, FABIANVS statuit. Causa autem mouens huius decreti, haec fuit. Intellexerat Fabianus nonnullos Episcopos non per singulos annos in cena Domini Chrisma conficere, sed duos vel tres annos confectionem sancti chrisimatis semel actam conseruare, quoniam nec balsamum per singulos annos poterat reperire, nec necesse esse putarant singulis annis chrisma conficere, abundante vna confectione chrisimatis. Ad quos scripsit sanctus ille pontifex, Errat (inquit) qui talia excogitat: & mente vesana, potius quam recta sentientes, haec dicunt. In illa enim die Dominus IESVS, postquam cenauit cum discipulis suis, & lauit eorum pedes (sicut à sanctis Apostolis praedecessores nostri acceperunt, nobisque reliquerunt) Chrisma conficere docuit. Ipsa enim lauatio pedum, nostrum significat baptismum, quando sancti chrisimatis vntione perficitur & confirmatur. Sicut igitur ipsius diei solenitas per singulos annos est celebranda, ita ipsius sancti chrisimatis confectio per singulos annos est agenda, & de anno in annum renouanda, & vetus chrisma in sanctis Ecclesijs cremandum. Ista à sanctis Apostolis, & à successoribus eorum accepimus, vobisque tenenda mandamus. Haec sancta Romana Ecclesia, & Antiochena à tempore Apostolorum custodit. Haec Hierosolymorum & Ephesianorum tenet. In quibus Apostoli praesidentes haec docuerunt, & vetus chrisma incendi, & non amplius quam vno anno uti permiserunt, & c. Chrisma vero graeca vox est, & idem latine sonat, atque vnguentum, *ὄνο τῆς χρίσεως*, quae est vntio. Fiebat autem

In 2. Episto.
ad Episco-
pos Orien-
tales.

Chrisma.

autem ex myrrha electa, ireo, cinamomo, & calamis, qui teste Plinio in Arabia, India, & Syria, odorati nascuntur, quae simul cotusa oliuarum oleo miscebantur, sic vnguentum suauissimum conficiebatur, quo Moses ipsos sacerdotes & tabernaculum illiniens purgavit, auctor Iosephus lib. 3. antiq. At hodie in Ecclesia, ex oleo & opobalsamo, quod est, ut idem Plinius (lib. 12.) tradit, balsami arbusculae succus, Chrisma conficitur.

Quid amplius instituerit, vide Sabellicum: Bartholomaeum Caranzam, & reliquos spectatae fidei viros.

Sedit autem FABIANVS in cathedra Petri, annis 13, mens. 11, adijciunt alij dies 11. Vacat sedes die 6.

Sub eodem Fabiano, stygijs sese extulit vndis Nouatus heresiarcha, princeps Nouatianorum. Docebat post baptismum acceptum relapsos in peccatum, redire ad salutem non posse, & errore hoc impio multos ad desperationem adiecit, & Ecclesiarum concordiam dissipauit: contra id quod scriptum est, Ezech. 18, Conuertimini & agite poenitentiam ab omnibus iniquitatibus vestris: & non erit vobis in ruinam iniquitas. Et quare morie mini domus Israel? Quia nolo mortem peccatoris, sed ut conuertatur & viuat. Et alio in loco Dominus ad discipulos suos ait, Ioan. 20,

Quorum, inquit, remiseritis peccata, remittuntur eis. Nec quidem semel tantum, sed & pluries, Domino eodem ad Petrum, de numeraria vice remittendi peccata rogantem, in haec verba dicente. Non dico tibi, vsque septies, sed vsque septuagies septies. An non igitur hoc Nouati dogma, est Domino omnium misericordiarum tyrannidem, à qua tamen prorsus alienus est, quum non sit eius misericordiae numerus, impingere? Idem Nouatus Simiarum more quae cum homines non sunt, homines imitantur, id sibi vdicare voluit, quod hodie perfidet Ecclesia, temerarie Episcopos catholicos Africanos, Numidas & Mauritanos, haereticos (ipse plus decies haereticus) declarauit.

Contra hunc Nouatum scripsit D. Arnobius in Psal. 106, in haec verba prorumpens. Audi (inquit) Nouatiane. Tu dicis, qui adhuc non sunt redempti, ipsi possunt ad indulgentiam per poenitentiam peruenire. Nos dicimus, illi per solam fidem ad indulgentiam attingunt. Isti autem qui redempti sunt, non per fidem solam, quia iam crediderunt, sed per poenitentiam perueniunt ad misericordiam redeptoris, & c. Ob hanc Nouatianorum heresim, concilium sacerdotale Romae congregatum est, Episcoporum 60, totidem presbyterorum, cum diaconis multis. Illi ipsi Nouatianistae, superbo nomine catharos, id est puros, hereticorum more, semetipsos appellarunt. Irrepsit haeresis circiter annum 241.

S. Agatha virgo & martyr passa est No. Februar. circiter annum

Nouatiani-
stae heretici.
Vide Euseb.
lib. 6. Eccl.
histo. cap. 33

Math. 18
Luc. 17.

Psal. 146
1. Reg. 2.
Eccl. 7.
1. Pet. 44

Agatha hoc
est, bona vir
go.

Domini 253, simus & nos Agathi, Agathæ, S. Agathæ virginis me-
minit Raphaël Volat. lib. 13, Anthropologie; Sabellicus lib. 5, exem-
plorum, Gregorius lib. 1, Epistolarum ad Ioannem Episcopum Sur-
retinum.

S. CORNELIVS.

20
Circiter an-
num 255.

Romanus natione, patre Castino; Sedit an. 2, adijciunt alij mens.
2, di. 3, martyrio coronatus 3, Nonas Maij à Decio, quia noluit du-
ctus ante templum Martis adorare, Vide Eusebium lib. 7, ca. 2, vacat
sedes die. 35.

Statuit is Pontifex, ne quis à sacerdote, nisi pro recta fide, exigeret
iuramentum.

Heretici nõ
conferunt ve-
rũ baptisima

Sub eodem Cornelio PP. concilium Carthaginense, 218, Episco-
porum, de rebaptisatione inchoatum est, in quo vnanimi consensu
decretum, ab hæreticis non conferri verum baptisma: sicut nec datur
Spiritus sanctus, nec vera remissio peccatorum. Innixi verbis Pauli
ad Ephes. 4. Vna fides, vnum baptisma. Vnum baptisma in Ecclesia
sola scimus, & extra Ecclesiam nullum. Nõ igitur apud hæreticos est,
vbi spes nulla, & fides falsa. Vbi omnia per mendacium aguntur.

Vbi exorzifatur demoniacus. Sacramentũ interrogat, cuius os & ver-
ba cancer emittunt. Fidem dat infidelis. Veniam delictorum tribuit
sceleratus, & in nomine Christi tangit Antichristus. Benedicit à Deo
maledictus. Vitam pollicetur mortuus. Pacem dat impacificus.

Nota

Deũ inuocat blasphemus. Sacerdotiũ administrat prophanus. Ponit
altare sacrilegus, &c. Sed hoc decretum per Stephanum papam a-
liosq; catholicos est retractatum. Idem PP. corpora Apostolorum
Petri & Pauli, rogatu deuotæ matronæ Lucinæ, leuauit de cathæ-
cumbis.

Floruit Dionysius Alexandrinus, Anno 255.

LVCIVS.

21
Circiter an-
num 258.

Romanus natione. Is ad passionem pergens, omnem potestatem Ec-
clesiæ, reliquit Archidiacono suo Stephano successori suo, coronam
martyrii promeruit à Valeriano. Vacat sedes die. 25, alij 30.

Is PP. Episcopum 30, annis minorem repudiavit.

Sacrilegiũ
interdictũ.

Idem Lucius PP. sacrilegos bona Ecclesiæ expoliantes, excommu-
nicauit; Sabellicus & Volaterranus istud decretum Bonifacio v. ad-
scribunt. Quid verò excucullatus Lutherus de Ecclesiasticis bonis
senferit, non tantum ille suis expressit in apostaticis libris: Verum
etiam bellè instruxit fiscales magnatũ: nec ipsæ fabricæ passim obmu-
tescunt, quas ita exutas videmus, omniq; ornatu squalidas, vt nemo
hæreat, quin vngues harpyiarũ in extremis sacrilegijs. experiatur.

Nulla

Nulla salus monachis, non est vittata sacerdos

Tuta, nil tutum seruat vbiq; furor.

Sacri raptantur calices, vestesq; sacratae,

Disiectæq; iacent sub pede reliquia.

Dinastata iacent etiam tinctoria sacra.

Angelicus panis non habet ille locum.

Diuorum delubra cadunt vastantibus armis.

Infelix plebes nil sinit esse sacrum, &c.

Possem ego infinita propemodum recensere exempla, quibus sole
clarius esset videre, quàm malè semper cesserit sacrilegis, vtpote
quod non modo sacrilegia eorum substantias, sicut virga Aaronis
virgas maleficorum Pharaonis, deuorauerint, hoc est, sacrilegi sem-
per deinde ceperint esse pauperes & infortunati: sed & quia corpore ^{Exod. 7^a}
sunt hic temporaliter, & alio in seculo æternaliter puniti sacrilegi.
Quod si in inferno cruciatur, qui sua non dedit, qua pena punien-
dus est, qui aliena tollit: Plato in libro de legibus, hæc tria inter sum-
ma bona vulgi opinione posuit: rectè valere, bona fama præditum
esse, diuitias citra fraudem possidere. Verum vt tẽpori parcam (quo-
niam de ijs nomenclaturas facere, intempestiuum esse existimamus,
versatur enim ipsa actio in capitis leporini cute) suffecerit vnum vel
alterum recensere exemplum, vt ex vetustioribus recentiora cognos-
camus exempla. Nonne Manasses, ac filius eius Amon, in Iudæa scep-
triferi, quia Hierosolymorum templum spoliarunt, opibus regnoq; ^{4. Reg. 24^a}
priuati sunt: Nonne quia Nabuchednezer Chaldæorum rex, quan-
do deuictis per eum Ioachim & Sedechia Hierosolymitarum regi-
bus templum spoliavit, ingenium sensumque communem amit-
tens, delirauit: Nonne Balthasar quoque rex, quia vasis templi ^{Daniel. 5.}
quæ Nabopolassar proauus eius abstulerat, in conuiujs usus est, vi-
tam etiam & regnum perdidit: Nonne Heliodorus templum Hiero-
solymis despoliaturus, subito concidit in terram, & multa caligine ^{2. Mach. 3.}
obrutus, è templo in sella gestatoria eiectus est: Nonne Antiochum,
templum Hierosolymis expoliare tentantem, apprehendit dolor du-
rus viscerum, & amara internorum tormenta, ita vt de corpore im-
pij vermes scaturirët, ac viuètes in doloribus carnes eius effluerent,
odore etiam illius & fetore exercitus grauaretur: vt interim omit-
tam Acharum, Iosue 6. 7. Ioam, 4. Reg. 10. & inter gentiles, Camby-
sam, Dionysium, Heroftraton, Flegon: Sed inquis, Quare singula-
ris enormitas huius furti & sacrilegij tam dirum facinus ante faciem
Domini? Audi breuibus remotionem: Primo inhibitum est istud sac-
rilegium, quia templum singulare Dei domicilium dehonestatur
sacrilegio: fitq; ex eo quasi spelunca latronum, id quod Dominus cas-

L iij uere

Matth. 21.
Marci. 12.
Lucæ. 10.
Ioan. 2.

Aggel. 1.
Hierem. 7.

uere iussit. Secundo. Quia violatur & diripitur, quod singulariter Deo datū est & consecratū, nec nisi in diuini cultus & pauperū vsu vertendum. Tertio. Quia diminuitur ex hoc in terra diuinus cultus, quod vbi prius est multifariam Deus laudatus, ibi deinde laudatur satanæ figmentum. Id quod totū ex Aggæo & Hieremia intelligi potest. Vt intetum multa consulto præteream. Vidimus certè in spoliatis Ecclesiarum bonis exempla similia, maximè in nostra Germania, ac nisi plena essent inuidiæ, plurima referre possem. Legimus Fredericū cum tertium furtis suspendium sanciuisse. Quid vero leges sine moribus vanæ proficiunt: Deus ipse vindex erit. Quare omittamus hæc quæ nostræ palestræ non sunt.

STEPHANVS I.

22
Circiter an-
num 268.

Natione Romanus, patre Iulio. Cum iam de imperio Romano actum videretur, Pontifex eligitur, eo potissimum tempore, quo Posthumus in Gallia tyrannidem occupat, cum maximo reipub. emolumento. Nam annis decem ingenti moderatione vsus, pulsus hostibus, prouinciam in pristinam formam redegit. Huic deinde militari tumultu apud Moguntiacum interfecto, Victorinus successit, vir quidem in re militari strenuus: sed dum nimia libidinis esset, & aliena matrimonia corrumpere, Agrippina occiditur.

Ex Platina.

STEPHANVS autem ad ordinandam Ecclesiam conuersus, instituit. Ne sacerdotes & leuitæ vestibus sacris alibi, quàm in Ecclesia, & peragendis sacris vterentur: ne si secus facerent, pœnam Balthasar regis Babylonis subirent, qui vasa sacra prophanis manibus attigerat. De rebaptizandis autem his, qui ad fidem rediissent, eadem sentit quæ Cornelius Pontifex: neque vlllo modo his communicandum esse, qui rebaptizarent. Vnde Dionysius, qui antea hac de re cum Carthaginensibus & orientalibus senserat, mutata sententia, ad Stephanum scribens, eum bono esse animo iubet, cum Ecclesiam tam Asiaticam quàm Africanam, mutata opinione in sententiam Romanam sedis iam venissent.

Vnus sacra-
rum vetium.

STEPHANVS autem cum opere & verbis multos gentiles ad fidem Christi conuertisset, conquisitus à Gallieno, vt quidam volunt: vel ab his, qui ex Deciano edicto Christianos persequebantur, vnà cum plerisque suorum ad martyrium rapitur. Capite enim mulctatus in Calisti cœmiterio via Appia sepelitur, quarto Nonas Augusti, cum iam ex ordinibus sacris bis mense Decembris propositis, presbyteros sex, diaconos quinque, episcopos tres creasset. Sedit annis septem, mensibus quinque, diebus duobus.

Six

SIXTVS 2.

23
Circiter an-
num 268.

Græcus natione, patria Atheniensis, ex philosopho Christi discipulus factus est, durante adhuc Deciana & Valeriana persecutione. Hic sanctus Pontifex accusatus, quod Christi fidem contra imperatorum decreta prædicaret, captus ad Martis templum ducitur, vt aut Marti sacrificet, aut si id facere noluerit, pœnam capitis subeat, quod & factum est. Eodem vero die vna cum Sixto diaconi sex palmam martyrii promeruerunt: Agapitus, Felicissimus, Ianuarius, Magnus, Innocentius, Stephanus, sexto eidus Augusti. SIXTI corpus in cœmiterio Calisti via Appia sepultū. Reliqui vero martyres conditi in cœmiterio Prætextati in agro Veranio via Tiburtina. Idem SIXTVS in pontificatu suo, sacrorum ordinum potestatem bis fecit mense Decembri, vnde & presbyteros 4, diaconos 7, episcopos duos creauit. Sedit annos duos, menses decem, dies tres & viginti. Vacat sedes die. 35.

Eadem tēpestate, circiter annum Christi, 256. Exorta doctrina est apud Ptolemaidē, quæ olim Barce vocabatur, Pētapoleos ciuitatem, plena blasphemis in Deum Patrem, & in Christum, quæ summum Dei Filium esse negabat hæresiarcha Sabellius, primogenitumque omnis creaturæ, simul etiam Spiritus sancti intellectum auferens.

Claruit temporibus Sixti PP. S. Laurentius, Hispanus natione, dignitate Leuita s. R. Ecclesie à Sixto ordinatus. Fuit granum frumenti verum, incendijs gloriose triumphans. Sic è catasta iudicem compellans, fortis miles conuerte partem corporis satis crematam iugiter, & fac periculū quid tuus vulcanus ardens egerit, præfectus in uerti iubet: Tunc ille, coctum est deuora, & experimentum cape, sit crudum an assum suauius, S. Laurentij meminit D. Augustinus super Ioannē tract. 27. & Ambrosius officio. lib. 2, cap. 28. Extat etiam Christiani poetæ Prudentij luculentissimum poema de S. Laurentio &c. Horum omnium scripta, sanè multa & digna lectu, animus erat in hoc volumen inferere, nisi veriti fuisset prolixitatis tædio lectorem affectum iri.

DIONYSIVS.

24

Monachus seu heremita, claruit temporibus Galieni: Sedit ann. 6, adiuncti alij mens. 2, dies 4. Cornelius Cornipolitanus in sua chronographica tabula, illum dicit martyrem. Vacat sedes die. 6, alij 8. Is PP. presbyteris Ecclesias diuisit, & cœmiteria parochialia & dioceses constituit.

Dionysij PP. tempore, congregatum est prouinciale concilium in Antiochia, cuius meminit Eusebius, lib. 7, cap. 23. Aggregatū contra

Parochiæ
diuinctæ.

Paus

Paulum Samofetanum, cuius heretici dogma superius expressimus. Floruit Gregorius Neocæsar: anno 270.

25
Circiter an
num 271.

FELIX I.

Romanus natione: Sedit annos quatuor, sub Claudio & Valeria
no: Vide Eusebium 7. cap. 30. vacat sedes di. 5.

Festi dies in
stituti.

Ferje sancto
rum cur in
stituta.

1. Corin. 13.
Roman. 12.

Collof. 3.

Hebræo. 13.

Iob. 5.

Obiectio
nis remotio

1. Corin. 13.

IS FELIX PP. consulens gloriæ martyrum, statuit in eorum me
moriam annua sacra fieri. Sunt qui illud decretum Anacleto adscri
bunt. Iam emergit, feriæ sanctorum cur instituta sint: Quibus pau
cis responderim, Sciendum itaq; quinque superesse causas. Prima,
est ipsa diuinæ maiestatis collaudatio, quia enim in ipsis sanctorum
triumphantium ferijs eorum fortitudinem & splendorem ad memor
riam reducimus, eosq; propterea veneramur, abesse nequit, quin præ
cipue veneremur in eis ipsum Deum Opt. Max. adeoq; eius vnicum
filium IESVM CHRISTVM. Altera sanctorum institutionis
feriarum causa est, vicissitudinaria recompensatio, vt videlicet in ijs
ferijs eorum summam beatitudinem recolentes, illis cum spirituali
exultatione congratulamur, prout fraterna charitas, quæ nunquam
moritur, postulat. Tertia causa, est confirmatio nostræ spei & fidei, qua
credimus & speramus nos qui verè credimus in Christum, statim post
hanc temporariam mortem venire ad locum cælestis & æternæ bea
titudinis, in quo Christus cum sanctis suis (nostris confratribus) tripu
diat. Quarta causa, est imitatio sanctorum, & ad eorum virtutes
& actiones pias accensio. Ad quam sanctorum sequelam nos cohort
atur Paulus, dicens. Memento præpositorum vestrorum, qui vos
bis loquuti sunt verbum Dei, quorum intuentes exitum conuersa
tionis, imitamini fidem. Vltima est causa, sanctorum in eorum ferijs
imploratio: Istud confirmante scriptura, vbi sic scriptum legimus. Ad
aliquem sanctorum conuertere, scilicet in aduersitate tua. Quid autem est ea
conuersio, nisi inuocatio & imploratio? At gannit apostaticus: Hac ip
sa & imploratio & intercessio intelligitur de sanctis in terra viuentibus,
qui rectè possunt à nobis, vt apud Deum intercedant, implora
ri. Quibus respondent catholici, posse quidem utrosq; & in terra cæ
loq; sanctos implorari, & eos pro nobis intercedere; rectius tamen &
efficacius eos, qui sunt in cælo verè sancti & beati. Nam quæ, obsecro
causa est, quod vnus ab altero imploratur? Nonne charitas? Vtique
iam vero constat, teste Paulo, charitatem non excidere. Hodie certe
(ô dedecus) festiui dies ludis, choreis, amoribus, comotationibus, a
leis, pactionibus, atq; nundinis consumuntur: plurimi fabulantur in
foro, aut potant in popina. Quanq; hi verecundius faciant ijs, qui to
to sacro (maximè Dominicis diebus) nugantur, deambulantes in tem
plis,

plis, Cum tamen non ea de causa instituti sint, dies enim illi precibus
ac diuinarum literarum studijs dandi, imprimis sacerdotibus: hanc aut
sacerdotalē loquacitatem garrulā, quæ fit in choro, inhibuit conciliū
Basiliense, sessione 21. &c. Constituti sunt in quā dies abs patribus in Ec
clesia, quibus ab omnibus externis cerdonicis negotijs, atq; corporeis
actibus abstinere iubemur, quò liberius scriuire valeamus, vacemus
orationibus & contēplationibus, & quæcūq; eiusmodi sunt, quæ tunc
ob æternæ salutis cōmodum fiunt: iuxta illud quod scriptum est Zachor
eth ha Sabbath lecadso. Sed ille distortor equitatis, labefactor omnis
ordinis & pulchritudinis, autor omniū malorū, diaboli satelles noui
tius heresiarcha, quicquid Spiritus sanctus ædificat, assidue demoliri
nitēs, etiam hanc arcē prope diruit. Adeo maxima pars recentiorum
pseudoangelicorū, & ceterorū peruersorū hominū colluies, sacrum
hoc dierū testorum ociū, nō ad orandū, nō ad Dei verbū audiendum,
non ad cætera quorum causa à S. R. E. instituta sunt, impendit: Sed
ad omnifariā bonorum morū ac Ecclesiasticæ doctrinæ corruptelā,
in choreis, vt repetam, in comœdijs, in histrionibus, in cantilenis, in
ludis, in comotationibus, in pompis, in spectaculis, & quibuscunq;
mūdanicis, carnalibus, spiritui sanctitatiq; cōtrarijs operibus, cōsumit.
Huc quadrat illud Antisthenis, qui rogatus quid festum esset? dixit,
ingurgitationis occasio. Quibus enim diebus plus peccatur luxu, te
mulētia, libidine, alea, rixis, pugnis, homicidijs, q̄ festis diebus? Nōne
ergo merito dānandi sumus, qui hoc ritu Christi & sanctorū eius solē
nitates celebramus? Sed hæc plixius q̄ putarā, qui plura de hac re desit
derat legat catechismū D. Friderici Nausee, è quo sacrosancto pœnu
pauciora excerpimus: trāseamus ad Felicē huius nominis primum,
Sedente in cathedra Petri FELICE S. R. E. Pōtifice, Manes Per
sa, à quo Manichæi dicti, in Vineæ Zebaoth contumeliā, nouā intro
duxit archisectā, qua vix vlla perniciosior, vt D. Epiphanius & Au
gustinus cēsent, secta vsquā comperta videtur: quæ refossis Marcioni
starum sepulchris tetra fœtore, maximā Christiani orbis partē nostra
tēpestare infecit, atq; corrupit. Manichæi, ea quæ de Christi pueritia
scripta sunt aspernantur: Sanctus Mathæus & Lucas, vterq; pueri
tiam Christi duobus absoluunt capitibus, S. Marcus, & Ioannes (qui
fuit prodromus Christi) eam rem non attigere, vnde Manichæi illis
parum tribuunt, hos magni fecerunt, atq; vt paucis absolam: Ves
tus testamentū respuunt, Nouū ex parte recipiunt. Eodē modo à pseu
docatholicis explodūt libri Machabeorū: Iacobi epistola, quasi stras
mētitia, ridef. Quare aut hosce libros cachinno excipiūt: audi breui
bus Achillicū argumētum aduersariorū nostrorū, Quia (blaterant) à
nobis

Exod. 20.

Manichæi
labes.

Afylli hanc
aticorum vll
tatum.

nobis dissentiunt, & quando Lutherus Germanicus noster Elias, huiusmodi libros ridet, & *αὐτὸς ἔφα*, ergo necesse est ut credatur esse verum, &c. Eadem Manichæa hæresis, externas res, tanquam ociosas & noxias, diabolo auctori tribuit. Eadem lepra, reijcit civilem potestatem. Idem Manichæi, seipsos paracletos prædicarunt. In hanc Manichæorum peruersam hæresim, nostra ætate prolapsus est Thomas Monetarius, cum consecrarijs affectis. Sunt & inter recentiores Germanicos Apostaticos, Qui dicunt Christo ex Maria nihil recepisse, sed per eam tanquam sol per vitrum, & tanquam per canalem aqua, in mundum venisse, &c. Idem Manes, antesignanus Manichæorum, arbitrii libertatem in totum tollens & auferens, non aliunde sumpsit, quam ex astrologorum de fato falsa opinione atque doctrina. Manichæi non vescuntur carnibus, tanquam de mortuis vel occisis fugerit diuina substantia, etiam oua respuentes, quasi & ipsa cum franguntur expirent, nec lacti cinijs vtuntur, & prorsus abstemijs, dicentes sel esse principium tenebrarum, animas auditorum suorum in electos reuolui arbitrantur, Cæteras autem animas & in pecora redire putant. Agriculturam tanquam plurimum homicidiorum ream dementes accusant, suisque auditoribus ideo arbitrantur ignosci, quia præbent inde alimenta electis suis, ut diuina illa substantia in eorum ventre purgata impetret eis veniam. Itaque ipsi electi nec in agris operantes, nec poma carpentes, nec saltem folia vlla vellentes, expectant hæc afferri vsibus suis ab auditoribus suis, viuentes de tot ac tantis secundum suam vanitatem homicidijs alienis. Nuptias condemnant, Christumque animas, non corpora liberasse, fingunt. Baptismum aquæ nihil salutis afferre perhibent, &c. Multasque alias eorum vanitates erroresque, D. Augustinus, libro de hæresibus, describit. Emergit hæresis Manichæa Aureliani temporibus, circiter annum 276. Hanc labem, Cabades filius Perozi regis Persarum, persecutus est, vna cum Episcopo eorum Indagaro, &c. Manichæorum dogmata ex parte resuscitarunt nostris temporibus recentiores excutillati: Affirmantes, quod ea Dei imago, quam D. Paulus virum appellat, sit incarnatum verbum, ipseque adeo Iesus Christus, Filius Dei & Mariæ. Et quemlibet hominem, dum Christum induat, eandem Dei imaginem fieri: scilicet eandem (sicut ipse Osiander exponit, in suo libro, quem de imagine Dei inscripsit) specie, non numero. Item, Affirmant recentiores nostri Apostatici Manichæi & Antitassameni: Quod concupiscentia & reliqui defectus, ut ignoratio & contemptus Dei, &c. sint originale peccatum, etiam in sanctis & baptizatis infantibus, vide Lutherum in assertionibus contra Leonem, & passim, Melanthona in apologia confessionis Augustinæ.

stinæ. Et alio in loco (Lutherus in arti. per Theologos Parisienses dænat. Et Calvinus in institutionum suarum lib. cap. 3. Philippus in locis) affirmant recentiores illi Manichæi, Omne peccatum esse per se & suapte natura mortale, per se nullum veniale. Affirmant etiam, Quod omnia tam mala, quam bona eueniât ex absoluta necessitate, adeoque quod Deus sit non solum causa peccati permissiuè, sed effectiuè etiã, idè stabiliiuit Germanicus Elias (ut vocat) M. Lutherus, in resol. art. 36. & in assertionibus: & Philippus Melanthon in annota. ad Ro. Affirmant etiam duo illi recentiores Manichæi Lutheranæ hæreseos antesignani: Quod adulterium Davidis, sæuitia Manlij, & proditio Iudæ æquè sint opus Dei, atque ipsa Pauli conuersio. Melanthon in annota. suis in epistolam Pauli ad Roman. Lutherus in lib. de seruo arbitrio, &c. Sed nimium esset singula persequi, transeamus ad reliqua.

EVTYCHIANVS I.

26

Tuscanus natione, vir sanctitate plenus; proprijs manibus miseris ^{Circiter annum 276.} cors vespillo 242. martyres sepeliuit: Valeriani temporibus floruit: variant hic authores de illius regimine. Platina ponit an. 1. mens. 1. ^{Euseb. li. 7. cap. 7.} di. 1. Volaterranus autem an. 8. mens. 10. Vacat sedes di. 8.

Extant decreta eius apud Gratianum 20. q. 2. c. statuimus. Floruit Basilius magnus, circiter annum 280.

GAIVS.

27

Dalmata natione: Sedit temporibus Diocletiani imperatoris, ^{Circiter annum 284.} annos 11. mens. 4. Huius sanctissimi PP. mentionem facit Eusebius, lib. 7. cap. 27. Vacat sedes di. 11.

Is Gaius PP. Amiciendi vsus in Ecclesia instituit. Alij IGINIO Pontifici assignant, cum quibus me consentire & annuere minus poenitet, nam sic fieri potuit, ut quod Iginius inchoauerat, Gaius ritè perfecit, vide Polydor. lib. 4. cap. 7.

S. Simplicius, Faustinus, Beatrix, Romano nati sanguine, adcoque ^{S. Simplicius} stemate senatorio, martyrizati sunt sub Diocletiano, circa annum Domini 287. quorum corpora thecis reconduntur in Fuldensi cœnobio.

S. MAVRITIVS cum tota legione Thebæorum, apud Rhodanum flumen à persecutoribus cæsus, occubuit 10. calend. Octob. circa annum Domini 286. Sunt qui scribant istud perpetratum fuisse facinus in sanctos Dei, sedente in cathedra beato Marcello I.

S. Crispinus & Crispinianus fratres, passi sunt in Suefsionensi ciuitate Galliæ, sub Maximiano Imperatore, agente Rictionario præfide, 8. calend. Octobris. ^{S. Crispinus}

S. Demetrius apud Thessalonicam coronam martyrii promeruit, ^{S. Demetrius}

M passus

passus secundum Vsuardum 7. calend. Nouemb. secundum Adonem vero 8. idus Octobris.

Primus Felicianus.

S. Primus & Felicianus martyres, passi sunt in ciuitate Numentana, circa annum Domini 286. 5. idus Iunij, &c.

28

S. MARCELLINVS.

Romanus natione, patre Proiecto, Diocletiani Dalmatae obscuro loco nati, & Maximiani temporibus, claruit. Sedit an. 9. mens. 2. di. 16. Alij ponunt annos 14. menses 4. Is metu supplicij Christon negauit, in hoc Petrum clauigerum predecessorem suum imitans, idolis in templo Isidis & Vestae sacrificauit; postea vero in Sinuessā vrbe congregatis 180. Episcopis, errorem suum detexit, poenitentiam egit, ad Ecclesiam redijt, clara voce ad patres in concessu clamans, Peccauit coram vobis, & non possum esse in ordine sacerdotum, quoniam auarus me corrupit auro: à nullo hominū damnabilis se damnauit. Tandem martyrio coronatus cum Claudio, Cyrino & Antho- nio Christifidelibus, Vacat sedes di. 25.

Creauit presbyteros 4. diaconos 2. episcopos 5.

Cardinales

Idem PP. titulos 25. in vrbe constituit quasi diocæses, ad commoditatem baptismi & opportunitatem eorum, qui ad fidem ex gentibus quotidie veniebant, consultum iri & eo modo sepulturis martyrum videbat. Alij istud statutum Marcello 1. adscribunt.

Ancyra ciui-
tas Galatiae

Ancyranum concilium post tempora Marcellini, circiter annum 308. celebratum. Continet canones generales 24. Fuit prouinciale concilium, sed receptum in 6. synodo generali Constantinopoli in Trullo celebrata.

Sub Marcellino tantā Christiani persecutionem passi sunt, quam aliās nunquam, Platina teste. Vide Ecclesiasticam historiam, lib. 8. cap. 2. & 3.

29

MARCELLVS I.

Romanus natione, patre Benedicto, ex regione viā latae à Constantio & Galerio vsque ad Maxentium peruenit. Maxentius vero Marcellum captum impellere minis conatus est, vt & episcopatu se abdicaret, & Christianum nomen deponeret; quem vbi contemnere & deridere sua praecepta vidit, in cacabulum ad custodienda animalia publica (vt quidam volunt) statim inclusit: quo in loco nec orationes vnquam, nec ieiunia (teste Platina) praetermisit. Parochias item non secus, ac si liber esset, epistolis gubernabat. Mense autem nono captiuitatis suae à clericis noctu è cacabulo liberatus est, qua ex re vehementius percitus ira Maxen-
tius,

tius, sanctissimum virum in cacabulum redegit: vbi cum foede & incommodè habitaret, pedore & situ mortuus est, circiter annum 309. At vero Lucina, matrona Romana Christianissima, sanctissimi viri corpus via Salaria in caemiterio Priscillae (quam sanctissimus vir conuerterat) condidit, decimo septimo calendas Februarij. Postea autem re Christiana crescente, cacabuli domus in Ecclesiam erigitur beati Marcelli nomine, quae etiam aetate nostra inuisitur. Marcellus autem annis quinque sedens, mensibus sex, diebus vno & viginti, ex sacris ordinibus mense Decembri habitis, presbyteros sex & viginti, diaconos duos, episcopos vnum & viginti creauit.

Ex Marcellino & Marcello quidam vnum duntaxat faciunt, ne hic quoque aliquid, pie lector, offendaris.

S. Lucia virgo Syracusana & martyr efflauit animam, transfuso guttore, circiter annum 310. cuius meminit Hermannus con-
tractus.

S. Lucia

EVSEBIVS.

30

Graecus natione, temporibus Constantini, Sedit an. 2. mens. 6. di. 25. vacat sedes di. 7.

Qualis esse debeat mensa episcoporum, praescripsit. Oportet episcopum moderatis epulis contentum esse, suosque conuiuas, pransitantes seu cenitantes, ad comedendum & bibendum non vrgere, quin potius sobrietatis praebat exemplum, Remoueantur ab eius conuiuio cuncta turpitudinis argumenta, non ludicra spectacula, non fatuorum stultiloquia, non scurrilium admittantur praestigia. Adsint peregrini, & pauperes & debiles, qui de mensa sacerdotali Christon benedicentes, benedictionem percipiant. Recitetur sacra lectio, subsequatur viuae vocis exhortatio, vt non tantum corporali cibo, imò verbi spiritualis alimento conuiuantes se refectos gratulentur, vt in omnibus honorificetur Deus per IESVM CHRISTVM Dominum nostrum.

Circa tempora EVSEBII PP. Crux Domini nostri IESV CHRISTI 5. nonas Maij inuenta est, & festum de ea celebrandum, non sine rationabilibus causis, institutum. Est enim crux Christi multipliciter figurata in Lege, videlicet in ligno vitae in paradiso, Geneseos 1. capite, quia in ligno crucis pependit Christus qui est vita aeterna, Ioan. 14. In baculo Iacob, quo transiuit Iordanem, Genesis 33. dicens. In baculo meo transiui Iordanem istum, quia per virtutem crucis & memoriam passionis Christi, transimus omnem amaritudinem huius mundi: etiam lignum missum in Marath, aquas dulcorauit amaras, Exodi 15. In virga aurea quae
M ij Hesther

Inuentio
crucis festum.

Hester 1. humana natura introduxit ad Assuerum regem, Hester 4. Deum scilicet, sine cuius extensione ad eius conspectum nullus hominum potest ingredi. In virga Moyfi, Exodi 14. cuius virtute Pharaon cum exercitu in mari Erithreo submersus est. Item, in virga Dauid, qua percussit superbum Goliath, 1. Reg. 17. Hæc crux baculus Dei est, dicente Esaia cap. 30. A voce Domini pauebit Assur, qui diabolus est. Hæc virga Moyfi, quæ serpentes deuorauit, Exod. 7. Iam vero quis ignorat virtutem crucis demones subuertere? Hinc D. Chrysostomus ait, Vbicunque demones signum crucis viderint territi fugiunt, timentes baculum quo plagam acceperunt. Et Origenes. Tanta est virtus crucis quod si in mente fideliter habeatur, nulla libido, nulla peccati macula poterit præualere, sed continuo ad memoriam eius totius peccati & mortis fugit exercitus, nullus demonum prope stare poterit, videns gladium in quo deiectus est. Et ergo Ecclesia canit, Vexilla regis prodeunt fulget crucis mysterium. Et Paulus ad Collossenses secundo capite, inquit. Spolians principatus & potestates traduxit illos confidenter, palam triumphans in semetipso, sub cuius vexillo quique strenui milites brauium crucis apprehenderunt.

Virtus crucis.

Quis non rapitur ad spem salutis, dum eius in cruce considerat corporis dispositionem, videlicet caput inclinatum ad osculandum, brachia extensa ad amplexandum, manus apertas ad largiendum, latus apertum ad diligendum, pedes affixos ad nobiscum commanendum, totiusque corporis extensionem, ad se totum nobis impendendum? Sic extendente Moyse manus in modum crucis, Israël Amalech superat. In hoc signo crucis, vicit Constantinus Magnus Maxentium, quod tam Hieronymus, quam Ambrosius libro 9. cap. Eiusdem, veridicum esse autumant. Hæc crux iacentium erectio, stantium firmamentum, baculus debiliu, pastorum virga, conuertentium manu ductio. Hæc sanitatem restituit, benedictionem impendit, discernit à perfidis, liberat à periculis, hostes expellit, victores constituit. Crux mysterium fidei, clavis scientiæ, forma iustitiæ, magnificentia regum, gloria sacerdotum, inopum sustentatio, pauperum consolatio, cæcorum dux, claudorum baculus, spes desperatorum, & secundum Innocentium 3. resurrectio mortuorum. Quæ omnia nobis ostendit & inculcat lignea illa structura S. crucis, vbi enim Christi signum & forma, ibi ipsius recordatio.

Exod. 17.

Eutropius lib. 11. chronicarum.

MELCHIADES, alij, MILTIADES.

31
Circiter annum 314.

Apher natione & martyr: Sedit annos 3. adijciunt alij annum 1. menses 7. dies 9.

Is san-

Is sanctus PP. ieiunium prohibuit die Dominico & Iouis, quia sacri dies ethnicis. Quod vero Dominico die ieiunandum non sit, docet Augustinus factum & institutum contra impium dogma Manichei, qui Dominicum diem suis sectatoribus ieiunandum præscripserit. Hæc D. Augustinus, epistol. 86. ad Casulanum non ita longè à fine.

Quare Dominico die ieiunare prohibetur.

Sub Miltiade PP. confluit concilium Neocæsariense, cuius meminit Gratianus dist. 16. Est vero ciuitas Neocæsariensis clara nunc Trapezus, imperij Turcici sedes, ante captam Constantinopolim, in provincia Capadociæ seu Ponto. Hanc patriam habuit Georgius Trapezuntius, magnus in omnibus illustribus doctrinis homo: qui ad extremam senectutem omnium & Græcorum & Latinarum litterarum oblitus est: Trapezunti & Pharnaciæ imminent Tibareni, & Chaldæi & Sanni, & minor Armeniæ, & Appaitæ, qui prius Cercitæ dicebantur, &c. ad institutum.

Neocæsariensis ciuitas.

Strabo lib. 11. P. Mela lib. 1.

Quatuor coronati Romæ passi sunt sub Diocletiano imperatore, & tempore Melchiadis PP. cuius etiam tempore floruit Sanctus Sebastianus.

+ coronati s. Sebastiana.

SYLVESTER 1.

32

Romanus natione, patre Ruffino, Constantini temporibus fuit, anno ab vrbe condita millesimo nonagesimo primo: Domini vero anno 339. Sub hoc tandem principe Christiani à tyrannis antea oppressi, non nihil respirarunt. Nam corporis ac animi dotibus cum optimo quoque principe comparari Constantinus potuit: militaris enim gloriæ appetentissimus fuit, in bello fortunatus. Pacem petentibus libenter dedit: liberalibus studiis, vbi per ocium licebat, delectabatur: liberalitate & gratia omnium benevolentiam sibi comparabat. Multas leges rogauit ex æquo & bono, superfluas abscidit, seueras nimium emendauit. Urbem in Byzantij ruinis de nomine suo condens, eam Romæ magnitudine ædificiorum parem facere conatus, secundam Romam vocauit, vt literæ sub equestri eius statua indicabant. Is igitur tantus princeps omnia circumspiciens, omnia considerans, vbi honestatem Christianæ religionis intellexit, qua seruare parsimoniam, paupertate gaudere, mansuetudinem colere, paci studere, simplicitate & constantia vti iubemur, eam ita cõplexus est, vt iturus ad bellum, non alio quàm crucis signo vtetur. Quod sereno celo dum in Maxentiū tyrannum copias mouet, & viderat & adorauerat, astantesque angelos audierat dicentes: Constantine ἐπὶ τὸ τὸν ἕνα, quod etiã fecit, ac tyrannos omnes à ceruicibus populi Romani Christianorumque omnium depulit, maximè vero Licinium, qui Christianos & domo & militia pullos, aut religione, aut carcere

Constantinus Magnus.

M iij (v)

(vt dixi) ad mortem vsq; macerabat, aut leonibus obijciebat, aut suspensos tanq; porcos membratim lacerans dissipabat. Tantum itaque principem ac tam humanum SYLVESTER nactus, relicto Soracte monte, quo à tyrannicis sæuientibus relegatus fuerat, vel (vt quidam volunt) secesserat, Romam veniens, Constantinum erga Christianos bene animatum, promptiorem ad optimè de Ecclesia Dei promerendum reddidit. Nam & pontificibus diadema aureum (vt Platina scribit) distinctum gémis concedebat: quod quidem SYLVESTER aspernatus, tanq; religioso capiti minime conueniens, phrygia mitra & candida tantummodo contentus fuit. Permotus autem Constantinus sanctitate Sylvestri subsidio charitatiuo honorificentius illum donauit, Palatium suum & circumiacentia subiiciens. Hinc iam apparet, Bona temporalia s. r. e. vnde venerint. Illa autem rerum terrenarum (inquit FICINVS) dominatio & administratio, pontificibus accessoria est tanq; accidens, non in quantum vicarij Dei, sed in quantum Constantini Cæsaris hæredes sunt, hæc Ficinus. Constantini mentionē facit D. Ambrosius, hic, vt est de obitu Theodosij Imperatoris, presente Honorio asserit Constantino baptismatis gratiam in vltimis diebus contigisse. Et quod primus Imperatorum crediderit, post se hæreditatem fidei principibus derelinquens. A Constantino autem vsq; ad Theodosij tempus, Imperatores quinque fuerunt: à tempore vero Constantini vsq; ad id tempus quo VALLA vixit, fere 70. interuenerunt. Notiores ergo existimo historiam S. Ambrosij, quam Vallæ, &c.

Hanc Donationē Sylvestrianā auxit CAROLVS MAGNVS, adiiciens Corsicam insulam, & quicquid inter Lucam & Parmam interiacet. Accessit his, Mechtildis comitissæ ditio, quæ moriens, ex testamento legauit s. r. e. quicquid à Pisa amne, & S. Quirico agri Senensis, vsque ad Ceperanum inter Apenninum & mare interiacet. De restitutione alpium Cocciarum s. r. e. per Aribertum facta, vide P. Diaconum lib. 6. cap. 10. Quam eandem donationem Luitprandus confirmauit. Iam & Beneuentanis tandem ducatus accessit. Et postremo vtraq; Sicilia, vltro accessit ad ius s. r. e. sicut & nostra ætate, feudum à Philippo (Caroli 5. filio) Christianissimo rege, recognoscitur. Hac nostra tempestate Pontificiæ ditionis est, Picenus ager, hodie vulgo Marchia Anconitana dicta. Umbria Hetrurix contermina, hodie ducatus Spoletanus, umbria dicta quod hymbribus superfuerit, Flaminia, Aemilia, Latium, cum multo maxima Tusciæ parte. HÆC autem hæreditas à maioribus s. r. e. Pontificibus relicta, in pios vsus distribuenda est, alias nullum adminicu-

Bona temporalia Ecclesie vnde.

Donatio Sylvestriana.

lum præstant diuitiæ ad vitam æternam, inquit D. Ambrosius officio, lib. 2. cap. 4. Cæterum diuitiæ si non magni æstimantur, nihil repugnant Christi doctrinæ, aut summæ in eadem perfectioni. Concilium Romanum sub SYLVESTRO habitum, Canone 4. Redditus s. r. e. in quatuor partes diuidit. Quarum Prima, Cedit Pontifici ad sui sustentationem: Episcopus enim ob iura hospitalitatis temporalia possidet. Et alio in loco Paulus, Hospitalitatem, inquit, nolite obliuisci: per hanc enim placuerunt quidam angelis hospitio receptis. Sed hospitalitatem hic non intellige conuiuia & commestationes (apud quas interdum nec lex Orgia, nec Faunia, nec Licinia locum habent) seu gastrimargiam, sed philoxeniam requirit Dominus. Hospitalitas est, cum vltro & miti animo inducti, nullo nostro commodo illecti, hospites pauperes (non gelasinos, non *συνθροῖους* seu *γελωτοποιούς*) recipimus, Græcis *ἐξυία* dicta. Hospitalitatis meminit D. Augustinus contra hæres. 5. dicens, Disce Christiane, sine discretionem exhibere hospitalitatem, ne fortè cui domum clauderis, cui humanitatem negaueris, ipse sit Christus. Et idem ibidem, Obsecutus Loth angelis tanq; peregrinis, consuetudine hospitalitatis liberatus à periculo ciuitatis, & temporale euasit incendiū, & æternum consecutus est præmiū. Ille homo dicitur esse humanus, qui exhibet se esse hominem, & maxime hospitio suscipit hominem. Atq; vt paucis dicam: Tanta est apud Deum hospitalitatis gratia, vt ne potius quidem aquæ frigidæ à præmijs remunerationis immunitis sit: cum scriptum sit, Quicquid feceritis minimo in nomine meo, hoc mihi factum fuerit, quoniam in paupere Christus est, sicut ipse ait, Hospes fui & non me recepistis.

ALTERA PARS: Presbyteris, diaconis, & omni clero, debetur. Aequum est enim boui trituranti pabulum præbeatur, ob necessitatem scilicet rerum ingruentium, & incumbentium onerum. Nescitis (inquit Paulus) quoniam qui in sacrario operantur, de sacrario cibum habent: Et qui altario deseruiunt, de altario participat. Atque iterum, Et qui altari assunt immolatorum participes sunt. Ita & Dominus ordinauit his qui Euangelion annunciant, de Euangelio viuere. Quis militat sine stipendijs vnquam? quis plantat vineam, & de fructibus eius non edit? quis pascit gregem, & de lacte gregis non vescitur? Præterea, vt sacra Genesios refert historia, Ioseph principatum Aegypti consecutus, subiecit totam terram regionis illius Pharaoni, pro venditione frumenti facta eius incolis: præter terram sacerdotū, quæ à rege tradita fuerat eis. Quibus & statuta cibaria ex horreis publicis præbebantur, & idcirco non sunt compulsi vendere possessiones suas, Ecce sacerdotibus Aegyptijs idolorum cultui mancip-

M iij patis,

Facultates s. r. e. vt dicitur distribuenda.

1. Hebræo. 13.

Hospitalitas quid. Id est, factio moriones.

Humanus quis.

Matth. 25.

1. Corint. 9.

Genes. 47.

patris, & terra à rege tradita fuit: & alimenta quotidiana regia erant
 auctoritate ipsius constituta. Quoniam naturalis lex dictabat etiam
 eis qui verum ignorabāt Deum: sacerdotibus & ministris sacrorum
 esse subministrandam moderatam refectionem. Nōne igitur & veri
 Dei sacerdotibus, officium Ecclesiasticum exoluentibus atque altaris
 ministerium: etiam debetur eodem iure subsidium victus? Rursum,
 in libro Numeri, Legitur Dominus dixisse ad Aharon, Ecce dedi tibi
 custodiam primitiarum mearum. Omnia quæ sanctificantur à filiis
 Israhel, tibi tradidi & filiis tuis, pro officio sacerdotali legitima sem-
 piterna. Quibus verbis significat Dominus se tradidisse oblationes
 filiorum Israhel, ipsi Aharō & filiis eius propter officium sacerdotale,
 quod exhibebatur ab eis tabernaculo Domini. Atqui nouæ legis
 sacerdotes, longe dignius & excellentius officium exhibent altari
 & templo Domini, quàm fecerint veteris legis sacerdotes. Pro il-
 lo igitur officio sacerdotali, æquissimo iure subministranda sunt &
 ipsis necessaria vitæ temporalis subsidia. Non abs re igitur seruator
 noster de decimis sanctiones approbavit, voluit enim, vt qui Euan-
 gelion annūtiarent, ex Euangelio viuerent: Sed vt Christus decimas
 non repudiavit, specialiter enim vsibus sacerdotum deputauit, Ma-
 lach. 3. Sic nec ex decimis opes priuatim congeri voluit, cum auaris-
 tia idolorum seruitus sit. De decimis dandis, extat decretum Rotho-
 magensis concilij. Item, decretum Moguntini concilij. Qualiter dis-
 tribuendæ oblationes fidelium, vide decret. concil. Bracarensis can.
 39. &c. De Rutenorum decimis commentaria ædidi clarissimus vir
 Sigismundus Liberus, Baro in Neyperg, & Guetenhag: Fisci Au-
 striaci præfectus, in hæc verba prorumpens. Vuolodimerus myste-
 rijs viuifici lauacri initiatus, decimas vnā cum Leone Metropolita,
 de omnibus rebus dandas instituit propter pauperes sepeliendos: ius-
 uandos etiam eos, qui numerosam haberent sobolem, quibusue bo-
 na igni absorpta essent, ac subleuandam denique miserorum om-
 nium inopiam, monasteriorum pauperumque ecclesias, & in primis
 propter defunctorum & viuorum refrigerium, &c. Verum hæc pro-
 lixius fortassis prosequimur, quàm methodi ratio ferat.

3.

TERTIA PARS cedat templorum & Ecclesiarū reparationi.
 QVARTAM PARTEM habeant pauperes, infirmi, peregrini,
 & captiui: cuius meminit D. Ambrosius. Vasa sacra (ait) in redem-
 ptionem captiuorum possident Ecclesiam. Et Cyrillus nihil thesauro-
 rum Ecclesiæ referuauit, sed pauperibus distribuit omneis. Paulinus
 cum omnia pauperibus erogasset, seipsum deniq; vendidit, vt viduæ
 cuiusdam pauperulæ filium captiuum, à barbaris hostibus redime-
 ret, ma-

ret, matrisque suæ baculū senectutis redderet. Magna vis eleemosynæ: ^{ελεος}
 Siquidem nutritores suos multa cū fiducia in regnū cælorū introdu-
 cit. Extēde igitur manus tuas (Beatissime pater, qui s. R. Ecclesiæ præ-
 esse & prodesse cupis) non tantum in cælū, sed etiam in manus paupe-
 rum: Si manum in pauperis manus tetenderis, ipsum cæli verticē at-
 tigit, nam qui illic sedet, eleemosynam accipit. Nihil ita gratum est
 Deo quàm eleemosyna. Quare sacerdotes antiquo ritu inugebantur
 oleo, vt & sacerdotium à misericordia inchoaret. Reges etiam vnge-
 bantur oleo. Omnium misereri debes, cū possis omnia. Hoc ipsum enim
 misereri dico, proprium est principatui. Cogita, obsecro, quod mun-
 dus per misericordiam constitutus sit, & imitare Dominum. Misericor-
 dia hominis in proximum suum, Domini autem in omnes homines
 extenditur. Quamuis dominus sis plurimæ terræ, & infinitos rursus
 cubitos possideas, mortuus ad tres aut quatuor redigeris. Nihil ius-
 uant opes diuitem morientem, quas secum auferre nequit: & hoc duntaxat
 accepit lucri, quod cum viueret beati titulum apud adulatores
 habuerit. Misertus non es, misericordiam non conserueris: non aper-
 uisti domum, excluderis regno: non dedisti panem esurienti, non ac-
 cipies vitam æternam: cum scriptum sit. Sicut vultis vt faciant vo-
 bis homines, vos etiam eis similiter facite. Et Apostolus. Qui bene fa-
 cit ex Deo est. Dum nauigas secundis ventis, manum porrige naufra-
 go, & dū bene habitus ac diues es, male affectum iuuato. Opes nō ab-
 sumuntur beneficentia: Dando enim accipitur, & spargendo colligi-
 tur: Et si creatorem irritat qui in pauperem fuerit contumeliosus,
 ergo ille qui colit opus, honorat opificem. Si per inopiā (inquit) Chry-
 soltomus) nihil tibi sit quod offeras ægroto, te ipsum ei exhibe, &
 verborum consolationem offer. Sic enim etiam audies olim, infirmus
 eram, & visitastis me. En caro tua, en frater tuus, habes materiam
 exercendæ pietatis, nihil est quod te excusare poterit. Sed quibus
 dandum sit, audi D. Hieronymum cum seruatore docentem
 & dicentem. Vade, vende omnia tua, & da pauperibus, Pau-
 per non utique, qui mendicitate & squalore coopertus est, & ta-
 men non recedit à vitijs, sed qui bonus est. &c. Turpe non est
 esse pauperem, sed non æquo animo ferre paupertatem: ad propo-
 situm. Misericordes in pauperes extiterunt (beatissime Paule)
 Gregorius, Iudocus, Sixtus, & omnis sanctorum Pontificum al-
 bus, insistas tu illorum vestigijs, imo etiam Christi. Non ordinauit
 Deus his qui Sanctæ Romanæ Ecclesiæ præsunt, de huius Eccle-
 siæ bonis quærere delicias aut ornatum, sed viuere, ait Paulus 1.
 Corint. 9. Sint alimenta corporis hæc bona, non irritamenta gulæ,
 aut

Numeri 18.

Decime.

Decime Ru-
tenorū pro-
pter quid in-
stituta.

Lucæ. 6.

Pauper quæ-

aut incentiua libidinis, sint quibus tegamur, non quibus ornemur, &c. Valeant igitur recentiores impudentes cataphronetæ & Momi, ^{Hoc est, con- temptores.} Nycticoraces lucifugæ, infelices Verpi Veneris sandalium calumniantes: valeant, inquam, scripturarum deprauatores & raptores, qui S. R. E. suæ olim matri, dente plus quàm Theonino detrahunt, & furiose in illius donationem inuolant, Ad reliqua Syluestriana instituta progrediamur.

^{Feriarum in- stitutio.}

Idem PP. Syluester, vanorum decorum memoriam abhorrens, dies hebdomadæ quæ antea nominibus, Solis, Lunæ, Martis, Mercurij, Iouis, Veneris, & Saturni dicebantur, ad numerum feriarum digessit: Feriarum meminit Betleemites (Hedibæ q. 4.) in hæc verba prorumpens. Vna sabbati dies Domina intelligenda est: quia omnis hebdomada in sabbatum, & in primam & secundam, & tertiam, & quartam, & quintam, & sextam sabbati diuiditur, quam ethnici idolorum elementorum nominibus appellabant, hæc ille. Alias Feriæ sunt dies festi, à feriendis victimis (vt dicit Pompeius) dictæ.

Quo tempore SYLVESTER eius nominis primus, Apostolicam tenuit Sedem, Arrianistæ (Trinitarij hæretici) stygijs sese extulere vndis, circiter annum Christi 324. Barptolomæus Carranza, ^{Arriana fax & triformis bestia pestifera.} scribit hanc hæresim tempore Iulij I. inualuisse. Diuersas substantias Patris & Filij & Spiritus sancti asserunt, minorem Filium Patre, Spiritum quoque sanctum minorem Patre & Filio, ad suam perniciem sinxerunt. Filium Dei docuerunt iuxta perfectissimam naturam fuisse creaturam Arrianistæ: Et perfecto nullum aliud est verbum, ex quo pestilentiores hæreses sunt exortæ, quàm ex verbo, SVM. Hinc enim Arrij vox illa erat, quando non erat, inde Sabellij error, inde Macedonij in Spiritum sanctum blasphemia, per quos pestifera illa bestia, quæ per Arrium primum quasi de inferis caput extulit, triformis apparuit, vt aliorum multorum hæreticorum insaniam præteream, qui per solum verbum SVM, fuere seducti. Id verum esse comperiet, qui antiquorum historias euoluere voluerit. Is Arrius in Alexandria (teste D. Hieronymo) scintilla fuit, sed non in herbis necata hæresis, mirum in modum proserpsit: non solum Orientis sed & Occidentis pariter turbans Ecclesias: Durauit plus 100. annis. Tandem hæreseos prodromus Arrius, diuino supplicio Bisantijs crepuit, (nullum enim flagitium Deus sinit impunitum) cuius intestina, credo in portentum, defluerunt in latrinam, vt significaretur sæculis præcipitantibus Mahometistas lunigeros (Arrij proluuiem scedissimam) ibi regnuros esse. De Arrij obitu, Ambrosius de fide lib. 1. cap. 9. sic scribit, Crepuit enim Arrius, sicut de Iuda Petrus Apostolus dixit.

Quia

Quia possedit agrum de mercede iniquitatis. Non est fortuita mors ^{Astor. 2.} vbi in sacrilegio pari pœnæ parile processit exemplum, vt idem subirent supplicium qui eundem Dominum negauerunt, & qui eundem Dominum prodiderunt, hæcenus Ambrosius. Placet referre de Arrianistis historiolum, nostris recentioribus Arrianis in confusionem: Deuterius episcopus Arrianorum, baptizans quendam Bisantijs nomine Barbam, dum contra regulam fidei minorem Patre Filium & Spiritum sanctum asserens, diceret, Baptizo te Barbas in nomine Patris per Filium in Spiritu sancto, subito aqua disparuit, &c. Arrianam hæresim ^{Recentiores Arrianistæ.} nostris temporibus resuscitauit Fraciscus Stacarus, contra Andrea Musculum Francfordiensem (cis viadrum) concionatorem, scribens Christum iustificasse genus humanum iuxta solam humanam naturam, &c. Reliquit hæresiarcha Arrius se EVNOMIANVM corpore & anima verè leprosum, dicebat: Per omnia dissimilem Filium Patri. Idem ^{Arrius tradus} Eunomianus affirmat: Quod sola incredulitas sit peccatum, & nullum esse aliud peccatum præterea: hunc Eunomiani articulum resuscitarunt nostra tempestate Lutherus (in libro de libertate Christiana) & Melanthon, in annotat. in Ioannem cap. 16. &c. contra Eunomianum scripsit Basilius & Gregorius Nazianzenus. HUNC Eunomianum subsequuti Macedoniani hæretici, Arrianizarunt similem quidem ^{Recentiores Eunomiani} Filium Patri per omnia, sanctum vero Spiritum cum Patre & Filio nihil habere commune, & per hoc negabant Spiritum sanctum esse Deum, Ruff. 1. cap. 25. &c.

Sub SYLVESTRO I. Pontifice Romano, Nicænum concilium (Episcoporum 318.) congregatum est, in quo Arriana monstruosissima hydra, anathemate percussa est. Quantæ vero auctoritatis fuerit hæc sancta synodus, testantur scripta Gratiani (distinctio ^{Concilium Nicænum 1. principale.} ne 15.) cuius dogmata quasi Evangelica recepta sunt: Item, Theodosij primi, & Valentini principum commendationes. ^{C. de sum. tri. lib. 2. paragrapho 12.}

Concilium prouinciale Elibertinum Hispaniæ circa Syluestri I. PP. & Nicæni concilij tempora celebratum, cui interfuerunt 19. episcopi.

Eodem tempore, concilium prouinciale Arelatense 1. & 2. in Gallicijs celebratum. Item, Carthagenense 1.

Idem SYLVESTER PP. rogatu Constantini, diuo Petro Apostolo ^{F. Vincula Petri.} constituit celebritatem, quæ ad vincula nuncupatur.

Floruit circa hæc tempora, Athanasius Alexandrinus, anno 334.

Claruit L. Firmianus, anno 320.

Emicuit Methodius, Tyri episcopus, anno 330.

S. Maximini potētissima vetustissimaque Benedictinæ professionis ^{Abbatia Treuerica S. Maximini.} Monachorum Abbatia, extra vrbis Treuericæ nigræ vel Martiæ portam ^{in ipso}

^{Euseb. II. 10. cap. 12. Eccl. histor.}

in ipso campo Martio, fundatur anno Domini 333. Imperij videlicet Constantini Magni 23. Plures enim tunc viri homouiaſtæ ceperunt querere & amare ſecellus. **TREVERIS** autem vetuſtiſſimum Germaniæ oppidum, priſtinæ famæ non cedit: hic inſignis olim cognoſcendarum cauſarum P. Romani curia, cuius in Floriano meminit Vopiſcus.

Treueris.

Sedit autem **SYLVESTER**, annis viginti tribus: obdormiuit pridie calend. Ianuar. Anno ab vrbe condita 1091. Vacat Sedes di. 15.

MARCUS.

33

Romanus natione, patre Priſco, temporibus Constantini: Sedit an. 2. menſ. 8. di. 21. Vacat ſedes di. 15.

Symbolum Miſſæ internum.

Is PP. ſacro decantato Euangelio, Symbolum fidei canit in Eccleſia præcepit: Quia fides fructus Euangelij, & quod corde creditur ad iuſtitiam, oris confeſſione reſonet ad ſalutem. Sed fortè Symbolum & reliqua eccleſiaſtica cantica in Miſſæ ſacro, ſcripturam eſſe negabis. Dic ergo, Paulus quid ſibi vult ad Ephelios cap. 5. dicens. Implea mini Spiritu ſancto loquētes vobiſmetiſiſ, in hymnis, & canticis ſpiritalibus. An prohibebis quatuor in Apocalypſi animalia, & 24. ſeniores habentes coram agno citharas & phialas aureas plenas odoramentorum, quæ ſunt orationes ſanctorum, ne canant & dicant. Dignus es Domine aperire librum & ſoluere ſignacula eius.

Cātus S. E. non cōtemnendus. Apocaly. 5.

Cōſecrator PP. quis.

Idem Marcus PP. Epilcopo Hoſtienſi conſecrandi Romanū Pontificem, facultatem conceſſit.

Quid amplius ſub illo pontifice actum, reſert hōſtoria tripartita lib. 4. cap. 1.

Iuuenius Poeta Chriſtianus.

Claruit ſub eodem PP. Iuuenius preſbyter, natione Hiſpanus, è nobili proſapia genitus, qui tetreuangelia hexametris verſibus ferè ad verbum transferens 4. libris compoſuit.

IULIUS I.

34

Romanus natione: Sedit ann. 15. de quo habes hiſtor. tripartita, lib. 4. cap. 4. Vacat ſedes di. 25.

Tria cæmiteria & duas baſilicas in VRBE conſtituit.

Eufrata hæreticus. Recētores Eufratae cōſecrarij. Serueti error.

Sub IULIO PP. Synodus Coloniensis celebrata contra Eufratam blaſphemum & hæreticum: Negabat Chriſton Deum. Eandem blaſphemiam reſuſcitauit hiſce deploratiſſimis temporibus Seruetus, negans Deum eſſe trinum, & alia plæraque eiufdem generis ſimilia. Et Mathias Flaccus Illyricus, tantę impietatis homo, vt omnium hæreſum lernam atque colluuiem in illo latere videantur: Negat vſquam in ſcripturis ſacris vocabulum, ὁ λόγος, reperiri in tali ſignificatione,

catione, vt perſonam Trinitatis diuinæ ſignificet. Hæc de Flaccio, P. Melanthon, in ſua epiſtola ad Barbenſem concionatorem M. Vuarnerum.

LIBERIVS.

35

Romanus natione, temporibus Conſtantij, filij Conſtātini magni relegatus eſt in exiliū iſtud procurante Conſtantio, quoniam hæreſi Arrianæ nullo modo conſentire voluit: Sedit ann. 6. menſ. 3.

Aetiani Soli fidenſes hæretici.

Sub illo, irrupit in vineam Zebaoth, Aeriſus hæreſiarcha. Dicebat nullum peccatum quantumlibet graue imputari homini habenti fidem, Recruduit illa hæreſis noſtra tēpeſtate, à Luthero excucullato euocata è ſtygijs vndis, contra id quod ſcriptum eſt Ioan. 3. Niſi quis renatus fuerit ex aqua & ſpiritu, non poteſt introire in regnum cælorum. Et 1. Ioan. 2. Qui dicit ſe in ipſo manere, debet ſicut ille ambulauit & ipſe ambulare. Et alio in loco Dominus. Mandatū nouum do vobis, vt diligatis vos inuicem, ſicut ego dilexi vos. Et Paulus Roman. 8. Si compatimur, & conglorificemur. Item Chriſtus Luc. 9. Si quis vult poſt me venire, abneget ſemetipſum, & tollat crucē ſuā quotidie, & ſequatur me. Adhæc Paulus, 2. Timoth. 2. Si commortui ſumus conuiuemus. Et Roman. 8. Si ſpiritu facta carnis mortificaueritis, viuētis. Et idem. Si complantati facti ſumus ſimilitudini mortis eius, ſimul & reſurrectionis erimus. Et ad Philippenſes tertio capite: Noſtra conuerſatio eſt in cælis. Præterea ad Ephelios 2. capite. Conſedere (inquit Paulus) fecit nos in cæleſtibus, &c. Ex hiſ facile colligitur nulli hominum ſufficere ſolam fidem, niſi ipſemet per Spiritum ſanctum renaſcatur, ambulet in præceptis Dei: Operetur, patiat, crucem poſt Chriſton portet, Moriatur peccatis, Reſurgat, aſcendat in cælum: ſedeat ad dexteram.

Obijcit Solifidenſis.

Fides ſine dilectione informis eſt, & inanis.

Lutherus Germanicus Elias, in præfat. cōmenta, ad Galat. ſic ait. Iuſtitia fidei eſt, nihil proſus agere: ſed ſolum ſcire, & credere, quod Chriſtus abierit ad Patrem, & non videatur amplius. Item ſuper illo: Ego per legem legi mortuus ſum. Ex hiſ ſatis (inquit) intelligi poteſt, hic nihil aliud oportere agi quàm audire ſic geſta eſſe, & indubitata fide apprehendere, eaque verè eſt formata fides. Item ſuper illo: Et nos in Chriſtum Ieſum credimus. Hic (inquit) nihil te moueat impia gloſa ſophiſtarum, qui dicunt fidem tum demum iuſtificare, ſi acceſſerit charitas & bona opera. Hæc ergo quando Lutherus teſtatur, & ἁπλῶς ἡ πίστις, neceſſe eſt, vt credatur eſſe verum, Solam fidem charitate caſam, iuſtificare.

N Reſponſ

Respondet Catholicus.

Fides dilectione formata est Christiana.

Primum Luthericum cauillum conculcatur, 1. Ioan. 2. ubi Ioānes loquitur, Filioli nemo vos seducat: Qui facit iustitiam iustus est, sicut & ille iustus est. Altero cauillo reluctatur Paulus, ad Romanos 2. capite. Non auditores, inquit, legis iusti sunt apud Deum, sed factores legis iustificabuntur. Vltimum Lutheri cauillum lacerat Paulus, ad Galat. 5. cap. dicens. In Christo Iesu neque circumcisio aliquid valet, neque præputium: Sed fides, quæ per charitatem operatur.

Hæc ergo quando Paulus (vas electionis & fortis fidei agonista) testatur, & αὐτός ἐφα, necesse est, vt credatur Apostolum Christi vera dixisse. Quis igitur, non censeat, longè iustius & securius credendū esse Paulo Christi Apostolo, quàm Luthero hæretico, manifesto Ecclesiæ desertori & hosti? An potest quisquam tam cæcus & vecors esse, vt existimet, aut dicere aulit, plus credendum hic esse Luthero veræ fidei Blasphematori, sine omni & scriptura & ratione, inaniter stulta præcipitatione garrienti, & contra totius Ecclesiæ communem sensum & sententiã, fidei detrahenti: quàm ipsi Paulo summæ veritatis Apostolo, & Ecclesiæ Christi, quam non vane columnam & basim veritatis vocat Apostolus, Christi vas electum? Cæterum dogma de sola fide, tam aperte confutatum est iam pridem à plerisque alijs huiusmodi sectarum aduersarijs, adeo validè ac copiose omnia eorum effugia occluduntur & confutantur, vt fortius aut certius de falsitate sua, & de crimine falsi, quo B. Pauli & verba & sensum corrumpunt ac deprauat, cōuinci non possint, Progrediamur ergo vltterius.

Conciliabulum hæreticorum.

Hac tempore concilium prophanum in Nicæa Thraciæ coijt: Inchoatum ab hæreticis contra S. Athanasium.

Concilium Laodicense in fine LIBERII PP. celebratum, circiter annum Domini 364. habent alij 354.

36

FELIX 2.

Anno 359. alij 370.

Romanus natione, à Constantio martyrio coronatus, verè felix & nomine & corona: Sedit an. 1. mens. 3.

Epistola S. Athanasij ad Felicem PP.

Extat Epistola, quam Sanctus Athanasius & vniuersi Aegyptiorum Thebaidorum & Lybiorum episcopi, in sancta Alexandrina Synodo congregati, scripserunt ad Felicem 2. PP. quam libuit adijcere. Ideo (scripserunt) pater beatissime. Quia semper antecessores nostri & nos, à vestra Apostolica sancta sede auxilium hausimus, & nostri vos habere curam nouimus, præfatam Apostolicam &

sum.

summam expetimus iuxta canonum decreta, sedem, vt inde auxiliū capiamus, vnde prædecessores nostri ordinationes & dogmata atq; subleuationes receperunt. Ad eam quoq; quasi ad matrem recurrimus, vt eius vberibus nutriamur. Quoniam non leuibus nos inimici nostri implicuerunt, & quotidie facere moliuntur affectionibus, & apprehendere ac feris nos constringere minantur, nisi eorum consentiamus erroribus. Quod nequaq; vobis inconsultis agere præsumimus. Canonibus quippe iubentibus, abs R. Pontifice nos de maioribus causis nihil debere decernere. Et infra. Nō despexit Deus preces cum lachrymis sibi oblatas seruorum suorum. Sed ob id vos prædecessoresq; vestros Apostolicos videlicet præfules, in summatis arca constituit, omniumque Ecclesiarum curam habere præcepit, vt nobis succurratis, nosq; tuentes, cui omne episcoporum iudicium est commissum, liberare ab hostibus nostris non negligatis. Nam scimus in Nicæa magna synodo 318. episcoporum, ab omnibus concorditer esse roboratum. Non debere absq; R. Pontificis sententiã concilia celebrari, nec episcopos damnari. I T E nūc Apostatici, & cum Luthero vestro Sedem Apostolicam diutius criminamini, atq; horrendo furore dicite. Ipsam Sedem bestia negamus, quæ admodum Lutherus in libro de captiuitate Babylonica turiliter blaterat: Qui liber, omnium quos cōscripsit excucullatus, est perniciosissimus, & maxime exitialis, flammisq; & sulphure dignus: quod in eo, omnium prauorum dogmatum sit teterrima colluies, & tot feruè errata quot sententiæ. Debacchatur siquidem in eo in omnem ordinem Ecclesiasticum tartarea rabie, & in sanctissima Ecclesiæ sacramenta, sacrosanctasq; cōstitutiones summorum pontificū & generalium cōciliorum: nō ratione aut auctoritate graui fultus, sed sola furia sathanica armatus: vt mirum profecto videri debeat: post ædificationem illius libri quempiam voluisse Luthero adherere, & in eius verba iurare. Ita totus ibi in confusissima confusione sua arreptitius est, & planè insanit, &c. Nolo nunc plura referre, ne longius digrediar à proposito.

Qualis sit liber Lutheri de captiuitate Babylonica cōscriptus

S. Ioannes & Paulus martyres, domestici Constantiæ filia Constantini magni, Romæ passi sunt 7. calend. Iulij, Anno Domini 363. S. Ioannes & Paulus.

S. Gordianus martyr, passus est circiter annum Domini 360. 6. idus May.

DAMASVS.

37

Hispanus natione, patre Antonio, Iuliani temporibus fuit: Vir multa memoriæ, ingentis facundiæ, in amicos liberalis, prouincialibus iustissimus. Sedit annos (vt Platina tradit) 19. menses 3.

Circiter an. num. 370.

N ij dies

dies 11. Is Damasus PP. vbi ex sacris ordinibus quinquies habitis, presbyteros vnum & 30. diaconos 11. episcopos 62. creasset, moritur ac sepelitur via Ardeatina cum matre & sorore in basilica a se condita tertio eidus Decembris: Vacat sedes di. 21.

Damaso cahabitauit D. Hieronymus in adolescentia sua, veluti notarius.

Idem PP. primus, Hieronymi scriptis autoritate dedit, cu prius 70. interpretum scripta tantummodo in pretio essent.

Idem sanctus pontifex, adulterij infamatus, de obiectis sibi criminibus publico concilio causam dixit sese purgans, & Concordius atq; Calistus diaconi falsi accusatores damnati ac reiecti ab Ecclesia, &c.

Circa hac tempora concilium Constantinopoli habitum 150. Patrum, contra Macedoniam, cuius supra meminimus; celebratum temporibus Gratiani & Theodosij, & Cyrilli Hierosolymitani: Est vnu ex 4. principalibus concilijs, & quidem proximum post Nicenum. Damasi autoritatem sequuta est prima illa Constantinopolitana Synodus.

Concilium principale.

Sub eodem Damaso; celebratum concilium Valentinum, triginta episcoporum.

Aquileia.

Celebratum etiam hac tempestate Concilium Aquileiese. Aquileia Latina olim colonia, eversa dentio, nec alio hodie insignis magis, quam templo, religione & memoria sanctoru hominu, tum & salubribus piaculis vndiq; mortalibus illuc concurrantibus, & Patriarchatus titulo celebris.

Cantus Ecclesiasticus.

Idem S. confessor DAMASVS multa laude dignus, adiuutus peritorum virorum studijs; choros cantatium ordinauit in Ecclesia: Cantus Ecclesiastici antiquitas ostenditur Philonis & Plinij testimonio, vide Eccl. histo. lib. 2. cap. 17. Derisores ac impugnatore impugnat & prostravit Campensis Eccl. Hierarch. lib. 1. cap. 6.

Exstat epistola Damasi ad Orientis episcopos de damnatione hereticorum.

Apollinarista heretici.

Hac tempestate; circiter annum 378, regnante Valentiniano, Apollinaris Laodicenus (a quo Apollinarista) irrepsit in orbem, Dogmatizat iste hereticus: Christon corpus tantum sine anima suscepisse. Multa nugatur de resurrectione & lege Mosaica. Christi diuinitatis & carnis naturam vnam esse docuit. Theodorus Antiochenae Ecclesiae presbyter, vir morum honestate conspicuus, scientia clarus, & lingua disertus; aduersus Apollinaristas & Anomeos 15. de incarnatione Domini composuit libros. De hac haeresi, vide Hist. Trip. 9. cap. 3.

Floruerunt.

Floruerunt.

Gregorius Nazianzenus, anno 384.

Gregorius Nisenus, anno 380.

Ioannes Ephraimus Syrus, anno 382.

Hilarius Pictaui, anno 371.

Eutropius, anno 370

S. Mariae ad Martyres, Benedictini instituti magnificu canobium infra Treuerim, conuersum & inchoatum est, anno 380.

SYRICIVS.

Romanus natione, Episcopale ministerium u per vniuersalem Ecclesiam, temporibus Valentiniani & Valeris Augustorum, suscepit: Sedit annos 15, menses 11, dies 25, vacat sedes di. 20

38. Circiter annum 389.

Is PP. Digamo sacros ordines interdixit; cuius meminit Augustinus de bono coniugali; cap. 18. Polydor. de inuentor. rerum, cap. 8.

Digami a sacerdotio exclusi.

Idem PP. normam Ecclesiasticam per 16. capita dedit Hiemerio Episcopo Tarraconensi.

Hoc tempore e Vulcani olla sese extulit Iouinianus haeresiarcha, circiter annum 388. Is omnia peccata paria esse dixit. Virginitatem Mariae destruxit, dicens eam pariendo fuisse corruptam. Virginitatem etiam sanctimonialium & continentia sexus virilis in sanctis elis genibus exhibe vitam, coniugioru castorum atq; fidelium meritis adaequabat, ita vt quaedam virgines sacrae, prouectae iam aetatis, in vrbe Roma, vbi hac docebat, eo audito nupsisse dicantur, &c. vt plures Iouinianos errores, omittam.

Iouiniana haeretica.

Augusti. de peccatorum meritis, & remissio. lib. 3 cap. 7.

Circiter annum Domini 398. Vigilantista haereticum hagiomachi haeretici emertere: Mouebant bellum diuis mundo mortuis, superest & hac nostra tempestate, scutura.

Vigilantista haeretici.

Sub Syricio celebratum est concilium Telense, in quo Iouinianistarum haeresis anathemate percussa est.

Eodem PP. in cathedra Petri sedente, habitum est concilium Carthaginense 2. tractans de calibatu sacerdotum & episcoporum.

Hac tempestate, concilium Taurinense celebratum, tempore Sirycij PP. & B. Ambrosij episcopi Mediolanensis.

S. Georgius megalomartyr, cuius manufortissimus Deus Lernam hydram, draconem Lybicum vere contudit, capitis abscissione martyrium consummauit circa annos Domini 391. calend. May. Hunc Graeci appellant Trophaeophorum.

S. Georgius.

Apparitio S. Michaelis archangelii, anno Domini 390. Altera apparitio facta est anno 707, tempore Childeberti regis Fracorum, & Iustiniani Imperatoris.

S. Michaelis apparitio.

N iij S. Alex

S. Alexius. S. Alexius, Euphemiani nobilissimi Romani filius, extremum diem placidissime clausit 16. calend. Augusti, circiter annum Domini 388.

39

ANASTASIUS I.

Romanus natione, temporibus Archadij. Sedit annos 3. dies 10. Vacat sedes dies 21.

Errores Origenis. Sub hoc Pontifice Romano, celebrata est synodus Alexandrina, propter scripta Origenis. Credidit autem Origenes (vt plano sermone pauca referam) animas in cælis fuisse angelos: postquam peccauerunt, deiectas in istum mundum induerunt corpora, tanquam in carceres, pro delicti qualitate: in quibus si noluerint ad meliora conuerti, in alio mundo dæmones fieri: Dæmones quoque si voluerint ad meliora conuerti, in alio mundo vel mundis per supplicia atque tormēta in corporibus erudiri, & rursus ad angelicam peruenire dignitatem. Nos quoque si negligētius non egerimus, in corporibus angelos futuros ait. Animam etiam angelum & dæmonem (quos vnus asserit naturæ, sed diuersarum voluntatum) pro magnitudine negligentiae & stultitiae iumentum posse fieri: & pro dolore pœnarum & ignis ardore magis ac magis eligere vt brutum animal sit, & in aquis habitet ac fluctibus, ac corpus assumere huius vel illius pecoris. Epiphanius in Epistola ad Ioannem Hierosolymitanum episcopum (quam S. Hieronymus à Græco in Latinum transtulit) Origenem hæc sensisse liberè fatetur. Insuper etiam addit: Discipulos suos docuisse, ne quis oret in cælum ascendere; ne peius iterum peccans quam ante peccauerat, rursus præcipitetur in mundum. Propter has namque animarum circulationes diuersos sibi inuicem succedere mundos sensit & scripsit: hæc D. Augustinus lib. 11. de ciuitate Dei, cap. 23. Atque vt paucis dicam. Finxit Origenes ante hunc mundum fuisse plures mundos. Idem diabolorum & damnatorum pœnas cessaturas esse finxit. Errorem hunc Origenianum pessimum Augustinus varijs locis confutat, videlicet, lib. 12. cap. 13. lib. 19. cap. 20. in Epistola ad sanctum Hieronymum, de origine animæ. Sacri etiam canones errorem Origenis inter hæreses damnant. 24. q. 3. c. pe. Sed obiicit Apostolicus. Cur ergo Origenem Bucchingere in superioribus tuis scriptis, & reliquos Patres, tanquam veridicos citasti, quum constet aliquos aberrasse à scopo? Neque istud ipse negauerim. Errauerunt interdum Patres, atque ob id errare permisi sunt, vt homines eos fuisse cognosceremus. Sed quid, si permisi fuerint aliquoties errare, num propterea cæteris, qui rectè dixerunt, nihil authoritatis erit relictum? Absit. Errarunt alii quando Prophetæ, errarunt & Apostoli, neque tamen de cæteris quæ docuerunt,

Quare patres errare permisi.

Errant Prophetæ & Apostoli.

docuerunt, quicquam dubitamus. Nathan (vt non ignorat Vilitigat^{2. Reg. 71} tor) propheta fuit, is tamē consultus à Dauid rege, super opere quod rex animo meditabatur, nū esset ipsum completurus, respondit. Omne, quod est in corde tuo, vade fac, quia Dominus tecum est: An non omnibus perspicuum est, eum Dauid nihilominus errasse? Similiter & alios prophetas aliquando fecisse, scripturæ testantur. Quid igitur? Num propter hos lapsus, nulla cæteris quæ dixerint, fides adhibebitur? Absit. Sed diuinæ pietatis dispensatione factū est, vt ad hunc modum, tam nos quam illi, se cognoscerent homines esse, & à Deo, quicquid rectè dixerint, accepisse: à seipso vero, quicquid aberrauerint. Petrus quoque quum (accepta prius à Deo patre reuelatione) Christo confiteretur esse Filium Dei, verissima dixit. At paulo post, quum eundem à morte studuit auersari, dicens. Absit hoc à te Domine, non mediocriter aberrauit. Quid ergo? Num ob id priorem confessionem eius reijciemus? Nequaquam. Sic pariter & de sacris Ecclesiæ doctoribus contigit, haud absque diuina dispensatione, nempe vt suis ingenijs relicti, nonnunquam in errores inciderint, quum tamē certum sit, quod in cæteris, splendore diuini spiritus illustrati, non nisi saluberrima dogmata, ad maximū Ecclesiæ commodum prodiderunt. Quis ergo negarit hominum errores aliquando cædisse in Ecclesiæ profectum? vide Augustinum (in lib. de vera religione, cap. 6.) & fateberis me vera dixisse. Ecclesia catholica (inquit) per totum orbem validè lateque diffusa, omnibus errantibus vtitur ad profectus suos, & ad eorum correctionem, quum euigilare voluerint. Vtitur enim gentibus ad materiam operationis suæ, hæreticis ad probationem doctrinæ suæ, schismaticis ad documentum stabilitatis suæ, Iudæis ad comparisonem pulchritudinis suæ. Alios ergo mutat, alios excludit, alios relinquit, alios antecedit. Omnibus tamen gratiæ Dei participandæ dat potestatem, siue illi informandi sint adhuc, siue reformandi, siue recolligendi, siue admittendi, &c. Sed obiectabit adhuc excucullatus. Si potuerunt ergo cæcutire, & errore teneri Patres, quomodo vobis (inquit) erit exploratum, quando verum dixerint? Id nimirum fiet mutua vel scripturarum ad ipsum, qui errauit, vel cæterorum Ecclesiasticorum, vel Apostolicarum traditionum, vel generalium conciliorum, vel Ecclesiæ catholice consuetudinum, vel demum horum omnium in simul facta collatione: Nā hæc se ita mutuo fulciunt. Origenes inquit Melanthon, (in quodam opusculo, de Ecclesiæ autoritate, intitulatus) citans Apostolorum & veterum Ecclesiarum exempla & sententias, est testis utilis posteritati de aliquot articulis, de Trinitate, de duabus naturis in Christo, de baptismo infantum, de peccato

Math. 16.

Altera obiectio, & eiusdem remotio.

Originali, de usu canæ (vt ipsi vocant) Domini, & de alijs quibusdã, &c. Emergit igitur minime explodendum esse tam egregium virum de S. R. E. bene meritũ: An nõ hoc bene mereri est, sanctã Triadẽ, Christi naturam, regenerationem que fit in baptismo, peccatum Originale, vsum sacræ synaxeos, inculcare? Errauit ergo vt homo, pertinaciter falsæ opinionioni insistens (quod hæreticorũ est proprium) minime,

Error hominis est, pertinacia hæretici.

Idem Anastasius I. Ne debiles membris aut manci in sacerdotum numero reciperentur, constituit. Quod ex Moses legibus esse dixit, rim, qui mancos procul à sacerdotio esse voluit.

Quomodo non initiari liceat.

Idem PP. stare erecto animo, dum legitur in Ecclesia Euangelion, iussit. Quis iam negarit Euangelion virtutem Dei nunciantem? In eo (inquit Hieron. in Ezech. cap. 1.) nihil est, quod non luceat, & splendore suo illuminet, vt etiam quæ parua putantur & vilia spiritus sancti fulgeant maiestate. Quis ergo apostaticorum, istum exhibitum honorem infringere poterit.

1. Corin. 1.

INNOCENTIVS I.

40

Albanensis natione, sedit annos 15, mens. 2. Vacat sedes di. 12.

Hac tempestate, extulerunt caput in orbem Christianum, hæreses Prædestinatorum & Pelagianistarum. Prædestinati hæretici, ij nec bona nec mala opera curarunt. Hos sequutus Pelagius (in Britania hydra proserpsit) Nouari & Luciferi Euangelion è Cymmerijs tenebris & è stygia palude, reuocauit: Docuit non ex misericordia Dei propter Christon sine nostro merito nos iustificari & seruari, sed ex operibus proprijs & virtutibus naturalibus veram ac solidã coram Deo iustitiam parari: & remissionem peccatorum contingere, non ex fide Christi, sed nostris conatibus. De Pelagianistis loquitur D. Augustinus de peccatorum meritis, lib. 1. cap. 9. Pelagiani (inquit nolunt credere per Baptismum solui peccatum originale, quod in nascentibus nullum omnino esse credunt. Aduersus Pelagium sectæ prodromum, grauisimè scripsit Augustinus (vt partim ostēdimus) impugnavitq; fortiter eius dogma hereticum. Publicè tandẽ hæresiota reuocauit in concilio Mileuitano præsentẽ Augustino. Scribunt quidam, in hæresim Pelagianã Iustinũ Imperatorem incidisse, & ideo iusto Dei iudicio perditum cum amentia vitam finiuisse. Hunc errorem Pelagianum resuscitauit nostra tempestate Viricus Zuinglius, teste Luthe- ro in vltima confessione sua de Eucharistia aduersus Suermeros: Affirmavit autem, quod Numas, Scipio & similes viri ethnici, Deo ad vitam æternam accepti fuerit propter egregias illorum & naturales

Prædestinati Pelagianisti.

Recetiores Pelagianista.

Viricus Zuinglius in lib. de baptismo

virtutes. Afferit inquam, quod peccatum originale sit morbus duntaxat, non verè, aut proprie peccatum.

Idem

Idem INNOCENTIVS PP. Pacis osculum confectis mysterijs, instituit. Osculum autem in vtriusq; sacræ paginæ libris significat vñionem, dicente scriptura, Cantorum 1. Osculetur me osculo oris sui. De osculo charitatis, legimus Geneseos 27. capite. Quando Isaac dixit filio suo: Accede ad me, & da mihi osculum fili mi. De pacis vero osculo, loquitur Paulus ad Romanos scribens, capite 16. Salutate (ait) vos inuicem in osculo sancto, id quod antiquum est. Satis enim constat Hebræos sic consueuisse in osculum excipere hospites, atque hoc pacto salutare adeuntes se. Ad hunc modum Isaac vt vidit puellam Rachel, ore est prius osculatus quàm illi indicaret se eius esse amicum. Et Laban pater ipsius Rachel vt nouit Iacob filium Rebeccæ sororis suæ, complexus est eum ruens in osculum. De osculandi ritu Tertullia lib. ad vxorem altero. Est etiam osculum reuerentiæ, dicente IESU CHRISTO ad Simonem: Osculum mihi non dediti. Hæc autem ex quo intraui non cessauit osculari pedes meos. Ad significandum ergo triplicem pacem temporalem, spiritualem, & æternalem, & ad designandum vñionem diuinitatis ad animam, diuinitatis ad carnem, carnis ad animam, vel vñionẽ qua vnita est Christo humana natura, sancta Ecclesia & fidelis anima. Osculum præbet minister & sacerdos, non osculans osculo adulatorio, quo osculabatur populum Absalon. Non osculo simulatorio, quo Iob osculabatur Amasam. Nõ osculo nephario, quo Iudas osculabatur IESUM. Nec etiam osculo impudico, quo mulier osculabatur iuuenem irretitum. Sed osculo sancto, inquam, quod fit in charitatis & pacis fomentum, de quo Paulus 1. Thessaloni. vlt. &c.

Osculiquia significet.

Luc. 7.

2. Reg. 15.
2. Reg. 20.
Math. 26.
Prouerb. 7.

Idem Pontifex Romanus, Episcopo Rothomagensi, normam ac regulam viuendi, misit.

Hoc tempore S. Hieronymus, Hungarus natione, patria Stridonensis, Romæ græcis latinisq; literis egregiè institutus; sanctioris vitæ causa in Iudæam se contulit, vbi & hebraicam linguam didicit: ita triplici lingua eruditus, de rebus diuinis scribendi onus suscepit, in quo omnes neruos ætatis, industriæ, doctrinæq; suæ contendit: cuius scripta vt sancta, breui post tempore Ecclesia recepit, receptaq; approbavit. Eadem tempestate etiam mellifluus AVGVSTINVS floruit, &c.

S. Hierony.

S. Augusti.

Extat epistola concilij Carthaginensis ad INNOCENTIVM PP. quibus idem pontifex Romanus amanter in Epistola 25. rescripsit, eos confirmans.

Sub hoc Innocentio PP. concilium Meleuitanum contra Pelagianum, huic interfuit Anselmus R. E. Legatus.

Concilium Meleuitanum

S. Ger.

S. Germanus.

S. Germanus episcopus Antifiodorensis, ex humanis ereptus pridie calend. Augusti, circiter annum Domini 422.

S. Simplicianus.

S. Simplicianus episcopus & confessor, carnis ergastulum dereliquit, anno Domini 415. eidibus Augusti, vir diebus & virtutibus matus, sepultus Mediolani.

Roma capta à Gothis.

41

ZOZIMVS aliàs ZOSIMVS.

Græcus natione, regnante Honorio & Theodosio iuniore. Sedit annum 1, menses 2, dies 11, vacat sedes die, 11.

Is PP, Clericos à tabernis exclusit.

Cæcæ paschales.

Idem Zozimus PP, vt Dominicæ resurrectionis sabbato per singula templa cærei paschales candelæ consecrarentur, author fuit.

Exod. 13.

Nec sine grandi mysterio in cōsecratione baptismatis cæreus adhibetur, vt significetur hoc verè agi in baptisate, quod præfiguratum est in transitu maris erithrei per columnam nubis, quæ transeuntibus in terdiu velamento fuit, & noctu syderei splendoris vicem suppleuit: de qua dixit Apostolus, 1. Corint. 10. Vide canones concilij Toletani 4. can. 8. Nec reticendum hic: Lychnum cærei benedicti, Christi animam, cæram corpus, lumen diuinitatem significare. Benedicitur autem cæreus ipse, propter gloriam resurrectionis eius, quem & Pater benedixit super omnia benedictus. Atque tum imprimitur cæreo: thus in modum crucis, per quod significatur, Christon in cruce fuisse sacrificium vespertinum, de quo Dauid, cuius passio & oratio pro nobis vt fumus thuris, ascendit ad Patrem in odorem suauitatis, &c.

Psal. 140. Ephes. 1.

Idem PP, circiter annum 424, episcopo Salonitano quid agere de beat, iniunxit.

S. Albanus.

Sub Zozimo PP, anno 425, S. Albanus episcopus, strenuus athleta Christi, martyrizatus est, vndecimo calend. Iulij, temporibus iunioris Theodosij Augusti.

42

BONIFACIUS I.

Circiter annum 425.

Romanus natione, sedit an. 3, mens. 8, di. 7, vacat sedes di. 9.

Ætas sacerdotalis 30. anni.

Is PP, masculum non attingentem 30, annos à sacerdotio (quod & Fabiano adscribit) exclusit. Quia, credo, ea fuit apud Hebræos (teste Hieronymo, in proemio in Ezechiele) ætas sacerdotalis ministerij, inquit Polydo, de inuento, rerū lib. 4, cap. 8. At ego, propter exēplum Domini Saluatoris institutum fuisse opinor, qui & in ea ætate prædicare cepit. Statutum illud subsequētib; temporibus in Viennensi concilio ad annos 25, mitigatum est.

Sub Bonifacio I, concilium Carthaginēse 7, per 38, episcopos celebratum.

Hac

Hac tempestate D. Hieronymus in Bethleem vitæ cursu felicissimè peracto, ad immortalitatis lauream est euocatus, ætatis suæ anno 91. Quantum hic vita & doctrina iuuerit Ecclesiam Dei, alijs iudicandum relinquo. Siquidem claruit miraculis, & eius scripta omnibus catholicis sunt in precio. Eundem sanctum virum non exiguos lapsus commississe pumilis Brettanus blaterat. Eidem S. Hieronymo detrahit nigellus excucullatus, in suis commentarijs in epistol. Pauli ad Galatas: Sed quos non traducunt apostatici?

CÆLESTINVS I.

43

Romanus natione, alij Campanum ipsum fuisse affirmant: temporibus Theodosij iunioris. Sedit annos 8, menses 10, dies 17, vacat sedes di. 21.

Is, Psalmos Antiphonis interstrinxit.

Idem PP, Introitus, Gradus, Tractus, Offertoria, Cōmunionēs & Missæ augmentatur. orationes MISSÆ inseruit. Quæ omnia, pinguiori Minerua in nostro Tyrociniō præcipitato opusculo tradidimus, super sedendum ergo esse censeo.

Sub hoc Pontifice Romano & Theodosio iuniore Roma. Imper. Concilium Ephesinum, circiter annum 424, cōgregatum est: Vnum ex 4, principalibus, Nestorium absorbit, Synodus illa Ephesina Cælestini Papæ sequuta est auctoritatem, Pighius lib. 4, cap. 14.

Hac tempestate moritur B. Augustinus, qui Arrianorum impietatem, Pelagianorum dementem impudentiam, Manichæorum lasciuientem religionem, Donatistarum sathanicum furorem, virili ausu contudit atque infregit.

Idem PP, Cælestinus, hoc tempore Nouatianos vi VRBE expulit.

Idem CÆLESTINVS PP, per Germanum Antifiodorensē episcopum, quem in Britanniam misit, hæreticis inde fugatis, insulares ad catholicam fidem redegit: Schotisque subinde fidei doctrinam optantibus, palladium episcopum dedit, ac demum eius studio magna pars Occidentis (vt Platina tradit) ad fidem conuersa est.

Hac tempestate, S. patritius Hiberniam, hodie Irlandiam, ad fidem Christi conuertit, circiter annum 433. Hybernia insula est, à Septentrione Hyperboreo alluitur oceano, ab occasu occidentali, à Meridie Vergiuo, ab ortu Hybernico. De Hybernia Mela scripsit. Supra Britanniam IVERNA est, penè par spacio, sed vtrique æqualis, tractu littorum oblonga, cæli ad maturanda semina iniqui: Verum adeo luxuriosa herbis non latis modo, sed etiam dulcibus, vt se exigua parte diei pecora impleant, & nisi pabulo prohibe

prohibeantur, diucius pasta dissiliant. Paret hodie Anglorum regi Philippo inuictissimo; Archiepiscopum habent Armacanensem, Robertum Venantium Scotum, sacrarum literarum doctissimum, &c.

Nestoriani
hæretici.

Sub Cælestino, è stygia palude caput in orbem extulit Nestorius hæresiarcha, qui negabat in Christo vnitum esse verbum humanæ naturæ substantiali vnione, sed tantum adesse verbum, & inhabitare in humana natura, velut hospitem in domicilio, aliam personam car-

Genna. foc.
lib. 7. cap. 32.

nis, aliam diuinitatis, statuens. Idem, Beatam virginem Mariam non Dei sed hominis tantum asseruit matrem: contra id quod dictum est ab angelo, Lucæ 2. Ideoq; & quod nascetur ex te sanctum, vocabitur Filius Dei. Ad Nestorianorum vesanam hæresim explodendam, Synodus Ephesina (cuius supra meminimus) celeberrima, vnanimi sententia (in concessu ac cætu 200. Patrum) decreuit: Quod diua Virgo deinceps Theotocos, hoc est, Dei genitrix siue deipara mater appellaretur. Quam quidem sententiam corroborauit deinde & approbauit quædam synodus, habita temporibus Vigilij PP. Anno salutis 550. Constantinopoli, contra repullulantem ipsius Nestorij hæresim, maximeq; contra Theodorum & eius adstipulatores, qui affirmabant diuam Virginem duntaxat hominem, non etiam Deum & hominem, peperisse. Nestorianæ hæreseos alumnus fuit Sergius, Mahometanæ sectæ primarius prodromus. Hunc errorem Nestorianum, nostra ætate resuscitauit Osiander, Lutheri progenies, in libro cõfessionis suæ. Nestorizans, quod Christus iustificet genus humanum secundum solum diuinam naturam. Sunt præterea inter recentiores hæresiotas, qui cum Melchiore Hoffmanno, Deum ex sanguine D. Virginis natum negant, &c.

Recentiores
Nestoriani.
Osiandristæ

Hoffmannici

44

SIXTUS 3.

Romanus natione, patre Sixto, Valentiniani (vt Platina tradit) temporibus pontificatum iniit: Accersitus in iudicium à Basso quodam, in 57. episcoporum præsentia, ita causam dixit, vt ab omnibus vno consensu absolutus fuerit. Damnatus Bassus calūniator iniquus, annuente Valentiniano, & placidia eius matre, in exilium mittitur, ita tamen, vt vltimo die viaticum ei ob pietatem Ecclesiæ non negatum fuerit eius bona non fisco, sed Ecclesiæ ascripta.

Qui inno-
xio insidia-
tur sibi in-
scius malū
fabricat.

Aiunt Bassum post exilium non multum vixisse: tertio enim mense diem extremum obiit: cuius corpus SIXTUS episcopus linteamis nibus inuolutum, & aromatibus conspersum, proprijs manibus ad sanctum Petrum sepeliuit in oculis parentum. Aedificauit autem Sixtus basilicam B. Mariæ virginis, quæ ab antiquis, Liberij cognominabatur, iuxta macellum Libiæ, Accepit deinde nomen ad Præse-

Maria ma-
ior tēplum.

pe:

pe: postremo vero sancta Maria maior vocata est. Sixtum autem huius templi autorem fuisse, titulus ipse in frontispicio primi fornicis declarat his verbis. Xyxtus episcopus plebi Dei. Per X enim in principio & y scribitur Græca orthographia; Licet nostra ætas consuetudini seruiens, Sixtum scribat per S & iota. Sixtus autem cum omnia quæ habuerat, aut in ædificijs & ornamentis Ecclesiarum, aut pauperibus erogasset, creatis presbyteris octo & viginti, diaconis duodecim, episcopis duobus & quinquaginta, moritur, ac sepelitur in crypta viæ Tiburtinæ apud corpus beati Laurentij. Sedit autem annis octo, diebus 19.

Xyxtus.

Circiter hæc tempora, concilium Rheginense episcoporum 13. celebratum. Item, Agathense concilium in ciuitate Agatha in Gallijs habitum, episcoporum 35. contra clericorum acediam.

S. Hilarius Episcopus Arelatenis floruit Anno Domini 420. Alij 456. VENETIA (temporibus Attylæ) extructa est, magnificentia, opibus, religione excellentissima. Hæc optimis moribus, & virtutibus ac disciplinis prædita. In ea Senatus amplissimus, Respublica florentissima, patres conscripti, & senatores, maiestate quadam augusta, & venerabili, qui cum omnibus gentibus & populis amicitiam, pacem, atq; concordiam perpetuo seruare nouerunt. Quid enim per Deum immortalem vrbibus pace melius iucundiusue? Præterea hic artes omnes liberales, Philologia, Theologia, Leges, cæteræq; artes, & disciplinæ vigent. Sed quid potissimum de nauium maximarum in Arsenali copia? facile est Venetis 600. armatas galeas inde producere in mare, bidui duntaxat spacio, o clafsem insignem & terribilem. Quid de mercatura (pace cæterarum vrbium & ciuitatum dixerim) cum quibus vrbs Venetiarum non contendere tantummodo, sed illas etiam longè superare potest? Quæ maria Venetiani mercatores non nauigant, quas terras ij non permeant, quæ loca tam abdita atque remotissima, ad quæ non accedat atq; penetrent? Quæ per singulos annos suas armatas galeas vel naueis onerarias pro mercibus aduehendis vel alijs deferendis necessitatibus transmittit, sex in Alexandriam, duas in Damascum, duas in Barytum, duas in Barbariam, duas in Cõstantinopolim, duas in Ioppense (olim Iapha) portum; duas in Angliam, &c. Quid igitur illa nobilior? Quæ omnium iudicio atq; consensu merito dicitur Maris regina, orbis consilium; regum, principum, & omnium gentium, profugium. Libertatis patrona, iustitiæ parens, religionis mater, fidei columen, Italiæ splendor. In qua omnis illa Spartanorum, Atheniensium & Romanorum sepulta potentia & gloria reuiuiscit. Quid illa clar-

S. Hilarius.
Venetie de-
scriptio.

O

rius

rius atq; præstantius: quæ nulli subdita neq; obnoxia, sed sibi cum la-
tissimis terminis subditas habet regiones & ciuitates, Paduam videli-
cet magnam, non tam nobilissimo Pado (fluuius Phætonico qui eam
præterfluit) q̄ Arciepiscopali sede, & antiqua ac famosa vniuersitas
te claram, VINCENTIAM dehinc, Veronam, Brixiam atq; Perga-
mum vrbes, tum populosas, tum opulentas, tum plurimis comitatibus
terriscq; finitimis viniferis, fructiferis, gleba, piscuosisq; aquis su-
perbas. Quis lacum Benacum (Gardæ lacus longus 14. miliar. Ger-
mani, in latitudine 1. miliare Germanicum excedit) magnum & nobi-
lem vidit & nō obstupuit: vtpote qui vndiq; fortissimis & amenissi-
mis castris, castellis, & oppidis, & hijs multis circūseptus refulget, præ-
sertim firmissimo castro Pithera munitus, & insula tutissima pulcher-
rimaq; Sermione, vbi veterū adhuc latibula & cōfugia subterranea
videtur. In pontū autem fretūq; eius rimaturus Domini amplitudis
nē, si eueharis, o quantū mirabere: o quorsum fereris: nā Histriā mox
attingit & Dalmatiam sua potestas, atq; Schlauniam. Inde in Græ-
ciam vsque se porrigens, Candiam, Cyprumq; regales insulas possi-
det, vt interim consulto præteream, Parentinam ciuitatē, Durazum,
Zarā, Corfunam, & Naxum insulam: Hęc (qua nihil illustrius) am-
plissima ciuitas legibus suis viuunt, moderaturq;. Ducē habet Marcū
Antonium (miro populi applausu, anno Domini Saluatoris 1553.
exoptatum) ex Treuisanorum familia. Hic portus tutissimus, confu-
gium & receptaculum est omnium mercatorum, diuitum ac pauper-
rum, scola & magistra omnium virtutum, exēplar & lumē bonorum
morum, decus & ornamentū totius Dalmatiæ, Illyrici, Adriatici, Ae-
geiq; maris. Quid de magnificentia & humanitate dicam: quia quan-
to plura de his proferrem, eo maiora mihi proferenda essent: Crede-
rem equidem mihi potius diem quàm materiam defuturum. Sed no-
lo in re aliena longior esse, ad propositum regredior, quod meo mag-
is alludit instituto. Nec me latet quàm fuerim in huius vrbs descri-
ptione prolixus, Verū quoniam totius Adriatici maris caput est,
libuit illam accuratissimè depingere.

45

LEO I.

Tuscanus natione, patre Quintiano, eo tempore fuit, quo Attyla à
pugna Catelaunica rediens, in Pannonias cōparatis magnis copijs, Ita-
liā hostili manu ingressus, ac primo Aquileiā in limitibus prouinciæ
positam, triennio obsedit. Verū cum iam desperatis rebus in eo esset,
vt statua moueret, vidissetque ciconias ex vrbe in agros pullos suos
deferentes, auspicio motus, adhibitis machinis, miseram ciui-
tatem acriter oppugnatam, tandem capit, diripit & incendit:
nec

nec vlli generi hominū parcit, flagellum Dei se vocitans. Inde Hun-
ni veluti ruptis claustris per totam Venetiam sese effundentes, vrbes
omnes occupant, Mediolanum ac Ticinū diripiūt. Iturus deinde Ro-
mā infestis signis, cū eo loci confedisset, vbi Mintius Padū influit, am-
nem traiecturus, vir sanctissimus LEO pontifex calamitatē Italiæ &
vrbs Romæ miseratus, adhortante etiam Valentiniano, ei fuit ob-
uiam, persuadetq; Alarici exēplo, qui statim Dei iudicio post captam
vrbe mortuus est, ne vltra progrediatur. Monitis pōtificis optimi ob-
tēperans Attyla, quod dū simul loquerētur, cernere duos viros supra
caput suū strictos tenētes gladios, ac mortem minitātes, nisi pareret,
vilis est. Quid obsecro vnquā crudelius natura creauit Attyla Hun-
norū rege: attamē tyrānus ille Leonis victus sanctitate, Romanis pa-
cem reddidit, & ex atrocissimo humaniq; cruoris hoste appetentissi-
mo, vnus hominis precibus mitissimus est factus: trucem barbari re-
gis animum terruit, ac fregit, quem Romanæ vires nec frangere nec
terrere potuerant. Nec minus valuit nomen probitatis Benedicti ab-
batis apud Totilam Gothorum regem præferocem. Diuus item Gre-
gorius potuit Gothos ipsos, iam Arrianos factos, bonis monitis ab er-
rore reuocare: potuit & idem Anglos sic emollire: Parcat pius lector
meꝝ exemplorum inductioni, Quid enim magis mouet cum rudium
tum prudentium animos quàm exempla?

Idem Leo
Gericum
mitigauit.

Leonis PP. sanctitas tanta fuit, vt in concilio Chalcedonensi sum-
ma patrum omnium concordia, ter sanctus acclamatus sit: Creauit
ex institutione sacrorum 81. presbyteros. diaconos 31. episcopos 86.
Sedit annos 21. mē. 1. di. 13. resolutus 4. eidus Apri. sedes vacat di. 8

Hic sanctus pōtifex, Acephalorū hæresim multis epistolis ad Chri-
stifideles scriptis, acerrimè confutauit. Ideo vocati acephali, quia sine
capite, hoc est, qui ducem quem sequantur non habēt: Hi concilium
Chalcedonense improbant, proprietatem duarum substantiarū in
Christo negant, vnā tantum in eiusdē persona naturam predicantes:
Quid hoc aliud quàm negare Christon in duabus substantijs esse ad-
dorandum? Quàm negare inquam in eo duas naturas, sed vnicam
ex deitate & humanitate mixtam?

Acephali se-
ctarij, citri-
ter annua
450.

Idem Leo PP. supplicationes siue rogationes primus confirmauit:
quas Latini Graiam sequuti vocem, Letaneias dixerunt. Cuius instituti
meminit D. Hieronymus super Zachariam dicens. Holda interpre-
tatur deprecatio Domini, quod græcè significantius dicitur λιτανείας,
valetq; apud Latinos tantum quantum supplicatio, hæc ille. Inter
λιτανείας autem & ερομολογίαις hoc differt, quod exomologeses pro sola
peccatorum confessione agantur, Letaniæ verò indicuntur propter

Litaniæ ro-
gationales
qui seruātur

O ij rogandum

rogandum Deum, & impetrandum in aliquo misericordiam eius. Olim letaniæ istæ valde religiose agebantur: ita vt non solum ab esu carniū, sed & ab omni commellatione penitus abstineretur, & populus cum clero, vestibis preciosis depositis, in sacco & cinere procerderet, pedibus discalceatus, in commune dicentes Kyricleyson, Et cum contritione cordis Deū exorantes, pro peccatis, pro pace, pro peste, pro cōseruatione frugū, & pro ceteris necessitatibus, suspicientes in cælū, vnde quicquid est boni, à patre luminum descēdit, & vocatis & imploratis gloriosissima Dei matre, & omnibus sanctis in precum suffragiū. Sic legimus anno 30. imperij Theodosij, terrē motus magnos fuisse Cōstantinopoli, per 4. menses, sed letanijs peractis, promiscuū vulgus comitante episcopo Proculo, cessauit quassatio. Ecclesiæ letaniæ fundantur, Luc. 18. 1. Thessalonic. 5. Vim letanię Deo esse gratam, ostendit Tertullianus in Apolog. cap. 3. 39.

Eutychni hæretici. Hac tempestate, circiter annū 453. Eutychni prodierunt, quorum antesignanus Eutyches Constantinopolitanus: Afferebant, Christon post humanam assumptionem, non duabus naturis constituisse, sed sola diuina fuisse contentum. Eandem hæresim resuscitauit hisce deploratissimis nostris temporibus Caspar Schuenckfeldius, in libello Latino de duobus statibus Christi: Affirmans, quod posteaq̃ Christus ascendit in cælum, humana eius natura sit conuersa in diuinam. Idem Dimeritæ. fenserunt Dimeritæ hæretici, &c. Idem Eutyches, dixit. Corpora nostra post resurrectionem vento aëreque esse subtiliora, & sicut iubar solis videri potest, & palpari non potest. Sic nostra corpora visibilia esse, sed impalpabilia: illud in adiutorium sui erroris assumēs, quod ait Apostolus, 1. Corin. 15. Caro & sanguis regnū Dei non possidebunt, nō intelligens quia caro in scripturis varias habet significationes. Aliquādo enim carnis nomine ipsa cōditio humana designatur, sicut Genes. 2. scriptū est: Hoc nunc ex ossibus meis, & caro de carne mea. Aliquādo fragilitas eiusdē carnis, sicut per Psal. 77. Psalmistā dicitur: Et recordatus est quia caro sunt. Aliquādo ppago cognationis, sicut ait Apostolus Galat. 1. Continuo nō acquieui carni & sanguini. Et Dominus, Mat. 16. Caro & sanguis nō reuelauit tibi. Aliquādo carnis nomine peccatum designatur, sicut ait Dominus ad Noë, Gene. 6. Nō permanebit spiritus meus in homine in æternum, quia caro est, id est peccator. Et apostolus ad Roma. Vos autē non estis in carne, sed in spiritu. Nisi enim in carne essent, epistolas eis non mitteret corporaliter. Sed in carne non esse dicuntur, quia carnalibus peccatis nō succumbebant. In eo ergo quod ait Apostolus, 1. Cor. 15. Caro & sanguis regnum Dei non possidebūt, non naturā hamana negauit esse resurrecturā (quādo & Christus

Christus ostendit fixuram clauium Thomæ) sed peccata eiusdem carnis regnum Dei possidere non posse confirmauit. Quod secutus Apostolus exposuit, dicens: Neque corruptio incorruptelam possidebit. Ibidem Resurgent igitur corpora nostra immortalia & incorruptibilia, non tamen inuisibilia & impalpabilia, istud confirmante Hiobo, qui ait: Credo quod redemptor meus viuūt, & in nouissimo die de terra resurrecturus sum, & rursus circundabor pelle mea, & in carne mea videbo Deum. His contra Eutychnen dictis, ad alia progrediamur.

Concilia.

CHALCEDONENSE, vnum ex 4. celebratum præsentibus 630. Patribus, Leonis 1. & Martiani Imperatoris, contra Acephalos, & Eutychianos hæreticos.

ARAVSICANVM, de libero arbitrio tractat.

VASENSE, Episcopon 18.

CARPENTORACENSE,

TURONENSE prouinciale.

ARELATENSE, episcoporum 34. Strabo Arelatē, iuxta Rhodanum sitam amplissimo emporio insignem esse scribit. Hodie Honorato & Hilario sanctissimis præsulibus suis, clara est, &c. Arelatū oppidum.

S. Virgines 11000. coronam martyrij promeruerūt apud Coloniā Agrippinā 12. calen. Nouembris, circiter annū Christi 450. 11000. Virgines.

Septem dormientes in Epheso expergefati, anno Domini 448. Septem dormientes.

Trāslatio, corporis S. Martini facta est anno 14. Leonis 1. PP. anno videlicet 64. ab obitu ipsius sancti viri. Fuit is sanctus Martinus Sabariæ Pannoniorum oppido ad fluuium Raab (non adeo procul ab Austria) oriundus, sed intra Italiam Ticini alitus parētibus secundum sæculi dignitatem non infimis, gentilibus tamen: Pater eius miles primus, post tribunus militum fuit. Ipse armatam militiam in adolescentia secutus, inter scalares alas sub rege Constantio, deinde sub Iuliano Cæsare militauit: non tamen spontē, quia à primis ferē annis diuinam potius seruitutem sacra illustris pueri inspirauit infantia: Electus est in episcopum Turonensem circiter annum 450. Obdormiuit feliciter in Domino, anno ætatis suæ 81. sui episcopatus 36. Gregorius in libro historiarum, scribit ipsum tantum præfuisse annis 26. mens. 4. di. 17. Post Christum verò natum 486. tertio eius Nouembris, Archadio & Honorio Imper. De miraculis quę sanctus Martinus in vita sua & post mortem operatus est, iusta conscripta sunt volumina: Videat candidus lector, quæ S. Paulinus Nolanus episcopus scripserit. Videat item, volumina 4. quæ S. Gregorius episcopus Turonensis 16. post B. Martinum, tradidit.

HILARIUS.

46

Sardus natione, ex patre Crispino: sedit an. 6. mens. 3. die. 10. vacat sedes die. 10.

Sub hoc celebratum concilium Romanum 50. ferè episcopôn. Item, Tarraconense, anno sexto Theodorici regis Hispaniarum.

Idem PP. Pontificatum noluit esse hæreditarium. Neq; enim votis pontificiam dignitatem quærendam esse censemus, Verè pōtifex, qui bonis moribus, meritis & omnium suffragijs præluceat: Verè nobilis, quem virtus nobilitat, iuxta illud,

*Sed licet auratos tibi purpura vestiat artus,
Sic bene compositis littera picta notis:
Et quamvis cultu possis non vilis haberi,
Haud tamen id satis est, in meliora feras.
Non ebore & gemmis, non auro vera paratur
Nobilitas, aliquid maius habere decet.
Nam virtutis opes tantum ornamenta putantur,
Quas fortuna sua, datq; rapitq; manu.
Hæc igitur nequeunt generosum reddere quenquam,
Causam in se virtus nobilitatis habet.
Nobilis est solus, virtute insignis & arte,
Virtus nobilibus clarior vna viris.*

Hac tempestate in Viëna Austriaca episcopatus erigitur, primum locum in episcopatu sortitus est S. Mamertinus.

Corpus S. Marci Euangelistæ, de vrbe Alexandria (cuius ciuitatis meminit Egesippus lib. 10. Diodorus lib. 17. Plinius lib. 5. celeberrimum hodie omnium propè Europæ nationum emporium, Indicas merces Arabico sinu & Nili fossis varijs excipiens, & in omnes mediterranei maris oras distribuens) ad ciuitatem Venetiarum translatum est, circiter annum 465. Sabellicus, Ennead. 8. li. 9. reijcit illud ad tempora Paschalis. 1.

47

Circiter annum 471.

5. Ecclesie in vrbe Roma

SIMPLICIUS.

Tiburtinus natione, ex patre Castino: sedit ann. 15. mens. 1. die. 7. vacat sedes die. 26.

Is PP. Urbem in 5. Ecclesias distribuit: Quarum prima, Petri, Altera, D. Pauli, Tertia, Laurentij, Penultima, Ioannis Laterani, nunc in vrbe prima, Quinta, Mariæ maioris.

Idem Simplicius PP. neminem hominum ad sacerdotium cogendum esse censuit.

A laicis Ecclesiasticum beneficium recognosci noluit.

FELIX 3.

48

Romanus patria, ex patre Felice, attauus S. Gregorij, postea præfuit

fuit vsq; ad tempora Theodorici regis, è viuis excessit. Sedit ann. 8. mens. 11. di. 17. vacat sedes die. 6. Vide Eua- griu 3. ca. 18.

Templa dedicare episcopos, diemq; illum dedicationis anniuersariam esse iussit: & illud ex imitatione Hebræorum, qui eum quoque diem (testatur Iosippus) festum agebant, Polydor. de inuentoribus rerum, lib. 6. cap. 8.

Idem PP. accusato inducias ad respondendum indulgit.

Tempore Felicis, cōcilium Tarraconense prouinciale celebratum est. Habet nostra tempestate Tarraconensis Hispania, à Septentrione oceanum Cantabricum, ab occasu occiduum habet, Lusitaniam Bæticamq; à meridie mare Ibericum, siue nostrum: ab ortu Pyrenæos montes ac Galliam. Hanc secatur amnis Iberus. Tarraconensis Hispania

GELASIUS.

49

Apher natione, ex patre Valerio, vir sanctus atq; plurimæ sapientia, cōsilio sagax, pacis amator, delinquentibus clemens, castus, pudicus, eleemosynis largus: temporibus Zenonis Augusti, ad quem PP. confugit Ioannes Alexandrinus episcopus. Sedit an. 4. Cornipolitanus, habet annos 6. menses 8. di. 18. vacat sedes di. 7.

Is PP. collectas & gradualia (vt Volaterranus vult) instituit. Alij, preces istas intensas & energiticas, Cælestino 1. adscribit. De efficacia orationis, quis, ad quem, quid, ubi, quomodo, & quando oratio fieri debeat, in nuper diuulgato Tyrocinio meo satis superque ostensum est, prudens ergo prætereo. Sed interim non reticendum semper collectas in numero impari fieri debere, vnica vel tres, quia vel propter vnitatis sacramentum vel mysterium indiuiduæ triadis. Quinq; adhuc vel septem propter quinque partitam Domini passionem, vel spiritum gratiæ septiformis. Binarius autem numerus ab vnitate recedit, & ab eo cæteri diuisibiles numeri sortiuntur originem. Collectæ.

Idem PP. Canonem & Præfationes sacræ synaxeos, canticis miscuit. Canō adactus.

Hac tempestate seuus Vuandalorum rex Honorius, Arrianorum applausu & fauore, in fideles gladio flammaq; sæuendo fatigatus, 4965. homines Christianos relegans, ecclesias & bona Arrianis tribuit. Possent nostrates similia facinora vel etiam digitis demonstrare, sed quādo inuidiosa sunt, iudicium permitto lectoris arbitrio. Persecutio.

Illis temporibus Epauense concilium prouinciale celebratum est, cui interfuerunt 70. episcopi.

S. Remigius episcopus Remensis, tempore Clodouei 4. regis Gallorum, circiter annum 490. in Gallijs claruit, vide Robertum Gasguinum lib. 1. de gestis Francorum. S. Remigi.

Seccingese cœnobium 8. canonissarum, fundatum est anno 495. Seccingese cœnob.

O iij à S.

à S. Fridelino Scotorum regis filio.

ANASTASIUS 2.

50

Circiter an
num. 458

Romanus natione, ex patre Fortunato, temporibus Anastasij Imperatoris; Sedit an. 1. mens. 11. di. 24. vacat sedes di. 6.

Hunc Anastasium 2. quidam Acacio (qui viscerum egestu poenas luit) fauisse blaterant, Anastasium falso infamatum à Gratiano, conuincit Pighius.

51

SYMMACHVS.

Sardus natione, ex patre Fortunato; Sedit an. 15. mens. 7. di. 28. Ordinauit presbyteros 92. diaconos 16. episcopos 117. Sepultus in basilica beati Petri 14. calend. Augusti. Cessauit episcopatus dies 7.

Hymnus an
gelicus.

Omni die Dominico, & natalijs martyrum, hymnum GLORIA IN EXCELSIS, dici ordinauit.

Idem Symmachus PP. multos captiuos redemit; Eugenium fidelem Carthaginensem episcopum cum multis coepiscopis Africanis à Tarasimundo Vuandalorum rege in insulam Sardiniam (à Sardo Herculis filio dicta, vt libro duodecimo Sil. & Soli. scribunt. De ea Plinius cap. 7. tertij libri, Olim Ichnusa & Sandalotis, à forma huiusmani vestigij dicta.) proscriptum, piè fouit.

Sardinia.

Idem PP. ordinationes 4. in Vrbe, instituit.

Is ipse Symmachus bona Ecclesie non alienanda esse, nisi pia & magna exigente causa, statuit.

Clericis consanguineas mulieres matris familiam admisit.

S. Leonhardus.

S. Leonhardus confessor, hoc tempore claruit in Aquitania, quiescit 8. eidus Nouembris, circiter annum Domini 500.

Concilia.

ILERDENSE 8. episcopon, anno Theodorici regis 15.

Valentia.

VALENTINVM prouinciale 6. episcop. celebratum in Valentia Hispanie: Valentia tribus mil. pas. à mari remota, cuius meminit Plinius & Ptolomeus.

52

HORMISDA.

Campanus natione, ex patre Iusto, de ciuitate Frusinone, temporibus Anastasij Imperatoris, circiter annum 514.

Is PP. regibus charus, hæresiotis exosus, in Ecclesiam magnificus fuit. Sedit annos 9. dies 17. vacat sedes di. 6.

Nuptias confirmauit, id quod potestatis erat.

Clerum composuit, id quod officij.

Græcos (quod fuit mansuetudinis) reconciliauit.

Manichæos oppressit, quod fuit authoritatis.

Con

Concilia.

Aurelianense, huic synodo se submisit Clodoueus rex Francie, Gerundense.

Cæsaraugustanum, episcoporum 12. &c.

Hac tempestate, claruit Boetius Seuerinus, natione Romanus, Boetius orator celeberrimus.

IOANNES 1.

53

Tuscus natione, ex patre Constantio. Is S. Pontifex, à Iustino Constantinopoli honoratus, cæcum illuminauit: Multis tandem vigilijs insumptis, Theodorici regis Gothorum (27. die Maij) iussu, in carceres coniectus, ergastuli pædore, fameque consumptus, Rauennæ martyrum numero adscriptus est. Theodorici sæuitiam vltio (testate Platina) diuina paulo post est secuta. Sedit annos 2. mens. 8. dies 17. vacat sedes di. 18.

Anno 523

S. Fortunatus episcopus Tudertinus, claruit circa tempora Iustini Imperatoris, quiescit vir sanctus in Domino pridie eidus Octobris, sepultus in basilica Tudertina.

FELIX 4.

54

Patriam habuit Samum insulam, cuius meminit Plinius 31. cap. quinti libri, Mela lib. 2. Strabo, lib. 10. &c.

Ex patre Constantio; temporibus Iustiniani, circiter annum 525. Sedit ann. 4. menses 2. dies 13. vacat sedes die. 3.

Samus insula, quæ nunc cephalenia

Constantinopolitanum patriarcham damnauit.

Clerum, à promiscuo vulgo in templo discreuit. Cornipolitanus illud staturum, Bonifacio 2. adscribit.

Idem PP. dedicationes altarium instituit.

Idem, diuis medicis, Cosmo & Damiano, tēplum Romæ extruxit. Tempore Felicis PP. eiectionis hæretici, Blond. lib. 3.

BONIFACIUS 2.

55

Romanus patria, ex patre Sigebuldo, temporibus Athalarici hæretici regis, & Iustiniani Impe. circiter annum 529. Sedit an. 2. di. 16. vacat sedes menses 2.

Extat epistola precum Eulalij episcopi Carthaginensis & Iustiniani, pro reconciliatione sue Ecclesie, in qua se submittit Romano pontifici, asserens esse veram salutem in Ecclesia Romana, & veram fidem, & non extra illam: & anathematizat omnes hæreticos qui oppositum tenent, & statutis Roma. pontificis contradicunt.

IOANNES 2.

56

Romanus patria, ante pontificatum Mercurius dictus, ex patre Proiecto, Circiter an num 534.

Proiecto, de Cælio monte; temporibus Iustiniani, Sedit ann. 2, mens. 4, di. 6, vacat sedes dies 6.

Sub illo Pontifice, Iustinianus Imperator fidem suam misit in scripto sub chyrographo proprio ad sedem Apostolicam, per episcopos Apitium & Demetrium, cum ingentibus donis auri, argenti & gemmarum.

Hac tempestate concilium Toletanum 2, celebratum, anno 5, Amalrici regis:

S. Benedi-
ctus.

S. Benedictus Nursinus, abbas Cassinensis; & huius sancti viri soror S. Scolastica, circiter annum 535, claruerunt. Porro si cui liber plura de S. Benedicto nosse, is legat D. Gregorij dialogū lib. 2, à principio, Item, Volaterranum lib. 21, Alij reiiciunt hos sanctos, ad tempora Ioannis 1.

57

AGAPETVS.

Romanus patria, patre Gordiano presbytero Ecclesiæ sanctorum Ioannis & Pauli, pontifex creatus à Theodato, statim ad Iustinianum mittitur, ei infensum quod Amalasiuntā Athalarici matrem (vt Platina tradit) in insulam lacus Volsinienfium relegauerat interficique iusserat. Erat enim hæc scemina ita græcis & latinis literis imbuta, vt cum quouis docto disputando congrredi auderet. Præterea vero ita linguas barbarorum omnium callebat, vt sine interprete cū his omnibus loqueretur, qui tum Romanum inuaserant imperium. Huius autem mulieris interitum Iustinianus ita ægre tulit, vt bellum Theodato se illaturum minaretur. Agapetus itaq; eò missus, ac benignè & honorificè susceptus, cum pacem impetrasset ab Imperatore, têtatur vt Eutichianam opinionem confirmaret. Verùm cum Iustinianus ab ea re hominem sanctissimum abhorre cerneret, precibus minas addit. Tum vas catholicum, Euangelij tuba, & præco iustitiæ AGAPETVS. Ego (inquit) ad Iustinianum Christianissimum principem venire optaui, sed Diocletianum inueni, quem Christianorū hostem fuisse constat. Hac mascula loquendi libertate & Dei nutu Iustinianus permotus, & fidem catholicam amplexus est, & pulso Anthemio Constantinopolitano episcopo, qui Eutichianam hæresim tuebatur, Mennam catholicum in eius locum suffecit Agapeto consecrâte, qui haud ita multo post Constantinopoli moritur, cuius corpus oculis plumbeis clusum Romam defertur, ac in basilica Petri sepelitur.

Sedit autem mensibus vndecim, diebus vndeuginti.

Dominicas processiones instituit.

Circa hæc tempora, pastores quædam verba Canonis sancti proferentes super panem, miserè interierunt.

Monaste

Abbatia in Valle Gregoriana. Monasterium in Valle Gregoriana prope Vogelī montana, ordi nis S. Benedicti, fundatum est circiter annum 534. Dotatum à Childe-
derico, anno 660.

SYLVERIVS.

Campanus, ex patre Hormisda episcopo Romano, ex matrimonio tamen natus; Sedit an. 1, mens. 5, di. 11. Hunc Syluerium, Belisarius Theodoræ Augustæ gratia exiliās, ad insulam Potentiā detrussit, in qua & exulans obiit, steterat enim contra Eutichianos hæreticos, vide Eutropium lib. 16, & Sabellicū Ennead. 8, li. 5, vacat sedes di. 6.

VIGILIVS.

Romanus patria, ex patre Ioanne consule: Is Constantinopolim Theodoræ imperatricis iussu tractus, in quinta principe synodo contra Theodorū Constantinopolitanū patriarcham, Eutichianæ hæresicos sectatorem dissentiens, flagris expirās, sanctus adnumeratus est. Eutropius (lib. 16.) S. VIGILIVM exulasse dicit, Sedit an. 17, mē. 6, di. 26, vacat sedes di. 15. Concilia,

Aurelianense. 2, & 3.

Auernense.

Constantinopolitanum 5. alij ad tempus Agapeti reiiciunt.

PELAGIVS I.

Romanus patria, temporibus Iustiniani, circiter annum 552. Sedit annos 11, mens. 10, di. 28.

Septem horas canonicas cōfirmavit, velut præsentaneū remediū humane imbecillitati futurū, quo sicuti iustus septies in die, Prouerb. 24, fortè per inconsideratiā cadit, ita per orādī curā, toties resurgat cōualeatq;. Cū septimo enī circuitu clangerēt buccinis sacerdotes, postq; in aures multitudinis vox sonitus increpuit, muri illico corruerūt, Iosue 6. Vel vt apertius dicā, Laudes matutinales, secūdū sanctos doctores, summo diluculo cōplemus, quia tūc resurrexit Dominus. Postea Primā, quia tūc traditus est Pilato. Deinde Tertiā, quia tūc clamauerūt Iudei, crucifigatur. Adhęc Sextā, quia tūc cruci affixus est. Postea Nonā, quia tūc expirauit. Penultimum locū sortiūtur Vesperæ, quia tunc depositus fuit de cruce. Tandem & vltimo Completorium, tunc enim est sepultus Dominus. Matutinas vero nocturnales cantat Ecclesia, ad designandum vigiliam Domini, & diligentiam Iudæorum in eius custodia, &c. Vel vt meminerimus septem mundi ætatum, quibus semper Deus in laude fuit, est ac erit. Prima ætas ab Adam vsque ad Noe, per nocturnale officium. Secunda, à Noe vsq; ad Abraham, per matutinale tempus. Tertia, ab Abraham vsq; Moysen, per Primam. Quarta, à Moysē vsq; Dauida regem, per tertiam.

Quin

Abbatia in Valle Gregoriana.

58

Circiter an-
num 535.

59

60

Polydo. lib. 6. de nuero rerū. cap. 2. in iudicariis Pelagio 2. adscribit.

Horæ canonicæ quādo à quo, & quare institutæ.

Quinta, à Dauide vsq; ad Christon, per sextam, Sexta, à Christo vsq; ad huius seculi finem, quando rediturus est ad iudicium, per nonam, Septima ætas requiæ animarum ab exitu corporū vsq; ad diem examinis, per vesperam recolitur. Per Completorium verò recolimus repletum numerum & consummatum gaudium sanctorum, quod complebitur in die magnæ festiuitatis, quando benedicti percipient regnum Dei. VEL ideo complentur horæ 7, vt meminerimus nos ad Deum laudandum esse obligatos omnibus ætatibus nostris, quæ septem sunt, quas vel singulas repræsentant horæ singulæ, videlicet: Infantia, pueritia, adolescentia, iuuentus, virilitas, Senium, decrepita ætas. VEL, vt per 7. Dei laudes vincamus septem malignos spiritus, qui cæteris dicuntur à Domino nequiores, Math. 12. Luc. 11.

Mortuorū
memoria.

Idem PP. Pelagius, mortuorum memorias Missæ (inquit Bartholomeus Caranza) adiecit: Placet hic Patrum orthodoxorum, de hac materia quid senserint, dicta inferere, apostaticis (qui nihil non excipiunt cachinno) in derisum & confusionem. Docet Dionysius capite Ecclesiasticæ hierarchiæ 7. Mortuorum memoriam ab Apostolis ad posteros manasse. Nec dissimiliter Chrysostomus, homilia 69. in hæc verba scribit. Non temerè ab Apostolis hæc sancita fuerunt, vt in tremendis mysterijs, defunctorum agatur commemoratio. Sciunt enim illis inde multum lucrum contingere, vtilitatem multam, hæc ille. Eadem inculcat D. Cyprianus, dicens, Sacrificia pro eis (Celerina, & Laurentio, & Ignatio) semper, vt meministis, offerimus, quoties martyrum passiones & dies, anniuersaria commemoratione celebramus. Et Ambrosius in oratione super obitu fratris, inquit, Tibi nunc omnipotens Deus innoxiam commendo animam (Satyri fratris mei iam vita defuncti) tibi hostiam meam offero, cape propitius, ac serenius fraternum munus sacrificium sacerdotis, hæc mei iam verba præmitto. De memoria mortuorum, scribit D. Augustinus libro confessionum 9. capite 13. hisce verbis. Nanque illa (Monica) imminente die resolutionis suæ, non cogitauit suum corpus sumptuose contingi, sed tantummodo memoriam sui ad altare tuum fieri desiderauit, cui nullius diei prætermisione seruiert, vnde sciret dispensari victimam sanctam, qua deletum est chirographum, quod erat contrarium nobis. Et idem Augustinus epistol. 64. ad Aurelium, inquit. Oblationes pro spiritibus dormientium ipsos verè aliquid adiuuare credendum est. Et alio in loco Ambrosius (in oratione funebri super obitu Valenti. Imp. inquit. Beati ambo (Gratianus & Valentinianus) si quid orationes meæ valebunt. Nulla dies vos silentio præteribit. Nulla inhonoratos vos mea transibit oratio, Nulla nox non donatos aliqua

aliqua precum mearum contextione transcurreret. Omnibus vos oblationibus frequerabo. Similia insinuat Chrysostomus, quem vnum perpetuo aurei oris cognomento eloquentia honestauit. Opitulemur igitur (ait) defunctis fratribus, memoriam pro ipsis faciamus. Nam si lobi illius liberos patris victima purgauit, quid dubites è nobis quoque, si pro dormientibus offeramus, solatiij quiddam illis accessurum, gratificari Deus propter alios alijs solet, hæcenus ille in 1. Corinth. 15. Homilia 41. Athanasius, in quæstionibus suis theologicis, quæstione 34. inquit. Num sentiunt aliqua beneficia etiam peccatorum animæ, cum super illis fiunt conuentus, & per actiones bonorum operum, & oblationum? Si non aliquo beneficio participarent ex illo, non vtique in cura & exequijs fieret cõmemoratio. At sicut vitis florescit extra in agro, & odorem eius sentit in vase vinum reclusum, sicq; conflorescit & ipsum: Ita intelligimus peccatorum animas, participare aliqua beneficentia, ab exanguis immolatione & gratificatione, pro ipsis facta: sicut solus ordinat & præcipit, qui viuorum & mortuorum potestatem gerit, Deus noster. Hic habet lector catholicus, etiam Athanasij tempore, mortuorum exequias & memoriam fuisse: Habet etiam, quod eius tempore pro fidelibus animabus peractæ sunt oblationes, & bona opera. Habet deinde, quod illius etiam tempore, pro fidelibus animabus exanguis sit sacrificium immolatum, & ita celebratas pro defunctis esse Missas. Vocamus autem exanguis sacrificium, corpus & sanguinem Domini nostri IESU CHRISTI: Exanguis autem ideo, quod incruento modo offeratur, & non cruento per sanguinis effusionem. Non autem, vt somniauit Oecolampadius, alius Hulschein, quod sanguinem non habeat.

AB APOSTOLIS igitur & sanctis patribus hæc institutio (vt rumpantur illa obtrectatoribus) manauit, vt inter Sacra, defunctorum ageretur memoria. Cæterum animabus, quæ vel in cælo beatæ sunt, vel in gehenna damnatæ, nihil accedere lucri potest, quo fit vt PURGATORIVM esse locum existimemus, vbi consistentes ad tempus animæ, deuotis interea viuorum preceationibus refocillantur, & releuantur eleemosynis: & quoniam scriptura sacra, concludit quoddam est omnium veritatum, quæ Christianis necessariæ sunt, nemini potest ambiguum esse, quin purgatorij veritas in ipsa continetur, & quin ex ipsa quoque probari possit. Hæc quidem à me fusiùs ac loquacius dicta sunt, verum in tantum necessaria, vt verear ne multis hæc etiam tam multa sufficiant. Fateor ingenuè, ad docendum sunt perpauca, sed ad rationem & viam indicandam, non inertè

nec indocto arbitror fore satis: transeamus ad reliqua Pelagij PP. instituta.

Idem PP. hæreticos seculari potestate coercendos indulgit: Hunc articulum supra discussimus.

Idem, Quadragesimali tempore, hora nona sacerdotes sacrificare iussit.

Concilia

Turonicum 2.

Parisiense 1.

Aurelianense quintū & quartum anno Christi 557. Totilæ regis temporibus.

Circiter hæc tempora, templum Sophiæ & sanctæ Heirenæ, & Apostolorum, & sancti Motij, & Archangeli, Dei amicus princeps Iustinianus ædificauit. Eutropius lib. 11. Euagrius lib. 4. cap. 31.

Narles ROMAM occupauit, Blondus 3. Polydor. libro 6. capite 9.

61

IOANNES 3.

Romanus patria, de patre Anastasio illustri, temporibus Iustini iunioris Imperatoris. Sedit annos 12, vacat sedes menses 10, dies 3.

Restaurauit cæmeteria martyrum.

Armenicis
suo recipit Sub hoc tempus Armenia Christum recepit: Distinguitur nostra tempestate Armenia, in minorem & maiorem. Minor Armenia à septentrione & occasu habet Cappadociam, ab ortu Armeniam maiorem, distinctam ab ea Euphrate flumine: à meridie Ciliciam. Armenia maior terminatur à Septentrione Colchide, Iberia ac Albania: ab occasu minore Armenia ac Euphrate, parte etiam Cappadociæ, ab Oriente mari Caspio & Media, à meridie Mesopotamia, atque Assyria. In montibus Armeniæ post diluuium Arca Noë confedisse dicitur Geneleos, capite octauo. Quidam etiam addunt in Gordiæis montibus, Euphrates in ea oritur, & Araxes, & Tygris, fluuij celeberrimi, paret hodie regi Persarum potentissimo.

Monotheli
ta hæretici.

Sub Ioanne tertio Monothelitarum hæresis proserpsit in orbem: Duas voluntates, diuinam & humanam, in Christo esse negarunt: Irrupit Iernæum malum temporibus Iustini huius nominis 2. Imperatoris circiter annum Christi 566. vide Volaterranū libro 17. Antropol. Item, P. Diaconum de rebus gestis Longobardorum, libro 6. capi. 2.

S. Leo

S. Leodegarius episcopus, passus tempore Childerici regis Galliarum, circiter annum Domini 580, Childerici meminit Sabellicus S. Leodegarius Ennead. 8. lib. 5.

BENEDICTVS I.

62

Romanus patria, vir sanctissimus, tempore Mauritiij Imperatoris, circiter annum 576. Benedicti I. meminit Paul. diaco. lib. 2. cap. 8. Sedit an. 4. mens. 1. di. 28, vacat sedes mens 2. di. 10.

Romæ hoc tempore desitum Latine loqui, Sabelli. Ennead. 8. lib. 5.

Sub Benedicto I. Mauritijs Imperator Persas deuicit, Euagrius Persæ lib. 5. cap. 19. PERSAE, potentissimi, & frequentissimæ Asiæ Domini: quorum aliquando Susa, hi semper ad Erathreum mare habitarunt, unde & sinus Persicus dicitur: supra omnem vero urbium elegantiam Persepolis effulsit, à Macedonibus consensu Alexandri Macedonis direpta: meminere Curtius & Arrianus: arcem eius descripsit diligentissime lib. 17. Diodorus. Nostra tempestate præclarissimas vrbeis, Babylonem Assyriæ regiam, & Taurisium, Tammis Persarum sceptrifer, possidet: Quarum prima Caliphæ sacrorū principis sedes est, qui à cunctis Mahometani nominis regibus excolitur: Posterior vero Persarum regia: Ambæ occupatæ à Tisuleimanno Turcarum Principe, sed virtute Persarum recuperatæ, Persis vero terminatur à septentrione Media, ab occasu Susis, ab ortu Carmanijs duabus, à meridie sinu Persico, &c.

63

PELAGIUS 2.

Romanus patria, tempore Mauritiij imperatoris, circiter annum 580. cuius meminit P. diaconus, li. 3. cap. 10. Sedit ann. 10. mens. 11. di. 2. vacat sedes mens. 6. di. 20.

Is pelagius 2. basilicam S. Laurētij martyris extruxit: hodie quinta principalis Ecclesia in VRBE extra muros in via Tyburtina, quæ in agrum Veianum tendit.

Concilia.

Hispalense.

Toletanum. 3.

Matisconense 1. & 2.

Iuuanianense monialium extra muros Salisburgensis ciuitatis, Iuuanianense
se cænobii. fundatum est circiter annum 583.

Sub hoc pontifice, Maurimonasterium antiquitus Cella Leobar Maurimo-
nasterij ab-
batia. di. cænobium Benedictini instituti iuxta montana Vogeli, inaugura-

P ij tum

tum est anno Domini 583. sub illustrissimo Francorum in Austrasia rege Childeberto; Præest hodie canobitis N. celebris admodum & excellens scilicet.

64

GREGORIUS I.

Romanus patria, patre Gordiano, viro senatorio; vno omnium consensu, inquitus etiam, pontifex creatur, anno Domini 619. Monachus namque erat, ac Leuita. Is autem cum principis consensus requireretur (ut antea dixi) nuncios cum literis miserat, qui Mauritium obsecraret, ne patere- tur electione cleri & populi Romani in ea re valere. Interceptæ sunt literæ à præfecto urbis, ac discerptæ, scriptæque aliæ, quibus rogabatur, ut quem populus ac clerus in pontificem legisset, eundem Imperator confirmaret, quo nihil ei nunciari iucundius ac gratius potuit, cum secum familiariter, dum Constantinopoli erat Gregorius, vixisset, filiumque eius è fonte baptismatis leuasset. Remittit itaque Mauri- tius nuncios, ac quidem properè, qui Gregorium confirmarent, coge- rentque hominem sanctissimum, pontificatus gubernacula in tanta perturbatione rerum suscipere. Is itaque non sibi ipsi, sed utilitati ho- minum, ac honori diuino consulens, quem certè ob religionem & pie- tatem rebus omnibus semper antetulerat, spretis opibus, posthabitis voluptatibus, atque omni ambitione & potentia, gubernacula reipub- licae Christianæ suscipiens, ita vixit, ut usque ad tempora nostra ne- minem ex successoribus parem habuerit, nedum superiorem vel san- ctitate vitæ, vel diligentia in rebus agendis, vel doctrina & scriptis. Sedit annos 13, menses 6, di. 10. Et secundo anno Phoca Imperatoris qui erat à natiuitate Domini sexcentimus quintus, mortuus est 4. eidus Martij. Vacat sedes mens. 5, di. 19.

Idem strenuus fidei propugnator Gregorius multos libros com- posuit, videlicet, librum de Sacramentis. Antiphonarum tam diurnarum quam nocturnarum. Commentarios in Ezechielem, homilias 22. in quadraginta Euangelia. In Hiobum libros 35. Edidit & libros qua- tuor in dialogo, & librum quem Pastoralem appellauit, ad Ioannem episcopum Rauennatem, de ratione gubernandæ Ecclesiæ.

Idem PP. se Seruum seruorum Dei scripsit: Quando & vniuersita- tis conditorem seruilem accepisse formam Philippenses 2, ut nos san- guine suo liberos redderet, legimus. O antistitem admirandum, & ab Ecclesia merito magnum cognominatum, qui vtraque vitam ita com- plexus est, ut nunquam à diuinarum rerum contemplatione nego- cium, aut à negotio contemplatio læderetur.

Idem PP. ne quid ornatus & concentus inter sacrificandum deesset, instituit.

Eius

Eius quoque inuentum est, ut nouies Kyrie eleyson caneretur, quod interpretatur Domine miserere. Vnde Iesaias capite 33. Domine mi- serere & exaudi. Dicitur autem nouies, sunt enim nouem genera pec- catorum; Serpens, & est peccatum originale. Mulier, & est delectatio, peccatum veniale. Vir id est ratio, consentit mortaliter. Est præterea pec- catum cogitationis, locutionis, perpetracionis. Est adhuc peccatum fra- gilitatis per impotentiam, Simplicitalis per ignorantiam, Malignitalis per inuidentialitatem: Hoc est, peccatum in Patrem, in Filium, in Spiritum sanc- tum. Et ideo canit Ecclesia ter ad Patrem Kyrie eleyson, ter ad Fi- lium Christe eleyson, ter ad Spiritum sanctum Kyrie eleyson, Pater enim & Spiritus sanctus sunt eiusdem naturæ tantum. Ad Filium vero sub alio, quia Filius etsi sit eiusdem naturæ cum illis, est tamen etiam alterius, ut geminæ gigas substantiæ, &c.

Idem PP. in Canonem redegit sacrosanctum. Diesque nostros in tua pace disponas.

Præterea vero, Supplicationes (ex institutione Mamertis episco- pi Viennensis in Gallijs, anno 480) maiores, quas Græci letanias vo- cant, primus instituit. Placet obiter hic de aquarum diluuiio in Italia & sæua tempestate & pestilentia illius temporis, & de letania in- stituta, quædam ex Paulo diacono inferere. Fuit eo tempore aquæ diluuium in finibus Venetiarum & Liguriæ, cæterisque re- gionibus Italiæ, quale maximè post Noe tempora creditur non fuisse. Factæ sunt, inquit, lacunæ possessionum, seu villarum, hominumque pariter & pecudum magnus interitus. Destructa sunt itinera, dissi- pata viæ, tantumque Atesis fluuius excreuit ut circa basilicam beati Ze- nonis martyris, quæ extra Veronensis urbis muros sita est, usque ad supremas fenestras aqua pertingeret, licet (sicut B. Gregorius, qui po- stea Papa fuit, scripsit) in eandem basilicam aqua minimè introierit. Urbis quoque Veronensis muri ex parte alia eadem sunt inundatio- ne subruti. Facta est autem dicta inundatio kalendis Nouemb. Sed tantæ coruscationes & tonitrua tunc fuerant, quantæ vix æstiuo tem- pore fieri solent. Post duos quoque menses eadem urbs Veronensis mag- na ex parte incendio concremata est: In hac diluuij effusione in tantum apud urbem Romam Tyberis fluuius excreuit, ut aquæ eius supra muros Urbis influerent, & maximas in ea regiones occuparent. Tunc per alueum eiusdem fluuij cum multa serpentium multitudi- ne, draco etiam miræ magnitudinis per urbem transiens usque ad mare descendit. Subsecuta statim est hanc inundationem grauissima pestilentia, quam inguinariam appellant, quæ tanta clade populum deuastauit, ut de inestimabili multitudine vix pauci remanerent.

P iij Pri

Primusq; Pelagium Papam virum venerabilem perculit, & sine mora extinxit. Deinde pastore interempto sese per populos extendit. In hac tanta calamitate B. GREGORIUS qui tunc leuita erat, à cunctis generaliter PP. electus est. Qui dum septiformem letaniam ordinasset, intra vnius horæ spatium, dum populi Deum precarentur, octoginta ex eis subito ad terram corruentes spiritum exhalauerunt. Septiformis autem letania ideo dicta est, quod totius vrbis populus à B. Gregorio in septem partes Deum deprecaturus diuisus est.

Letania septiformis.

In primo namq; choro fuit omnis clerus. In secundo, omnes abbates cum suis monachis. In tertio, omnes Abbatissæ cum congregationibus suis. In quarto, omnes infantes. In quinto, omnes viri laici. In sexto omnes viduæ, & in septimo omnes mulieres coniugatæ. Tandem Deus Opt. Max. precibus Christianorum mitigatus, remisit iram, & cessauit plaga.

Traditiones Ecclesiasticæ sunt obseruandæ, vt à maioribus sunt traditæ. & de his dubitare insania est insolentissima.

Humanæ traditiones.

Obijciuntur.

Iam emergit quæstio, 5. letaniarum, & reliquarum traditionum à pontificibus institutarum, an sint obseruandæ. Obijciunt acutuli magistrum cultum illum externum Aegyptia hieroglyphica esse, & meras pontificum inuentiones, cum scripturâ minimè congruentes, & propterea Deo non acceptas: abolendas ergo hæc traditiones suadent. Adducunt istud Paulinum, cum ait, Rogo vos fratres, vt obseruetis eos qui dissensiones & offendicula præter doctrinam, quam vos didicistis faciunt, declinate ab illis. RESPONDET CATHOLICVS. Imò & hominum, si nihil diuinæ potentia derogant, sua sit authoritas (scribit Melanthon) traditionibus, sed penes Christum eorum iudicium esto &c. Nec nos Christum excludimus, neque enim astruimus in eis salutis anchoram figendam esse, verum haud quæ affirmamus eas inuiles, quæ fidem nostram promouent. De traditionibus ecclesiasticis videat pius lector, Basilium lib. de Spiritu sancto, cap. 27. Augustinum ad Casulanum Epistol. 86. & ad Ianuarium lib. 1. cap. 1. inquit, Si quid per orbem frequentat Ecclesia, an ita sit faciendum disputare, insolentissimæ insania est; vide eundem Augustinum ad Pollentium lib. 1. cap. 14. & epistol. 163. ad Eleusium, & eundem Augustinum de moribus Ecclesiæ, lib. 1. cap. 29. & in libro de vtilitate credendi, cap. 17.

Roman. 16.

Remotio.

Gregorium magnum ad Læandrum, Epistolam Athanasij ad Epictetum Corinthium, Irenæum lib. 4. cap. 43, 45. Origenem Math. 24. Hieronymum ad Lunicium Bithicum. Te pacatum reddat (inquit Basilium in homilia contra Sabellianos & Arrium) traditio, Dominus

ita doc

ita docuit, Apostoli prædicauerunt, patres obseruauerunt, confirmauerunt martyres. Sufficiat dicere: *ὡς ἐδιδάχθη*. Et Athanasius (ad Epictetum Episcopum Corinthiorum) scribit. *τὸ μόνον ἀποκρίνασθαι πρὸς τὰ τοιαῦτα καὶ εἰπεῖν ἄρκει, ὅτι οὐκ ἐστὶ τὰυτὰ τῆ καθολικῆς ἐκκλησίας, οὐδ' ἐκ τῶν πατέρων ἐφερόμενα*. Hoc est, Hoc solummodo respondere ad talia, & dicere sufficit, quod ista non sunt catholica Ecclesiæ, neq; ista Patres nostri senserunt. Et iterum alio in loco Basilium (in sua ad Antiochenam Ecclesiam epistola) inquit, fidem vero nos neq; ab alijs scriptam nobis recentiorum suscipimus, neque ipsi mentis nostræ germina tradere audemus, ne humana commenta existimentur esse verba religionis. Sed quæ à sanctis Patribus edocti sumus, ea interrogantibus nos annunciamus, &c. Traditiones hominum nec reiciebat, neq; infirmabat Christus, sed querebat & reprehendebat, quod homines illis magis tribueret, q̄ præceptis ipsius Dei. Hæc Paulus inculcans, 2. Thessa. 3. inquit. *κρατεῖτε τὰς παραδόσεις*, hoc est, tenete firmiter constitutiones, & paulo post. *παραγγέλλομεν δὲ ὑμῶν ἀδελφοί, ἐν ὀνόματι τοῦ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ χριστοῦ, ἐλάθεσθε ὑμᾶς ἀπὸ πάντων ἀδελφῶν ἀτάκτος περιπατοῦντων, καὶ μὴ κατὰ τὸν παράδειγμα ἢ πικρῆ λαβῆς παρ' ἡμῶν*. Ita verbum è verbo licet vertere. Præcipimus autem vobis fratres, per nomen Domini nostri IESU CHRISTI, vt subducatis vos ab omni fratre qui inordinate se gerit, & non iuxta institutionem quam accepit à nobis: Græcè quidem hoc Pauli testimonium citauit, itò quia ineptiæ me eius linguæ delectent, sed quia possant plerique cavillari secus haberi in fonte Pauli auctoris; idcirco ne dubiter lector deside, produxi eum, vt scripsit. Viden iam in loco citato traditiones Apostolorum esse obseruandas vt Christi præcepta. Dic mihi, obsecro, vbi in scripturis inueniam Dominicam diem (in quo Deus lucem condidit, à mortuis resurrexit, & Spiritum sanctum in discipulos infudit) obseruari præceptum, quem Ecclesia colendum præcepit. Præcepit autem ne videamur Iudaizari. Quæro item, cur baptizandos esse infantes statuerit posterior Ecclesia, cum id prima non nisi in tempore necessitatis mandarit: vbi hoc in sacris literis scriptum: vbi expressum? Illud etiam quæro, cur baptizatos ab hereticis non rebaptizet Ecclesia? Vbi hoc permittit scriptura expressa: aut ex qua canonica scriptura hoc probare poteris? præsertim cum scriptum sit, Vnus Dominus, vna fides, vnum baptisma. Quæ cum in Ecclesia tantum sint, hæretici autem sint extra Ecclesiam, non videntur apud illos esse posse. Dic rursus vbi iussum fuerit in scripturis, ditiorum esse venerandas imagines? certè septima synodus (367. Patrum) condemnauit Iconomachos & eiconoclastas, id quod superioribus in locis vberius declarabimus. Dic, quæ scriptura tradat Patrem

Hoc est, sic edoctus sum.

Dominicam diem extollic Ignatius ad Magnesianos & Philippens. scribens.

norum pectoribus, quanquam sit pertenuis illius cultus scintilla, cæ-
 remonijs tamen quasi enutritur: & nisi cogentur ad has Christiani
 (vide Roffensem, & Pighium lib. 1. cap. 6. qui verba Phischeri citat)
 propediem aut quam frigidissimus cultus Dei futurus esset. Si ergo,
 vt iterum dicam, verum est, quod censuit vetustissimus poëta, nem-
 pe moribus antiquis rem Romanam stare. Si laudatur sententia Ly-
 rici, eum esse virum bonum, qui consulta patrum, qui leges iuraque
 seruat, quæ, rogo, insania est, nos antiquitatem, & veteres prothomy-
 stas martyres nihil facere, quum literis sacris etiam liqueat, antiquas
 semitas præ nouis disquirendas esse? Bonum itaque opus est, & perti-
 net ad amicitiam crucis Christi, Ecclesiæ seruare disciplinas, siue sint
 ieiunia, siue vigiliae, siue orationes, siue stationes; & hoc genus alia.
 Quam lubricus vero fuerit excucullatus Lutherus in articulo de tra-
 ditionibus Ecclesiæ, nec hoc reticendum esse catholico lectori arbitror.
 Affirmant autem Colluteristæ, quod in manibus Ecclesiæ aut Papæ
 prorsus non sit statuere articulos seu Canones fidei, seu bonorum ope-
 rum, Lutherus contra Ambrosium Catharinum. In contrarium asse-
 ritur, quod ideo positi sint canones patrum, vt dirigant populum.
 Opus enim esse (scribit Lutherus, in explicatione decem præceptorum)
 infirmis non secundum hominem veterem iustificatis, vt certis offi-
 cijs, diebus, modis, vigilijs, ieiunijs, laboribus, orationibus, disciplinis
 & similibus, quibus perueniant ad perfectionem interioris hominis,
 hætenus ille. An non hoc est Satyri capripedis in morem calidum &
 frigidum ex vnico ore efflare? Verum hæc quando non sunt instituti
 nostri, non tamen prorsus aliena, abrumpere filum visum est, ista nãq;
 meminisse pinguiori minerua alio in loco tradidisse. Ad reliqua diu-
 Gregorij instituta.

Stationes
 instituta.

Idem S. vir, Stationum magnam partem, maximè autem quæ in
 Basilica Petri habentur, die natali Iesu Christi, in Epiphania, in Do-
 minica pasione, in albis Paschæ, in ascensione, in Pentecoste, natali-
 bus Apostolorum, in tertia Dominica Aduentus; in dedicatione eius-
 dem basilicæ, die festo sancti Andrea, in cathedra Petri instituit.

Et ne vlla in re vir sanctissimus deesset Ecclesiæ, synodum habuit
 apud S. Petrum quatuor & viginti episcoporum, in qua certe multa
 sustulit, quæ nocitura, multa etiam addidit, quæ profutura fidei nos-
 træ videbantur.

Anglia con-
 uertitur.

Misit & viros optimos in Britanniam, Augustinum, Melitum, &
 Ioannem, cumq; his monachos quosdam probatissime vite, quorum
 monitis & prædicationibus fidei nostræ dogma sagittiferi Angli tum
 primum integrè receperunt. Habet Albion à septentrione oceanum
 Deucalio

Deucalidonium, ab occasu Hybernicum & Vergium, à meridie Bri-
 tannicum, ab ortu Germanicum. In ea neq; montes sunt, neq; palu-
 des, authore Ptolomeo. Hodie in duo regna diuisa est insula, Angliæ,
 & Scotiæ; quibus populis non admodum conuenit. Anglia hodie exi-
 mio ingenio Poli cardinalis claret. Insula triquetra est apud Cæsare.
 Insulæ adiacent his Orcades triginta numero, & Thyle septentrionis
 vltima apud veteres. Ambitus Insulæ quadragesies octies & septua-
 ginta quinque millibus passuum constat, &c.

Extat pulcherrima epistola D. GREGORII PP. quæ misit Theu-
 delindæ Longobardorū reginæ, quo præferocem & indomitum viri
 sui Antharis animum ad religionem & mitiorem cultum redigeret. ^{Theudelinda}
 Erat enim matrona insignis, & fidei Christianæ studiosissima. Nam ^{da}
 & basilicam beati Ioannis Baptistæ Modoctiæ ædificauit, quod oppi-
 dum decem millibus passuum à Mediolano distat: & eandem Eccle-
 siam prædijs ac vasis aureis ornauit.

Gotthi Gregorij opera ad vniõnem catholicæ fidei redeuntes, Ari-
 rianis valedicunt: de Gotthis scripsere Procopius, Ablabius & Ior-
 nandes.

Eundem Sanctum Gregorium M. Lutherus excucullatus Sax-
 xo, circiter annum Domini 1545. Catholicum R. E. episcopum pro-
 nunciavit. Et recentiores nostra tempestate Moscovitæ Asiatici S.
 Gregorium, & reliquos noui ac veteris instrumenti enarratores, puta
 Ambrosium, Augustinum, Hieronymum, in linguam Illyricam tra-
 ductos habent, religioseq; custodiunt. ^{Lumina 42}
^{S. R. E.}

S. Maximianus episcopus Syracusanus in trinacria, vita & mira-
 culis claruit tempore B. Gregorij PP. Syracusas celebrat Dio-
 dorus lib. 16. & Cicero actione 4. contra Verrem. In hac Syracusa ^{S. Maximianus}
 na insula est fons aquæ dulcis, cui nomen Arethusa est, incredibili ^{Syracusa.}
 magnitudine, plenissimus piscium: qui fluctu aquæ (testatur Cicero) ^{Arethusa.}
 totus operiretur, nisi munitione ac mole lapidum à mari disinctus
 esset; meminit Seneca eius lib. nat. quæstio. 6.

S. Amantius presbyter apud Tyfernam, claruit tempore S. Gre-
 gorij PP. quieuit in pace predie nonas Nouembris. Hæc D. Grego-
 rius 3. dialogo. cap. 30. ^{S. Amantius}

S. Menas confessor in Samnij prouincia hisce temporibus floruit. ^{S. Menas}
 Gregorius 3. dialogo. cap. 26.

SABINIANVS.

Tuscus patria, circiter annum 603. Successit Gregorio, cuius res
 bene gestas perpetuo auersatus est. Sedit annum 1. mens. 5. dies 9.
 vacat sedes mens. 10. die. 20.

Is diem

Is diem & horas campanarum pulsu distinxit, Platina & Polydorus de inuentor. rer. lib. 6. cap. 12.

66

BONIFACIUS 3.

Romanus patria, circiter annum 605, obtinuit à Phoca Imperatore vt sedes B. Petri, quæ caput est omnium Ecclesiarum, ita & diceretur & haberetur ab omnibus, quem locum Ecclesia Constantino-politana sibi vendicare conabatur, fauentibus aulicis principibus, & affirmantibus eo loco primam sedem esse debere vbi Imperij caput esset. Quantum temporis sederit pontifex iste, diuersitas est inter scriptores, Nam ex Platina colligitur quod sederit menses nouem, Alij annum vnum, dies 25. Alij vero annum vnum, menses quinque, dies 28. Alij quod mense octauo, & die 22, sui pontificatus obierit.

Romæ synodum 72, Episcopon celebravit, in qua præter alia statuit, ne ante triduum mortuo pontifice, alius creetur.

S. Ioannes e-
leemosyna-
rius.

S. Ioannes *ἡλεητωρ* (alludens nimirum ad sermonem Christi, Lu. 16.) patriarcha Alexandria natus, claruit temporibus Phocæ Imperatoris, quieuit in Christo 3. non. Februarij, circa annum Domini 605, scribit huius vitam Leontius Episc. in Cypro.

67

BONIFACIUS 4.

Marsus patria, Sedit ann. 6. mens. 8. adijciunt alij di. 12. vacat sedes mens. 7. di. 25.

Is PP. templum omnium deorum Pantheon à M. Agrippa in honorem Cybeles, matris omnium deorum apud ethnicos, extructum, mutato nomine **MARIAE** & omnium sanctorum (nunc vero sancta Maria rotunda) vocans, excluso malorum dæmonum cultu, locum expiauit, & Phocæ Imperatoris permisso sacrauit, Blond. lib. 9. circiter annū 614. In hoc templo quidam cæcus dictauit Gaude Maria, & lumen recepit. Gregorius deinde 4. ferrur fuisse author, vt id sacrum calendis Nouembribus celebraretur, quum fuerit antea tertio eidus May: Vt peractis tum mensibus & vindemijs, maior esset omni populo commoditas feriandi, nec victualium penuria. At obiicis, quur S. R. E. voluit omnes in vniuersum sanctos & electos vna die celebrari, quū prius celebrati sint sigillatim per integri anni circulum? Quibus paucis respondemus. Primo id factum fuisse, propter omnium sanctorum supplementationē, 2. Propter negligentiarū expiationem, Tertio, propter orationum nostrarum faciliorem impetrationem: Quæ omnia diffusius explicat R. D. E. F. Nausea, in libro de catholicis in Ecclesia caeremonijs, ad quem candidum lectorem remitto.

S. Vedastus episcopus Atrebatensis, pauperes pauper ipse dilexit, verbo & exemplo è paganismo ad Christianismum multos vbiq; conuertit

vertit cooperante Domino, in pace requieuit 8. eidus Februarij, circiter annum 600. Nostra tempestate Atrebatensi episcopatu præest ^{N. Pereno-}
NICOLAUS PERENOTVS, filius Granuellani Hedui (fuit is ^{ras.} Granuellanus omnium laborum, periculorum, atq; consiliorum socius Caroli V. velut Eneæ alius Achates) cuius in rebus principalibus obeundis dexteritatem, prudentiam, eruditionē, reliquasq; animi sui præcellentes dotes Cæsar Carolus V. sapientissimus, qui suos nouit vt principis est virtus maxima nosse suos, Cæsarea charitate regiaq; munificentia complectitur.

Anno Domini 612. S. Rupertus Vangionum antistes, Theodo- ^{Bauaria cō-}
nē ducem Bauororū ad fidem Christianam conuertit. **BAVARIA** ^{uertitur.}
Germaniæ prouincia ab Auaribus Hunorum reliquijs, qui Noricis expulsis, in ea terra cōfederē, adiecta B litera appellatur. Hūgariā ab oriente habet, ab occidente Sueuiā, à meridie Italiam, à septentrione Franconiam atq; Bohemiam. Danubio insigni fluuio ex Sueuia profuente irrigatur. In quatuor episcopatus Bauaria diuiditur: Saltz- ^{Bauariæ li-}
burgensem, Patauiensem, Phrisingensem, Rharisponensem. Monachium ducalis sedes hodie, olim Schiren fuit. Nulla Germaniæ Pro- ^{mites.}
uincia pluribus cultioribusq; vrbibus illustratur. Hæc terra priusq; in prouinciam redigeretur, à proprio rege ad Arnolphū imperatoris vsq; tempora administrata est, eum vt Parthia suum Arfacem & Aegyptus Ptolemæum, ipsa Cacannum nominauit, deinde duces habere cepit, hodieq; tenet, &c.

DEVS DEDIT seu THEODATVS.

68

Romanus patria, ex patre Stephano subdiacono, Vir sanctitatis eximia, temporibus Heraclij, circiter annum 615. alij 613. Sedit an. 3. (alij an. 4.) di. 23. vacat sedes di. 13.

Sub hoc, celebratum concilium Antifiodorense, Fuit hoc prouinciale concilium: Ca. 38. Sic statutum legimus. Non licet presbytero inter epulas cantare, nec saltare.

Idem PP. puellis prouectæ ætatis suos paternos prohibuit.

Eiusdem temporibus, Isidorus episcopus Hispalensis, Leandri ^{Isidorus,}
successor, floruit.

BONIFACIUS 5.

69

Campanus natione, temporibus Heraclij Imperatoris, circiter annum 617. Sedit an 5. mens. 9. adijciunt alij dies 10. vacat sedes dies 13.

Is delinquentibus templa, aras & asyla misericordiæ constituit. ^{Asylum cō-}
Componitur vero ea vocula, ex α, quod est sine, & σίγω traho, cuius ^{stitutum.}
ius meminit Statius in 12. Thebaid, & Plutarchus in vita Thesei.

Q Vide

Vide Polydor, de inuentor. rer. lib. 3. cap. 12.

S. Gallus. Bonifacij Papæ temporibus, S. Gallus è Schotia profectus, vir tam vitæ sanctimonia, quam rerum omnium contemptu, & spontaneæ paupertatis voto clarus: annis retro ferè nongentis à Rhetorum oppidulo peruetusto Brigantio digressus, cum in montana abiisset, eremi quærendæ gratia, in loco deserto antea, ferisq; & sylvarum asperitate horribili, tenuibus iactis fundamentis auspiciatissimum initium profefsionis suæ iecit.

70

HONORIUS.

Campanus natione, ex patre Petronio viro consulari, circiter annum 622. temporibus Heraclij, vir largus erga hucerosos Lazaristas, Monothelicæ hærescos primus dānator. Sedit an. 12. adijciunt alij mens. 11. di. 7. vacat sedes mens. 7. di. 8.

Crucis exaltationis festum. Idem Honorius, festum exaltationis S. crucis instituit, facta est hæc crucis exaltatio 18. calend. Octobris, circiter annum 620.

Hadriani molem æneis tegulis operuit.

Eundem Honorium ob omni hærescos labe vindicat B. Agathonis epistola catholica, vide Campensem Pighium lib. 4. cap. 8.

Concilia.

Toletanum 4.

Hispalense 2. tempore Sisebuti Hispani regis.

Toletanum 5. & 6.

Bracarense 1. & 2.

Cantabrigia insignis academia sub Honorio erecta est.

Heraclius à Monothelica hæresi resipiscens, regulam orthodoxæ fidei suscipiens ab Honorio, ad studia Matheseos se conuertit, & Iudæos omnes in suo imperio baptizari curauit.

Abbatia Albi castri. Album castrum seu Vuessemburgum, monasterium instituti Benedictini, primaria ferè Germaniæ abbatia, fundatur anno 623. datur verò anno 664. à Dagoberto.

Mahometes Arabs Alcoranite. Anno mundi 4590. Romæ 1382. Christi 630. quanquam alij aliud in tempus hæc reiiciant: Mahometes Arabs pseudopropheta, in orbem proferpsit. Hic legislator Saracenorum, iniqua & mēdaciū plenam, tanq̄ ex diuino ore prolatam legem composuit, & eam Alcoranum nominauit, videlicet diuinorum mandatorum collectio. Is Mahometes supra omnes persecutores Ecclesiam turbauit, Nam eam modo seua tyrannidē, nunc autem per deceptionem in legibus,

in legibus, tum verò per hypocrysim simpliciores subuertendo percussit, adeo quod iam magnam partem orbis terrarum imperio suo pepērit. Cum Sabellianis negauit Trinitatem: cum Manichæis *Lex Mahometi ex se-ctis multis mendicata.* Bi-narium in diuinis numerum posuit. Negauit æqualitatem Patris & Filij cum Eunomio. Spiritum sanctum creaturam dixit cum Macedonio: Cum Nicolaitis multitudinem vxorum probat. Annos natus 40. extinctus. Visitur in Arabiæ vrbe Medina Talnabi eius sepulchrum. Nostra tempestate Turcæ in duas precipuè diuisi sunt sectas, quarum altera Leschari per totam Africam, Aegyptum, Syriam, Arabiam atque Turciam extenditur: Altera Imamia, huius sectæ *2. sectæ Turcarum.* professores, Homarem alterum ex Mahometis discipulis, tanquam grauius & certius leges interpretantem, Hælis doctrinæ præferunt. Hæc secta totam occupat Persarum regionem, quam Hismael Harduelis filius, cognomento Sophus, & huius posteris strenuè in hunc vsq; diem defendunt.

SEVERINVS.

71 Romanus patria, patre Labieno, tempore Heraclij: Vir singularis pietatis & religionis, amator pauperum, ab Isatio totius Italiæ hæxarcho in pontificatu confirmatur. Tunc enim non habebatur rata cleri ac populi electio, nisi id Imperatores, aut eorum hexarchi confirmassent. Sedit anno 1. alij ponunt menses 11. dies 4. vacat sedes mens. 4. dies 30.

S. Natalis. S. Natalis confessor, Romæ tempore Seuerini PP. claruit, vitæ suæ finem imposuit pridie calend. Nouemb.

IOANNES 4.

72 Dalmata natione, patre Venantio. Sedit an. 1. alij 3. alij mens. 9. di. 18. vacat sedes mens. 1. di. 13.

Is Ioannes 4. thesauris Ecclesiæ, multa millia hominum redemit de seruitute per Histriam & Dalmatiam.

THEODORVS I.

73 Græcus natione, ex patre Theodoro episc. Hierosolymis oriundo, amator pauperum, largus, benignus super omnes, & multum misericors. Sedit ann. 6. mens. 5. adijciunt alij dies 8. vacat sedes di. 20.

MARTINVS I

74 Tudertinus prouincia Tusciæ. Hunc quidam volens confodere extracto gladio cecitate percussus est. Idem S. Pōtifex propter veritatem à Constantino 4. Imperatore (à Paulo hæretico sic persuasus) in exilium (circiter annum 643.) missus est. Sedit ann. 6. adijciunt alij mens. 1. di. 20. vacat sedes di. 28.

Q ij

Concilia

Concilia.

1. Toletanum 7. episcoporum 38. explicit.
2. Lateranense episcopon 200. contra Paulum Constantinopolitanae urbis episcopum haereticum.
3. Toletanum 8.
4. Toletanum 9. episcoporum 16.
5. Toletanum 10. anno octavo Reccesvinthi Hispaniarum regis. S. Iodocus sub Constantino filio Erachij & Eudoxie, circiter annum 643. haereticam vitam elegit.

S. Iodocus

Rhodos à Saracenis capta, Sabellicus Enneade 8. lib. 8.

Rhodos ex pugnata.

Plin. lib. 4. cap. 12.

RHODVS Cycladum quæ circa Delum in circulo positæ sunt, insularum nobilissima (reliquæ Sporades dicuntur, quod vndique per mare dispersæ sint) noningentorum ac viginti stadiorum ambitu patet, inter Asiaticas insulas tertia, prius Ophiusa, Stachia & Telchis appellata, in mari Carpathio Lyciæ, vel Cariæ & Aegypto opposita; Colossis olim dicta eadem, ab imagine Solis ærea decies septenum cubitorum alta, ibidem erecta. Quam nullo non die sol aspicit, id quod & de Syraculis Cicero (actione, in Caium Verrem, septima) tradidit. Gymnasium habuit Asiatica eloquētia, & Mathematicis studijs clarissimum. Ideo (vt Vitruuius lib. 7. scribit) Aristippus philosophus Socraticus, cum naufragio eiectus in Rhodiensium littus, animaduertisset Geometrica schemata descripta, exclamasse ad comites ita dicitur: Bene speremus, hominum enim vestigia video. &c.

Plin. lib. 5. cap. 37. Strabo lib. 14.

Perhibent spinam esse Rhodi, qua sacratissimum Christi caput pugerunt impij, dum coronam spineam vertici imposuerunt, quæ singulo anno, in die eo quo Christi passionis memoria in catholica nostra Ecclesia celebratur, vidente populo floreat, monstratur ea in vase translucido ex vitro, vt admittatur aspectus, nec oculorum acies possit obtundi, ante horam illam qua Christus crucifixus creditur, nulla spina ipsa motionem præfert, non coloris mutatio, non vlla adiectio in ea visitur, proximante tempore rubere incipit, & oculis omnium circumfusis atque cernentibus albus quidem flosculus in verticem paulatim exurgit, qui hora elapsa desinit & euanescit, hæc plus semel, tam mihi quam Friderico Kēphio secretario ordinis, retulit Friburgi Brisgoiæ Illustris Princeps Georgius Schilzlingus ordinis Ioannitarum, vtriusque Germaniæ superattendens, &c. Eadem Rhodiorum insula à Christianis, Turcis expulsis, expugnata est sub Clemente quinto, anno millesimo trecētesimo nono. Postremo, hæc eadem antiqua Christiani imperij propugnatrix, post longā obsidionem in Tuleimanni Turcæ potestati venit, anno

1523. 8. calend. Ianuar. De hoc cōflictu habes libros tres elegantissimos Iacobi Fontani Brugensis. Extat epistola Turcæ ad Magistrum Rhodi, quam libuit subiicere, apostaticis nimirū in confusionem quicursum Cæsaris remorantur.

Solymanus Tfacus Dei gratia, Rex Regum, dominus dominantium, maximus Imperator, Byzantiæ & Trapezuntis &c. Reuerendo patri Philippo Vlerio Liladamo, magno magistro Rhodi, equitibusq; suis & vniuerso populo.

COMMouerunt me afflictissima gētis meæ cōmiseratio, & summa iniuria vestra. Impero igitur vobis per celerē insulæ & arcis Rhodiæ deditionem piè vltroq; concessa gratia, securè abeūdi cum omni preciosa supellectile, aut si libet manendi sub imperio meo, in nullo nec tributo quidem minuta libertate & religione vestra. Si sapitis, præferte amicitiam & pacem bello crudelissimo. Nam victos vi manent acerbissima omnia, quæ victi à victoribus pati solent, à quibus non defendent vos arma, domestica externaue auxilia, nec ingentes muri, quos radicitus euertam. Valete bene: Quod tunc demum fiet, si potius quam vim amicitiam malueritis, quæ neque fraudi, neque dolo vobis erit. Iuro Deum, cæli terræq; autorem, iuro quatuor Evangelicæ historiæ Chronographos, vicies quater mille prophetas lapsos è cælo, summumque inter hos nostrum Mahumerem adorandos, item manes aui patrisque, tum hoc sacrum augustumque meum imperiale caput, Ex regia nostra Constantinopoli, &c. ad institutum,

Epistola Turcæ ad Magistrum Rhodi.

Episcopatus Argentinenfis erigitur.

Sub Martino 1. præfuit & profuit S. Amandus, primus Argentoratensium Alsaticorum episcopus; ob virtutem merito amandus, anno Christi 596. obiit ex febre anno ætatis suæ 90. octavo eids Februarij: Cuius meminit Robertus Gaguinus lib. 3. de gestis Francorum.

S. Amandus episcopus.

Succeffores habuit S. Amandus in episcopatu Argentoratensi.

- 2 Iustum, an. 2.
- 3 Maximinum, annos 8. sedit in episcopatu.
- 4 Valentinum, an. 5.
- 5 Solarium, an. 6.
- 6 S. Arbogastus, Sigebertum vnicum filium Dagoberti suscitauit, rexit episcopatum an. 27. obiit anno 668.
- 7 Rotharius.
- 8 Florentius Scotus, sub Leone 2. PP. obiit circiter annum 676.

Kathildæ filia regis Dagoberti visum restituit: rexit episcopatum annos 12.

9. Ansoaldus, an. 6.
10. Biulfus, an. 8.
11. Magnus, an. 6.
12. Aldus, an. 21.
13. Garoynus an. 7.
14. Landebertus, an. 6.
15. Rotharius, an. 5.
16. Rodobaldus, an. 3.
17. Magnebertus, an. 5.
18. Labyolus, ann. 7.
19. Gundoaldus, an. 4.
20. Gando.
21. Vto, ann. 6.
22. Vuiggernus.
23. Vuandelfridus.
24. Heddo, comes de Habsburg, anno 8. obiit, anno Domini 780.
25. Aulidulphus, an. 10.
26. Remigius, Alsaticus patria, an. 20. obiit anno Christi 803, 13. calend. Aprilis.
27. Recho, canobium Aschole erexit, an. 8.
28. Vto.
29. Erlehardus, an. 7.
30. Adelochus, an. 10.
31. Bernoldus, præfuit an. 7.
32. Vto, an. 9.
33. Radoldus, obiit anno 878. præfuit an. 7.
34. Grimoldus, an. 7.
35. Radoldus 2., an. 8. alij 10. moritur 11. calendas Decembris.
36. Regenhardus, an. 12. mens. 6. dormiuit sexto eidus Maij.
37. Baldramus aliàs Vualdramus, an. 18. obiit pridie eidus Aprilis.
38. Otbertus, interemptus est, an. 3.
39. Gotfridus, Caroli magni ex sorore nepos, mensibus 2. obiit 4. eidus Nouembris.
40. Richuinus, nobilitate præclarus, an. 15. mens. 6.
41. Ruthardus, ann. 16. obiit anno 950. 17. calend. May.
42. Vto, sedit annis 15. minus tribus diebus.
43. Erckenbaldus, consecrator 17. episcopôn, anno Domini 964. præfuit an. 3. obiit 5. eidus Octobris.

44. Baldus, præfuit ann. 30.
45. Vuilderolfus.
46. Altuicus, ann. 8.
47. Vuerenharius 1. præfuit annis 20.
48. Guilielmus 1. sub quo collegium iunioris Petri erectum est, circiter annum 1028. præfuit autem ann. 19.
49. Hetzelo.
50. Vuernharius 2. sub quo collegium S. Arbogasti extra muros Argentinenses erectum est, anno 1065. præfuit annis 14.
51. Theobaldus, an. 5.
52. Ottho, ann. 16.
53. Balduinus, mens. 2.
54. Cuno, an. 23.
55. Bruno, an. 1.
56. Gebehardus, anno 1130. claruit, præfuit annis 19.
57. Burckardus, an. 21.
58. Rudolphus, ann. 20. alij 17. præfuisse scribunt.
59. Conradus.
60. Henricus Billongus, annis 8. alij 16. præfuisse dicunt.
61. Conradus 2., ann. 12.
62. Henricus de Veringen, sedit annis 21. obiit 5. eidus Martij, sepultus in capella sancti Andreae.
63. Bertholdus, filius ducis Sueviae de Teck, ann. 15.
64. Henricus de Staheleck, ann. 22.
65. Gvualtherus.
66. Henricus de Gerolzeck, ann. 10.
67. Conradus de claro monte, à lanio occisus, anno 1299. 9. calend. Augusti, præfuit ann. 20. mens. 6.
68. Fridericus de Liechtenberg, ann. 6.
69. Ioannes 1.
70. Bertholdus de Bucheck, Danbacum & Bersam Argentinensis dioecæcos, mœnibus cinxit.
71. Ioannes de Liechtenberg.
72. Ioannes de Linie.
73. Lambertus de fonte.
74. Fridericus de Blanckenstein, an. 15.
75. Burckardus de Lutzellstein, an. 2.
76. Guilielmus 2. de Diesch, annos 44. circiter annū Christi 1439. obiit pridie nonas Octobris, sepultus in oppidulo Molse.
77. Conradus de Busnang.

78 Robertus dux Bauariæ, anno Christi 1449. Sepultus Tabernis Alsaticis.

79 ALBERTVS BAVARVS, anno Domini 1478. à Sixto 4. PP. primos omnium beneficiorum fructus extorsit: migravit V. Pater & princeps, 2. feria ipso D. Bernardi, circa horam 4. ante meridiem, anno 1506. præfuit an. 27. mens. 9. di. 5.

80 GVLIELMVS ex comitibus Honstein, homo literatus & dicatista, à studio pacis minimè alienus, litium diremptor egregius erat: Quid enim gloriosius, quàm publicas offensiones moderatis consilijs & prudentia componere, sine cæde & sanguine? Electus est die 9. mensis Octobris, anno Domini 1506. Confirmatus Bononiæ 4. die Decembris à Julio 2. pontifice Romano: Ordinatus in sacerdotem Tabernis Alsaticis, Dominica Reminiscere eodem anno. Idem vir integer, anno 1507. in festo D. Francisci applausu Argentoratensium introductus est: Quem comitati sunt viri illustres 19. ultimo tandem multis insumptis vigilijs & laboribus pro grege suo, vitam (laudabilis princeps) morte commutat, totius curiæ dolore: Præfuit & profuit an. 35. terrestris domicilium deseruit, ipso Apostolorum Petri & Pauli festo.

81 ERASMVVS è familia illustri Baronum de Limpurg, integritate vitæ conspicuus, & præter absolutam eruditionem, exquisitæ diligentia: cuius pietas adfert non mediocrem momentum ad glorificandum S. R. E. fidem, dum alit ac fouet, qui sterilibus agris non dedignantur inspergere semina doctrinæ catholicæ. Electus autem est, anno redempti orbis 1541. circiter festum D. Laurentij, Nostra tempestate feliciter præsidet. In cuius Principis clemētissimi aula, viri insigniter docti plurimū enitescunt: Quorū primus CHRISTOPHORVS VVELSINGERVS Cancellarius, Sacratissi. LL. Doctor, & à consilijs, vir integerrimæ vitæ, quem ego (vt fas est) non secus & amo & colo meum parentem, quàm meas delicias, quàm deniq; ipsum meum Apollinē. Habet is egregius Doctor lateri proximum GEORGIVM VEBELHERVM Secretarium Principis, virum multis egregijs laudibus ornatissimum: vt ex multis paucissimos recenseam, consulatque præteream reliquos aulæ proceres, qui omnes, moribus ac vitæ probitate, admodum excellent, &c.

EVGENIVS I.

75 Romanus patria, ex patre Ruffiniano, circiter annum 650. Sedit ann. 2. (alij 3.) mens. 8. (alij 9.) dies 24. vacat sedes mens. 1. di. 28. Is PP. ad delicta clericorum puniendâ, carceres episcopis admittit. Habēt adhuc Monasteria & collegia Ecclesiastica suos locos priuatæ secessionis

Carceres claustrales

secessiones, hoc est, carceres claustrales, in quos relegantur monachi vel canonici aut vicarij ad penitentiâ, pro suis criminibus commissis, peragendam. Sed temporibus nostris recentioribus tam rarus est horum carcerum (maximè in collegijs) vsus, vt ferè in ludibrium venerint delinquentibus. O tempora.

Sub eodē Eugenio I. Cabilonēse conciliū in Gallijs celebratū est. VITALIANVS, aliàs VITELLIANVS. 76

Campanus, Signensis prouinciæ, ex patre Anastasio, Constante imperante, circiter annum 656. alij ponunt 653. sedit ann. 14. mens. 6. vacat sedes mens. 2. di. 13.

Regulam Ecclesiasticam ac rigorem (vt mos erat) omnimodè conseruauit.

Idem insignis templis cantum instrumentalem, figuralem, & organa introduxit. Musicæ hucusq; fuit vsus in sacris, non vt inutilis voluptas, tanq̄ ludus quæreretur, sed vt cantu animi redderentur tranquilliores, excitarentur ad cogitandum harmoniam diuinæ gubernationis, flecterentur ad motus aptos doctrinæ cælesti, vt ille canit.

Cantus instrumentalis

*Musica diuini cecinerunt cantica vates,
Moses cum multis Christicolisq; viris.
Laudibus & sancti prælustrata dogmata Pauli
Nos cupiunt summum concelebrare Deum.*

Sic David omnibus gētibus pacatis, religionis studia complexus, hymnos trimetros edidit, & cum his pentametros versus plurimos, qui sabbathis festisq; diebus sacris solennibus canerentur: adiecic his decachordem citharam, & nabla 12. vocum cymbala: adhæc ærea, grandia quidem & lata, &c.

Sabellie. En. nead. l. li. 20

*Musica turbat animas, ægrumq; dolorem
Sola leuat, merito diuinumq; hominumq; voluptas:
Qua sine nil iucundum animis, nec amabile quicquam,
Ad cuius numeros superi vertuntur, & orbis,
Et celo radiant ignes, quibus emicat ingens
Signifer, & leges præscriptaq; tempora seruant:
Hæc Phæbus, Phæbiq; soror, duce & aurea cæli
Astra suos agitant constanti federe motus.*

μη κοινὸς
γε τῆρ μὲν
σινῆρ.

Concilia.

Toletanum 11. anno 4. Bambæ regis Hispaniarum,
Bracarense 3.
Constantinopolitanum, contra Sergium.
Rex Persarum cum vxore Cæsarea, & 40000. hominum Cōstantinopolim proficiscentes, baptizantur, Platina.

S. Gerz

S. Gertrudis.
Beda.
S. Quintinus.

S. Gertrudis, filia ducis Brabantiae agnoscitur.

V. Beda floruit.

S. Quintinus martyr, genere nobilis, cuius Romanus, apud Ambianum urbem sub Rictionario praeside passus est, temporibus Diocletiani & Maximiani: circiter annum vero Christi 657. Pridie calend. Nouembris sanctae animae ergastulum, sedente in cathedra Vitaliano PP. leuatum est, Ambiani sepultus.

Eberschm
Ber.

Sub Vitaliano & Dagoberto rege Francorum, erectum est cenobium Alfaticum, vulgo Eberschē monaster, ditissima abbatia Argentinensis dioceseos, hac nostra tempestate praeside feliciter industrius & perspicax D. Mathias Kolerus Sueuus, omnium studiosorum mecenas.

77

ADEO DATVS.

Romanus patria, vir religione & omni comitate praeditus, monachismo addictus, temporibus Constantini Pogonati, circiter annum 667. sedit ann. 4. mens. 2. di. 5. vacat sedes mens. 4. di. 15.

78

DONVS.

Romanus patria, ex patre Mauritio, circiter annum 672. Sedit anno 1. (alij an. 2. alij an. 5.) mens. 2. di. 5. vacat sedes mens. 2.

Idem Donus PP. tantum doctrina & sanctitate vitae adeo floruit, vt Rauennatum Ecclesiam iam pridem a Romana segregatam, sedi Apostolicae obtemperantem reddiderit.

Idem, clerum in varios ordines distinxit,

Atrium Petri marmore strauit,

Templa aedificijs ornauit.

Sub hoc, conuocata est synodus Constantinopolitana sexta (alij ponunt ceptam sub Agathone, sub Leone vero 2. absolutam) contra Sergium & confectarios. Qui impie docuerunt vnam voluntatem & vnam operationem in dispensatione incarnationis Domini nostri IESV CHRISTI.

Sergius haereticus.

Cap. 61. de
fortilegis
damnandis

Hac eadem sancta synodus anathemate percussit, vniuersas daemoniacas operationes. Hic iam ingens quaestio & rixa inter doctos occurrit, quam placet discutere breuibus, quantumuis extra sepes, & est hac.

An Sagae sint comburendae.

Veneficae
mulieres v.
coburendae

Exurgunt multi boni viri zelo Dei commoti aduersus sagas, qui eas, quum certo constet eas & mente & corpore alicui demoni peculiariter se deuouere, a Christi fidelium consortio excludendas, & tanquam zizania a tritico segregandas, igneque comburendas esse, existis

existimant. Et sane multis in locis, ignis supplicio afficiuntur. Sunt contra non parum multi, qui misericordia moti sagarum causam agere, easque tutari conantes, nimium immisericorditer cum sagis agi contedunt. Dicunt enim, Sagas in hoc quod daemone se obligant, a corpore Christi rescissa quidem membra Christi & Ecclesiae alumnas fuisse. Iam quoniam Ecclesia nulli penitenti peccatori, etiam maximo, gremium claudit: iniquum esse dicunt miseris mulierculis penitentiae locum negare. Nec obesse, quod daemone se dicauerint (si modo peniteant) quum saepe multorum aliorum, qui sathanam se tradentes & respiscentes, sui que delicti penitentiam agentes, ad Ecclesiae misericordiam confugerunt, vitae paritum sit. Quin & necromanticos (qui & ipsi ex professo cum daemonibus commercium habent) respicientes, grauer tanter sine villo vitae aut etiam corporis dispendio, ab Ecclesia recipi. Replicant sagarum aduersarij, sagas non ob id comburi quod daemone se deuouent, sed quia reipublicae perniciose admodum existunt, homines & iumenta ledendo, fascinando, & innumera mala inferendo. Respondent sagarum tutores, hanc notam miseris mulierculis praeter meritum inuri, quum certum sit eas huiusmodi facere non posse, & certissimum sit, hac a diabolo (Deo permittente) hominibus contingere. Instant sagarum aduersarij, dicentes, Etsi nemo dubitet ea daemonum ope hominibus mala inferre, tamen daemones sagis ceu instrumentis vti, sagas item sibi persuadere se hac efficere, sicque si non potestate, saltem animo ardentissimo, quo perniciem hominum quaerunt, merito extremo supplicio afficiendas esse, quum in magnis & voluisse sat sit. Huiusmodi vero disceptationes de sagarum combustione, aliquando doctos viros inter se disceptare meminimus. Iam vero vtri parti nobis assentiendum? Certè, pessimas istas mulieres extinctas potius, quam viuas esse conducibilius arbitramur, cum propter multas alias, tum potissimum hanc ob causam. Si tanta facilitate ipsis ignosceretur, iam omnes anguli essent referti sagis, daretur ipsis occasio. Et si tantus iam est maleficarum numerus, quantumuis clam, quis non credat plures futuras esse, si tanta indulgentiae fenestra ipsis largiretur? Et certè nulla de causa non censendum est, moueri tot graues viros, qui sagas igne tam inhumaniter absumendas praecipiant. Quod si nulla in ipsis inueniretur mortis causa, tamen vel hac vnica sufficere mihi videretur, quod cum daemonibus rem habent, Exodi 22. sic scriptum legimus, Qui coierit cum iumento morte moriatur. Et Leuitici 20. Qui cum iumento & pecore coierit morte moriatur. Vtrum autem sit grauius delictum cum iumento coire aut cum daemone, quis

quis non videt? Postremo sagas vltimo supplicio, precipueq; igni absumendas esse, vel ex vnico Paulo conuinci potest. Sic enim S. Paulus ^{1. Corint. 6.} scortatores alloquitur, dicens. An nescitis quod adglutinatur scorto, vnum corpus efficitur cum scorto? Ex istis verbis Pauli facile colligitur, omnem concumbentem vnum corpus effici, cum eo cum quo concumbit. Maleficæ igitur cum dæmone concumbentes dæmonicæ fiunt, dæmonum autem supplicium à Deo ipsis destinatum ignem esse quis nescit? Sed ne temerè locutus fuisse videar, audiamus de hac disceptatione Doctissimum Tritenhemium, Abbatem Spanhemensem. Is ^{ωολυγαφεις}, quæstione quinta, postq; sagarum maleficia enumerauit, sic infert. Vnde non sunt vsquam tolerandæ, sed potius in omni loco funditus exterminandæ, omniū creatore sic precipiente, Maleficos non patieris viuere, Exodi 22, hæc ille. Ex hijs clarum factum esse arbitror sagas iustè comburi. Atque vtinam corpora solum igne absumerentur, animæq; Christo miserante, hoc igne purgatæ saluæ fierent. Quod faciat ille, qui potens est omnes seruare à peccato immunes & statuere in conspectu gloriæ suæ incontaminatos: Cui soli seruatori nostro gloria & magnificentia nunc & in omnia secula. AMEN.

79

AGATHO.

Siculus patria, ex monacho pontifex creatur, circiter annum 673. vir adeo mansuetus & benignus, vt vniuersis hilaris & iucundus comprobaretur, & tantæ sanctitatis, vt leprosum obuium factum osculo suo statim liberauerit. Sedit an. 2. mens. 6. dies 4. vacat sedes an. 1. mens. 5. vide Blondum lib. 9.

Concilium Toletanum 12. circa hæc tempora, anno primo Eringi regis.

Pestis vnde nascatur.

Pestilentia ingens ROMÆ orta: Emanat autem nasciturq; pestilentia frequenter ex immenso frigore, & immenso calore, ex infectione animalium, aquarum, ex corruptione aëris, sepe numero aliunde, vt pote ab vtero matris vt i hæreditario, conditione vel complexione corporis, malo regimine vitæ, dispositione loci & terræ, cæli, fructuum & frumentorum, hocq; genus rerum aliarum.

80

LEO 2.

Siculus patria, ex patre Paulo, vir in humanis & diuinis scripturis sufficenter instructus, Græca & Latina eruditus lingua, pauperum amator. Sedit mens. 10. di. 17. vacat sedes mens. 11. di. 21.

Pallium.

Is Leo 2. Pallia gratis danda censuit. Quod pallium Archiepiscopis datur, institutum est non nouum iam pridem natum, nec sub tempore Paschalis, qui vixit circa annum Domini 822. inducta est Pallij receptio.

receptio. Sed res est, qua vsi fuerunt Romani pontifices etiã dudum ante tēpora Leonis 2. Quod certè probant ea quæ scripsit Gregorius Magnus ad Maximum episcopum Solonitanum Græcum, Sebastianum, Rasinum; De Pallio Anastasio patriarchæ Antiocheno missio, dein ad episcopos Dalmatiæ aduersus Ioannem Rauennæ episcopum, ad Virgilium episcopum Arelatensem Brunichildem reginam Francorum, Leandrum Hispaniarum episcopum, quæ omnia in secundo, quarto & septimo registorum Gregorij libris inuenies. Et Ioannes quintus pontifex Roman. ante octingentos annos librum scripsit de Pallij dignitate. Ex quibus omnibus manifestum est vsum Pallij rem non esse nouam. Sed nemo hic putet quod tyrannicæ exactionem tueri velim. Semper enim Simonem magum illum Samaritanum, omnesq; simul Giezas, odi.

Idem PP. Pacem dare post Agnus Dei, statuit. Datur autem quadruplex hominibus pax propter quadruplicem discordiam: Prima erat inter Deum & homines, propter præcepti transgressionem. Secunda, inter angelos & homines, propter Adæ & Heuæ eiectionem, cuius meminit Gregorius, dicens. Quando extranei eramus à Deo, extraneos nos angeli deputabant. Tertia, inter homines & homines, propter diuersarum legum æmulationem. Vltima, inter carnem & spiritum, propter mutuam altercationem, primo enim spiritus corrumpit carnem, & nunc caro corrumpit spiritum.

Pax, post Agnus Dei.

Idem, anathematizauit Macharium Antiochenum episcopum & confectarios, volentibus vnam tantum in Christo voluntatem fuisse.

BENEDICTVS 2.

81

Romanus patria, vir in rebus diuinis doctissimus, cuius vita concordabat cum nomine. Sedit an. 1. menses 10. Alij ponunt mens. 12. vacat sedes mens. 2. di. 15.

Is electionem pontificis liberam à Constantino impetrauit.

IOANNES V.

82

Syrus natione, vir singularis religionis & mansuetudinis, Constantino Pogonato Imperat. circiter annum 685. sedit an. 2. alij ponunt annum vnum. vacat sedes. di. 2.

Idem, summum pontificem consecrari ab Ostiensi, Portuensi & Verulanis ^{Confecratorum} ^{Papa.} literano episcopis, voluit.

CONON vel ZENO.

83

Thrax natione, vir deuotus, qui nunquam se causis ac actibus secularibus immiscuit. Sedit, imperante Iustiniano, mens. 11. vacat sedes menses 3.

S. Kilianus, cælestis sapientiæ præco, claruit anno 688.

S. Kilianus.

R

Sub

Sub eodem PP. Pertharis rex Longobardorum Italiae praefuit.

SERGIVS I.

84

Antiochenus patria, vir magnae sanctitatis, circiter annum 681. adijciunt alij annos 8. Sedit ann. 13. ponunt alij annos 14. vacat sedes mense 1. di. 20.

Agnus Dei, Missae adijcitur.

Idem, AGNVS DEI Missae adiecit. Quod tamen institutum Cornipolitanus Leoni 2. adscribit. Dicitur autem Agnus Dei, magis quam Iesus vel Christus in sacratissima illa Missa.

Primo propter veritatis representationem factam in immolatione agni paschalis. Secundo, propter veritatis praenuntiationem oraculi prophetalis: Emitte agnum dominatorem de petra deserti.

Tertio, propter veri Agni ostensionem digito praecursoris. Ecce agnus Dei, ecce qui tollit peccata mundi. Quia igitur Christus in hoc sacrificio immolatur, qui fuit in lege per Agnum figuratus, sub nomine Agni prophetaus, a Baptista demonstrante Agnus appellatus, conuenienter ad horum rememorationem, & fidei testificationem, dirigitur oratio ad Christum sub nomine Agni, sub quo totupliciter figuratus est, prophetaus ac demonstratus: reliqua vide in meo Tyrocinio nuper diuulgato.

Cedoaldus rex conuertitur.

His diebus rex Angliaxonum Cedoaldus, ad Christum conuersus est, & tendens Romam, a B. Sergio PP. baptizatus, Petrus nominatus est: Is adhuc in albis existens, vitam temporalem finiuit, recepturus a Deo sine fine perpetuam.

IOANNES VI.

85

Circiter annum 690.

Graecus natione, sedit an. 3. vacat sedes mense 1. di. 19.

Hac tempestate Saraceni occupata Lybia & Aphrica, transmissa fo Atlantico freto, omnes Hispanias, praeter Astures & Cantabros, occuparunt.

Floruerunt.

Strabo } V. Bedae fratres.
Haymo }

IOANNES 7.

86

Graecus natione, sedit an. 2. ponunt alij annos 3. mens. 7. dies 8. vacat sedes mens. 3.

Isti duo Ioannes 6. & 7. vitae integritate conspicui extitere: Quorum vnus martyr. Alter oratorium B. MARIAE construxit.

Cenobium S. Mathiae Treuericū.

S. Matthiae magnificum extra muros Treuerenses cenobium monachorum Benedictini instituti, inchoatum est circiter annum Christi 700.

SOSI

SOSIMVS qui & SISINIVS.

87

Syrus natione, sedit di. 20. vacat sedes di. 17.

CONSTANTINVS I.

88

Natione Syrus, circiter annum Christi 700. Sedit ann. 7. adijciunt alij di. 15. vacat sedes mens. 2.

Is PP. statuit ne imperatoris haeretici nomen publicis aut priuatis scriptis reciperetur.

Sub Constantino I. PP. celebratum est concilium Tolctanum 13. anno 4. Eringij regis.

Huic pontifici Romano Iustinianus Imperatorum primus Constantinopolim venienti pedes osculatur. Mos deosculandi pedes pontificum, ne longe exempla petamus, a Christo praecceptore nostro cepit. Is summus sacerdos & pontifex maximus tulit, vt mulier quae erat in ciuitate peccatrix, sicut testis est Lucas, sibi pedes primum flens lacrymis rigaret, capillisque tergeret, ac deinde deoscularetur, veluti apud Hebraeos mos fuerat Christos Domini venerari.

Pedes pontifici deosculandi mos vnde manarit.

Philippus Bardesanes 70 imperator, occiso Iustiniano & Tiberio eius filio, in haeresim Homouij lapsus, a Constantino pontifice Romano scismaticus declaratur, Sabellicus 8. lib. 7.

S. Osvualdus claruit, circiter annum 705. temporibus Tiberij 3. Cella Monachorum, hodie Ethonis monasterium, Benedictini instituti, vetustissimum coenobium ad Nigram syluam prope Kentzington non procul a Rheno situm, fundatum legitur circiter annum Christi 700. a Vuiggero, vel Vuigerno episcopo Argentoratensi.

S. Osvualds

Ethonis monasterium.

GREGORIUS 2.

89

Romanus patria, ex patre Marcello, circiter annum Christi 708. vir diuina scriptura eruditus, facundus eloquentia, constans animo, ecclesiasticorum dogmatum defensor, & contrariorum fortissimus impuglator, imperante Leone iconomacho Imperatore. Sedit ann. 16. mens. 8. di. 20. alij ponunt an. 17. mens. 9. di. 12. vacat sedes di. 15.

Sub Gregorio 2. synodus Augustae Vindelicorum celebrata est, circiter annum 710. huic interfuit S. Bonifacius.

Idem PP. multos Germanos baptismi causa venientes ROMAM suis manibus baptizauit.

S. Bonifacius Apostolus Germaniae, hisce temporibus Archiepiscopus Moguntinus, aetatis suae 60. circiter annum Domini 755. a Frisijs occisus est, Sabellicus En. 8. lib. 7.

S. Bonifacius

Is idem Gregorius 2. Leonem 3. Imperator. fanatico spiritu percutum, per literas admonuit, vt omnis quorundam improborum erroribus, vera tandem amplexus religionem, abolere diuorum imagines desineret.

Imagines sacras Leo 3. Imp. aboleuit.

R ij Murr

Cenobium Murrbachē Murrbachiu, vel Mortvuegium, antiquitus vero peregrinorum viuarium dictum, cenobium Benedictinæ professionis, in superiori Alsatia, ad montana Vosagi situm, fundatum legitur anno 724. alij 730. Præsides hoc nostro seculo illustris & pientissimus princeps IOANNES RVDOLPHVS Sthor, liberalitatis & doctrinæ dotibus Reuerendissimus.

Augiadiues Augia diues, vulgo die Reichalo, olim Sindlesana, fundatur anno Christi 724. à S. Pirminio episcopo.

Gengebācen se cenobiu. Gengebacum cenobium transhenanum prope Nigram syluam, extructum est hac tempestate, circiter annum Christi 724. Cenobitis hodie summa cum laude præest abbas GISEBERTVS, studiosorum omnium mecenas, verè pius & integritate vitæ conspicuus.

Inundatio maxima ROMAE illis temporibus: similis inundatio sub Pelagio 2. similis item, sub Clemente 7. anno Domini 1530. die 8. Octobris. Similis inundatio Tyberis Romæ visa est anno 1557. die 14. Septembris, circa tertiam horam post meridiem.

90

GREGORIUS 3. Syrus natione, ex patre Ioanne, vir mitissimus, profundus in diuinis scripturis: Græcè & latinè eruditus. Sedit an. 10. mens. 8. alij ponunt an. 9. di. 25. vacat sedes di. 9.

Iconomachi & Iconoclastæ con-demnati. Is PP. ROMAE synodum celebrauit, in qua prope M. interfuisse leguntur episcopi, vt Pighius scribit. In hac Leonem Imperatorem (nunq̄ enim sibi constans græca leuitas & mobilitas) cum suæ impietatis assertoribus, Ecclesiastico anathemati subiecit, & pestem illam Iconomachorū à Feliciano circiter annum 374. resuscitatam, & damnatam in synodo Constantinopolitana, sub Theodosio seniore atro carbonie notans, Ecclesiasticæ censuræ mucrone iugulauit, circiter annum 718. Hanc Felicianæ hæreseos progeniem (hisce deploratissimis temporibus) mundi huius magnipotens dux ac deus Satan è vasto pelagi gurgite emisit in orbem, per satellitem suum Carolstadium, qui propterea proscriptus est ex Saxonum limitibus, sollicitante Luthero diro apostata, is vel in hac parte probè sensit, pro viribus hæresi Felicianæ restitit. Verba Lutheri contra Carolstadium hæc sunt. Imagines (inquit) rememoratias aut testimoniales, sicut sunt imagines crucifixi & sanctorum, probatum est esse tolerandas, etiam in lege, & non solum tolerandas, sed quamdiu memoria & testimoniū in eis durat, tūc sunt laudabiles & honorabiles, sicut statuæ Iosue & Samuelis, hæc Lutherus. In eo quoque Cinglici suam insulsiatam apertius etiamnum produnt, emotæ mentis homines, cum garriūt. An non videtur magna ebrietas, quādo totus orbis

Felicianus error nouiter reductus & reiectus.

orbis abominabilissimas abominationes manibus ac pedibus amplexatus est. Adde quod contra tam apertissimas scripturas, tam scripturæ quàm Patrum, orbis illas recipit: quales sunt, diuorū cultus & inuocatio, statuarū sumptus & veneratio: hæc illi. Quapropter ne ignaui ac desides Epimenidis (quod aiunt) somnum dormire videamur, vtq; ocij rationē aliquam darē, paucis quo antidoto cōtra impios Capharnaitas Iconoclastas vtatur Ecclesia me expediam. Nec propositū nobis, pio lectori fucum, quod hoc hominum genus facere videtur, ambitiosa vtilibus preferētes, & sanis ac mediocribus tumida & grandia, parati enim sumus iuxta aut quæ studio ac diligentia adsecuti sumus, candidè omnibus impertiri, aut quæ nescimus, ab alijs ingenuè discere. Porro quo magis studium nostrum agnoscas lector, gratuita hæc est omnis sinceraq; non seruilis aut mercenaria, quandoquidē non eo huc animo cōcessimus, vt lucrū aliquod ex hoc labore atq; ocio potius, stipesq; colligeremus, sed vt omnes & singuli haberent quo se tuerentur aduersus nouitios Vualdenses & Iconoclastas, FORMVLAM FINGENDAE similitudinis Dei, quo eius memoriam facilius animo cōplecteremur, ipsemet Deus refrigerium animarum nostrarū præmonstrauit: Licet enim gēs Iudæa esset propensior in idololatriam, tamen imagines aliquas Deus eis præcepit Exodi 25. & Num. 21. loquutus est Dominus ad Moysen, fac serpentē æneum, pone eū pro signo. Fuit autē Nebas Ha Nehofeth datus, vt signum diuinæ potentiae, donec veniret longo post tēpore Christus seruator, qui vt Apostolus ait, Dei imago est. Quod verò Ezechias serpentem destruxerit æneum, quem antea Moyses ex mandato erexerat, causa fuit populi huius idololatrantis abusus, siquidem adolebant ad tempus illud vsq; filij Iesrahel incensum, vnde si cōstaret de abusu alicuius imaginis illa deberet aboleri: Ne ergo hominum fides infirmaretur, & post hac citius declinaret, ad pristinum cultum populum turpiter lapsum reducens, sustulit serpentem, non quia imago, sed quia iudæi adorabant. Simili modo in suis edictis stimularunt imaginis cultum (quamuis Nicenæ synodi auscultatores comprobassent definitiuam sententiam) Valens & Theodosius Augusti Imperatores, ne abusus seu idololatria, aut totalis auersio conspurcarent agrum Dominicum, ad hunc modum scripsere præfecto prætorio. Cum sit nobis cura diligens in rebus omnibus superni nominis religionem tueri, signum saluatoris Christi nemini quidem concedimus, coloribus, lapide, aliaue materia fingere, insculpere aut pingere, sed grauissima pœna eos multando qui contrarium decretis nostris & imperio quicquam tentauerint, &c. Nam quæadmodum

Imaginum vltus.

Hoc est, serpens æneus.

4. Reg. 18.

R. in imaginis

imaginum exuperans cultus idololatria est, ita iconoclastarum pertinax detestatio hæresis est. Sic etiam quemadmodum reliquiarum abusus execrabile scelus est, ita earundem irreuerentia detestanda hæresis est, quæ quondam à Vigilatio Gallo progenita, ab Hieronymo profligata, nunc rursus vna cum imaginum expugnatoribus repulsa lulescere apud Germanos quosdam incipit. Instruunt itaq; imagines simplices, quia in ipsis ignorantes vident quid sequi debeant, atq; in hijs legunt, qui literas non didicerunt, quibus conspectis ad Dei contemplationem trahuntur, non discriminantes pietatis partem ab impietate: Admonent inquam scientes, afficiunt omnes, profunt. Dum enim intuemur imaginem crucifixi aut Christi resurgentis, statim reuocantur nobis in memoriam (animus enim monitor) saluifica mors Christi, & gloriosa eius anastasis seu resurrectio, quarum rerum memoria utilis est & pernecessaria. Et quis tam dissolutus, tantaq; audacia præditus est, qui velit possitue dubitare seu aliter somnare vel cogitare de imaginum cultu, quàm demum sit tot longè sanctissimorum decreto constitutum? Quis nescit, Nicæ factum esse conuentum trecentorum quinquaginta (alij 18.) episcoporum, sub Constantino Pio, & ad hunc ex omni terra viros sanctos & eruditos confluisse, vt se mel decerneretur, essentne diuorum imagines templis restituendæ, aut res in omne tempus abolendæ? Sed quia inter cunctos satis constabat, Deum ab initio simulacrorum fingendorum præmonstratorem fuisse, ac postea statuas ipsas tam Deo quàm hominibus præclaris positas, partim causa memoriæ eorum retinendæ, partim incendendi ad virtutem animum illorum per imagines, adniserunt imagines: Cuius synodi decreta sequens schediafma clarè exprimit,

Nam Deus est quod imago docet, sed non Deus ipsa.

Hanc recolas, sed mente colas, quod cernis ipsa.

Effigiem Christi cum transis pronus adora.

Non tamen effigiem sed quod designat honora.

De sanctitate verò Nicenæ concilij S. Gregorius ita memorat.

Concilia 4. velut 4. euāgelia recepta. Sicut sancti Euāgelij quatuor libros, sic quatuor concilia (Nicenum, Constantinopolitanum, Ephesinum, Chalfedonense) suscipere & venerari me fateor, hæc tota mente complector, integerrima approbatione custodio, quia in ijs, velut in quadrato lapide, sanctæ fidei structura confurgit, & cuiuslibet vitæ cōmunis atq; actionis norma consistit, &c. Hinc igitur natū, vt merito tam ipsi Seruatori, quàm eius sanctis statuas, & in tēplis poni, & venerationi haberi consueuerint catholici. Ac quoniam eiusmodi diuorum memoria vt certo exemplari præ oculis posito, quam nobis imagines iugiter representant, ad virtutem

Imagines Christi & diuorum quare in tēplis ponantur.

tutem & imitationem excitantur homines, atque imaginis honor, vt Basilii inquit, ad exemplaris transfertur honorem, idcirco patres eam consuetudinem non modo admiserunt, sed etiam auctoritate sextæ synodi, quæ Constantinopoli habita est, imperantibus Constantino & Iustiniano II, ipsius Constantini filio, vt in decretis Canon, patet, confirmarunt: vt scilicet imagines sacræ diuorum in templis haberentur, magnaq; veneratione colerentur, vtpote quæ imperitoribus loco sacrarum literarum forent. Sed audiamus quid veteres de imaginum vsu senserint. Eusebius (lib. I. cap. 13.) refert Christon misisse imaginem faciei Abgaro Edessenorum regi: postq; is rescuerat Abgarus, ^{ἰσὸς} (qui Christus est) metaphysica & supernaturalia exerceuisse inter suos, scripsit ad eū (tenebatur enim grauissimo morbo) suppliciter rogans, vt se sanatum veniret, cui Seruator per Ananiam tabellarium, qui Abgari literas tulerat respondit, se postq; assumptus esset missurum vnum ex suis discipulis, qui postea officium erga Abgarum præstaret: Interim dum Toparcha expectando nuncium salutis, iam morę haud satis patiens, decreuit mittere zographum, qui formam eius fingeret deliniaretq; sed pictor cum ob vultus splendorem id efficere nequisset, fama est ad faciem sudariolum seu lintheolum (asseruatur Genuæ in fabrica S. Bartholomei) admouisse, & illi suam effigiē impresisse diuinitus, atq; mox misisse ad Abgarum, quopium regem consolaretur, hæc Eusebius, claruit anno 341.

Et constans opinio est, Lucam Ecclesiasticum pictorem pinxisse in tabellis aliquot figuram ^{ἰσὸς} deiparæ qua illa erat, quæ hodie Parauia in collegio S. Iustinæ virginis, tā sanctissimè custoditur, quàm religiosissimè colitur, &c.

Christum seruatores nostrum, Petrum item & Paulum effigiatos fuisse à veteribus Christianis, testatur item Eusebius noster historiæ suæ lib. 7. cap. 14. & ait: insignia veterum referuari ad posterorum memoriam, illorum honoris, horum verò amoris indicium est.

Apud Alexandriam, crucis Dominicæ signum vnusquisq; in postibus, in ingressibus, in fenestris, in parietibus, columnisq; depictū habebat. Histor. Eccle. lib. 11. cap. 29.

Credo (ait Augustinus de consens. Euangel. lib. I. cap. 10.) quod (ethnici) pluribus locis simul Petrum & Paulum cum Christo pictos viderunt, quia merita Petri & Pauli, etiam propter eundem passionis diem, celebrius & solenniter Roma commendat.

Signum venerandæ crucis in altario positum, & in summa veneratione à Christianis habitū, apparet ex Tripar. histor. lib. 2. cap. 19.

Iulianus Apostata, crucis signo frontem signans, dæmonem abe-

R. iij. git.

git, etiam nolens: vide Tripart. histor. lib. 6. cap. 1.

Et diuæ Mariæ Virginis imaginem apud Christianos honorificè habitam, apparet ex Tripartitæ historiæ lib. 9. cap. 9.

Habent Christianorum arcana (inquit Augustinus de uisitatione infirmorum lib. 2. cap. 3.) illius Dominicæ crucis, quasi quoddam uenerabile monumentum, quod de crucis ipsius imaginatione crucem cognominant, quod & nos enim ueneratione dignissimum fatemur, & ad recordationem crucifixi ueneramur, hæc ille.

Viditæ Dei
in pictorem
blasphemū.

Cum pictor quidam pingere Saluatorem secundum similitudinem Iouis præsumpisset, arefacta est manus eius, quem peccatum suum confessum, sanitati pristinæ restituit Gennadius episcopus Constantinopolitanus, vide Historiam Ecclesiasticam Necephori sub Leone Imperatore pag. 600.

Usq; adeo de cruce non erubesco, ut non in occulto loco habeam crucem Christi, sed in fronte portem, inquit Augustinus in Psal. 141.

Interrogare cepimus (inquit Constantinus Imperator, in confessione suæ fidei) Syluestrum, utrum ipsorum Apostolorum (Petri & Pauli) imaginem expressam haberet, ut ex pictura disceremus, hoc est, quod reuelatio docuerat, Tunc idem uenerabilis pater imagines eorum rundem Apostolorum per diaconum suum exhiberi præcepit, hæc ille.

Gregorius magnus lib. 7. epistol. 53. ad Secundinum seruum Dei inclusum, sic scribit, Scio quidem quod imaginem Saluatoris nostri non ideo petis, ut quasi Deum colas, sed ob recordationem Filij Dei in eius amore, cuius te imaginem videre consideras. Et nos quidem non quasi ante diuinitatem ante illam prosternimur, sed illum adoramus quem per imaginem, aut natum, aut passum, sed & in throno sedentem, recordamur: Et dum nobis ipsa pictura quasi scriptura ad memoriam Filij Dei reducit, animum nostrum aut de resurrectione lætificat, aut de passione demulcet.

Idem S. Gregorius mag. lib. 7. Epist. 109. ad Serenum episcopum Massiliensem scribit, propterea indico dudum ad nos peruenisse quod fraternitas uestra quosdam imaginum adoratores aspiciens, easdem Ecclesiæ imagines confregit atq; proiecit, & quidem zelum vos, ne quid manufactum adorari possit, habuisse laudauimus: sed frangere easdem imagines non debuisse iudicamus: idcirco enim pictura in Ecclesijs adhibetur, ut hi qui literas nesciunt, saltem in parietibus uidendo legant quæ legere in codicibus non valent. Tua ergo fraternitas & illas seruare, & ab earum adoratione populū prohibere debuit: quatenus & literarum nescij haberet unde scientiam historiæ colligerent: & populus

& populus in picturæ adoratione minimè peccaret, hæc Gregorius: claruit anno Domini 600.

D. Hieronymus, de Paula Romana muliere, in hæc uerba prorumpit, Quæ cuncta loca tanto ardore ac studio circumiuit, ut nisi ad reliqua festinaret, à primis non posset abduci: prostrataq; ante crucem quasi pendentem Dominum in cruce cerneret, adorabat. Ingressa sepulchrum, resurrectionis osculabatur lapidem, & ipsum corporis locum, in quo Dominus iacuerat, quasi sitiens desideratas aquas, fidei ore lambebat.

Et Beda inquit, Imagines Dei fieri in Ecclesia Domini, nulla diuina litera uetuit.

Quia non omnes norunt literas (inquit Damascenus de fide orthodoxa, lib. 4. claruit anno 496.) neq; lectioni incumbunt, patres nostri censuerunt, ueluti quedam trophæa, hæc in imaginibus representare ad promptam memoriam, hæc ille. Quid obsecro hisce uerbis dilucidius, clarius ac manifestius esse posset? Iam uero quis nescit Deum opt. max. præcepisse adorare scabellum pedum eius: ut consulto præteream arcum scederis in nubibus cæli, Genesios nono capite. Phasæ, Exod. 12. Virgam, Num. 17. tabulas, Exod. 40. Mannâ, Exodi 16. lapidem Iosue, Iosue 24. lapidem Samuelis, 1. Sam. 17. & reliqua signa à Deo nobis relicta & præfigurata.

Dominus mulierculam fluxum sanguinis patientem tanta ueneratione passus est à tergo simbriam inconsutilis tunicæ tangere, perindeq; exoculari, Nunquid & hæc inanimata creatura?

Sic Lactantius manifestè demonstrat, quam maximè aberrent illi, qui post intuitum imaginis non protinus dirigunt mentem ad Deum, inquiens, Vestes igitur, gemmas, & cætera quæ habentur in præcio, si quis putat Deo chara, is plane quis sit Deus nescit, ni putat uoluptati esse res eas, quas etiam homo si quis contempserit, iure laudabitur, hæc ille.

Quod uero cruces, vexilla, circa dies Paschales in templis eriguntur, id ea de causa fit, ut triumphus Christi, qui à morte insigniter resurrexit, solenniter representetur, nam quemadmodum ethnici signa militaria quæ deuicto hoste cepissent, ut certa uictoriæ signa, in triumphis portabant, referebantq; inter cætera honorum monumenta. Sic nos Paschali tempore, vexilla in sacrorum pompa deferimus, in templisq; suspendimus. Quo quidem tempore rex ille noster fortissimus Sampson, Jonas & Leo Iuda mortis contractibus uiribus, pede coccinellæ tartara, soluit à pœna miseris, uictorq; de funere surgens triumphauit pompa nobili, Hanc etiam crucem ceu ipsius humanæ institutionis

Iudicum 6.
Jonas 2.
Apocaly. 5.

rationis instrumentum prisci illi suscepta fide Christum, vt par est, arbitantes Deum esse, debita veneratione profecuti sunt, suis omnibus insignibus prætulere, vti salutare signum extollentes, quod & idem Imperator Constantinus & sibi & exercitui supernè monitus impressit, anteq̃ victoria contra Maxentium potiretur, labarumq; in Christi crucem commutauit, de quo signo & Calsiodorus & Ruffinus meminere. Atque Aurelius Prudentius contra Simmachum tali carmine, Christus purpureum signati textus in auro, Signabat Labarum, Quid autè sit non temerè tortasse reperies, præter q̃ apud vnum Sotzomenem in historia, Bellicum enim signum prædit inter alia preciosissimum, quod & præcedere Imperatores & à militibus adorari solebat, mox commutatum à Constantino in signum crucis fuisse. Quod postea signum crucis Theodosius (vt in codice iuris ciuiliis est) in solo vel in silice, aut in marmore humi posito insculpi, ne hominum pedibus tereretur, lege prohibuit.

Labarum quid.

Nec hic Romani, gentiles olim, prætereundi sunt. Hi orbis domini quondam & virtutum amantiissimi, autoribus Q. Maximo & P. Scipione, morituri iubebant, suas & rerum quas præclare gesserant imagines in loco editiore erigi, vt posteri illa videntes, ad eadem virtutes prouocarentur, vt pote non in seij exempla maximè ad vitæ institutionem conducere, quod & illi planè experiebantur, cum vel sibi ex maiorum imaginum intuitu vehementissimè animum ad virtutes accendi videbant. Non tamen statuas (ab hominibus fufas aut sculptas) æreas, metallicas, cedrinas, vitigineas aut Tiliaceas, tantam in se habere vim asserimus, sed memoriam rerum gestarum eam flammam egregijs viris in pectore crescere, secundum illud Socraticum,

Sallust. in proe. belli Iugurthi.

ὅτι τὰς εὐσεβῶν ἀλοῖς, μιμουτάς τε αἰετῶν.

De imagine memoratissima Ialysi, Protogenis manu factâ, meminuit Plin. natur. Histor. lib. 35. cap. 19. & Gellius Nocti. Attica. lib. 15. cap. 31. erat autem hæc erecta in laudem egregij Ialysi, iuxta illud.

Id est, Quorū emularis gloria, eorū res gestas imitatur.

ἢ τὰ σκαυτῶν εὐσεβῶν, ἔγκρατα λωεῖν.

Marcilius Acilius Glabrio duumuir, statuam auratam in memoriam patris Glabrionis posuit, T. Liuius decad. 4. lib. 10.

Sic Mercuriales illæ statuæ quondam, & nunc ferreæ istæ aut ligneæ manus, quas crucibus in biuijs affixas videmus, indicant viatori, qua vertendum sit iter, sunt enim planè Τεκμήρια, id est, indicia seu signa.

Sic Artemisia luctu atq; desiderio mariti Mausoli flagrans, molis tanta est ingenti impetu operis, conseruandæ mariti memoriæ causa, sepul-

sepulchrum illud memoratissimum manibus Mausoli dicere, Gellius lib. 10. cap. 18. Strabo lib. 14. Mela lib. 1. Plinius lib. penultimo cap. 1. Herodotus lib. 7. Lucanus lib. 8. &c. Nec existimandum hic, quod statuas gentiliū sanctorum in cælo triumphantium imaginibus comparare velim. Nos Christianos non debent gentiliū exempla ad æmulandum adducere; sed eorum, qui purè ac germanè Christum expriment, potissimum Christi ipsius crux saluifica qui nos per hanc ad se inuitat, 1. Ioan. 13. Si quid verò est inter gentiles probè, mitè, piè, sanctè actū, tanto nos excellentius præstare conuenit, quanto excelsior est nostra conditio, qui baptizati sumus, lustratiq; sanguine illius, quem Pater dedit instauratorè priscae perfectionis, qua non longè ab angelis discedimus.

Imagines sanctorum in cælis triumphantium, in hodiernum vsq; diem venerantur Moscovitæ, vide commētarios D. Sigismundi Liberi, Baronis.

Etiam extremi populi crucis figuram obseruant, id quod confirmat Franciscus Fernandes Cordubensis, scribens in hæc verba. Hi (Lucatanæ insulæ inhabitatores) templa frequentant, summa fide negociantur, imaginem crucis venerantur & ornant, cum interrogantur, vnde id habeant, per interpretes respondent, transiisse aliquādo hominem quendam formosissimum per eos tractus, qui eis id insigne in sui memoriam reliquerit, &c.

Qualiter autem Euangelistæ nostri recentiores, mortuos deuorauerint, atq; eis prohibuerint gratiam, quomodo sanctorum suffoderint monumenta, reliquias subuerterint, despuerint, & ridiculo habuerint Ecclesias, tumultuauerint, in campis statuiculas, ne quis peregrinans passionis Domini commoneretur, lapidem Iacobi, saxum Iosue, cunctos lapides testimonij, vota in vniuersum omnia comminuerit, catholico lectori perpendendum relinquo. Quibusdam locis, crucifixi Domini statuis laqueos collo iniecerunt, atq; quod ad Felicianorum attinet hæresim, intermisere in totum nihil, qui tamen Feliciani ante annos septingentos & vltra, temporibus Caroli in Oriente in Nicæa Bythinæ, Francofurti item in Germania cis Mænū, vt errantes atq; hæretici condemnati sunt. Nullam inquam Christi aut D. Virginis Mariæ imaginem, nullam super tabernaculum ex linguis oliuarum cherubin, aut quamuis depictam non exturbauere imaginem. At vero sigillorum suorum, & monetarum Cæsaris imagines, insignia sua, & quæq; Herculis, Martis, Priapi, nephandæ & Veneris, Lutheri, Huttenei, & id genus, manere permiserunt. O dedecus Christiani nominis sempiternum. Fatemur quidem ingenuè, illicitas & immoderatas præ-

Genes. 28. Iosue 24.

3. Reg. 6. Matth. 23.

tas præ-

tas præuaricationes quasdam potuisse obtigisse in hac sacrarum imaginum usu, quæ sedulo reprimendæ sunt, ab eis, ad quos ex officio spectat castigatio, ne submota correctione seuera, deterius huiusmodi malum inualecat, At propter modicas prolapsiones indoctæ plebesculæ, non debuissent Iconoclastæ in totum Ecclesiasticum ordinem & pia instituta distringere calamum, & tragica bucca detonare, tanquam omnes & singuli hoc morbo laborarēt, dereliquit enim adhuc sibi Dominus septem milia virorum in Israël, qui non curuauerunt genua sua ante Baal. Ita sanè & permultos (quos nouit) sibi reliquit Dominus Deus & seruauit in Ecclesia sua sancta sacerdotes & sacramentorū mysteriorumq; Dei dispensatores, qui non curuauerunt genua sua ante Mammona, cum scriptum sit. **Honora Deum ex tota anima tua, & honorifica sacerdotes, Et Deutero, 6. Dominum Deum tuum adorabis.**

Reg. 19.

Eccles. 7.
Matth. 4
Mar. 1.
Lucæ 4.

Author quid sit imago contemplatori loquitur.

*Me qui conspicis insolens figuram,
Cordis nolo putes notam superbi:
Sed pressi iudicium Dei clientis
Cuncto nomine se nihil putantis,
Qualis esse decet pios ministros,
Pendens in cruce sanguinem beatum,
Quibus pro Dominus suum refudit.
Sum non ipsa quidem malos imago
In usus depicta, velut putatur.
Audi nunc breuibus, feram intuenti
Quid sim, quidq; velim, & tibi placebo:
Quæ non complacui prius repulsa.
Tantum corporis umbra sum caduci,
Mortalis speculum & patens figura,
Illum qui fieri suo ore iussit.
Hoc semper moneo, velut fidelis
Ancilla, & facie indico quid ipse,
Vel quo sit genitus, futurus aut quid:
Pro quo, quem refecero, mihi solet iam,
Grates multiplices Dea actitare.
Vinas Nestoreos dies in animum
Spectator, valeas per omne seculum.
Et discas melius mihi fauere,
Quæ nunquam penitus superba fulsit.*

CAETERUM de hac astruendarum sacrarum imaginum materia nobis est nunc contrahendus sermo, quoniam eandem diffuse pertractarunt doctiores, quibus suis firmissimis argumētis aduersariorum obiectiones,

obiectiones, quibus suas conantur tutari partes, dissoluere sunt annexi, properamus ergo soluere lora, ad Gregorium 3.

Anno 2. imperij Constantini, Cosmas Alexandriae patriarcha vna cum tota ciuitate à Monothelitarum cacodoxia redijt ad orthodoxiam.

Circiter annum 730. Toringi natio Gothorū, Francones & Suedi, à S. Bonifacio (prius dictus Vuunefridus) episcopo, fidem Christianam amplexati sunt. Præcipua Germaniæ loca cōuertuntur.

Fabarium vel Fauarium, Germanicè Pfeffers, ordinis D. Benedicti, Churiensis diocæseos, fundatur à S. Pyrmínio, anno 734. Fabarium.

ZACHARIAS.

91

Græcus natione, vir mitissimus atq; suauis, tardus ad irascendum, Constantino & Eirene imperantibus, circiter annum 740. Sacerdotis summi sedem possedit, an. 10. mens. 2. (alij 3.) di. 15. vacat sedes di. 9. alij 12.

Extat epistola elegantissima Zachariæ PP. ad S. Bonifacium Archiepiscopum Moguntinensem.

S. Otilia tempore Hilderichi regis Francorum 14. sanctitate insignis habetur. S. Otilia.

Anno Christi 714. temporibus Pipini regis gloriosissimi, Ruthardus comes Zaringius, & Hirmilinda vxor eius comparauerunt pagum Alsatiensem, dato pretio: & construxerunt monasterium in Arnolsefauge iuxta Rhenum, excolentes de deserto, & eidem monasterio præfecerunt abbatem Agoaldum, donatione magna facta monasterio, cōscriptæ & cōfirmatæ sunt hæc literæ pridie eidus Octobris, anno sexto Pipini regis; Hæc ex antiquo codice, quem mihi exhibuit, anno 1557. ipso Corporis Christi festo, R. D. Martinus Schimpferus Badensis, huius loci abbas verè pius & catholicus. Cum autem ignorantia inter religiosos (hoc maxime seculo) tanq̃ Gangrena serpat, & perinde ac peltilètia grassetur. Tu doctissime Schimpfere, ab eius contagione longè resiliens munisti temetipsum alexipharmaco doctrinæ Christianæ eloquentiæque medicamento, quibus nihil potest esse potentius. Et cum multorum animi in macie, corpora insagina sint, tua mens adipibus doctrinarum saginata pinguescit, qualis pinguitudo, quanto vberior tanto salubrior. Adhæc cum hospitalitas (quæ præcipua virtus est) abbatem cum primis exornet. Dominus tua, tam Schutterana quàm Schvuartzachana, patet illustribus humilibusque hospitibus indiscriminatim. Pauperes ad te perinde ac in Asylum salutis confugiunt, tuisque erogationibus sus-

Schvuartza
ha cenobiū
Benedicti
nūfundaturR. D. Marti
ni Schimp
feri enco-
mion.

S tentans

stentantur. Et profecto qui beneficus est in egestos, Deum promeretur. Immo (vt verius loquar) Deum ipsum computat debitorem. Plautina illa sententia de mendico: male meretur qui ei dat quod edat aut bibat, Nam & illud quod dat perit, & illi vitam producit ad miseriam: tibi iure optimo veluti inhospitalis ac detestanda improbatur. Qui probe calles humanitatis officium esse, necessitati hominis egentis subuenire, Quantum vero illud est, quo præconio, qua laude memorandum? Sed de his egregij viri encomijs loco opportuniore.

Prophana
& inhumana
Plautina
sententia.

Kiczingense
cenobium.

Kiczingense monialium cenobium, fundatum est anno 745.
Fuldenle monasterium, fundatum & constructum est à S. Bonifacio, anno 744.

92

STEPHANVS 2.

Romanus patria, vir singularis religionis & prudentiæ, circiter annum 750. Sedit annos 5. adijciunt alij di. 28. vacat sedes dies 5. Is Pipinum Francorum, & Romanum patritium proclamauit. Hac tempestate, S. Bonifacius Archiepiscopus Moguntinus, martyrizatur Non. Junij: Cuius S. viri sanguinem fuderunt Busactores: Is Bonifacius iussu STEPHANI 2. Pipinum Caroli patrem vnxit in regem Galliarum.

Senatus Parisiensis.

Sub eodem Stephano PP. Pipinus rex Parlamentum, anno 757 instituit. De senatu Parisiensi & eius authoritate, placet pauca recensere. Sunt omnino septem eiusmodi senatus per Galliam (ipsi Parlamenta vocant) à quibus prouocare non licet, & ad quos ab omnibus alijs iudicijs appellatur: Ii sunt Parisiensis, Tholosanus, Rothomagensis, Diuionensis, Burdegalicus, Aquensis in Prouincia, & Graecianopolitanus in Delphinatu. His omnibus stipendia rex præbet. De causis omnibus & criminibus isti cognoscunt, & quod à singulis definitum fuerit, ei standum est. Omnium autem latissimè patet, ac amplissimam iurisdictionem habet Parisiensis. in eum aliquando venire solent ipsi reges, quoties aliquid magni decernere volunt.

PAVLVS I.

Romanus patria, sedit annos 10. mens. 1. adijciunt alij mens. 9. vacat sedes an. 1. mens. 1.

Daniel. 4.

IS PP. carceres & Xenodochia intrans, infirmos donis & placidis exhortationibus recreauit: scriptum enim, Esai. 58. Fræge esurienti panem tuum, & pauperes sine tecto induc in domum tuam. Nudum si videris, vestito: & domesticos generis tui ne despicias. Et alius Prophetas, inquit. Peccata tua redime elemosynis, & iniquitates tuas commiseratione pauperum: Christon nutrit, qui pauperem nutrit.

S. Daniel,

S. Daniel, Leuita & martyr, Paduæ (olim dicta Antenorea) in cathedrali Ecclesia sepultus, cuius S. viri corpus repertum & leuatum est anno Domini 767.

CONSTANTINVS 2.

Papatum tyrannicè inuasit, sed tandem zelo fidelium eiectus, euulsis oculis ignominiosè, circiter annum 770. pœnas dedit: ô lepidus fortunæ lusus, & ridiculum rerum statum. Sedit mens. 1. di. 1. Caranza ponit an. 3. mens. 5.

Campidonense ordinis S. Benedicti cenobium, fundatum est anno Domini 777. primus abbas Andogorius

STEPHANVS 3.

Siculus natione, sedit an. 4. præfuit circiter annum 771. ponunt alij ann. 3. mens. 5. di. 28. vacat sedes, di. 8.

Concilium Lateranense celebrauit, contra Constantinum pseudopontificem.

Idem PP. in Litanij nudis & discalciatis pedibus incessit.

ADRIANVS I.

Romanus patria, circiter annum 774. Sedit an. 24. detrahunt alij annum vnum, vacat sedes di. 3.

Idem, in Lateranensi atrio 100. pauperibus quotidianum victum ordinauit: Scriptum enim, Beatius est dare quam accipere. Et hilaritatem datorem diligit Deus. Aqua restinguit inflammatum ignem, & Eleemosina expiat peccata, &c.

Sub Adriano I. tabulas apostolicas obfirmari ceptum. Nam antiquius non reperitur sigillum plumbeum.

Carolus Magnus Romam veniens, expugnato Desiderio Longobardorum rege, pedes Adriani pontificis, sedentis in loco Dei, osculatus est. Idem Carolus Magnus ad defensionem S. R. E. & ditiorum eius, testamento obligauit filios.

Sub eodem Adriano PP. celebrata est synodus 2. Nicæna, contra Iconoclastas seu iconomachos, anno 781.

Idem PP. Tharasium Archiepiscum Constantinopolitanum confirmauit 8. Calend. Ianuar. Eutropius Euhemerus, lib. 23.

Desiderium Longobardorum regem Romam proficiscentem, Adrianus PP. sub anathematis interminatione prohibuit, ne Romane Ecclesiæ terras ingrederetur: quæ apud ferocissimum atq; impium Longobardorum regem tanti momenti extitit, vt confusus tacitusq; retrocedens Papiam reuersus sit.

Hac tempestate, Saxones à Carolo Magno domiti, conuersi sunt ad fidem Christianam, anno 785.

S ij

S. Magnus

S. Daniel.

93

94

95

Acto. 20.
1. Corint. 9
Sira. 3.

Sigillu pium
beum.

Iconoma-
chi repullu-
lant.

PP. alios cõ
firmat.

Ecclesiastica
censura co-
hibet tyran-
num.

Saxones cõ
uertuntur.

stentantur. Et profecto qui beneficus est in egestos, Deum promeretur. Immo (vt verius loquar) Deum ipsum computat debitorem. Plautina illa sententia de mendico: male meretur qui ei dat quod edat aut bibat, Nam & illud quod dat perit, & illi vitam producit ad miseriam: tibi iure optimo veluti inhospitalis ac detestanda improbatur. Qui probe calles humanitatis officium esse, necessitati hominis egentis subuenire, Quantum vero illud est, quo præconio, qua laude memorandum? Sed de his egregij viri encomijs loco opportuniore.

Prophana
& inhumana
Plautina
sententia.

Kiczingense
cenobium.

Kiczingense monialium cenobium, fundatum est anno 745.
Fuldenle monasterium, fundatum & constructum est à S. Bonifacio, anno 744.

92

STEPHANVS 2.

Romanus patria, vir singularis religionis & prudentiæ, circiter annum 750. Sedit annos 5. adijciunt alij di. 28. vacat sedes dies 5. Is Pipinum Francorum, & Romanum patritium proclamauit. Hac tempestate, S. Bonifacius Archiepiscopus Moguntinus, martyrizatur Non. Junij: Cuius S. viri sanguinem fuderunt Busactores: Is Bonifacius iussu STEPHANI 2. Pipinum Caroli patrem vnxit in regem Galliarum.

Senatus
Parisienfis.

Sub eodem Stephano PP. Pipinus rex Parlamentum, anno 757 instituit. De senatu Parisiensi & eius authoritate, placet pauca recensere. Sunt omnino septem eiusmodi senatus per Galliam (ipsi Parlamenta vocant) à quibus prouocare non licet, & ad quos ab omnibus alijs iudicijs appellatur: Ii sunt Parisiensis, Tholosanus, Rothomagensis, Diuionensis, Burdegalicus, Aquensis in Prouincia, & Graecianopolitanus in Delphinatu. His omnibus stipendia rex præbet. De causis omnibus & criminibus isti cognoscunt, & quod à singulis definitum fuerit, ei standum est. Omnium autem latissimè patet, ac amplissimam iurisdictionem habet Parisiensis. in eum aliquando venire solent ipsi reges, quoties aliquid magni decernere volunt.

PAVLVS I.

Romanus patria, sedit annos 10. mens. 1. adijciunt alij mens. 9. vacat sedes an. 1. mens. 1.

IS PP. carceres & Xenodochia intrans, infirmos donis & placidis exhortationibus recreauit: scriptum enim, Esai. 58. Fræge esurienti panem tuum, & pauperes sine tecto induc in domum tuam. Nudum si videris, vestito: & domesticos generis tui ne despicias. Et alius Prophetas, inquit. Peccata tua redime elemosynis, & iniquitates tuas commiseratione pauperum: Christum nutrit, qui pauperem nutrit.

Daniel. 4.

S. Daniel,

S. Daniel, Leuita & martyr, Paduæ (olim dicta Antenorea) in cathedrali Ecclesia sepultus, cuius S. viri corpus repertum & leuatum est anno Domini 767.

S. Daniel.

CONSTANTINVS 2.

93

Papatum tyrannicè inuasit, sed tandem zelo fidelium eiectus, euulsis oculis ignominiosè, circiter annum 770. pœnas dedit: ô lepidos fortunæ lusus, & ridiculum rerum statum. Sedit mens. 1. di. 1. Caranza ponit an. 3. mens. 5.

Campidonense ordinis S. Benedicti cenobium, fundatum est anno Domini 777. primus abbas Andogorius

STEPHANVS 3.

94

Siculus natione, sedit an. 4. præfuit circiter annum 771. ponunt alij ann. 3. mens. 5. di. 28. vacat sedes, di. 8.

Concilium Lateranense celebrauit, contra Constantinum pseudopontificem.

Idem PP. in Litanij nudis & discalciatis pedibus incessit.

ADRIANVS I.

95

Romanus patria, circiter annum 774. Sedit an. 24. detrahunt alij annum vnum, vacat sedes di. 3.

Idem, in Lateranensi atrio 100. pauperibus quotidianum victum ordinauit: Scriptum enim, Beatius est dare quam accipere. Et hilaritatem datorem diligit Deus. Aqua restinguit inflammatum ignem, & Eleemosina expiat peccata, &c.

Acto. 20.
1. Corint. 9.
Sira. 3.

Sub Adriano I. tabulas apostolicas obsignari ceptum. Nam antiquius non reperitur sigillum plumbeum.

Sigillu
plumbeum.

Carolus Magnus Romam veniens, expugnato Desiderio Longobardorum rege, pedes Adriani pontificis, sedentis in loco Dei, osculatus est. Idem Carolus Magnus ad defensionem S. R. E. & ditiorum eius, testamento obligauit filios.

Sub eodem Adriano PP. celebrata est synodus 2. Nicæna, contra Iconoclastas seu iconomachos, anno 781.

Iconoma-
chi repul-
lant.

Idem PP. Tharasium Archiepiscum Constantinopolitanum confirmauit 8. Calend. Ianuar. Eutropius Euhemerus, lib. 23.

PP. alios cõ
firmat.

Desiderium Longobardorum regem Romam proficiscentem, Adrianus PP. sub anathematis interminatione prohibuit, ne Romane Ecclesie terras ingrederetur: que apud ferocissimum atq; impium Longobardorum regem tanti momenti extitit, vt confusus tacitusq; retrocedens Papiam reuersus sit.

Ecclesiastica
censura co-
hibet tyran-
num.

Hac tempestate, Saxones à Carolo Magno domiti, conuersi sunt ad fidem Christianam, anno 785.

Saxones cõ
uertuntur.

S ij

S. Magnus

S. Magnus episcopus floruit.

Paulus dia-
conus.

P. Diaconus monachus Casinensis cenobij, ordinis S. Benedicti, Italus natione, tēporibus Caroli Magni floruit, anno Domini 780. Tritthemius.

96

LEO 3.

Germanus natione, vir castus & integer, doctorum virorum ita amator vt eos vndequaq; præmijs alliceret, eorumq; cōsuetudine mirum in modum delectaretur: Præterea verò ægrotos visere, Eleemosynas præbere, prædicationibus incumbere, ei peculiare fuit. Sedit an. 20. mens. 5. di. 6. vacat sedes di. 3.

Nota.

Sub Leone 3. concilium Moguntię celebratum, anno salutis 813. Idibus Iunii; vbi statutum, Fidē sine operibus esse mortuā, scriptum enim: Quia dilexit multum remittuntur ei peccata multa.

Leonis 3. accusatores criminatoresque Carolus Magnus capitali sententiæ addixit, eiusdem tamen benignitate & interuentu saluati sunt.

Remensis synodus, anno Domini 813. cōgregata sub Leone 3. per pijsimum Carolum Magnum.

Leboracum

Leboracensis præpositura in montanis Vogesi, fundata est à Carolo Magno, anno 814.

Sicilia con-
ueritur.

Eadem tēpestate sub eodem Carolo Magno, Sicilia ad Christi fidem se conuertit. Ambitus huius insulæ secundum Diodorum clauditur stadiorum quatuor millium trecentorum & sexaginta. Secundum verò Solinum tribus millibus tantum. Cæterum Græci Sicilia nō Sicilia dicunt, & Virgilius à græca voce traxit patronymicum Sicelides. Elegantissima est huius insulæ descriptio apud Claud. lib. de rap. Pro. primo, & lib. 13. Ouidius. Meminit Lucretius lib. primo Sili. Italicus lib. 14. Inter historicos Diodorum 6. lib. & 16. Polybius lib. bell. puni. primo. Locorum verò Sicilia frequens est apud Ciceronem in Verrinis, Thucydidem lib. 6. mētio. Aliàs ex professo Dionysius, Strabo lib. 6. Plin. lib. 3. reliquos prudens prætereo, hæc Patergōs.

S. Gulielm^{us}

S. Gulielmus pius dux Aquitaniæ, ædificato monasterio Cluniacensi suis impensis, se includens Bernonem 1. Abbatem, anno 806. constituit.

Anno 4. imperij Eirenæ, 8. calendas Ianuarij, indictionis nonæ, Leo 3. tanquam Ecclesiasticæ hierarchiæ princeps, Carolum regem

CARO-
LVS Ma-
gnus, vere
nobilis hæ-
ros, & specu-
lum virtutis

Francorum coronauit, & Occidentis Imperatorem pronunciauit, vt de Eutropium lib. 23. Placet obiter & in transcurso (licet extra sepes) Christiani p̄cipis mores, vitam, religionē, bellicas virtutes recētere.

CAROLVS

CAROLVS ille MAGNVS, Pipini filius, Aquitaniā & Vualconiam subegit. Desiderium regem Longobardorum ex Italia expul-
sit, Omnia Romanis ablata restituit, Rotgisum Foroiuliani ducatus
præfectum noua molientem oppressit: totamq; Italiā cōpescuit, Sa-
xonum ferociam per continuos 30. annos repressit, poterat quidem
hoc bellum Saxonicum citius finire, si Saxonum perfidia non obsti-
risset: Dictu difficile est, quoties superati ac supplices regi se dede-
rint, & imperata facturos polliciti fuerint: plus semel inquam ita
edomiti & emolliti, vt etiam cultum dæmonum dimittere, &
Christianæ religioni se subdere velle promitterent. Sed sicut ad
hæc facienda aliquoties proni, sic ad eadem peruertenda semper fue-
re præcipites. Regis verò magnanimitas, aut per se, aut per comites
suos, nullo exercitu, perfidiam illorum semper repressit. Idem Caro-
lus, Britones & Beneuentanos domuit, Hunos (qui Baiorarijs ab or-
iente sunt contermini) extinxit, Basilicam opere mirabili Aquisgrā-
ni, & pontem apud Moguntiam in Rheno quingentorum passuum,
construxit. Aedes sacras vbicunque in toto regno suo vetustate col-
lapsas comperit, pontificibus & abbatibus, ad quorum curam per-
tinebat, vt restaurarentur imperauit, adhibens curam per legatos,
vt imperata perficerent. Nūc qualis in domestica cura fuerit, recense-
re non pigebit. Post mortē patris cum fratre regnum partitus, sum-
ma patientia iracundiam fratris tulit. Deinde cum matris hortas-
tu, filiam desiderij regis Longobardorum duxit vxorem: Huic
subsecuta est Hildigarda de gente Sueuorum, præcipuæ nobilitatis
fœmina, de qua filios tres, Carolum videlicet, ac Pipinum & Lu-
douicum, totidemque filias, Theoderatam & Hiltrudam, & Ruoz-
rheidem. Mater eius Berthrada in magno apud eum honore con-
senuit: Decessit tandem post mortem Hiltigardæ, cum iam tres
nepotes suos, totidemque neptes in filij domo vidisset. Quam CA-
ROLVVS in eadem basilica, qua pater situs est, apud sanctum
Dionysium magno cum honore fecit humari. Liberos suos ita cen-
suit instituendos CAROLVS, vt tam filij, quàm filiæ primo libe-
ralibus studijs (quibus & ipse operam dabat) erudirentur: tum
filios cum primum ætas patiebatur, more Francorum equitare,
armis ac venatibus exerceri fecit. Filias verò lanificio assuescere, co-
loq; ac fuso, ne per ocium torperēt, operā impendere, atq; ad omnem
honestatē erudiri iussit. Filiorū ac filiarū tantā in educando curā ha-
buit, vt nunq; domi positus, sine ipsis cœnaret, nunq; iter sine illis fa-
ceret. Amabat peregrinos & in eis suscipiēdis magnā habebat curā,
adeo vt eorū multitudo nō solū palatio, verū etiam regno videretur
nat.

Victoria
Caroli.Caroli
mens.Domestica
cura Caroli.Carolus de
micum libe-
ris suis eg-
nat.

S in onero

Descriptio
corporis
eius.

onerosa, Corpore fuit amplo atq; robusto, statura eminenti, quæ tamē non excederet, nam septem suorum pedum proceritatem constat habuisse, apex capitis rotundus, oculi prægrandes ac vegeti, naso paululum in mediocritatem excedenti: canities pulchra, facies læta & hilaris. Incessu erat firmo, totaq; corporis habitudine virilis, voce clara quidem, sed quæ minus corporis formæ conueniret, valetudine prospera, præter quod anteq̄ decederet, per quatuor annos crebro febribus corripiebatur, ad extremum etiam vno pede claudicabat.

Erat eloquentia copiosus & exuberans, poteratq; quicquid vellent aperitissime exprimere, nec patrio sermone contentus, etiam peregrinis linguis ediscendis operam dabat, in quibus Latinam linguam ita didicit, vt ea ac patria lingua orare sit solitus, Græcam vero melius intelligere quàm pronuntiare poterat. Artes liberales studiosissime coluit, earumq; doctores plurimum veneratus, magnis extulit honoribus. In discenda grammatica Petrum Pisanum diaconum senem audiuit, in cæteris disciplinis Albinum cognomento Alcuinum, item diaconum de Britannia, virum vnde cūq; doctissimum præceptorem habuit, apud quem & rhetoricæ & dialecticæ, præcipue tamen Astronomiæ ediscendæ, plurimum & temporis & laboris impertiuit. Discebat & artem computandi, & intentione sagaci siderum cursum curiosissime rimabatur. Idem Carolus, tres scolas (Parisijs, Bononiæ, Patavii) instituit. In cibo & potu temperans, sed in potu temperantior, ita vt super cænam raro plus quàm ter biberet, cibo non adeo absistere poterat, vt sæpe quaereretur noxia suo corpori esse ieiunia. Circa pauperes sustentandos, & gratuitam liberalitatem, quam Græci ἐλευθερίαν vocant, deuotissimus erat, vt qui non in patria solum, & in suo regno id facere curauerit, verum trans maria, in Syriam & Aegyptum, atq; Africam, Hierosolymis, Alexandriæ, Carthagini, vbi Christianos in paupertate viuere compererat, penuriæ illorum compatiens, pecuniâ mittere solebat. Ob hoc maximè transmarinorum regum amicitias expetens, vt Christianis sub eorum dominatu degenantibus, refrigerium aliquod ac releuatio proueniret. Colebat præ cæteris sacris locis apud R. H. O. M. A. M. beati Petri Apostoli Ecclesiam,

Facundia
Caroli in
linguis.

in cuius donaria magnam vim pecuniæ congersit. Atq; vt multas heroicas virtutes omittam; Senectute tandem confectus & valida febre correptus Aquilgrani in mense Ianuario, decubuit, statimq; vt febribus solebat, cibi abstinentiam sibi indixit, arbitratus hac continentia morbum posse depelli, vel certe mitigari. Sed accedente ad febrem lateris dolore, quem Græci πνευματικὸν dicunt; illoq; adhuc in ediam retinente, neq; corpus aliter quàm rarissimo potu sustentante, septimo postquam

Carolus li-
beralis in Ec-
clesiam S.
Petri.

quam

quam decubuit die, sacra communione percepta, decessit, anno ætatis suæ 72. & ex quo regnare cæperat 46. 5. calend. Febr. Indictio. 7. hora diei tertia. Cuius corpus amore solenni lotum & curatum, maximo totius populi luctu Ecclesiæ illatum atq; humatum est: Dubitatum est primo, vbi reponi deberet, eo quod ipse viuus de hoc nihil præcepisset. Tandem omnium animis sedit, nusquam honestius eum tumulari posse, quàm in ea basilica, quam ipse propter amorem Dei & Domini nostri IESU CHRISTI, & ob amorem sanctæ & æternæ virginis genitricis eius, proprio sumptu in eodem vico construxit. In hac sepultus est, eadem die qua defunctus est: arcusq; supra tumulum deauratus, cum imagine & titulo extractus est: qui titulus hoc modo descriptus est.

SUB HOC CONDITORIO SITVM EST CORPVS CAROLI MAGNI ATQVE ORTHODOXI IMPERATORIS, QUI REGNVM FRANCORVM NOBILITER AMPLIAVIT, ET PER ANNOS XLVI. FOELICITER TENVIT. DECESSIT SEPTVAGENARIVS, ANNO DOMINI DCCCXIII. INDICTIONE SEPTIMA V. KALEND. FEBRVARII.

Hæc extra limites, iam tempus est vt institutum prosequamur. Sub eodem Leone 3. pontifice Romano, celebratum est concilium Vuormaciense, alij rejiciunt illud in annum 1122.

STEPHANVS 4.

Romanus patria, circiter annum Domini 819. sedit mens. 8. ponunt alij annos 3. mens. 7. vacat sedes di. 11.

Is PP. in Galliam profectus est, coronauitq; Ludouicum Imperatorem. Eius vero filios reges creauit: Lotharium, Italiae, Pipinum, Aquitaniae. Ludouicum Noricorum.

PASCHALIS I.

Romanus patria, Sedit an. 4. Mens. 6. di. 24. ponunt alij annos 7. mens. 2. di. 17. vacat sedes di. 18.

Hac tempestate Suetia sub rege Hunoldo, & Dania (regnum insulis maximè constans) finitima, ad fidem Christianam conuertitur. Suetia autem imperio Mosci contermina, Nortvægiæ & Scandiae non secus coniuncta est, atq; Italia Neapolitano regno & Pedemonti: Hæc mari Balthæo, dein oceano, & eo quod nunc glaciale appellamus, circumquaq; ferè alluitur, lata nec omnino inculta prouincia, ignota priscis authoribus. Hæc gens maximè piscibus viuunt, quorum magna captura est, dum piger oceanus gelu cogitur, vel æstiuis

S iij calor

Descriptio
corporis
eius.

onerosa, Corpore fuit amplo atq; robusto, statura eminenti, quæ tamē non excederet, nam septem suorum pedum proceritatem constat habuisse, apex capitis rotundus, oculi prægrandes ac vegeti, naso paululum in mediocritatem excedenti: canities pulchra, facies læta & hilaris, Incessu erat firmo, totaq; corporis habitudine virilis, voce clara quidem, sed quæ minus corporis formæ conueniret, valetudine prospera, præter quod anteq̄ decederet, per quatuor annos crebro febribus corripiebatur, ad extremum etiam vno pede claudicabat.

Facundia
Caroli in
linguis.

Erat eloquentia copiosus & exuberans, poteratq; quicquid vellet aperitissimè exprimere, nec patrio sermone contentus, etiam peregrinis linguis ediscendis operam dabat, in quibus Latinam linguam ita didicit, vt ea ac patria lingua orare fit solitus, Græcam verò melius intelligere quàm pronuciare poterat, Artes liberales studiosissimè coluit, earumq; doctores plurimum veneratus, magnis extulit honoribus, In discenda grammatica Petrum Pisanum diaconū senem audiuit, in cæteris disciplinis Albinum cognomento Alcuinum, item diaconum de Britannia, virum vnde cūq; doctissimum præceptorem habuit, apud quem & rhetoricæ & dialecticæ, præcipuè tamen Astronomiæ ediscendæ, plurimum & temporis & laboris impertiuit, Discerebat & artem computandi, & intentione sagaci siderum cursum curiosissimè rimabatur, Idem Carolus, tres scholas (Parisijs, Bononiæ, Patauiæ) instituit, In cibo & potu temperans, sed in potu temperantior, ita vt super cenam raro plus quàm ter biberet, cibo non adeo abstinere poterat, vt sæpe quæreretur noxia suo corpori esse ieiunia, Circa pauperes sustentandos, & gratuitam liberalitatem, quam Græci *ἐλεημοσύνη* vocant, deuotissimus erat, vt qui non in patria solum, & in suo regno id facere curauerit, verum trans maria, in Syriam & Aegyptum, atq; Aphricam, Hierosolymis, Alexandriæ, Carthagini, vbi Christianos in paupertate viuere compererat, penuriæ illorum compatiens, pecuniâ mittere solebat, Ob hoc maximè transmarinorū regum amicitias expetens, vt Christianis sub eorum dominatu degentibus, refrigerium aliquod ac releuatio proueniret, Colebat præ cæteris sacris locis apud **R H O M A M** beati Petri Apostoli Ecclesiam,

Carolus liberalis in Ecclesiam S. Petri.

in cuius donaria magnam vim pecuniæ congersit, Atq; vt multas heroicas virtutes omittam: Senectute tandem confectus & valida febre correptus Aquilgrani in mense Ianuario, decubuit, statimq; vt febribus solebat, cibi abstinentiam sibi indixit, arriratus hac continentia morbum posse depelli, vel certe mitigari, Sed accedente ad febrem lateris dolore, quem Græci *πλευριτις* dicunt, illoq; adhuc in ediam retinente, neq; corpus aliter q̄ rarissimo potu sustentante, septimo postquam

quam decubuit die, sacra communione percepta, decessit, anno ætatis suæ 72, & ex quo regnare ceperat 46, 5. calend. Febr. Indictio, 7. hora diei tertia, Cuius corpus amore solenni lotum & curatum, maximo totius populi luctu Ecclesiæ illatum atq; humatum est: Dubitatum est primo, vbi reponi deberet, eo quod ipse viuis de hoc nihil præcepisset, Tandem omnium animis sedit, nusquam honestius eum tumulari posse, quàm in ea basilica, quam ipse propter amorem Dei & Domini nostri **I E S V C H R I S T I**, & ob amorem sanctæ & æternæ virginis genitricis eius, proprio sumptu in eodem vico construxit, In hac sepultus est, eadem die qua defunctus est: arcusq; supra tumulum deauratus, cum imagine & titulo extractus est: qui titulus hoc modo descriptus est.

SVB HOC CONDITORIO SITVM EST CORPVS CAROLI MAGNI ATQVE ORTHODOXI IMPERATORIS, QVI REGNVM FRANCORVM NOBILITER AMPLIAVIT, ET PER ANNOS XLVI. FOELICITER TENVIT. DECESSIT SEPTVAGENARIVS, ANNO DOMINI DCCCXIII. INDICTIIONE SEPTIMA V, KALEND. FEBRVARII.

Hæc extra limites, iam tempus est vt institutum prosequamur, Sub eodem Leone 3. pontifice Romano, celebratum est cōcilium Vuormaciense, alij rejciunt illud in annum 1122.

STEPHANVS 4.

Romanus patria, circiter annum Domini 819. sedit mens. 8. ponunt alij annos 3. mens. 7. vacat sedes di. 11.

Is PP. in Galliam profectus est, coronauitq; Ludouicum Imperatorem, Eius verò filios reges creauit: Lotharium, Italia, Pipinum, Aquitania. Ludouicum Noricorum.

PASCHALIS I.

Romanus patria, Sedit an. 4. Mens. 6. di. 24. ponunt alij annos 7. mens. 2. di. 17. vacat sedes di. 18.

Hac tempestate Suetia sub rege Hunoldo, & Dania (regnum insularis maximè constans) finitima, ad fidem Christianam conuertitur, **SUETIA** autem imperio Mosci contérmina, Nortvægiæ & Scandiae non secus coniuncta est, atq; Italia Neapolitano regno & Pedemonti: Hæc mari Balthæo, dein oceano, & eo quod nunc glaciale appellamus, circumquaq; ferè alluitur, lata nec omnino inculta prouincia, ignota priscis authoribus, Hæc gens maximè piscibus viuunt, quorum magna captura est, dum piger oceanus gelu cogitur, vel æstiuis

S iij calor

caloribus resoluta glacie colliquescit. Brumalibus diebus vix horarum trium lucem habent. Svuetiæ hodie regia, Holmia quam incolæ Stockholm, Rutheni Stecolna appellant: amplissimum regnum, multas & varias nationes cõplectitur: inter quas virtute bellica celebres Gothi, qui in Ostrogotos, id est Orientales: & Vuestrogothos, id est occidentales Gothos, pro regionum quas incolunt situ, diuisi: indeque progressi, toti orbi, vt plerique scriptores memoriæ prodiderunt, terrori fuere. Svuetiæ rex hac nostra ætate Iostercus aliàs Gustaus, &c.

99

EVGENIVS 2.

Romanus patria, circiter annum 829. Sedit an. 4. adijciunt alij mens. 6. di. 42. alij tantum annos tres ponunt.

Sub EVGENIO, synodus apud villam Theodonis celebrata, Congregata per Carolum magnum, ad cohibendũ præsumptionem quorundam tyrannorum in sacerdotes Domini grassantium.

100

VALENTINVS.

Romanus patria, ex diacono, circiter annum 833. Sedit di. 40. inquit Platina, vacat sedes di. 3.

Hiscæ temporibus puella 12. annorum, accepta eucharistia, sex mensibus in pane & aqua ieiunauit, & deinde triennio ab omni cibo & potu abstinuit, hæc Cornipolitanus. Placet hic obiter enarrare quæ nostra tempestate contigere, & quæ nos hisce oculis nostris vidimus, huic loco minime inconueniens.

Breuis narratio de cuiusdã puellæ ieiunio.

SPIRA, quæ Imperialis ad Rhenũ posita ciuitas est, villa quædam Roed, non amplius duobus miliaribus distat. Hac in villa, anno Domini M. D. XXXIX. Puella quædam Margareta, patre prognata Seifridt Vueys, & matre Barbara, cū iam ferè decimũ ætatis suæ annum attigisset, capitis & ventris dolore, ad festa diui Michaëlis est correpta. Dolor autem is longior quàm intolerabilior extitit, vt que lecto incumbere non sit coacta: cibum tamen per id tempus magisq; fastidire cepit, & alui excrementa minui. Itaq; ad natiuitatem vsq; Dominicã, cum adhuc comedisset, nullũ planè post id tempus aut cibum insumpsit, aut per aluum excrementum egessit, à potu tamen nondum abhorrebat animus. Verùm cū proximo anno, qui XL. fuit, capitis & ventris dolor adhuc hæreret, & sub proximam quadragesimam manus & pedes, quasi contracti, officium suum amplius non præstarent, sollicitus de filiæ salute parens, quos modo potuit adiit, consilium & opem expetens.

Iussus à vetula quadam, quæ præ cæteris vicina in villa magis medica est visa, bis die balneo ex certarum herbarum decoctione vti, quo

quo cum frustra per xvij. dies vsus esset, inde destitit. Nõ multo post ex eo genere hominum femina, quæ circulatorum more passim hæc per villas & oppida sua rusticis pharmaca vendunt, aliquot certarum herbarum radices parenti dedit, vnde facto balneo, cum bis die antemeridianis & pomeridianis horis ad quartam septimanam vsus esset, pristinæ sanitati puella, quod ad manuum & pedum officium attinebat, est restituta. Verùm cum hæc non multo post Pascha fierent, quemadmodum ante cibum, ita iam subinde & ipsum potum fastidire cepit, adeo, vt post Pētecostes festa, in diem vsq; suum, cum multo ante desierit comedere, ne biberit quidem, aut vrinam miserit. Fuit anni huius quadragesimi cursus, & maximè æstas, si qua post hominum memoriã alia, calidissima & siccissima: quæ res, eo tempore potu planè puellam abstinuisset, admirationi magis locum dare potuit. Circumacto anno XLII. Romanorum rex, tunc temporis, Ferdinandus, ad comitia Imperialia Spiram venit, de puella didicit, rei admiratione adductus, ad se, vna cum parente, Februario mense vocauit. Fuit puella iam duodecimum annum transgressa, & pro ea ætate, statura, & habitudine iusta, oculis cæcis, & pro rustica, vultu non illiberali, ingenio planè puerili & simplici. Cum Regia Maiestas, de tanti temporis ieiunio percunctando, omnia eadẽ, quæ à cæteris dicta cõperisset, & non nobilium modo omnium, sed & Phisicorũ suorum captum res excederet, Reipublice interesse putauit, rem summa cum diligentia inquiri. Itaq; in quodam hospitio diligentissimè ipsam obseruari voluit. Positis igitur veteribus vestimentis, nouis à Rege datis induta, ita vt omnia paucis dicam, obseruata est, vt maiori diligentia non posset. Sæpe interim ad sumendum cibum & potum, ijs oblectamentis frustra inuitata est, quibus ea ætas capi facile solet. Cum iam ad duodecimum vsq; diem summa cum diligentia obseruaretur, & nullius rei minus quàm cibi & potus desiderium esset, idem tamen pulsus, idem vultus, & eadem corporis vires persisterent, ad se reuocata Regia Maiestas, datis muneribus, non sine admiratione domum remisit, hæc præter institutum.

GREGORIUS 4.

Sedit an. 16. sunt qui volunt post mortem eius, sedem vacasse an. 18. mens. 7. di. 9. alij tantum sedem vacasse di. 15. scribunt.

Is PP. ne Christi serui vlla seruitute humana aut ciuili tenerentur, instituit.

Hac tempestate, circiter annum 833. dominarum monasterium in sinistra Limagi situm, vulgo Frayvenmunster zu Zurich, fundatur.

Marie

101

Romanus.

Serui Christi
sunt liberi ab
omni exactione.

Mariæ monasterium Vuormaciense, Cisteriensis hodie instituti, nobilium puellarum, fundatum legitur anno 840.

Saxones rebelles à Ludouico victi hoc tempore. Idem Ludouicus Imperator anno Domini 845. anno Imperij 32. ad reedificandum monasterium cis Rhenum cui nomē SCHVARTZACH, quod prius Arnolfaugia vocabatur, donauit dragmas argenti trecentas sexaginta, Vini Carratas viginti, & frumenti malteros ducentos, hæc ex vetustissimo codice prædicti cœnobij.

Schvartzza
ha remunera-
ratur.

SERGIUS 2.

102

Sedit an. 3. ponunt alij an. 2. di. 2. alij an. 2. men. 1. di. 3. sub Lothario I. circiter annum 849. vacat sedes mens. 2. di. 15.

PP. nomen
mutat.

Is PP. primus pontificum nomen mutauit, cum antea os porci diceretur, Quod ex imitatione Christi est, qui Simoni Bar Ionæ nomen Petro indidit.

LEO 4.

103

Circiter annum 851. sedit an. 8. mens. 1. vacat sedes di. 15.

Is Leo, oratione præmissa Sarracenos Romæ iuxta Vaticanum prælio vicit.

Idem, pedes populo deosculandos præbuit; id quod primitus fecit Iustinianus Constantino I. pontifici Romano.

Basilisci fer-
pentis de-
scriptio.

Idem, oratione intensa & energitica, Basiliscum Roma expulit. Cyrenaica basiliscum generat prouincia 12. non amplius digitorum magnitudine, candida in capite macula vt quodam diademate insignem. Sibilo omnes fugat serpentes; nec flexu multiplici vt reliquæ, corpus impellit, sed celsus & erectus in medio incedens. Necat frutices, non contactos modo, verum & afflatos, exurit herbas, rumpit saxa. Talis vis malo est. Creditum (inquit Plinius) quodam, ex equo occiso hasta, & per eam subeunte vi, non equitem modo, sed equum quoque absumptum. Huic tali monstro (sæpe enim enectum concupiuerunt reges videre) mustelarum virus exitio est: adeo naturæ nihil placuit esse sine pari, &c.

Lib. natura
his historiae
8. cap. 21.

Idem Leo PP. Angelicam arcem Romæ extruxit.

IOANNES.

Circiter annum 858. sedit an. 2. mens. 1. di. 4. vacat sedes mens. 1. De hoc fictitio Ioanne, ferunt quod malis artibus pontificatum adeptus sit, quoniam foemina existens, sexum mentitus est, & postea à seruo compressa, doloribus circumueta, mortua est, condignas exoluens suæ temeritatis poenas coram omni populo: scriptum enim, Nihil occultum est, quod non reueletur; & occultum, quod non sciatur. Bar-

Matth. 10.
Mar. 4.
Lucæ 8. 17.

tholo-

tholomeus Carrāza suo in cōpendio istud planè facinus apertè negat.

BENEDICTVS. 3.

104

Romanus patria, sedit an. 2. mens. 6. adijciunt alij menses 9. vacat sedes di. 15.

Is PP. clericos funeri interesse voluit.

Circa hæc tempora, Hymnus GLORIA LAVS, à Theodulfo Aurelianensi Episcopo, compositus est.

Heremitarum in Heluetijs peruetustum olim Idolion, nunc cœnobium ordinis D. Benedicti celeberrimum & opulentissimum, Germanica lingua Zum Einsidlen, anno Christi 860. cœpit, temporibus Ludouici 2.

Einsidlen.

NICOLAUS I.

Sub Ludouico 2. circiter annum 862. sedit an. 9. (alij 10.) menses 6. di. 21. Alij temporibus Lotharij ipsum sedisse in cathedra Petri autumant. Vacat sedes (vt D. Mennelius scribit) an. 8. mens. 7. di. 20.

105

Alij an. 872.

Is PP. concubinarijs Missarum celebrationem vetuit, & adstantes auditores ab ea missa reuocauit, Cornipolitanus Alexio 2. adscribit. Alij vero Nicolao I.

Concubina-
rijs sacri-
cantibus ne
mo adflet.

Idem, Regem Bulgarorum ad s. r. e. fidem perduxit.

Extat antiqua & insignis epistola Nicolai PP. ad Michaëlem Imperatorem Constantinopolitanum.

ADRIANVS 2.

Romanus patria, vir bonus & doctus, circiter annum 872. Sedit an. 5. alij mens. 9. di. 12.

106

Alfredus seu Aluredus sextus rex Anglorum, regia corona ab Adriano PP. decoratur, anno 872.

Sub hoc PP. Græci primo vsi sunt campanis, Venetorum beneficio, inquit Sabellicus.

Hac tēpestate Dalmatæ fidem Christi amplexati sunt. De Dalmatiæ limitibus, vide Plinium natur. histor. lib. 4. cap. 22.

Dalmatia
conuertitur

Hoc tempore, anno Basilij Imperatoris 3. synodus vniuersalis 8. Constantinopoli celebrata est, sententiæ Adriani subscribēs, vide Sabellicum En. 9. lib. 1.

Cariopolis extructa, circiter annum 876.

IOANNES 8.

Circiter annum 877. Sedit an. 10. di. 2.

107

Is pontifex, quatuor libris vitam S. Gregorij explicauit.

MARTINVS 2.

Tēporibus Arnolphi Cesaris circiter annū 887. malis artibus pontificatum adeptus est; Hunc alij Marinum vocant. Vacat sedes di. 2.

108

Alij 883.

ADRIA-

- 109 ADRIANVS 3.
Romanus patria: sedit an. 1. mens. 3. Tanti animi fuit, vt initio sui pontificatus, senatum populumq; retulerit ne in creando pontifice Imperatoris autoritas expectaretur, vtq; libera essent & cleri & populi suffragia. Sepelitur in basilica S. Petri, collachrymantibus omnibus tantum parentem sibi sublatum esse.
- 110 STEPHANVS 5.
Romanus patria: sedit an. 6. alij an. 7. di. 9. vacat sedes di. 5.
Sub hoc, S. Richardis vxor Caroli Crafsi, Scotorū regis filia, nunquam ab eo cognita, & tandem ab eo repudiata, in monasterio Andlovv Argētinenfis diocæseos, antiquitus Andelaha ab eiusdem nominis fluuio, vitam virgo clausit.
- 111 FORMOSVS.
Portuensis patria, circiter annum 896. sedit an. 6. mens. 6. alij ponunt annos 5. vacat sedes di. 2.
Ingens dissidium tum Romæ ortum de electione.
- 112 BONIFACIUS 6.
Tuscus patria, circiter annum 901. temporibus Arnulphi Impe. sedit di. 26. alij 35. De tempore quo sedit in sede Petri, magna controuersia est inter scriptores.
- 113 STEPHANVS 6.
Acta Formosi rescidit & damnauit: iam enim tunc cœperat, pro dolor, pontificum & virtus & integritas deficere: mira facilitate itur ad malitiam, & natura procliuus in deteriora fertur. Sedit an. 1. di. 15. alij di. 35.
Hac tempestate, circiter annum 900. Sanctus Vrsicinus martyr, natione Ligur, arte medicus, passus est 4. calend. Maij. Leuatus ab Honesto Archiepiscopo Rauen. ad Ecclesiam Vrsicinam, quæ Græcè ἐκ τῆς ἀνάστασις, id est, sancta resurrectio dicitur.
- 114 ROMANVS I.
Alij Hispanum dicunt. Sedit mens. 3. alij di. 21. Stephani vniuersa acta improbavit.
S. HVLDERICVS episcopus Augustanus 19. comitis Hugobaldi Tillingensis filius, circiter annum 942. alij 903. D. Mennehus ponit annos 976. rexit episcopatum fœliciter annis 50. Non tantum præfuit, verum etiam profuit plurimum.
- 115 THEODORVS 2.
Romanus patria, circiter annum 902. sedit di. 20.
- 116 IOANNES 9.
Romanus patria, Formosi causam, habito conuentu 74. episcoporum,

- rum, Rauennæ in integrum restituit. Sedit annos 2.
BENEDICTVS 4.
Romanus patria, circiter annum 904. vir pius & deuotus. Sedit ann. 3. mens. 4. alij vnum annum adiiciunt: vacat sedes di. 6.
- 118 LEO 5.
Circiter annum 907. Sedit di. 40. Hunc Christophorus illius familiaris, honore pontificatus spoliavit, cupidine quadam dominandi.
- 119 CHRISTOPHORVS I.
Pontificatum malis artibus adeptum amisit: è sede deiectus, in cenobium detruditur, in monasteria enim tanq̄ insulas clerici malè de Ecclesia meriti relegabantur. Sedit menses 17.
- 120 SERGIVS 3.
Romanus patria, temporibus Ludouici 3. Is PP. humatum corpus Formosi auxilio Francorum truci capite iussit, & in Tyberim projici: Piscatores autem inuentum corpus, cum ad Ecclesiam (scribit Cornipolitanus) portarent, ab imaginibus inclinantibus & salutantibus, veneratum est miraculosè. Res plena horroris est, vel legere vel meminisse, tantam tyrannidem inter se mutuo exercuisse pontifices Romanos, o quantum degenerarunt à maioribus suis, & fieri non potuit in tanta crudelitate, vt pietatis Christianæ ratio haberetur, ne cui mirum sit interim si qui abusus & peruersæ opiniones in Ecclesiam irreperint. Sedit annos 7. vacat sedes di. 7.
Ordo Cluniacensis sub regula B. Benedicti in Burgundia inchoatur & confirmatur, anno Christi 913. Olympiade 422.
- 121 ANASTASIUS 3.
Romanus patria, sedit an. 2. mens. 2. vacat sedes di. 2.
- 122 LANDO.
Romanus patria, circiter annum 916. Sedit mens. 2. adiiciunt alij mens. 4. vacat sedes di. 26. alij 36.
- 123 IOANNES 10.
Miserè interiit, circiter annum 917. Sedit annos 13. adiiciunt alij menses 2. vacat sedes di. 12.
Circa hæc tempora, Saraceni Aphricam, Calabriam, Apuliam, Beneuentum & alia loca occupabant: Quos Ioannes PP. auxilio Henrici Imperatoris, qui anno Christi, vt supra, electus est, vicit.

Anno Christi 920, Brandenburgenses ab Henrico 1. domiti, suavi iugo Domini ceruices submiserunt.

124

LEO 6.

Romanus patria, circiter annum 930. Sub Henrico Casare, vir deuotissimus. Sedit menses 7. alij ponunt mens. 6. di. 15.

125

STEPHANVS 7.

Vir pius & probus, sedit annos 2. mens. 1. di. 12. vacat sedes di. 1. Hac tempestate, Bohemi cum duce suo Spireneo, Christianismum induerunt. Boemia Regio, Germaniae limitibus inclusa, Aquilonis flatibus obiacet, Hungaria illi orientalis est, Australis Bauaria, Noricus ager occiduus, Polonia Borealis. Latitudo eius longitudini ferè par, trium fortè dierum iter. Sylua Hercynia tanquam natiuo muro vndique cingitur. Albi fluuio media irrigatur, atque quodam alio, Multaui nomine, ad cuius ripam Praga sita est amplissima vrbs & totius regni caput. Solum Bohemorum hordei & tritici ferax est, pabulo pecore atque piscibus abundat, olei sterilis est, vino non omnino caret, ceruisiam optimam facit, quæ Viennam vsque Austriae vehitur. De incolarum defectione ab Ecclesia infra plura.

Bohemia conuertitur.

Bohemii limites.

Praga in Bohemis hinc temporibus fit cathedralis.

126

IOANNES II.

Præfuit, circiter annum Christi 933. annos 4. menses 10. di. 15. adijciunt alij annos 8. vacat sedes di. 12.

Fons sanguinis.

Genua.

Hoc pontifice, apud Genuam sanguinis fons largissimè fluxit, futuræ magnæ calamitatis indicium. Nam & Genua à Saracenis ex Africa venientibus, tum capta est & direpta. Et Hungari Italiam ingressi, longè omnia sunt populati. Liguria hodie metropolis est Genua, nobili portu, & vetustæ potentiae fama celebris.

127

LEO 7.

Romanus patria, circiter annum 937. sedit an. 3. mens. 6. di. 10. adijciunt alij dies 15. vacat sedes di. 10.

128

MARTINVS 3.

Electus est sub Otthone 1. circiter annum 944. sedit an. 3. mens. 6. di. 10. vacat sedes di. 3.

Sub hoc pontifice, dira fame & contentionibus multum diuexata Gallia.

129

AGAPITVS 2.

Vir innocentissimus, circiter annum 947. Sub prædicto Casare. Sedit

Sedit an. 7. mens. 4. adijciunt alij annos 3. mens. 3. dies. 10.

IOANNES 12.

130

Romanus patria, potentia patris fretus, munus pontificium sibi desumpsit. Sedit an. 8. mens. 3. vacat sedes di. 12.

Is Otthonem casarea corona exornauit, alij Leoni 8. alij Ioanni 13. adscribunt.

Hoc pontifice, lapis miræ magnitudinis in Italia de cælo cecidit. Idem viderunt Enshemenes Allatici, anno salutis 1492. die 17. No-

Stein van Ensheim.

uembris. Hinc etiam temporibus, cruces cruentæ in vestibus hominum apparuerunt. Idem contigit, sedente in cathedra Petri Alexandro sexto: imminentis iræ Dei prælagium.

Cruces cruentæ.

Anhusium cœnobium monachorum, instituti ac ordinis Benedictini fundatum, ac costrui cœptum est, anno Christi 958.

Anhusii cœnobium.

Ανθρωπομορφίται hæretici, circa tempora Otthonis magni, sese stygijs extulerunt vndis, Deum reuera habere corpus & affectus, aliaque accidentia hominis arbitrantur. Cum Deus nihil nisi oculus, nihil nisi auris, nihil nisi manus, existat: Neque enim Deus membris distinguitur, nec corporis mole cœsetur. Qui omnia nouit & potest, & summum loquendo ἀσώματον καὶ ἀσπυτον, καὶ ἀκατὼν ὄματος, est. Sed quod in canonicis scripturis membra Deo attribuuntur, id totum mystico intellectu ad diuinas potestates referendum est: Nam si sancta illa & immortalis natura corpus aliquod haberet, vt homo, iam non per se viueret, sed per aliud, videlicet per animum, & aliquid in eo esset imperfectum, quod virtutem atque absolutionem aliunde mutuaretur, nempe corpus ex animo, &c. caret ergo omni corpore ac commistione, quia Deus est.

Anthropomorphytæ hæretici.

Sozo. li. 8. h. stor. Cle. cap. 11. Id est, incorporeus, indicibilis, innuminabilis.

BENEDICTVS 5.

131

Romanus patria, circiter annum 962. Ex diacono in pontificem Romanum electus, in odium Casaris. Sedit mens. 6. di. 5. alij mens. 6. Hunc eiecit Ottho imperator è sede sua, Leonem confirmans. Benedictus Hamburgi (alias trua) seruatus ibidem, exul moritur.

LEO 8.

132

Temporibus Otthonis, sedit an. 1. mens. 4. vacat sedes di. 7.

IOANNES 13.

133

Sedit annos 7. menses 11. adijciunt alij annos 2.

S. Vdalrici cœnobium Benedictinum magnificentum, intra Augustanæ

219

stanæ vr̄bis mœnia situm, conuersum est in monasterium, anno Domini 965.

134

BENEDICTVS 6.

Romanus patria, is à Cynthio Romano ciue captus, in Adriana mole (nunc sancti angeli arx) inclusus est, circiter annū 969. Alij scribunt strangulatum fuisse, alij vero fame consumptum, sub Otthone 2. Sedit annum vnum, adijciunt alij mens. 6. vacat sedes di. 10.

DONVS 2.

135

Romanus patria, sedit ann. 1. adijciunt alij menses 6. circiter annum 971. præfuit. Vacat sedes di. 10.

S. Eduardus Hac tempestate Eduardus 1. filius Egdari, à venatione domum rediens, Alfredæ nouercæ insidijs circumuentus, succubuit, martyrum catalogo adscriptus.

136

BONIFACIVS 7.

Malis artibus pontificatum adeptus, malè amisit, scribit Bartholomeus Carranza Hispanus.

137

BENEDICTVS 7.

Romanus patria, circiter annum 973. sedit ann. 8. mens. 5. adijciunt alij menses sex, vacat sedes di. 5.

S. Conradus S. Conradus episcopus Constantiensis, in Domino diem extremū clausit, anno salutis 976. Episcopatus sui 62. 6. calend. Decēbris.

Petri domo cœnobium. Petri domus vel Petershusium cœnobium Benedictinum, è regio Constantiensis vr̄bis in Sueuis cis Rhenanum pontem, fundatum & dotatum est anno Christi 980.

138

IOANNES 14.

Captus est à Bonifacij patre, quod non consensisset in electionem Bonifacij, & in carcere mortuus est mense pontificatus 8. vacat sedes di. 11.

139

IOANNES 15.

Patre Leone natus: mense 3. sui pontificatus à Romanis captus, & in mole Adriani inclusus, pœdore carceris inedia mortuus est.

Sydus terrificum apparuit. Hoc tempore, stella inusitata magnitudinis quam Græci κομήτης & Latini stellam crinitam appellant, aliquamdiu fulsit, quam fames, pestis, ac terremotus subsequuntur, quo terræmotu Beneuentum & Capua concussa sunt. Cometæ enim modo bella, modo famem ac pestem, modo obitū principis, portendere ac minari creduntur, istud confirmante Suetonio (in Nerone) cum ait. Stella crinita quæ potestatis exitium portendere vulgò creditur, per continuas noctes

oriri

oriri ceperat. Crinitæ stellæ meminit Plinius lib. 2. Cometæ (inquit) Græci vocant, nostri crinitas stellas horrentes, crine sanguineo, & comarum modo in vertice hispidas. Deinde subdit. Sunt qui & hæc sidera perpetua esse credant, suoq; ambitu ire, sed non nisi relicta ignea vi, atque ideo solui. Aristoteles (lib. 1. cap. 7. τῶν μετεωρολογικῶν) scribit, flammam esse sicci multiplicisq; vaporis seu exhalationis, vt recentioribus philosophis placet, in sublimem aëra subuectæ, quæ cum igneam regionem pertingit igni succenditur, & mōx in longum producit, nimirum succedentibus siccis tenacibusque vaporibus, quasi crinibus quibusdam profiliētibus. Flammam porrò illam absumpta materia protinus euanescere. An verò accendere bilem in cordibus principum, ac regum possint, sic vt inde bella inter eos surgant & cædes excitentur, id ipsum videant astrologi: Franciscus Picus in Psalmi cuiusdam sui expositione, fieri id posse non negat. Quare principum mortem sequi interdum necesse, canente Lucano.

Cometæ
vnde oria-
tur, & quis
eius effectus

Et terris mutantem regna Cometem.

Et Iuuenalis.

Instantem regi Armenio, Parthoq; cometem

Prima videt.

Sed iam tempus, vt ad reliqua transeamus.

IOANNES 16.

140

Romanus patria, circiter annum 982. Is à Crescētio consule Romano pulsus est, sed iussu Otthonis reuocatus, à Crescentio reuerenter receptus est, Iaculum enim Iouis ira est principis, & mortis nuncijs. Sedit autem annos 10. mens. 6.

S. Adalbertus episcopus Pragensis, Prutenorum Apostolus, mar-
S. Adalbertus
tyrizatus est hac tempestate (ab illis quos dilexerat) anno Domini 990.

Sub Ioanne pp. Alba augia Sueuiæ cœnobium, vulgo die Min-
Alba augia cœnobium.
derovu, instituti hodie Præmonstratensis, fundatum est anno redemptionis orbis 990.

GREGORIVS 5.

141

Saxo patria. Sedit an. 2. mens. 5. adijciunt alij mensē vnum: Is anno 1002 pp. seditione quadam eiectus est à pontificatu, sed 11. mense præsidio Imperatoris Otthonis restitutus est: vacat sedes di. 15.

Idem, vt Germanicam nationem amplissimam, singulari quo-
Dignitas seu reuitalis instituitur
piam beneficio afficeret, autoritatē in posterū tempus eligēdi imperatoris fecit Archiepiscopis, Mogūtino, Treuerensi, Coloniēsi. Itē, Marchioni Brādēburgēsi, Palatino comiti, duci Saxonū, & regi Bohemiæ.

T iij

de

de quibus huiusmodi sunt plebei, qui ponuntur in glo. c. ad apostolicam, circa finem, de re iud. lib. VI.

Principes in Germaniā potiores qui.

Moguntinensis, Treuerensis, Coloniensis, Quilibet Imperij sit cancellarius horum. Inde Palatinus dapifer, dux portitor ensis. Marchio, præpositus camera, pincerna Boëmus. Hi statunt Dominum cunctis per secula summum

Fuit is artus humanæ salutis 1002. Quod nunc Germani habent, retinent, conseruant.

IOANNES 17.

142

Is viuente Gregorio, sedem per tyrannidem occupauit; mortuus est cum ignominia. Sedit mens. 10, vacat sedes di. 20.

SYLVESTER 2.

143

Pontificatum malis artibus adeptus est. Is PP, magus fuisse fertur, spem salutis remansisse Platina opinatur: Moritur anno 4, vacat sedes di. 20.

IOANNES 18.

144

Italus natione, sedit mens. 4, di. 20, vacat sedes di. 20.

Ioanni xvij, pontifici Romano, quidam animarum festum tribuunt. De funeralibus preceationibus legat pius lector Dionysium Areopagitam, Eccle. Hier. cap. 7. Tertullianum, lib. de corona militis, & lib. de Monogamia, Cyprianum, li. 1. epistola 9. Damascenum, sermone de suffragijs pro mortuis, Chrysostomum, ad populum Antiochenum Homil. 69. Et in 1. ad Corinthios, homilia 41. Augustinum, in Enchiridio ad Laurent. cap. 130. Epiphanium, lib. 3. contra hæreses, Ambrosium, in oratione funebri pro Theodosio imperatore lib. 2. epistolarum ad Faustinum, de excessu fratris, Bernhardum, in cantica, sermo. 66. Athanasium, in quaestionibus suis theologis, quaest. 34. Nazianzenū, oratio. 7. Eundem oratio. 2. in Iulianum Imperatorem. Pium opus esse & Deo gratissimum, infirmos visitare, mortuos sepelire, & diligenter exequias eorum peragere, pro eisque orare, & elemosynas erogare, &c. Commendat Clemens in Compendio, De igne purgatorio, &c. Transeamus ad reliqua.

Hungaria conuertitur

Hoc tempore, Stephanus Hungariæ regnum auspicas. Hunc regem S. Adelbertus præsul Pragensis Christianum reddidit, Mich. Rit. lib. 2.

IOANNES 19.

145

Romanus patria, ad ocium conuersus nihil dignum memoria gefit. Sedit an. 4, mens. 4, vacat sedes di. 19, alij 30.

Sergius

SERGIUS 4.

Romanus patria, vir probus & bonus, fideliter Ecclesiam rexit, an. 2, di. 15, vacat sedes di. 8.

146

BENEDICTVS 8.

Tusculanus patria, sedit ann. 11, adijciunt alij mens. 11.

147

Is PP, Henricum 2. diademate redimiuit.

Hac tempestate, Ordo Camaldulensis initium sumpsit, anno 1012. Nouæ familiæ fundamenta iecit Romoaldus, fuit is monachus Clauensis cœnobij; perpetuum silentium obseruant, quarto & sexto hebdomadæ die pane & aqua transigunt ieiunia, candido amictu vtuntur.

Camaldulensis ordo.

Circa hæc tempora, templum Argentinense extructionis genere admirabile, inchoatū est sub Vuernharo episcopo, anno Domini 1015

Mons Monachorum amplissima Abbatia extra muros Bambergensis ciuitatis, Benedictini instituti, fundatur anno 1008, Bruschius Neuburgense Monialium conspicuarum cœnobium; Augustanæ diocæscos, fundatur anno 1007.

Mons Monachorum abbatia.

S. Chunigendis Palatinissa floruit.

IOANNES 20.

148

Sedit an. 11, vacat sedes di. 8.

Is PP, Conradum Imperatorem coronauit. Cæterum volunt scriptores & perhibent regem Romanorum triplici corona insigniri, prima ferrea, quam Aquilgrani recipit ab Archipræsule Coloniensi, qua significatur fortitudo, qua infidæ gentes & Imperio inobedientes & rebelles conculcandi sunt: Altera argentea, quam Italiani ingressus à Mediolanensi Archiepiscopo in villa Modæcensi accipit, & signat mundiciam & claritatē qua præfulgere debet Imperator. Tertia vero puri est auri & defecari, quam à summo Sacerdote in æde diui Petri ad aram B. Mauricij consequitur, qua quidem declaratur Roma, Imperatorem alijs regibus & principibus omnibus potentatu, iustitia, virtute esse excellentiorem, qua de re loquitur singularis glo. in c. Romani §. 1. de iure iur. in Clemen. &c.

Floruit etiam hoc tempore Canutus rex Angliæ: Is diuertit ad Romanam causa voti. VOTVM autem est testificatio quædam spontaneæ promissionis, quæ de Deo & de his quæ Dei sunt, proprie fieri debet, inquit Magister Sententiarum lib. 4. Distin. 38. cap. 1. Iurisci consulti sic definiunt. Votum est alicuius boni cum deliberatione facta promissio. Sacræ paginæ Doctores sic. Votum est conceptio boni propositi, animi deliberatione firmata, de his quæ ad religionem pertinent cum intentione obligandi se Deo. Vota vero esse reddenda, comprobatur Mosaicum istud edictum, vt scriptum est in libro Vaid.

Votum quid

T iij

daber

Num.ca.30. daber, Si quis (dixit Moyſes) virorum, votum Domino vouerit, aut se conſtrinxerit iuramento, non faciat irritum verbum ſuum, ſed omne quod promiſit implebit. Et idem alio in loco, inquit. Quod ſemel egreſſum eſt de labijs tuis obſeruabis, & facies ſicut promiſiſti Domino Deo tuo: multo melius enim eſt non vouere, quam poſt votum promiſſa non reddere. Si quid vouiſti Deo, inquit Ecclēſiaſticus, ne moreris reddere. Diſplicet enim ei tarda, infidelis & ſtulta promiſſio: vouere quidem voluntarium eſt, ſed reddere neceſſariū. Infidelis promiſſio dicitur promiſſio, quando à bono promiſſo reſilitur: ſtulta vero, quando malum promittitur. Nec propheta Aſaph de votis conticuit, quando exclamat. Vouete & reddite Domino Deo veſtro, omnes qui in circuitu eius offertis munera: Quod dictum eſt illis, qui poſt votum ſuum circumeunt hinc & inde quærentes occaſiones & dilationes. Sed nimium eſſet ſingula velle recensere, videat cædudus lector, Eſaiam cap. 19. 3. Eſdr. 8. Ezech. 17. Leuit. 27. Pſal. 21. 65. 60. Prouerb. 15. Hiere. 35. 33. Naum. 1. 2. Paralip. 32. Hiob. 22. Ion. 1. 2. Macha. 3. Malach. 1. Leuit. 22. 1. Timoth. 5. Auguſtinus de virginitat. cap. 29. & reliquos patres orthodoxos. Nec hic prætereundi antiquiores gentiles, qui votis & precibus deos placatum iri arbitrabantur, à quibus tamen initium noſtræ religionis minime ſumimus, ſed tantum votiſrago in conſuſionem inculcamus. Sic Helenus apud Maronem admonet Aencam, lib. 3. Aeneid.

*Iunonis magna primum prece numen adora,
Iunoni cane vota libens.*

Periander.

ὅ ἐμ δ' ἠμολογῆδες ποίει. Id eſt, Quæcunque pollicitus fueris ſerua.

Elpis Samius natione, in Aphricam delatus naue, iuxta littus conſpecto leone hiatu minaci, arborem fuga petit, Libero patri vota vouit, Plinius hiſtor. lib. 8. cap. 15.

Iſocrates.

ἐν χυῖς δ' ἠμαίεσθ' οὐκ ἀνίκοι θεῶν. Id eſt, iuſta vota nunq̄ non audit Deus.

Pythagoras

Τίμα καὶ σέβου ὄρκου. Id eſt, cole & venerare iuſiurandum.

Idem, εἰς ὄρκου.

Ἀνδρῶν δ' ἐφ' ἄλλω ὄρκου, εἰς ἑδῶς γράφει. Id eſt, improbum iuſiurandum aquæ inſcribito.

Ioui Statori Romulus templum quo monumentum eſſet poſteris vouit, Lilius decad. 1. lib. 1.

Ouid. in 1. de arte Amandi.

Promittas facito, quid enim promittere ledit?

Pollicitis diues quilibet eſſe poteſt.

Idem

Idem.

Perdere Verba leue eſt.

Phocylides.

Μαγεύειν ψευδῆ φεύγειν, τὰ δὲ δίκαια ἄγχεράειν. Id eſt, teſtimonium falſum fuge, iuſta loquere, &c.

Nec reticendum hoc in loco, triplex eſſe votum religionis, 1. Paupertatis; 2. Continentiæ; 3. Obedientiæ. Paupertatis voti meminit Chriſtus, Marci ſexto, quod de ijs emittitur, quæ ſuperfluunt, Hinc dicitur, adhuc vnum tibi deceſt, ſi vis perfectus eſſe, vade & vende omnia quæ poſſides. Hinc moti pij Monachi animum ab omni multitudine curarum & deliciarum penitus auerterunt, vt ſummū bonum adſequerentur, animus enim per diuitiarū contemptum & ſolitudinem ab omni humanorum negotiorum cura ſolutus, ſacriſtiuminibus ac cœleſtibus vacans, eadem quotidie ſentit, quæ cœleſtia munera cogitant efficere. Sic Moſes Hebræorum legiſlator & maximus prophetarum, ac omni Chaldæorum & Aegyptiorum ſapientia eruditus, cum ſeſe à ſenſibus abſtrahere vellet, in vaſtas Aethiopiæ ſolitudoſ conceſſit, vbi cunctis humanis negotijs prætermiſiſ, ad ſolam diuinarum rerum conſemplationem animum mentemque conuertit, in quo ſic omnipotentis Deo placuit, vt illum à facie ad faciem videre & intueri meruerit: Sic Ioannes Baptiſta, boni heremita, & cætera monachorum ſacrorum turba. Atque ne obſcurior ſit ſermo craſſiori exemplo commonſtrabimus. Sic Zoroaſtes, omnium rerum naturalium diuinarumque ſcientiam viginti annorum ſolitudine dicitur aſſecutus, vbi de omni diuinandi atque vaticinandi arte plura conſcripſit. Similia operatum eſſe Orpheum in Thraciæ deſertis, ſcripta eius ad Muſeum declarant. Sic legimus Epimenidem Cretenſem longiſſimo quodam ſomno fuiſſe eruditum, nam annis quinquaginta dormiuiſſe ſingunt: hoc intelligunt, latuiſſe. Pythagoras quoque ſimiliter decem annis latuiſſe fertur, atque Heraclitus & Democritus eandem ob cauſam ſolitudine & paupertate delectabantur: quanto magis enim animaleſ vitam relinquimus & humanam, tanto magis Deum cognoscimus, cui coniuncti & in ſortem meliorem reſtituti, in illo omnia poſſumus, omnibus dominamur.

De Voto obedientiæ inquit Chriſtus, Matthæi decimo ſexto. Si quis vult poſt me venire, abneget ſemetipſum & tollat crucem ſuam, & ſequatur me. Audis hic in hominis poteſtate poſitum, ſiquidem velit: velle autem non ſine aſſenſu, re nutu,

ve

1. Votum religionis.
1. Paupertatis.

Vita cõtremplatiua.

2. Obedientiæ.

226 H I S T O R I A E C C L E S I A E

vel nutu est voluntatis. Erit igitur rursus non coacta, sed spontanea voluntas. Quo fit, ut quod volens pollicita est, quod se astrinxit sua sponte, id ut reddat oportet, modo liceat, deceat, atque expediat, id quod Ieremias indicat ca. 2. Iurabitis, inquit, dicit Dominus, in iustitia, iudicio, & veritate. Eiusmodi vota non semel scripturae sanctae seruanda praecipunt, Deutero. 23. Num. 6. De CONTINENTIAE vero voti, loquitur Dominus. Sunt eunuchi, qui se castrant propter regnum Dei, qui potest capere, capiat. Et Augustinus (Tracta. 9. in euangel. Ioannis) inquit. Illi, qui virginitatem Deo vouent, quam ampliore gradum honoris, & sanctitatis in Ecclesia teneant, non tamen sine nuptiis sunt: nam & ipsi pertinent ad nuptias cum tota Ecclesia, in quibus nuptiis sponsus est Christus. Tradiderunt sancti Dei Apostoli (inquit Epiphanius, contra Apostolicorum haeresim pag. 243.) peccatum esse post decretam virginitatem ad nuptias conuerti: & scripsit Apostolus: Si nupserit virgo non peccauit. Quomodo igitur hoc cum illo concordat? Imo etiam illam virginem dicit, quae non est dicata Deo. Et Theophylactus (in 1. Corint. 7. ex sententia Chrysostomi) scribit. Virgo Deo dicata, si nupserit, delinquit haud dubie plurimum, utpote quae Christo sponso superinducat adulterum, haec ille. Non igitur abs re puellis virginitatem perpetuam vouentibus Christo, sacrum velum imponitur, quo significatur eas ualedicto hoc seculo nubere Domino IESU, cui sponso omnium purissimo, perpetua castitate se (ipso auxiliante) adhaeruras profitetur, vouent. Cuius meminit Cyprianus, lib. 1. epistol. 11. dicens. Quod si (virgines) se ex fide Christo dicauerunt, pudice & caste, sine vlla fabula perseuerant. Ita fortes, & stabiles, praemium virginitatis expectent. Si autem perseuerare nolunt vel non possunt, melius est, ut nubant, quam in ignem delictis suis cadant.

Ceterum, sicut impij Iudaei de vtroque Christo & Ioanne Baptista temerarie iudicauerunt, hic habebat vestem de pilis camelorum, esca eius erat mel siluestre, vinum & siceram non bibit. Alter, Christus videlicet, veste, cibo, potuque utebatur communibus. Vnde Matth. 23. Venit Ioannes non manducans neque bibens, & dicunt, ecce homo vorax & potator vini, publicanus. Ita modo impij οἱ ἐκ τῆς σαῶς σαρκὸς religiosorum (execratiores Iudaeis) vota, maledica lingua exhibant. Obijciunt enim. Testatur Paulus bonum commodum esse mulierem non tangere, sed si quis carnis tentigine non vexetur, cum autem in potestate nostra non sit castitas, sane sub votum cadere non potest, & quid hoc aliud est quam Deo vouere perpetua scortationem & perseuerantissimam immunditiam: votum ergo (blaterant)

Continentia.

Sanctimonialium uelatio.

Cauilla obicitur.

terant) castitatis & monachicum non est votum, sed luxus oculi ^{Alterum cauillum.} & imposturae tegumentum. Alterum apostaticorum cauillum est. Christus summus fidei antagonista donauit nobis libertatem, voti vero pollicitatio redigit in seruitutem, Ergo &c.

Ad primum cauillum, supra respondimus, ad alterum obiectum dicimus. Verum quidem esse, vota redigere in seruitutem, sed hanc seruitutem summam esse libertatem affirmamus, innixi verbis Pauli, cum ait. Liberati à peccato serui facti estis iustitiae & Deo: Quid vero (obsecro) aliud est seruire Deo, quam cum ipso regnare? quis negat fidelem seruum esse cohaerem Christi? videat candidus lector eundem Paulum Philippen. 3. Collossen. 3. Hebraeor. 9. 2. Corin. 3. & reliqua scripturae loca, quae prudens hic praetereo.

VOS ITAQUE hortantes monemus omnes qui Christianitatem suscepistis, & à Christo Christianum vocabulum suscepistis, ne in aliquo Christianitatem vestram irritam faciatis, desponsionem, quam Domino fecistis, firmiter teneatis, ne reprobi, sed condigni coram eo inueniamini: Et quicumque vestrum communem vitam susceptam habet, & nouit se nihil proprium habere, videat ne pollicitationem suam irritam faciat, sed hoc quod Domino est pollicitus, fideliter custodiat, ne damnationem, sed praemium sibi adquirat: quoniam satius est non vouere, quam votum prout melius potest, non perficere, grauius enim puniuntur, qui votum fecerunt, aut fidem perceperunt, & votum non perfecerunt, aut male vitam finierunt, quam illi qui sine voto aut fide mortui sunt, & tamen bona egerunt opera, &c.

Quam petulanter vero facundiam caninam exercuerint haec ^{Inuectio in lasciuos uotifragos.} nus votifragi excucullati in catholicos mystas, plaustra conuictis plena exonerantes, vota que sustulerint uniuersa: possem & ego stulta illorum garrulitate irritatus, contra insanientes insanire, ac suaues illos viros, sibiipsis, tanquam in speculo ostendere, nisi id naturalis prohiberet aequitas, nisi id Christiana detestaretur pietas.

Absit enim ut à quo iunior semper abhorruerim, id vergentibus annis perpetrare incipiam, atque imitator sim eorum qui ob linguae amaritudinem merito reprehenduntur: illi loquantur spurcitas, qui & spurca committere possunt, ego vero diuinis (cogor enim aliquantulum esse gloriosior) ac Christianis institutis edoctus, scio Saluatoris esse se praecipitum, ne maledicentibus remaledicamus, neue malum pro malo reddamus, quod tantus ille magister non solum ore docuit, sed re ipsa plane adimpleuit: Praestat igitur toleranda illius sequi vestigia, quam vindicando sanctissima mandata transgredi, Siquidem vera in hoc mundo victoria, non ab agendo, sed patiando, contrariaque penitus

ratione

ratione est aucupanda, quoniam non qui iniuriam infert, sed qui patitur vincit. Sic contra Moysen virum Dei stetit leguntur ducenti quinquaginta viri. Ioseph simili modo à fratribus venditus Ismaelitico ob inuidiam. Daniel innocens in lacum leonum missus est. Dan. 6. 13. Susanna pudica accusata à senioribus. Christum falsis testibus condemnatum fuisse omnibus perspectum est. Stephanus prothomartyr à collegio impiorum interfectus ob inuidiam. Apostoli omnes occisi: Andreas in crucem suspensus. Paulus securi passus. Bartholomeus viuens excoriatus seu nudatus cute. Laurentius flammis exustus. Athanasius ab Arrianis, Basilius à Valente, Cyprianus ab inuidis, Tertullianus à clericis, Chrysostomus à muliere passus est. Cyriacus à Iuliano, &c. Proinde blactera mina illa apostaticorum votifragorum contra vota, non solum non contumeliosa, sed admodum honorifica nobis esse ducimus. Sed iam satis τὴν παρεργίαν, hisce enim de rebus plura quam statueram.

Circiter annum 1034. Emerferunt Dulcinistę heretici. Quorum ad sex millia vtriusq; sexus sub specie charitatis simul habitantes docuerunt, & in montium cauernis in omnem luxuriam prolabebatur.

148

BENEDICTVS 9.

Tuscanus regione: Hunc propter ignauiam, vt dicunt, eiecerunt Romani à sede, & in eius locum suffecerunt Ioannem Sabinum episcopum SYLVESTRVM 3. appellantes. Sed post 49. alij 65. dies, pulso adulterino PP. Benedictus 9. restituitur. Sedit ann. 11. alij ann. 10. mens. 4. di. 9.

Syluester 3. antipapa, seditione populi intrusus.

149

GREGORIUS 9.

Germanus natione, vir sanctus & miraculo clarus, sedit annos 2. adijciunt alij mens. 7.

Cardinalium nomen in vtu.

Circa hæc tempora Cardinalium nomen in vtu esse cepit. Sunt autem Cardinales à cardine dicti, quia sicut ostium regitur à cardine, sic illi regere debent Ecclesiam vniuersalem.

Hic habet à fixo deductum cardine nomen.

Debeat vt firmam sustinuisse fidem.

150

CLEMENS 2.

In synodo PP. creatur, imperante & cogente Henrico 3. Sed abeunte imperatore, Romani veneno pontificem è medio sustulere, pontificatus sui mense 9.

151

DAMASVS 2.

Bauarus, vi papatum occupauit di. 23. nullo cleri populiq; consensu. Adeo inoleuerat hic mos, vt cuiq; ambitioso liceret Petri sedem inuadere: vacat sedes di. 11.

Hac

Hac tempestate, translatio corporis S. Lucie, ad ciuitatem Venetiarum, anno 1040, facta est.

LEO 9.

152

Germanus natione, comes de Dagisburga, ex linea vero matris comes de Kalvv, alij scribunt ipsam matrem suam comitissam fuisse de Egesheim: vir simplex, Episcopus Tullensis, à Deo vocatus velut alter Aharon, sic optime functus est officio suo, qui etiam miraculis claruit. Sedit an. 5. mens. 2. vacat sedes di. 11.

Idem Leo PP. Ecclesiam parochialem S. Columbe Argentorati consecrauit.

Eiusdem pontificis parentes, cenobium Benedictini instituti, vulgo Altdorf, Argentinensis diocæseos, fundauerunt circiter annum 1066.

S. Odilo, abbas Cluniacensis, quieuit anno Domini 1048. ætatis suæ 77. Ordinationis vero suæ 56. 2. calend. Ianuar.

VICTOR 2.

153

Germanus natione, patria Bauarus, prius dictus Gebhardus, & comes de Kalvv, vir bonus, ex episcopo Eichstetensi electus in pontificem Romanum. Sedit annos 2. mens. 2. adijciunt alij mensem vnum, vacat sedes di. 11.

Idem, in concilio Florentino labem Symoniacam anathemate percussit, & multos Symoniacos Giezas remouit, de qua lepra infra.

STEPHANVS 9.

154

Lothoringus, alij Germanum fuisse scribunt: præfuit mens. 7. adijciunt alij dies 8.

Huic Stephano PP. Mediolanensis Ecclesia se subdidit, cui 200. annis nil negotij cum Romana fuerat, Sabellicus.

Alba augia Narciscorum aut potius Norici, cenobium ordinis D. Benedicti, 4. lapidibus à Norinberga fundatur, anno Domini 1053, sub Imperatore Henrico Nigro.

BENEDICTVS 10.

155

Campanus: Sedit mens. 9. adijciunt alij di. 20.

NICOLAUS 2.

156

Sabaudus: Sedit annos 2. mens. 6. di. 26. adijciunt alij menses 5. vacat sedes di. 13.

Is PP. electionem pontificum ad Cardinales tantum reduxit.

V

Hac

Berengari
ni hæretici.

Hac tempestate, Berengarij error de sacramento cœnæ Domini
cæ refusitatus est: Alij temporibus Leonis 9. id accidisse ferunt. Ne-
garunt autem Berengariani transsubstantiationem. Errorem
hunc pessimum Berengarius in concilio Lateranensi, coram Nico-
lao 2. PP. reuocauit, vide ego Berengarius de conse. dist. 2. Hæc ab-
iuratam hæresim resuscitarunt nostra tempestate. **Z. VINGLICI**
mysteriomachi Capharnaitæ (à Caphar non Caper, quod est villa, &
Naum, consolatio.) qui ne visis quidem signis credunt cum Regulo,
Ioan. 4. Stupenda cæcitas & arrogantia sacramentorum, clarissis-
mæ fidei catholicæ Ecclesiæ aduersantium: Credere iubemur, discus-
tere (veritas multis verbis non eget) & tot scyrtos necere prohibe-
mur. Credentibus (inquit Ambrosius, de fide lib. 3. cap. 4.) puer nas-
tus est, & non incredulis. Adoranda est eius immensitas magis quàm
explicanda: Iudicia eius abyssus multa, & ergo nobis occultissima. Et
quid inconsideratius, quàm id perinde vt prophanum fugere, quod
Deus ipse sanctissimum haberi voluit? Res hæc altior est, quàm
vt possit attingi, & abstrusior, quàm vt à vobis valeat perscruta-
ri, fide igitur non inquisitione opus est. Quid ingratius, quàm id ne-
gare posteritati, quod ipse ab Ecclesia accepisti? Quid æquius, quàm
id reddere posteris, quod ipsi à Maioribus accepimus? Quid sanctius
quod ipse Parens rerum instituit, dicens. **HOC EST CORPVS**
MEVM EST, inquam, non significat. Audistin? *τὸ σῶμα*? vnde dis-
quirenti curiosè & temerariè, diuinæ voluntatis rationem, responde-
bit ipse Deus verbum illud euangelicum, Math. 20. An nō licet mihi
facere quod volo? Vbi veritas est, ibi nulla est quæstionis neces-
sitas hic nihil oportet curiosè perquirere, quid opus est curiosa indaga-
tione? siquidem quæstio fidem tollit. Etenim qui quærit nondum
inuenit: qui quærit difficilè credere potest. Nam si quærimus,
iam non credimus. Fides autem animum cogitationemque facit
conquiescere. Salubre consilium dedit apostolus, Romano. 9.
Non plus sapere quàm oportet sapere, sed sapere ad sobrietatem,
Roma. 18. Ignem ne feces gladio, Et qui scrutator est, Prouerb. 25.
maiestatis, opprimetur à gloria. Neque enim debet seruus insolent-
er irrumpere in secreta Domini & arcana: quæ sibi soli reseruauit
ipse Dominus disponenda. Facilis & periculosus est in re tam ar-
dua lapsus. Cessa igitur quærere & crede scripturæ. Quid enim
stultius, quid vecordius, quàm vmbri inhiantem res veras amitte-
tere, id quod solemus in cane illo Aesopico ridere, vel potius des-
fere? Qui nusquam in alijs sefellit, in illis fallit? Quum à Si-
monide quæsiuisset tyrannus Hiero, quid aut quale esset Deus,
delis

Matth. 26.
Mar. 14.
1. Corint. 11.
Ioan. 6.

Psalm. 35.

deliberandi sibi vnum diem postulauit. Quum idem ex eo postridie
quæreret, biduum petijt. Cum sæpius duplicaret numerum dierum,
admiransque Hiero requireret cur ita faceret: Quia quanto (re-
spondit) diutius considero, tanto res mihi videtur obscurior.
O præposterum sapientiæ genus, in humana sapientia callidum
esse & cautum; in ijs vero quæ sola ad salutem nostrâ pertinent, non
ita multo plus pecude sapere? Paulus vult nos esse sapientes, sed
in bono, simplices autem in malo. Sapiunt isti mysteriomachi vt
inique agant, bene autem facere nesciunt. Et cum facundus ille
Poëta Græcus, ad nihil vtilem hominem censeat, qui neque ipse
per se sapiat, neque bene monenti obtemperet, qua tandem in
classe ponentur Zuinglistæ, qui cum turpissimè desipiant, tamen
non desinunt obturbare, ridere, deterrere eos, qui iam resipue-
runt? Veritas (inquit Lactantius lib. 1. diuinarum institutionum,
cap. 1.) id est, arcanum summi Dei, qui fecit omnia, ingenio ac
proprijs non potest sensibus comprehendi, alioquin nihil inter
Deum hominemque distaret, si consilia & dispositiones illius maie-
statis æternæ, cogitatio assequeretur humana. In Christo Iesu Do-
mino habemus (inquit Paulus) fiduciam ac accessum, in confiden-
tia per fidem eius. Quid est, per fidem eius? Quia fidendum
est illi toto pectore, qui non fallit in promissis, etiam si promit-
tat, quæ videntur nobis impossibilia. Quis enim credidisset fieri
posse, vt diuina humanaque natura sic vnirentur, vt coitent in
vnâ personam? At ille promisit & præstitit. Quis crederet fieri
posse, vt homo verus sederet ad dexteram Dei patris? promisit
& præstitit. Quid est igitur quod non speremus à Deo? De quo
scriptum est. Dixit & facta sunt, mandauit & creata sunt. Qui er-
go dixit, hoc est corpus meum, cur nos panem dicimus? Et quid
Deo impossibile? Nonne omnia quæcunque voluit Dominus fe-
cit, in cælo & in terra, in mari & in omnibus abyssis? Nonne extol-
limus homines peccati super Deum qui dicitur & colitur?
Nonne plus fidunt in hominum verba quàm in Dei verba? Imo
verbis Dei prorsus diffidunt increduli Zuinglistæ, & solis ho-
minum verbis credunt? Quid obsecro quærimus nodum in
scirpo? Et quis (vt Iob ait) dicere potest, cur ita facis?
ὄντως ἀσφικὸς καὶ φρονὶς ὑπερθεῶν. Id est, mortalis quum sis ita sapias
vt non ultra Deum. De Aristotele literis proditum est, verè
an falso, nunc non excutio, quod posteaquam ingenium su-
um diu multumque torserat studio peruestigandi causas, quum
mare Euboicum secus, quàm alia maria, septies in die de-
curreret

Cicero. 1.
de Natura
Deorum.

Ephes. 3.

Ephes. 3.

Hebræo. 6.

Psalm. 114.

Iob. 11. cap.

curreret ac recurreret, neque quidquam proficeret, sese in ipsum abiecit mare, dicens, quando ego te non capio, tu capies me. Quod minus mirandum est, si qui non contenti credere, quæ nobis tradidit scriptura, de veritate corporis Dominici multa scrutantur, humanæ mentis captum in immensum excedentia, in delirationem incidunt, ut iam communi quoque sensu careant, qui supra humanum sensum sapere voluerunt. Quid multis moror? Omnia subuertere, Christumque simul & spiritum eius ab Ecclesia tollere moluntur *ἀλιγόπιστοι*: Negant enim illic esse Christon ubi reuera Christus est. Prophanant sacra mysteria, quod tamen nec miseris gentilibus impune celsit. Nam Theodorus tragædiarum poëta, cum nonnulla ex Iudaicæ scripturæ mysterijs ad tabulam quãdam transferre vellet, luminibus captus est. Theopompus quoque, quod ceperat nonnulla ex lege diuina transferre in Græcam linguam: Illico turbatione quadam mentis & animi percussus est, eundem magnopere Deum orans, cuius rei gratia id sibi accidisset, audiuisse fertur per somnium, quia res diuinas lenocinio inquinaret, &c. Iam vero quis nescit Christon incredulos discipulos arguisse? videat candidus lector, Matth. 17. Mar. 9. Luc. 9. 24. Ioan. 20. O prauissima mentis peruersæ doctrina, ô insulsum consilium Sacramentarium, quis eos non dixerit insanire? Quemadmodum autem homini tutum non est ultra quàm fragilitas sua permittit extolli, Ita periculosum est quæ humanis rationibus assequi nequit rejicere, aut etiam irridere; maximè tot tantisque Patribus reclamantibus, & impietatem talem manifestè execrantibus.

Nostra tempestate 8. Zuinglianistarum sectæ numerantur.

1. Significatiui, Est, pro significat exponunt.
2. Tropista, Corpus, pro corporis forma, intelligunt.
3. Energici, Corpus Domini dicunt intelligi oportere pro energia corporis.
4. Arabonarij, Cœnam Domini, dari tanquam arabonem corporis blaterant.
5. In adessendo: Corpus Domini quidē adesse cōcedunt, sed eorum alij, quod sub pane, alij cū pane, alij in pane, alij circa panē, &c.
6. Esse cum pane. 7. Esse sub pane.
8. Spirituales Schuenckfeldiani, Externa signa esse vana, internum solum spiritum sufficere contendunt.

Berengariane hæreseos refutator

Prædictarum sectarū extitit prodromus Huldericus Zuinglius, filius

filius Lutheri, & pater Sacramentariorum. Is ad Capellas pugnans, (ex pastore ferentarius) & cum eo 16. clamosi præcones, occubuit anno 1530, in Octobri mense, die 7. Scriptum enim, Prouerb. 16. Vir imprudens sibi mala fodit, Et qualis vita talis exitus. Qualis ciuitas, cuius diruta sunt mœnia, talis est vir qui non omnia cum consilio agit, Scribit Bullingerus, sanctum magistratus edictum Zuinglium & consecrarios armasse, sed gladio spiritus sibi pugnandum erat, quod est verbum Dei, iusto ergo Dei iudicio, vir iste sanctus scilicet, tandem pulchram oppetiit mortem. Damnata est hæc Zuingliitarum hæresis à LEONE 10, in concilio Vercellensi, cōtra quos acerrimè scripsit Lutherus.

ALEXANDER 2.

Mediolanensis patria, vir sanctus, circiter annum 1061. Sedit ann. 11, mens. 6, adijciunt alij di. 25.

Idem, Laicis vetuit conferre Ecclesiastica beneficia, Hermannus contractus.

GREGORIUS 7.

Hetruscus patria, omnium bonorum consensu pontifex creatur: formam electionis suæ, & alia annotatione digna, ostendit Platina. Hunc Gregorium 7. quidam somniatores, coccyis in morem, suis nanijs quadam prodigiosa libidine viles historias conspurcantes (quid hoc aliud quàm generosum vinū lotio aut aceto vitare?) margum mentiti sunt. Sedit autem an. 12, mens. 1. ponunt alij annos 11.

Idem PP. Henricum 4. eius nominis Imperatorem excommunicauit, causam ostendit Pighius lib. 5. Ecclesiast. Hierarch. cap. 2.

De miserabili exitu Vuilhelmi Traiectensis episcopi, ob spretam Gregorij pontificis excommunicationem, vide eundem Campensem loco citato.

Canonici regulares, anno 1080.

VICTOR 3.

Abbas Casinensis, Is PP. vt Mirandensis scribit) opera Henrici veneno in calicem iniecto, dum sacrificat, necatur: Sedit ann. 1, mens. 4, di. 7, vacat sedes di. 9.

Hoc tempore, ordo Carthusiensium initium sumpsit, anno 1080. Intima veste vtuntur cilicina Carthusiani nostra tempestate, summa Carthusiana pallio nigro, subter candida toga, tegminèque capitis cucullo, carnibus nunquam vescuntur, sexto plurimum hebdomadæ die pane & aqua ieiuniū agūt, in cubiculis quæ veluti sacella habent, soli edunt, certis tamen festis diebus vna duntaxat prandent. Silentium eis penè perpetuum, Sanctissimi huius instituti extitit Bruno, homo ex

V in Colonia

Colonia Agrippina, Extat Sapphicum carmē Sebastiani Brant LL,
 Doctoris, de laude ordinis Carthusiani, hoc cum festiuissimum sit
 carmen, non pigebit me totum adscribere, in laudem ordinis cui eni-
 xe faueo.

Spiritus sancti mihi gratiam da
 Summe calorū moderator ô rex,
 Ordinis laudes valeam sonare
 Carthusiani.

Ecquis ad vitam leuius beatam
 Quisue securè, citiusue tendit?
 Tutius quis nam sua fata anhelat
 Carthusiano?

Bruno tu felix merito fereris,
 Qui viam latam fugiens sinistrae,
 Arripis dextram, prior atque factus
 Carthusianus.

Abdito querens socijs receptis
 Vt loco degas, eremum legebas,
 Hortus insignis duce te rigatur
 Carthusianus.

Spernis hæc mundi, bona quæ putantur:
 Præteris cleri tumidos honores:
 Quos queas plures habuisse, factus
 Carthusianus.

Tu sacri iuris fueras peritus:
 Pagina sanctæ docilis magister:
 Charus & multis, nihili ista pendis
 Carthusianus.

Inter anfractus, dubiasq; mundi
 Semitas: arctam peregre capefcis,
 Et viam certam properè insequutus,
 Carthusianus.

Addo quod Papam variasque pompas
 Curia temnens: Calabros addisti,
 Hos doces normam, struiturque turris
 Carthusiana.

Nullus obstabat labor aut grauamen,
 Quo minus semen iaceret salutis,
 Corda fecundans, bonus iste miles
 Carthusianus.

Bruno tum demum venerande claudis
 Vltimam vitæ, peragisque metam:
 Pace transmigrans superas ad aulas
 Carthusianus.

Regulam inquis satis eminentem
 Patribus multis placidam sacratis.

Ponti-

Pontifex summus probat & decorat
 Carthusianos.

Arce nec celsa potuit latere
 Cuius, lumen modio regi nec:
 Crescit, & passim procul auctus ordo
 Carthusianus.

Non rigor quondam Scythiæ, aut Canopi
 Accolis maior, Nitriæque montis:
 Quam seruent casti modo, sobrijsque
 Carthusiani.

Hactenus nunquam fluuiio perhenni
 Deserit fontis veteris soporem,
 Degener nunquam fuit ordo visus
 Carthusianus.

Vos odor Christi bonus, aggregatus
 Ex cœnobitis & Anachoretis,
 Planè Baptistam tamen emulantes
 Carthusiani.

Mundus haud dignus fuit, vt teneret
 Abditos cellis eremum colentes,
 Pellibus cinctos capreis, melotis,
 Carthusianos.

Lugeant quamuis spacio momenti,
 Et licet semen iaciant gementes,
 Attamen leti veniunt manipulis
 Carthusiani.

Inchyos fructus parit & suaves
 Arbor, hanc vitem probat hortulanus,
 Palmites quæ fert viridantis vna
 Carthusiano.

Sabbata & fœdus Domini tenetis,
 Estis eunuchi Domini volentes,
 In domo vobis locus est herili
 Carthusiani.

Vnicus tecti tugurique custos,
 Peruigil passer, medians columba,
 Et Pelicanus, eremi colonus
 Carthusianus.

Turtur ô Christi speciose, mœrens
 Tu gemis sponso viduate charo,
 Fronde non curas viridi cubare
 Carthusiane.

Respis quicquid iubeat voluptas,
 Balneum vitas, teneros amictus,
 Carnibus vesci fugis, abstinendo,
 Carthusiane,

Ipse non quaris hominum diem, nec
 Arrogas laudes populi caducas,

Gloriæ spernis stimulos inanes

Carthusiane.

*Vnius flocci patriam, parentes,
Liberos, fratres, facit & sorores,
Atque fortuna bona cuncta tenet*

Carthusianus.

*Sæculi sordes fugit & prophanat
Et suam vitam, nihil ista curat,
Dulce nil Christo sine, nil amenum*

Carthusiano.

*Qui iugum letus teneris ab annis
Pertulit, solus sedet & tacebit,
Se super gaudet fore se leuatum*

Carthusianus.

*Veste procedit cito nuptiali
Obuiam sponso, manibus nitentes
Lampades gestans, oleo decoras*

Carthusianus.

*Excubat, longas meditaturo horas,
Crastina nullus labor est diei,
Quidæ manducet, bibat aut fruatur*

Carthusianus.

*Insuper carnem violant domando,
Incolunt cellas, vigilant, precantur,
Abstinent, corpus maceratum flagellis*

Carthusiani.

*Vnius insum tolerant Prioris
Quicquid mandat, peragunt volentes,
Præcipit si quid grauius, fatefcunt*

Carthusiani.

*Ravior casus, facile inde surgunt,
Paruulos petra propere atterendo,
Baltheo lumbos, veneremque stringunt*

Carthusiani,

*Id quod elongans facit hos subire
Claustra deserti fugiunt, manentes,
Milites Christi lachrymis vacando*

Carthusiani.

*Sint licet plures populo serentes
Pabulum, pauci faciunt, sed eheu
Quæ docent solus opere ista monstrat*

Carthusianus.

*Rectè felicem, penitus beatum
Teque perfectum, sine labe, dicam,
Iam vale nostri memor ordo sancte*

Carthusiane.

VRBAZ

VRBANVS 2.

Cluniacensis patria, circiter annum 1086. Hunc Platina scribit virum fuisse, tam doctrina, quam vitæ sanctitate, vel summo magis stratu dignissimum. Sedit an. 12. mens. 4. vacat sedes di. 16.

Is PP. septem horas canonicas confirmavit: & vt totidem horæ in honorem Deiparæ virginis quotidie recitarentur, instituit. Factum hoc est in concilio, quod in Gallijs ad Clarum montem habuit. Idem PP. in supradicto concilio principes Christianos contra Mahometicos Alcoranistas animauit, in quo negotio mirifice profecit.

Idem PP. Toletano primatum in Hispania concessit.

Testantur historiæ, cum alijs temporibus, tum sub VRBANO 2. Balduinum Siciliam, & Bohemundum Antiochiam, ambos egregios duces è Turcarum manibus recuperasse. Licebit igitur aduersus Turcas præliari. Quamobrem si repugnare Deo creditur, quisquis Turcis aduersatur, & is item reluctari Deo putandus est, qui famem, ignem, pestem, morbos, ac cætera id genus mala fugare molitur.

Idem Urbanus, Cisterciensem ordinem, ab Ardingo Anglo inceptum, approbavit: Alij, Cisterciensis ordinis authorem, Robertum Molismensem, scribunt.

CISTERCIUM locus in Burgundia Cabilonenfis diocæseos vâ stæ solitudinis, ac horrendi aspectus. De veris Monachis primorum temporum, sequentia legimus. Quatuor horis dormiebant in nocte, quatuor psallabant, & quatuor operabantur. Deinde verò vsque ad nonam legebant, scindentes folia palmarum. Et post hoc victum sibi præparabant, colligentes quasdam herbas terræ: folijs palmarum contextis vestiebantur. Mundanis cupiditatibus animus moriebatur, &c.

Hoc tempore, Præmonstratensium ordo sub Northberto repullulatus: alij hoc in annum 1137. reijciunt. Amiciuntur tunica alba, cum linea toga, sub candido pallio, quo potissimum à canonicis differunt. Præmonstratum hodie locus est Laudunensis diocæseos.

Isense Monasterium, ordinis D. Benedicti, fundatum anno Domini 1096.

Byblingum cœnobiū instituti Benedictini, Cōstantiæsis diocæseos, non procul ab Vlma regali pago, fundatum anno Domini 1099.

Zvvisaltū siue Zvvisaltaha, latinè ad duplices aquas, cœnobiū Benedictinum magnificentum, Constantiensis diocæseos, fundatum est anno Christi 1088. pontificatum Urbano 2. Imperium verò Henrico 4. tenentibus.

Burhonium iam Blabyrium monasterium ordinis D. Benedicti, fundatum

eti fundatur anno 1095.

Translatio corporis S. Nicolai de Myrea, ad ciuitatem Venetiarum facta est, anno Domini 1086, tempore Urbani 2.

161

PASCHALIS 2.

Anno 1100.

Antea dictus Petrus Rauerius, quem Platina diuinitus electum fuisse tradit, eundem totus clerus nolentem & latitatem pontificem creauit, quod diceret humeros suos nequaquam tanto oneri sufficientem. Tandem diutina purificatus ægritudine, præsentem in Domino vitam finiuit, Sedit an. 18, mens. 6, adijciunt alij mens. 1, di. 7, vacat sedes di. 2.

Hac tempestate, Florentiæ concilium indictum est, propter Fluentini præsidis de nato Antichristo opinionem.

Sub Paschali 2, Hierosolymitani ciues suauis iugo IESU CHRISTI ceruices submiserunt, & Gothifredus omnium Christianorum consensu, rex illic fuit constitutus.

Idem Paschalis 2, Henricum 5, corona Imperiali coronauit.

S. Bernardus

S. Bernardus, filius Tecelini, & Alethi, abbas Clareuallensis; Burgundus, hisce temporibus circiter annum 1140, alij 1127, floruit.

Castellum

Castellum siue Castellum ordinis D. Benedicti monasterium, ad Lautherum amnem situm, fundatum est hoc tempore.

S. Marina

S. Marina virgo Græcica quiescit in Domino 16, calend. Augusti, anno Domini 1113, Venetijs sepulta.

Friburgum extractum

Anno Domini supra millesimum centesimo vndecimo, Conradus Zaringia dux, Bertholdi ducis (qui Bernam ciuitatem condidit) auus, Friburgum Brisgoicum oppidum ex fundo condidit.

162

GELASIVS 2.

Caietanus patria, antea Ioannes dictus, vir sanctissimus omniq; laude dignissimus, vt Platina asserit, Sedit an. 1, adijciunt alij annum vnum, vacat sedes di. 24.

Templarij

Circiter hæc tempora, Anno 1128, habuerunt originem Templarij & Ioanite, milites, Hierosolymis Templarij esse ceperunt, vbi circa Christi sepulchrum agitantes, Christiani nominis viros illic peregrè profectos hospitio accipiebant, acceptos armis (vt Polydorus scribit) accincti per tēpla & sacra loca comitabatur, vt omnem terram sanctam tuto viderent, Fuerunt huius charitatis officij autores viri singulari pietate nouem numero, si quia in parte edium templi habitabant, Templariorum nomen inde tulere: vtebantur candido pallio cum rubenti cruce, propagataque est religio in ducentos annos, Certam ijs formam obseruationis Bernhardus abbas constituit, Habuit res leuis ab initio, non parua incrementa, ita vt facultates

tates maximas, & oppida quamplurima vbique possiderent; verum conuicti demum impietatis, quod qui Hierosolymis agebant, ad Saracenos defecissent, essentq; in scæda vitia prolapsi, omnes ad vnum Clementis quinti pontificatu deleti sunt, eorumque bona partim Rhodijs militibus, partim nouis familijs attributa sunt, De templarijs scripsit Robertus Gaguinus Gallicus scriptor lib. 7, in rege Philippo pulchro, Item, Albertus Krantz lib. 7, Vuand. cap. 46, De initio Ioannitarum, vide Albertum Krantz lib. 8, cap. 3.

CALIXTUS 2.

163

Burgundus patria, electus temporibus Henrici 5, in Cluniacensi cœnobio; quem de Deo deq; hominibus bene meritum Platina tradit, Habito Laterani 900, Patrū concilio, supplementa militiæ Christianæ iam deficientis subministravit, Sedit ann. 5, menses 10, moritur in Domino.

Hac tempestate, Balduinus Hierosolymitanus rex, Gazin regem minoris Asiæ superat, & captum in carcerem coniecit, Huic Balduino pontifex Calixtus 2, personale priuilegium concessit, anno Domini 1122, nono calend. Octobris.

Anno Dominicæ incarnationis 1124, indictione 2, Calisto PP. 2, Romanæ sedi præsidete, Otto Dei gratia Babenbergensis Ecclesiæ episcopus, diuino admonitus instinctu, Pomeranis Christum prædicauit.

Temporibus Cunonis episcopi Argentiniensis 53, circiter annum 1120, Cœnobium Hugshofen alias Curia Hugonis, in Vogesi montanis confirmatur, Sub episcopo eodē cœnobiū Boumgartē fundatur.

Gebvuleriana ciuitas Basiliensis diocæseos, sub ditione abbatis Murrbacensis, inchoata est anno 1124.

Cœnobium Anhusium, in Brentiana valle cōstruitur, anno 1125.

Michelfeldt, clarissimum Benedictinorum cœnobium, circa Pegneshum amnem fundatum, anno 1119.

HONORIVS 2.

164

Imolensis patria, circiter annū 1126, familiaritate præclarorū viroꝝ rū mirificè delectabatur, Sedit an. 5, mens. 2, di. 8, vacat sedes di. 8.

Sub hoc, floruit Hugo de S. Victore: Qui scribendo sui ingenij præclara monumenta reliquit.

Erbacum Cistercientium monachorum in Ostrofrancis & Herbi polensi diocæsi, fundatur anno Christi 1128, Bruschi.

Nuvvenburgū cœnobiū ordinis Cistercensis, fundatur an. 1128.

INNOCENTIVS 2.

165

In odium Innocentij, electus est Petrus Leonis, qui se Anacletum appellauit, Ab hoc per vim pulsus est INNOCENTIVS, ad

S. Bernhar

S. Bernhardum confugiens. Compescuit autem hos motus Lotarius 2. Saxo: Qui ab Innocentio 2. corona Imperiali est insignitus. Sedit autem Innocentius an. 14. mens. 7. di. 8. vacat sedes di. 2.

Petri Bailardi hæresis. Synodus hoc pontifice in Gallia congregata, contra Petrum Bailardum (qui & Alardus quibusdam dicitur & Baliardus) Anglū. Is præter creatorē & creaturas, aliud quiddā posuit. Docuit (quēadmodū illi Beatus Bernardus Epistola 190. impingit) timorē Domini nō esse in futuro seculo, quamvis scriptum. Timor Domini sanctus permanet in seculum seculi. Idem omnium sanctorum doctorum sententias contempsit, &c. Sed conuictus erroris in Senonensi concilio, sanctissimè postea vixit, non modo sententiam mutando, sed monasticam vitam & religionem etiam professus.

Fōs salutis. Sub Innocentio 2. fundatum est cœnobium Fons salutis, vulgo Heilsbrun, Cisterciensium ordinis, ad Svabachium amnem, anno Christi 1132. Egranus.

Mulbrunū. Mulbrunum monasterium Cisterciensium ordinis magnificum in ducatu Vuirtenbergenſi, fundatum est 18. Calendarum Aprilis, anno redempti orbis 1138. à Domino Gunthero Spirenſi episcopo, de comitum Lyningenſium familia.

Salomonis villa. Salomonis villa, vulgo Salmenshvuiler Cisterciensium instituti cœnobium, fundatum est anno 1138.

Elchingum. Egidianum cœnobium apud Noribergenses fundatū, anno 1140. Elchingum D. Benedicti cœnobium, Augustanæ diocæſeos, fundatum est anno Domini 1128.

Itenvuiler. Collegium in Itenvuiler, Argentinensis diocæſeos, iuxta mōtana Vogesi, fundatur anno Domini 1137.

Edelstetum. Edelstetum, in Sueuia pulcherrimum collegium canonissarum liberarum, Vrspergenſi cœnobio vicinum, fundatum & dotatum est, anno Christi 1126.

166 COELESTINVS 2.

Tuscus patria, circiter annum 1145. electus sub Conrado Sueuo. Sedit mens. 5. obiit peste.

167 LVCIVS 2.

Bononiensis, sedit mens. 7. di. 4. adiiciunt alij menses 4. sepultus in Laterano.

168 EVGENIVS 3.

Pifanus patria, Anastasij abbas, quem sanctus Bernardus monachum induit: Tradit Platina, Cardinales nuru diuino percitos hunc delegisse. Sedit annos 8. mens. 4. di. 20.

Extat epistola, in qua S. Bernardus ad EVGENIVM in hæc verba

verba scribit. Indagemus (inquit) diligentius, quis sis, quam geras pro tempore personam in Ecclesia Dei, Quis es? Sacerdos magnus, Pontifex summus; tu princeps episcoporum, tu hæres Apostolorum, tu primatu Abel; Gubernatu Noë; Patriarchatu Abrahamæ; Ordine Melchisedech; Dignitate Aharon; Auctoritate Moses; Iudicatu Samuel, Potestate Petrus; Vnctione Christus. Tu es cui claues traditæ, cui omnes ues creditæ, Sunt quidem & alij cæli ianitores, & gregum pastores. Sed tu tanto gloriosius, quanto differentius præ cæteris nomen hæc reditasti, hæc S. Bernardus.

Idem Eugenius PP. eloquentissimus, cruce signatis in Asia, à Ludouico Galliarum rege, suppetias impetrauit.

Istius Eugenij gubernatu, Nortvuegia Christianā fidem induit. Nortvuegia cōuertitur. Nortvuegia autem, quam quidam Nortvuagiam appellant, longo tractu Suetiæ adiacet, mariq; alluitur. Atq; vt hæc à Sud, id est Meridie; ita illa à Nort, id est Septentrione, ad quem sita est, nomē accēpit. Nort. Germani enim quatuor orbis plagis vernacula nomina indiderunt, prouinciasq; his adiacentes inde denominauere. O S T enim, Off. orientem significat: vnde Austria, quam Germani propriè exprimunt Osterreich. Vuest, occidentem: à quo Vuestualia.

ANASTASIVS 4.

Vuest. 169

Romanus patria, Is cū tota ferè Europa fame laboraretur, clam & apertè pauperibus Lazaritis eleemosynas porrexit. Sedit ann. 2. mens. 4. adiiciunt alij annum vnum, dies 24. vacat sedes di. 20.

Rebdorphum, cœnobium Canonicoꝝ regularium S. Augustini, ad Altimulam supra Aychstadium, extrui cœptū est an. 1156. Bruschi.

ADRIANVS 4.

170

Anglus natione, Albanus antistes, circiter annum 1157. Antè ab Eugenio Cardinalis creatus, quod Nortvuegiam ex gētilitate & paganismo ad s. r. e. conuertisset. Sedit annos 4. mens. 10. adiiciunt alij annum vnum, vacat sedes di. 20.

ALEXANDER 3.

Senensis patria, vir strenuus, de omnibus inimicis suis (auxiliantibus Venetis) fortiter triumphauit. Sedit annos 21. di. 19. adiiciunt alij menses 10.

Ordo Vuilhelmitarum, anno 1181.

Alexandro 3. sedente in cathedra Petri, claruit Thomas Cantuar. Thomas Cantuariensis. rientiſ archiepiscopus, cognomento Bequetus, martyrij mercedem affecutus est, anno 1171. Cuius sancti martyris reliquias incendit (furore repletus) Henricus 8. Angliæ rex & sceptrifer, anno 1538.

X Alexan

Carmelita. Alexandri 3. temporibus, Carmelitarum ordo incepit. Satius enim esse ducebant boni Carmelitæ cum leonibus ac pãtheris habere commercium, q̄ cum hominibus impijs. Hinc olim tot hominum examina non ferentium idololatrarum impietatem ac sæuitiam, occupauerūt solitudines Thebaidis. Hinc prima monachorū origo. Alij secesserunt in solitudines Syriæ, quorū est beatus Hieronymus. Alij in desertas insulas sese abdebant. Alij montium cacumina, penè inaccessa obsidebant, vt D. Benedictus. Nonnulli paludes horridas, & vix vlli animantium habitabiles scrutabantur, vt Patrius ac Bernardus. Alij rupes & ipso aspectu horrenda quærebant loca, vt Bruno, &c. Hæc suffugia persuadebant pijs hominibus huius exilij tædiū. Studebant igitur seiungi ab his, qui habitabant Cedar. De amplectenda paupertate spontanea, dixit Christus. Si vis perfectus esse: vade & vende omnia quæ habes, & da pauperibus, & sequere me. Et illud itidem, de seruanda continentia & cælibatu. Sunt eunuchi, qui se castrant propter regnum Dei, qui potest capere, capiat. Denique & illud de exhibenda obedientia. Si quis vult venire post me, abneget semetipsum, & crucem suam tollat & sequatur me. Fastemur quidem ingenuè religionem Christianã cuiq; ad salutem sufficere. Non tamen idcirco monasticam religionem superuacuam aut abijciendam esse credimus, quoniam nullatenus aduersantur Christianæ religioni, sed adimnicula quædam sunt & præsidia congrua, ad eam ipsam integrius adimplendã. Non igitur vtorū monasticorū & religionis cœnobiticæ disciplina, onus est importabile, & ab humeris fidelium reiiciendum, quemadmodum excucullatus Lutherus inaniter fingit. Ad reliqua progrediamur.

Milites diui Iacobi in Hispania, sub ritu diui Augustini, Alexandro 3. pontifice, qui rem probauit, esse cœperunt.

172

LVCIVS 3.

Tuscus patria, Episcopus Ostiensis. Is pp. concilio Veronæ (quam Athesis interluit) habito, Christianos principes adhortatus est, vt nostris in Asia pro fide Christi laborantibus succurreretur, nulla de suis iniurijs (quæ & grauissimæ fuerant) mentione habita. Veronæ decubuit, tale relinquens epitaphion.

*Luca dedit lucem tibi Luci, pontificatum
Ostia, papatum Roma, Verona mori.*

Sedit annos 4. adijciunt alij mens. 2. di. 18.

Liuuonia**cõuertitur.**

LIVONIA conuersa est ad fidem Christi hoc tempore, circiter annum 1186. à S. Menrado. Nostra tempestate, Liuuonia prouincia

prouincia in longitudine secundum mare protenditur, Cuius regionis metropolis est Riga, cui Teutonici ordinis magister præest. In ea, p̄ter Rigensem archiepiscopū, Riualieſis & Olsilieſis episcopi sunt. Oppida habet cõplura: præcipuè aut ciuitatē Rigã ad fluuiū Dvuis na, non lōge ab ostijs: itē Revualia & Derbtēſis ciuitates Revualia Rutheni Roliuã; Derbt vero Iuryovugorod appellat. Riga nomē suū vtraq; lingua retinet. Fluuios nauigabiles, Rubonē & Nervuã habet. Insigni equorum copia adeo abundant Liuuonienses, firmique sunt, vt hactenus tam regis Polonię, quàm magni Ducis Moscovię hostiles & frequentes in agros eorum excursiones fortiter sustinuerint, seque strenuè defenderint.

Circiter annum 1179. sub Conrado episcopo Argentoratensi 58. Nidernmũster. Collegium in NidernMunster, fundatum est.

Vrlinium vel Irsingum ordinis S. Benedicti, institutum est anno 1182. Irsingũ cœnobium.

Circiter annum 1181. sub Henrico Billungo, episcopo Argentiensi 59. fundatum est collegium vulgò Trutenhausen.

VRBANVS 3.

173

Mediolanensis patria, temporibus Frederici 1. ob Saladini successus dolore obdormiuit. Sedit an. 1. mens. 10. di. 25. sepultus Ferrarię.

GREGORIVS 8.

Beneuentanus patria, vir sanctissimus, tractauit de recuperanda Hierosolyma, sed dum hæc agit Pisis moritur, p̄tificatus sui die 57. alij 75. vacat sedes di. 20. 174 Anno 1186.

CLEMENS 3.

175

Romanus patria, vir sanctissimus, & rerum ecclesiasticarum componendarum studiosissimus, cleri mores correxit: Imperatori bellum contra Turcas persuasit. Sedit ann. 2. di. 16. adijciunt alij annum vnum. Obijt mox post mortem Friderici.

CELESTINVS 3.

176

Vir insigni pietate (si Sabellico credimus) & cui vni præ cæteris cura semper hæsit animo, vt Hierosolymam ex impiorum manibus extorqueret, ingentem pecuniæ summam Richardo Anglorum regi misit in subsidium. Sedit an. 6. mens. 7. adijciunt alij mēf. 8. di. 11. &c.

Ab hoc, coronam Imperij accepit Henricus Berbarossæ filius.

Cruciferorum ordo in Italia inchoatur, anno 1197.

Humiliatorum ordo hac tempestate emerſit, Sabellicus En. 9. lib. 5. Alij temporibus Innocenti 4. emerſisse scribunt.

S. crucis Augustanum cœnobium ordinis Regularium Canoniorū S. Augustini ex Hamelbergo translātū est Augustã, an. 1194.

X ij S. Guilieł

S. Guilielmus episcopus Bituricensis floruit, anno 1189. Hunc Honorius 3. PP. canonizauit.

Sorethum, vulgata voce hodie Schuffenrietum ordinis Præmonstratensis, Constantiensis diocæseos, ex arce in monasterium conuersum est, anno 1188.

Albertus magnus.

Natus est anno circiter Dominicę incarnationis 1193. Lauringę Sueuorum, Augustęsis diocæseos, ALBERTVS magnus Teutoniscus, ex pijs parētibus, de militari familia, vulgo Bolstetter dicta. Ordinis Prædicatorū, præsidete vniuersali Ecclesię CELESTINO 3. Naturę arcanę scrutator, dignus per Iouem lapidē, quem in arcanis naturę prodēdis placitis nō imitemur tantū, sed admiremur etiam. Equidem magnis laudibus dignum esse Albertum dico cum multis de causis, tūm illa cūprimis, quod & sobrie philosophica tractauit, & magistrū in philosophia suū ita secutus est, vt à sacris prophana, ab euangelio nō euangelica, & in vniuersum diuina ab humanis admirabili quadam iudicij dexteritate discreuerit: scripturā sacrā Colonię Agrippinę explicauit. De cælestibus acutissimē, de elemētis, & iugali horum natura diligentissimē, de natura, reliqua nō vsquequaque ineptē disseruit, interfertis passim ab ipsa experiētia ductis argumentis, & aliorū adductis sententijs, nec quorūlibet, sed receptorum magis: hisq; diligentissimē excusis non fastu, aut odiosa cōtentione, non aculeata detractioe, postremo haud quaq; vana persuasione, suam in medium sententiam attulit. Idq; (vt paucis quod sentio dicā) suis temporibus p̄stitit, quod nec è Græcia illa doctrinarū parente, nec sanē Italia eloquentiæ magistra illis annis sperare quisquam facile potuisset. Dormiuit autē anno Domini 1280. die 15. mensis Decēbris, feria sexta, septimo anno Rudolphi Romanorum regis, anno à confirmatione ordinis Dominicani 64. Discipulum habuit Thomam Aquinat. qui relicta patria, insigniq; cognatione (originē enim è comitibus Apulię ducebat) Coloniā pergens, tantū profecit, vt post aliquot annos Parisijs primum in doctrina locum tenuerit.

Thomas Aquinas.

INNOCENTIVS 3.

Placet paucis cōmemorare ad profectum & edificatiōē lectoris, qualis quantusq; fuerit pontifex iste. Is cū esset genere nobilis, ex illustri familia Comitū Anagnię oriūsus ac prognatus, literarum studio vitæq; probitate longe nobilior illustriorq; factus, à Celestino Papa Tertio in numerum cardinalium ascitus est, dictus proprio nomine Lotharius, factusque ita cardinalis, scripsit opusculum de miseria conditionis humanę, sapientissimum in hoc imitatus Ecclesiasten, videntes hominum à superbia & à vanitatibus huius mundi deterre-

ret,

ret, atque ad futura diligentius consideranda pelliceret. Mortuo autem Celestino, hic licet inter Cardinales iunior esset, mox omnium consensu in demortui locum successus est. Factus ergo Papa viuax & versatile ingenium suum sic ad omnia vtriusq; vitæ, actiuæ inquam & contemplatiuæ, munia intendit, vt quocunq; verteret illud, quàm maximē valeret, perinde ac si illi vni rei fuerit intentus. Quantum ergo ad bella attinet, quibus tempora sui pontificatus quàm turbulentissima fuerunt, tam longe lateque animi curas extendit, vt nihil aliud præter bellorum negocia curasse videri queat. Quātum enim laborum sumptuumque impendit bello Asiatico, pro recuperanda terra sancta: Quantum pro pellendo ex Hispanijs maximo Saracenorum exercitu, qui duce Hilmilino ex Africa traiecerat, atq; omnem Hispaniam peruagatus incendijs populationibusq; ac sedibus Arelatum vsque & Auenionem peruenerat: Nec modicum curæ & laboris impendit tuendo Sicilia regno, quod Henricus sextus Imperator eius fidei cōmiserat moriturus, vt Friderico secundo adhuc puero filio suo Pontificis ope & autoritate conseruaretur. Quantum vero molestiarum pertulerit idem iste pontifex in diuturnis Germanorum bellis, dum schismate in Imperio exorto, pars, Philippum Henrici Imperatoris fratrem ducem Sueuię & Hetrurię, pars Othonem quartum Saxonię ducem in Regem Germaniæ & Romanorū Imperatorem elegisset, longum esset referre, extat in decretalibus eius epistolis ea de re capitulum bene longum, sub titulo de electione & electi potestate, cui initium est, Venerabilē. Interempto autem Philippo, ipse Otho quē Papa fouerat ac pretulerat, beneficiorū immemor non leues & patrimonio S. Petri & regno Sicilia vexationes intulit. Vnde nouū in Imperio schisma enatum fuit. Excommunicato enim Othone & Imperij dignitate priuato, pars principum elegit Fridericum 2. adhuc adolescentem, qui in Germaniā profectus multū bellorum cōtra Othonem gessit, donec eo deuicto & mortuo solus imperaret. Deniq; cum longa & grauiā fuissent inter reges Fracię & Anglię bella, Papa iste restituta inter eos pace, sic Anglos eo merito sibi deuinxit, vt ei quotannis ex Anglia & Hibernia vectigal penderetur. Et tamē interim in ipsa quoq; Italia varijs bellorū motibus angebat eius animus, dū Veneti cōtra Dalmatas: Pisani cōtra Genuēses, & Cisalpinę Gallię ciuitates inter sese cōfligerēt ac belligerarēt. Quę igitur mētis tranquillitas p̄ literarū studio sanctisq; contēplationibus in tantis bellorū tumultibus terroribusq; reliqua esse potuisset, nisi excelsus eius animus spei suę anchorā in Deo firmiter & vnice figens, cūcta terrena prospera & aduersa æquanimiter tulisset. Quid dicā de per-

Anglia regnum tranie in ius clericorum. S. R. E.

petuo Ecclesiastici fori strepitu, & inquietis causarum fluctibus, ac infinitis ex vniuerso orbe allatis dubitantium episcoporum quaestionibus: quibus pia mens eius quotidie in tam diuersas curas distrahebatur, vt verissimè dicere potuerit cum Apostolo: In labore & erumna, in vigilijs multis, praeter illa quae extrinsecus sunt, instantia mea quotidiana, sollicitudo omnium Ecclesiarum. Quoties enim scripsit in prolixis epistolis decretalibus, de rebus magnis & difficilibus interrogatus: Certè quisquis Iuris Canonici quinque libros Decretalium vel semel perlegerit, facile comperiet plura ibi esse rescripta vnius huius Innocentij, quam omnium aliorum Pontificum in vnum. Et ea quidem tam cautè, doctè ac luculenter posita, vt omnium Iuriscōsultorum iudicio nihil possit discerni vel iuri & aequitati cōformius, vel rectae rationi & honestati magis consentaneum. Quod si addas ad hęc oīa latissimae administrationis curas quas necessario impedit, & gubernandae Urbis Romae & dispensandae Sancti Petri patrimonio, totque regēdis populis & prouincijs sedis Apostolicae subiectis, quis non immerito ipsum satis grauatū dixerit? Adde insuper curas & impensas aedificationum, quātas nimirum hodie vix vllus pontificum perferre posset. Ipse enim hospitale sancti spiritus non adeo longe à Basilica Sancti Petri in Saxia (vt ait Blondus) à fundamentis extruxit, tantisque prouentibus in perpetuum adauxit, vnde alantur peregrini, egroti, ac vulgo concepti orphani, vt adhuc hodie tam opulentum ac bene institutum, omnibusque necessarijs ad aegrotantium curam instructum Xenodochium aut Nosocomium, non facile in toto orbe terrarum reperias. Ipse altissimam erexit pro familia sua munitionem, quae in praesentem vsque diem Turris Comitum appellatur in Urbe. Ipse altare Basilicae sancti Petri opere vermiculato insigniter exornauit, id quod eius imago & literae in fornice ipso scriptae adhuc hodie testantur. Ipse Beati Sixti Ecclesiam in Auentino vetustate collapsam magnificè restituit. Ipse vniuersis Romanae Urbis Ecclesijs libram argenti singulis dedit, vnde calices sacrificandi gratia conficerentur. Ipse denique in pauperes ciues qui honestè domi viuentes, in publico mendicare aut stipem accipere erubescabant, largas in occulto elemosynas fecit. Accessit & alia sollicitudo nec leuis nec breuis, vtpote labor in extirpandis haeresibus. Eius nanque auspicijs damnati sunt nominatim errores, cum Almerici episcopi Parisijs, tum Ioachimi abbatis in Calabria. Et generaliter contra omnes haereses maximum indixit & Romanae celebrauit Concilium Lateranense, in quo sanè ipsomet praesidente personaliter adfuerunt 2. Patriarchae: Constantinopolitanus & Hierosolymitanus, Archiepiscopi 70, Episcopi 400, Abbates duodecim.

decim. Priores conuentuales DCCC. Duorum Imperatorum Romani scilicet & Constantinopolitani legati, ac Regis Hierusalem, Franciae, Hispaniae, Angliae, &c. Oratores: cuius sanè concilij constitutiones aliquot passim recitantur in libris Decretalium. Aliud quoque praesidium Ecclesiae contra haereticorum machinationes feliciter instituit, sanctos inquam ordines religiosae conuersationis fratrum mendicantium, in quibus viri plurimi vita & eruditione probati, vt populum rectè docerent, & haereticorum peruersitatibus resisterent. Ipse enim sanctissimos viros, DOMINICVM Calaguritanum ex Hispania & FRANCISCVM Assisiatem ex Umbria Italiae prouincia ad se Romam venientes in sancto proposito confirmavit. Eiusdem auspicijs alij quoque instituti sunt ordines, vt fratres Sancti Augustini Eremitae, fratres Sanctae Mariae Carmelitae, fratres Crucigeri, fratres Guilielmitae, quorum ordines sub hoc Pontifice aut à nouo instituti, aut in melius restituti sunt, vnde ait Sabellius praecellens nostris temporibus historiarum scriptor, in sexto nonae Enneadis libro: Prouidentia euenit (vt credere aequum est) non casu, quod Innocentio Tertio sedente multum sit innocentiae virtute illustrata, multum & religio, innocentiae mater. Nam & Carmelitana religio per id tempus vel orta est, vel tum demum in lucem aedita. Et duo Christianae pietatis lumina terris affulsere, quibus multo maxima parte orthodoxa creuit fides, autores incrementi huius, Dominicus & Franciscus. Hi aequales tempore, sanctitate clari, & vterque alterum vidit. Haec ille. Constat igitur hunc Innocentium 3. admodum insignem fuisse virtutibus pontificè, labore strenuum, curis peruigilem, consultationibus cautum, iurisprudētia instructum, rerum administratione amplum, opibus florentem, honore praecipuum, dignitate maximum, sacrarum literarum cognitione eminentem, pietatis operibus praefulgentem, vt non immerito decantari possit de eo Ecclesiasticum illud responsum: Iustum deduxit Dominus per vias rectas, & caetera. Sedit an. 18. mens. 4. di. 24. adijciunt alij menses 3.

Idem PP. Eucharistiam in templis asseruandam esse, ad aegrotantium commoditatem censuit. Quod deinde Honorius 3. confirmavit. De reseruatione Sacramenti Eucharistiae, vide Clementē S. Petri discipulum, in epistola 2. ad Iacobum fratrem Domini. Cyprianum in sermone de lapsis. Clementem Alexandrinum, lib. 1. Stromatum. Ambrosium, in oratione funebri, de obitu fratris sui Satyri. Augustinum, Sermo. 25 2. de Tempore. Sedulium in cap. 11. 1. ad Corinth. Cyrillum, ad Calosyrium episcopum, &c.

Hac tempestate, Milhusenses (aliàs Sequani Cisiurani) ab episcopo Argentoratensi defecere.

Anno Domini 1202, Creta insula Venetis subiicitur, erepta Gregoriorum Imperatoribus.

Creta insula.

CRETA *ἑκατόπολις* cognomine, à centum, quas sustinuit, vrbibus, Virgil, lib Aeneid, 3.

*Creta Ionis magni medio iacet insula ponto,
Mons Idæus vbi, & gentis cunabula nostræ,
Centrum vrbes habitant magnas &c.*

Hodie Candia; de qua diligentissime Strabo lib. 10. & 6. lib. Diodor, vt Plinium & reliquos sinam. Ruf. ex Dionys. Nutrix hic Creta tonantis, Multa latus, glebæq; ferax, & opima virentum. Terminatur ab occasu mari Hadriatico, à septentrione Cretenfi, à meridie Punico, ab oriente Carpathio. Habet in longitudine 270. millia passuum, in latitudine quinquaginta millia. Circuitus eius quingenta octoginta octo millia passuum complectitur hæc parergôs.

HONORIUS 3.

178

Romanus patria, hunc Platina bene beateque vitam duxisse scribit. Sedit ann. 10. adijciunt alij annos 3. mens. 7. di. 13.

S. Dominicus.

Idem PP. ordinem B. Dominico sub Innocentio 3. institutum, confirmavit. Fuit S. Dominicus Hispanus natione, vir & sanctitate & doctrina admodum insignis, à Gregorio 9. miraculis id efflagitantibus in sanctorum numerum relatus est, cuius quoq; ordinem confirmavit: qui & Tultano Christi fidem constantissime prædicavit. Huius S. Dominici mater pregnantis magno mentis prælagio per quietem vidisse fertur parere se catulum incensam facem ore circumferentem, quo omnes incendio terræ conflagrarent, nec defuit nocturno viso euentus, orta est ex illo ingens familia, quæ diuina prædicatione terrarum partem multo maximam inflammavit: Eat nunc Solifidensis ille Vergerius, & iactitet, mendaciter tamen, hunc sacrum ordinem supersticiosam esse sectam, ipse Sectarius.

Idem Honorius 3. Fridericum 2. anathemate notatum Imperij dignitate priuauit.

Idem, Ioannem Columnam ad res Asiæ componendas legatum cum ingentibus copijs quas Innocentius 3. ad eam rem collegerat, misit: in quo negotio mirifice profecisse traditur.

S. Clara.

Hoc tempore S. Clara virgo suum ordinem auspicatorum. Fuit hæc diuo Francisco compatriota in terris vt modo in cælis. Quantis vero signis claruerit Clara illa, pius lector eius vitam conscriptam legens ab Antonio Archiepiscopo Florentino intelliget. Migravit ad Domis

Dominum, pridie eidus Augusti, tempore Innocentij 4. qui ægrotantem inuisit, & Eucharistiam est impartitus: quam Alexander 4. anno Domini 1255, retulit in numerum sanctarum virginum, reliqua habes in Romano breuiario.

GREGORIUS 9.

179

Is PP. cantionem diuæ Mariæ virginis (quæ maximè Sabbathis nis vesperis nobiscum occini solet) certis diuinæ rei horis addi, campanaque ad Eucharistiæ confectionem & laudes virginis Dei genitricis pulsari statuit: Alij istud statutum Honorio 3. adscribunt. Sedit autem Gregorius 9. annos 13. mens. 5. adijciunt alij menses sex.

Salutatio
angelica in-
choata, circiter
annum
1218.

Iordanes Theologus Dominicanus, silentium mensæ instituit.

Hac tempestate, Iacobus rex Aragonum, duos militum ordines circiter annum salutis 1212. instituit: quorum alteros diuæ Mariæ de redemptione captiuorum, siue de mercede appellauit, vt pote quibus de captiuis redimendis curæ esset: amictum induunt album cum nigra cruce. Alteros Montefiæ milites rubenti cruce insignes nuncupauit. Vtramque militiam Gregorius 9. sua autoritate probauit.

Montefiæ
milites.

S. Anthonius confessor ordinis Minorum ex Vlisbona (Salatia olim cognominata) spiritum in pace emisit eidibus Iunijs, anno Domini 1231.

S. Antonius
Minoritanus

S. Elisabeth Hungarica reginula (optimum spoliū ex Hungaria, quæ Germanis nobis talem thesaurum protulit) vita ad finem piè ducta, febre correpta, in Domino obdormiuit, anno 1226. Fuit hæc Elisabeth filia regis Hungarici Andreæ, filij Bele Tertij. Mater huius Gertrudis, natione Germana. Quinquennis à ludis nugisq; puerilibus abstinuit. Septennis cœpit esse religiosula, quotidie penè templi limina terens. Iam adultior, quippe nubilus, & principi Duringiæ Germanorum Ludouico in vxorem data, mox rem gerit parentibus, ac demigrat ad Teutonas, principis futura coniunx, vt Christo, quem habebat sponso chariorem, prolem lætam gigneret, &c. Facit sanctæ mulieris mentionem Platina Cremonensis in Gregorio 9. Legi meretur etiam, quod de hac diua carmine scripsit H. Eobanus Hessus, in epistol. sanctarum Heroidum.

S. Elisabeth

Heckenbachium, hodie vero Heppachium Bernhardini instituti cenobium, cœptum & inchoatum est, circiter annum Domini 1233.

Anno Domini, 1239, Gladiatorum ordo emerfit.

CELESTIS

180

CELESTINVS 4.

Sedit tantum di. 18. vacat sedes menses 10. adijciunt alij annum vnum, men. 10. Donec Cardinales qui à Friderico Imperatore in carceribus detinebantur, libertati donati sunt,

181

INNOCENTIVS 4.

Genuensis patria, Sedit an. 11. mens. 6. adijciunt alij mens. vnum, Is PP. Authenticas composuit.

Galeri Cardinalitij.

Idem, Cardinales rubro galero vti iussit, in maiestatem ordinis, pro religionis enim defensione olim sese offerebant (id quod etiam recentiores tenentur) in discrimen, ad sanguinem vsque, pro veritate.

Natiuitatis Mariæ festū

Idem, natalem deiparæ virginis instituit.

Tartari.

Hoc tempore Papa idem, Christianis inducias à Tartaris per legatos suos, impetrauit. De Tartaris multi multa tradidit nos illa breuiter fastidij expultricis loco, tradere voluimus. Vaga illa gens nostra tempestate, & incertis contenta sedibus, nec aliud lucri, quam quod præda adijcit, improuisis incurfibus maxime noxia, homines statura mediocri, lata facie, obesa, sola barba horridi, cætera rasi: Insigniores tantum viri crines contortos, eosq; nigerrimos secundum aures habent corpore valido, animo audaci: in Venerem, eamq; præposteram putres: profundis & trucibus, intortis & concauis oculis, seque cælijs, turbinato craneo, & circum tempora capite presso.

Horda quid

Equis, alijsque animalibus quoquo modo interemptis suauiter vescuntur: Demptis porcis, à quibus lege abstinēt. Inedia somniq; adeo patientes, vt toto nonnunquam quatruiduo ea perferant. Gens hodie in hordas distincta, Horda autem illis conuētum, seu multitudinem significat, Extat cuiusdam Apollinaris Elegans carmē ad Artemium Augustum, cum vere tum eleganter conscriptum, sic ludens,

Iacet axe sub vrsa.

Gens animis membrisque minax, ita vultibus ipsis

Infantum suus horror inest, consurgit in arctum

Massa rotunda caput, geminis sub fronte cauernis

Visus adest oculis albensibus, acta cerebri

In cameram vix ad refugos lux peruenit orbes.

Tartariae flus & termini.

Tartaria, quæ & Mongal dicitur, vt Vincentius scribit, in ea terræ parte sita est, vbi oriens aquiloni coniungitur, ab oriente Ka theorum ac Solangorum terram habet, à meridie Saracenorum, ab occidente Naymanorum, ab Aquilone oceano circumdata, &c. ad institutum, quoniam ab afino, quod aiunt, delapsi, multum aberrauimus ab instituto.

Idem PP. Innocentius 4. Fridericum secundum, ob crimen ma-

nifesti

manifesti periurij damnauit & priuauit, Pighius lib. 5. cap. 14.

Hoc tempore Hugo cardinalis concordantias Bibliorum conscripsit, Platina in Innocentio 4.

Eadem tempestate, studium publicum erectum est in inçlyta Austria ad Viennam, anno 1237. tempore Friderici 2. Viēna hodie omnium vrbium, quas Ister sustinet, & ædium magnificentia, & rerum facili copia clarissima est.

Studii Viennense.

ALEXANDER 4.

182

Campanus patria, circiter annum 1254. Cuius vita mirificè ab omnibus laudatur. Sedem Petri tenuit annis sex, mēlibus sex, di. 4. adijciunt alij mens. 5. Viterbij mortuus: vacat sedes mens. 4. di. 3.

VRBANVS 4.

183

Gallus natione, sedit annos 3. mens. 1. di. 4. adijciunt alij annos 2. mens. 11. vacat sedes mens. 5.

Is Urbanus, cruci in qua pependit salus nostra, diem solēnem designat, Polydorus de inuentor. rer. lib. 6. cap. 8.

Crucis festū

Idem PP. Festū corporis Christi instituit, circiter annum 1263. At obijciunt per multi nostrorum aduersariorum. Et quare Eucharistia

Festū corporis Christi.

cū maximo apparatu ornamentorū & canticorū circumfertur? Bella & astuta nimirū obiectio Iudæ traditoris, ad quid perditio hæc? Potuisset hoc vnguentū trecentis denarijs venundari, & dari pauperibus. Certè Christi gloriæ inuidēs, nō pauperes sed quæstū suū curauit Et cur David ipse, propheta sanctus, idēq; à Deo vates illustratus, arcā ipsam, cui apposita erat vrna affabre auro vndequaq; (vt Apostolus testatur) redimita, quæ manna continebat, omnibus cōmendauit

Hebræo. 9. Exod. 26.

honorandam: coram qua (cum iam circumferretur omni pompa) ipse præcedens saltauit, citharaq; cū omni iubilo concinuit, interim quo-

Eucharistia recte canticis circumfertur.

que cantantibus musicis, in iubilo, & in sonitu buccinæ & tubis & cymbalis, & nablīs & citharis concrepantibus: VRBANI 4. indulgentias, pro venerabilis Eucharistia veneratione, approbauit sacrū concilium Viennense. Indulgentiæ verò, quæ sunt thesaurus spiritualis ecclesiæ, dispensantur per Ecclesiæ ministros, subditis suis, in relaxatio-

Indulgentiæ.

nē aliquantam pœnæ pro peccatis debitæ, per modū quendam satisfactionis. Mirantur hodie recetiores apostatici, quia summus clauiger in terris remittit tertiā aut mediā partem pœnarū, aut plenariè indulgeat: Cū ipsi nō verecundētur asserere, quolibet sacerdotē à culpa & pœna absoluerent, ipsi remittūt totā pœnam, & nolunt Papam remittere partem. Quocirca firmiter est tenendum, quod indulgentiæ concessæ à prothomythis qui potestatem habent eas conferendi: scilicet à summo pontifice & episcopis, concessæ etiam pro causa rationabili

& pia:

& pia: utpote pro reparatione Ecclesiarum, aut defensione Christianorum finium, aut sustentatione pauperum: modo illi qui eas consequi volunt, recte sint dispositi: per contritionem & confessionem sacramentalem, & ea opere atque effectu exequantur, quæ in literis pontificalibus indulgentias explicantibus facienda imponunt: solidum habere robur & efficaciam, magnoperèque prodesse ad salutem animarum, & ad relaxationem aliquantam poenæ, cui obstringitur pro suis peccatis, qui ipsas promeretur. Sed dicet forte quispiam, maior pars hominum ob eas licentius viuunt. Non reclamo. Quid ergo? Dei clementiam damnabimus? Haud quæquam, sed miseros & ingratos homines, qui tanta abutuntur clementia. Id vnum tamen ingenue admisserim: quod si sub prætextu eleemosynæ peteretur erogatio pecuniæ ad obtinendas indulgentias, & illa pecunia non applicaretur à recipientibus eam ad eum usum ad quem est petita, sed ad alium peruersum & iniquum: id ipsum sacrilegij genus merito damnari debere, nec non & quascunque alias prolapsiones ac abusus: sub colore, umbra & specie indulgentiarum obrepentes. Ad quas acuta suæ auctoritatis falce refecandas, attentissimè vigilare debent pontifices, Domini gregis custodes. Nō tamen propter istos hominum dolos, technas & fraudes, quas concinnant & excogitant circa laudabilem suapte naturam usum indulgentiarum, homines vafri & callidi: debent ipsæ indulgentiæ vitio dari aut culpari, sed vitiæ vepres & sentes horum malorum, debent extrema diligentia sedulo extirpari, hæc extra limites, ad reliqua bonis auibus.

Vide decreta concilij Lateranensis cap. 62. Gvelfi. Gibellini.

Hac tempestate Gibellinorum (militabant Imperatori) & Gvelforum factiones, controuersias excitarunt.

Dantes.

Floruit Dantes Aligerus Italicus scriptor, natus anno 1260. mortuus vero anno 1321. alij sub Celestino 5. ipsum claruisse scribunt.

CLEMENS 4.

184

Narbonensis patria, vir sanctus, prophetice prædixit, Ecclesiæ hostes semper perituros: Cathedram Papalem tenuit annos 3. mens. 9. adijciunt alij mens. 3. vacat sedes an. 2.

Idem, Carolum Gallum regis Ludouici generum Hierusalem & Siciliae regem inunxit Romæ.

Hoc tempore, pastores de Hispania venientes Luteciam, omnia bona cleri vastarunt plebibus gratulatis & ridentibus, sed cum laicorum etiam deuorarent bona temporalia, prostrati sunt, inquit Cornipolitanus. Similem infelicem catastrophem experire nostræ ætate recentiores inuasores Ecclesiarum.

GRE

GREGORIUS 10.

185

Placentinus patria, è vice comitum familia, Theobaldus antea vocatus, Laudensis archidiaconus, circiter annum 1271. In Eduardi Angli Vualix principis (ante pontificatum) Syriacis castris vixit aliquamdiu. Temporibus Rudolphi Cæsaris, Is monuit initio sui pontificatus electores ut consentientibus votis Imperatorem iterum designarent, ne Imperij status prorsus collaberetur. Sedit an. 4.

Hoc tempore synodus Lugdunensis celebrata.

S. Ludouicus Galliarum rex, spiritum Domino tradidit, circiter S. Ludouici annum 1270.

INNOCENTIUS 5.

186

Longobardus patria, alij Burgundum fuisse scribunt, ex Dominico PP. electus, anno 1275. antea dictus Petrus de Tharenthasia, sub Rudolpho Cæsare. Sedit mens. 5. di. 2. vacat sedes di. 18.

Is pontifex, in epistolas Pauli & libros sententiarum annotationes scripsit.

Hac tempestate, Dominarum Aurachium Herbipolensis diocæ-

Aurachium cœnob.

HADRIANUS 5.

187

Genuensis patria, Innocentij nepos, prius dictus Ottobanus, vir magnanimus, alij parum præfuisse scribunt. Sedit mens. 1. di. 9. Alij habent tantum dies 40. vacat sedes di. 28.

IOANNES 21.

188

Lusitanus patria, vir literatus, sed rerum gerendarum inscius, antea Petrus Medicus: Is mense 8. noui ædificij ruina periit: Vacat sedes menses 7.

Idem instituit, ut ter in singulos dies, tintinabula ad vesperum pullarentur, ac tum vnusquisque ter salutationem Angelicam Diuæ virginis sacram recitaret: institutum hodie vbique gentium in recenti memoria.

Pullus angelicus.

Idem PP. 20. dies indulgentiarum dedit omnibus piè tria Aue Maria dicentibus. Bona ratio, quia semper salutanda Maria. Nec saluatio ea incassum fiet. Ipsa enim diligentes se diligit, & glorificantes se glorificat. Deus cum ea presentius quam olim fuit cum patribus, gloriosius quam fuit in templo, Derisores hæretici propediem & ipsi risui exponentur toti mundo.

Collegium scribarum Apostolicorum primus numero distinxit Ioannes PP.

Idem Taxationes constituit, Polydor. lib. 8. cap. 2. de inuentoribus rerum.

Y

Sub eo

Sub eodem, damnati errores Ioannis de Poliacō Parisiensis.

Sub hoc pontifice, facta est definitio contra eos qui dicunt Christon & eius discipulos nihil habuisse, & in his quæ possederunt, nullum ius fuisse.

S. Bonaventura libros sententiarum explicauit hoc tempore: sublatu^s ex humanis anno Domini 1274. tertio idus Iulij, ætatis 53. miraculis radians, Lugduni sepultus est, & à Sixto pontifice 4. anno salutis 1482. canonizatus.

189

NICOLAUS 3.

Romanus patria, magnificus in ædificijs extruendis, bene rexit, scribunt historici non obscuri nominis, neminem ante ipsum sacrificiis castè religiosius visum, lachrymas sepè effundens in sacri mysterij tremenda pertractatione. Sedit an. 3. mens. 8. adiiciunt alij mensē vnum. Vacat sedes mens. 5.

Idem notarios & tabelliones, pauperum sanguine victitantes, vt pestiferos eiecit, ne omne pecus degluberent.

Ordinem IESU CHRISTI in Lusitania instituit, quo essent qui ex officio Saracenis Beticam id temporis tenentibus resisterent, crucem rubram in nigro affigunt pallio. Alij Ioanni 22. hæc adscribunt, alij Benedicto 12.

190

MARTINVS 4.

Gallus natione, amator religiosorum, post multas iniurias & persecutiones, Perusij obdormiuit. Sedit annos. 4. mens. 1. adiiciunt alij mensē 1.

Idem Carolum regem Siciliae expulsū restituit.

191

HONORIVS 4.

Romanus patria, è familia Sabellorum verusta, antea Iacobus dictus, homo temperatus & magnæ discretionis, pacem dilexit, nihil enim tam Deo gratum, quàm seipsum cum postremis numerare. Sedit an. 1. adiiciunt alij annum vnum, mensē 1.

Is PP. Carmelitis album assignauit amictum, cum prius nigro vterentur, à Carmelo monte sortiti sunt nomen. Carmelus autem mons est in Syria, olim cum aliorum prophetarum, tum Helix in primis memoria nobilis, quod in eo ille habitauit.

Idem ordinem Eremitarum Parisijs nōdum receptum probauit.

192

NICOLAUS 4.

Picenus regione, è ciuitate Asculana, Hieronymus antea dictus, Generalis ordinis Minorum, bonus & doctus vir. Sedit an. 4. mens. 1. vacat sedes ann. 2. mens. 3.

S. Rochus

S. Rochus de Narbona insignis hoc tempore habitus est, dormiuit 12. calend. Septemb. ætatis suæ 32. Cuius corpus anno 1485, Venetias delatum est.

CELESTINVS 5.

193

Eserniensis patria, deducta electione discordia per biennium & 3. menses, assumptus est heremo, Petrus Moroneus antea vocatus: verum cum à priore vita ob pontificatum nequaquam declinaret, visus est rebus agendis parum idoneus: hanc ob rem de abrogatione eius mentio fieri cœpta est inter cardinales. Tandem persuasus est, vt pontificatum resignaret, ne Ecclesia Dei ob imperitiam gubernantis periclitaretur. Quo factō Celestinus ad priuatam vitam se redegit, pontificatus sui mensē 6. imperante Adolfo Cæsare.

S. Nicolaus Tolentinus, anno Domini 1294. humanitatis vinculum soluit: Ab Eugenio catalogo confessorum insertus.

Eadem tempestate, circiter annum 1292. Rudolphus Nassoius, Romanorum rex, Colmariam occupauit. Hæc dulcis patria nostra est, hæc familia Bucchingerum non vno seculo beneuola & munifica nutrix fuit. Debeo igitur tantæ altrici, cum publico Alsaticorum nomine, tum obligatione priuari debiti, plurima. Cui etiam non ingrato nec ignobili patriæ facies iocūda non sit? Cui non dulce natale solum? Ea maximè gratia quod genuit, quod educauit.

Ac ne quis amore me magis quàm studio veritatis motum, vt plura de ea referam existimet, ab omnibus prorsus hoc in loco præconijs abstinendum censui. Alio in opere conati sumus, & porro vbi poterimus conabimur, ne quis erga patriam ingratos nos fuisse aliqua in parte obijcere queat.

BONIFACIVS 8.

194

Temporibus Alberti I. Imperatoris. De quo intrauit vt vulpes, regnauit vt lupo, mortuus est vt lycisca. Cornipolitanus confirmat hunc ipsum Bonifacium multa vtilia instituisse, librum sextum decretalium confirmasse, Iubileum introduxisse. Sedit ann. 8. mens. 5. di. 17. adiiciunt alij menses quatuor, vacat sedes di. 10.

Hoc tempore, Ordo Cælestinorum confirmatus, anno 1297. alij 1291.

BENEDICTVS II.

195

Italus natione, circiter annum 1300. ordinis Prædicatorum, quem omnes vno ore, eximie virtutis & doctrinæ fuisse

Y ij intonant.

intonant; Calculo seu lithiasi cruciatus, in Domino obdormiuit, sanctorum consortio adscriptus. Sedit ann. 8. di. 15. adijciunt alij menses 10. vacat sedes ann. 1.

196

CLEMENS 5.

Gallus natione, Vasco patria, Burdegalensis episcopus, an. 1308. Sedit annos 8. mens. 10. vacat sedes ann. 2. mens. 3. di. 7. temporibus Alberti fortissimi Imperatoris.

Hicce temporibus, translata est sedes Apostolica ad Auenionem Galliae oppidum, in quam Romani pontifices ius habent: vbi successores mansere an. 71.

Begardi & Beguinarum, heretici.

Hoc tempore concilium Viennense celebratum, in quo damnati errores Begardorum & Beguinarum, annum circiter Christi 1341. Docuerunt hominis esse imperfecti se exercere in operibus virtuosis, quapropter dicunt hominem cum ad vltimum statum perfectionis venerit nulla bona opera debere facere.

Fratricellorum haereticis.

Eadem tempestate (anno 1300. alij emerisse scribunt regnante Henrico 3.) Fraticelli, glomeratim sese stygijs extulere vndis, in Nouaria vrbe Lombardia. Resuscitatores haereticos fuere Dulcinus & Margareta vxor eius, qui viui capti, membratim lacerati sunt, & eorum ossa combusta. Non esse administrandas respublicas Christianis, finxerunt. Visionem animarum sanctarum deferri dicebant vsq; ad nouissimum diem: Carabaptistarum more, nostra hac aetate, lucos perlustrant. Promiscuos concubitus docent: Multas phanaticas opiniones omitto: Istis consensum praebet Sebastianus Maier; Bernensium clamorosus praeco.

No locomion (νοστικός enim est aegrotus, & nosmaticus valetudinarius dicitur) in Molse, Argentinenensis dioceseos oppidulo, instituit Ioannes huius nominis primus, episcopus Argenteratensis 68. octavo eidus Septembris: Aegrotates colligens de plateis, & consumpta languoribus atque inedia miserorum membra hilariter refouit sanctus episcopus, nec expositos infantes excludens, vt sic esset tam domicilium languentium, quam Brephotrophion. Hinc veteres, Extende manus, non in caelum, sed in manus pauperum. Si manum in pauperis manus tetenderis, ipsum caeli verticem attigisti: nam qui illic sedet, eleemosynam accipit. Si vero vacuas extenderis, nihil proficisti. Non enim in extensione manuum, neque verborum multitudine, sed in ipsis operibus situm est vt exaudiaris. Hospitibus (inquit Democritus) & egenis impartire de rebus tuis. Nam qui non dat indigenti, nec ipse accipiet cum indigebit. Eleemosynam scriptura

& catho

& catholica Ecclesia docet, primum redemptionem esse peccatorum, dicente Daniele: Peccata tua eleemosynis redime, & Tobia: Eleemosyna ab omni peccato, & a morte liberat. Docet deinde, meritum esse aeternae vitae, dicente Christo: Sit eleemosyna tua in abscondito, & pater tuus reddet tibi, & rursum: Venite benedicti patris mei percipite regnum. Non ergo haec bona opera vt fructus solum ad arborem sunt conferenda, sed vt prouentus ad arboris dominum, nec signa sunt solum & testimonia virtutum, sed augmenta etiam & profectus, & virtutum & meritorum. Summa, Eleemosyna Deum placat, Luc. 11. f. Meritum auget, Math. 10. d. 25. c. Luc. 12. d. 16. c. Hebraeo. 6. b. 12. c. Actor. 10. a. Substantiam multiplicat, Luc. 6. f. 11. f. 2. Corint. 9. b. Acto. 3. a. Proximum subleuat, Mar. 14. a. Luc. 3. b. 19. b. 1. Corint. 8. c. & c.

Templariorum ordo stirpitis radicatusque hoc tempore euulsus est. Teutonicorum paulo post subsecuta religio, Bructeros (gentem olim malorum daemonum cultricem) ad mansuetiores vitae ritus redegerunt, permittente Frederico 2. Imperatore. Variant hic autores, quidam rejiciunt in annum 1190. alij 1226.

Teutonicorum ordo

IOANNES 22.

197

Gallus natione, circiter annum 1318. praefuit, cuius patrem cerdonica arte victum conquisiuisse blaterant mendaciter aduersarij: Sed concedamus istis haec. Iam vero ex patre seruo nasci quis turpe esse dixerit? Seruire libidini, avaritiae, ceterisque vitijs turpissimum est. Mendicare panem si urgeat egestas, non est turpe, sed egenis non impartire necessaria, ac raptore viuere, crimen est exprobrabile. Sedit autem in cathedra Petri temporibus Ludouici Bauari Imperatoris, in quem censuris & fulminibus pontificijs animaduertit. Sedit annos 18. adijciunt alij annum vnum, menses 4.

Contra pluralitatem beneficiorum vtilia instituit.

Idem PP. Marsilium Patauinum, qui conatus nouam Ecclesiasticae hierarchiae formam effingere, hominem Aristotelicum magis quam Christianum, excommunicauit.

Occam pseudomonachus, pseudoque Theologus, aduersus quasdam Ioannis 22. definitiones venalem calamum nequicquam strinxit, ait Pighius.

Hoc pontifice, Iudaei per conductos elephantiacos fontes in Germania intoxicant.

Thalmuticae perfidia

Nicolaus de Lyra ex Iudaeo Minorita effectus, floruit.

N. Lyra

Y iij

BENE

198

BENEDICTVS 12.

Doctissimus Theologus, ordinis Cisterciensis, vir sanctissimus omnibus collachrymantibus sepelitur. Sedit an. 4. men. 3. adijciunt alij annos 3. dies 17.

Is PP. Reformauit ordinem S. Benedicti.

Noluit cognoscere consanguineum, dicendo, Papam non habere consanguineos.

^{Lusitania.} Idem, ordinem militum institutum olim in Lusitania, confirmauit sua autoritate. Nostra tempestate Lusitania à septentrione habet Taraconensem Hispaniam, diuisam ab ea flumine Durio, ab occasu oceanum occiduum, à meridie Anam flumen, ab ortu lineam ab Ana ad Duriū ductam, regnum nobile, cuius solertia factum est, vt ab Hispania in Indiam hodie nauigetur: Ausi sunt Lusitani noua maria, nouas terras, noua atq; incognita sidera scrutari: primū littus Atlantici maris deiectis inde Agatenis occuparunt. Euecti longius ultra viam solis penetrarunt ad orbem nobis aduersum, per mensi mare notionale sub Aethiopia: hinc ad mare rubrū, adq; fauces Persici sinus munierunt sibi arces. Transgressiq; supra ostium Indi fluminis, in feracissima & beatissima India totius ora ius sibi & ditios nem quaesuerunt. Ostenderunt nobis vias cæli ac pelagi nunquam antea ne fando quidem auditas: populos nationesq; vt ritu ac Barbarie admirabiles, ita etiam ijs opibus, quas tantopere affectus nostri suspiciunt. Sed hæc omnia longe antecellit propagata longè & late pietas cum tanta gloria Christiani nominis, &c. Ciuitas regia in Lusitania est Vlysbona, quam Plinius Olyssipponem vocat, hæc præter institutum.

Anno Domini 1340. Domus carthusiensium non longè ab Argentorato, à ciuibus Argentinensibus erecta est.

199

CLEMENS 6.

Nomine & re virtuosus, Ecclesiastes verbi Dei strenuus, sedit an. 10. mens. 6. di. 8.

Clementi 6. & posteris, rex Galliarum Auenium concessit in perpetuum.

Eiusdem pontificis hortatu, electores Imperij Ludouico Bauaro successorem delegerunt Carolum 4.

Hac tempestate, formula legis Carolinæ inchoata.

INNOCENTIVS 6.

200

Hispanus natione, Sedit annos 9. mens. 8.

Nota.

Præbendas Ecclesiasticas, non nisi probatissimis sacerdotibus, cū vita, tum doctrina, contulit. Istud hodie, bone Deus, plurimis in locis præpos

præposito ordine obseruatur, agalones, bibaculi, parasiti, & id genus pestes, vbi locorum excluduntur: vbi non intruduntur: Proinde cauere deberent antisites religionis & epistatæ, ne illiteratos, indoctosq; initiarent mysticis ceremonijs: etenim (vt verè inquit Hieronymus) cæcum animal offert Deo, qui ordinat indoctum. Habent autem indocti (quod nefas est) pro psalterio carrulas tesserasq; lusorias. In quorum ore non Dei nomen resonat, sed maledicta, pro clypeo fidei, pro lorica iustitiæ, induentes thoracem bellicum, & parmula gladiatorias: rixosi, tumultuosi, belligeri, quibus nullus Dei (summi Numinis) metus: Qui nihil penitus religiosum habent, præter habitum sacerdotalem, sub quo infanda flagitia delitescunt. In quorum cubiculis (de malis loquor) non in propatulo sunt canonicæ scripturæ, non euangelia, non breuiaria, non vllus liber (quid enim opus est libris non intelligentibus?) sed gladij. Verum vt hæc liberius scriberem in pseudosacerdotes fecisti tu doctissime abbas, qui non tantum ornamentum accipis à sacerdotali dignitate, quantum tu virtute splendicantem splendorem præbes ordini sacerdotali: in quo abbas Murrbacensis doctissimus, sanctissimus, integerrimus instar gemmæ fulgentis enitescis ac splendes. Prouexit me dulcedo scribendi longius quam destinaueram. Itaq; ommissa illa insectatione (non tamen profus aliena) reuertamur ad reliqua. Quod si non pudeat pseudosacerdotes in propatulo peccare, cur pudeat eos hic in libro male audire?

Hac tempestate, circiter annu 1261, Flagellatorum secta in Germania & Gallia emersit. Cuius hæreseos meminit Albertus Crantz in Vuandalia sua, lib. 8. cap. 28. Qui in hanc supersticiosam colluuiem recipiebatur, cogebatur triginta tribus diebus & dimidiato manere (hoc erat penitentiæ tempus) & tantum pecuniæ secum afferre, vt in singulos dies haberet nummos quatuor. Nam non concedebatur illis vt mendicarent. Sacerdotes admittebant, sed citra dominium. Literas iactabant per Angelum è cælis allatas: quisq; pallio amictus, pileum in capite cum rubra cruce gestabat. Hos hæresiarchas compefcuit Carolus 4. adiutus à Romano pontifice.

VRBANVS 5.

De retorum doctor, circiter annum 1363. Electus sub Carolo 4. Cæsare 32, sedit an. 8. mens. 4. adijciunt alij menses 8.

Is PP. crucem fecit prædicari contra lunigeros Mahometistas.

Quito eiusdè Urbani anno, ordo monasticus IESVATORVM inchoatus est, sub Ioanne Columbino Senensi: Colligebantur ab initio domesticatim, simplici indumento amicti, multa innocetia & pietate vixi, sibi victum labore & opera quaritantes. Hos Urbanus,

Y iij quia

quia iam suspecti, vt malefica aliqua superstitione imbuti, haberi incipiebant, ad se Romam vocatos de cerimonijs & vitæ instituto interrogauit, cognouitque totam rem, & probauit, deditque vt alba tunica vterentur, & capiti quadrato à ceruice ad humeros deiecto, Cinguntur scortea zona, nudos pedes ligneis soleis in inferiore parte muniunt: datum inde est, vt canusinum pallium tunicæ superiectum ferrent. Apostolici à principio viri nuncupati sunt, sacris non initiantur, tantum precibus vacant, & Iesuati ab eo dicti sunt, quod

Polydor. li.
7. cap. 4. de
inuent. rer.

IESV nomen frequens sit in illorum ore.

Sub finem vitæ Urbani, S. Pyrgita deuota scemina è Suetie finibus inclauit, circa annum Domini 1368. Cuius meminit Albertus Krantz lib. 10. Volat. lib. 21.

S. Pyrgita.

Pragenſe gymnasium erigitur hoc tempore.

Lemonicensis patria, circiter annum 1371. Sedit annos 7, mens. 5, adijciunt alij mens. 7, Cornipolitanus ponit tantum annos septem.

Is Romam ex Gallia tranſtulit iterum sedem pontificiam.

Florentia.

Ab hoc pontifice Florentini excommunicati sunt, ob illatum sibi bellum. In Hetruria hodie Florentia clarissima, aliquando Fluentia, quod ad Arni fluentia extructa sit dicta: Sunt vero qui Florentia nomen antiquum, & ipsam nobilem fuisse P. Romani coloniam, ex Frontini de colonijs fragmentis probent.

Hoc pontifice, Adrianopolis à Turcis capta.

Heluetica fœdera cœpere, anno 1386.

Bombarda
vius.

Bombarda (Germanorum inuentum nouitium) belli metallica horrenda machina, quæ ignis incendio & sulphureo puluere, vt ita dicam, glandes æneas flammeasque pilas & globosa grauiora saxa conuoluens, horrifono fragore ac tonitru longè lateque iactat, muros vrbiu quatiens, & obstantia quæque molliens, hoc tempore in vsu esse cœpit. Alij ad tempora Urbani 6. reijciunt: à bombo, vt ego autumo, & ardeo. Pandulphus Collenutius quarta in apologia quâ Bombarda inscripsit, eius impetus rationem in ea quæ de vacuo & inani feruntur referendam putat. Franciscus Grapaldus nomine balistæ bombardam significare voluit, hoc carmine.

Fuderat aut vastos fumans balista molares.

Execrabile prorsus inuentum, cuius autor dignus, qui cum Salomoneo (Iouis fulmine tactus) miseram exhalat animam.

Nihil

Nihil enim fulmini magis simile, luce, impetu, odore teterrimo, Auctori vero, quisquis fuit, robur durum, & æs triplex circa pectus erat, quem, vt Horatianis verbis vtar, parentis crediderim sui fregisse ceruicem, & penetralia sparsisse nocturno cruore hospitis. Ille venena Colchica, & quicquid vsq̄ concipitur nephas tractauit. Qui tam horrendam primus machinā, animo manuq̄ fabricatus est in hominum perniciem, Ecquod enim scelus, quem cruciatum, quod supplicium, non agitauit animo, qui vel cum Ioue ipso de fulmine potuit contendere: Cæca mortalitas, & ad sui perniciem ingeniosa, quæ ceu theomachiam meditaretur, Iouem ipsum proprijs sedibus exturbatura, tam horrendas belli machinas, & hanc præcipuè quam bombardam vocamus fulmineam prorsus, nec vrbes modo magnas, sed montes, conualles, syluas, flumina, maria, aëra, ac ipsum penè cælum territantem, excogitauit, ceu parum nobis essent tot arcus, tot sagittæ, tot balistæ, scorpiones, onagri, arcuballistæ, catapultæ, cuspides, lanceæ, conti, hastæ, nisi & hoc terrificum monstrum, ac velut postremum, longèq̄ omnium immanissimum (vt Beroaldi verbis vtar) scelus prioribus adderetur, & gloriantur nihilosecius stultissimi mortales palmam eam se posteris præripuisse, nihil vterius ad hanc se uitiam addituris. Non iniucudum fuerit (quamuis extra institutum nostrum) adscribere elegantissimum carmen Catanæ, quo graphicè bombardam describitur.

*Quid non audebunt mortalia pectora? quando
Fulmina, terribiles tonitrus imitantur, & ignes?
Nanq̄; reperta fero muralis machina bello,
Seu Mæroë solers, fortis seu Rheticus omnes
Ingenij vires effudit, cum tonat, ignem
Fulmineum montis speculatus vertice ab alto
Excussit trunco teretem, medioque cauatam.
Magna parte sui, totamq̄; ex ære coactam,
Sphæraq̄; de ferro penitus caua viscera cõplet,
Sive super curru vehitur, seu celsa tuetur
Castraloco, infuso intrato puluere, rimam
Pertenuem focus exurgit, mox impete vasto
Excutitur magno sonitu, magnoque tremore
Ferreæ massa volans, non dura repagula contra,
Non solidæ turres, nec mœnia lata, nec agger
Ferre valet, quocunque ruit, concussa rescindit
Oppida, prosternitque solo tabulata, trabesque,
Cardinibus fores firmis, pontesque resoluit,
Vno etiam totas deiecit vulnere pugnas,
Multiplici confusa modo lorica, nec ensis,
Lancea, nec clypeus, nec thorax profuit anens,*

Catanaus
in descrip-
tione bom-
bardæ.

Omnis

*Omnia conuoluit, pedites, equitesque, ferosque,
Membraque corporibus deuulsa per aera iactat,
Desuetus bello est aries, ballista molares
Effundens, tremebundo extrincta phalarica fumo,
Abstulit hæc tormenta noua virtute Boarda,
Sive placet Bombarda magis, quod dicta boatu,
Seu bombo procul existens morsalia corda
Territat horrendo strepitu, longoque fragore.
Non satis istud erat, quod vibrat ab æthere telum
Iupiter? excindi simili nisi lampade terras?
Tanquam nulla forent nostræ compendia vitæ. &c.*

Schisma ingens.

Itali Italum pontificem, Urbanum 6. Galli Gallicum, Clemētem 7. elegere: Alter in alterum censuris sæuiebat. Durauit hoc schisma vsque ad concilium Constantiense, annos 39. Porro Italia (Græciæ æmula) Germania, & Hungaria, Urbano Romanorum pontifici adhæserunt.

203

VRBANVS 6.

Romæ moritur, tempore Ruperti Imperatoris, circiter annum 1379. Sedit ann. 11. mens. 8.

Circa hæc tempora, anno 1387. Christianorū religionem induerunt Lithuani, vltimi in Europa, qui gentiliū ritus deposuerunt, tempestate Vitoldi ducis tunc primum Christianorum sacris initiati. Ea gens equitatu maximè valet, vnde magna Polono auxilia.

Lithuania

Lithuania est Poloniae ad ortum connexa noningētorum millium passuum circuitu, Moscoviæ proxima. Quæ longo tractu ab oppido Circass, quod ad Borysthenem situm est, in Livuoniam vsq; proterditur: vniuersa regio numerosa est, & palustris, æstate vix peruia, glaciæ & niuibus in lacunas abeuntibus: hyeme autem sæuo Borea duratæ niues, expeditis etiam curribus iter præbent: multos fluuios habet: quorum alij, vt Bog, Prepetz, Thur & Beresina, oriētem versus Borysthenem illabuntur. Alij vero, vt Boh, Cronon, & Narevu, septentrionem versus decurrunt. Cælum inclemens, animalia omnis generis parua habet, frumento quidē abundat, sed seges raro ad maturitatem peruenit. Nostra tēpestate in Litvuanæ principatu sunt tres Romanæ obedientiæ episcopatus: Vuilnensis scilicet (Vuilna autem caput gentis est, ciuitas ampla, inter colles sita, ad confluxum fluuiorum Vueliæ & Vuilnæ, tantæ magnitudinis est quantæ Cracouia cum suburbijs omnibus, à Cracouia 120. miliaribus distans) Samogithiæ, & Chiovuiensis, &c.

Vuilna.

Gymnasium Colonienſe erectum, anno 1388.

BONIFACIUS

BONIFACIUS 9.

Neapolitanus patria, circiter annum 1390. prius Petrus de Thomacellis dictus. Sedit annos 14. mens. 9. adijciunt alij mēsem vnum dies 2. Cornipolitanus tantum ponit annos 13.

204

Is PP. annatas approbavit ex antiqua consuetudine. Annatas ^{Annatarum} _{vfus.} id appellant in Curia Romana, quod ordinarij locorum, medios seu primos fructus nominant. De annatis & harum exactione, scribit Polydorus de inuentoribus rerum lib. 8. cap. 2. item, Ioannes Eckius in locis communibus.

Anno Domini 1399. Albatorum secta cœpit in Italia, hanc Bonifacius sua autoritate repressit. ^{Albatorum} _{secta.}

Hoc pontifice Chrysoloras è Byzantio in Latium græcas literas, Cracouia, quæ per 700. annos exularant (vt Platina tradit) reduxit.

Hac tempestate, circiter annum 1400. Vladislaus rex Sarmatiæ, erexit studium Cracouiense. Cracouia autem Sarmatarū regia est, quam Viſtula amnis interfluit: vrbs clericorū, studiosorū atq; mercatorum frequentia celebris. In hac Mathematicarum studia maximè florent. Publicè enim literarum studiosi bonis artibus informantur, & imprimis supputare syderum cursus atq; inde temporum vices, incerta bellorum, & in vtranque hominum fortunam arcana fatorum, aperire consueuerunt. Sed nimium digredior, reuertamur ad institutum.

Schismatici.

Clemens 7. Antipapa potius, ann. 15. Cui Petrus de Luna (Benedictus 13. appellatus) Auenione suffectus est. ^{Clemens 7.} _{Benedictus 13.}

INNOCENTIVS 7.

Sulmonensis patria, Iurisperitus: Sedit Romæ annos 2. ²⁰⁵

Circiter annum Domini 1400. Tartarorū Imperator Tamburlanes, siue vt Demetrius Moscus dicendum monet, Themircutlu, Baiazetem Ottomannum, huius Solimani tritauū, apud Ancyram Galatiæ urbem ingenti prælio superatum cæpit, & per omnem Asiam ab se terribili, maximi exercitus impetu deuictā, ferrea inclusum cauea, in triumphī pompa circūduxit. Ortus est Tamburlanes Samarcanda vrbe, hac nostra tempestate eximiæ magnitudinis & claritatis est, quam Iaxartes, maximus Sogdianæ amnis interfluit, atq; inde ad 100. miliaria in mare Caspium effunditur. ^{Samarcanda}

GREGORIUS 12.

Venetus patria. Is promisit cessurum se pontificatu, si Benedictus 13. idem cedere non recusaret. Proinde concilio Pisis habito vterque depositus, & suffectus in locum eorum Alexander 5. ²⁰⁶

Montolis

Montolietensis ordo.

Montolietenses eo anno, qui fuit M. CCCCVII, salutis, esse cœperunt, quo trium pontificum pestilens discordia orta est. Hi Senenses primum fuere, quorum princeps Bernardus Ptolemæus, qui pro temporum conditione, capto mutandæ vitæ consilio, in proximum vrbi collem egressi sunt, eumque ex nomine illius Hierosolymitani Dominicis frequentari vestigijs appellantes, sese candido induerunt amictu, Gregorio 12. probante.

Nomina trium pseudopontificum. { Grego. 12. Arimini. } in concilio Constantiensi omnes deiectiones deiectiones.

ALEXANDER 5.

207

Cretensis patria, prius Petrus Candianus, vir sanctissimus & minorita: Bononiæ præfuit, nam Roma ab Hungaris occupata. Sedit menses 8, adijciunt alij menses 3.

208

IOANNES 23.

Neapolitanus patria, sedit ann. 4, adijciunt alij menses 10.

Hieronymianorum ordo.

Idem Hieronymianorum ordinem confirmauit: natiuo amicum colore, pallioque super tunicam rugato, atque superiore parte à summo ad imum scisso, scortea zona tunicam succingunt, soleis ligneis pedes muniunt.

Ioannes Gerson floruit.

Constantiense concilium.

Anno Domini 1414, circiter tempora Sigismundi Imperatoris, Constantiense concilium congregatum est. Huic synodo vniuersali interfuerunt 4. patriarchæ, cardinales 27, Archiepiscopi 49, Episcopi 270, Abbates & Doctores 564. Hi Martinum 5. elegerunt deiectionis alijs. In hac vniuersali synodo S. Patres, sui officij memores, vespres, spinas, & tribulos hæresum, errorum, & schismatum extirparunt, excessus correxerunt, deformata reformarunt, Vineam Domini ad frugem vberimæ fertilitatis adducentes. Nec reticendum hic, sexaginta millia & quingentas exteris personas numeratas fuisse, à festo Paschæ vsque Pentecosten. Conclusiones huius concilij recēset Carranza, & cæteri. Condemnatorum articulorum Ioannis Hufz,

Agri Domini præcipua cultura.

mentio fiet alibi, Deo annuente. De conditore huius vrbs, quatum ego intelligo, scriptores non conueniunt. Nam alij à Constantini filio, alij vero à Constantini magni patre Constantio itidem Imperatore conditam esse volunt. Leonardus Aretinus ad amicum inter cætera huius ciuitatis in hæc meminit verba. De Constantiæ antiquitate & origine cum sæpe à quibusdam ciuibus quæsissem, nemo adhuc mihi occurrit, qui vel aui sui nomen & memoriam nedum vrbs tenere videretur.

Constantiæ conditor.

deretur: Ego cum diligentius percrutarer, tabulam inueni marmoream, vetustas literas continentem, ex quibus apparet à Constantio Constantini patre, qui à Diocletiano & Maximiano Cæsar dictus est, hanc vrbs nomen cæpisse, cum prius Vitudura nūcuparetur, hæc Leonhardus qui & mores & instituta refert ciuitatis, hæc parergos.

deretur: Ego cum diligentius percrutarer, tabulam inueni marmoream, vetustas literas continentem, ex quibus apparet à Constantio Constantini patre, qui à Diocletiano & Maximiano Cæsar dictus est, hanc vrbs nomen cæpisse, cum prius Vitudura nūcuparetur, hæc Leonhardus qui & mores & instituta refert ciuitatis, hæc parergos.

MARTINVS 5.

209

Columnensis, prius dictus Odo de Columna. Sedit an. 14. mens. 3. vacat sedes di. 12.

Hac tempestate, circiter annum 1431, in Rauricorum vrbe florentissima Basilea, concilium inchoatum est, præfidente Iuliano cardinali S. Angeli, & Legato Apostolico. Ad hunc legitimum concessum, Ioannes Græcorum Imperator suos oratores milit: omnimodam optans vnionem. In eadem synodo (acta concilij testantur) Armeni episcopo Romano tanquam superiori obedientiam iurarunt.

Basiliense concilium.

Armeni se submitrunt S. R. E.

EUGENIVS 4.

210

Venetus patria, circiter annum 1430, filius Angeli Gabrielis, è nobili familia Condemeria. Sedit annos 16, vacat sedes di. 12.

Is PP. Romæ coronauit Sigismundum Cæsarem.

Idem Romæ academiam instituit.

Hac tempestate, Orientalis Ecclesia, S. R. E. se ex parte coniunxit in concilio Florentino. Cui interfuere Patriarchæ duo, Constantinopolitanus videlicet, ac Hierosolymitanus, Metropolitani 70, episcopi 412. Abbates & priores conuentuales 800. Itemque Legati duorum Impe. Romæ, scilicet, & Græcorum, & Regum Hierusalæ, Franciæ, Hispaniæ, Angliæ, plurimarum denique Academiarum oratores. Controuersia erat de processione Spiritus sancti: Spiritum enim sanctum, tertiam in diuina Trinitate personam, à Patre Deo solum produci persuasum habent Græci: quum rectissima veritate à Patre simul Christoque Filio proficisci credendum sit, verum ea controuersia, eum exitum habuit (præfidente etiam Eugenio 4.) vt pertinacia Græcorum in sermone potius quàm in sensu castiganda videretur: quum Græci antistites euidentissimis conuicti rationibus Spiritum sanctum à Patre per Filium produci faterentur.

Florentinæ concilium.

Hoc tempore S. Bernhardinus confessor, Tuscanus patria, vitæ terminum compleuit, anno salutis 1443, ætatis suæ 63. Hunc Nicolaus quintus Romanus pontifex, anno redempti orbis 1450, sanctorum coaceruauit cathalogo, sepultus in Aquila Aprucij vrbe.

S. Bernardinus.

Z

Euerg.

Euerhardica clusa, tribus lapidibus à Treueri, cœnobium regularium canonicorum fundatur, anno 1440.

211

FOELIX 5.

Anno Domini 1440. Foelix 5. electus est, antea Amedeus dictus, princeps Allobrogum, veneranda canicie, decorus aspectu, & facie tota prudentiam præ se ferens singularē, in solitudine Rippaliæ Gebennensis diocæseos iam à pluribus annis cōuersatus, Eligitur & pontificali thiara coronatur nono calēdas Augusti, in ciuitate Basiliensi. Hanc electionem approbauit generalis synodus Basiliensis, sessione tricesima nona. Aduere Basileæ tunc temporis, Ludouicus Sabaudia dux, Philippus comes Gebennensis, Ludouicus Marchio Salustiarum, Marchio de Rotelē, Conradus de Vuinsperg Imperij camerarius, comes de Dierstein, & tanta multitudo hominum, vt capita ad quinquaginta millia credita fuerint. Sedit annos 9.

Memorabile Amedei.

De hoc AMEDEO Sabaudia duce, scribit Rup. Volater. libr. 3. Geog. quod rogatus ab oratoribus quibusdam, si quos haberet canes venaticos, eis ostenderet, annuit vt postera die redirent. Cum vero adessent, ingentem medicorū multitudinem ostendit, vnā discumbentium: Atq; hij sunt, inquit canes mei, quos alo quotidie, quibus spero me cœlestem gloriam venaturum.

Idem vt placida pax orbi mitteretur, sponte celsit à pontificatu, locum dans Eugenio.

212

NICOLAUS 5.

Eugenio 4. successit, Lucensis patria, circiter annum 1447. sedit annos 8.

Is PP. Amedeum Sabaudum Cardinalibus adnumerauit, Germaniæ legatum creans.

Hac tempestate, caput bicipitis aquilæ à Lunigeris Mahometistis dissectū est. Item, anno 1453. die 29. May, Cōstantinopolis (quæ Turcæ Europæi, qui lingua schlauonica vtuntur, hodie Czarigrad, id est, Regiam urbem, appellant) expugnatur: & quæ olim Patriarchalis sedes, nunc (ô miseriam incredibilem) scēdissima Arrii intestina, Turcas adorare cogitur: Quod profecto non mediocris iræ diuinæ exemplum est. Discrimen vltimū captę vrbs Cōstantinopoleos, descripsit D. Leonhardus Chiensis, Theologiæ professor, & Mitylenes Archiepiscopus, qui ab hoste vnā obsessus & caprus fuit, neq; alia scripsit, quàm quæ coram vidit & cognouit, ad quem candidum lectorem remitto.

CALIX

CALIXTUS 3.

213

Hispanus natione, Iuris vtriusque doctoris titulo insignitus, sanxit ne quis à PP. ad concilium appellaret. Idem transfigurationem Domini 8. eidus Augusti, anno 1456. ob victoriam eo die ad Belgradum acquisitam, instituit. Sedit ann. 3. mens. 3.

Sub Calixto 3. Mahumetes Amuratis filius & successor apud munitissimum Belgradi oppidum; copijs eius omnibus tum presentibus, per Ioannem Hunniadem, parua manu cruce signatorum fugatus fuit. Sed & Cassianus (quem Calixtus autoritate sua mouit, vt bellum in Turcas verteret) prælia multa prosperè gessit, cū Otthomani ducibus. Falsum igitur est quod Lutherus denuo occinit; nihil prosperum Christianos aduersum Turcas habuisse. At fingerē sic se habuisse, iunge nihil prosperum successisse Christianis. Neutrum tamen ex eo rectè colligit apostaticus, vel quod non liceat Christianis cum Turcis congregari, vel quod Deus rebus aduersetur nostris.

Cū Turcis præliandum

Constat enim ex libro Iudicum, quod præliantibus filijs Israhel aduersus tribum Ben Iamin, ob illud memorabile scelus in vxorem cuiusdam Leuitæ commissum, tribum ipsam ter præualuisse.

S. Vincentius; confessor Valentinus & virgo; annorum 18. religionem Prædicatorum ingressus est; migravit tandem anno 1418. ætatis 28. cathalogo sanctorum adscriptus à Calixto 3. anno Domini 1450.

PIVS 2.

214

Fuit autem Pius, qui prius Aeneas Sylauus Poëta vocatus est, patre Syluio, matre Victoria, Senis ex nobili genere, & peruetusta Piccolhominea familia oriundus, virtute præstans, vitæ sanctitate conspicuus, studijs humanitatis præcipuè excellens vir; in quo ambiguum erat, doctrina maior, an eloquentia fuerit. Grata hominis præsentia, blandi mores, vita in omni ætate nitida. Religionis zelus, salutē, ampliationemque fidei Christianæ querens, eiusq; cultor, ac maximus propugnator, quæ per Ecclesiasticos dignitatis gradus profectum sacer cardinaliū Senatus in pontificē maximum elegit, & omnes Christiani principes tanq̄ cæleste quoddam numen, & altissimo domicilio demissum in terrā, omni pietatis cultu, obseruarunt. Fuit etiam PIVS omnium hac tempestate sua, fortunatissimus, princeps pacificus, & omnium fermè pater, ac magister, qui hac sua ætate Latinas aut Græcas professi sunt literas. Admirabilis profecto vir, & omni veneratione dignus, qui omnem ætatem suam legendo, docendo, scribendo percurrit. Scripsit enim complura volumina, tam diuinis quàm humanis complexus res. Cōtexuit historias multas, ac varias,

Z ij cum

cum locorum, & totius ferè orbis situ, quæ nunc singula referre non est opus, cum ea ædita per manus omnium quotidie perlegantur. Magnus profecto, & clarus pontifex, contempsit pecunias, virtutem apprime dilexit, neq; secundis rebus intumuit, neq; succubuit aduersis, neq; spes ei gaudium, neq; metus tristitiâ auxit. Potus, cibiq; parcissimum fuisse tradunt, diuina officia interdum noctuq; nunq; neglexisse. Pompas seculi fugerat, calcauerat auaritiâ, libidinem subegerat, sedatus animus eundem semper eius vultû ostendit durus & asper in hostes Christi, promptior in fide receptis. Euangelij non surdus auditor. Omnia inter Christi pauperes erogauit. In quo ea à principio modestia, ea grauitas, id acumen ingenij, id studium literarum, is amor virtutis emicuit. Cum primum verò Pontificatus apicem adersus esset, magis effulsit. Multa in Turcas parauit, Reges & principes omnes concitauit. Nec me fugit quid de bello cõtra Turcas, consinixerint recentiores Manichæi Oecolampadianistæ: nullus nõ dixerit, Deum visitare infirmitates nostras seu iniquitates per circuncisos Hismælitæ, non tamen per hoc catholicis inhietur defensio. Visitat nos Pancratia ster nosser, per famem, pestem, ignem, bella, morbos, non tamen prouisionem, medicinam, fugam iustulit, ad institutum. Sed dũ hæc sanctus ille pontifex molitus, à fatis de medio sublatu est. Cuius quidem occasu tantum Respublica Christiana detrimenti suscepit, vt adhuc eius obitum maximè lugeat, cuius consilio, auxilioq; semper vsa est. Cũ emergere, respirare, & iã iam in portu, & in tuto propediè se fore speraret, subito, & inopinato illius casu afflictata est, & nunc cõsternata admodum, & tam à Barbaris quàm apostaticis vndiq; exagitata plurimum mœret atq; tristatur: Vixit post ortum seruatoris circiter annum 1457. vitam cum morte commutauit Anchonæ. Sedit annos 6.

Ars impressoria.

Hoc tempore, Ars impressoria, quam latiniore excusoriam vocant, sub Pio 2. circiter annum 1452. Moguntia inuenta. Reijciunt alij ad tempora Friderici 3. De excusoria arte in Germania reperta, in hæc verba cecinit Beroaldus.

O Germania muneris repertrix.

Quo nil vrilius dedit vernstas,

Libros scribere quæ doces premendo.

Catayni.

Alij Catayni (pertinent Catayni ad extremâ orientis plagam, ad Thraciæ ferme parallelum, Lusitanis in India cogniti) istud inuentum adscribunt, cuius meminit P. Iouius, episcopus Nucerinus, in suis hystorijs, hisce verbis prorumpens, Et quod maximè mirandum videtur (inquit) habent Catayni suos typographicos artifices, libros hystoria;

hystoriarum more nostro imprimentes, quorum longissima folia introrsus quadrata serie (etiam suorum factorum cæremonias continentes) complicantur. Cuius generis volumen à rege Lusitaniæ cum Elephante dono missum, LEO 10. pontifex humaniter nobis ostendit, huic facile credendum eius artis exempla, ante Lusitanorum in Indiam traiectum, per Schytas & Moscos ad incomparabile literarum præsidium ad nos peruenisse, hæc ille.

Eodem tempore Veneti Cyprum insulam cupressiferam (teste Sabellico) expugnarunt. Cyprus insula, ab occasu pelagus habet Pamphilicum, à meridie mare Aegyptiacum, ab ortu Syriacum, à Septentrione Cilicium. Hæc insula Veneri quondam sacra fuit. Habet vrbes Paphos duas, veterem ac nouam, & Salamina. Inter alia nomina Macaria dicta, nam mire fertilis est, in sinu maximo qui Isicus circa Ciliciam dicitur, nouem aliquando regnorum sedes, vt Plinius capite trigesimo primo libri sexti scribit: Smaragdo, Crystallo, Aere Cyprio cognominato, adamante & alumine nobilis, quam aliquando adnexam continenti fuisse, idem author secundo libro scribit. Lege Strabonem de hac lib. 14. Cypri ambitus est trium millium & quadringentorum ac viginti stadiorum: Eius longitudo est à Clidibus in Acamatem pedestri itinere mille & quadringentorum stadiorum. Sunt autem Clides insulæ duæ ante Cyprum ad Orientales eius partes sitæ. Acamas, promotorium est syluosum, in occidentalibus insulæ partibus situm, tendens ad aquilonem, &c.

Cyprus.

Clides.

Acamas.

Anno Domini 1460. natus est Imperator MAXIMILIANVS, genethlius verò dies, dies fuit cœnæ Dominicæ, baptizatus in die sancto Paschæ, decubuit in oppido Vuels, anno 1519. die 12. Ianuarij. Vixit annis 59. mensibus 9. diebus 19.

Maximilianus Imperator nascitur.

Hac tempestate Moguntia expugnata est.

Anno Domini 1469. D. ERASMVVS Roterodamus natus est: idem finito cursu tactus dysenteria (vt tradit Archigenes vlceratio arteriarum ac viscerum, à dys quod malum significat, & εντερου quod est intestinũ, similitudinẽ habet cũ Tinesmo, de quo Celsus in 4. Græcè τενεσμος est cum frequens sed irrita desidendi deijciendiq; cupiditas est, cum inflammatione ac tumore sedis mucosa & sanguinolenta quædam egerentis, Plinius libro 28. cap. 9. suillum lac vtilissimum Tenasmo, &c.) animam mēbris euolare passus est, anno 1536. quinto eidus Iulias, sub mediam noctem. Fuit in eo incredibilis memoria; plurimarum ac maximarum rerum doctrina;

D. Erasmus Roterodamensis nascitur.

Dysenteria.

Tinesmus.

orationis mirabilis facultas & copia, inexplicabilis lepos, iucunditas admiranda, delectabilis varietas, nitor ingens, facilitas penetranti perspicua, ac magis proinde grata. Nam quid ego de diligentia in elaborando, constantia in perseuerando, prudentia in iudicando, dicam? Qui inde à pueritia, usque ad occasum vitæ extremumque spiritum nunquam distrahi se à sua bibliotheca suoque otio est passus, dicendi arte nulli secundus suis temporibus,

S. Catharina Senensis

S. Catharina Senensis patria, Romæ extremum diem placidissimè clausit, anno salutis 1460. ætatis 33. sanctorum aggregata catalogo à Pio 2. Anno 1461. Quantis verò signis claruerit Catharina illa Tusca & Senensis, pius lector eius vitam conscriptam legens ab Antonio Archiepiscopo Florentino intelliget, qui & diuæ Claræ acta morelque & miracula complexus est.

Academia Moguntia

Anno Domini 1461. Sub Diethero de Eisenburg, erectum est Moguntia studium publicum. In hac academia hodie enitescit D. GEORGIUS VICELIVS, quo viro non alium habet, mea quidem sententia, Germanorum imperium, vel magis pium, vel qui Christon verius sapiat. Quis est ingenio usque adeo stupido, ferro, saxo que quem Viceliana suauiloquentia, & vel Nestorea illa mellitior, non exciter, non emolliat, non edomet? Est gratia in vultu, lepos in ore, venustas in toto corpore, suauitas in moribus, prudentia in pectore, iam quid iustitiam memorem? quid fortia pro facta?

D. Georgii Vicelii Encomion.

*Cur te non memorem vir præstantissime? cur te
Non celebrent doctum carmina docta virum?
Humanos inter certe humanissimus ipse,
Quo magis nil dignum laudibus esse potest.
Quam bene de nobis miritus quantumque bonorum
In nos contuleris, non reticere queo.
Maestas tanta est sanctæ virtutis, ut villo
Non possit virtus tecta latere modo.*

Studiū Friburgense in Brisgoia. D. Henrici Clareani Encomion.

Anno Domini 1463. Friburgi Brisgoiæ studium publicum erectum est. Hic florere nostra ætate verè Catholicus doctissimusque mecenas meus & præceptor (Anno 1541.) HENRICVS CLAREANVS, delphica laurea Poëta coronatus, & Heluetiæ suæ decus. In hoc sanè viro, admiranda & prorsus inimitabilis est in carminibus ingeniositas & inuentio, Flacci in morem Romanis,

mani, & Pindari Græci, nunc iambo currit, nunc elegiaco personat, nunc trimetro vel hexametro pede incedit: nunc sapphico nititur. Sine amaritudine mordet, sine bile ridet, sine felle reprehendit.

PAVLVS 2.

215.

Venetus patria, cuius temporibus omnia officia Romæ venalia erant, semper is PP. pauper fuit, quia auarus: iuxta illud. Non pauper est qui nihil habet, sed qui multa desiderat. Non diues est qui multa possidet, sed qui nulla re indiget. Silicernio seu funebri conuiuio (inquit Plurarchus) similis est vita hominis auari. Vrsi & lupi saturati rapinam relinquunt, auaris autem nulla satietas. Alexander Philippi Macedonis filius, quum audiisset ex auctoritate Democriti Philosophi plures esse mundos: heu me inquit miserum: quod nec vno adhuc pontus sum. Qui si nec toto mundo satiebat: quid amplius erat appetendum, nisi cum cælicolis noua mouere certamina? Et Socrates interroganti quis videretur sibi ditissimus, respondit, Qui paucissimis contentus est, &c. Moritur autem Paulus 2. solus in cubiculo, Apoplexia (quæ neruorum est resolutio) tactus, 2. hora noctis, gleba contentus miser senex. Et certè auaritia senilis maximè vituperanda est. Potest enim quicquam esse absurdius, quàm quò minus viæ restat eò plus viatici quærere? Quid ergo auaritia insatiabilis, immensius & incredibilis? Quæ sic hominum mentes obstrictas tenet, ut eas nullo tempore respirare permittat? Non inutile quidem est pecunias acquirere: per iniustitiam verò, longe pessimum. Pecuniæ vsum habere oportet, sed ei seruire non oportet, admittenda est pecunia in domum, at non in animum. Sedit autem Paulus 2. an 6. adijciunt alij menses 10. vacat sedes di. 9.

Auaritia reprehenditur.

Triditinus puer.

Circiter annum 1475. Simon infantulus tenellus, bimulus Triditinus, à ludæis clam comprehensus, omnibus prius cruciatibus adfectus, demum cruci affixus est, confossus & punctus.

Carolus Heduus.

Hoc tempore, Carolus Burgundionum dux claruit armis: occubuit anno 1477. vij. Nonas Ianuarias.

Epitaphion Caroli ducis.

*Occubuit Carolus regum festo necè strictus.
Carolus occubuit, & campos corpore texit.
Oppida trina tibi dux Carole dura fuere,
In rebus Gransen grege Morthen corpore Nanzem, &c.*

Z 4 Festum

Præsentatio
nis Mariæ
festum.

216

Anno 1471.

Festum Præsentationis Mariæ hoc tempore approbatum est.

SIXTVS aliàs XYSTVS, 4.

Sauonenſis patria, Minoritanus, antea dictus Franciscus Ru-
uerus, cuius pater artem nauticam exercuisse traditur, ipse vir do-
ctissimus, ac optimæ vite, die sexto Ianuarij, quæ erat vigilia Epipha-
niæ, naturæ debitum persoluit. Sedit ann. 13. vacat sedes dies 15.

Is PP. Iubileum in 25. annum reduxit.

Sixto 4. obedientiam iurauit potentissimus Abyſsinorum Impe-
rator, anno Domini 1482.

Scanderbe-
gus Epirota

Anno Domini 1466. Calendas Februarias, extremum diem
suum obiit Scanderbegus Epirotarum Princeps inuictissimus, an-
no imperij sui 24. de cuius vita, moribus ac rebus, gestis, præci-
pue aduersus Turcas, libros 13. conscripsit Marinus Barletius Sco-
drencis. Eiusdem Scanderbechij meminit Volaterranus libro 8.
Geographiæ in descriptione Macedonia. Et Aeneas Syluius in des-
criptione Europæ, cap. 15. Item, Paulus Iouius in commentario
rerum Turcicarum, ad Carolum 5. Imperatorem.

Hoc tempore, Maximilianus Cæsar 38. à Brugenſibus, sine meri-
to captus est, anno 1489.

Novuogar-
dia.

Anno Domini 1477. mense Nouembri, Ioannes Basilus Mos-
coviæ dux, ad fluuium Scholona conflictu Novuogardenses super-
rans, certis quibusdam conditionibus ad deditionem eos compulit,
præfectumque suo nomine vrbi imposuit. Novuogardia hodie am-
pla est ciuitas, & totius Rusiæ caput, quam Vuolchovu fluius naz-
uigabilis interfuit.

Hydruntum
obsesum.

Anno Domini 1489. Hydruntum (vrbs in Apuliæ & Calabria
finibus) capta est à Mahomete Turcico, oppidanis omnibus neca-
tis, & matribus familias constupratis, postquam 17. dies obsedisset.
Ex eo littore Apolloniam versus mare non amplius centum millis
bus passuum expanditur. Quod pedestri continuare transitu, pons-
tibus iactis primus Pyrrhus Epiri rex cogitauit, post eum M. Var-
ro, vtrumque rerum aliarum impediende cura, vt Plini. cap. 10. li-
bri tertij scribit.

Morbus
gallicus.

Eadem tempestate, circiter annū Domini 1496. Morbus gallicus
irrepsit

irrepsit in orbē. Rodebat hic morbus facies humanas, & cætera cor-
poris membra, vsq; ad medullas & ossa, quibusdam etiam nares era-
dicabat. Parisijs grossa variola nuncupatus. In Hispania propinquis
ori, & in Aragonia morbus S. Sementi, vltra Hispanias, & in Grana-
ta morbus Curialis. Mathias Machoniensis, scabiem fœdam vocat.
Exploratum fuit, hanc pestem plurimum esse contagiosam, & ma-
nent in hodiernum diem morbi reliquiæ.

INNOCENTIVS 8.

217

Genuensis patria, Ioannes Baptista antea vocatus, modestus &
supplex vir, & in rebus gerendis prudentissimus. Sedit an. 8. di. 16.

Is PP. Secretariorum (sic vocant secretiores principum familia-
res, qui à secretis sunt) collegium auxit.

Hac tempestate, Ferdinandus rex Hispaniæ, Saracenis Granatæ <sup>Granatæ reg-
nū receptū.</sup> regnum ademit, anno 1492. B O E T I C A à Bœti fluuiō denomina-
ta fines habet à septentrione Lusitaniā, diuisam ab ea fluuiō Ana-
ab occasu oceanum occiduum, à meridie fretum Herculeum & ma-
re nostrum, ab ortu lineam, quæ à Balearea ciuitate ad Anā ducitur.

Hoc tempore, Doriphori (quos Lantzknæthos dicunt) in Ger-
mania exorti sunt. Lancearios autem nostri vocant quos Græci
λογχιτῶν καὶ λογχοφόρων appellant, à γογχι, id est lancea gestando: Lan-
ccarij dicti, quod ictu lanceæ perimantur. De Lancearijs Firmicus
Maternus scribit in hæc verba. Quicumque habuerint horoscopus
in 21. Tauri parte lanceati morientur, &c.

Hiscæ temporibus, Almerici nauigatio in terras longinquas, & <sup>Nauigatio
in incognita
regna.</sup> incognita regna clara extitit. Non ineptum hoc loco fore existimaue-
rim, si qui hæc reppererunt, tanq̃ publica laude dignissimi, memoria
prodatur, Nā postq̃ Columbus Ligur admirando ingentis animi cas-
ptu, eruditoq; iudicio vir, & vt quibusdā apparet, Hercule Græco in-
usitate famæ gloria maior & illustrior, alterum propè terrarum or-
bem vasto atque intentato prioribus seculis Oceano, ad occidētem
nobis aperuit, Columbo apud Hispalim defuncto, tres Hispani pari-
æmulatione laudis, & spe quæstus, maximè clari & memorabiles ex-
titerunt. FERDINANDVS imprimis C O R T E S I V S, qui in pos-
tremū occidui littoris sinū delatus ad Mexicana regna terrestri iti-
nere contendens, subactis Indis, Themistitana vrbe potitus est, quū
fabricatis nauigijs, eam vrbe falso in stagno positam, ædificijsque,
& incolarum frequentia Venetæ vrbis instar admirabilem, multis
prosperè factis prælijs expugnasset. Cuius expugnationis meminit
D. Petrus Sauorgnanus Foroliuensis. Successit B L A S C V S N O-
N I V S, qui claritate nominis æquari potuit Cortesio.

Ab hoc

Ab hoc enim diu pertugante Parixæ terræ, & Darienæ regionis littora, repertus est isthmus ad Vrabonum sinum, quo duo ingētia maria dirimuntur. A Comogio siquidem ingentis amnis ostio Darienis littore, per inaccessos prope montes, monstrantibus iter indigenis, BLASCVS summa iuga tenuit, & subiectum in aduerso littore vastissimi pelagi sinum conspexit, in quo auri & vnionum ditissima regna reperta sunt, atq; item conspectæ aditæque aliquot insulæ earum rerum opulentia insignes, sicuti in Oceaneis decadibus Petrus Martyr Anglerius, & P. Iouius episcopus Nucerinus, scite referunt. Sed supra Corthesium & Valschū, portentosa nauigatione inclytus fuit MAGALANES Lusitanus exul, qui auspicio Cæsaris alterum Parixæ terre littus in Orientem obuersum, quinque nauium classe percurrit, legendoque oram, præteruectus lineam capricorni atque ostia immensi Argentei fluminis, vti Hispani vocāt, Moluccam omnium aromatum productricem detexit. Neq; operæ precium esse reor, vt à legentibus hoc loco veniam deprecet, quod me ij tres viri inclytis heroibus comparandi longius abstraxerint, quando eos omni laude ad perennem nominis famam exornandos putem.

Vita D. Ioannis Keiferspergij.

Hoc tempore, floruit IOANNES GEYLERVS Cæsaremontanus, cuius sancti viri vitam placuit describere. Si enim apud ethnicos, qui vel arte bellica, vel legum ferendarum scientia, aut quavis alia eruditione cæteris præstabant, scriptorum præconio nominis immortalitatem sunt adepti: Cur apud Christianos eorum qui sanctius vixerunt, religionemq; impensissimè coluerunt, non foret illustris ad posteritatem transmittenda memoria? Ortus est Ioannes Geilerus in vrbe Schiffhusia, anteq̃ ab inclyto Austriae ducatu descuisset, anno redempti orbis 1445. decimalexta Martij die, patre Ioanne Geilero, matre autem Anna Zuberæ. Pater cum scribæ eius oppidi minister fuisset, à manu ducta vxore, anno post apud Ameruillanam plebem notarij officium est assecutus. Eo itaq; cum temporalibus suis, quæ iam recens nato filiolo auctiores erant, commigravit; vbi trienio post aduersantissimam expertus est fortunam. Nam cum vrsu vincta depopulatam persequuturis socium se adiunxisset, ab immani illa bestia cui venabulum incerto ictu infixerat ita in crure altero mordicus apprehensus est, vt iam de vita eius actum crederetur. Vultus eo congressu acceptum non longè post sacro igne (anthrace) correptum virum consumpsit. Amisso igitur patre cum iam trimatum impleisset, à proauo suo ciue Cæsaremontano receptus est educandus. Cuius beneficio ac cura post prima literarum tyrocinia

tyrocinia ad Friburgense gymnasium missus liberalibus disciplinis vacauit, magisterijque laurea exigentibus hoc studijs suis est coronatus. Exinde mox sacris initiari curauit. Et cum sacerdotem nil magis deceat quàm sacrarum peritia literarum, ne mysteriorum inscius à promiscua plebe nihil differat: Basileam venit theologiæ operam daturus, hic cum ferè quinquennium studijs sacris impendisset, ad Doctorale est culmen euectus. Is cum iam nouellus doctor Theologiæ consultissimus haberetur & esset, Friburgū est accitus, vbi viri probitas antea omnibus erat cognita, vbi Christianarū literarū publicus interpres cōstitutus est; Nec illic anno longius mansit. Nā Herbipolim quorundam ciuium persuasione ductus, futurus concionator perrexit. Sed dum Basileam pro aduehendis quos illic reliquerat libris petit, à Petro Schotto Argentoratensi senatore, viro tā graui quàm prudenti, rogatus est enixe admodum, vt si vsquam Domini verbi enarrandi prouinciam subire vellet, Argentorati id ageret: se daturum operam ne digna laborum mercede careret. sic igitur persuasus patriæ promissa præstitit, non minus exemplo quàm doctrina monstrabilis: populum sibi creditum, frequentis que accursu (Epistasis Græcè) acceptum, annis 33, fideliter, constanter, & feruenter docuit, absque vlla assentatione, nemini vnquam adulatus. Tempus autem omne cuius sumptus (Theophrasto autore) preciosissimus est, ita dissecuit: aut enim contemplabatur, aut agebat, aut quiescebat. Ociū vt nocētissimam animi pestem vsque adeo vitabat, vt somno excitatus, è lecto quoque statim exiret. Tanta verò magnanimitate sui ipsius conscius humanā gloriam cōtempnit, vt suarum lucubrationum nihil viuus ederet. Quoties declamaturus erat, dicēda prius ad verbum domi scribebat, sed stilo extemporario & ob id incultiori, qualem theologos ætate superioris ferè omnes seruasse videmus. Bibliothecam habuit omnis generis librorum refertissimam, quam ad successores transire pientissime voluit: Ibi neq; poëtis neq; historicis sua loculamenta dederant, maior tamen eorum numerus erat qui rem theologicam suis scriptis illustrarunt. Pauperes atque hulcerosos Lazaritas, maxima semper liberalitate fouit. Hinc proiectitijs infantulis quotidie ferè aliquid dabat. Vidisses (scribit B. Rhenanus) innumeram illi quacunque transiret circumfusam multitudinem, quæ supplici voce patroni opem imploraret. Neminem vnquam passus est sine munere abire, quicquid enim ex sacerdotij censu vltra vitæ necessaria supererat, id omne in vsus pauperum erogabat, &c. Hospitalitatem quoque in peregre aduectos simili studio exercuit. Eruditos ac integritate vitæ conspicis

conspicuos vehementer dilexit, & inter hos vnicè quidem IACO-
BVM VVIMPHELINGIUM consanguineum: Hunc oculis cha-
riorem habuit, cum hoc de sublimibus rebus dissertare consueuerat.
Ob summam verò eruditionem cum vitæ sanctimonia copulatam,
ab inuictissimo Imperatore Maximiliano beneuolentia haud vulga-
ri dilectus est. Hunc interdum ad se accersire, accersitum non tam
comiter quàm familiariter compellare solitus erat, Huius D. Ioānis
in magnis rebus consilium non parui estimabat. Is semel ab eodem
Christianissimo Cæsare vocatus, ad fauces Alpium quod vulgo Fief-
sen appellatur, ex eo loco amico cuidam intimo quomodo esset exce-
ptus, inter cætera de Cæsare in hæc verba scripsit. Duo subsellia in
secretissimo loco æqualia poni iussit, ibi concedimus, & locutus est
quæ mihi planè loqui non licet, neque temerè me vocauit, & post
pauca. Finito itaq; colloquio, sed & dialoگو inter nos scriptis ince-
pto, S. R. Maiestas, scripto sententiã suam posuit, & vt ego è regio-
ne responderem voluit. Et non multo post, Latinus bonus, sed scripto
melior quàm verbo, hæc ille. Sed vt vnde digressi sumus reuertar-
mur neutiq; silentio prætereundum, quod adolescentulos quatuor
qui vexilla gestantes, sacramentum eucharistię comitarentur, ex col-
lectiua pecunia, cui bonam partem adiecerat, primus instituit. Fuit
statura procera, capillo crispo, facie macilenta; ac corpore gracili, sed
salubri; & renum dolore excepto nullis ægritudinibus obnoxio.
Bis in die comedebat, vini paulo appetentior, magna tamen est
semper abstinentia vsus, vt vel sacrum Quadragesimę tempus quo-
tidiano ieiunio transigeret. Fuit Pericle eloquentior, Socrate (vt pau-
cis multa dicam) continētior, Numã religiofior, Aiace maior, Achil-
le fortior, Aristide iustior, Nestore prudentior, Catone seuerior, &
quod de Origene fertur, qualem habuit sermonem, talem habuit &
vitam. O virum recti exempli, ô vitæ integritatem, & innocentiam:
ô laborum patientiam, & doctrinæ sanitatem. Dignus cui fata parce-
re debuissent, nisi aliter Deo Opt. Max. visum fuisset. Cui sine dubio
viuit, & pace æterna fruitur, &c. Finito tandem cursu, totius Alsatia
lachrymis defletus, obiit syntecticus 10. Martij die paulo post meri-
diem, anno salutis M. D. X. Sic visum est illi, qui res humanas è
duobus illis dolijs, pro arbitrio suo temperat, Vixit annis 64. mens.
11. di. 24. Corpus eius sequenti luce est celebri pompa elatum, atque
iuxta suggestum illum cælatura imagunculisque affabre sculptis or-
natissimum, terræ mandatum. Plura de viro sancto conscripsit Bea-
tus Rhenanus Seletstatinus, cuius doctrinã si quis contèpletur, quid
rarius? si vitam, quid admirabilius? si festiuitatem, quid amabilius?
Quid

Eidus Mar-
tias.Homerus
Iliad. 24.B. Rhenani
encomion

*Quid non huic debes docto Germania vati?
Excolit hic nomen, progeniemq; tuam.*

Obijt Argentorati 13. calēd. Jun. ætatis suæ anno 63. à Christo nas-
to 1547. Si quis plura desiderat, legat Epitaphiõ, quod supra tumu-
lũ egregij Rhenani cõposuit Gasparus Stiblingus, cuius doctissimi
viri monumenta Græcè & Latine conscripta, illum apud doctos vi-
ros plurimum commendant & exornant. S. Stiblingo

Sub INNOCENTIO 8. claruit Rodolphus Agricola Gronin-
gensis, natione Friso, mortuus Heidelbergæ mente in Deum porrez-
ctissima, sub Friderico Imperat. 3. Anno Domini 1485. Indictione
3. sepultus apud fratres minores: Cui Hermolaus Barbarus Patriar-
cha Aquilegiensis hoc epitaphion scripsit. Rodolphus
Agricola.

*Inuida clauserunt hoc marmore fata Rodolphum
Agricolam, Frisij spemque decusque soli.
Scilicet hoc vno meruit Germania quicquid
Laudis habet Latium, Græcia quicquid habet.*

ALEXANDER 6.

218

Valentinus patria, antea Rodericus Borgia nuncupatus, circiter
annũ 1500. Calixti ex sorore nepos: presuit Christianis sacris an. 11.
adijciunt alij di. 8. electus imperante Friderico, & à primæua ætate
in omni disciplinarum genere educatus: vacat sedes mens. 1. di. 5.

Idem PP. Sixti securus institutum, Iubilæum non modo Romæ,
sed etiam in longinquis prouincijs propè vicatim instituit, idq; maxi-
mè sui & Harpyiarum (Græci Δεσποφάρους, hoc est, doniuoros & torētes
rabulas, καὶ πρῶτα ματμοὺς dixere) cõmodi causa. Is PP. scribit P. Iouius
Italicus scriptor, ab immani cupiditate maiores opes affectans, Colũ-
nios pariter atq; Vrsinos varijs afflixit cladibus, pontificatuq; varia
labe polluto, cuius antea nomen sanctius ac venerabilius fuerat, Itã-
licarum rerum statum magnopere cõturbauit, hæc Iouius episcopus
Nucerinus. Placet hic lepidum comentũ Catonis referre: Cum ex
eo quæreretur, quid maximè in re familiari expediret, respondit, be-
ne pascere. Quid secundum? satis bene pascere. Quid tertium? bene
vestire. Quid quartum? arare. Et cum ille qui quæsierat dixisset,
Quid scenerari? Tum Cato, Quid hominem occidere?

Anno Domini 1500. vicesimo quarto mensis Februarij, ipso die
ui Mathiæ (Germanorũ apostolo) festo, Philippo archiduci Austria
natus est lepidus puellulus, qui baptismo admotus, CAROLI NO-
men accepit. Filium reliquit PHILIPPVM regem Angliæ, Fran-
ciæ, Neapolis, Hierusalem, Hiberniæ, &c. quem genuit Carolus 5.
anno Domini 1527. die 21. Mensis Maij, Fidei Christianæ defensor
rem Christianissimum. Carolus 5.
nascitur.
Philippus
Caroli 5. &
lius.

20, sub instituto fratrum Heremitarum B. Augustini, opinandi no-
uam licentiã, circiter annum 1518, inuexit in Germaniam, in quem
verissimè istud Baptistaë Manuani tetraſtichon quadrare videtur.

*Deposui Benedicte tuam rapuique Peruinam
Vestem, ditem fallere posse ratus.
At mihi nihil prodest uestis mutatio: nam me
Prodit caluities, & mea lingua leuis.*

Is Lutherus, anno Domini 1520, die 37. mensis Iulij hæreticus
declaratur, Natus est miserimus ille homo, anno 1483. Hunc cepit
nigra mors, anno 1546, Februarij die 18. In cuius obitũ epitaphion
tale quidam iussit.

*Hic iacet heu nimium permisissus stare Lutherus,
Nomen habes satis, cetera fama docet.
Te mon eo paucis, nisi nominis effugiat horror,
Pessimus ex cunctis Hæresiarcha fuit.
Recta fides stabat, iacuit surgente Luthero.
Dum iacet hic surgat lapsa precare fides.*

Sacramentũ ordinis negauit. Omnes Christianos sacerdotes esse
dicit, Credit corpus Christi in Eucharistia panẽ. Matrimonium sacra-
mentum esse negat. Vt vota omnia tollantur aut vitentur suadet.

Purgatorium Lutherus ridet, iustum in omni opere bono peccare
re impudenter affirmat. Docet quoque, quod credens se absolutũ, ab-
solutus sit, quantumlibet contritio desit, & quod absolutio censenda
est efficax, non quia fit, à quocunq; tandem fiat, erret vel non erret,
sed quia creditur. Puerumq; ac mulierẽ æquẽ absoluerẽ vt Papam.
Machabæorum libros, & epistolam Iacobi, ridet. Characterem in sa-
cramento aliquo imprimi subsannat. Contra Turcas Christianum se
defendere prohibet. Afferit quoque omnia quæ fiunt tam absoluta
necessitate fieri, vt sit impossibile aliter fieri quàm fiunt. Christi Eccle-
siam ita confundit, vt in ea solum bonos esse contendat. Oecumeni-
ca concilia contemnit, &c. vt multa consulo præteream.

Ex HISCE excucullati erroribus, maxima tragædia, dispar religio,
cruenta contentio in orbem proserpsit. Quid enim boni ex amaru-
lento, corrupto, ac fetido fonte, emanare poterit, exierunt (vt omit-
tam Anabaptistas & Zuinglistas, de quibus alibi diximus) de Con-
fessionaria Pandoræ (Lernæ illa hydra) pectore multæ hæreses, has
ex Staphilo subijcere libuit.

Confessio-
nitarum fo-
boles.

1 ANTINOMI, de quibus infra.

2 SAMOSATENENSES, negant in principio Euangelij Ioan-
nis dictionem, ὁ λόγος, personam significare.

INFERIANI, negant Christon re ipsa descendisse ad inferos: 3
infernum enim esse suum cuiusque sepulchrum. Lubecæ & Ham-
burgæ & Bremis ea secta grassatur.

ANTADIAPHORISTAE, quorum alij nõnullas cerimonias 4
admittunt, sed quas ipsi sibi fingunt recentiores, non veteres: alij pla-
nè nullos ritus, nisi quos Lutherus præscripsit, ferri in Ecclesia existi-
mant oportere.

ANTISVENCVELDIANI, literam profus reiicientes, om- 5
nia in spiritu ponunt.

ANTOSIANDRINI, sed hi admodum varij, vt Fridericus Sta- 6
phylus colligit. 7

ANTICALVINIANI, qui tamen si perpetuam catholicæ Ec-
clesiæ doctrinam de Eucharistia non amplexi sunt, id tamen pro cas-
tholico consensu contra priuatam opinionẽ Caluini rectè defendunt,
corpus Domini verum & naturale esse in Eucharistia, non tantum
in egyptiæ corporis. 8

MANVSIMPOSITORII, qui in Pomerania altercantur, vt
trum impositio manuum sit sacramentum. Cuiusstro contendit ve-
hemeter, Frederus repugnauit obstinatè. E Grypessualdo serpsit ea
sectaria contentio in adiacentes proximiores prouincias. 9

BISACRAMENTALES, Baptismum & cœnam Domini in 10
sacramentis ponunt. Ita sentit maxima pars Illyricanorum.

TRISACRAMENTALES, tria sacramenta admittunt. 11

MAIORISTAE docent, quod bona opera sint necessaria ad sa- 12
lutem, quod nemo absque bonis operibus sit saluatus.

ADIAPHORISTAE ἀδιαφορία introduxerunt, asserentes Eccle-
siasticas constitutiones & cerimonias esse res indifferentes: quas siue
obserues siue repudies, in pari esse conditione atque iure. 13

QVADRASACRAMENTALES, quatuor sacramenta ex 14
septem recipiunt, Baptismum, Eucharistiam, clauis, sacrum ordi-
nem.

LVTHERO-CALVINIANI, Berengarianum dogma de Eu- 14
charistia sic temperant, vt Caluini sacramentariam hæresim persuas-
dere conentur.

AMNESTITAE, inter Osiandrinos & Antosiidrinos ἀμνηστία 15
fanciendam censent.

MEDIOSIANDRINI, hi cum Osiader hominẽ essentiali Dei 16
(vt alibi diximus) iustitia iustum dixisset, & Illyricani, hominem so-
lum imputatiuè iustum haberi, correxerunt vtrosq; mediã via inter-
posita, quod scilicet in hac vita homo imputatiuè iustus reputetur,

in felici autem patria fore illum ea iustitia iustum, qua Deus ipse per essentiam iustus existit.

17. SCHVVENCFELDIANI, Sacramēta omnia, in primisq; vocale verbum ministerij, tanquam literam occidentem respuūt, & solo Spiritu nos debere contentos esse, blaterant. Præterea Christi humanam naturam postea quàm in cælum ascendit, in diuinam penitus mutatam esse: itemque & fidem, & charitatem, & iustitiam; quibus homo iustus efficitur, esse diuinæ naturæ particulas. Iudam non percepisse veram Eucharistiam in cœna Domini. Verba Christi, HOC EST CORPVS MEVM, eradenda esse è sacrae paginæ libris, dogmatizant. Fontem erroris Schvuenckfeldiani resuscitaui Lutherus, in suis assertionibus, & resolutionibus cōtra Eccium, affirmans, quod hæretica sententiā sit, affirmare sacramēta gratiam conferre eis, qui non opponant obicem. Idē in assertionibus artic. 16. & de formula Missæ, cum Schvuenckfeldianis asserit: Neutram speciē, sed solam fidem esse necessariam ad salutem. Hæc Schvuenckfeldianorum præcipua sunt, minus grandia omitto.

18. OSIANDRINORVM priuatum est, quod Christus solummodo iuxta diuinā naturam iustificet hominem: quod item homo cum sit imago Dei, fiat omnino eadem imago Dei, quæ est Christus Filius Dei & Mariæ. Contrarium sentiunt STANCARIANI. Docuit

19. idem Stancarus, corpus Domini in Eucharistia esse arabonem; seu pignus, quo quis quasi inuestiatur ad possessionem promissæ gratiæ.

20. ANTISTANCARIANI, contendunt Christi diuinam naturam vnā cum humana in cruce passam, mortuamq; fuisse, idque ipsius Lutheri iudicium affirmant Franfordienses Theologi, &c.

Atque vt paucis dicam, secta sectas procreauit; Bestia bestiam gignat necessum est, Exidna, excetram, Putredinem, putredo, Malus cornu malum ouum, Oui mali malus pullus. Spina non profert viuas, nec tribulus ficus. Qualis Amri, talis Athalia filia: talis item Ahab filius, 3. Reg. 21. Silenum sequitur Bacchus, Sæpe pariunt cuniculi, sed sæpius factiosi. Mala herba non facile marcescit. Mala arbor, bonum fructum haud profert, soletque Caimus Abelum fratrem omnem etiam dimota causa odisse. Ex artificio agnoscitur artifex. Vniiformis res veritas, mendacium autem in varia distrahitur.

Fructus Quinti euangelij.

Affirmat Lutherus (in sermone in Dominica Aduentus) quod ex euangelio Lutheri homines multo deteriores facti sint, quàm vnquā antè fuerint in Papatu. Nonne Lutherus coactus est visitatores mittere, qui populum in omnem licentiam ruentem cohiberent? Nonne idem

idem dixit, se malle pristinum Papæ ac Monachorū regnum, quàm hoc hominum genus sub euāgelij prætextu in Sogdianorum vitam sese proripientium: Quas vero cædes illa archifectia, & strages ediderit, historici ætatis nostræ loquuntur. Quis ignorat quàm cruentum fuerit infaustumq; noui istius euāgelij principium: Quis nescit Turcas Anno 1531. præluisse in Aultriam: Quis ignorat Viennam Aultriacam anno 1529. obsessam fuisse à Riphæis Getis? Getas autem populos esse Thraciæ notius quàm vt vel admoneri cædidus debeat, Appianus autem scribit, Getas esse quos & Dacos vocant. Quis nescit Anabaptistas, anno 1534. Monasterium occupasse: Nec excidit memoria, eiusdem nouitatis occasione Prusina Germanis ereptam, Quis ciuium seditiones agricolarumq; tumultum, à Mathia Chorslang Augustano (somnia batur Democratia) excitatum ignorat? Hanc autem seditionem popularem, in diuersis Germaniæ partibus concidit Antonius dux Lothoringiæ, & Georgius Trucecius Vualpurgus Sueuici fœderis Imperator. Magnam habuit ista choraulica seditio affinitatem cum Lutherica. Non recordaris Monetarij, Fislularij, Scapleri, & id genus nouorum euangelicæstrorum, per quos tanti motus per Germaniā extiteret? Hinc veridicum fit quod ait Cicero. Vt mare (inquit) quod sua natura tranquillum est, ventorum vi agitari videmus, ac turbari: sic populus sua sponte pacatus, hominum seditionum vocibus, & violentissimis tempestatibus concitari solet. Aequalitas pacis & tranquillitatis est alitrix: inæqualitas vero seditionis seminarium, ad institutum. Iam hæc generalis seditio peperit particulares multas, præsertim in ciuitatibus alioqui egregijs. Marcus Lubecensis, quid rei nouæ conatus sit, notum est. Item, Sarcerius Erfurdensis, & alij complusculi. Quomodo Minguicio in Misnia nexui cecidit alea? Eadem ferè penas dederunt Magistratui Israhelitico rebelles Ephraimitæ, qui temere bellum interebant Iephthæ iudici, profligaturi virum Reipu. Iudaicæ utilissimum, sed miserè occisa sunt 40. seditionorū millia, quod est seditionis stipendium. Id quod & Moses arguit dicens. Peribitis si fueritis inobedientes. Et quod Paulus ait, Roman. 13. Qui resistit potestati, Dei ordinationi resistit. Qui autem resistunt, ipsi sibi damnationem acquirunt. Ita nimirum rex Assuerus voluit inobedientes gladio & igne occidendos, vt non solum hominibus, sed etiam in via bestijs in sempiternum pro exemplo essent contemptus & inobediētis. Quale obsecro, supplicium meruerunt Chore, Dathan, & Abiron, cum consecretarijs 250. viris: Quid ita? Sibi vendicabant regimen synagoge, imperare affectabant, ferre imperium recusabant, at viuos terra ab-

Seditionis
exempla.
Genes. 3.
Roma. 3.

forpsit: Quid atrocius fieri potest? Nōne quia Adam fuit inobediens, peperit sibi suisq; posteris omnibus perpetuum exilium: quinimo & mortem temporalem, pariturus & æternam, nisi redemptionem ex misericordia reperisset Iesum Christum? Quis verò ignorat maximā illam rebellionem decem Tribuum contra Roboam regem hæreditarium, Salomonis filium? Disperijt Adonica conspiratio, & velutifumus euanuit. Vt omittam seditiosum illum Gaal Sichimitā contra Abimelech stantem? Quam superbe is & arroganter clamat.

Quis est Abimelech, vt seruiamus ei? Sed ferenda non erat iudici Abimelecho seditio. Igitur contractis copijs dimicat contra seditiosum Gaal, & vicit bestiam, ac fugauit Sichimitas. Non quidem vir erat probus Abimelech (vtpote fratricida) neque tamen non adfuit illi Deus in castigandis seditiosis. Rebellaui Aedem, ne esset sub manu Iehuda, sed quantis plagis cecidit Idumæos hocce Amazias? Id quod Paraleipomena tradūt. Adeo solet odisse Deus conspirationis scelus, vt contra priuatam etiam Zachariæ prophetæ personam, eos qui conspirant, per exercitus Syriæ castigarit. An verò latet nos, quibus armis prelerit Henricus imperator eius nominis 4. Saxonum, atque Doringiorum toties rebellium improbitatem? Saxones rebelles à Carolo magno toties antea domiti, quas Imperatorio gladio dederunt pœnas, sic fatis omni tēpore prouisum est: sic ordinauit Deus, vt rebelles multam luant, potestatisq; (sic vult Deus) contemptores, fortunæ vis auersatur. Quid? An verò Georgius & frater Lucatius,

Seditionis
stipendium

Hungariæ conspirationis prodromi incolumes euaserunt? An Burdegaleses Aquitanici (anno 1548. die 22. mensis Octobris) immunes? Vt interim domesticas seditiones, conspirationesque omittam, confer Iugurthinam conspirationem, cum hijs quæ recentiores seditiosi patrarunt, & apparebunt Parellela quædam. Ita ferè accidere solet, vt quoties ruitura sunt magna imperia, omnia seditiōibus & intestinis simultatibus prius repléantur. Attendāt ergo sibi hodierni conspiratores, ne & ipsi aliquando audiant in os sibi repeti superbas voces. Quis est N. vt obediamus ei? sed quo feror ineptus? Vt interim consulo præteream Sudatorium morbum (anno 1529.) seu Anglicam pestem. Fuit ea vis morbi adeo letalis, vt quosdam ante 12. horas, ex quo sudare cœpissent, absumpserit.

P. Iouius II.
12. histor.

222

ADRIANVS 6.

Germanus natione, ex vrbe Traiecto, quam vocant Vtricam, ad Batavorum fines, Præceptor Caroli V. Maximi Imperatoris: Homo vitæ moderatæ, omnibus Christianis, veluti sydus prosperum, in hoc tam periculoso salo mirum in modum præluxit, caligo oculos coope-

ruit

ruit idibus Septembris, sedit mens. 20.

Is PP. domum suam Louanij magnificè extructam, in vsu veritatis sanctis literis studetium, ipsidem etiam in alimoniam relictis prouentibus annuis: Scriptum enim, Prouerb. 16. Diuitiæ propriæ redimere possunt animam hominis: & pulcherrimum funus est pietas. Complures in hoc contubernio euoluendis orthodoxorum voluminibus adeo assiduam operam dederunt, vt doctissimi euaserint.

Hadriani 6. innocentissimam vitam, Ioannes Battus execranda malitia commaculare est admisus. Tam verò illud sibi peculiare habet innocentia, vt quibus impetatur iaculis, ipsum reuerberet iaculatore, & (quod vulgo dicitur) clauum clauo retrudat. Aduersus nil malè meritum, audire maledicam linguam, iniuriæ genus est. Præstat malè audire quàm maledicere. Non magna res est reprehendere, imò facillima & cuiuslibet volentis: suum verò concilium culpe opponere, viri pii & cordati est. Qui passim maledicunt omnibus, eos palam est id naturæ vitio facere, nō ex eorum merito quibus obtreant. Memento (ait Ecclesiasticus) nouissimorum & desine inimicari. Lingua enim blasphema, teste Plutarcho, malæ mentis indicium est.

Hac tempestate, extremum & fatalem clausit diem D. Sebastia-
nus Bucchingerus, patris (Gregorij Bucchingeri patris charissimi
frater dilectus) meus, Theologus non infimus, & strenuus athleta in
vineâ Zebaoth, ætatis suæ 96. vt ille canit.

Ferrens assiduo confuinitur annulus vsu,

Et teritur pressa vomer aduncus humo.

Anno Domini 1531. die 5. Ianuarij, FERDINANDVS Hungariæ ac Bohemiæ rex, in Romanorum regem, & Imperij successorrem electus est, vxorem duxit Annam, filiam Ludouici regis Hungariæ vnicam. In incōparabilis Heroinæ Annæ Quiritiæ, Pannonum ac Bohemorum reginæ obitum, sequentia epitaphia adidit Petrus Royzius Hispanus.

Multrorum regina parens, pulcherrima regum

Occidit Anna graui sancta puerperio.

Anna tui consors thalami, Rex magne Quiritum.

Diuitis Anna comes, delitiumque thori.

Terquina postquam fecit te prae parentem,

Lucina in medijs occubuit manibus.

Aliud.

Nescitur in partu regina atque occidit vno,

Iunxerunt cunis inuida fata rogam.

Aliud

Eccles. 28.

D. Sebastia-
nus Bucchim-
gerus.Vitam mor-
te cōmuta-
uit, an. 1547.

Aliud.

Mortem olim & vitam discordes iunxit in ipso
Anna puerperio, funere facta parens.

Aliud.

Pontificem in sacris occumbere rebus, honestum est,
Pastoremq; suos inter obire greges,
Pugnando miles deuictis strenuus hoste
Dux, cadere egregiam ducit uterq; necem,
Non in delitijs Aulæ electus & ostro
Quam sub Marte graui malis uterq; mori.
Non naua oppetere in medijs optauerit aruis,
Grata est mors madido, quæ venit unda mari.
Si pulchra est mors, emique suo de munere pulchrum est,
Ergo mori matrem, matris in officio.

223

CLEMENS 7.

Florentinus patria, antea dictus Iulius Medices. Is diuturno stomachi vitio tabefactus, sexto calendis Octobris erga stulo corporis exolutus, naturæ debitum persoluit, anno pontificatus II, ætatis vero 57.

Idem PP. adiutus opera tersiloqui Francisci Quingnonij, hystoriarum aliquot sanctorum, vtriusque sexus, cum Christo in Paradiso conregnantium, succincte & erudite descripsit, inq; Romanum Breuiarium inferi curauit, omnibus calumniatoribus ansam amputans.

Extat epistola magni ducis Moschorum (imperat hic numerosissimis extremi aquilonis populis) ad Clementem 7, in qua, omnibus occiduis Christianis fauorabilem se exhibet. Nec hic reticendum, ab Vrbe Roma Moscham duobus millibus & sexcentis miliaribus distare compertum esse, breuissimo scilicet itinere euntibus per Rhaeniam, Faruissium, Carnicas alpes, Villacumq; Noricum, & Vienneam Pannonicam, &c.

Idem pontifex, Carolo 5. Imperatori maximo, Bononiæ (cuius meminit Iustinus lib. 20.) Imperij insignia dedit, anno 1530, die 24. Februarij.

Victoria Caroli 5.

Ticinensis victoria.

Anno Domini 1525. Caroli exercitus, die eodem quo à Clemente 7. coronatus fuerat Cæsar, Franciscum Galliarum regem interceptit.

Anno Domini 1530. die 24. Februarij, capta est Caroli 5. in iussu, Roma septicollis, quam Græci dixerunt ἑπτὰ κόλλες, & Plusarchus ἑπτὰ κολωνίας, orbis aliquando caput dicta, & amplissimi imperij iure in hunc vsque diem felix, cælo ita indubiè, & celestibus dijs volentibus. Nam & syderum locum, quo coepta est condita, obseruauerunt

Id est, heroli ciuitatem.

uauerunt vetusti, è quorū numero fuit Lucius Tarucius Mathematicus, Chaldaicis literis eruditus, & M. Ciceroni valde familiaris, quemadmodū ipse Cicero libro de diuinatione secundo scriptū reliquit. Recentiores, gregatim sub Leone esse Romā conditā asserunt. Collimitij opinionem de conditæ Urbis Horoscopo equidē adscripsissem, nisi hæcenus nemiū digressus fuisset. Cecidit autē Borbonius, dum scālā funesta manu mœnibus admouet, per inguen dextri femoris glāde traiectus, ne diræ victoriæ suæ cōpos, tāto sacrilegio letaret.

Anno Domini 1550. Caroli 5. exercitus, Aphrodisium (hanc Mauri minoris Africæ Mahadiam appellant) expugnauit.

Anno 1521. Caroli 5. ceruicibus sese submisit Ligur, & Venetus, De qua victoria hoc schediasma extat.

Victis & vincis Cæsar nunc hostibus armis
Gallos & Venetos reddidit exanimos.

Eundem Carolum 5. Tuscius, anno 1555. horruit. Latium anno 1527. tremuit. Mauri truces, Arabes, Numidæ cesserūt anno 1535. Eiusdem Caroli auspicijs & Lusitani sororij virtute bellica, subacta est Canonora, victi Cucini, Calocuthæ, & Malachæ rex.

Anno Domini 1546. sedente in cathedra Petri Paulo 3. Ceruices Carolo 5. submiserunt, flexis poplitibus, Saxonicus dux Ioannes Friedericus (anno 1547. Aprilis 24.) septemuir, & Catthimelibocesium princeps Philippus. Quos rebelles suppressit pius Cæsar sine cede, rapinis, incēdijs, furtis, stupris, raptibus incastisq;. Audi tribus verbis, nā pluribus dicere, non finit rei magnitudo, Venit, Vidit, Vicit. Venit, non tamē contra Imperiū, sed vt Imperij amplitudinem & dignitatem assereret: Venit inquam, vt pacem extorqueret, nō vt bellum inferret. Quod si pacem extorquere nequeat, adest Imperator fortissimus propulsurus vim à se, & rebellionem à Germania vniuersa.

Venit non prædo, non latro, non sanguinarius, sed vt incolumis sit, viuatque tandem in summa tranquillitate & concordia Germania. Vidit hostem nō imbellē, non mox terga ostendentē, sed in maximis prælijs sæpe victorē. Vicit populū suū victoria incruēta, mitissimus pater patriæ. Habuit in eo cōgressu Cæsar sub signis, equites Germanos 6000. ducētos, Cataphractos 500. Equestri armatura inferiorū Germanorū continebat 3700. Equestris pōtifiçie primarius, habuit sub se equites 600. Neapolitanorū equitū erant 300. Peditū vexilla superioris Germaniæ fuerūt 50. Inferioris 24. Hispanorum vero vexilla 33. Italarum signa 58. Et quoniā ad illam Caroli 5. victoriam ventum est, nō erit alienum adijcere ligam illam Schmalcaldicam, absque offensione tamen vilius ordinis, & pace omnium.

Liga

Liga Smalcaldica, anno 1535.

1. Ioannes Fridericus, Saxonum dux.
2. Henricus, dux Saxonie.
3. Mauritius, filius Henrici.
4. Ioannes Ernestus, electoris Saxonie frater.
5. Robertus, & huius ex fratre nepos Vuolfgangus, Palatini, & comites Veldenses.
6. Georgius, Marchio Brandenburgensis.
7. Albertus, huius ex fratre nepos.
8. Ioannes, Marchio Brandenburgensis, electoris frater.
9. Christiernus, dux Holfatiæ.
10. Ernestus, dux Brunsvicensis & Lunenburgensis.
11. Franciscus, huius Ernesti frater.
12. Philippus, dux Brunsvicensis.
13. Erichus, dux Brunsvicensis.
14. Berninus, dux Pomeraniæ.
15. Philippus, nepos huius ex fratre.
16. Henricus, dux Megapolitanus.
17. Vlricus, dux Vuirttembergensis.
18. Philippus, Landtgravius Hafsia.
19. Vuolfgangus, princeps ab Anhalt.
20. Ioannes, Gregorius, Ioachimus, fratres principes ab Anhalt.
21. Vuilhelmus, comes à Nassau, vel Nassouius.
22. Philippus, comes à Nassau.
23. Guntherus & Héricus, comites à Schwuartzenburg.
24. Carolus & Ludouicus fratres, comites ab Oeringen.
25. Vuilhelmus, comes à Furstenberg.
26. Conradus, comes à Deckelburg.
27. Albertus & Gebhardus, fratres, comites à Mansfeldt.
28. Bernardinus Baro à Staufen, & cæteri.

Sequuntur ciuitates.

Augusta	Nordlinga
Norinberga	Nordhulium
Lubeca	Essinga
Constantia	Hala Sueuorum
Argentina	Memminga
Francofordia	Dunckelspuhel
Vlma	Reutlinga
Goslaria	Hailprunna

Lindauis

Lindauia	Hamburgum
Campodunum	Brunsvicum
Isna	Lunenburgum
Biberacum	Embeca
Giengen	Hanouer
Bopfingum	Gottingen
Vvinsheim	Northeim
Vveiffenburgum	Hala Saxonum
Nordgauia	Halberstadium
Gengebacum	Rauenspurgenses
Brema	vltimi huius sociæ
Magdeburgum	tatis fuere, &c.

PAVLVS 3.

Romanus patria, antea dictus Alexander Farnesius, Ostiensis Episcopus, exactæ ætatis, & ferè senio confectus, publico consensu, & præclara voce totius senatus, ad sublimem illum Pontificiæ dignitatis apicem conscendit, coronatusque demum triplici thiara, secundo nonas Nouëbris. Cuius sancti viri salutare conatus foeliciter Deus Opt. Max. prouexit ad extremum vsq; spiritum. De Pauli 3. probitate & fortitudine, vide historias P. Iouij li. 4. histor. fol. 152. parte 2. tomi 2. Supremum vitæ diem clausit 9. die Nouembris. Hunc sanctissimum pastophoron, multis conuicijs incessit (mendaciter tamen) excucullatus M. Lutherus. In qua sane re Lutherus suam potius malitiam prodit, quàm pontificem lædat vel tantillum. Quid enim Christus eo deterior euasit quod pharisæi tot in illum maledicta congesterunt? Nihil profecto. Quinimo potius in ipsorum malum cuncta reuertebantur. Sic neque summus ille pontifex ex Lutheri contumelijs detrimenti quicquam accipit, quin Lutherus magis, more expuëris (vt aiunt) in cælum, facit, vt in sui ipsius caput recidat quod expuërit. Ostendit enim plane se maledictis istis, ad Ecclesiæ gremium haudquaquam pertinere, qui vsq; adeo contumeliose totius Ecclesiæ principem insectatur. Scriptum est enim, Exod. 22. Principem populi tui non maledices. Neq; enim Paulus Synagogæ principem (si fuisset ei cognitus) conuicijs incessisset. Sedit autem Paulus 3. annis 14. adijciunt alij annum 1. vacat sedes mens. 3. die. 2.

Eodem Paulo præsidente, anno 1541. colloquiū Ratisponæ (quæ antiquitus Augusta Tyberij) inchoatum est. Sequuntur Præsidentes ac testimonium dicentes à Cæsarea delecti maiestate.

Federicus Palatinus vir magnitudine animi inter Germaniæ res

Colloquiū
Ratisponæ
ic.

I.

Bb

gulos

gulos facile excellens, quem vniuersis imperij copijs ad Viennam præfuisse meminimus.

2. Nicolaus Peronotus à Grandeuilla, C. M. Cancellarius, Testes & auscultatores sex,
1. Theodoricus, comes Mandarschittus,
2. Euerhardus Rudenus,
3. Henricus Hasius, Ludouici Palatini electoris Vicecancellarius,
4. Franciscus Burcartus, Cancellarius Electoris Saxonie,
5. Ioannes Figius, Cancellarius Hassiæ reguli,
6. Iacobus Sturmus, Argentiniensis,

Congredientes sex,

Iulius Pflugius, Episcopus Numburgensis,
Ioannes Eccius, Doctor Ingoldstadiensis,
Ioannes Gropperus, doctor Coloniensis,
Philippus Melanthon, Vittenbergensis professor,
Martinus Bucerus,
Ioannes pistorius, Marpurgensis.

Capita tractandorum.

1. De venerabili sacramento Eucharistiæ,
2. Potestate Ecclesiastica,
3. Missæ sacrificio,
4. Missis priuatis,
5. Votis monasticis,
6. Coniugio sacerdotum,
7. Communione sub vtraque specie,
8. Restitutione monasteriorum & bonorum Ecclesiasticorum,
9. Veneratione sanctorum, sub qua & de tollendis imaginibus,
10. Constitutionibus, & ritibus Ecclesiasticis,
11. Ieiunio, sub quo & delectus ciborum comprehenditur,
12. Pœnitentiâ & communionem, & contritionem, satisfactionem & confessionem,
13. Vsu sacramentorum, tam in genere quàm in specie,
14. Constitutionibus humanis,
15. Fide iustificante, & de meritis, atque bonis operibus,

Legati quorundam principum, tum rogati de Catastrophe Ratisbonensis colloquij, dixerunt, Plus poteruiss, Plus inquietudinis, Minus pecuniæ, &c.

Tridentum.

Sub Paulo 3. concilium Tridentinum inchoatum est. Tridentum vero oppidum est in Alpibus (Alpes dictæ à candore, quia perpetuis ferè niuibus albescunt) ad Athesim flumē, Austriacæ ditionis ciuitas, à Venetis

Venetis iter tridui, Verona non bidui: à Brenone Senonum regulo construi cœpta, à Theodosio vero Gotthorum Rege muris anno salutis 515. cincta, mœnibus aucta est. De nomenclatura Tridentinæ ciuitatis nihil certi constat. Alij opinantur coniecturantes, à tribus torrentibus ex propinquis montium iugis prope illam cadentibus, Tridentum, quasi Torrētem vocari fuisse cœptam. Nec desunt, qui velint illam à tribus dentibus appellari, vel ideo cœptam, quia inter tria montium cacumina, quæ veluti dentes à reliqua Alpium parte longè eminent, posita sit, transeamus ad reliqua. Decretum primæ sessionis, Tridenti pronunciatum per R. episcopum Castrimarinum Hispanum, die 7. mensis Ianuarij. Decretum 2. sessionis, pronunciatum die 4. mēsis Februarij, per R. D. Archiepiscopum Turritanum. Sessio tertia, celebrata est 5. Aprilis. In sessione quæ in die diuæ Catharinæ virginis ac martyri sacra, quæ fuit calend. Decemb. die autem 25. Nouembris, numerati sunt sequentes.

Reuerendissimus & illustrissimus D. Marcellus, S. R. E. cardinalis, Crescentius, S. concilij Legatus, Romanus.

R. D. Sebastianus Pighinus, Archiepiscopus Sypontinus, Præfident concilij, Rhegiensis.

R. D. Aloysius Lypomanus, episcopus Veronensis, Præfident concilij, Venetus.

Reuerendissimus & illustrissimus D. Christophorus Madruzzius, S. R. E. cardinal. episcop. Princepsque Tridenti. Germanus, Sacri Romani Imperij principes electores.

R. & Illustrissi, D. Sebastianus Heusestein, Archiepiscopus Moguntinensis, Germanus.

R. D. Ioannes Isemburg, Archiepiscopus Treuerēsis, Germanus.

R. D. Adolphus ex comitibus de Schauemburg, Archiepiscopus Coloniensis, Germanus.

Oratores Caroli 5. Imperatoris.

Illustrissi, D. Hugo à Montfort & Rotenfels, Germanus.

R. D. Franciscus à Toletto, Prior, Hispanus.

R. D. Guilielmus à Pictauiâ, Archidiacono, Campiniæ, Flandrus.

Oratores Ferdinandi, Roman. Regis.

R. D. Paulus de Gregorianis, episcopus Zagabriēsis, Hungarus.

R. D. Fridericus Nausea, Episcopus Viennensis, Germanus.

Oratores Electoris Brandenburgensis.

Eximius Doctor Christophorus à Strassen, Germanus.

D. Ioannes Hoffmannus Secret. Germanus.

Bb ij Archie

Archiepiscopi.

- R. D. Paulus Salaputius, Archie. Turritanus & Saffaren. Sardus.
 R. D. Ludouicus Chierogatus, Archie. Antibaren. Vicentinus.
 R. D. Olaus Magnus, Archiep. Vpsalensis, Gotus.
 R. D. Petrus Iagliauia, Archiep. Panor. Siculus.
 R. D. Petrus Guerro, Archiepisco. Granaten. Hispanus.
 R. D. Balthasar de Heredia, Archiep. Calaritan. Hispanus.

EPISCOPI.

- R. D. Thomas Campegius, Episcopus Feltren. Bononienfis.
 R. D. Gaspar Iofredus, Episcopus Segobien. Valentinus.
 R. D. Coriolanus Martyranus, Episco. sancti Marci, Neapolitanus.
 R. D. Ioannes Baptista Campegius, Episcopus Maioricenfis, Bononienfis.
 R. D. Berardus Bonioannes, Episcopus Camerin. Romanus.
 R. D. Ioannes Ionelca, Episcopus Castellinaris, Hispanus.
 R. D. Ioannes Salazar, Episcopus Lancian. Hispanus.
 R. D. Petrus Guanguer, Episcopus Algaren. Hispanus.
 R. D. Balthasar Vaufman, Episcopus Mifien. Germanus.
 R. D. Hieronymus de Bononia, Episcopus Syracusanus, Siculus.
 R. D. Ricardus Poetus, Episcopus Vigornien. Anglicus.
 R. D. Erasmus à Limpurg, Episcopus Argentinensis, Germanus.
 R. D. Cornelius de Mufis, Episcopus Bisontinus, Placentinus.
 R. D. Iacobus Iacomell, Episcopus Belicafren. Romanus.
 R. D. Franciscus Manrique, Episcopus Aurien. Hispanus.
 R. D. Franciscus de Nauarra, Episcopus Pacen. Hispanus.
 R. D. Ioannes Iobinus, Episcopus Constantienfis, Hispanus.
 R. D. Petrus de Augustinis, Episcopus Oſcen. Hispanus.
 R. D. Iacobus Naclantus, Episcopus Clodien. Florentinus.
 R. D. Gregorius Flach, Episcopus Solonen. Germanus.
 R. D. Bernardus Diaz, Episcopus Calaguritan. Hispanus.
 R. D. Michaël Pugius, Episcopus Elnen. Hispanus.
 R. D. A Iurre, Episcopus Cenetensis, Vtinenfis.
 R. D. Octauianus Preconius, Episcopus Monopolitanus, Siculus.
 R. D. Ioannes Fernandi, Episcopus Legionen. Hispanus.
 R. D. Christophorus Ruscius, Episcopus Oueten. Hispanus.
 R. D. Ioannes Emilianus, Episcopus Tuden. Hispanus.
 R. D. Antonius Codina, Episcopus Lacoren. Hispanus.
 R. D. Martinus Aiala, Episcopus Guadicen. Hispanus.
 R. D. Petrus de Acugna, Episcopus Asturicen. Hispanus.
 R. D. Nicolaus Pſalume, Episcopus Virdunensis.

R. D. Chri

- R. D. Christophorus Metzler, Episcopus Constantienfis, Germanus.
 R. D. Franciscus Salazar, Episcopus Salamin, Hispanus.
 R. D. Vincentius de Leone, Episcopus Boffanen. Siculus.
 R. D. Egidius Lofcararius, Episcopus Mutinensis, Mutinensis.

ABBATES.

- R. P. Gerardus de Amerincourt, abbas sancti Bertini, Morinensis diocæſeos, Flandrus.
 R. P. Marus de Brixia, abbas sancti Vitalis, de Rauenna.
 R. P. Eusebius de Parma, abbas sanctæ Mariæ Gratiarum, Placentinensis diocæſeos.

GENERALES.

R. P. Christophorus de Padua, Generalis ordinis heremitarū sancti Augustini, &c. Plures stude omittēda (absque offensione tamen) duxi, ne garrulitate stomachum lectori moueam, tranſeamus ad ſequentia.

Hac tempeſtate, claruit Fridericus Nauſea Theologus & iuris conſultus, Episcopus Viennæ Austriae, prophanarum literarum cultor egregius, & in ſacris literis ſatis eruditus, multum ſudauit & aſſit, nouiſſimè verò in exordio anni 1552. Tridenti in concilio vniuerſali, quò ſenex, laboribus & ingräuſcente atate debilior, Ferdinandi regis nomine venerat, vita defunctus: funere ipſius à cõcilij patribus extra portas Tridentinas honorificè ac piè delato, & ab alijs per Illyricum poſtea in Austriam ad ſepeliendum relato. Multa conſcripſit opuscula. De quibus iſta ſeruntur. Sermones Quadrageſimales, priores, poſteriores, & aduentuales. Conciones Pragenſes. Homiliarum centuriæ quatuor, de Tempore & de Sanctis. Commentaria in Tobiam. Vitam apoſtolorum. De Mirabilibus. De officijs myſticis. Fragmenta. Continuationes. Quid ſint concilia, & vnde. Panegyrica Monodia in Erasmum Roterodamum, Vnà cum Erasmi lucubrationum omnium catalogo, atque eius vita & morte. Annotationes quædam ſuper inſtituta. Catechiſmus, ſex libris comprehenſus. Catholica in ſymbolon apoſtolorum, contra vniuerſos fidei Chriſtianæ aduerſarios.

Hoc pontifice Iſabella Portugallie regis filia, Caroli 5. vxor, primo Maij fatalem in Hispanijs clauſit diē, anno 1539. & paulo poſt, Franciscus Valeſius Gallie ſceptriſer, indomabili febre 18. dierū conſectus in arce Rambuletana, quod abeſt Lutetia iter diei, pridie Calend. Aprilis, anno ætatis 54. regni 33. migrauit hinc, anno 1547.

HENRICVS octauus Anglorum rex, anno regni 38. obſtructo

Bb iij ſuppu

suppurantis tibiæ meatu, ardentissima febre correptus, 7. calendas Februa. moritur: Sed quid de fragilitate vitæ humanæ, quam alij bullam, alij sumi vmbra, alij somniū quoddā vmbra esse dixeret?

Otto episcopus Augustianus.

Otto Trucesius ex illustri familia comitum de Vualdpurg oriundus ac prognatus, literarum studio vitæq; probitate longè nobilior illustriorq; factus, s. R. E. tt. s. Sabine cardinalis, & episcopus Augustanus 58. Electus est anno 1543. Vir omni probitatis atq; equitatis genere commendandus & Rei Ecclesiasticæ affectator haudquamquam segnis, de quo item dubites, à fastu ne an à luxu sit alienior. Huc curas & studia sua referens omnia, vt & cultum diuinum in Ecclesijs augeat, & ad iustitiæ normam administret dexterrimè omnia.

*Quod te purpureo donauit Roma galero,
Fecit virtutis gloria magna tua.*

IULIUS 3.

225

Aretinus patria, cui prius nomen Ioannes Marius, cardinalis à monte, episcopus Prænestinus, Imperante Carolo 5. maximo Imperatore, omnium cardinaliū suffragio & votis assumptus est in pontificalem dignitatem, anno 1549. die 8. mensis Februarij, tantæ expectationi satisfecit: Vir cum morum grauitate & doctrina coniūctam habens præstantiam, & pietatis Christianæ affectum. Qui nec immerito Tridentini concilij negotijs præsidem se exhibuit: fatalem obiit diem, anno 1555. Sedit ann. 6.

Iubileus annus.

Anno Domini 1550. Annus Iubileus celebratur Romæ. Festi huius causam & originem licet in Exodo colligere. Quum enim Iudæi agnum Paschalem manducassent die 14. mensis primi, ac deinde exirent Aegyptum, posthac die tertio tertij mensis descendit Dominus coram omni populo super montem Sinai, quoniam sic habet textus: Iā aduenerat tertius dies, & mane inclaruerat, ecce coeperunt audiri tonitrua ac micare fulmina. Ibi Moyses cum Domino loquutus est, qui eum rursus ablegauit ad populum, vt Aharonem adduceret secū, sic ergo die quarto mensis tertij deinde data est lex in tabulis lapideis. Qui dies si colligantur omnes, inuenientur esse 50. siquidem mensis primus dies habet 29. alter 30. agnum autem Paschalem comederunt die 14. ad vesperam, & ideo ad finem sunt adhuc dies 16. ijs adiunge dies 30. mensis secundi, & quatuor tertij, habebisq; dies quinquaginta. Atq; ille numerus quinquagenarius huic rei & proposito aptissimus est, numerus enim est pœnitentiæ & remissionis peccatorum, & in hoc annus iubileus à Deo institutus est ad annos 50. iuxta illud verbū legis, Leuit. 25. Numerabis tibi septem quæ simul faciunt annos 49. &c. Et sanctificabis annum quinquagesimum, &

simum, & vocabis remissionem cunctis habitatoribus terræ tuæ: ipse est enim Iubileus, ac deinceps enumerantur priuilegia & immunitates eius anni. Qui eodem modo in Ecclesia quoq; seruatus est vsque ad Sixtum 4. pontificem, qui anno Domini 1475. iubileum tenuit, simulq; constituit illum porro semper ab annis 25. vsque in 25. rursus seruari debere, eo quod ætas hominis simul cum decrescete mundi tempore semper abbreviatur. Atqui ante illum eodem tempore obseruabatur Iubileus in Ecclesia, vt quondam in veteri testamēto.

Anno Domini 1550. Missæ officium (hoc erat, anno 1529. ipsa Dominica Reminiscere, suspensum & abrogatum) Argentorati, ipso Purificationis Mariæ festo, reinceptum, controuersijs omnibus sublati.

Anno Domini 1551. die 13. Septembris, Maximilianus primogenitus Ferdinandi Imperatoris, cum vxore & liberis ex Hispanijs reuersus, Tridentum ingressus, Austriam repetijt. Elephantum Indicum (Lusitaniæ regis donum) in Germaniā adduxit. Elephas animal est docile ac syluaticum, magna copia in syluis Nigritarum regionis inuenitur. Solent magno numero cōfertim incedere, & si quenquam obuium habuerint, vel deuitant, vel illi cedunt: at si quenquam iniuria afficere velit, proboscide sublatum in terram deijcit, pedibus deculcans donec mortuum reliquerit. Viuit *ἑλέφας*, qui plurimum, annis ducentis: plerique morbo correpti minus. Oculorum ægritudinis salutare remedium est lac bubulū: cæteris morbis, vinū nigrum epotum prodest: vlcerebus vero, porcinae carnes tostæ ac trita. Tamen autem animal sit ingens ac ferox, magno tamen numero à venatoribus Aethiopsis & Indicis in hunc ferè modum capiuntur. Hi in densis syluis vbi animalia quiescere norunt, inter multas arbores septum frequentium ac robustarum frondium conficiunt, parum interualli ab altera parte vacuum relinquentes, cui portam quæ fune leuari potest in plano instar rastri distensam affingunt, paruoq; negotio passum occludūt. Elephas itaq; sub frondibus quietem capturus, septum ingreditur, quem attracto fune constrictum, venatores ex arboribus descendentes sagittis confodiunt, dentesque extrahunt ac vendunt. Cæterum si elephantem septum euadere contingat, quotquot reperit homines, interficit. Alio modo (scribit Ioannes Leo Africanus) in Aethiopia superiori & India elephātibus insidiantur, quem ne lectori tædium ingeram, prætermitto.

Anno Domini 1553. Hedinum arx fortissima in Belgica Gallia, à Philiberto Pedemontanorum principe, altero velut Achille, nomine Caroli 5. Cæsaris capta est: Cuius potentia tanta est, vt non solum

Bb iij Germa

Germaniæ, Hispaniæ, Italiæ, Siciliæ, Neapoli regnis, totiq; Africa, cæterisque insulis auriferis, quorum non est numerus, nota sit: Verumetiam ad extremas vsque Indias, antea incognitas, virtute, fortitudine, & fortuna illius inuestigatas, protendatur.

226

MARCELLVS.

Tituli S. Crucis in Hierusalem Politianus Cardinalis, ex dominio Senensium, grauissimæ eruditionis, & spectatæ fidei: Post multos tandem hostium insultus, maximis iactatus calamitatibus, præpropero ereptus fato, non inuitus iugum hoc subiit, quod nascētibus nobis fata dedere, Christi regnum petijt, anno 1555. Sedit dies, 21.

227

PAVLVS 4.

Patria parthenopeus (Parthenope vrbs Campaniæ, alio nomine Neapolis; cuius Virgilius meminit ad finem quarti georgicorū) seu Neapolitanus, de familia nobili Caraffa, Hierarcha summus est à purpureo cardinalium senatu, Vir vt imaginibus, pietate & multis iuga eruditione clarissimus: Ita in rebus ad Ecclesiæ splendorem spectantibus, omnium iudicio, facile primus est, qui atrocissimas procellas bellorum in summam tranquillitatem serenitatemque libenter (si fieri posset) redigeret, & in facienda religionis prouincia alterum se Efdram exhiberet, hoc est, solertissimum restauratorem & architectum: quæ quidem virtutum commemoratio, non adulatio, sed est veri ipsius testificatio, & ad rei gerendæ constantiam ac alacritatem extimulatio. Fœlix Respublica Christiana, quæ pastorem suum sentit, experitur, fruitur, quo meliorem, dignioremque alium non potuisset, nedum inuenire: Gaudeat proinde & exultet, quicquid est vsquam Christiani nominis, vel splendoris, Lærentur gentes, iubilet Dei Ecclesia, penè afflicta, Nihil iam timeat, tuta quosque pelagi æstus, hilaris cuncta æquoris discrimina contemnat. Petri nauicula te rectorem, te gubernatorem nacta, qui Christi fidem & euangelion semper augere, amplificareque studes: qui vnus & pastor optimus, & antistes sapiētissimus, non solum super oues & gregem tibi à Deo commissum, exactissimè omnem curam & sollicitudinem impartiris, sed alienas quoque ouiculas errantes, vagas, dispersas, in tuum ouile, & Ecclesiæ gremium reducere, ac congregare die noctuque inuisgilas atque inludas.

Te cuncti venerantur, amant, te principe gaudent:

Communemq; vocant te patriæ esse patrem.

Maecte igit noua virtute Beatissime pater, & qui maximam dignitatem adeptus es, effice ne te magis dignitas, quam tu illam habeat.

Sumpsiſti;

Sumpsiſti tibi nomen Pauli, cura vt illius exemplo vehementi quodam ardore complectaris Ecclesiam. Paulum Deus ad hoc elegit, velut singulare quoddam instrumentum, vt regnum cæleste gentibus annunciaret: & nos speramus te esse delectum, vt Christi nomē, à gentibus obscuratum, in lucem reuoces, & publicis morbis medicinam facias, & Christi gregem in vnum ouile reducas, & iram Dei, quæ nostris flagitijs debita, iam nobis incumbit, auertas. Deū Opti. Max. precor, vt istam mētem, istos egregios impetus seruet fortuneturque: Idem sui sideris afflatu, ad maturam segetem, herbescentem virtutem tuam prouehat. Faxitq; Deus, vt te Pontifice diu Christiana perfruatur Ecclesia, qui & Petri cymbā multis antehac fluctibus agitatam fulciat, cultusq; diuinos longo iam tēpore dormientes, ac prope sepultos excitet, ac pristinae luci, pristinoq; splendori restituat, &c.

Anno Domini 1556. in oppidulo Sachazetz, Posuensis diocæseos, ex consecrata hostia mirabiliter sanguis Domini guttatim defluxit, Capharnaitis nimirum incredulis in confusionem.

Balatronum garrulum obiectum.

Screant vulpini Hiebusæi, proijcientes ampullas & sesquipedalia verba tragico tumore. Certè, in vestra Romana Ecclesia nusq; (Papistæ) apparent Apostolici episcopi. Idolo Laban (garrūr) maior pars vestrorum, miris modis seruitium præstant, in irretiendis pecunijs solertes, ditati auaritia, inflati superbia, implicati mundanis, fastu pleni, immodicè sibi placentes, & prorsus talpæ. Quis nescit vntas laruas, Romanos quosdam pontifices titulares, Martinum 2. Sergium 3. Alexandrum 6. Constantinum 2. Stephanum 6. Christophorum 1. Bonifacium 7. Joannem 17. Syluestrum 2. & quosdam recēiores: Vach belle faciunt cum sese pascunt, ouium curam Christo mandant, ita adherentes sedibus, vt spongiarum tardigradas esse credere possis, suis annexas rupibus. Hi cum volunt inspectores dici, habent rationem & respectum, vt equestres copias contrahant, in quas copiosissimas auri & argenti mineras impendunt, præcedentibus albis equis, quos stratos, ornatosq; famuli dextrant. Quis ignorat (blaterant) Sybariticas mensas & citreas, gemmata pocula, ambitiosum strepitum, sumptuosas ædeis, & in his scalas cochlides, frequens satellitium, bombicinas & purpureas vestes: quibus stipulis rasæ laruæ, nituntur suum sacerdotium stabilire? Taceo simoniacam hæresin, quæ omnibus vobis Papistis (sic enim probrosè soliti sunt homouistas appellare; qui S. R. E. constanter parent, & maiorum vestigia nondum tam leuiter deseruerunt) peculiaris quasi est, ita vt Simonem gratiæ Dei nundinatorem innocuum credere possis: ô q̄ au-

reopiscan;

Simō anno salutis 53.

Necere me-
minit Hefio-
dus in theo-
gonia huius
dex.

res piscantur hamo, & quidem anguillas putres: Quis obsecro Cau-
casus, quæ India, quæ Hircania, tam immanes, tam sanguinarias be-
stias, episcopos Papales vnquam aluit: vt reliqua vitia taceam. Ne-
quam quisque suam sequitur: Subuerfa sunt pietatis dogmata,

*Versa in segnitiam fides, & omnis
In questum pietas, simul secuta
Miris illecebris placens voluptas.
Nunquam deliciae supiniores.
Nunquam auaritia altior Charibdis.
Quando ita ambitio negotiata est?
Quando nequius inquinatusue
Peccatum est pater illius malorum.*

*Omnia Sardanapalineis sunt obruta curis,
Omnia luxuria foedat amarities.
Tempora sunt magni qua prae dixere Propheta,
Et qua non vni concinuerunt viri.
Discessit Virgo, desunt Saturnia regna,
Venerunt duro ferrea secla pede.
Aetate hac prorsum cecidit sanctissima Virtus,
Regnat ubiq; malum, regnat ubiq; scelus.
Quando adeo morum probitas iacuit, pietasque?
Quando adeo fidei, iustitiaeque decus?*

Turbati sunt pietatis ritus, episcopalis dignitas prostituitur ita,
vt qui maledicendo est seuerior, ad episcopatum populi acquirendum
sit prior ac potior. Euanuit honestas sacerdotalis, deserunt qui gre-
gem Domini pascunt cum scientia. Nusquam plus tributum caris-
monijs: nunquam exundauit iniquitas Papistica licentius, refrixit
omnis charitas. Verum quid ego (blaterat apostaticus) in singula im-
petum facio: dies me deficiet, si vniuersa non dico amplificare, sed at-
tingere velim. Nos pro patria, pro libertate, pro vita decertamus,
publicam miserorum causam suscepimus. Nos (gannit apostaticus
Vergerius, in suo conficito Lauretano) à Christo & Paulo, purissimis
fontibus, nostras doctrinas haurimus. Quin igitur expergiscimini?
En illa quam saepe optatis libertas, Decus, gloriam, praeterea liberta-
tem atque patriam, in dextris vestris portare meminertis. Subtra-
hant igitur sese pij à Papistis, ad nos conuertantur. Hodie splendescit
Euangelion purum. Nunc laeta libertas. Nos illi apostoli Euangelis-
ti, quos Deus elegit. Inijcite, inijcite lapides crebròs, projicite gle-
bas, adijcite testas, percutite fustibus calumniatores Papistas, si quis-
dem communes sunt hostes, nec quisquam è nobis euangelicis scilicet
existit, quem non iniuria affecerint.

Thraonica
facticia Euā-
geliciorum

Respon-

Respondet Catholicus,

Sta Balach, *ἡ ἀρετὴ ὡς ὄψις*. Bona verba quaeso, Troianos exue cae-
stus, *ὡς πρὸ τῆς νίκης ἐγκώμιον*, Sutor non ultra crepidam: Canis (vt in Id est, ne alicui
reuerentiam
Encomion. prouerbio est) qui plurimum latrat perraro mordet, semper tibi
verborum est plus quam satis: nec nouum est, quod verbositate tua
audientium aures obtundas. Non magis pro te facit argumentum
tuum, quam acetum oculis suffusum aegris. Quis nescit hanc nomen-
claturam potius in apostaticos (quam in catholicos euomunt) com-
petere: ponant igitur supercalium. Euge frater, trabem in oculo tuo
considera atque exime, cura prius te ipsum medice, tuoque te modulo
metire, & postmodum iuxta modum fidei, argue & corrige errantes:
Qui auide obtrectant alienae laudi, magis produnt morbum suum,
quam detegunt mores alienos. Quid inquam vides acutum in oculo
fratris tui, trabem autem in oculo tuo non animaduertis? Se quisque metia-
tur, & alijs erit aequus iudex. Te perpède prius, nec det tibi purpura
fastum. Qui seipsum (inquit Theophylactus) non considerat, & solū
attendit res proximi, illasque taxare vult, certum est quod superbia ca-
pirur, & sui obliuiscitur. Omnino enim de se quod non peccet sentit,
& propterea alios peccantes reprehendit, hæc ille. Placabilior erit a-
lienis erratis, qui prius sua inspexerit, & turpiter obijcit alteri vitium,
à quo ipse immunis non est: Periculose maledicit alteri, cui vel idem,
vel simile, vel diuersum, sed deterius vitium potest obijci. Saepenu-
mero inquam, accidit, vt qui alios insectantur, ipsi grauioribus ma-
neant vitijs. Et imprudenter in alterum vitium torquet, si in prom-
ptu est quod ipsi vicissim obijciatur. Leuiora obijcis, & grauiora com-
mittis. Irascentem (inquit Augustinus homil. 5.) corripis & contum-
bescis odio. Narrant fabulae lamias foris oculatas esse, domi oculis in
vase reconditis, nihil videre. Ita & hodie excæcati pracones in alie-
nis perspicaces sunt, ad sua caecutiunt. Vrtica sine aculeis adurit, ac
vulnerat sola lanugine, soloque contactu. Et hodie non parum multi
non aperta vi, sed claculum nocent. Sed ita comparata est omnium
hominum natura, aliena melius vt videant & iudicent quam sua.
Cur igitur iniquum iudicem te prebes proximo, ipse grauioribus ma-
gis obnoxius? Cur in aliorum vitijs tam oculatus, ad tragicam vsque
exaggerans *ἡμετέροισιν* proximi delictum, ad tua ipsius mala caecutiens?
Quis iam non dixerit veridicum esse Græanicum illum Senarium.

Φασίμ κακίους ἢ ποιήσοι τοὺς καλοὺς!

Quis non videt, apostaticos hoc operculo sua nequitia callide tegere?
ipsi viderint quod honeste ordinem Ecclesiast. reliquerint, & nunc etiam op-
pugnent

pugnent, Desine igitur nobis insultare, & vanam tibi promittere victoriam. Nil refert, si te ipsum iustifices, Christi quoque gloriae quaerere affirmes, Deus est qui iudicabit, & qui non tam verba iactatoria, quam facta recta & pia est exacturus. Fatemur equidem, abusus & irregularitatem (pro dolor) irrepsisse in vineam zebaoth seu agrum Dominicum, & omnes catholici, quibus plusculum sani est, conqueruntur: atque ut vnico verbo dicam cum propheta, A planta pedis usque ad verticem capitis nulla sanitas: Omnes indigemus decisione, omnes declinauimus, ea enim est (teste Seneca) humanarum rerum natura, ut nihil sit omni ex parte beatum. Non tamen mihi eripient Apostatici, quocumque verborum lenocinio allegationumque fucos S. R. Ecclesiae veritatem: Spero enim ardentem semper mihi ad futurum bonum illum genium, angelum domini, à quo haecenus fideliter seruatus sum. Etiam si inquam, omnes gentes quae ad regiam domum Antiochi pertinent eis. obedierint, ut quique desiscant à patria religione sua, & acquiescant mandatis illius, ego tamen, & filij mei fratres, in foedere patrum perstabimus. Propitius sit nobis Deus ne legem & ritus prodamus. Malumus prisca sequi sanctorum Patrum vestigia, quam nouam, & eam quidem anfractuosissimam impietatis ingredi viam. Certus enim sum (ut cum Paulo loquar) quod, neque mors, neque vita, neque angeli, neque principatus, neque instantia, neque futura, neque altitudo, neque profundum, nec vlla creatura alia poterit nos separare à charitate Dei, quae est in CHRISTO IESU domino nostro. Quare non timebimus etiam si subuertatur tota terra, & praecipitentur montes in medium mare, ad institutum. Iam vero quis dixerit. Quid? an non igitur abusus tollendus? Quibus itidem responderim. Quid? an propterea propter abusum, usus tollendus? Sustulitne Hercules ille alexicacos (qui solus mortem alijs inuictam sua morte deuicit, ac sathanæ tyrannidem caelesti virtute demolitus est) Apostolatam, quando Iudas ille cacurgus limites excessit? Censuitne dominus Deus (verus euergeta, & ἐκκόμω) extirpandum esse agrum seu triticum propter lolium? Non ergo propter luxuriantem nimis sarmentis Papalem sedem, tolli posse usum & legitimam institutionem, censemus? Veritas (inquit iuris consultus) rerum, erroribus gestorum non viciatur. Quemadmodum enim Christus rerum omnium eximius innovator, ex tritico, per ipsos messores lolium (dogma peruersum) extirpandum censuit: sed ita, ut in eradicando lolio, triticum (puræ & sanæ doctrinae homines) non vnà eradicaretur. Sic luxum, crapulam & fastum, sine tumultu & strepitu esse tollendum, omnes exoptamus, &

& quod nostri aduersarij de superstitione & hypocrisis dicunt, contra nos non proponunt, nam & nos omnes Giezas, omnes tyrannicas exactiones, omnem philotimiam, hypocrisim & superstitionem, atque ut paucis dicam, omnes abusus & cacoethes, angue & canepius odimus. Nemo tam hebes est, qui ignoret puram & simplicem esse debere religionem & pietatem cum charitate coniunctam: solent quidem in vineto vuae aliquando degenerare in labruscas graciles, & tota penè facies Ecclesiae in nimiam vitiorum lernam eluxuriare, sed haec omnia flagitant canonicae censurae falcem, nisi hoc factum fuerit, certè certè vereor, Ecclesiasticam disciplinam, quae multis partibus deformata est, pristinae dignitati & nitore minimè posse restitui, quod ingenuè fatentur & verecundè agnoscunt omnes Christi fideles. Nequaquam igitur, ut ad priora transeamus, vitium sacerdotis, dignitati & efficaciae prauidicat mysteriorum: Etiam si (inquit Chrylostomus) valde fuerit detrahibilis, in nullo tamen ledens est ea quae commissa sunt à Deo. Idcirco medendum vitij, & si quid corruptum, si quid collapsum, si declinauit alicubi amissis, per congruentiam media decidatur, perque legitimum auctoritatem restaurantur cuncta: scabies pessima lixiuium (lixuium fit cum ad cineres aqua dulcis adfunditur) asperum requirit. Nec tamen prorsus omnia radicitus stirpitusque Martiali infania & per tyrannidem euellatur, ut alicubi attentatum est, sed sublatis abusibus, res ipsa atque status sit integer, sit incorruptus. Alioquin inquam, nisi nos ipsos iudicemus, à Domino, quem nihil latere potest, iudicabimur. Necesse enim est, ut iudicium incipiat à domino Dei, quod equidem hodie videmus: dum enim nunc sacerdotes (quos viua templa Dei Augustinus vocat) eijciuntur, conculcantur ab hominibus, quid aliud hoc indicat, quam diuinum de nobis iudicium? Quis vero ignorat Christon (qui ἐπιβύβατος ἦν) haec praedixisse? Sacerdotes mei (inquit) sunt sal terrae (sal autem praecipuus corruptionis expulsores est) quod si sal infatuatum est, unde salientur caeteri: ad nihil valet ultra, sed eijcitur foras, & conculcatur ab hominibus ab immundo enim quid mundabitur? Haec autem omnia nos nunc patimur: Quod si propter iustitiam nos cribrari permittit Deus, beati nos quidem. At nunc iuste quidem, quia (ô dedecus) sal euauit, & nostra ingratitude offensus est Deus, iusta ergo haec peccatorum nostrorum retributio, qua nos misericors Deus, potius admone re, quam funditus delere voluit, si quando respiscetes à nostris cessaremus delictis, & utinam hucusque, Vae vae vae pastoribus dissolutis, qui gregem domini charissimum, quem ter amare, ter pascere debuerat, negligunt &

deglubunt; Atq; vt vnico verbo cōplectar, Geon harab (hoc est māgnus fastus) omnium malorum vnica est causa. Ad priora regrediamur, sui enim aliquanto prolixior. Illud cauendum est, ne morbo sint atrociora remedia. Si quid irrepsit sacerdotum vitio, fiat idem quod à probis medicis fieri solet, vitia rerum tollantur, non res ipsæ: Offensus est Deus ocio, luxu, auaritia, superbia, libidine: pro delitijs studium sacrarum literarum, pro luxu sobrietatem, pro libidine castimoniam induant, pro superbia pœnitentiam. lapsus es, resurge: peccasti, desiste. Ingressus es viam peccatorum, resilito. Non tam graue est labi, quàm iacere lapsum & non resurgere: Neq; fieri potest vt veniam consequatur illi, quos peccatorum non pœnitet: Ad Christon tendit, qui ad virtutem fertur, Diabolo se m̄cipat, qui vitij seruit, Christiani hominis est ingenti animo perfectæ vitæ propositum concipere, conceptum vrgeri. Quod enim aditu videtur inexpugnabile, id fit successu mollius, vsu facile, consuetudine demum etiam iucundum, &c. Quod si altera pars nihil abusuum omnino innouari patitur, altera nihil patitur relinqui, quis erit contentionis finis? dum enim vtrinq; nimium tenditur funiculus contentionis, fit vt vtraque pars rupto fune in tergum cadat. Si Ecclesie p̄sules & prothomystæ, si principes prophani, sepositis m̄danis affectibus, nihil sibi proponerent nisi gloriam Domini, & Ecclesie spirituale commodum; Lerneum istud nostri seculi malum, absq; magno tumultu facile sedari posset, id quod etiam Erasmo in Epistola ad Neocomum, consultum videtur. Nostratibus ergo summo opere desiderandus est zelus Christi, Ioã. 2. Phinees, Numeri 25. Regis Iehu, 4. Reg. 10. Helia 3. Reg. 19. A vobis inquam (pastores vineæ zebaath) requiritur, vt eruditi sitis in lege, & quicquid in sacris literis continetur, pro viribus ediscatis, alioquin secus facientes sacerdotio indigni eritis, cum dixerit Dominus. Quia tu scientiam repulisti, repellam te ne sacerdotio fungaris. Et alio in loco scriptura. Væ pastoribus Israël qui pauerunt seiplos, an non gregē debent pascere pastores? Pingue comeditis, lana induimini, gregem non pascitis: debile non confortastis, agrotum non sanastis, confractum non obligastis, propulsum non reduxistis, & perditum non quæsiuistis, quin in duritia & sœuitia dominati estis eis, & errauerunt absque pastore, fueruntque cibus omni bestiaē agrī, & palantes: Errauit grex meus in omnibus montibus, atque in omni colle excelso, & in omni superficie terræ dispersus est grex meus, nec est qui quærat aut requirat. Quæ est (inquit Cyprianus) maior aut melior cura p̄positorum, quàm diligenti solici

Expurgandum vetus fermentum, non abijciendum.

Vnde expectandus Ecclesie decor, reformatio & vnitas.

Osee. 4.

Discipline dissolutus rigor.

Sopho. 3.
Esai. 56.
Ezech. 13.
Michea 3.
Hier. 23.

Epistol. 13.
lib. 1.

solicitudine, & medela salubri fouendis & conseruandis ouibus prouidere, cum Dominus loquatur & dicat, quod infirmum non consolidastis? Mundus quidem (exclamat D. Gregorius) sacerdotibus plenus est, sed in messe Dei rarus inuenitur operarius, officium sacerdotis omnes suscipimus, sed opus officij non implemus. Quando nāq; Sol magis conuersus est in tenebras, vt est apud Ioëlem, & Luna in sanguinem: hoc est, quando p̄sides Ecclesiastici quidem scientiæ rerum diuinarum, profani vero pietatis & iustitiæ, quibus p̄ælucere cæteris hominibus, quasi clara luminaria, deberent, magis expertes fuerunt? Vigilate ergo fratres charissimi, pacificum Hailia apostolica tuba ebuccinate: manete μεγαλοπιστοι, Theophori, Christophori, Pneumatophori, Hebræi, id est docti, in euoluendis sacris literis indefessi, temporis enim iactura nihil neque perniciosius, neque detestabilius. Quod etiam decantata gentilitas abhorruit. Ocium (inquit Seneca) absque literis mors est, ac viui hominis sepultura, Solon vnus ex septem sapientibus, dicere solebat, se quotidie aliquid addiscentem consensescere. Plato ita libros affectabat, vt rex Dion suis diceret, Aristippus semper pecunias petit, Plato semper libros. Ingrediens lectulum Aristoteles, plumbeam manu pilam sumebat, quæ cum in subiectum vas æneum decideret, dormientem ad studium excitaret. Cleantes puteorum aquas hauriebat, noctūq; hortos irrigabat, vt interdiu commodius posset in studium philosophiæ incumbere: vnde vulgo φεινταλις, id est, hortorum irrigator cognominatus est, Taceo numerosam sylvam explorum, ne ea composito coegisse in vnum videar ad inanem ostentationem. Sint igitur Sacerdotes Hebræi, id est, constantes, Semper habeant in ore, illud οὐτως ἵσχοι.

Ezech. 34.

Luc. 10.

Hoc est, magna fides.

Temporis iactura perniciosissima.

*Improbis aris amor procul est à numine nostro,
Non tangit diuos improbus aris amor.
Nolo magistratus, & nolo regia sceptrum,
Nolo diuitas Cnæse superbe tuas.
Applausum vulgi nolo, noloque fauorem,
Nolo me plebes inscia suspiciat.
Quicquid & in mundo magnum præstansque videtur,
Pro nihilo ducunt numina nostra quidem.*

Deus bone, mellitum illud venenum (auri sacra fames) in quas curas, sollicitudines, turbas, quæ dispēdia, dedecora, in quam mentis conscientiaē carnificinam, in quam infelicem exitum, miseros auaros adducit: aurum scitissimè, verissimèq; execrādum metallū vocat Apuleius lib. 9. Nec potuit p̄fecto Apuleius elegatiore epitheto

Auri fames execranda radix.

ciam, periurium, inquietudinem: diuitiæ luxum pariunt, luxus saturitatem, saturitas ferocitatem, ferocitas odium multorum, odium pernitiæ. Et sicut spinæ (inquit Chrysostomus, super 33. cap. Genes. hom. 59.) non sinunt semine emicare. Ita & diuitiæ (quæ multis malis quasi velum prætexunt) sarcinæ mentis, curæque temporales, spirituale semen, quod in anima seminatur, non sinunt fructum afferre: sed adurunt & suffocant sicut spinæ, profectum eius retardantes: Emasculant civium animos, & à vera virtute ad ociosam ostentationem traducunt. In argento vivo omnia natant, excepto auro. Nam hoc vnum ad se trahit. Et nihil incidet animo avari, præter lucrum: disciplinæ, literæ, probitas, in summo fluitant, non descendunt in pectus. Nihil tam sanctum est, quod non violari: nihil tam munitum, quod non expugnari pecuniâ possit. Amor pecuniæ omnes virtutes humi deiecit & pedibus conculcat: sævit ut barbarus: fertur crudeliter ut tyrannus, debacchatur impudenter ut meretrix: nusquam miseretur, nusquam pudet: adest ubique dura, ubique terribilis, dira, inclemens, impia, truculenta, & cum lupis & vris ac leonibus ferocius sævit: suavis tamē hominibus, si modo dicendi homines sunt, videtur & amabilis. Cumque his qui eam desiderant & exoptant gladios acuat quotidie, foueas & præcipitia paret: scopulisque eos mille & mille naufragiis illidat: Expeditur tamen ab eis, & desideratur & quæritur, ac per mortes suas innumeras latantur, se aliquando ad eius saltem ianuam peruenisse: Per mare pauperiem fugiēs, per saxa, per ignes. Et qui fluxis rebus, quales sunt honores, delitiæ, opes, nituntur: velut fretū continuis agitantur procellis, & nusquam quieti sunt. Recte itaque mari comparantur Aeruscatores, iuxta illud. Impij autem quali mare feruens, & redundant fluctus in conculcationem & lutum. Sed iam dudum tempus est, ut ad id quod institueram nostra recurrat oratio: Hæc autem (etiamsi huc non spectent, necessaria tamen) placuit prolixius Simoniacis Gieztis recetioribus in memoriam reuocare, non ut quenquam offenderem, sed ut incommoda detegerem. Discedite itaque, viri fratres, à tortuoso serpente, qui mille per mæandros, fraudesque flexuosas quietia corda agit. Reuocate obsecro istud tetrastichon.

*Conscendi terram nudus, subiturus eandem
Nudus, quid molior? mors quoque nuda venit.
Quid genus affectas vitam mortale perennem?
Quum sis momento bulla caduca breui?*

Modicum satius est iusto, quàm magnæ peccatorum diuitiæ
Psal. 36.

Psal. 36. Honestè possidere pauca, multo præstabilius est, quàm improbè multa (ait Gregorius Nyssenus) possidere. Ut vestes talares corpora, sic opes immodicæ animas impediunt. Desines igitur mirari pecuniam, si vera bona cum falsis, si fucata commoda cum veris incommodis diligenter expenderis: Si crebro tibi reuocaris ob oculos, qualem te primum terra nascentem exceperit, qualem item receptura sit morientem. Si semper cogitationi obuersetur tuæ stultus ille Euangelicus, cui dictum est: Hac nocte repetunt à te animam tuam, & hæc quæ congregasti, cuius erunt? Non habuit hinc Christus, quo venerabile caput suum reclinaret: qua ergo fronte nos latifundia latifundijs iungere, aurū & argentū coaceruare instamus? Quis iam nō dixerit, semper metuendū esse illud Væ, quod Christus diuitibus huius seculi minatus est? ECCLESIA ergo (ut tandem vela contraham) regnum Christi & veritatis, penitus in rebus fidei errare non potest, potest quidem in morum sinceritate deflecentes præferre, sed quantum ad veram religionem, ad verum cultum, ad professionem ipsam atque regulam fidei, siue articulos, attrinet, nunquam fallitur: Gieztianam labem, ambitionem, scortationem, & hoc genus vitia in Clero perpetitur. Aulicam item tyrannidem & pompam, torneamenta, deinde etiam varia vitia plebis, diabolus fouet in Ecclesia militante, quæ Ecclesia, licet ferat, nunquam tamen aut dissimulat, aut probauit. Falluntur igitur apostatici, qui Ecclesiam erroris alicuius fidei articulo dissimulant: hallucinantur item scismatici, qui propter abusum seu curculionem, ab ipsa matrice Ecclesia deficiunt. Nos quidem, peccatores esse possumus, hæretici verò minime. Hæresis exotica dogmata eligit. Hypocrisis verò bona opera tantum simulat: Est autem Hypocrisis, simulatio aliene personæ *in quoque uari* simulo, ago personam, &c. Neque fugimus lucem, quemadmodum lucifugi aduersarij nostri turpiter gannunt, sed nolumus tenebras pro luce. Nec constituimus nouum tribunal, sed ad hoc prouocamus, quod perpetuo in Ecclesia constitutum fuit. Nec tam præfracti sumus, ut iudicia nostra velimus iudicio totius Ecclesiæ præferre: In audiendo enim quem potius magistrum imitabimur, quàm illum ipsum Christum, quem Pater ad erudiendū humanum genus cælitus demisit: & post hunc magno interuallo eos, qui Christum sunt secuti: Neque tamen interim ut alibi diximus, dormitantes, & tantorū malorū excusantur Prælati, quorum est hæreses, abusus, irregularitatem, tumentes illos fluctus, & Behemoth istum terribilem, sedudo extirpare: Si enim tollerentur abusus, si extirparentur hæreses: non sic terra humano sanguine maderet, non

Arrigite autem res Gieztis.

Non personam respiciendæ, sed res ipsas.

Hæreses & hypocrisis differentia.

arua cadaueribus tegerentur cæforum, non viduę, non pupilli orbis tatem suam, vere miserandam, deplorarent, Nec tot opinionum disidijs concuteretur orbis, ac longius abessemus omnes & à Iudaismo, simul & à paganismo, sed regnaret in nobis Christus, & sub illius vexillis felici tranquillitate frueremur, Manerent omnia incontaminata, Denique latius sese proferrēt Christianæ ditionis pomœria: Gehenna vos comprehendet præfides Ecclesiæ nisi hinc vigilaueritis: verum non est nunc instituti nostri cuncta velle excutere, ne cui visdear Satyram texere,

PARACLESIS.

Agite igitur optimi commanipulones, qui organa estis Spiritus sancti, & S. R. Ecclesię ossa, Christū dilectū spōsum amate & diligite, nihil melius esse potest, in hac sua vinea (Ecclesia) stare fortiter, nemo vos ab ipsa seducat: Extra hanc quisquis sapit desipit, sapit autē qui mūdo desipit, & nihil nisi Christū sapit: Extra illā nihil sumus: Hac vna fruamur, huic inhæreamus, in qua vera pax est, gaudiū, tranquillitas, vita: huc omnes gradum sistite, animos firmate, In hac sancta matre, per Christum sponsum, crescamus, donec occurramus in virum perfectum, & gnauiter obita militia, perpetuum in illa Triūphante Ecclesia triumphum agamus in cælis, confidamus in ea cum charitate & spe salutis, futuræ gloriæ: Sponsus dilectus omnia perficiet: Ipse Kanna siue Zelotypus est, hoc est, vehementer nostri amator: decet igitur & nos esse Am Kanna tobim debarim, hoc est, æmulatricem gentem bonorum operum, Vos illi, quos Dominus eduxit de Hur Caldeorum, id est, de incēdio vitiorum, & induxit in terram bonam, lacte & melle manantem, hoc est, ad Ecclesiasticam Religionem veram, & immaculatam, in qua quotidie spirituales delicias percipere potestis: Studeatis ergo dignos pœnitentię fructus agere, recuperantes quod olim perdidistis, Nemo vos seducat ad mortem, promissionem vitæ æternæ desiderate, Quid potest mundus (fucata illa meretrix) promittere: Quid excucullatus apostatar? Quicquid libet promittat, fortassis in castino morituro promittit, Reiecasti mundanos honores, in Christo longe eris honoratior, Spreuisti diuitias in hoc mundo amore Christi, in ipso veros inuenies thesauros, Neglexisti parentum affectus, hoc indulgentius fouebit te pater verus qui est in cælis, Pro nihilo habuisti mundanam sapientiam, in Christo longè verius sapiēs, ac felicius, Aspernatus es pestiferas voluptates, in ipso multo alias inuenies delicias, Breuiter

vbi

vbi arcanas illas, sed veras opes Christi, dispulsa mundi caligine videris, omnia quæ prius arridebant, quæ sollicitabant, ea non solum non admiraberis, sed perinde vt pestes quasdam fugies, reijcies, auerfaberis, Seruus Christi est hydropota: paupertate gaudet, diuitias contemnit, non possidet copiose aurum neq; argentum, neque pecuniam in zonis suis, In cauēdo est prudens, in erudiendo doctus, in concupiscendo modicus, in obsequendo ei, cui se dedicauit, assiduus, Non caret *πυβέρος* seu publicus minister & vere Euangelicus, religione, dulcis enim est veritas, iuxta prouerbium *γλυκὴ ἡ ἀλυσία*, Nō diffidit verbis IESV, Comoda terrestria non quærit: terrea floccipendit, opum enim sarcinam lubens abiicit, quisquis ad Christon properat, in Christo possidens omnia, Non præfert euanida cælo, Non simulat virtutis amorem, Vnitatem non rumipit, Noua paradoxa non profert, Non verberat immeritum fratrem, Non scribit libros factiosos, quid enim obsecro, tragica, & quasi veneno tincta scōmata in proximum ædificant: Non tundit inanes sermones, Spurca non refert, Non dirumpit vincula pacis, Non diuendit sacra mysteria, Seditiones non amat, neque vindictæ cupidus est: nihil enim æque muliebri, nihil tam imbecillum, proiectūq; animi, quàm vindicta lætari, Non suscitatur arma Mauortia, non tristia bella, seu bellicum tarantara excitat, Non subfannat prætereuntem, de male enim merentibus bene mereri, de maledicentibus & obtrectantibus bene loqui, Christianæ virtutis est, Sacrum baptisma recepat, Non sacra fluenta iterat, Ita dispensat tempus quasi diu victurus, & mox moriturus, Rebus secundis non effertur, sed moderatus est: rebus aduersis minime deijcitur, sed prudens est, Non circumfertur omnivento doctrinæ, sed quod è scripturis diuinis tradidit nobis Ecclesia catholica, firma fide tenet: quod præcipit simplici obedientia seruat: quod promittit alacri spe expectat, Non iurat per numen inique, Non circumuenit fratrem, Non exercet vsuram auaram, contentū enim suis rebus esse, maximæ sunt certissimæque diuitiæ: qui nihil (inquit Cicero Paradox, vltimo) appetit, nihil optat, hic demum diues appellandus est, Neminem defraudat vere Euangelicus, pondera enim dolosa abominanda sunt Domino, Prouerb, 10, Pondus vero æquum Domino est acceptum: Bilanx æqua, itēmq; mensura & Chænix æque vobis sint, ait Dominus, Leuitici 19, & in libro Moses vltimo, 25, &c, Non sordida lucra (dorodociam) venatur, neque enim conuenit *ἀπὸ νεκροῦ φορολογεῖν*, Non congerit ruiturum aurum & pecuniolas in terris, si Deus alit passerculos quorum bini asse veniunt, quid tu te discrutias? Non seruat quæ male sunt parta, sed reiecit

Agon Apostolicus.

Matt. 10.

Verè Euangelicus quis

Id est, à mortuo tributū exigere.

ctis

ctis mundi fucis & pleonexia, in IESVM, summum bonum, omnem amorem, curam, studiumque transfert, totus ab illo pendet, veteræ enim tranquillitatis fons est bene cōuenire cum Deo: feliciter desipit, qui sapit in Christo, misere desipit qui Christon non sapit. Non partas diuitias scēnore retinet, bona enim homini opinio, tutius est habere bonam famam, quàm diuitias. Non cuius sermoni aures suas præbet, malus enim sermo malorum operum dux est. Non certat coram iudice. Non vanè mentitur, qui enim mendax idem & furax. Non est inuidus atque rebellis: inuidet quidem dæmon, sed hominibus, nulli verò dæmoni: tu verò cum sis homo, hominibus inuides, & quomodo consequeris veniam? Nam, sicut assidua tussi concutitur & quassatur corpus, atque exulceratur, ita crebra inuidia seu ira animum exulcerat: inuidia amaricat mentem, inquietat cor, spiritum cruciat, fontem pietatis turbat, fauciat charitatem, & omne spiritualis profectus ædificium prosteruit, vbi æmulatio (inquit Iacobus capit. tertio) & contentio, ibi inconstantia & omne opus prauum, & cæt. Non perniciosa docet. Non extruit sibi pulchras ædeis. Non noctes dieq; ludit. Non forbilâdis cyathis deglutiendisque obsonijs terit tempus, honesto nãq; viro non placent *τραγυμματα καὶ κῶμοι*, vino forma perit, vino corrumpitur ætas: immodicus ledit ceu diuā cicuta. Liæus: ebrietas ex fortitimidum facit, ex modesto lasciuum, iustitiam ignorat ebrius, prudentiam abolet: Ebriosus liuent oculi, pallent cutis, spiritus est angustus, lingua resoluta, vox incerta, & pedes tanquam pueris cespitantes: in ebriosos exclamat voce terrefera sanctus vates Dei Esaias, capite 1, dicens. hoī gibborim lischtoth ioīn, Hoc est, Væ (vobis) qui estis fortes ad bibendum vinum, &c. Non dijudicat fratrem, atque summi iudicis officium sumit, Christolatram docet. Idololatriam dedocet. Non turpia furta facit. Non veneris myrtigeræ ministri est, nec fœtida scorta colit, cicuta venenum corporis, at multo præsentius venenum animæ voluptas: & cum omni ætati luxuria turpis sit, tum senectuti fœdissima est: Quid autem hoc est, quod miseri voluptatem nominant: profecto nihil minus, quàm quod dicitur. Quid igitur: mera insania est, & plane (quod Græci dicere solent) Aiæcis risus, dulce venenum, blanda perniciēs, &c. Non turpiter ingreditur. Non contēnit biblia sacra, & Ecclesiastica dogmata. Non adornat conuiuia tantum Cræsis, sed subuenit esurienti, quem rabiosa fames cruciat, scriptum enim, Felix vir qui misericordia mouetur erga pauperes, & mutuo dat: dabit illi Dominus eam prudentiam, vt dispensare sciat reliqua: & alio in loco scriptura, Non con-

Inuidia vicius animæ.

Cicer. 1. off. Deut. 15.

trahes manum tuam, à fratre tuo mendico. Ferae (inquit S. Ambrosius off. cap. 7.) non expellunt feras, & homo excludit hominem: Nō venatur vulgi applausum. Non intumescit animo, sed honores & fasces abiicit: expende ergo quare tibi placeas, atque, vt summatim dicā, duo præcipuè prohibent à fastu, si consideres quid ipse sis in te, putredo in exortu, bulla in omni vita, esca vermium in morte, & quid Christus factus sit pro te, &c. Vere inquam Euangelicus Baptistæ vestigijs insistit. Visitat infirmos, & quos tenet carcer horrificus. Amicitia leges seruat. Vocat ad *μετανοια*. Exercet *αυτοφιλανθρωπια*, Catechisticas instruit. Celebrat fide Pasah & sanguinis effusionem. Exornator, rector, illusrator est. Ad vlciscendum lentissimus: Ad ignoscendum promptissimus. Non admiscet syncera vitiosis, vera falsis. Non detorquet subdola interpretatione ad suas cupiditates pestiferas cælestem doctrinam, sed fidelis est in domo Dei sicut Mosche, vigil sicut Aharō, zelosus sicut Helias, prædicator disertus, sicut Esaias. Sapiēs sicut Daniel: Sollicitus pastor sicut Petrus: Doctor sicut Paulus, Sanctus sicut Syluester. Non est *κακοποιος*, id est, malefactor, quid enim fortius quàm seipsum vincere? Nō *φιλότιμος*, id est, ambitiosus, Philotimia enim radix philonicia. Non *θυμοφθόρος*, id est, perniciosus. Non commodum suum quærit, sed alterius. Non gratiam suam quærit, non suam laudem. Breuiter *φθόνος*, i. inuidentiam: *μέθη*, i. ebrietatem: *ερίθεια*, i. contentionē. *εχθρας*, i. occultas similitates, vel apertas: *θύμους*, i. commotiones animi efferuescentis: *πορνείας*, i. illicitos concubitus: *εκαδοξια*, i. cogitationum impuritatem: *εσελαγεια*, i. petulantiam, tam in gestu, quàm in habitu corporis. *φαρμακεια*, i. incantationē magicā: *φιλοτιμια*, id est, epulationē potationē, &c. respuit, abiicit, excludit: Quandoquidē non verbis, sed operibus laus debetur, & is maxime, vt Plato ait, audiendus cuius dictis facta veniunt: Atq; vt ille ait: *εσι γαρ ἀρετῆς ἀπαρχη, ἀρχὴ μὲν ἀνείσει*, id est, vniuersæ virtutis consultatio principium est, finis verò constantia. Hæc ergo sunt itinera, hæc scalæ, hi gradus quibus ad æternitatis apicem cōpendioso tramite conscenditur: In his state charissimi, & Domini exemplar sequimini, firmi in fide, & immutabiles, fraternitatis amatores, diligentes inuicem, in veritate sociati, mansuetudinem domini alterutri præstantes, nullum despicientes. Cum potestis benefacere, nolite differre, quia eleemosyna de morte liberat. Nullus dilectissimi fratres hic fulgere querat, nemo sibi arroget, nemo se iactet. Scriptum enim: Qui inuenit animam suam, perdet eam, & qui eam perdidit propter me inueniet eam. Nolebat se Christus cognosci, nolēbat prædicari in Euangelio nomen suum cum in terris versaretur,

Senecæ dicitur ex oratione de molithens de iumphantis

Mat. 10.

tur, venit ut lateret seculum hoc, & cuius vniuersa sunt caruit diuinitijs. Ergo & nos simili modo abscondamus vitam nostram Christi exemplo, fugiamus iactantiam, prædicari non expetamus: Melius est hic esse in humilitate, ibi in gloria, hominibus enim patria cælum est, Magna dilectissimi aduersum dæmones arma sunt, vita sincera, & intemerata ad Deum fides, Credite mihi experto, pertimescit Sathanas rectè viuentium vigilias, orationes, ieiunia, māsuetudinem, voluntariam paupertatem, vanæ gloriæ contemptum, humilitatem, misericordiam, iræ dominatum, & præcipuè purum erga Christon amorem, Cogita obsecro (ait Chryostomus in Genes. homil. 27.) dilectè, quantæ sit virtutis magnitudo, & discite vel ex præmijs, quæ propter illam vel vniuersis Dominus promisit, Qui ab hominibus quærit, habet mercedem suam: qui autem à Deo, habet vitam æternam, quam præstare non potest, nisi author æternitatis: Nemo se seducat, si quis videtur inter vos sapiens esse, stultus fiat, ut sit sapiens, Omnes sistendi sumus ante tribunal summi iudicis, à quo nō est recis procatio, Hęc igitur oīa diligēter seruate memoria, ut eos qui simplici ac temerè scripturis, ac cū pernicie vtūtur proximi, omni cū sapiētia corrigere possitis: Hęc illa diuina SAPIENTIA, quæ nos à libidinū impetu, & formidinū terrore vindicat, modeste docet ferre iniuriā, omnes vias docet, quæ ad quietē, ad tranquillitatē ferūt: Hęc sanitas animi, qua nihil optabilius, nihil homine dignius: Sapiētis diuini animus nunq̄ est in vitio, nunq̄ turgescit, nunq̄ tumet, nunq̄ sapiens irascitur: Sapiētis est accidentia præmeditari, & modicè ferre si aduenerint: Nulla mœnia tam sunt munita, quin machinis aut suffossionibus, aut ut nihil horum, prodicione capiantur: at Sapiētis decreta sunt inexpugnabilia, Fidite Christo omni tempore quicquid acciderit vobis, & quotquot vsquam estis populi effundite corda vestra, & omnia consilia velut in sinum illius: Atque ut cum Mo se tandem finiam, Malthem eth arelath lebabechem, Deuteron. 10. Hoc si feceritis, sentietis Deum nobis omnibus adfuturum, & tutaturum nos cōtra omnium hostium insultus, Ethnici in suis ludis circensibus, & luctaminibus, coronas, præmiaq; plurima proposuerunt cursoribus, Et fideles luctatores Christianos in hoc stadio, pius ille Samaritanus, Luc. 10. excludet: Fiducia vestra, magnam habebit retributionem, veniet in breui qui venturus est, & non tardabit: Qui viscerit (ait Dominus) ero ei Deus, & ille erit mihi filius, exaudiam eos, aperiam in supremis collibus flumina, & in medio camporum fontes, ponam desertum in stagna aquarum, & terram inuiam in riuos aquarum: Non eritis hospites & aduenæ, sed ciues sanctorum, domestici Dei.

Diuina Sapiētia

Hoc est, circuncidite præputium cordis vestri.

Apocal. 1.

Ephes. 2.

stici Dei, Possidebitis thesaurū inuetustabilē, quē nec tineæ rodunt, Ephes. 2. nec liuor edax diruit: Dabit Adonai hu elohim p terra silicē, & profilice torrētes aureos: tollet archipater omnipotens Tantaleū saxū, Tityi, Ixionis, Sisyphi, Pentheiq; suppliciū: Dabit gaudiū & lætitiā, & exultabūt de cōdonatis peccatis oīa per contritionē humiliata, Cogitate obsecro p multas tribulationes intrare nos oportere in regnū Dei, Non ad huius vitæ cōmoda vocati sumus, neque humi delixas cogitationes & spes habere debemus, Neque hīc manentem ciuitatem habemus, sed futuram inquirimus, vbi pax summa est & tranquillitas, & sempiterna beatitas, Vbi non esuriet quisquam, ut est in Apocalypseos lib. ca. 7. neq; sitiet neq; cadet super eū sol, nec vllus æstus: vbi absterget Deus omnem lachrymam ab oculis sanctorum, VIGILATE ergo, vigilandū est semper (inquit Cicero pro Plac.) Act. 20. multæ insidiæ sunt bonis: Videmus quo tempore, cum quibus, & quam variè luctemur, Vigilate, vigilate, stare in fide Ecclesiæ viriliter, & confortamini, In natiām facilis illapsus est, sed exitus difficilis, Sic decliue iter ad hæreses, relictus ad meliorem frugem non perinde facilis: Omnia vestra in charitate fiant, Reformamini, Reformamini, & reformate: Currite in stadio fortiter ne agonothesiā negligatis: Armati sunt hostes ut perdant, nos piget arma spiritualia capere ne pereamus: Vigilant illi ut perimant, nos non vigilamus, quot sumus incolumes: Ergo, inquam, cum tam formidabili, tamque difficili bello distringamur omnes, cumq; res nobis sit cum hostibus tam multis, tam in nostram perniciem iuratis atque deuotis, tam vigilantibus, tam armatis, tam perfidis, tam exercitatis: nos malè sani, contra non arma capimus: non excubias agimus: non omnia suspecta habemus: Cur perinde ut in rebus bene pacatis, supini stertimus, cessamus, voluptuamur, atque cuticulam (ut aiunt) curamus ociosi? Hora est iam nos de somno surgere: VIGILATE ergo, empti enim Rom. 13. estis precio magno.

AD SPONSVM CHRISTON IESVM PIORVM
qui Thau Ezechelica consignati sunt,
προσέυχη intensa.

PECCAUIBUS quidem, ô misericors Deus, iniuste egimus, iniquitatem fecimus, in multis offendimus omnes: Tu quia pius es & misericors, pro nobis vagisti, sitisti, esuristi, alisti, æstuasti, laborasti, delassatus es, eguisti, vigilasti, ieiunasti, quare obliuioni nos tradis: miserere nostri obsecro, aut in tuo flagello vindica nostras iniquitates. Noli podeh & redemptor, tradere confitentes te, populo qui ignorat te, Si scelerum, quæ admisimus

D d (ho)

(homines fragiles)perpetuo memor esse volueris, & veluti reposita seruare apud te Domine, subsistere quis poterit? Agnoscimus tuam iustitiam, & nostram iniustitiam deploramus, sed appellamus tuam misericordiam, quæ iuxta Propheticum psalmum, superat omnia opera tua. Tu Domine ætate Ezechia regis Iudæ, angelum tuum misisti, qui militem Zennacherib interfecit 85000. hominum, idem nunc quoque dominator cælorum, archipastor bone & misericors demitte angelum bonum, qui nos ad pauorem & terrorem aduersariorum nostrorum Belialitarum antecedit, vt qui sanctum populum tuum & Ecclesiam tuam sanctam, cum impia contumelia impetunt, potentia lacerti consternantur. Vsquequo Domine (qui es sanctus & verax) non iudicas ac vindicas sanguinem nostrum? Capper al hattothenu, & propitius esto peccatis nostris. Pugnare pro nobis Domine, *ὁ ἰσχυρὸς ἐπὶ πόσιν τῶν ἡμῶν*, Psal. 82. Multum iam pœnarum dedimus, tot bellis attriti, tot exactionibus exhausti, tot morborum ac pestilentiarum generibus afflicti, tot inundationibus concussi, tot portentis è cælo minantibus territi, tot hæresibus oppressi, nec inter hæc mala subinde noua lassescuntibus, vllus vndecunque portus apparet, sed atrociora videntur impendere. Vides quibus ventis, quibus vndis, quibus procellis, iactetur adflucta sponsa tua & in ea populus tuus. Quid superest, nisi vt demersi pereamus omnes catholici? Fac igitur seruis tuis secundum misericordiam tuam: Ecce propter te mortificamur tota die, aestimati sumus sicut oves occisionis, opprobrium vicinis nostris. Pluuiam copiosissimam effundes ô Deus, & hæreditatem tuam, licet afflictam, tu stabilies. Auxiliare nobis Deus salutis nostræ autor, non tam habita ratione nostri, quàm magnifici & maiestatis plenissimi nominis tui: Libera nos à malis in quibus versamur, & remitte peccata nostra pro immensa liberalitate quæ nomini tuo respondet, sana contritos corde, atque reforma plagas vulnerum animæ nostræ, quas sauciauit maligni spiritus rabies, & suscipe mansuetos, atque humiliter de se sentientes, nō in viribus nostris, neque in iustitia nostra, sed in sola misericordia & gratia tua confidimus. Pone custodiam Domine ori nostro, ne effluamus in verba noxia & scandalosa, ne quoque prorumpamus in verba malitiæ ad excusandas excusationes in peccatis, sed custodi nos à laqueo sathanæ, ne de vitio in vitium ruentes cadamus in retiaculo eius. Exurge, quare obdormis Domine? Exurge & ne repellas in finem; tutare populum tuum, & auge donis tuis, quos veluti hæreditario iure bonorum tuorum participes esse

Psal. 130.

Psal. 78.
Exod. 14.
Id est, tu solus altissimus in omni terra.

Psal. 44.

vos

voluisti, pascere eos, & erige eos assidue magis ac magis in perpetuum. Noli clementissime IESV perpendere quid nobis debeat, sed quid tuam deceat misericordiam, sine qua nec puri spiritus subsistere possent, nedum nos lutea vascula. Deus virtutum conuerte nos, & ostende misericordiam tuam, & salui erimus. Quare faciem tuam aueris? quare obliuisceris inopiæ nostræ & tribulationis? Conditor es, instaure plasma tuum. Redemptor es, serua mercem tuam. Seruator es, ne sinas nos interire qui toti ex te pendemus. Dominus es, asserere possessionem tuam. Caput es, subueni membris tuis. Rex es, da legum tuarum reuerentiam. Princeps es pacis, inspira nobis charitatem mutuum. Deus es, miserere supplicum, esto iuxta Pauli dictum, omnia in omnibus. Ecce humiliata est in puluere anima nostra, conglutinatus est in terra venter noster: Exurge Domine adiuua nos ne pereamus, tua in Ecclesia derelicti, atq; contempti, vres res nos vestros, redime nos propter nomen sanctum tuum: Veal

Matt. 6.

teuienu lide nisaion, aual hacilenu me:
ralia, leamen.

Finis primæ partis huius libri.

Dd ij FA

FACIES ANTI- CHRISTICAE ECCLESIAE, altera pars huius libri.

Triplex Ecclesiae persecutio.

ABSOLVIMVS TANDEM PRO MODVLO NO-
stro, veteris S. R. E. faciem, iam de Antichristica nō
pigebit paucula (properamus enim soluere lora) re-
terre. Sciendum itaq; tres semper fuisse hostes in hoc
mundo, aduersus S. R. Ecclesiam: videlicet 1. Ty-
rannos, 2. Hæretistas, 3. & falsos fratres. De quibus omnibus, Deo
annuente, ordine dicemus.

Tyranni sunt, qui sanguinem innocentium fundunt. De hac per-
secutione tyrannorum Christus loquitur, dicens: Cum persequuti
vos fuerint in vna ciuitate, fugite in aliam.

Hæreticæ sunt, qui veræ fidei confessores impugnant. De his lo-
quitur Dominus, Attendite, inquit, à falsis prophetis.

Falsi fratres sunt, qui proximo insultant. De illis loquitur Domi-
nus. Pugnabit vir contra fratrem suum, & vir contra amicum suū,
ciuitas aduersus ciuitatem, regnum aduersus regnum, & dirumpe-
tur spiritus Aegypti. Retentionem falsorum fratrum (quæ omniū
maior est persecutio) tractabimus in calce libri.

DE TYRANNIS, IN S. R. E. ALVMNOS, ET
quid prisca illi tyranni, ab ipsis Christifidelibus potissi-
mum exegerint.

FORTES Christi athletas, semper fuisse miserabiliter concussos, exē-
plificans facinora sceleratorum, Quis verò nescit Herodem As-
calonitam & infanticidam, proprios suos filios (Alexandrum &
Aristobulum) iugulo percussisse? Quid hic non perpetraret in
præcursorem) angelum Domini, Ioannem, in Christon ipsum, in
flosculos martyrii seu bimulos Betleemíticos? Nec hic reticen-
dum, quid Romani olim Imperatores, decretis publicis atq; edictis
in S. R. E. excogitarint, quomodo itē conati sint illius religionē repel-
lere

Theoma-
chia Hero-
diana, sed
pudēfacta.

Malach. 3.
Marci 6.
Luc. 3.
Matt. 2.

lere atque extinguere: sic vt nullum crudelitatis genus omiffum
fuerit, in quo Catholici (grata Soboles) in Ecclesia Dei, vexari atq;
disiecti non fuerint. Inter cætera Archityrannus iste, & hæreditarius
Christiani sanguinis hostis M A X I M I N V S, non minore astu, quàm
sæuitia vsus est, in persequendis lacerandisq; Christianis, Siquidē lo-
uis simulachrum (quod in vrbe Antiochia celebre fuit) sic instrui cu-
rauit commentq; callido aptari, vt in edendis oraculis, quæ tū ma-
gno cultu habebantur, de Christianis responsum hoc promeretur:
Ne homines Christo dicati degerent in vrbibus, neq; vllis etiam lo-
cis extra vrbes, sed procul (vt noxium genus atq; veneficum & con-
tagiosum) fugarentur, quo factum est, vt vagi palantesque & rez-
iecti ab omnibus fuerint, tamen pro religionis merito atq; maiesta-
te id accedebat, vt quod plures sæuiores tyranni & persecutores, eo
amplior religio haberetur. Nec enim quicquam principum sæuitiā
atque feritatem magis extimulat, quàm firmitudo illa, & inuicta at-
que impenetrabilis constantia Christianorum, quæ libidinē omnem
atque immanitatem, longè longè exuperat: neq; enim veritas impio-
rum commenta reformidat: hisce autem verbis, & hac animositate
Catholitos viros Romanos præfides vicisse, legimus. Allidite (dice-
bāt tyrānis) atterite nos, probatio est nostræ innocentiae vestra ini-
quitas, Moriamur & in media arma ruamus: o mirandam *ἀνεξιματία*,
o laudabilem *κακροθυμία*. Sed quid illis Gymnasiarches Christus?
audi Esaiam, Morao (inquit Dominus) lo thircu velo Thaaritz-
zu, Esai. 8. Nō metuamus ergo & nos eos, quibus hīc datur corpora
nostra pro veritate occidere, cum animas nostras viuificent quo-
dammodo, oues sumus maclationis parati ad gloriam Dei. Hīc
Acheron, illic cælum: Cuius meminit D. Ambrosius, in hac ver-
ba prorumpens, de vocati. gent. lib. 2. cap. 1. Cum sicut oues intro-
ieritis in medium luporum, nolite de vestra infirmitate trepidare,
sed de mea (Christi) potestate confidite, qui vos vsque ad cons-
ummationem seculi in hoc opere non derelinquam, non ad hoc vt
nihil patiamini, sed quod multo maius est, præstiturus vt nulla
sæuientium crudelitate superemini. Etiam Ethnici norunt interiori
homini tyrannos nocere non posse. Scitē Anacharsis Philosophus
cum iam in tormentorum summa afflictione esset, ad lictores & tor-
tores truculentos dixit. Agite audacter, percutite, me siquidē non tā-
gitis, q. d. Externum solum laniatis hominem, interiorem ferire non
potestis. Quo magis autem timeri volunt tyranni, hoc ma-
gis fideles eos temnere debent, allatrare possunt non deuora-
re: tangunt Nerones quidem corpora nostra, animam verò

Maximini
imperium Ma-
liana

Hysterō pro-
teron.

Hoc est, ti-
morem eius
ne timueri-
tis, & ne pæ-
ueatis.
Rom. 8.

Matth. 26

D d iij mini

Iulianus.

minimè possunt occidere, ad reliqua transeamus. Nec hinc omittendus est IULIANVS, qui Bisantius fuit, mirificum prorsus commentum atque adeo callidum traditur, quo Christianos populos in Ecclesia Domini congregatos, ab instituto atque incepto suæ religionis depelleret, non enim vi, non cædibus, non tormentis, sed alia ratione aggressus est, vt eos ad veterem nephandam religionem conuerteret. Nam prolatis præmijs ac dignitatibus, tum blandimentis etiam atque persuasionibus sic effecit, vt is multo plures occupauerit, quàm qui crudeliter eos atque immaniter persequendo attriuerit. Idem tamen edicto cauit, ne Christiani homines prouinciarum procuraciones haberent, neque ius dicerent, quod ipsa, vt dicebat, lex Christianorum vti gladio prohiberet. Pari quoque edicto constituit, ne Christiani ipsi gentilium scolas atque gymnasia adire possent, quo minus in bonis studijs & disciplinis proficerent. Operæ precium fuerit & alterum stratagema referre, vt hinc fiat coniectura, quantum malitiæ texerint impij. Athanasium inuictum catholicæ veritatis propugnatorem, quoniã scripturis & argumētis superare non valuerunt Arrianistæ, fictis criminibus statuerāt opprimere. Constantium Cæsarem, malitiosis suggestionibus sic irritarant in virum sanctissimum, vt iusserit apud Tyrum coacto concilio cognoscere de Athanasio, delegato ad id comite quodam à latere suo, qui cognitioni præsideret. Duo præcipua crimina intentabatur, mulier vi constuprata, & brachiū homini defuncto abscissum in vsum maleficarum artium. Conducere mulierculam, quæ huius tragædiæ partem ageret, non erat difficile: sed ad probandum maleficij crimen accerierant Arsenium quendam olim Athanasij lectorem, qui veritus Episcopi, quem offenderat, correptionem, ab eo profugerat. Hunc diebus aliquot abditum seruarunt Arriani, vt cum fide mentirentur esse mortuum. Is tamen vt intellexit, quid in Athanasium molirentur, siue exhorrens facinoris atrocitatem, siue cupiens cum Episcopo suo redire in gratiam, noctu clam profugit à latebris, & Tyrū ad Athanasium nauigio peruenit, eiq; rē omnē aperit. Ibi vir vt insigniter pius, ita mirè solertis ingenij, quippe qui iuxta præceptū Domini columbinam simplicitatem cum serpentis prudentia coniunxerat, iubet Arsenio, vt abdat sese, donec in rē præsentē euocaretur. Coacto concilio prodit mulier, infertur horrendo spectaculo oculus defuncti, ostenditur brachium hominis resectū loculo impositum. Horror etiam bonorum animos inuaserat. Quis enim crederet illa fingi? Mulier, quæ fuerat edocta narrat, se quondam Athanasium excepisse hospitio, & ab eo noctu, quum nihil ab illo metueret,

per

per vim fuisse constupratam, Athanasius introductus est, ad hæc respósurus. Is qua præditus erat solertia, submonet Timotheum presbyterum suum, vt ipso tacente mulieri respondeat. Sciebat enim se mulieri ne de facie quidē notum esse. Quum illa perorasset accusationem, Timotheus, tūc inquit, mulier ais te à me vi constupratam? Tum illa mulier peruicax, Tu inquit, tu inquam illo loco, illo tempore, per vim meam pudicitiam contaminasti. Erubuere quidam tam facile detecta mulieris calumnia. Nec tamen absolutus est Athanasius, nec ad calumniæ pœnam vocata mulier, quod iidem essent iudices, qui accusatores. Itum est ad secundum crimen. En, inquiunt, ipsa res loquitur, hoc est Arsenij brachium, quod in quem vsum amputaris, tu nobis Athanasi exponito. Hinc simili solertia vir prudens rogat illos num satis nossent Arsenium, cuius hoc esset brachium? Respondent quidam se probe nosse Arsenij faciē. Petit Athanasius, vt liceret sibi accersere quædam, quo ad eam causam haberet opus, Concessum est. Introductus est Arsenius, cuius facie nudata ecce inquit, Arsenius viuus, ecce brachium dextrum, ecce sinistrum incolu me, vnde vos istud brachium amputaueritis, ipsi narrate. Quis fando audiuit vnquam facinus execrabilius? Quid profecit Satanas, quando tam indefinenter incessit membra Christi, & viros cælo dignos absumpsit? Quid nisi quod auxerit illorum præmia, & illustravit coronas. Sic lapidarunt ludæi Christicidæ crudeles S. Stephanum, tanquam legis desertorem, inuocantem nomen Christi, Actor. 7. Sic coniurarunt in necem Pauli, Actor. 23. Sic tyrannidem exercuit Constantinus 4. (circiter annum 645.) in Martinum Papam. Sic Anastasius imperator Anno 492. Constantinus 6. Leonis 3. filius, circiter annum 742. Sic Leo 3. anno 721. & Leo 4. anno 777. Verum non reticendum, vltionem diuinam in omnes tyrannos & eorū commenta crudelissimè defæuissse: omnes inquam, duris supplicijs à Deo correpti sunt, nullum enim violentum (vt aiunt) perpetuū. NERO ΑΝΤΡΟΚΤΟΝΟΣ seu matricida, anno dominicæ incarnationis quinquagesimo septimo, ab vrbe vero condita 807. seipsum interfecit, Ausonius. Matricida Nero proprij vim pertulit ensis. Anno vitæ suæ 31. Imperij 14. Postq̄ rescitit se hostem à Senatu P. Q. R. iudicatum, & ad furcas condemnatum, De quo Suetonius.

Tyrannorū
plerūq; cruetus
exitus.

*Quis neget Aeneæ magna de stirpe Neronem?
Sustulit hic matrem, sustulit ille patrem.*

Aeneas patrem Anchisen sustulit, cum impositum humeris ex incensa iam vrbe exportauit. Nero autem sustulit matrem, cum occidendi eius mandatum Aniceto dedit, &cæt. DOMITIANVS,

D d iij anno

anno Domini 83. ab Vrbe vero condita 833. à suis cubicularijs, tanquam effœminatus & inutilis confossus est: tantæ desidiæ fuit tyrannus, vt in cubiculo solus muscas præacuto stylo configeret: Prodigiosa arrogantiæ vir, qui se Deum ac Dominum scribere in suis iussis edixit. Idem solebat exercitum populi Romani hostibus obijcere, quod rarior in patriam reueteretur, contra Antonini Pij institutum, qui dixit se malle vnum ciuem seruare, quam mille hostes occidere. MAXIMINVS anno 238. vrbe conditæ 988. cum filio in obsidione Aquileiensi, à proprijs militibus (Pupieno) obruncatus: tanta fuit arrogantia, vt manus ac pedes senatoribus præberet osculandos: secutus tumorem Menecratis Syracusani, qui se Iouë esse (in epistola ad Agesilaum Spartæ regem) superba fronte sparsit, DECVS, anno Domini 254. ab Vrbe condita 1005. in Mysia pugnans, palustri voragine obrutus, periit, ita vt ne corpus eius extiterit vsquam. VALERIANVS, anno Domini 259. vrbe vero conditæ 1010. Persis bellum inferens, captus, scabellum regis Persarum ascensuro factus: ultimo tandem paucorum conspiratione interfecit. MAXIMIANVS Tyrannus, à Constantino captus poenas dedit, mortis genere (vt Eutropius scribit, lib. 11. rerum Romanarum) postremo fractis laqueo ceruicibus, vir ad omnem asperitatem sauitiamque procliuus, infidus, incommodus, ciuilitatis penitus expers, stolidus, &c. DIOCLETIANVS anno domini 290. ab Vrbe condita 1040. Cum resignasset imperio, apud Nicomediã multis varijsque morbis discrutatus, demum mente alienatus, sibi ipsi vim intulit: Quæ haud dubium, facta sunt vlciscente Domino. CLAVDIANVS IULIANVS apostata, Ecclesiam persequens (teste Socrizomeno) miserè periit in Persico bello, fertur autem manum suam sanguine impleuisse, sparsisse in aëra & exclamasse *venikas yedidais*, in corpore confessus cum blasphemia victoriam. Diuersi, de Iuliani interfectione & interitu, diuersa sentiunt, Quidam dicunt iaculum repente delatum, discurrens per brachium in latus eius mersum fuisse: Alij vnum pastorem Hismahelitarum, alij milites fame & itinere fatigatos eum interemisisse, Alij quendam inuisibilem hoc fecisse, Sed siue homo, siue angelus fuerit, manifestum est, quia diuinis iussionibus ministravit, Callistus autem, qui inter familiares eius militabat, & heroico versu eius conscripsit historiam, ait eum à dæmone fuisse vulneratum: interijt autem anno imperij sui tertio, septimo vero, ex quo Cæsar à Constantio factus est, vitæ autem 31. CONSTANTIVS, in radicibus montis Tauri apud oppidum Mopsocremen inter Ciliciam & Capadociam febri acerrima interijt, 3.

Nonas

Nonas Nouembris, consulatu Tauri & Florentij, anno imperij 38. ætatis 65. &c. Quis nescit OCHVM (vt gentilia aliena exempla proferam) filium Artaxerxis, humani sanguinis sitientissimum tyrannum, à quodam suorum præfectorum miserè interemptum fuisse: vt taceam Echetur tyrannum apud Homerum, & Antiphasrem Læstrigonum pessimos? Quis non legit Pisistrati tyrannidem apud Athenienses, Dionysij apud Syracusanos. Phalaris apud Agrigentinos, & illorum successus? Quem non mouerunt lapidem Thaboritæ, Hussitæ, Vviclectæ aduersus pios mystas. At illi omnes, duras ærumnas experire. Sic Anno Domini 1100. Gulielmus Rufus Angliæ rex in pios sacrificos delæuiens, & B. Anselmo Caturienfi archiepiscopo, propter piam eius admonitionem, in exilium eiecto, templorum prouentibus ad priuatum quæstum abutens, ac sæpe dicitans pinguem esse panem Christi, & delicias præbere regibus: inter venandum apud nouæ Forestæ saltum à suo quodam intimo cubiculario sagitta transfixus, confestim periit, Calend. Augusti, magno documento Christi ministros & sacerdotes non esse vexandos aut spernendos, quantum irridendum Christon? O bone Deus, quot hodie sunt Rufi, Herodiani, Gaalitæ? Et certè nullum est vitium tetrius, quam auaritia, præsertim in principibus, & republi. gubernantibus, quæ non modo turpis est, sed scelerata etiam & nefaria. Quis, inquam, ignorat Christum reddidisse Christiæ retributionem quam catholicis retribuerunt? Vbi iam sunt illi qui s. R. Ecclesiam sunt persequuti? An non Constantinum 4. phlebotomia (scriptum enim, facilis & iucunda fit impiorum perditio) occidit? An non Anastasius fulmine interiit? Constantinus ob insolentiam morum à suis captus, execatus est, Scriptum enim Job 21. Lumen impiorum extinguetur. Constantius seu Constans in balneo à suis extinctus est. Sic Philippus (anno Domini 713.) Eiconoclasta, à Romanis expulsus & exoculatus est. Sic Leo 3. (Anno 721.) miserè in Messembria occubuit. Sic Alahis, crudelis tyrannus, à Chuniberto Christiano rege, miserè tractatus est. Herodes cibus vermiu factus, teste Luca Actor. 12. Simili fato ad Erebum raptus est tyrannus Antiochus Epiphanes, 2. Machab. 9. Neque item vllus Herodum, neque Pilatus morte bona interierunt. O horrorè, ô execrabilem abominationem, vt plurima exempla consulto præteream. At quo ore, qua indomita rabie persequitur catholicos, recentior tyrannus: doli artifices, inexhaustæque maliciæ capita?

*Nunquam adeo immitis Scyron fuit, atque Proustes,
Et Scimis & Cacus, Cereyon atque ferus.*

Certè

Prouer.
Ne musca
quidem.

Id est, vicisti
Galileæ.

Nota.

Psal. 136.

Prouerb. 114

P. Diaconus
lib. 5. cap. 6.
& lib. 6. ca-
pit. 8.

Psal.9.

Prouer.10.

Certè ad extremum deos sceleris vltiores sensere, & veluti scoria erasi sunt è reliquo hominum numero, deciderunt id foueam quam paraauerant alijs: reti illo quo alijs insidiabantur, illaqueatus est pes eorum: Disperierunt in Endor, facti sunt vt stercus terræ, Psal.82. Scriptum enim Abac.1. infirmabuntur impij (quibus non est pax, Esai.57.) & auferam impios à facie terræ, dicit Dominus. Et alio in loco scriptura, Fructus impiorum perditio. Nec maleficium vllum Deus inultum sinit, etiamsi diuturniorem impunitatem aliquando concedat. Nemini debet malitia sua esse lucrosa; præsertim cū aliud agitur, & aliud simulatur, alterius decipiendi causa, vt habetur in Cant. si contra ius. Superbiam, inquam, ferè comitatur tristis calamitas, & funestus exitus: Scriptum enim alio in loco. Sanguinarij & dolosi ætatis dimidium non consequentur, peccantes in mala incidunt. Et alibi. Animi eorum qui exleges sunt interibunt immaturi. Et iterum. Exitus eorum qui legem violant malus est. Tyrannidem quidem, Domino ad tempus conuiente, exercere possunt tyranni, sed sponsus Iuctiferæ Ecclesiæ perpetuo securus & tranquillus sedebit, & obseruabit omnia, & iam nunc parat solium suum, vt sedeat pro tribunali, non dormitat Deus, & pœna reprobatorum longè non abest. In politia tyrannis execrabilis, longè longè execrabilior in vinea zebaothi, Redarguuntur Principes, & sacerdotes & prophetae expilatores. apud Micheam: Et quod in teatro culpabile est, in templo planè est horribile & execrabile: & quod tyranni sunt insipientiores, hoc etiã sunt ferociores, cum scriptũ sit. Væ terræ cuius rex puer est. Tyrannicum autem est (ne & hoc omittamus) improvidos adoriri. Tyrannicè viuunt qui bene merentes Neronicè trucidat. Quid igitur tyrannus & Lygdamin? Quis? Qui valere iussis naturæ legibus, Gentium decretis, ciuium moribus, Priuata vtilitate metitur omnia. Qui nulla optimorum ciuium, seu fidelium Christianorum, habita ratione, indignos, pseudocatholicos, & votifragos, seu nequam homines, Ecclesiasticis functionibus præficit, ijsq; deglubendos, deuorandos, seducendosq; suos impunè permittit. Is insititius tyrãnus est, qui amicũ & inimicũ (quorũ est Dominus) vtcunq; occasio incidit, codẽ loco habet. Qui spreto innocentiæ delectu tormētis exquirat, multat, proscrit, relegat, vltimo supplicio afficit, quos libitũ est, quos catholicos esse nouit. Tyrãnus est (inquit S. Gregorius Moral. 12.) qui in cõmuni republica nõ verè principatur. Tyrãnus est, qui non subditis, sed sibi imperium gerit, habens pro legibus libidinem. In vita tyrannorum (ait Cicero lib. de amic.) nulla fides. Tyrannicum est patriam expugnare, sic Eriaperthus, de quo Plutarchus. Ty

rannus

rannus est, qui sitit sanguinem, qui miseram plebeculam tanquam pedibus proculcat: Sequitur ergo tyrannidem, seu intestinum atque externum bellum (intestina bella voco, quibus Europæ principes pro ventosis & inanibus nonnunquam titulis inter se digladiantur) hæcenus non parum S.R.E. perturbasse. Sed audiamus Christi sententiam in oppressores fidelium, quid Christus huiusmodi Christianicis ex aduerso diciturus sit: Quid? audi breuibus Micheam tertio capite. Audite (inquit Dominus) capita Iacob, & tyranni domus Israël: An non conueniebat vos ius & æquum nosse? Qui bonum odistis, malum verò diligitis, qui pellem eorum ab eis diripitis, atq; carnem eorum ab ossibus eorum, qui carnem populi mei deuoratis, detraxistis pellem ab eis, atque ossa eorum nudastis, clamabitis ad Dominum, sed non respõdebit, faciem suam eo tempore abscondet, quemadmodum & vos malitiæ studuistis. Redamant aquilæ, redamant amantem Delphines, cur efferatior feris me me non redamas homo? Cum dictum sit vobis, Matth. 25. Quamdiu non fecistis vni de minoribus his, nec mihi fecistis? Vobis semel omnia feci, vos condidi, vos sanguine asserui proprio, propriæq; à morte recepi dispendio vitæ volens. Si bos agnoscit Dominum suum, si brutus asellus agnoscit altorem suum, cur populum meum tyrannus malegratus nosse recusat, cur me inquam, & conditorem & vindicem, iustum vltorem iniqui abiicit? Audite ista hæmatodipsa tyranni, qui nihil aliud didicistis, quàm viduas facere, ouilia mactare, prædam conuehere, bona Ecclesiæ temporalia diripere?

Esa.59.

*Quos non religio traxit, sed vana libido,
Regnandi & sortis luxuriantis opes.*

Flagitij principium est (inquit Cicero 4. Tuscul. qu. nudare inter ciues corpora. Sed quid tandem fiet? Nõne tres omnino cubiti te manent? Nõne paucorum lapidum moles ad custodiam miseræ carni sufficet? Ad quid igitur emedullas? Quorsum iniquus esse pergis? Quibus verbis defendes te, cum affectu abs te tyranno iniuria, vndiq; circumstantes sub cõmuni iudice contra te clamauerint? Quos modo persuadebis iudici, qui falli non potest? Nullus illic orator est, nulla verborum probabilitas quæ veritatem iudici abscondere valeat. Omnia duplicia naturæ nostræ Deus dedit, binos oculos, binas aures, binas manus, binos pedes: si alterutra pars è duabus læsa fuerit, necessitati per alteram inseruimus: Animã verò vobis principibus dedit, hanc si omnes perdiderimus, quid superest quo cū in vita maneamus? Sapite igitur viri illustriores, estote fortes: καλὸν ἔστι
(dixere

(dixere veteres) βασιλεύς, τὸ μὲν ἀνδρεία κρατῶν. Nolite precipites esse in iudicijs sanguinis: Erudimini iudices terræ, Psal. 2. Seruite Domino in timore, & exultate ei cum tremore: instabilis est humana felicitas mortaliumque successus ὁν βέβαιος ἀλλὰ ἐφ' ἡμέρας, vt in Phænissis scribit Euripedes, id est, non stabilis aut certus, sed diei vnus. Cauete ne vos incantent maleficæ illę assentatorum voces: osculamini Ecclesiam obsecro matrem vestram, diligite sponsum eius, honorate eius viscera, ne irascatur Dominus, & pereatis à via, breui exardescet furor eius. Nolite fieri sicut equus & mulus, quibus non est intellectus, Psal. 31. Multorum seruus est (inquit Ambrosius de Iacob lib. 2. cap. 3.) qui subiectus est vitij. Vultis, vultisne vineam defœdare, quam maiores vestri vobis tot sudoribus, & tanto ardore amœnâ reliquere: Quâ fidei constantiâ Christianæ, posteris testatam reliquere: Quid istud dedecoris est viri? Quis tantus rerum tumultus? Væ væ vobis qui ridetis nunc, quoniam lugebitis & flebitis, Luc. 6. Væ omnibus, qui ad scismaticorum speluncas, ab Ecclesia declinarunt: Propterea Manliana imperia respicite. Quis vos furor exagitat? Virum illustrem non faciunt opes, non vestis Tyriæ color, non frontis nota regiæ, non auro nitidæ trabes: Vir illustris est, qui posuit metus, & diri mala pectoris, Qui tuto positus loco, infra se videt omnia. Perpendite clarissimi viri præpotentes, nouissimæ diei inflexiblem, irrefragabilem, immutabilem sententiã, ineluctabilem vltimæ tubæ clangorem: Succurrat extremi iudicij seueritas, & non retractandæ illius sententiæ metuendum fulmen: immortales Titij viuent inter incendia, & inconsumptibiles flammæ nudum corpus lambent. Ardebit purpuratus Euphratomenus diues Megapenthes lætanter epulans, duxit enim in bonis dies suos, & ergo in puncto ad inferiora descendet, cuius finis pœna erit æterna: è diuerso Micillus, & miser Lazarita in illa die saluabitur. Non miserebitur vltra Deus, omnia sistentur iusta trutinanda bilancę, neque tunc exaudiet penitentes, sera erit illa metanæa & confessio, cumq; clausa fuerit ianua, frustra carentes oleo acclamabunt exclusi: Ibi tum qui vestem nuptialem habuerint, perpetuo cum Christo regnabunt. Qui vero nuptias hæc vestium squalore deuenustarint, eos ligatis manibus & pedibus in exteriores tenebras deturbabit, vbi fletus perpetuus erit & stridor dentium: Qui parcè seminauerit, parcè & metet, 2. Corin. 9. Præstat igitur in præsentia castigari & purgari, quàm in examen futurum transmitti, vbi tempus erit iudicij nõ purgationis, & si vitam quauis morte tristiore degunt, qui lumen solis non intuentur, quid illos pati credendum est, qui luce diuina priuati sunt:

Matt. 16. 13.
25.

1. Corint. 13.
Esaï. 13.
Esaï. 66.
Iob. 22.

ti sunt: Messis tibi respondebit semēti: Si contractus parcusq; fueris erga proximum, talem & senties remunerationem: Amaritiem seminasti, carpe manipulos eius. Coluisti truculentiam, habe tibi quod dilexisti, Execratus es pauperē, execrabitur te ille qui nostri gratia pauper fuit. Sapite ergo, iuxta est dies purgationis, & adesse festinant tempora: Nescitque homo finem suum, sed sicut pisces capiuntur hamo, & aues laqueo, ita homines tempore malo, cum eis extemplo superuenerit: In operibus tuis memorare nouissima tua, & in æternum non peccabis. Quàm terribilis erit illa hora nouissima resolutionis? quantus pauor mentis? quanta tunc omnium malorum memoria? Quæ obliuio transactæ felicitatis? Qui hinc plorauerit, cælestis patriæ ciuis constituetur. Auolabit spiritus ille vitalis illorum, & resoluentur in terram vnde prodierant, & ipso die mortis peribunt omnia consilia eorum. Lauamini & mundi estote, auferite malum cogitationum vestrarum, nihil adeo virtutem promouet quàm recordatio peccatorum, iterum dico SAPITE,

Deut. 32.

Ecclef. 7. 9.

Psal. 145.
Esaï.

2. Pars antichristicæ Ecclesie.

Vulpeculæ vineæ Dominicæ deuastatrices.

Absoluimus primū membrū Antichristicæ synagogæ, superest vt iam discutiamus alterum membrū quod hæreticorū est.

Ἠρεσις autem (vt D. Hieronymus vult, cuius verba celebrantur 24. quæstione 3. Hæresis) electio dicitur Græcis, ac proinde quisquis diuersum à communi totius Ecclesię sensu, quod doceat, eligit, is merito censetur hæreticus, secat enim sua electione seipsum ab orthodoxis, hoc est, ab ijs, qui cum Ecclesia rectè sentiunt: venitque à verbo Græco ἀιρεσμου, quod Latine sonat eligo. Iuxta Origenem hæreticus est nobis habendus omnis ille, qui Christo se credere confitetur, sed aliud de veritate Christianæ fidei credit, contra definitionem traditionis Ecclesiasticæ, quæ consensus societatis Ecclesiasticæ est. HÆRETICVS est (inquit Augusti. in lib. de vtilitate credendi) qui alij cuius temporalis commodi, & maximè gloriæ principatusque sui gratia, falsas ac nouas opiniones vel gignit vel sequitur. Facit autem pertinacia hæreticum, non error: cuiusuis est hominis (ait Cicero, Phil. 12.) errare, nullius nisi insipientis & beluini in errore perseuerare. Scismaticus vero est, quicumque recusat subesse Ecclesiasticæ hierarchiæ capiti, quicumque secedit à principali cathedra, vt tunc Mosaica, ita nunc Apostolica. Et sicut lepra est multicolor, sic & hæreses sunt variæ.

Hæreticus quis.

Scismaticus quis.

Ee ACE

- 1.
- 2.
- 3.
- 4.
- 5.
- 6.
- 7.
- 8.
- 9.
- 10.

Rectudescunt illa hereses nostra tempestate.

Luc. 7. Matth. 15.

ACEPHALI,
AETIANI,
VIGILANTISTAE. } hæreses illas alibi discussimus.

PETROBRVSIANI hæretici, ante 400. annos. Negabant veritatem corporis Christi in Eucharistia, negabant sacrificium Missæ. Contradicebant (cum Celestino & Iuliano) horis canonicis. Demoliebantur Christi & diuorū Eiconas. Ita infelix ille veterator, ex quo è cælo per Christon exturbatus est, nunquam destitit sponsam Christi fatigare: Semper enim ab initio capitalis ille accusator generis nostri fuit: nec vnquam ingenitum in nos odium mutat.

ANTIDICI, seu Antidicomarianitæ. Mariemastiges: S. Mariam (quam Isaias Haalman vocat) dominam & reginam cæli negant. Ipsam sanctam virginem (quæ nobis generis humani fatorem & Soteram 8. Calend. Ianuar. peperit.) Mariam, hoc est, instar fimi vilem ambubaiam circulatoricem (ô dedecus) blasphemantes, contra Turcarum Alcoranum, qui Mariam omni laude dignissimam pronūciat. Ex vnicō vocabo, donec, initium sumpsit execranda hæresis. Nec erubere hac nostra tempestate recentiores Antidici, Mariam cōparare peccatrici, & Syrophenisæ. Hos impios conatus repressit 5. Synodus Cōstantinopolitana, habita iussu Vigilij PP. S. Mariam Θεοτόκου declarans.

AERIANI sordiduli mammonistæ: Pro defunctis verant sacrificium. Stata Ecclesiæ ieiunia impugnarunt, vide Augusti, lib. de hæresibus, cap. 55.

BASILIDES.

DONATVS, natione Apher: contra quē decertauit circiter annum 329. B. Augustinus. Dicebat impiè Filiū Patrem minorē, & Filiū Spiritu sancto maiorē. Catholicos rebaptizauit. Idē hæreticus dicebat Christianū nomē de tot gētibus in orbe terrarū periisse, & in Aphrica solū, contra id quod dixit Dominus, Marci 16. Euntes in mundū vniuersum; & more hæreticorū, cū veritate vrgebantur Donatistæ, dicebant Patres errasse. Malebant seipsos vel gladio vel præcipitio, desperatione sanè obstinatissima interimere, quàm vlla ratione, auctoritate, aut cōcilio ad Ecclesiæ fidem reduci: Tales itaq; deuitare, tanq; proprio iudicio condēnatos iubet Apostolus, ad Titū 3. Plura de Donatistis August. contra Epi. Parmeniani, lib. 2. cap. 1. & Epist. 47. Donatisticos sacrilegos acerrimè confutauit. Optatus Apher Mileuitanus Episcopus, li. 6. cōtra Parmenianū. Ex Donati schola prodierūt: Montēses, Rogatiani, Circūcelliones, & id genus mōstra alia.

Iovinianistæ, circiter annum 388. de illis supra.

Psalliani, Ex scripturis perperam intellectis moti horas canonicas

nonicas preces vanas proclamabāt, vide Aug. lib. de hæresib. ca. 57.

MANICHÆI, de illis alio in loco. 11.

Auxentius (à quo Auxentiani) irrequieta rana & Pseudo-logus, Ecclesiam imperio subiicere voluit, & propterea in Acheronta immersus. Hæresis illa se extulit stygijs vndis, circiter annū Christi 368. sub Valentiniano imperatore. 12.

FRATICELLI
BERENGARIANI } vide supra. 13.

Lamperiani, dānarunt vota, id quod & Vuiccleffus & consectarij fecere. 14.

BVSTRAPAE, ne in tēplis quidē beatorū reliquijs pepercere. 15.

FELICIANI. 16.

ALBIMONTANI, scholasticā theologiā sub noīe Papæ vnā cū sacramētis Ecclesiæ & salutaribus disciplinis, funditus extirpare nisi sunt. 17.

CATAPHRYGES, Montani, Priscæ & Maximillæ errorem sequentes, aduentum sancti spiritus non in apostolos, sed in se latuisse mēdaciter gloriabāt; Similes illis qui hodie se ecclesiā mētiūtur, &c. 18.

HVCVSQVE DE HÆRESIBVS QVÆ NOSTRA
 tempestate recruduere, plures omitto.

ANVTIANI, S. Trinitatem negarunt esse vnius substantiæ. 1.

ALOGI, hi λόγον, id est, verbum Dei, non credunt, respuerant enim S. Ioannis Euangelion. 2.

ANTHROPOMORPHYTAE, de illis supra. 3.

APPELLITAE & Montanistæ: tradebant Christon per phantasias visum fuisse hominibus, Euseb. lib. 5. cap. 15. & 18. Fingebant etiam Prophetas contrario spiritu fuisse inspiratos, & ideo contraria dixisse, Prophetias esse falsas nihilq; in illis esse veritatis. Emerfit hæresis circiter annū Christi 195. adijciūt aliq; annos 32. sub Marc. Ant. 4.

APOLLINARISTAE, de illis supra. 5.

ARABICI, futiliter ganniunt, animam & corpus simul mori, & simul resurgere. 6.

ADAMIANI seu Adamitæ: Nudī cum nudis sceminis ad sacra conueniebant, hac scilicet specie, Adam & Euam adhuc innocētes è paradiso nobis repræsentantes. Et tamen ijdem nuprias auersabantur. Dicebant etiam, cæteros homines seruos esse, se verō & suos liberos. Emerfit hæresis, circiter annum Christi 1344. Alij ad tempora Sigismundi Romanorum regis irrepsisse existimant, vide Aeneam Syl. lib. De Origine Bohemorum cap. 41. Scribit inter alia Syluius Pius 2. dictus, se audiuisse ex vlrico Rosensi præstanti Regulo, quum ageret in Bohemia, fuisse apud se viros & mulieres

eius sectæ captiuos, & mulieres palam dixisse, non esse liberos, qui vestibus, & præsertim femoralibus vterentur, easq; in carcere apud se peperisse, quas cum anno elapso, simul cum viris igni tradidisset, ridentes cantatæq; flammarū incēdia pertulisse, ô detestāda infātia.

8.	ARRIANISTAE,	} vide supra.
9.	EVNOMIANI,	
10.	MACEDONIANI,	
11.	CERDONIACI,	
12.	EVTYCHIANI,	
13.	NESTORIANI,	
14.	VALENTINVS,	
15.	PELAGIVS,	
16.	P. SAMOSETANVS,	
17.	NOVATVS,	
18.	PRAEDESTINATI.	
19.	EVCHETAÆ, asserēbant Eucharistiā neq; prodesse neq; obesse.	
20.	ARTOTIRITAE, panē & caseū in sacrificio obtulerunt, dicētes: à primis hoībus oblationē à fructibus terræ & ouīū fuisse celebratā.	
21.	BARDESANISTAE, garrunt Christon cæleste corpus habuisse, nec assumpsisse carnem ex Virgine.	
22.	BONOSIACI, finxerūt Christū filiū Dei adoptiuū nō ppriū fuisse.	
23.	BORBORIANI siue Gnostici, animæ substantiam partem Dei esse existimarunt.	
24.	CARPOCRATES (à quo Carpocratitæ monstruosissima hydra) Christum nō ex Maria virgine, sed ex semine Ioseph purum hominem natū docuit. Virum quidem bonum & sanctum fuisse affirmat, cuius anima post crucifixū corpus in cælum sit recepta, Euseb. 4. cap. 7. Emerfit hæresis circiter annum salutis 163.	
25.	HYDROPARASTAE siue Aquarij, in sola aqua sacrificium peragebāt in calice Sacramenti: cōtra ARMENIOS, qui in solo vino, vide Canones concilij Constantinopol. 7. Quod extra vinum non fiat consecratio sanguinis, statuit cōcilium Antisiodorense, ca. 8.	
26.	CATHARI, è munditia quam mentiebantur, καθαροί dicti sunt. Gloriabantur suis meritis, peccatorum veniam negarunt. Viduas denuo nubentes damnabant.	
27.	HIERARCHITAE, omnes carentes homines meritis è regno cælorum excludunt, & ergo paruulos damnant. Hierarchitarū meminuit Hilarius lib. 6. de Trinit. Emerfit hæresis circiter annum 195.	
28.	CIRCILLIONES seu Scotopitæ, Christon filiū Dei (Bonosiaci hæres	

hæresim sequentes) adoptiuum, non proprium esse, finxerunt.

CIRCUMCELLIONES, infano amore martyrij, seipos interimebant, vt vocarentur martyres, vide Augustinum Epistol. 68. de immanitate Circumcellionum.

COLATIANI, negarunt Deum posse facere mala: contra illud quod scriptum est, Esai. 45. Ego Deus creans mala, id est, bella, &c. Et Amos 3. Si est malum in ciuitate, quod Deus non fecerit?

EBIONITAE (aliās Sabbathizarij) à quodam Ebione nomen traxere. Christum ex viro & muliere purum hominem natum docuerunt: Enanthropesin illam IESV CHRISTI filij Dei reiiciunt.

Verū quis tātam blasphemiam non abhorreat & excreetur: quā uis & inter recentiores apostaticos quosdam esse audio, qui idem affirmant. Quid enim in tanta hominum licentia non fit? Simili modo Aegyptij Deum belluam animatam finxere. Idem Ebionites,

legem Moisaicam necessario seruandam esse statuerunt. Compellebant Christianos per legalium obseruationem iudaizari: & per hoc asserēbant non nisi in azymo fieri consecrationē: ad huius hæreseos

confutationem S. R. Ecclesia in fermentato consecrauit. Hæresi autem hac extincta, ad priorem ritum redijt celebrandi in azymo, quē

& nunc tenet, cui & quilibet sacerdos se conformare tenetur. Idem hæretici, vocant fortem fidei agonistam apostolum Paulum, apostatam legis: cuius epistolas quoque ridēt. Iren. lib. 1. aduers. hæres. cap. 26. Hebionitarum (quos Ignatius vocat diabolicos homines) meminit Hilar. lib. 1. de Trinit. Emerfit Ebionismus (dira illa pestis) temporibus Ioannis Euangelistæ, qui se huic hæresi fortiter, tanquam aeneus murus, opposuit.

SABELLIVS, Pentapolitanus patria, quem etiam ab hæreseos occasione Patripassianum vocant. Is personarū proprietatem confundens, filium Dei negauit fuisse Christum, nec primogenitum omnis creaturæ. Idem Sanctispiritus omnem sustulit intellectum, Euseb. lib. 7. cap. 4. & 5. Hilar. lib. 5. De Trinita. Atque vt paucis dicam, Vnicam personam, Patri, Filio, & Spiritui sancto adscribunt. Vide Platinam in Syluestro. Damnatus autem est Sabellius in concilio Alexandrino, vbi de tribus hypostasibus diuinis decretum est. Circiter annum Christi 256. hæresiarcha hoc suum pestiferum dogma consuit.

POLYCHRONIVS, maximæ infanix hæresiota: voluit suscitare mortuum, in sui falsi dogmatis testimonium, sed sua falsa spe defraudatus & illusus est, vide acta Concilij Constantinopolitani 6. sessio, 15. &c.

SABELLIJ infania quæ.

32.

33.

Ee iij Hæ

34. HELVIDIVS, discipulus Auxentij, Mariam filiam Marianæ virginitati detrahens, impiè dixit, Christiparam virginem matrem Domini, 4. habuisse filios & filias ex Iosepho. Extulerunt Antimariani Heluidianistæ ex Erebo caput, circiter annum Christi 388.
35. ETINODIANI, theotocæ nomen Mariæ blasphemantes, ipsam sanctissimam matrem Domini, virginem ante partum, non post partum, improbè dixere.
36. FLORTIANI, finxerunt Deum creasse mala, contra illud quod scriptum est, fecit Deus omnia bona: Eadem lepra etiam infecti fuerunt MARCIONITÆ (vnde Manichæi, Lucianistæ, Appelliani, & Serueriani hæretici, profecti sunt) creaturas corporales malo genio & ipsi tribuentes, contra scripturam, Omnia creavit Deus simul, Ecclesiast. 18. Simili infania ijdem Floriani (cum Alogis) librum Apocalypseos repudiant: contra quos scripsit Irenæus, vt confirmat Eusebius Eccles. histo. lib. 5. cap. 20.
37. LUCIFER, Caralitanus patria, à quo Luciferiani, infernalis Luciferi (quem Rhadamantum fixerunt fuisse Poëtæ) victima opima. Is sola ambitione motus suam hæresim populo obtrudit, inquit Augustinus, Luciferianistis restitit S. Hieronymus Bethlehemitis: emerfit circiter annum 340.
- NICOLAITÆ vel Nicolaini, impudentes & libidinosi priapistæ, quibus vxores erant communes promiscuo concubitu: Iezabelem illam Apocalypticam (quæ aliàs regi Achab nupsit) huic sectæ comparat Aretha Cæsariensis. Fuit Nicolaus ille vnus de 7. diaconis qui in Actibus Apostolorum electi sunt. Cuius Nicolai meminit Tertullia. De præscript. hæret. in hæc verba prorumpens. Hic (Nicolaus) dixit tenebras in concupiscentia luminis & quidem foeda & obscæna fuisse, ex hac permixtione pudor est dicere quæ foetida & immunda sunt, & cætera obscæna. Omnes enim refert quosdam turpitudinis natos, & complexus & permixtiones execrabiles, hæc Tertullia. Vide plura in Irenæo Lugdunensi Antistite lib. 1. cap. 27. Euseb. in Eccles. histor. 3. cap. 29.
38. PETILIANISTÆ, Beatitudinis promissionem Petro factâ, specialiter, ad singulos Apostolos æqualiter contulerunt: & sic Iudas qui inter 12. iâ receptus & annumeratus, & cū reliquis ad prædicandum iam missus fuerat, palmam obtinet. Docent etiam idem hæretici, eos qui se pro peccato interimunt debere martyres nuncupari, pro eo quod puniunt in se, quod dolent commisisse, contra quos extant aliquot D. Augustini tractatus.
39. CERINTHVS, ab alijs, Cheritus vocatus, à quo Cerinthiani dicti:

dicti: Circumcisionem necessariam esse docuit. Idem, cum Nepote Aegyptio post 1000. annos futuram resurrectionem, & regnū Christi in terris adseruit: vnde à Græcis *Χιλιοςδε* nuncupatus est. Actus apostolorum contempsit: Euangelion Matthæi solum recipiens, alios tres Euangeliographos, teste Philastro, cachinno excepit, Euseb. lib. 4. cap. 14. Ruina domus oppressus Traiani tēpore, vnde Hireneus inquit. Et sunt adhuc etiam nunc, qui audierunt ab ipso, scilicet Polycarpo, quod Ioānes Apostolus discipulus Domini apud Ephesum, cum balneas lauandi gratia fuisset ingressus, & ibi vidisset Cerinthum, exiit continuo, & non lotus discessit dicens, Fugiamus hinc, ne & balneæ ipsæ corruant, in quibus Cerinthus lauat, veritatis inimicus.

PHOTINVS, Christi diuinam natiuitatem negauit, eumq; natum penitus ex Maria docuit, id quod & Hebionitæ finxere, vide Hist. trip. lib. 5. ca. 5. Nos autē Euangelica lectione instructi, credimus quia IESVS CHRISTVS est filius Dei, in vna eadēq; psona, perfectus Deus, perfectus & homo, Deus ante tempora, homo ex tēpore: Deus ex patre, homo ex matre. Photiniana illa pestis, in concilio Syrucij congregato, anathemate percussa est, Hist. trip. 2. cap. 30. Emerfit hæresis circiter annum Christi 340. adiiciunt alij annos 34.

IACOBITÆ, irrepsērunt in orbem è Syria. Candenti ferro chacterem crucis frontibus baptizatorum inurunt & tudiculant. Hæreseos huius ansam sumunt ex verbo Ioannis dicentis. Ipse vero baptizabit vos aqua & igni. Sed non satis attendunt pseudapostoli, quod Ioannes dicit Christum baptizare igni, non hominem, cui baptismus saltem aquæ creditus est. Eadem sentiunt cū Iacobitis MAROVINI. Docent quoque Iacobitæ hæretici non esse necessarium confiteri sacerdoti, sed sufficere soli Deo peccata confiteri. Paruos adhuc ad vbera pendentes sub vtraq; specie communicant, sicut & Græci & Bohemi, &c.

AVDAEVVS, Syrus natione. Deum humana mēbra habere existimauit, quod & Antropomorphitæ credidere. Theod. 4. ca. 10. irrepsit lepra anno 388.

HELCHESAITÆ, fidem in persecutione negandam docuerunt. Sancti Pauli Epistolas, & alia quædam à spiritu sancto tradita negarunt. Hanc hæresim deuicit Origenes, Euseb. 6. cap. 38. Proferpsit hydra circiter annum Christi 239. temporibus Decij, & Fabij ni PP.

MESSALIANITÆ, prorsus *ἄθεοι*. Carnem Domini, nec pro-

Ee iij desse,

desse, nec obesse docuerunt, & vixit se mentiti sunt. Theo. 4. cap. 11. circiter annum 367.

45. ARMACAN holophanta, anno 1350. Docuit turpe esse Christianis sua sponte mendicos esse, Vola. 21. in Ord. Franc.

46. ALBIANI, corpus Christi in pane, vt in alijs rebus esse, censuerunt. Creuit hæresis in comitatu Tolosano, anno 1216. Aemil. libr. 6. Albanorum hæresim sui ingenij acrimonia S. Dominicus fortiter prostrauit, Blond. lib. 7.

47. SIRENVS, tres naturas & principia finxit.

48. MONOTHELITAE, de illis alio in loco.

49. BERILLVS, Bosternæ vrbis in Arabia Apocopôs verius Christum non ante carnis natiuitatem fuisse, & Patris deitatem in eo tantum habitasse, impiè asseruit, Berillum deuicit Origenes, atque ad sanctam matrem Ecclesiam reduxit, Euseb. lib. 6. cap. 21. & 33. emerfit circiter annum Christi 214.

50. TATIANI seu Enclatitæ & Albanenses, Nuptias illicitas esse dicentes, fœdera nuptiarum (anno Domini 126.) damnarunt. Tatianus vir doctissimus fuit, quâdiu ab opinione Iustini martyris, præceptoris sui, non discessit.

51. OPHITAE, Serpentem venerabantur pro Christo, vnde & nomen illis attributum, nam ὄφις serpentem sonat.

52. SEVERIANI, vinum non bibunt, carnes fastidiunt, vetus testamentum ac resurrectionem non recipiunt.

53. PRISCILLIANISTAE, cum Manichæis præpostero ordine festiuis diebus ieiunabant, Vide D. Leonem Epistola 93. ad Turbicum, cap. 4. Docent præterea Priscillianistæ, Animas eiusdem nature & substantiæ esse cuius est Deus. Astruunt fatalibus stellis homines colligatos, ipsumq; corpus nostrum secundum 12. signa cæli esse compositum, constituentes in capite Arietem, Thaurum in ceruice, Geminos in humeris, Cancrum in pectore, & cætera nominatim signa percurrentes ad plantas vsque perueniunt, quas piscibus tribuunt. Hæc & alia fabulosa, vana, sacrilega, quæ persequi longum est hæresis ista contextit.

54. OREBITAE, à Bohemia exierunt, Cuius sectæ homines, quoties sacerdotes catholicos intercepte, aut igne cremauerunt, aut nudos rigente hyeme super glaciem colligatos dimisere. Quos parui momenti existimarunt, defectis virilibus, abire permiserunt: Emerserunt hæretici tempore Martini 5. PP.

55. CAINI, Cain parricidam & Iudam proditorem inter præcipuos habebant sanctos.

NAZARENI,

NAZARENI, de quibus Actor. 24. Christon filium Dei de Maria natum credunt, passum etiam & resurrexisse, sed dum volunt Christiani esse legem Iudaicam commiscens Euangelio, vtrunque confundunt, & neutrum sunt, Beda ibidem super Lucam vt supra.

TESSERESCAEDECATITAE, hoc Latini Quartodecimanos appellant, id est, qui quarta decima luna primi mensis, cum Iudæis Pascha celebrant: condemnati sunt in concilio Laodicensi, circiter annum Christi 364. &c.

MELCHISEDECHIANI, dicunt ipsum Melchizedeck non fuisse hominem purum, sed fuisse Christum, aut aliã quandam Dei virtutem.

PATERNIANI, inferiores partes humani corporis non à Deo, sed à satana factas opinantur.

HERACLITAE, resurrectionem carnis negant, paruulos ad regnum cælorum non pertinere hallucinantur.

DISCALCEATI, isti non intrant loca sancta, nec locum orationis, nisi sint discalceati: de quibus Augustinus libro de hæresibus.

ALBIGENSES, Corporum resurrectionem negant, defunctis nihil prodesse dicunt, nec orationes, nec sacrificium, nec oblationes quæ à viuis pro illis fiunt. Sacramentum eucharistiæ blasphemant, duo credunt cum Manichæo principia, Deum bonum, & Deum malum, illis hæreticis restitit S. Dominicus.

PEPVZIANI, tantum mulieribus dant principatum, vt eas sacerdotio honorent dignenturq;.

VALESII, non solum seipos castrabant, sed etiam eos, quos hospitio recipiebant, credentes sic Deo se debere seruire, Augustin, lib. de hæresibus, cap. 37.

VADIANI, Execrantur Episcopos diuites: Pascha cum Iudæis celebrant: Deum corporalibus liniamentis figuratum effutiunt.

RHETORI, docent omnes hæreticos recte ambulare, & vera dicere.

SELEVCIANI, & Hermiani, dicunt materiam elementorum ex qua factus est mundus non esse factam à Deo, sed esse Deo coæternam.

TURRELVPINI, Docebant de nulla re quæ nobis est à natura donata erubescendum esse. Docent quoq; non vocaliter sed mentaliter orandum, &c.

ALMARICI, Anno 1204. dicebāt nullum esse infernum, sed qui habet peccatum mortale, illum finxerunt habere infernum in se.

ANTHIASISTAE, huius hæreseos pdromisuerunt, Dadoes, Sabas,

bas, Adelphius, Hermas, & alij. Somniorum phantasias Prophetias appellant. Auerfantur operationem manuum velut malam. Dicebant diuinum cibum nihil nec prodesse nec lædere, &c.

Item.

71. Agnoetæ.	95. Campates.
72. Contobabbidæ.	96. Tritothei.
73. Melchitæ.	97. Pauperes de Lugduno.
74. Mosbotheni.	98. Garasij.
75. Pflathyriani.	99. Pateroni.
76. Dimeritæ.	100. Menandriani.
77. Maxiministæ.	101. Albati, anno 1399.
78. Calixtini.	102. Arnoldistæ.
79. Hermogeniani.	103. Speronistæ.
80. Sagarelli.	104. Artemonitæ.
81. Herodiani.	105. Hellinistæ.
82. Massiliani.	109. Corinthiani.
83. Hemerobaptistæ.	107. Sephandriani.
84. Baldenses.	108. Setheiani.
85. Chiliastæ.	116. Hermani.
86. Encratitæ.	110. Catiani.
87. Menandriani.	111. Archontici.
88. Nyctages.	112. Melitiani.
89. Choitæ.	113. Metanchisinobitæ.
90. Patriciani.	114. Pattalorinchitæ.
91. Serhiani.	115. Proclionitæ.
92. Saturniani, Euseb. 4. ca. 6.	116. Astitæ.
93. Theodosiani.	117. Colutiani, &c.
94. Tertullianistæ.	

118. Anno Domini 1047. & circiter, in Goslar emerfit (scribit Hermannus contractus) hæresis. Hæc omnis animalis esum execratur, Nanichæorum sectæ species.

119. Anno Domini 1512. extiterè hæretici turcis turciores: qui dixerunt animam esse mortalem, & vnicam in cunctis hominibus. Sic Anaxagoras, Epicurus, & Lucianus, suos Deos negarunt, & animam mortalem constituere. &c. Hanc hæreticam insaniam Leo 10. PP. in Lateranensi concilio anathemate percussit: Omne enim hæreticum deliramentum explodendum est ex Ecclesia, & quæ in herbis necantur non facile erumpunt.

120. Eberhardus Vviedense, apostata Halberstaten. versutissimus Pyrandrus, Is, quamuis concedat peccatum Originale, tamen blaterat,

rat, incertum an baptizatus puer moriens saluetur, cum nihil certi constet de huius fide, quod si fidem non recipit, filium iræ & damnationis iudicat.

Faustus hæreticus; negauit sensibilia tēpla, altaria, incensa, simulachra & sacrificia, ea sola posuit in caelestibus, Augustinus lib. 20. cōtra eundem. 121.

Christopherus Schaplerus, 12. articulos conscripsit de libertate Christiana, inter quos hic erat præcipuus, Tributa non esse pendenda magistratui. Emerfit grata Lutheri soboles nostra ætate. 122.

Hermannus Kiffuich Holandrinus, Docuit, animam post hominis mortem simul cum corpore perire. Hanc quoq; hæresim D. Augustinus libro de hæresibus 83. cap. 12. impingit Arabicis. 123.

Seruetus, Negauit Spiritum sanctum, exustus est anno 1553, sub finem Octobris. 124.

Anno Domini 1218. Vvaldenses irreperunt, Iuramentum negant, & omnes ferè sanctiones S. R. E. vide Aeneam Sylui, cap. 35. &c. 125.

Pighardi, sancto religionis negotio obstrepentes, in Eucharistiæ sacramento nihil diuinitatis esse credunt; verè proditores Ecclesiæ non oues. Idem hæretici, Ecclesiam catholicam in angiportu Bohemiæ includere præsumperunt: Festa diuæ Mariæ virginis respiciunt, Dies tamen Dominicos, & festum Natalis Dominici, Paschæ, & Pentecostes, vel in hac re prudentiores recentioribus Hussitis, celebrant. 126.

Nicolaus Galecus, Bohemus natione, missus ad concilium Basiliense: Docuit nullum hominem posse iuste occidi, etiam si id ex iudicis præcepto contigerit.

Anno Domini 1543. In Frisia surrepsit nouus quidam pseudo propheta, nomine Georgius Dauid, *μορφόχου μορότερ*, & leipopychia seu syntexi atq; leipothymia infectus. Is se Dei nepotem finxit. Asserebat caelum omnino esse vacuum, se autem ad id missum, vt filios regni caelestis hæredes adoptaret; & alia multa planè absurda blaterans. 127.

Mathias Flaccius Illyricus, à quo Illyricani (quos P. Melanthon *θεσσαλονικισται* appellat) dicti, a placitis Lutheri, siue bona illa, siue mala sint, penitus non recedendum arbitratur, &c. 128.

Anno Domini 1538. Prodiit secta eorum, qui dicuntur Antinomii, Legem neque ante, neque post iustificationem indicant necessariam esse. Quamquam Lutherus ipse eius sectæ primus autor fuit, vt ex varijs eius scriptis ostendi potest: Postea tamen cum Islebius idem asserere cœpisset, edidit multas disputationes in contrariam partem. 129.

Anno

130. Anno Domini 1553. ceptum est agi de sacra *παλιγγενεσία*, in Raaricorum vrbe Basilea. Res certè omnino mundo ridicula & Pythagorica doctrinæ affinis. In eadem Basilea visus est qui genium Petri apostoli ducem se recepisse affirmavit. Et alius in eadem vrbe Imperiali, se Moscos angelum habere mentitus est. Simili insania Pythagoras, animam Euphorbi Troiani se possidere inaniter dixit. Sic & Ennius de anima Homeri sese iactitabat. Sic anno 433. Iudæus quidam se Mosen esse petulanter asseruit, Soc. 7. cap. 38. Sic etiam Druides ille Pythagoristæ, animas in alia corpora euolare finxerunt. Et Iulianus ille apostata, Alexandri animam se esse sortitum cæteris persuasit. Lege de Druidis Ammianum 13. libro, & 6. commentario Cæsarem, capite ultimo 16. libri Plinium. Sunt qui Druidas, non Druidas vocent, &c. Sed nihil ad nos neniæ hæ, testam conglutinat qui stultum docet: Neque vox in piscibus, neque virtus in hominibus imperitis quærenda.

Druides.

131. Anno Domini 1373. Ghorizantium secta emerfit.

132. Simoniani sequuntur seu Giezitæ, Collybistæ seu Simonistæ. Bona temporalia pauperum malunt sibi conseruare, eaq; inutiliter dilapidare, quàm erogare pauperibus, qui vbi callosa pedum vestigia sistant non habent. Simoniam autem is exercet, qui gratiam spiritualem pecunia vel vendit vel vult comparare: Quod cum fit & ille utique qui vendit & ille qui emit eadem sententia plectuntur, quia eiusdem reatus culpæ obnoxij comprobantur: Et constat, propter Simoniam destructam esse Hierusalem, Crimen omnium nocētissimum & pessimū. Huius nefariæ impietatis caput & principium Simon magus (an. 53.) fuisse perhibet. Is accepto simulate baptisate, primus omnium Christianam religionem labefactare conatus est: Spiritu sancti gratiam volebat à D. Petro mercari: A quo Simoniaci, qui & emunt ipsi, & alijs eam indies venalem exponunt: Perniciosum equidem genus hominum in Ecclesia. Vtinam hodie non essent qui Gieziana corripentur Elephantia, Multos quidem canones habemus & leges Papales, in eos qui spiritualia emunt aut vendunt, quiue corporalia in Ecclesia comparando cum eis & in eis spiritualia emunt, Paucos vero (vt dici solet) executores earundem, & nos ansam huic malo damus, qui scientes indignos, indoctos, improbos, contra omnem naturalis iuris rationem pluribus donamus. Væ mundo à scandalis: Vigilate ergo, scriptum enim. Maledictus qui facit opus Domini fraudulentè.

Proxenetæ seu propolâ quis agat.

Tertullia. lib. de hare. sibus.

Tanti reuēdas, quanti emittit.

VVICCLEFVS auus Lutheri, circiter annū Domini 1393. ex Anglia irrepfit in Bohemiam. Nebulo iste, à Christi vicarijs & ab

apostoloz

apostolorum successoribus, potestatem clauium ad laicos transtulit. Idem, in sola Anglia Ecclesiā somniauit. Post Vrbanum sextum non esse aliquem recipiendum in Papam finxit. Diabolo Deum obedire debere edixit. Negauit confirmationem esse sacramentum, quod & Lutherus in libro de potestate Papæ negat. Articulorum sunt 45. In sessione octaua Constantiensis concilij anathemate percussus.

In hunc catalagum etiam ponendus Ioannes Husz (combustus & incineratus autoritate imperiali, ac seculari potestate, anno Domini 1415. die 8. Iulij,) iulus Vvicclæi & pater Lutheri, ponendus est. Sed audiamus breuibus Schuermerianū tumultum & vertiginosum Huszitarū commentū. Hi sanguinis sacramentum popularibus omnibus & infantibus cōmunicant. Romanū pontificē reliquis esse equalem episcopis, & non maiorem asserit. breuiter, Romanam acephalam esse laterat, montem Libani veritatis caput proclamat. Preces pro defunctis in Ecclesia respuit, & paradisin, immiseris corditer irridet, atque vt paucis dicam, Purgatorium negat. Simulacra & imagines cum Dei tum sanctorum deiendas cenfet. Factitias mendicantium religiones demones inuenisse garrūt Huszitarū. Catechistas omnes pauperes esse debere (ipsi Iro pauperiores, scilicet) mendicitate viuere, & eleemosyna sola contētos fingunt, cōtra illud quod scriptū est: Dignus est operarius mercede sua. Confessionē auricularē nugacē mentiuntur. Nihil opus esse operibus satisfactorijs. Solā fidem iustificare, nec referre cuiusmodi sint opera hominum. Matrimonium sacramentum negant. Iustum in omni opere bono peccare blaterant. Characterem in sacramento aliquo imprimi subsannant, Machabæorum libros autenticos reiiciunt. D. Jacobi epistolam, quasi stramen fabaceum rident. Cæmeterij inanem vsum esse garrunt. Sacerdotem quocunque loco posse celebrare excogitant. In horis canonicis tempus frustra conterit: Ieiunia nullius esse meriti, & sub vtraque specie communicandum, fingunt, &c. Articulorum sunt 30. Atque vt vnico verbo complectar, stramen Ambrosiæ præfert dira illa pestis contagiosa. Maximæ sapientiæ personā ac titulum sibi vendicant Huszitarū, sed reuera *καὶ ἐν τῇ πορφύρᾳ κίθνοι*, Id est, & in purpura stini, & in pelle leonis asini.

133.

Ff

est.

est, Hæreseon nostrorum temporum quis finis futurus sit, deus (scrutator cordium) nouit: Experientia rerum omnium magistra docet. Nam solent factiones contagione serpere in vicinos, vt rectè dixit Poëta Satyricus.

Grex totus in agris.

Vnius scabie cadit & porriginè porci,

Vnaque conspecta linorem ducit ab vna.

135. Nec excludendi sunt ex hoc numero, recentiores nostri Angelici, Apostolici, Dulcinistæ, & Euāgelici supplantatores & Milesij: ita de verbo gloriantes, vt omni petulantia cooperulum esse oporteat. A quibus nos dehortatur Dominus.

*Observatè illos falso qui nomine vobis
Insidias faciunt, appellanturque prophete.
Hos omnium species vestit, sed scua luporum
Pectora fraude tegunt, &c.*

Et alius canit.

Nè pura explicite credas sub imagine fronti,

Raptorem occultat pellis ouinà lupum.

Exteriora gerit qui simplicis ora columbæ,

Interiora vasa pectora vulpis habet.

Scimus (inquit Paulus, 2. Corin. 11.) Satanam se transferre posse & mangonizare in effigiem lucis, exemplum habemus, Math. 4. Hi inquam cæcangelici sub Euāgelij plausibili titulo, moluntur ea, quæ ex diametro pugnant cum Euāgelio. Sic Celsus philosophus libro suo contra Euāgelion conscripto nomen fecit, Verum Sermonem. Sic Simon magus appellabat seipsum virtutem Dei. Paulus Samosetanus, se Spiritum sanctum sanctumonia æquare dixit. Sic Saducæi Hebraicè se zedukim, id est, iustos appellabant, Eundem in morè Marcionitæ & Valentiniani, se orthodoxos dici voluerunt. Sic Nouatiani se catharos, hoc est, puros vocarunt, cæteros omnes impuros. Sic Arriani, cunctos orthodoxos criminabantur, tanquam fidei scripturarumque peruersores, &c.

Cauilli remotio.

Sed viri docti sunt (ais) recentiores nostri dulcinistæ, largiflui in pauperes, aliena non rapiunt, neminem traducunt, mites, & quid non? Responsio, Docti fuerunt Pharisei, sed homines nequam. Doctus Apollinaris, cuius eruditio tanta erat, vt etiā omnium doctorū prias doctrinas exhibilaret. Sic Fortunatus, suæ eruditioni haud vulgari confidens, Augustinū ad disputationis cōflictū, maximo fastu & audaci proteruita, etiā corā notario prouocabat. Sic Theodorus magni

ingenij vir, quatuor Euāgelia elegantia & facundia singulari interpretatus est, sed Arriano mucore defædata. Eunomius emūctæ naribus homo, in Pauli Epistolam ad Roma, septem tomos congeffit, sed hæretico dogmate infectos. Magnæ sagacitatis hæreticus Iulianus, quatuor libris Diuum Augustinum aggressus est, sed Pelagianorum illos polluit pedore. Nonne magnæ industriæ erat Gaudentius Donatista, & Felix Manicheus multæ lectionis & expertus: Pascentius quoque Arrianista in sacræ paginæ libris exercitatus, qui multum laboris D. Augustino disputando fecerunt? Doctus Tarricianus in Græcia, sed improbo ausu nuptias damnabat. Et quid prodest esse doctum, & hæresibus addictum? Doctior Satan omnibus filijs mundi, tamen æternaliter damnatus. Hinc Paulus rectè loquitur, cum ait. Non enim iudicauim scire inter vos aliquid, nisi IESUS VM Christum, & hunc crucifixum. Doctus est qui Christum sapit, desipit qui mundanam sapientiam amplectitur. De inflatis illis mundi sapientibus, loquitur Dominus dicens, Perdam sapientiam sapientum & prudentiam prudentium reprobabo. An non habet sapientia speciem impietas Samosetani? An non est plausibilis error Pelagij? Sed istud rerū nouarum studiosis hominibus insitum natura est, vt plausibile titulum suæ factioni prætexant: Sic Catilina, non cōiurationē, sed libertatis patriæ vendicationē, seditionem suā funestā appellat. Eodem iure censendi & Gracchi & Sylla & Pompeius. Sic etiā Menecrates Syracusanus medicus, ad id tumoris euectus est, vt in hæc verba ad Agesilaum Spartæ regē scripserit. Menecrates Iupiter Agesilao regi salutē, sed illius stultitiā subridens Agesilaus respondit: Agesilaus Menecrati sanitatē, &c. vt interim plures remotiones obiectionis præteream consulto. Plus igitur apud me valet Christus (vera sapientia) in Ecclesia, quàm Lutherus cum omni sua inflata sapientia.

Monstra Lutheri.

E priori pudenda, fetida lerneæ hydra, exiuerunt Muntzerani, verius Sataniani, Cethegi & seditionarij: Quis verò ignorat, magnā vnquam hæresin extitisse, quæ non confestim à capite in priuatas societates abierit? quæque non æquè contraria fuerit alicui alteri hæresi, atque infesta ipsi Ecclesiæ? MUNTZERANORVM sententiam laudauit Carolstadius, vt quidem Martinus Luther refert. Is Thomas Monetarius, Lutheri grata soboles, audax animo, subdolos, varius, cuiuslibet rei simulator, ac dissimulator, alieni appetens, sui profusus, ardens in cupiditatibus, satis loquentia, sapientia parum, & nimis alta semper cupiens. In Mulhusen

Ff ij (Thu)

T. Muntzerus.

(Thuringiæ oppido) palam docuit restauraturum se collapsum Ecclesie statum, gloriabaturque priuatim sibi à Deo reuelationes fieri, & ad euertendam tyrannidem impiorum, gladium Gedeonis sibi commissum esse, eadem agens que ipse iudicauit: & alterum iudicans, se ipsum condemnauit: malorum operum malus dæmon dux fuit. Ex topica Lutheri sic argumētabatur, Christiani sunt liberi: rustici sunt Christiani, ergo sunt illi liberi ab omni onere & seruitute suorū Dominorum, &c. Eduxit turmatim cohortes perditissimorum sacrilegorum & obæeratorum hominum, iussitque nobilium domos diripi, & monasteriorum bona compilari: pollicitus tabulas nouas, proseripcionem locupletum, & alia nebulonum plausibilia. Pudet dicere, quas (Proteus ille) tergiuersationes, quàm astutas elabendi vias que fieri. Impietatis suæ & stultitiæ, cum paucis complicibus consecrarijs pœnas dedit utcunque duras, scriptum enim est, Quibus consilium non est, cadunt tanquam folia: Cæteri Muntzerani consecrarij omnes impunè & præter meritum & spem clementer dimissi, circiter annum 1524. adiiciunt alij annum vnum.

137.

Anabaptistæ

Muntzeranos subsequuti sunt retincti Heluidiani, quos ANABAPTISTAS vulgo dicimus. Huius hereseos pdromus seu antefignanus Bernardus Rotmā, filius Lutheri, & pater Anabaptistarū, Ex topica Lutheri sic argumentabatur, Sola fides iustificat, Ergo baptismus non est necessarius. Idem, ex charismatibus mercedem, & Baptismum tanquam stipem nostri meriti faciunt. Non se accipere, sed aliquid sacramento conferre putant. Fundamentum salutis ponunt suas vires, non gratiam baptismi, nullo alio lauacro digni, nisi eo quod est extra Ecclesiam. Pœdobaptismum negant, contra decreta concilij Carthaginensis primi, & immites infanticidæ rebaptizantur ipsi: duræ fuerunt maculis Amazones, Crudelis Progne, Sæuus Pharaon, immanis Hærodes, hi tamen corpora duntaxat infantium peremerunt: Anabaptistæ vero & animas, quamuis sacro fonte ablutas, perdunt, addicunt peccato, excludunt cælo. Sequij Herodes cruore, illi atramento. Ille in corpus, illi & in animam innocentium. Ille in masculos, illi & in fœmellas. Ille in vnius loci paruulos, illi in vniuersos totius orbis. Hoc assero fide, quod nil crudelius Sophocles dedit. Neque vllum tota antiquitas immanis us memorat scelus, ne Scythicum quidem. Proh Deum immortalem, quanta vesania est, tot paruulorum millia fraudare velle Ecclesiastica communione, imò & ipsam s. r. Ecclesiam tot centenis annis despoliare sacramento baptismi? Erroris huius author fuit Balthasarus Hiebmayr Fridburgensis, qui primo

primo statim limine, à seipso discordant: aliquando enim dixit paruulos peccatum mortale non habere, cum Pelagianistis, & ideo saluari. Dein opinatus est regnum cælorum esse paruulorum. Ad extremum, priusquam combureretur in Niclausburg oppido Austria, anno saluatoris circiter annum 1526. totus in errore demersus, noluit etiã confiteri quicquam, an saluarentur aut condemnarentur, ideoque & diuinitatem misericordie tum omnipotentie credidit esse relinquendum. Antea reuocauerat (vt D. Eccius de eo scribit) semel errorem hunc catabaptismi totum, idque Turegi, sed perfidus omnium hæreticorum more factus, risiijt ab instituto, &c. Quemadmodum autem Anabaptistæ pueris negant baptismum, Sic recentiores nostri Hussitæ, gratiam in sacramentis abnegant: Videant ergo qua traduce sint nati. Vtinam saperent amentes & Monasteriensum Anabaptistarū nouissima intelligerent. Sed decretum vnanimitate, redire nolle: Malle vero aut Ecclesiam delere, aut se deleri radicibus. Miseret me istius infandæ peruicaciæ, qua tot hominum millia tam de animæ, quam de corporis salute periclitantur. Idem etiam Anabaptistæ, iactant visiones atque somnia. Vm omnem priori baptismationi detrahunt. Sanctimoniam quandam externam præ se ferunt. Docent non licere Christianis in foro contendere: Non gerere magistratum: Non iusiurandum dicere: Non habere quid proprium, sed omnia omnibus communia esse debere, fingunt. Adulterium non esse peccatum, sed opus misericordie, gannunt. Quatuor esse omnino Prophetas fingunt, regem Dauidam, Ioannem Leidensem: Pontificem Romanum, M. Lutherum: quorum duos iustos, posteriores iniustos, pronunciant. Virescere cepit secta in Vespthalia, anno Domini 1534. Nostra tempestate distinguitur Anabaptistica hæresis in plures sectas, numerantur enim.

1. ADAMITÆ, de illis supra.

2. SABBATARIJ, Sabbatum enim (sicut consueuerunt Iudæi) colere se dicunt oportere, tanta superstitione sabbatum colentes, vt si quid eo die inciderit in oculum, nolint eximere, quasi non sufficiat eis pro sabbato dies Dominicus, qui apostolis etiam erat sacer, aut quasi Christus non satis expresserit, quantum tribuendum sit sabbato. Nec etiam de Christi diuinitate recte sentiunt, procliuēs ad Iudeorum Messiam.

3. CLANCVLARIJ, existimant sibi licere, Anabaptisticam sectam negare.

4. MANIFESTARIJ, impium esse ducunt se negare suam hæresim.

5. DÆMONIACI, contendunt, sicut Origenistæ quondam, etiam dæmones saluatum iri.

6. STEBLERI, Hi cum censeant peccatum esse, apud Magistratū contendere, nec vim licere vī repellere, baculum portant, gladium nullum gerunt.

Vt interim consulto præteream plures alias anabaptisticas sectas, Orantes, Silentes, Somniantes, Sinceros, Impeccabiles à baptismo, Liberos, Binderhanos, Maderanos, Hoffmannicos, huperque exortos Circumcisos, & reliquam turbam fanaticorum. Maderiz mæ profecto fortis homines, & decies cæci, quibus perdere proximos semper, seruare autem vix vnquam animi est.

QVIS iam Christi fidelium non videt, quibus præstigijs, quibus technis, qua crudelitate conati sint hæretici ECCLESIAM obruere. At illa semper inuicta perstitit, nec perstitit tantum, sed etiam victrix percussit omnes. Quid enim aliud est certare cum Ecclesia (quæ inuincibilis est) quam irritare crabrones. Nemo perduellis de hac spolia vlla retulit: nemo de cathedra Petri & sede Apostolica violatā gauisus est. Nemo ex hoc bello inimicus vnquam triumphauit: tatur quidem à canibus (canes autem dico sectas hostiles, latrantes contra ritum Christi fidei & Christianorum) & hæreticis, varijs ceorum & arietum generibus, sed hi (inquit altissimus Augustinus) sic sunt in corpore Christi, quomodo humores mali, quando euomuntur tunc releuatur corpus, sic & conlectarij quando exeunt tunc releuantur pij, &c. vbi est Ecclesia Samosetana, Arriana, Sabelliana, Euanuit Aetianus, disparebit etiam gesticulator, SOLA fide sibi a deo placens, Euanuit Manicheus, dilabetur hæresis, homini libertatem arbitrij, ac per hoc rationem meriti auferes, Perijt Vigilantius, sanctorum cultum impietati adscribens: interibit etiam Martinianista, idem Euangelion olim ab Ecclesia damnatum, excitans. Stabit Nymphæ & Nymphæ autoritas, Neque enim in cassum Oecodespotes, & Petrarcha Christus, Petro dixit, TV ES PETRVS, & super hanc petram ædificabo ECCLESIAM meam, Ex portæ inferorum non præualebunt aduersus eam. Vbi diu prædicantur, tum quod Ecclesia sit passura, multas & arduas persecutiones (hæ enim inferorum portarum nomine intelliguntur) tum quod non sit vnquam ruitura: alterum impletur indies, scilicet perpetua persecutio. De altero quod semper sit de hostibus triumphatura suis, nihil hæsitamus, quum videamus ipsam de tam multis hæresibus iam olim triumphasse. Fuit quidem hæresis, aliquouſq; autem progressa statim dissoluitur. Stat igitur firma S.R.E. impugnatur illa, tempestas

pestates suscipit, sed nõ demergit: iacula in eā mittuntur, sed nõ pforantur: Peribūt Ecclesie hostes & pyrobolarij certissimū est, vt autē cito pereāt, nõ parū in nobis situm est. Illorū colluuijs vt apud Deū est abominabilis, ita & minime est stabilis. Manet in radice & traduce sua, in vite sua, in charitate sua. Quisquis inuentus fuerit absque Ecclesia, alienus erit à numero filiorum Dei. Hæc mater est spiritalis; Christi sponsa est, gratia eius dealbata, præcioso sanguine dotata: totum possidet quod à sponso suo accepit in dote: illius scetu nascimur, illius lacte nutrimur, spiritu eius animamur. Adulterari non potest sponsa Christi, incorrupta est (quanius hæreses de illa tanquam sarmenta inutilia de vite præcisa exeant) pudica, & irreprehensibilis, omne irreprehensibile defendens: hoc illius proprium, vt tum vincat, cum leditur, tum intelligatur, cum arguitur, tum obtineat, cum deseritur: Facilius (inquit D. Chrysoſtomus in homilia Pentecostes) potest cælum exterminari, quam aliquid mali pati Ecclesia, quo scilicet consummat, sed durabit vsq; ad finem mundi. Hæc vnā domum nouit. Vnius cubiculi sanctitatem casto pudore custodit. Nōs Deo seruat, Filios regno, quos generauit assignat. Habet S.R.E. in se fortes & infirmos: habet iustos & iniustos. Iam enim corpus Christi est, quod iustis area, postea horreum erit: Tamen cum area est, non recusat paleas sustinere, atq; vt inquit Augustinus, (Sermo. 107. de temp.) cum tēpus aduenerit, reponet triticum, & a paleis segregabit Math. 25. Terrere nos non debet, q̄ in Ecclesia multi mali, & pauci sunt boni, quia lata via quæ ducit ad perditionem, & multi qui ambulat per eam: tanto enim magis mali (exceptis hæreticis) tolerantur, quanto amplius habundant, quia & in area tritura pauca sunt grana quæ seruantur in horreis, & grandes acervi palearum, qui ignibus comburuntur. Hæc quando sola militans & triumphans est, semper in ea viguit (inquit Augustinus, contra Donatistas, Epist. 162.) Apostolicæ cathedræ principatus. Hæc S.R.E. inuincibilis est, stans & regnans velut turris Libani contra aulam omnium diabolorum, vt castrorum acies ordinata: Licet omnis mundus aduersus eam pugnet: Quis enim non videt quantis incursionibus, quā graui ariete pulsetur turris illa Dauidica: sola tamen victrix totius aduersæ impietatis existit. Hanc coronauit altissimus misericordia & miserationibus. Hæc cum consummationem expectat, finem nescit. Deuicit illa (Ecclesia) Diomedem, Lernam debellauit, Antæum subegit, Cerberum infernalem abduxit: Gerionem tricripitem extinxit. Aprum Erymantheum occidit: ceruam in Menalio nemore aurea cornua gerentem cepit, Stymphalidas aues, in nubibus sagittis cō-

fodit: Acheloum monomachia superauit: Hesperidum aurea mala rapuit. Columnas in Oceano fixit: taurum peremit: Nemaum leonem claua percussit (si vera dicunt Poetae) hoc est, omnes ceruices rigidas & erectas hereticarum, cuiuscumque generis, deuicit, prostrauit, confregit, edomuit, euulsit stirpitus: auxiliante & opera ferente, laetissimo illo magnanimo Alcide, Ecclesie sposo, qui est IESVS CHRIS-
 TVS. Hæc pauca iam sufficiant, quid namque obsecro aliud est Ecclesiam laudare seu vituperare, quam funem torquere, credere nebulas, & istumun fodere, quum illa, Christi promissione, & patrum autoritate roborata, radices posuerit. Sed quis, Dic obsecro, unde tot hæreses nascuntur? Responso. Ex dominationis eminentia. Omnis enim hæretica prauitatis initium est, suo sensui plus indulgere ac tribuere quam catholica Ecclesia. Hinc Hieremias loquitur. Ecce paruulum dedi te in gentibus, contemptilem inter homines, arrogancia tua decepit te, & superbia cordis tui, qui habitas in caueris petrae & apprehendere interis altitudinem collis: cum exaltaueris quasi aquila nidum tuum, inde detraham te dicit Dominus, & erit Idumæa deserta. Et Cyprianus (in Epistol. ad Cornelium PP.) ait. Neque enim aliunde hæreses oborta sunt, aut nata sunt, nisi quæ, quam inde, quod sacerdoti Dei non obtemperatur, cui secundum magisteria diuina obtemperaret fraternitas, vniuersa, nemo aduersum sacerdotum collegium quicquam moueret, nemo post diuinum iudicium, post populi suffragium, post coepiscoporum consensum, iudicem se iam episcopi, sed Dei faceret. Nemo dissidio unitatis Christi Ecclesiam scinderet, nemo sibi placens, ac tumens seorsum, fors nouam hæresim conderet, hæc Cyprianus. Nec remedium hic, omnem hæresim esse peccati poenam: tollatur itaque peccatum, & iam non erit vsquam hæresis. De poena hæreticorum, vide Augustin. Epistola 153, 159, & 160. De fastidiosa æmulatione hæreseos, 1. Corin. 1. Jacob. 3. &c.

Leo Iuda vincit.

Vnde hæreses nascuntur

Hier. 49.

Hæresiotas interdum Deus patitur.

Castigat autem (inquit Saluianus, lib. 5.) quos castigandos putat, patitur quos putat esse patiendos. Vtrunque ad vnam rem vult proficere, vt & castigatio in catholicis peccandi refrenet libidinem, & quandoque hæreticos patientia Dei faciat plenam fidei noscere veritatem: maximè cum sciat eos forsitan catholica non indignos fide, quos videat catholicis vitæ comparatione præstare, hæc ille. Peccantes non statim vlciscitur Deus, sed tempus eis permittit ad poenitentiam & remedium ac emendationem erroris. Oportet itaque hæreses

ses

ses esse inquit Paulus, vt qui probati sunt in vobis manifesti fiant: 1. Cor. 13. Et certè nostra tempestate, nisi hæreses exortæ fuissent, tanta leuitas & inconstantia nunquam fuisset visa, &c. Malorum igitur culpa rum pitur rete, sed non ideo elabuntur boni pisces. Hæretici scindere conantur doctrinam Euangelicam, sed Christus vndique sepiens, illorum impios conatus vertit in profectum partis syncerae: Atque vt in musica graues acutis sic miscentur, vt concentum efficiant. Ita bonis & malis vtendum in vita, vt ex vtrisque viuendi ratio temperetur.

Hæreses circa singula inter se pugnant, illis ergo minimè fidendum.

Quod si quis omnes sectas in vnum congregauerit, adhuc inter eos constare non poterit, quæ potior dicenda sit, quorum dogmatibus potius parendum, adeo circa singula inter se pugnant, luctantur atque dissentiunt, vt quæque impietas semetipsam destruat. Perpetuamque hanc per secula litem alunt hæreses. Et quod ait Firmianus, vnaquæque secta omnes alias euertit, vt se suaque confirmet, nec vlla alteri sapere cõcedit, ne se desipere fateatur, sed in varias abit sectas, inter superciliosos enim & superbos, quibus omnis nouitas grata est, regnant iurgia, habentes non pacis sed vertiginis spiritum: Exempli gratia. Arius vnam substantiam trinitatis negat: contra, Sabelius proprietatem personarum confundit. Nestoriani vnum Christum in verbo & carne non credunt. Valentiniani diuersum sentiunt. Apellitæ, Apollinaristis & Eunomianis contrarij sunt. Nec cum Donato per omnia conuenit Petilianus. Nec cum Lutero concordat Melanthon: Affirmat Lutherus (in tertia disputatione de fide, & in quinta contra Antinomios) quod ea iustitia, quæ Christi propria est, imputetur homini: & cum Christus sit extra hominem, idcirco hominem in hac vita verè iustum esse non posse. In contrarium affirmat Philippus Melanthon (in suo scripto aduersus Osiandrum, & in commentario ad Romanos vltimæ editionis) quod Christus per fidem & gratiam in nobis habitat. Affirmat Philippus Melanthon (in locis) quod omnia præcepta in Euangelio vim mandati habeant, & nulla sint in eo consilia. In contrarium negat Lutherus (in præfatione noui testamenti) vllum esse in Euangelio præceptum. Osiander contendit hominem iustum fieri essentiali iustitia Dei realiter. Magdenburgenses contra imputatiua iustitia, & relatiuè tantum. Quid in ea controuersia statuendum: hi relationem ponunt, quippe entitatis nihil: Osiander contra ipsum Deum, entitatis summum, &c. Quis non

Diaphonia inter hæreticos.

non

non vidit distractum spiritum in Oecolampadio: suspecta signa facit, & tamen signa fieri cupit: Quis non dixerit, hæreses nihil esse, nisi Scyllam quandam monstruosam, Chymeram & hydram: nihil nisi minas spirare, nihil nisi fraudem proditoriam tractare: Proteus & Verumnus varij fuerunt, sed plus varietatis possident hæresiotæ, album nigro mutant, Si quid ex scripturis ipsis opponitur, ad vsitatum hæreticarum asylum confugiunt, mox negant authenticum esse, more veterum Dogmatistarum, quoniam alij Paulū, alij Lucam, alij Ioannem, alij principium aut finē Euangelij reiecerunt. Sic Cherinthus Euangelion secundum Matthæum ex parte recepit, ex parte non: Paulum reprobavit, Sic Cerdon vetus testamentum reprobavit, Sic Marcion solum admisit Euangelium secundum Lucam, Sic Encratitæ vsi sunt libris veteris testamenti quibus volebant, Simili insania Alogi hæretici, neq; Ioannis Euangelion, neq; Apocalypsim admiserunt, Sic Arriani Epistolam ad Hebræos reiecerunt, Sic Manichæi librum Geneleos, legem prophetarq; contempserunt. Simili temeritate Lutherus reiecit (in Præfat. noui testamenti) è sacrorum librorum canone & catalogo, aliquot Apostolorum Epistolas, nempe Pauli ad Hebræos, Iacobi item, & Iudæ, atque etiam sacratissimam Apocalypsim Ioannis: Cur sic agis inconsideratè, καὶ ἀδιαλεκτῶς in rem graui, Luthere?

Abyssum
hæreticorum
vsitatum.

*Non est doctoris tam stulta & praua docere,
Sed deceptoris, stultiloquique viri.*

Accidit ergo illis, quod canis Aesopico carniuoro, qui pane relicto & in umbram eius inhians perdidit escam, Sic perfidum hoc & durum ceruicis hominum genus impetum faciens, amittit panem vitæ æternæ, & inanibus nominibus perdit viuificum veritatis verbum: Nec est vlla factio tam pestilens, cui non patrociniū ferant hodiernæ nemroitharum ambrosiosorum hæreses, si quis altius inspexerit, &c. ad institutum, Quod hæretici semper sint discordes inter se in sua doctrina, probat Irenæus lib. 5. dicens, Tales sunt omnes hæretici, & qui se plus aliquid præter veritatem inuenire putant, sequentes ea, quæ prædicta sunt, variè & multiformiter imbecille facientes iter, de eisdem non semper easdem sententias habentes, veluti cæci à cæcis circumducuntur. Item, Tertullianus in libro de prescriptionibus, inquit, Vnde autē extranei & inimici Apostolis hæretici, nisi ex diuersitate doctrinæ, quam vnusquisque de suo arbitrio aduersus Apostolos aut protulit, aut recepit: Illic igitur & scripturarum & expositionum adulteratio deputanda est, vbi diuersitas inuenitur doctrinæ: quibus fuit proposita aliter docendi necessitas, instituerunt aliter dispo-

disponendi instrumenta doctrinæ, aliàs enim non potuissent aliter docere, nisi aliter haberent, per quæ docerent, hæc Tertullianus, vs de plura de hac re in Athanasio in decretis synodi Ephesinæ.

Sinamus itaque hæresiotas, quando indigni sunt vt de illis omnibus verba faciamus, perpetuo valere: quorum memoria dubio procul est peritura cum sonitu, Quemadmodum non incassum propheta regius imprecatur istis, inquit: Dispereat de terra memoria eorum, Id quod omnibus accidisse nouimus, quos nostræ tempestatis recentiores Hulsitæ ex cineribus eorum resuscitare moliantur, sed in vanum conantur omnes aduersus Domini verbum manens in æternum. HÆC autem scripsimus, candidè lector, non vt quenquā iudicarem, seu dente Theonino (testor Deum) roderemus, sed vt insaniam nostri seculi depingeremus, non totam tamen, sed partem culam quandam, non paruam, sed minimam, Peccantem fratrem (inquit Tertullia, aduersus Marcion, lib. 4.) iubet corripi Dominus, quod qui non fecerit, vtiq; delinquit, aut ex odio nolens fratrem perseuerare in delicto, aut ex acceptance personæ parcens ei, habens Leuiticum: Non oderis fratrem tuum in corde tuo, & Psal. 4. Irascimini & nolite peccare, sed publicè argue eum ne habeas super illo peccatum, hæc ille, Est vbi loquendum est seuerius, est vbi bladius, est vbi magnificentius, est vbi submissius, est vbi iucundius, est vbi durius: id si sit citra perfidiam, prudentia est, Et Socrates, qui primus moralem philosophiam ex cælo in terram deduxit, nefas esse arbitratur, aut veritatem oculere, aut mendaciū concedere, Quod si bruta animalia rationisq; expertia, palantia per agros, & à recto aberrantia, iubemur diuino oraculo ad viam suam dirigere, & suo reducere Domino: nonne potiore iure si fratrem nostrum Dei insignitum imagine, & ratione præditum, conspexerimus in aliquo opere suo à vera declinali semita, & ad diuerticula obliqua pedem deflexisse: toto adniti studio debemus, vt in spiritu mansuetudinis & lenitatis eundem reducamus ad rectum veritatis & iustitiæ tramitem: certè tanto maiori sedulitate, quanto homo melior est oue (vt testatur Euangeligraphus, Matth. 12.) & boue & asino. Aequum est igitur, & diuino iuri recteq; rationi consentaneum, fratrem errantem (etiam hæreticos si conuerti volunt) non experueritate mentis, sed pio affectu ad rectam reducere semitam veritatis, Anima vna lucris facta sæpe criminum infinitorum molem abolere potest, & animæ nostræ redemptio fieri in die iudicij, &c. Progrediamur ad tertiam Antichristicæ Synagogæ partem.

Retectio

3. Pars Anti
christice Ec
clesiæ.

Nec excludendi sunt hoc loco nostrorum temporum falsi fratres, venditantes sibi proteruo ausu Apostolicæ Ecclesiæ nomen, cum reuera extra Ecclesiam spirent. Hi sunt isti sanguisibundi vultures, qui nominibus seu titulis, tot factiones, tot hæreses, introduxerunt, contra auctoritatem & approbatas consuetudines orthodoxæ & catholicæ Ecclesiæ: De quibus Hieremias, ca. 12. Demoliti sunt (inquit Dominus) vineam meam, conculcauerunt partem meam. Hi ob adsertam veritatem scilicet, non corpora hominum trucidare contenti sunt, sed illam perimunt etiam animam, amicam Dei, sponsam Dei, illud nobile inferorum spoliū, illam tanti laboris mercedem, illud sanguine Christi quaesitum præmium pessundant, occidunt, & quantum in ipsis est deuorant. Qui, vt inquit Paulus, non propter voluntatem bonam, sed propter contentionem prostituta fronte Christum prædicant: Qui nihil probant, nisi quod vel ipsimet autores adiderint, Qui nihil laudant quàm quod stupidis ipsorum sensibus applauserit. Qui nihil rectum ducunt præter quod à suis antesignanis & prodromis edocti sunt. Cupiunt sedere super cathedram Moyse, & ecce opera Dathan & Abyrō faciunt. Mira semper effari volunt, sed timent deprehendi in mendacio, & ergo inflatis buccis, & turgido gutture dant sine mente sonum: In alienis erratis perspicaces & lyncei, ad propria lusciosi & talpis cæciores: Hi suis concupiscentiis addicti, relicta fide Christi & Ecclesiæ, traditi sunt in reprobum sensum, charitatem veritatis recipere nolunt, quid aliud quàm risum mouent. Hi asinis petulantiores, felibus rapaciores, gallis contentiosiores, vt opes affectatas haberent, animarum passim eadem instituere. Hosce (filios Bosor sequentes viam Balaam) non sine mysterio Simon qui Cephass, fontes sine aqua, & nebulas turbinibus exagitatas, tradidit. Sequuntur inquam carnem in concupiscentia, φιλανθρία sua sibi non parum adplaudentes. Dedecorant sacri Pontificatus maiestatem, denigrant veterum Sanctorum Patrum memoriam, conculcant religionem Christianam Ecclesiæ faciem antiquissimam. Miscunt omnia cædibus, minis & flagitijs. Christus humilis, auritos phanefios illi repræsentant. Christus ieiunat, & ne crapula ructues, seu ventre distento pigrescas indicit, illi Papisticum esse institutum garriunt. Christus obseruauit, quam dilexit, matrem: Prurientium aurium fricatores (sic vocat Paulus ad Titum illecebrosos præcones) huic detrahunt. Christus zizaniam stirpitis ex agro eradicandam esse censuit, illi hæreses seminant,

Philip. 1.

nant, de vna in alteram prosiliunt. Christus Ecclesiam orthodoxam Petro commendat, cacangelici tartarea furia persequuntur s. R. E. Sedem Apostolicam in ea, successionem illam longissimam & antiquissimam cachinno excipiunt. Christus mansuetissima & melliflua doctrina peccatores conuertit neminem condemnans, illi non ore, sed digitis loquuntur (suis thematibus *ὄυδὲ γῆς ὄυδὲ οὐρανῶν & τῆς θάλασσης*) mira vocum contentione, vultu multiformi, saltantibus pedibus, lasciuientibus (pleuriticorum in morem) lumbis: Nunc ardent oculi, pallent genæ, distorquetur os, spumant labia, tremunt membra, fremit vox, cur ita? quia exuerunt hominem: Quis eos non dixerit spasticos, mesochoros, Cheironomos, & profusus Cohobba (Callecutæ vocant Betole) inebriatos? Bone Deus quot seditiones, tumultus, conspirationes, & nudius tertianas opiniones (Euangelio perbelle mangonizatas) ad plebeculam ab alto pulpito, ergastulis & latebris declamant? haud profecto secus vertiginis impelluntur spiritu, ac solent Enthæi & Mimalonides in Bromij festo, & quod medici secant, aut cauterio adurunt haud absimiles: circulatores planè agunt, petaurista iactatur, excuculatus præstigiatur, venenarius inflatur, diuinaculus hallucinatur, arctalogus nugatur, circulator illudit, gladiator eludit, alius omnem Timonianam amarulentiam Vatiniāno odio in vnctos Domini euomit, infunditque oleum camino: Dii boni quot hæcenus confertim chartis illeuerunt? Pudicæ mentis pudicus sermo, & os sanctum, sancta promit eloquia: & cum sint *μορφογόμοι*, tamen non verentur sibi Thaletis nomen vindicare: suos consecrarios (expilationes, vsuras, rapinas, & lenocinia meditantés) lactant: Eos qui opinionibus suis non subscribunt, infantissimi & cruenti Marcialistæ execrantur. Fronte lingunt, à tergo pungunt. Altera manu tenebriones astutissimo popijima panem ostentant, altera lapidem abscondunt. In fronte pietas, in recessu hæresis & hypocrisis. Offerunt cum Nadab & Abiu alienū ignem ad altare Dei: *Leuit. 10.* sed non dubium quin cum Hieroboam, aliquando sint daturi pœnas. Hi sunt illi contentiosuli flexipedes, qui propter vanam gloriam inculcant quæ spiritus sanctus non suggestit. Mendaces in ore omnium prophetarum. Hi abiecto pudore, longe lateque depopulati sunt, ac semen quod in terram mirifice fecundam ceciderat stirpitis ferè euulserunt, in pessimæ & astutissimæ vulpis modum, vineam Engaddi, Zorecque, vtranque illam electam vineam Domini Dei zebaoth perdiderunt, totumque agrum sanctum tam pulchris redimitum floribus & Christi tā bono odore fragrantē vt lon-

Herba in
nouis infu-
lis inebriās

Leuit. 10.

2. Reg. 14.

ge longè præcelluerit odores Iacob filij Izaack, nardi, vnguentorū, florentium vinearum, mirrhæ, balsami, mandragoræ, suauissimæ que thymiamatis, infecerunt. Existimant se esse templum Dei, sed cum magis destruuntur, eò amplius reædificari confidunt, nescientes quod ipsi sunt Dagon, Iezabel Apocalyptica, Iambres & Mambres, Exodi 7. Antea quum autoritate Ecclesiæ præmerentur, exhibebant Ecclesiæ vocabulum, Affirmantes (Lutherus in libro contra Ambrosium Catharinum, & Philippus Melanthon in Apologia) Ecclesiam esse inuisibilem & spiritualementem, & sola fide percipibilem: Nunc intellecto rei precio, Ecclesiam, Ecclesiam, Ecclesiam passim ipsi quoque sonant: Asserentes (Philippus Melanthon in præfatione explicati symboli: & Lutherus in Explicatione 10. præceptorum, & in resolutionibus contra Eccium) Ecclesiam esse catholicam, quæ errare non possit, Laborant ambitionis morbo, aliud in ore sonat, aliud in pectore clausum later: terram cælo miscent, habentesque amicitias & inimicitias non ex re (vt Mantuanus canit) sed ex commodo. Sacra prophanis confundunt, Spirant non philosophiam, sed philochrematiam. Hi illi Nemrothici feroces, quibus antiqui clamitant vates: Gens antiqua atque peruersa, hæcine sunt quæ Deo reddis popule stulte & insipiens? Et alibi, Statuerunt oculos suos in terram declinare. Et Hieremias ait, capite 8. Quomodo dicitis sapientes sumus, & lex Domini apud nos est: Profecto mendaciter legit stylus mendax scribarum, pudefacti sunt sapientes, expauerunt, & capti sunt: Ecce verbum Domini reprobarunt, quæ ergo illis sapientia reliqua esse poterit? Et idem, cap. 4. Sapientes sunt vt faciant mala, bene autem facere nescierunt. Pedes ipsorum ad malum currunt, & properant ad effundendum innocentem sanguinem: cogitationes eorum cogitationes sunt vanæ, vastitas & contritio in vijs eorum. Viam pacis non cognoscunt, neque est iudicium in gressibus eorum, Semitas suas sic deprauant, vt omnis qui per eas transit nesciat pacem. Duabus sellis insident, semperque aquæ inhærent. In sabulum ædificant, Docent ^{disperata} ^{id est} distorta & obliqua. In ventum loquuntur. Paulinos se gloriantur, & nihil minus sunt. Tanta vtuntur fluctuatione & inconstantia, vt in solido consistere possint nunquam. Negant panis & vini substantiam (Lutherus, contra Regem Angliæ, & de captiuitate Babylonica) transelementari in corpus & sanguinem Domini: Alio in loco (in sermone de Eucharistia, & in libro visitationis) affirmat Lutherus panem in verum & naturale corpus Christi, & vinum in verum & naturalem sanguinem Christi transmutari: sic de alijs

omnis

omnibus ferè materijs titubantes se orbi produnt. Et sicut spongijs adeo tenues sunt sensuum notæ, vt multi dubitent animalia sint nec ne. Ita illorum is cultus, is sermo, ea vita, vt dubites Christiani sint, an Ethnici. Quibus adeo Christus in contemptum venit vt pulchrum apostatici existiment & regium, nihil cum eo habere commercij, hoc quenque contemptiorem, quo fuerit illi copulatio. An non audis Christiane lector, quotidie ab iratis laicis, atrocis conuicij loco nobis in os iaci, clerici sacerdotis & monachi vocabula: si dissolutum clericum, aut indignum sacerdotem, aut monachum irreligiosum notarent, ferendi ex parte essent: Nunc vero virtutis professionem contemnunt, & ordine præpostero progrediuntur, merito ergo tanquam zizania ex agro dominico eradicandi, &c. Paulum citant apostolum, & Paulum agunt Samosetanum. Querunt Iesum non propter Iesum. De quibus Augustinus (super Ioan. tract. 4.) loquitur, dicens: Quid est sua quærentes? non gratis Christum diligentes, non Deum propter Deum quærentes, temporalia commoda sectantes, lucris inhiantes, honores ab hominibus appetentes, quisquis ergo talis mercenarius est inter filios se non computet, hæc ille. Apostoli iubentur prædicare Christum inter gentes, Marci 16. Illi domi degunt testudinis instar, piorum animos confundunt, gentes negligunt: Concilia Oecumenica (vino & gloria mundi soporati) respuunt: Quæ ex proprijs cerebellis fingunt recentiores Hussitæ, audacter Pontifici, Cæsari, Regi suo catholico, & ceteris omnibus Christianis nationibus opponunt. Hi luxu perditum, palatium quæ admodum dixit Cato sapientius habet, quam mentem: rapacitatem vero ipsorum, plusq̃ Verrinam, experimur: mollitiem autem & voluptates, an aliquis ignorat? Atq̃ vt Helena Therapnæ Troianis exitium fuit. Sic hi, pestes perniciosæ in orbe Christiano. De quibus Ezechiel, cap. 13. Quasi vulpes in deserto tui prophetæ erant, Euanuerunt in cogitationibus suis, & obscuratum est insipiens cor eorum: sacrificia eorum, tanquam panis luctus, omnes qui manducant ea, contaminabuntur. Hi cum Effraim, Israël & Iuda, à veteri cultu recesserunt ad Aegyptum, hoc est ab Ecclesia ad synagogam. Ponunt sua dia sua (inquit Oseas) vt reuertantur ad Deum suum, quoniam spiritus scortationum est in eis, vt dominum non agnoscat comatuli. Hi sunt, qui è theologia nihil aliud fecere, q̃ illam Græciæ hircissantem animum, & prorsus cenologiam: Et quæ admodum qui pruritus titillatione acti, nimium scabentes sanguinem eliciunt, ita isti dum nimium indagare laboriosa schalpunt, veritatem amittunt: Hinc acutus ille Mimi versiculus, Nimium altercando veritas amittitur, & moderata dis-

Gg ij ceptas

Therapne
Helenes
patria.

Osee 6.

Cap. 51

ceptatione veritas excutitur, ac immoderata perditur. Hi illi prophetae Iezabelis, qui nulla alia de causa sanctis patribus iniqui sunt, nisi quod eorum religione obscurantur, Italiam quasi Gomorrhæam hactenus sunt detestati: nunc eheu omnes Gomorrhæos multis parasangis superant. Ex quorum officina tot portentosæ hæreses veluti ex equo Troiano prodierunt, horresco lingula referre, quæ in summi Dei contumeliam scripsere Lasco, Calvinus, Carolus Stadius, & huius farinae pestes: ita siquidem omnia fabulis democriticis, conuicijs, contumelijs, minisque implent, ut præter linguam impudicam parum eis virium esse appareat, qua vna in re, ita perpetuo (homines alioquin inconstantissimi) omnes sibi constât, ut ne mini dubium esse possit, omnibus eundem esse spiritum: Non dissimiles propterea Herodi & Pilato, qui quanquam priuatis odijs & inimicitijs laborarent, in Christi tamen innocentis iniurias & necem conuenerant. Id quod & in hodiernum diem faciunt lunigeri Mahometistæ, Tartari, Pagani, & Iudæi: Qui omnes in perfidia consonant, & in impietate copulantur, haud dissimiles oculis strabis, qui auersti & auersari videntur, cum vnum videant: Ideoque non immerito cauere possint.

*Vna fides nobis, in paucis fidere Christo,
Atque Dei verbo quam tribuisse parum.
Vna fides nobis quod tollenda omnis imago,
Tollere quod verè biblia perdoceant.
Vna fides nobis quod sit confessio nulla,
Crimina quod soli sint numeranda Deo,
Vna fides nobis, non intercedere sanctos,
Ignem qui purget nec remanere pios.
Vna fides nobis quod libera nulla voluntas,
Et quod opus nullum possit inesse bonum.
Vna fides nobis carni quod grata voluptas,
Et quod sit nobis spiritus ille sacer.
Vna fides nobis, si vis tamen ista tacere,
Quod vix infernum credimus igniuomum, &c.*

Hi ubi sacras literas in medium adduxeris, ipsi statim vafro verborum solitatis commentario in suum torquent sensum: ubi autem superficialitatenus literas habent ipsi, omnia clamoribus miscent, inuictum esse se verbum Dei, nullo opus interpretamento, sacras literas de se aperitissimas esse, hominum cômeteria & glossas non eis lucem adferre, sed tenebris eas effundere: Insuper quando sacra concilia & sanctos patres cum eis sentire vident, tanquam inuictam manum in fronte exercitus collocant. Strenuè quidem clamant apostatici illi excuculati in luxum & fastum cleri, in temporalia Ecclesiæ, sed interim ipsi

ipsi egregiè se pascunt, cuticulamque molliter tractant. De quorum afortia & luxu, huc videtur quadrare istud Horatianum,

*Nos numerus sumus, fruges consumere nati
Sponsi Penelopes, nebulones, Alcinoique
In cute curanda plus aequo operata iuuentus:
Ad strepitum cithara cessatum ducere curam, &c.*

Nondum quatuor lustra exierunt, Heidelbergæ in Palatinis erasmus in conuiuio, Ioannes Hermannus Iurisconsultus, & cæteri boni viri, cum quodam Cathimelibocense præcone clamoso: Is symposites inter alia magno supercilio & garrula loquacitate, alienæ vitæ censuram exercens (nihil enim nisi quod ipse faceret, rectum existimabat) prorupit dicens. Nos Euangelici nihil diuitiarum petimus, ut vos Papistici Giezitæ soletis, Paulino tantum more victum & amictum ad sustentationem exhausti corpusculi, facultates caducas propter Christum negligimus, & multa alia planè absurda blateras: O impudens *ὑπερβολὴ ἡδὴ τείδῃ*, blancellum commentum, Homerici Polyphemi figmentum apertissimum, & fabricatum specimen pietatis, Meridianus sol tenebras istas coarguit, experientia equidem hodie contrarium docet, quando sub fraudis fuce *λεγαλόπιωχοι* ad se aliena rapiunt, absit verbo inuidia, quâdo semel *τῶν θεοῦ* induimus, quid enim contemptius (ait Cicero, lib. 1. de legibus) timiditate? Strenuè quidem clamant in ambitionem prothomystarum, in tyrannidem (ut blaterant) Romani Pontificis, in garrulitatem Sophistarum, in preces, ieiunia, & Missas, nec ista purgari volunt sed tolli, nec omnino quicquam in receptis placet, sed zizaniam euellunt cum tritico, aut ut melius cum D. Eralino Roterodamo (qui non parum adiuuit herbescentia per Germaniam studia) concludam, triticum pro zizania euellunt. At quid interim nobis proferunt lychnobij melius seu dignius Euangelio? Proferant mihi quem ipsorum dogma seu Euangelion, ut ipsi vocant suum, ex feroci mansuetum, ex rapaci liberalem, ex commessatore sobrium, ex maledico Philopolemo benedicum, ex impudico reddiderit verecundum, & audiamus: Sunt equidem plurimi seipsis deteriores effecti: Suspensa est Missa, sed quid sacratius successit? Hæc si prophana est, si impia & blasphema, in Christum, ut libellis æditis illam atrocissimè accusant, cur vllum eius vestigium in Ecclesijs suis esse permittunt: execrantibus illam alijs, alijs eius partem (cum omni apparatu ferè veteris cæremonia) approbantibus? Ipsam Missam quur vsq; adeo execrentur non video: Constat Psalmodia, qui dicitur introitus, doxologia, precatio, sacris canticis, recitatione verborum

Gg iij pro

Missa ex
quibus con
ficta.

propheticorum aut apostolicorū, quam vocant Epistolam, recitatio
ne Euangelij, professione fidei catholicæ, gratiarū actione, quam
appellant Eucharistiam, ac religiosa commemoratione mortis Do-
minicæ: dein sequitur pacis Christianæ symbolum, mox commu-
nio: rursus sacrum cantitum, & precatio. Postremo loco sacer-
dos totum populum velut in suam tutelam receptum, Deo benedi-
ctione tradit atque commendat, vt perseuerent in affectu pietatis,
mutuaque charitate. Quid in his non pium ac venerandum? Quid
hijs sanctius successit? Propterea autem Argiui illi lauerniones
(quos Græci ἀρχαίοι φώρες vocant) illam execrantur Missam, non vt
aliquid emendent, sed vt qualicumque prætextu defendant suam
tyrannidem, confirmet & muniant ablata. Excussa sunt è templis
econculæ, sed nihilo secius colitur in animo aperta εἰδωλομανία. Nec
video quo consilio Bustirapæ Eiconomachi tanto studio demoliti
sunt imaginem crucifixi, nisi vt esset conspirationis symbolum. Hu-
manarum constitutionum iugum excussum est: Sed vbi sunt qui
cervicem submiserunt suauī iugo Domini? Excussa sunt preces lo-
lennes, vt iam plurimi sunt qui nihil prorsus orant, quum frequens
puræque oratio sit sacrificium maximè proprium pijs. Abiectus est
cum ieiunijs ciborum delectus, sed interim grauius indulgetur cra-
pula, quæ dæmonum sunt vehicula, & ita quidem effugerunt Iu-
dæismum, vt cœperint esse Epicuræi: Quadragesimale inquam iei-
uniū abrogatum est, Orgia Bacchi, seu trieterica sacra Bacchi
mordicus celebrantur. Excussa est obedientia, sed ita, vt ne im-
pijs quidem magistratibus pareatur: Primis temporibus Christi-
fideles sub Ethnicis & prophanis principibus quietè viuebant, stu-
diose cauentes ne quam conspirationis occasionem darent, exhiben-
tes honorem cui debebatur, vectigal cui vectigal, tributum cui
tributum: stimulabant suos vt idololatris etiam magistratibus obe-
dientiam & timorem præstarent, pro illorum incolumitate flexis
poplitibus iugiter Deum deprecabantur: At iste populus apostatis-
cus, etiam Turcarum principi hodierno maximè detestabilis, quem
ait conspirationi natū, quos subinde tumultus mouet: quoties quàm
leuibus de causis procurrit ad Mauortia arma? Quis vestrum, cal-
lidi veteratores, abiecta hypocrisis, veram pietatem amplectitur to-
to corpore? Quis obsecro, vidit in vestris contionibus quenquam
pro peccatis suis fundentem lachrymas, tundentem pectus, aut in-
gemiscentem? Iam quanta pars consumitur in laceranda cleri vita?
Qui prædicatis non furandum, latrocinamini. Qui abominamini
idola, sacrilegium facitis, Qui in Euangelio gloriamini, per præua-
ricatio-

ἀ τρεῖς
μοῦ ἐτ'.

ricationes Dei verum Euangelion inhonoratis. Vbi sunt qui se-
castrant propter regnum cælorum? Vbi sunt, qui relinquunt vx-
ores suas propter Christum? qui dant eleemosynam sua omnia, &
sequuntur Christum pauperes voluntarij? Solus nunc sapit qui vul-
go placentia prædicat: desipiunt cæteri vnà omnes, tam hic militan-
tes, quàm in cælo triumphantes. Soli inquam, Ἀπόχριστοι sapiunt,
os orthodoxis ocluditur, calamus zelosorum illiditur. Profliga-
tus est Monachismus, sed vtinam cum cuculla simul excussissent
vitia, quæ huic hominum generi dicuntur (mendaciter tamen)
esse peculiaria. Hodie Apostoli habentur, qui saltem egregiè Ec-
clesiam Romanam, hoc est, omnes ritus salutare, communem
omnium sanctorum professionem possunt sugillare: Qui veteres il-
los pietate verendos apostolicos heroes, eruditione spectabiles, mo-
ribus insignes, auctoritate conspicuos, atque miraculis claros asper-
nari non verentur. Nihil ergo mirum si in Patrum nominibus adeo
sint frigidi, cum in Iesu nomine suis blasphemijs adeo turpiter de-
lirent. Idem facientes quod tyranni solent, qui cum dominationem
amplius tenere, moderatè imperando, nequeunt, ad barbaram fe-
rocitatem & truculentiam decurrunt, contra id quod scriptum est,
Roman. 14. Tu quis es qui iudicas alienum seruum? Proprio Do-
mino stat aut cadit: imò fulcietur vt stet: potens enim est Deus ef-
ficere vt stet, & cæt. Nemo inquam mammonistis illis apostaticis,
sufficiens aut satis doctus hucusque fuit. Patres nostri gelasini, aga-
sones fuerunt, imò pueri, sapientia eorum atque vitæ integritas sub
scamnis detrusa sunt: Apud quos Academia nulla (quas templa To-
phet, & funestam filiorum Ennon vallem, vocat Melanthon) altis-
simo loquos habuit hucusque vates, vna N. dempta: Illic Ecclesiæ co-
lumnæ, quemadmodum Iacobus, Cephæ, & Ioannes. Papam anti-
christum conuicti sunt. Integerrimus etiam HADRIANVS VI.
PP. Germanus, patria Ultraiectinus, anno 1522. post mortem op-
probrijs oppletus à sanguinatis nugiuendulis maculam concepit:
Quis iam non dixerit ipsos sycophanticam exercuisse? IOANNEM
CHRYSOSTOMVM (quæ dicunt Rutheni Slatausta, id est, aureū ^{Luc. 3.}
os fuisse, pars apostaticorum loquaculum nugonem finxit. ERAS-
MVM Roterodamum veræ ac Christianæ Theologiæ (sic eum ces-
lebrat H. Glareanus P.L.) instauratorem, Lucianum appellant, alij ^{Diagoras}
Atheon Diagoram. Pars hæreticorum, veteres scriptores lacerans, <sup>cognomina-
tus est athe-
os: ex eo q̄
negabat de-
os esse.</sup>
Aegyptias ranas ipsos gannit. THEOBADVM THAMERVVM
ex I ribochis, fratrem meum in Domino dilectissimum, clamorosus
ille Alberus, rabiosulum & lymphaticum mendaciter traducit: Cum

fit nemo ferè ipso doctior & magis pius. Legimus Phœbum aurata ci-
thara insignem, Orphea fidibus canoris & feras & quercus & saxa
denique mouentem. Legimus Mineruam ingeniorum & artium
principem, Legimus caduceatorem Mercurium efficaci virga po-
tentem, Legimus nouem illas sorores, studiorum atque elegantioris
literaturæ præfides: Tum Charites comitatis atque humanitatis au-
tores, Heliconia tempe, fontem vocalem, Denique legimus & Pi-
thonem deam, quam Latini Suadelam nominant. An ista delira
& nihili voces existimamus esse? Res sunt imprimis egregiæ, quas
omnes vno in Thamero spectare licet.

*Hic pugil est Christi, vitæ probitate refulgens,
Ingenio clarus, clarus & eloquio.*

Nec hic reticendum, Dulcinistas nostros, Aurelium A V G V S-
TINVM ceu vnicum commendare. At quæso, quid vobis (Hussitæ)
cum Augustino commune? Liberum arbitrium ille statuit, vos
planè negatis. Ille vocat iustitiam, bonam vitam, idque cum aliis,
tum in libro de iustitia perfecta: vos secus. Ille Orthodoxè sentit de
operibus: vos hæreticè. Ille probat sui temporis monasteria, qui-
bus regulam tradidit, sicut & Basilus: vos ea execramini. Ille
seruat cæremonias serio, vos ea cachinno excipitis, & pro ludicris
habetis. Ille negat infantes credere, vos affirmatis. Ille ponit libros
Machabæorum in canonem Ecclesiæ: vos illos respuitis. Ille memo-
rias ait fabricari martyribus: vos ea sustulistis de templis, ac ne si-
mulachris quidem illorum pepercistis. Vtri iam adhibenda fides?
apostaticis, an Augustino? DIONYSIVS Areopagita sancti Pau-
li auditor, ac Hierothei discipulus (in lib. de Ecclesiast. Hierarch.
cap. 1, Sacramenta) ponit: Apostatici verò non nisi tria, imò pro vsu
scripturæ non nisi vnum esse garriunt, & tamen in his dissentiunt:
atque vt iterum dicam, vos quot reliquistis? Quis nescit Lutherum
(in lib. de captiuitate Babylonica) vnum esse tantum sacramentum
voluisse? Quis nō scit mox alio in loco (ad V valdenses) duo sacramē-
ta esse asseruisse? cui opinioni etiā Melanthon, in annotationibus ad
Rom. in 11. cap. subscripsit. Nōne Lutherus (in libro de captiuitate
Babylonica) ponenda esse tria sacramenta pro tempore voluit?
id quod & Malanthon (in secunda editione Locorum communium)
voluit. Legantur libri Lutheri, Bucerii, Zuinglij, Oecolampadij, le-
gatur confessio Augustana de numero, & partibus, & dispensatione
sacramentorum: non opinor negabitis, quin longè alia sit de eisdem
vestrorum, alia hætenus fuerit Ecclesiæ vniuersalis sententia, &c.
Docuit idem Dionysius diuini Pauli discipulus, ritum consecrandi

præ-

præfulis, sacerdotis atq; ministri: ipsi verò hæc Democritico risu pro-
sequentes, nos idola vncta vocant, & quod peius est, absq; ordinatio-
ne, Sedentarios, pelliones, arcularios, lurcones, cerdones, Excuculla-
tos (quibus melius fuisset, non cognoscere viam iustitiæ, quàm post
agnitionem retrorsum conuerti, ab eo quod illis traditum est sancto
mandato) & reliquam turbam furiosorum, qui potius haris quàm
aris & templis præficiendi, constituunt. Qui insulsissimis ac scurrili-
bus conuicijs, hominum animos accendunt: in ipso autem discrimi-
ne remollescunt: Et sicut delphini quousq; vnda subest comitantur
natantes, in littus verò nunquã egrediuntur. Sic hodierni Néroithæ
in sereno statu rerum manent, cum asperior incipit recedunt. Verù
qui citra Ecclesiæ ordinẽ verbi ministerium sibi arrogat, nō verum
panem proponit, sed fascinationis & illusionis mendacium seminat.
Petaurista, nō euangelista: Pantinomus, nō apostolus habendus est,
&c. Idem Dionysius supercælestium rerum percrutator egregius,
Sacerdotes inter homines angelos esse dicit, ipsi verò catholicos, ido-
lolas mendaciter gannunt. Idem Dionysius, S. Petrum supremũ
decus & antiquissimum theologorum columẽ (in lib. de diuinis no-
minibus) ebuccinat: ipsi Petro primatum negant. Vbi sacra illa exo-
mologesis etiam apostolorum temporibus fuisse deprehenditur: ipsi
non solum confessionem confundunt, sed verba ad apostolos dicta,
de ligandi soluendiq; potestate sic torquent, vt velint ea duntaxat de
fide posse ac debere intelligi. Sanctorum canonizationem, pulcher-
rimo ac religiosissimo ritu, temporibus Apostolorum fuisse, Diony-
sius (in 7. cap. Ecclesiast. Hierarchiæ) tradit: illi verò sanctam illam
consuetudinem in S. R. E. Pontifice, omnino rident ac detestantur.
Superest & altera antichristicæ synagogæ fœtura. Tertullianum ho-
minem mendacem & ineptum, atque frigidum blaterans. Nec cum
sanctissimo martyre Ignatio cōuenit Lutherus. Ordines sacros epis-
coporum, sacerdotum, atq; diaconorum differenter S. Ignatius enu-
merat. Lutherus verò, ex quouis laico sacerdotem ordinat, imò
absq; consecratione, sacerdotale officium facere permittit. Petrum &
coapostolum Paulum Antiochiæ fundasse ecclesiam, & dein vtrunq;
venisse Romã, ac illic sacra præcepta dedisse, demum Paulum gla-
dio periisse, ac crucifixum Petrum ad Magnesianos, Romanos, ac
Tharsenses scribit. Lutherus verò de Petro qua morte, & vbi mor-
tuus fuerit, tot millia hominum contra totius orbis cōsensum dubi-
tare facit. Episcopo obedire debere, siue sint presbyteri, seu diaconi,
siue laici, & sine illius consensu nihil fieri oportere scribit ad Magne-
sianos, Philadelphienfes, ipse verò hanc sanctam obedientiam vbiq;
confundit.

D. Theobal-
di Thameri
Encomion.

Lib. 18. de ci-
uitate Dei,
cap. 36.

Sacramenta
imminuta.

Lib. Eccl.
Hier. cap. 3.

2. Pet. 2.

Soluendi of-
ficii non ca-
uis creditis.

confundit, Nec reticendum quomodo conueniat Lutherus cum Carolo Magno: is ante septingentos annos contra certos hæreticos, opus scripsit in quatuor libros (erat enim Græcè & Latinè doctissimus) partitum, cuius copiam Reuerendissimus ac omnium pienssimus Dominus Laurentius de Puccijs t. t. sanctorum quatuor Coronatorum Cardinalis, ex innata ac miranda benignitate, pro tranquillo reipub. Christianæ statu, ex Vaticana bibliotheca Ioanni Fabri doctori celeberrimo, fieri fecit. In eo itaq; opere Carolus ille magnus quoties de Petro sermonem facit, eundem principem vocat apostolorum, aut pastorem Ecclesiæ. Et quod maius est, quædoque solidissimam petram hanc, super quam Christus fundarit Ecclesiam, Lutherus verò Saxonica fidei plantator, apertissima Euangelij verba negat in Petri personam posse referri. Carolus multis nominibus sui seculi Adrianum Rom. Pontificem ac illius sedem, veneratur, extollit & laudat, Lutherus verò Saxonum secundus apostolus pro sua solita modestia sexcentis Pontificem Satanam & Antichristum vocat. Gloriabatur olim rex ille omnium optimus sese Rom. Ecclesiæ terras ab hostibus recuperasse. Tu verò Luthere, obsequium te præstitisse Deo putas, si non solum patrimonium Petri, sed & omnes omnium Ecclesiarum dotes in Pharaonis seruitutem subieceris. Placuit olim catholico illi principi per omnem Germaniam, ac Galliã, Romanum ritum & ordinem in psallendis diuinis officijs seruari, Tu verò Luthere Battologiam fugiens, non solum non psallis, sed & psallentes rides. Præcipit ille diligens fidei plantator synodos vniuersales omnes recipi, quæ præ diuersis fidei siue religionis causis diuersis locis siue temporibus, à doctis & catholicis viris celebrata fuerunt. Tu verò concilia spernis atque refutas, quasi solus sis homo missus à Deo, qui possit ac debeat testimonium perhibere de lumine. Indignatione grauissima commotus est aduersus eos, qui in Mæphite Aegyptiorum, Nicæa Bythinia, Constantinopoli, ac alijs orientis vrbibus sanctorum tollebant imagines. Consecrarij verò tui in hac re adeò horrenda admiserunt, vt etiã ea honoris causa cõmemorare non audeam, neq; velim. Docuit is pro defunctis spiritibus parentum & amicorum deprecari Dominum, ac etiam per Missarum solennia Deo sacrificium offerre: Tu iam post totidem secula sacrosanctum illud mysterium corporis & sanguinis Domini sacrificium posse vocari pertinacissime negas. Iubet ille sancta loca ac sanctas aras ab Episcopis consecrata venerari debere: Tu verò diruis altaria, quasi super illis sacrificemus Deo Baal, aut idolo Moloch. Exorcismos salis & aquæ ab antiqua consuetudine laudabat Carolus.

1. lib. cap. 4.

Lib. 3. cap. 7. 12.

Lib. 4. cap. 4.

1. lib. cap. 6.

2. lib. cap. 23.

Lib. 2. ca. 21.

Lib. 4. ca. 19.

Lib. 4. ca. 12.

Ius, Tu verò hæc oia rides, inter nobilissimos doctissimus ille rex virginitati ceteris fructu ex euangelio promittit. Tu virginitatem adeo obscuras, vt etiam barbatum nostrum D. Hieronymi egregiu virginitatis præconè acerrimo scõmate nõ erubueris vellicare. Testatur Alcuinus Carolum magnum cenobia ad numerum literarũ alphabeti fundasse, ac copiose prædij, alijsq; bonis dotasse. Lutherus verò non solũ monasteria non extruit, sed etiam solo æquare, aratro euertere, ac demum sale conspergere conatus est. Videant nunc consecrarij quàm dissimiles sint Carolo magno principi, nunquam satis laudato. Simili insania, Melanthon (in apologia in locis communibus) Origenem traducens, inquit, Ex Origene, si tollas incõcinnas allegorias & philosophicarum sententiarum syluam, quantulum erit reliquum. Et tamen hunc authorẽ magno cõsensu sequuntur Græci, & ex Latinis qui videtur esse columnæ, Ambrosius & Hieronymus: Quis autem hunc Melanthona constituit iudicem super ecclesiasticos, quos ignorantia insolenter insimulat: aut qua fretus auctoritate hoc redarguendi primores Ecclesiæ munus aggreditur, vellem sane calamum temperasset: vbi ad reprehensionem maiorum audaculus est, & propensior æquo dentes exacuit. Deuisset potius meminisse horũ beati Pauli ad Thimotheum verborum seniore ne increpaueris, sed obserua vt patrem, &c. Atq; vt vnico verbo cõplectar, episcopi cuncti, nosq; sacerdotes omnes sanctulis illis iustitarijs idolũ sumus: Nemo sacerdos inquã duplici honore dignus ipsis est: iustumne id est, aduersus clarum euangelion, totum deponere exturbareq; sacerdotium: Quamuis enim Iudas, vnus inter apostolicum senatum: Ananias vnus: Simon acto, 8. aut alter, in Ecclesiã irrepãt, ob id ne Apostoli cuncti fugandi sunt & lapidandi: An propterea ecclesiastica hierarchia exterminãda: Non quis dicat, sed quid dicatur attẽde, inquit Seneca. An quia rotula vna in fenestra rotata destructa est, rotulas reliquas omnes, atq; totam fenestram cõminuamus: Non sic impij non sic: conuitorum reprehensio non attingit illos qui secundum virtutem viuunt: Possem & ego ipsis, meo quidem iudicio, obuiare verius. Deprauat scriptura, tollatur ergo hæresis, insurgunt seditiosi in pios Magistratus, puniantur ergo cum Carilina, Bona temporalia Ecclesiæ, hinc inde distrahuntur impijs cedentes, conuertantur ergo in pios vsus pauperum. Crucis figura abolita est, at lasciuæ imagines inflammantes perniciosam luxuriam, obuijs vlnis amplectuntur: adstruunt quidem posse fieri Eidololatriã, at illi sub prætextu auri cumulos tantum non adorant. At contentiosi minime ægreferetis (sic existimo) si è diametro à vobis dissentiam, id enim

1. Timot. 9.

Ioan. 19. Act. 2.

enim semper licuit semperque licebit, non enim contentionis studio, sed veritatis defendendę gratia fit, amicus quidem Socrates, sed magis amica veritas: forti animo, bona spe, magna fiducia, defendenda est veritas, causa iustitice, causa Ecclesię, quę Dei est: Faceat igitur trepidatio, procul abeant metus, timores excidant, &c.

NUNC circumspice (cādidē lector) plebeculam istam (diuisam in Baalamitas & priapistas) quot queso habet adulteros, quot temulētos, quot alcatores, quot decoctores, quot vitiorum lerna infames? Agnoscis (opinor) quas fabulas effutire possem, sed nolo apertissima referre, nolo infundere oleum (vt soletis Hulsitę) camino. Si vos ergo offendunt vitia christianorum, ostendite nobis vestrę antichristicę ecclesię specimen quę sit absque ruga, & audiamus illam. Quod si nostra scelera commouerūt furorem Domini, solet ille per Pharaones, Antiochos, Cyros, Nabuchodonosoras flagellare suos, non per Evangelicos viros quales haberi vultis. Contitemur (o dolor) commersisse ecclesiasticos in S. R. E. atrocissima quęque, & omnes nos iudicio quā misericordia digniores accusamus: Neque tamē spes confundit. Si vos flagellum estis altitonantis IESU, cum Attila filio Mūdzucci, vel Zischa, vel Monetario, vel Leydano, vel Hunis aut VVandalis, &c. fiat voluntas Domini, attamē post tenebras lux, serena dies, post nubila Phœbus: Nulla dies (inquit Seneca) mœrore caret: Qui seminant in lachrymis in exultatione metent, Psal. 125. Superbum Saulē sequetur mitissimus Samuel. Graue fateor lignum crucis, sed magni meriti occasio, in messe latatur agricolę, Ela. 9. Iacob. 5. Hic gemitus columbarum, illic in cęlis, Pœan, iō, & alleluia. Multę tribulationes iustorū, sed de his omnibus (canit Psaltes) liberavit eos Dominus. Et iterum scriptura, Math. 5. Beati qui nunc fletis, quoniam ridebitis: illic cū angelis cantabimus, Exitus pulchrē comicus erit: dabit Deus his quoque finem, neque enim bona, neque mala diuturna homini esse possunt.

Psal. 33.

Probitas stabit cum, quando iniquitas perit.

Deus inultum hoc non sinet, index erit.

Respirabit aliquando Christifideles, exaturabitur hostis tot vanis conatibus. Si enim propter decem viros iustos Pentapoli illi iniquissimę pepercit Deus, cur nō speraremus & illum Germanię nostrę (in qua haud dubie multa milia sunt, qui non curauerunt genua sua aquilonari Baal) parsurū: Hostes vero in hoc nobis vtiliores sunt, quā amici, vt errata nostra cognoscamus, & cognita corrigamus. Si vero vos thraones nemroithę, motu & impullu proprio venistis ad explenda desideria cordis, proque gloria nominis vestris

vobis

vobis erit finis longe longē pestilentior futurus, cum scriptum sit. Vt Assur virga furoris mei. Et iterum: Qui accipit gladium (violenter) gladio peribit. Quid vobis polliceamini nescio: mihi rerum proxima, progressus & omnia signa, nihil aliud pollicentur quā calamitosum, luctuosum exitum, & infelitem catastrophem, tragicum enim habuit ingressum lepra. O innocentia (etiā si rumpantur illa Iacobo Vvelbero de Vveinbach, & Erasmo Albero) o Evangelion, verē doctrina Amritica & Ahabitica. O libertatem (verē Hæsiodea Pandora) quam falso Christianam appellat Lutherus, cum potius Antichristiana & diabolica debeat vocari, quod sanctę Christi doctrinę penitus sit aduersa, & diaboli muscipula ad illaqueandas animas. O vacua præsumptio: Quis iussit verbum illud viuificum contra Ecclesiam sponsi defendere? Imo, quis non intelligit, non Evangelion vos (priapistę libidinosi) sed huius prætextu Cræterion querere? Omnem licentiam arrogare? Fistula dulce canit, volucrem dum decipit auceps. Toleraturine vos eratis, si qui de patribus vestris contra vos confœderati, sturnatim & glomeratum conspirarent, ac inuitis vobis omnia sub magistratu vestro subuerterent? Et quid magistratus cum imperio, si quod malum arcere non debet, & quod bonum tueri? Ruperunt fœdera (inquit Thucydides) non qui resistentibus resistent, sed qui priores inuadunt. Et frustra legis implorat auxiliū, qui ipse committit in eā. Atque ita non fruatur beneficio pacis (s. præterea, de pace iuram, in vsibus feud.) qui ipse non pacem seruat. Sed dicitis Thaboritę, iactanter tamē, vos pugnare pro verbo Christi, cum cōtra reuera pugnetis, tam contra Ecclesiam, quā contra patres vestros, qui vt fieretis Christiani, authores vobis extitere. Cur armastis principes vestros, alioqui egregios, in prælia? cur quo tēpore consiliū Tridentinū erat congregatū, tumultuū fuistis authores, ac turbas constastis repentinas? Nonne vt conciliū vel nullum coiret, vel coactum dissiparetur? Num potestis inficiari Dulcinistę? Sed quid ego hæc plequor, quę sunt innumera? Conferas obsecro, pię lector, Orbitarum ferociam contra catholicos cum hodiernę conspirationis actis, & fateberis congruere omnia. Quis queso, ab vrsis istis, lupis & Harpyis, securus hæctenus quieuit? nemo elapsis plurimis annis (anno 1416. incipiens) a facie illorum se abscondere potuit, ne quidem Carthusianus, aut in cellula virgo velata, monialis: Sacerdos in domo Dei: aut in desertis heremita, quin vniuersi cōtēpti, in desmoterio cōiecti, cōtumelijs adfecti, atque pbris & salibus cōspersi veluti micipia sint: Quosdā tantū nō cōxerūt, alios fustibus cecidere, reliquos in exiliū miserūt. O quot pios

Ela. 10.

Ioan. 8.

L. Auxilia
in fin. ff. de
Minoribus

Hh viros

viros absorpsit noctu Moltavva, Tamelis? Quot clam carceribus enecati? quot veneno sublatis, exusti ignibus, laqueis præfocati, aut gladio cæsi? hac sola causa, quod vnum Christon seruatorem ac mediatorem, adeoque authorem salutis, eiusque vnicam matrem S. Ecclesiam, aut docerent, aut confiterentur: Vt interim consulto præteream (hæc etsi exosa videantur mea dicta, tamen vera dixisse nihil oberit, reor) Felicianos nouitios, quomodo hi deuorauerint mortuos, atque eis prohibuerint gratiam, quomodo inquam, sanctorum suffoderint monumenta, reliquias subuerterint, despueserint & ridiculo habuerint, Ecclesias diripuerint, exciderint monasteria, expulerint Monachos, virgines polluerint, atque etiam iudicia tollere conati fuerint, ne quid superesset, quod pro talibus factis metuendum esset. Huiusmodi vero catorthoses seu correctio- nes fieri permittit Deus Opt. Max. vt reuelentur ex multis cordibus cogitationes, quod præsertim hoc nostro seculo palam est cernere, tot hominum millibus ab Ecclesia catholica deficientibus: Quorum occultæ quondam cogitationes, nunc palam in operibus manifestantur: quàm fuerint, inquam, multorum cogitationes absconditæ iam pater, plerique etenim qui humanis coniecturis ante hos annos religiosiores cæteris putabantur, nunc (Eheu) cadunt primi: Mira rerum mutatio, qui ante fauebant S. R. Ecclesie, iam impugnant: Lusus iam Ecclesia est, qualem de pila fieri videmus, dum huc atque illuc impellitur, lusorum ictibus percussa. Sed aspicit illa ex alto Deus: & quâuis raro in terris homines digna supplicia cogit (lento enim gradu diuina vindicta progreditur) nullum tamen in supremo eius iudicio malum impunitum relinquit, cernit Deus omnia vindex: Liberum arbitrium nobis dedit, nos vt libet viuere sinit, laxas dimisit mortalibus habenas: rationem tamen rerum omnium, dum iudicabit orbem, exacturus est: tumque videbunt, an propter eos regna fuerunt instituta, an ipsi propter regna, qui suis omnia seruire libidinibus volunt, &c. Porro quid attinet hic immorari longius? quis tam facundus est, qui fallorum fratrum mala enumerare & detestari possit? Apostaticorum vanitates & errores, fictamque columbinam simplicitatem: si calamo explicare possem, non caperent omnes pelles Madian, cum planissime dictum sit, Omnis hypocrita nequam, & vniuersum os locutum est stultitiam, Extrinsecus sepulchra dealbata, &c. Verum ego iam dudum oblitus mei *ὑπερ τὰ ἑσθ' ἀμιμένα πηδῶ*: Scio quidem hostem Petrinæ nauis hæc irrisurum esse: at non mirum, quid ita? quia furiosorum quis vnquam morbum & confusionem agnouit suam? Et quid ego, qui humi serpo vel etiam oim minimus, illis quibus nihil patres

Templo-
exordia.

Esaï. 9.
Matt. 23.
Id est, vitra
septuaginta
anno.

orthodoxi? Statueram ego in animo, me nihil amplius in apostaticum scribere velle, & hoc iuxta diui Pauli præceptum, qui hæreticum hominem post vnam atque alteram correptionem deuitandum censet. Perpulit me tamen ad scribendum indignitas rei: Et licet permulta sint quæ à scribendo me merito retinere ac absterere potuissent, maximè quod non ignorem quanta sit satanæ fraus ac versutia, nihilominus tamè eum aggressus sum excucullatum, meque contra consecratorum impressionem gladio sancti spiritus tuebor, quoad visum fuerit altissimo, proferat ergo quod visum fuerit apostaticum, sexcentis possum adhuc paradoxis (absit autem mihi gloria- ri, nisi in cruce Domini nostri Iesu Christi) obuiare: puerile est fulgur ex vitro metuere. Cum explorator Alexandro referret maiorem esse Darij exercitum, dixit: Oves etiam licet plures ab vno aut altero lupo capiuntur. Vnus coquus non metuit multas oves. Et vt proverbium sonat: Non Elephas culicem, nec dentati edentulos curant. Hercules (qui solet opitulari cæteris) olim aduersus hydram Lernæam & cancrum congressurus, coactus est alienum Symmachon implorare: Ego cum tot monstris dimicans quid faciam? quod si velit me quis hostiliter inuadere, & insultare mihi infestis signis, non expectet post mortem, vbi nulla defendendi facultas superest, ne contra laruas pugnet, sed viuo colluctetur, vt collata acie pes pedi cohæreat, & si licet inermem confecerit, vel armatum deuicerit, victoriam iactet. Est nobis (laus superis) altior cothurnus: sunt longiora syrmata, dexter Apollo nondum ædeis nostras ac diuersoria deseruit: casta siquidem manu sacræ paginæ libros, thure vapido, frequentique libo veneramur. Si iusta attulerit arma, non dedignabor in prælium redire: Qualia autem esse debeant arma nostra docet Ephesios Paulus. Nec inaniter repetendum esse hoc loco opinor, hanc procacitatem (si modo procacitas est) me non libidinose & iracundo affectu protulisse: sed quando exulceratissima hæc nostra tempora conspexi (quoniam omnia in deterius pedetentim abeunt) & quia maximæ sunt offensiones, putavi me facturum ex officio, si fortè communi patriæ prodesse possem. Eo enim me ducit non tam religio quàm natura, quæ totum quidem genus humanum, & omnes vbique gentes nobis commendat, inprimis autem eos, à quibus ortum habemus & educationem.

Viros atque
decent.

VOS Igitur NAVARCHAE (quibus orbis conditor, huius ingentis nauigij gubernacula credidit) qui præestis, torporum pellite, Expergiscimini: imò tot tamque crebris concussionibus

Hh ij bus

bus iam diu experrecti, inspicite ineuitabilem necessitatem: laborat ex omni parte vastissimis fluctibus mirum in modum iactata nauis Ecclesiae. Reuoluite annales, & videbitis peiora non irreplisse in orbem. Attendite vobis & vestratibus *κατά τοι καὶ μωροὶ ἀνὴρ κατὰ κολλήσιον εἶπεν.* Id est, sæpe etiam & stultus fuit opportuna locutus. Considerate vestra culpa ferè Ecclesiam Christi penè augiæ stabulum referre: Satagite eam quamprimum expurgare, ne irascatur Dominus, & pereatis de via iusta. Omnia in alea posita videtis, reuocate animos, pristinam excitare virtutem. Itane abiit omnis maiorum memoria? Nihil iam (vt cum piorum venia loquar) illius sanguinis superest? Zelum sanctum induite: Diligite cum Regio Propheta decorem Domini, Ne nobis & vobis exemplo Iudæorum malum, quod & 1. Corin. 10. videmus, contingat. Vestrum est abusus corrigere, & Ecclesiae prospicere: atque vt inquit Esaias, cap. 21. Comedentes & bibentes surgere, arripere clypeum: Qui vera virtute præditus est nihil spectat, nisi vt prosit reipublicæ: Ad priuatas iniurias oportet principem esse facilem ad ignoscendum, in ijs vero quæ ledunt Religionem Christianam & Rempublicam, decet esse seuerum. Gladius prothomystrarum non sit cruentus, sed sit verbum Dei, clypeus fidei, Ephes. 6. sint lachrymæ. Errores & cacoethes anathematis flagello castigate: Mittere manus ad aratrum, & retro respicere, agricolæ infelicis est, Lucæ 9. Parum illustris est qui præter imagines & cognomen nihil habet veræ nobilitatis. Vos inquam, naturæ in terris (vt Herodotus vult) simulacra: Et nullus est quem oporteat vel plura vel meliora scire quàm principem, cuius doctrina debet omnibus prodesse subiectis, hinc recte Menander dixit. *ἐκὼν δ' ἐ βασιλεύς ἐσὶν ἐλπίχθ' θεοῦ.* In hoc ordinatus, non vt proprium commodum quærat, nec voluptati, lasciuia, aut vindictæ satisfaciat, sed vt labore, sollicitudine, cura, prouidentia, vigilia, conferuet humanam societatem & diuinum augificet cultum. Regale (inquit Cicero libr. 1. De diuinatione) est sapere & diiudicare: Ita regnum gubernare, & ei præsidere, sicut corpori præsidet anima, & veluti mundo Deus. Boni principis est hoc vnum proprium lucrum, & instar infinitorum aliorum, omnia sic facere, vt & in ipso imperij tempore, & post id, iustitiæ ac bonorum omnium à subiectis testimonium habeat. Cognoscite tandem Deo vos rationem reddituros esse propter Ecclesiam: Quæ vna est periclitantium animorum portus & asylum, afflictæ conscientia solatium: Hanc à Christo tuendam suscepistis,

Gladius Episcopalis.
1. Corin. 5.

Id est, viua
rex planè
exprimit
Dei imaginem.

pistis, Ibi sit omnis vestra cura, omnis cogitatio, omnis labor, præcipua spes vitæ aeternæ. Hic primus & vnicus sit scopus, hoc vnum, hoc vnum agite. Hæc præstiterunt Patres vestri, Augustinus, Ambrosius, Hieronymus, Gregorius, Constantinus, Gottfridus, Otthones, Carolus magnus, & plerique alij: Qui omnes indefatigabili studio s. r. Ecclesiam ampliauerunt. Nimis longum foret recensere velle singula, Annales libri ista vberrimè tractant, ad hosce ergo vos remitto. Euoluite obsecro veteres & recentes historiarum libros, atque conferte horum temporum mores. Vestrum inquam esto iudicium, quàm irreuerenter, ne dicam impiè, de diuinis literis sentiant miseri apostatici, nusquam nõ hallucinantur: An non epistolam Iacobi nunc quasi stramentitiam reijciunt, nunc auream suscipiunt? Quis ignorat Gnosticos recentiores diuis ipsi nunc obloqui, nunc eisdem laudare? An non diuersis opinionibus ipsimet factiosi inter se digladiantur? Affirmat Melanthon (in locis communibus de præmijs operum) pater Confessionistarum, & filius Lutheri: Quod bona opera, etiam præsupposita gratia, non mereantur vitam aeternam. In contrarium asserit Lutherus (in assertion. artic. 29.) quod bona opera, in gratia Dei facta, vitam consequantur aeternam. Affirmat Lutherus (libro de captiuit. Babylonica) quod omnes homines sint sacerdotes, & possint ligare & soluere, & vt clauibus, Ex opposito asserit (in locis vltimæ editionis) Philippus Bretanus, quod sit ordo in Ecclesia, vt alij doceant & ministrent in Ecclesia, alij obediant ministris Euangelij. Affirmat Lutherus (De iudicio Christianæ cong.) quod prorsus nullis hominum legibus teneamur. In contrarium asserit Philippus (in communi loco de ciuilibus Magistratibus) Melanthon, quod cum Euangelion non aboleat leges aut politias, nos oporteat illis obedire. Affirmat Lutherus (in assertionibus contra Leonem) quod contritio ea quæ præcedit gratiam remissionis, omnino sit peccatum. In contrarium negat Philippus (in apologia & locis) Melanthon, contritionem esse peccatum, sed quod sit prima pars penitentia. Affirmat Lutherus (in Resolutionibus & de decem leprosis) auricularem confessionem esse necessariam, sed esse carnificinam conscientiarum. In contrarium negat Melanthon (in loco communi de confessione) affirmans, quod peccata debeant homines recensere sua iuxta decalogum, &c. Videant nunc quàm impiè hallucinantur, imò quàm miserè suam matrem (Ecclesiam) quæ eos in Christo genuit, & quam venerari debuerant, lacerent atque prostituant, Simili vesania in sanctorum professionem catholicam

& sacrosancta eorum monumenta, sibi virgam censoriam sumunt, hæccarpendo, illa probando. Iam mihi videte quomodo vestrum hoc institutum respondeat mandato Iesu Christi: videte, quò vos abduxerint vestri sanguinarij susurriones: Nónne eo ipso se palam scripturæ diuinæ aduersari produnt? Væ orbi Christiano à tot scandalis, væ omnibus, væ maxime principibus & Episcopis, qui ad absurdissimas istas impietates tamdiu conniuent: En quo abduxit vos à fide & religione parentum vestrorum, vir vnus cuculatus & apostata: Non ita docuerunt (ita me Deus bene amet) quicumque hæretici, quamlibet & scelerati ac peruersi. Ego verò non omnes voco in crimen, sed eos duntaxat qui vos abduxerunt. Neque enim ignoro disparem vestratium hominum voluntatem. Multos scio honestos cordatosque viros offensos moribus Ecclesiasticorum, quos præcones vestri assidue populo obtrudunt & inculcant, nihil aliud secutos esse quam reformationem Ecclesiæ, puriorisq; doctrinæ opinionem. Resipiscite ergo & æquitatem & æquabilitatem è postliminio reuocare: Planta quæ subinde transfertur non fructificat; & lapis sepe volutus raro virescit. Gemite inquam, vt ignis stipulaceum Adamum amburat. State, præstat non agnouisse viam iustitiæ, quam post agnitionem illius à sancta doctrina sibi tradita resilire, inquit Apostolus. Attendite lupum. Aperite oculos, & tot schismatarchas cerenite. Arrigite aures, & tot ululatus luporum, & tot fremitus leonum audite: manifestatus est lupus, patefactus est errorum labyrinthus, detectæ sunt hæreses, patefacta est intolerabilis libido & infania. Expergiscimini tandem, & vt inquit Esaias, Esu zedaka, hoc est, facite iustitiam. Expergiscimini inquam consopiti, tempus est, caligantesq; oculos aperite: assuescite iam tandem æterna cogitare, & amare, & optare: simul autem peritura contemneret, condiscite à peruersa doctrina spontè discedere: Nō solum videte quid agatur, verumetiam prouidete quid futurum sit. Hostis diabolus est, cuius satellites certe cercè omnibus neruis intendunt, vt vel arte vel vi sua zion capiant, destruunt, subuertant: Quid istud est rei nouæ? Mementote Arrij, Nestorij, Sabellij: Quis nescit illorum dogma falsum primitus scintillam & fomitem fuisse, sed in magnam postmodum excreuisse flammam? consultissimum proinde fuerit, ap propinquantibus hæresibus forti ausu occurrere. Id quod & Quid dianum illud instillare videtur.

Principiis obsta, sero medicina paratur

Cum mala per longas conualuere moras.

Et iterum,

vidi

*Vidi ego quod fuerat, primo sanabile vulnus,
Dilatatum longæ damna dedisse moræ.*

Refecate itaq; putridas carnes in herbis quod aiunt, & scabiosam ouem à caulis repellite, ne omnia putrescāt, intereant, pereant. Quæ est (inquit Hieronymus) ista misericordia, quæ ista bonitas, vni parcere, & omnes in discrimen adducere? Cum propter vnus hominis scelus, totam Rempublicam sepe soleat plectere Dominus in humano corpore, quoties membrum aliquod malè affectum est, vt nec de salute eius sperari possit, ne reliquum etiam corpus contagione sua totum inficiat, tum id membrum sine cunctatione præcidi solet: idem fieri videmus in ramis arborum, idem in vitium putatione, id quod Columella suadet, demutilato (inquit) cacumina virgarum ne luxurientur, &c. Et vos credite mihi, quæadmodum ouis sepe numero vna totū inficit gregem: ita vnus pestilens homo sepe vniuersam, tam Ecclesiam, quam Rempublicam. Est vtilius (inquit Cicero 5. act. in Verr.) vnus improbi supplicio multorum improbitatem coercere, quam propter multos improbos vni parcere. Serpentem alere, & malo benefacere, idem est: neuter ad benevolentiam beneficio trahitur. Hinc recte dixit Hesiodus, πολλὰκι καὶ ζήματα πόλις κακῶ ἀνδρῶν ἐπαυρεῖ. Et sicut Magnes ipse non solum ferrum attrahit, verumetiam aliud ad se trahit ferrum magneti affictum, ita contagio vis virtutis, aut improbitatis pernicies ab alio in alium transit. Quapropter extinguendi sunt improbi conatus, ne sensim per negligentiam nostram crescat incendium, & serū (quod ominari reformidat animus) remedium conqueramur, quum à paruis iniitijs apostaticus funestū caput extulerit, & annexerit vires. MEMENTO TE obsecro, quanta portio Europe sit ablata: videtis Asiam ferè omnem huic nephando spurcissimòq; hosti cruento Tsuleimāno subiectam, Græcos cunctos ab eo exterminatos, Rascianos principes, Triballos, & Thracas euersos, Illyricos perdomitos, Peloponnesum subactum, Macedoniā atq; Epirum cum maxima parte Hungariæ direptam, incensam, deuastatam. Quo Trapezuntium migrauit imperium: Vbi Athenæ: vbi Lacedæmonia, quæ sola gignebat masculos: Quid hinc pergam ea cōmemorare, quorum adeo recens est memoria, vt ipse res etiam oculis atq; auribus, cunctisq; sensibus omnium inhæreant? Rhodū captam, quid toties cruentas incursationes factas in reliquam Hungariæ partem? quid extinctum Ludouicū regem, & Tripolim? Magna Europæ pars amissa est, de tota periclitamur, quorsum res euasuræ, Deus nouit. At quid bouem ad ceroma (vt cum pacificorum venia loquar) mitto, quum plurimos regina discordia sopire fecerit? Quid

Hh iij

queso in

Capitū di-
sparitas exi-
tiosum ma-
lum.

quod in quacunq; republica calamitosius atq; pestilentius quam cas-
pitum disparitas. Sed vnde ea disparitas? profecto negare non pote-
stis, controuersias in negotio fidei & religionis, primariam esse cau-
sam hodiernæ tragædiæ: vbi enim inconstantia, ibi & contentio, Iac.
1. & 3. Ex qua tandem disparitate seditiones factionesq; exoriuntur,
& vt scriptum est, Regna inter se diuisa desolantur. Quod experiens
tia, rerum omnium magistra, non vno docuit euentu, Etheocles &
Polynices fratres, concurrentes dissociatis animis fortè in pugna, am-
bo mutuis vulneribus consumpti sunt & occubuerunt: quid enim
monomachia & gladiatoria laniena crudelius aut immanius? quis
non dixerit segetem omnium incommodorum esse dissensionem &
elata mentem? Et certum est, Turcas (tenuem, obscuram, & barbaram
nationem) è Scythiæ latebris prorepentes, nostris creuisse dissi-
dijs, & hanc imperij molem exedificasse. Atque sicut *θάλασσα πάντα τὸ
ἀνθρώπων κακὰ*: ita bellum operit omnium scelerum sentinam. Et Gre-
ci quâdiu coniunctis viribus se defendebant, erant inuicti: distractis
autem animis, & in sua priuatim commoda respicientibus, facti sunt
præda tyrannis, & ita pessundati, nullus vt hodie sit fere populus ca-
lamitosior. Quo tempore Iulius & Pompeius exercebāt odia, sic erāt
debilitatę fractæq; Romani imperij vires, vt si quis tunc alius fuisset
adortus eos, insignem reportasset victoriā. Ex dissensione cōtigit lapsus
Luciferi: eieccio Adamæ ex paradiso: Troiæ destructio. Petendum
igitur à Deo Opt. Max. q̄ diligenter et assidue, vt istiusmodi sedi-
tiones atque discordias (quas in præsentī seculo videmus, tanquam
in speculo) tollat: quoniā id à Catone ciuitatis venenum verissimè est
appellatum, & placida pax desuper in orbem mittatur. Pacem (quā
tranquillam libertatem vocat Cicero Philipp. II.) docet Hesiodus à
dijs procreatā: Bellū autē à gigantibus. Alecto, crimina belli ferit,
principes stimulis (quibus ignescuntur animi) agit: fratres vnanimis
armat in prælia, funereas infert faces: Odijs versat domos, vipereas
inspirat animas. Leges & iudicia (inquit Cicero) esse non possunt pace
sublata: Hinc vulgo dicitur, *ἀνὴρ γὰρ ἀνδρα καὶ πόλις σώζει*. Et alio in loco
χεῖρ χεῖρα νίπτει, δάκτυλος τὸν δάκτυλον, Paci Phœbus præest comosus for-
mosus vates.

Id est mare
eluit oim
hominum
mala.

Cicer. Phi-
lip. 9.

*Pace vrbes florent pagique & pinguis rura.
Musarū studia & munera pace vigent.*

Bello Mars terrificus, galeatus, hastatus, deformis & impius, vnde
Lucanus.

*Nulla fides pietasq;e viris qui castra sequuntur.
Nihil est tam populare quàm pax, qua non modo ij quibus sensum natura*

sum natura dedit, sed etiā tecta atq; agri mihi (inquit Cicero) lætari vi-
dētur. Crates Thebanus vbiq; illud studuisse legitur, vt pacificis ser-
monibus dissidentes familias concordia pristina restitueret, lites diris-
meret. Pari consilio dissidentes fidei causas legimus sustulisse D. Gre-
gorium Nazianzenū, D. Hieronymi præceptorem. Nec reticendum
ὁμόνοια seu concordiam, esse vnum in vita moribusq; animum: Qua
ergo audacia (proh Deum atq; hominum fidem) audent mortales
homines inimicitias immortales exercere? possuntne homines adeo
esse immites, & vt esseri sint magis quàm implacabiles fera? Quis
leo leonem iugulat? Quis vrsus vrsinos fœtus rapit? Quæ tigris inte-
rimit tigres? & quare nunc in propria viscera grassamur? Concutis-
tur hodie bellis Germania, Italia armis vastatur, concurrunt infestis
signis Hispani & Galli. Angli cum Scotis belligerantur: in Dacia nul-
lus paci est locus: Nec Polonus cedit Moscouitis: quantulum ergo
abeſt, quo minus vniuersus orbis Christianus bello à seipso dissideat,
& suo, quod dici solet, gladio iuguletur? Reuera bellū diabolica res
est, quippe quo malorum *ἰλιθὺς* redundat in orbem, tot corporum mi-
lia exanimantur, quàm horrenda verò & tartarea pestis est, vbi in-
numeræ animarum myriades hæresū ac scismatum contagio, vene-
no pereunt: Apis non solum mutum, verumetiam exiguum ani-
mal, in cōmune laborat: Et quare viri nominis Christiani Christia-
nismum disturbāt: cūmq; bellū res sit adeo immanis, vt feras nō ho-
mines deceat, adeo insana, vt Poetæ quoq; fingant à furijs immittere
adeo pestilens, vt vniuersam morum luem simul inuehat: adeo inius-
ta, vt à pessimis latronibus optimè soleat administrari: adeo impia,
vt nihil cohæreat cum Christo: cur omnibus omiſsis, mortales ho-
die iniuste bellum suscipiunt? In bellis & luctifica discordia discunt
homines sæuire, furere, insanire, vt ne commemorem interim, quan-
tam malorum lernam tegat umbra belli: in pace verò bene beateq;
viuendi rationem apprehendunt. Quis non dixerit constare corpus
ex membrorum harmonia? quis negarit principum fide & concor-
dia patrię salutem constare? Quamdiu pacem coluit Germania, pos-
serat exterarum nationes omnes fere facile cōtemnere. Posteaquā verò
Religionis diuersitas hominum voluntates immutauit, ipsa quoque
Respub. languere cepit & debilitari, Priuatum suum quisq; commo-
dum spectat, & quomodo consistere possit, suūmq; statum tueri, ne
quando à vicinis opprimatur, cogitat. Hæc omnium pulcherrimam
nactus occasionem hæreticus, tumultuatur & sæuit, omnemq; spem
præcludit veteris tranquillitatis. Tantum igitur in pace boni, vt ad
eam rem perficiendam, deorum atq; hominum munera videantur
concurrere

Pro lege
Agrar. con-
tra populū.

concurrere. Omne vnum (ait Boetius, lib. 4. de philosophica concione) persistit quamdiu manet vnum, sed interit atque dissoluitur quando vnum esse definit. Exemplum nobis est Scilurus Scythæ: is octoginta liberos masculos habens, quum esset moriturus fasciculum iaculorum singulis porrexit, iussitque rumpere, id cum singuli recusassent, eo quod videretur impossibile, ipsa singula iacula exemit, atque ita facile confregit omnia, filios admonens his verbis. Si concordēs eritis, validi inuictique manebitis, contra, si disidijs & seditione distrahemini, imbecilles eritis, & expugnati faciles. Non potuit Scythæ magis Scythicè rem ob oculos ponere.

O proceres Latij: tuque o Germania fortis,

Et tu Papa sacer Christi defendite nomen.

Inter vos pietas, sit pax, constantia firma.

Pax plenum virtutis opus, pax summa laborum.

Pax belli exacti precium est, preciumque periculi.

Sydera pace vigent, consistunt terrea pace:

Nil placitum est sine pace Deo, nec munus ad aram &c.

Ad institutum vnde paululum digressi sumus. VESTRVM igitur fuerit viri, eam fidem quã à maioribus suscepistis ad sanguinem vsque defendere: nec quicquã immutare in ijs quæ orthodoxæ fidei morumque sunt, quod à Patrum vestigijs diuariet: & id curare, vt subditi ab omni labe hereseos sint immunes, sint constantes, sint dicto obsequentes eorũ, qui Ecclesijs moderãdis legitime præsunt. Meminerint principes cur gladij vsus habeant, cur illis relictus sit à Christo, à Iohanne, denique à tota Ecclesia. O Ecclesiæ magnates, qui à matrice Ecclesia stare contenditis, ipsam tandem audite, quam si in hanc diem audiissetis, non audiretis iam vobis insultantes heresiotas, quibus quod respondeatis nihil habetis. Sectæ iracundæ quidẽ quiduis effutiunt, sed abusus verè taxant. Lauamini, mundi estote, auferete nequitias ab animabus vestris: cessate à nequitijs vestris, discite bonum facere, quærite iudicium, liberate iniuria oppressum, iudicate pupillo, & iustificate viduam. Conuertimini, conuertimini, idque citissimè: attendite iram Dei vndique insonantem, & securim arbori appositam: immodicus libertatis vsus seruitutis quandoque occasio fuit. Conuertimini, conuertimini, & vos ipsos tandem reformate, dum adhuc penitentia locus est. Audite & contremiscite districti iudicis verbum, Hierem. 50. Nolite esse sicut leo in domo vestra, euertentes domesticos vestros & opprimentes subiectos: Si me (inquit Dominus) exaudieritis, bona terræ comedetis: Si autem nõ, gladius vos deuorabit. Eheu, quid gemitu feras preces eructo? Sicut cerui cum errexere aures acerrimi sunt auditus, cum remiserunt surdi, ita & nunc

non

non parum multi (qui vel Betho aere crassiores) si quid arridet id procul etiam percipiunt, si quid secus non intelligunt, obsurdescunt & lapidescunt. Vter vento repletus cum acu pungitur flaccescit: & ad multorum (inquit Cicero 5. act. in Verr.) amicitiam faciliorem aditum habet nequitia, quàm cuiusquam virtus & integritas. Hereticoes, vestra animæ luent, vestra corpora dependent in gehennæ flamma, si tot ac tam immanibus flagitijs, autoritate seueritateque vestra obuiam non ibitur. Aedictis membranaceis nihil proficitur, nisi manũ quoque Dei ministram admoueritis. Officium Spiritus sancti est, vt fiamus ac simus Christiani. At per vos stat, ne simus aut fiamus propalam gentes. Nec est quod istam meam admonitionem sinistrè accipiatis: nam qui degenerandi pericula commonstrat, non derogat ordini, sed re ordinis agit. Eiusmodi vero quasi funiculis peccatorũ, mystarum (vt diuini vates testantur) Heroum, atque plebeorum peccata sunt cõpacta, vt difficile sit de vnus ordinis delictis inquirere, quin reliquorum simul ordinum peccata emergant. Quis nescit, presentis tempore luxatam omnẽ disciplinã, aruisse messem terræ? mores huius seculi corruptos? Malitia supra malitiã in dies horaque accreuit. Trahit sua quosque voluptas. Corruit in plateis veritas: tradita est veritas in obliuionem. Non est veritas, non est misericordia, & nõ est scientia Dei in terra. Nulla sanitas in carne tota. Nullus lædendi finis, quoties misera vicissitudine conuitium conuitio, iniuria cõduplicatur iniuria? Pax sepulta est. Tempus malũ (inquit Amos) iustitia relictis terris in cælũ aufugit. Vitiũ vitiũ inuitat. Negotiũ è negotio feritur. Calumniatores vendunt mendacium. Alia ex alia nascitur calamitas. Laborat iustitia, premuntur inferiores, omnis ordo ferè bonus sublatus atque euersus: Defecerunt ministrandi pauperibus rationes ad priuatos vsus. Perijt æquũ iudiciũ in mundo. Nemo non instituit viam ad arbitrium cordis sui, malitia est immensa, populus admonitiones non audit, præfecti loqui libere non audent: Suo quisque studio maximè ducitur. Multæ (inquit Cicero) in naturis hominũ dissimilitudines sunt, vt alios dulcia, alios subamara delectent. Alij libidinosi, alij iracundi, aut crudeles, aut superbi. Alij gloriæ serui sunt, alij pecuniæ: rari sunt qui cæteris omnibus pro nihilo habitis, rerũ naturã studiose intueantur, &c. συνέχουκε τὸν τὰν πίστιν ὁ καὶ ἡμῶν εἶδος in precio precium est. Vulgo ingēs probrum est paupertas: magna gloria diuitijs per fas nefasque partis abundare. Euersa sunt veritatis dogmata, confusæ leges pietatis, iam pudori, probitati, virtuti, rectis studijs nihil est loci, iam stat in extremis ruitura fides. Magna est illecebra peccandi impunitatis spes, Corrupti sunt deprauatiq;

Lapis Tir-
rheus grã-
tis innotat,
cõminutus
videt.

Esa. 1.

Esa. 1.

Ioel. 3.
Apo. 14.

Esa. 59.
Ose. 4.

Id est Aeta-
te nostra
fides omnis
cõfunditur.

uatiq; mores admiratione diuitiarum. Aurum omnes vincita iam pietate colunt. Fratrum quoque gratia rara est, nec hospes ab hospite tutus, vt ferrum acuit ferrum, sic homo hominem irrat.

Rarescit virtus: omnis iacet ardor honesti.

Cessauit pietas, rectum cessauit, & equum.

Egressus est à filia ziō omnis decor eius. Nunquam polyphagia, & polypesia frequentior. Dilectio Dei & proximi nunquā frigidior: Philautia, Cenodoxia, Colacia, Tryphe nunquam feruentior: iacet cura præsidentium, friget studium omnis ordinis. Babylon in toto mundo in malis hominibus. Cerbereos legit hæc ætas miseranda screatus, Bellorum fructus colligit omnis homo. Quis hominum alterum non mutuo prosequitur? Quis ciuis non inuidet ciui? Quis plenam vicino exhibet charitatem? Et quando bella Crebriora, tumultus & seditiones maiores & atrociores extiteret? Quando magis, non dico gens contra gentem, aut regnum aduersus regnum, sed ipse in sese gentes collisæ, regnâq; diuisa insurrexerunt? Feræ mutuo laniatu viuunt: & quisquis hodie potentior, malo inferioris ditescit ac crescit. Omnes amici, & omnes inimici: Omnes necessarij, & omnes aduersarij: omnes domestici, & nulli pacifici: omnes proximi, & omnes quæ sua sunt quærentes. Omnes ferè à iustitia ad flagitia defleſcunt. Omnes præesse, omnes imperare volunt, parere nemo. Pauci commune bonum & commodum procurant. Elephanti nomen agnoscit, & cur mortales negligunt? Et quando luxus solutior? Quando supra, adulteria vel latius patuerunt, vel impuniora fuere, vel minus in probro? vbi sunt qui calcatis opibus, sprete mundanis falsis honoribus, per pios labores ad cælestem illam patriam expediti festinant? Quando vera probitas despectior? Quando vnquam tyrannis, quando auaritia regnauit, aut latius aut impunitius? Quando licentius exundauit iniquitas? Quando sic refrigit charitas? Quid affertur, quid legitur, quid auditur, quid decernitur, nisi quod ambitionem quæstumq; sapiat? quando sic in precio habitæ diuitiæ vnâ decunque partæ? Hodie puerascunt & per transfennam conspiciunt, non parū (cum piorum venia) multi. Hodie ouium numerosa multitudo, pauciores veri pastores, patres paucissimi, contra illud Christi mandatum, Ioannis ultimo, ποιμενε τὰ πρόβατά μου. Alius libidini seruit, alius auaritiæ, alius ambitioni: Auro pulsa fides, auro venalia iura. Suum velle nunc cuiq; est rebellio: Spreta est omnis potestas. iudex quisq; esse vult sui, tantum curans tyrannide potiri. Vix quinitus quisque hominum (pro dolor) Dei præcepto viuunt. Maiorum constitutio inualida est, vulgòque palā ridetur. Hodie fallaces opes

Hebri,

Hebri, Tagi, Pactoli, Gangis admiramur, & tantū non adoramus: Pauci pias gazas cælestia munera, thesaurum (dona beata) æternum & inuetustabilem, quærunt. Hodie ardentius ad inferna (pro dolor) currimus, quàm superna: facilis descensus Auerni. Hodie τὰ μὴ καλὰ καὶ πέρωντα. Hodie non parum multi sacras conciones audiunt, non vt imitatione meliores fiant, sed vt delectentur. Quot modis viciatur triticum ac farina? quot modis vinum ac ceruisia? quot modis pannum reliquaque texta? omitto nunc in promissis perfidiam: in cōmercio supercilium ac morositatem. Nullū sceleris genus non regnat: Nec vlla platea ab impostura & dolo immunis est. Vniuersi (inquit Psalmographus) à Deo defecerunt, & abominabiles penitus facti sunt, nec est qui bene agat, ne vnus quidē. Est extinctus amor, terris nox incubat atra, atq; ingens hominū pectora frigus habet. Aurea, quā sancto ritu coluerūt, secula: aut nulla aut non est tēpore rara fides. Perfurit & totum miscet Mars impius orbem. Quantum mortalia pectora cæcæ noctis habent? Olim vigebat florebatq; Christiana religio, amor dum erat & fides. Ea inuersa nunc omnia: scelus crescit, non pæna nec pœnitudo. Decepti homines cecutiunt: seditio regnans gignit, Quod mundo nusquam fides, &c. Sed quæ causa tantæ calamitatis?

*Cur o mortales patimur non cognita priscis
Ulceras? cur pestes? mortis & omne genus?
Cur homicidia tot? sani cur arma Gradini?
Tamque diu exauguem gens miseranda famem?
In promptu causa est sprete virtute voluptas
Regnat in orbe nocens, & vitiosa Venus,*

Causa inq; est cæcitas: Fides perit, & charitas extincta est. Omnes itaque ordines (somnia Endimionis dormientes) vna orationis serie accusat Ezechiel, vates altiloquus, in hæc verba (Domini nomine) prorumpens. Sacerdotes (inquit) eius contempserunt legem meam, & polluerunt sanctuaria mea, inter sacrum & prophanū non habuerunt distantiam. Principes eius in medio illius, quasi lupi rapientes prædam ad effundendum sanguinem, ad perdendum animas, & auarè sectanda lucra. Populi terre calumniabantur calumniam, hæc Propheta. Vtinam, vtinam, ad illa solum tempora hæc pertineret, ac non nostri quoq; tēporis imaginē referrent. Et cū scriptū sit nobis (inquit Saluianus, li. 4.) vt omnia faciamus in gloriā Dei nos è diuerso cuncta in Dei facimus iniuriā: nebulis similes, quæ iuxta mutationes flatuū nunc huc nūc illuc feruntur. Cūq; ipse saluator noster ad nos quotidie clamet, Sic luceat lux vestra corā hoibus vt videant

li ope

opera vestra bona, & glorificent patrem vestrum qui in cælis est, Nos ita viuimus è contrario, vt filij hominum videant opera nostra mala, & blasphement Patrem qui est in cælis. Quàm multa sunt apud gentiles exempla eorum, qui fidem pecunia, qui pudicitiam vita potiore habuerunt: qui sola conscientia recti contenti, neque honores, neque opes, neque reliqua fortunæ comoda desiderarunt: Et vt ne commemorem Phocionis sanctitatem, Fabritij diuitijs potiorem paupertatem, Camilli magnanimitatem, Bruti seueritatem, Pythagoræ pudicitiam, Socratis inexpugnabilem continentiam, Catonis integritatem, ac mille pulcherrima omnium virtutum decora, quæ passim in Lacædemoniorum, in Persarum, in Atheniensium, in Romanorum Annalibus leguntur, magno quidem nostro pudore, Atque vt semel dicam, corpus morbo subducas omnia facis vt corpus & animam ab æterna morte subtrahas, non illa facis quæ fecerunt & Ethnici: Hæc verò omnia prædixit Dominus, dicens: Ecce percuciam domum maiorem ruinis, & domum minorem scissionibus. Sed repræsentamus nunc verba vsque ad tempus magis oportumum, nam introductiones tantum scribimus.

Amos 6.

Ad duo orbis Christiani lumina, Paracletis.

Hoc pensa o Pontifex maxime, tui interest tantas Christi iniurias & fidelium vlcisci: cogita quale futurum sit Dei iudicium. Noli pati vt perfidus iste, atque communis omnium hostis, sub iugo nos infidelitatis ac perfidie suæ subiiciat, fidem & religionem nostram opprimat, regna & imperia pessundet. Adest adest hostis, aduolat quam occisimè rabida belua, præ foribus & in limite adest, festinat: ad nos opprimendos totis viribus accelerat, & instar torrentis, qui ex magnis & inundantibus pluuijs è montibus descendens, omnia secum rapit, prostermit, atque euertit. Sic hostis Ecclesie, pijs Christianis eadem, cladem, damna, & iacturas maximas infert. Enitere igitur, & quo studio curaque alij pro commodis suis necessariorumque suorum satagunt, ea tu pro gloria Dei & Ecclesia Christi, cui omnia teque ipsum debes, dimica: Abundas doctrina & concilio, gratia & auctoritate, cura etiam vt voluntatis & pietatis non leuia præ cæteris documeta sepe præbeas. Fauebit proculdubio pio studio & conatui Deus, & non modo euentum præstabit, verum etiam chariorè & admirabiliorè cunctis te reddet, ac deinde beata immortalitate, & vt

1. Petri 5.

ait D. Petrus immarcessibili glorie corona remunerabit. Moueat te diuina pietas, & miserere Christianitatis tuæ, qui scis & potes, cui ad nutum oēs Christiani catholici, vindicaturi Christianorum iniurias

(ab

(ab Hilmahelitis lunigeris Sarmatis illatas) facile obtemperabunt: iacula præuisa minus feriunt. Moueat te fides Petri, moueat te dilaceratæ sanctorum reliquie, ædes sacræ euersæ. Ecce (o dolor) templa Dei prophanata sunt sterquilinijs. Silent pie docentium ora, cum interea Iudæorum synagoga non taceat, contra id quod scriptum est, Esa. 56. Bethi beth thephilah. Reliquie martyrum & aliorum sanctorum iam cum Christo regnantium, aut porcis, aut canibus obijciuntur, aut pedibus conculcantur. Iam sacra Ecclesiastica disijciuntur atque proteruntur. Iam nulla statua sine singulari probro dimittitur. Basilicæ euertuntur. Sacerdotum collegia fugantur. Sacer negligitur honor: necessitudinis iura violantur: Fraternalis amoris nexus rumpitur. Ecclesie sanctæ septem sacramenta subannantur, contemnuntur, lacerantur: Monasteria ac pauperum tuguria exusta. Sacræ virgines cum viduis & puellis vitiatæ. Pecora abacta. Cuncta mæror ingens, veluti diffusa caligo, occupat: quando adeo omnia nunc sacra, tanto turbine atque intemperie, summa cum ignominia Christiani nominis, ac maximo cum periculo Romani imperij miscentur. Iacet contempra legum seueritas, religio oppressa est, mos maiorum sublatus, nulla pietas, metus nullus, nullus amplius (in improbis) pudor: ædium boni operis irrepsit, feruor operandi opera fidei tepuit. Omnis mora in sacris molestissima, at in spectaculis seu comædijs poeticis ludicris, aut conuiujs, nulla satis longa est: nemo in his dormit, nemo frigus aut æstum causatur, adeo increuit malitia. Altaria funditus diruta, cultu spiritali vacant: mundiora hodie ferè equorum stabula, quàm diuorum templa. Nulli amplius Christianorum cætus: cessarunt doctrinæ salubres, cessarunt pænegyres: hymnodicæ nocturnæ non habentur. Sacræ vestes versæ sunt in diploides: in ornamenta meretricum aut monacharum votifragarum, in tunicas sacrilegorum: Hic nulla sacrificia, nullæ Missarum oblationes, horæ canonicæ nullæ, ieiunia nulla, nullæ annuæ celebritates sanctorum: Ecclesiarum dedicationes nullæ, processiones supplicantium nullæ, nulla sacrosanctæ crucis vexilla, nulla in templis luminaria, breuiter nihil eorum quæ catholica antiquitus seruauit Ecclesia: à cælibatu sacerdotes eximunt: laicis Eucharistiæ consecratio permittitur. Mulierculis identidem voto cõstrictis licentiã indulgēt lasciuendi, apostatici: Nomina sanctorum, in cælis triumphantium, de canone sacrificij, quasi idolatrica essent, erasa. Vbi Ecclesiasticæ disciplinæ vigor: vbi canonum reuerentiã? An non sacra omnia & profana comixta sunt: vbi nunc syncerè orthodoxi? Quis hereticorum communione se pollui existimat: iacet ois disciplina, rideat obediencia, ablata est

Ii ij regens

regendi, solis sacerdotibus concessa autoritas miserè hallucinatur, & palat ignobile vulgus, Ordo Ecclesiasticus confunditur, detur- batur, Constitutiones ab vniuersali Ecclesia iam olim receptæ, abro- gantur, rescinduntur, Ecclesiæ ager, tritico fidelium sanæque do- ctрина odoriferus atque flagrans, errorum quisquilijs corrumpitur, polluitur: fidei candor, sectariorum technis atque imposturis con- spurcatur. Quis non dixerit nos ferè ex Christianismo in Ethnicis- mum prolapsos?

*Nunquam adeo Mauors nostras perterritur vrbes,
Nunquam adeo reges, belligerosque duces.
Vulcano pereunt altis in montibus arces.
Viuitur ex raptis, nulla rapina satis:
Flagranti vruntur flamma numero sine villa,
Vrunturque humiles igne sonante case.
Corruit & Christi, & sanctæ Genitricis imago,
Fredant picturas stercora multa sacras.
Vastatur seruanda extructa domuncula manna,
Diripitur miris arcula sculpta modis:
Cœnobijs pellunt monachos, castasq; puellas,
Non tutus monachus, virgineusque chorus.
Templorum ornatus vesanis diripiuntur,
Sacrilège spoliant templa sacrata manus.
Reliquia quoque diuorum pedibus miserorum
Calcantur, calcant reliquias miseri.
Historias magna referentes arte fenestra
Franguntur, bello quæque fenestra cadit.*

O ignominia gentis Christianæ: ô dedecus nostri nominis sempiternum: ô seculum illud infelix: ô ferreum seculum: ô detestabile vitium resque nunquam audita. O nephas inexpiandum, O cælum, O terra hocce absorbe, O maria, O furiosam & execrabilem, horrendâ, & abominabilè impietatem, O horrendum & miserabile specta- culum, O deflenda dies, nigròque notanda lapillo. O sacrilegum genus, prohi impudentiam, O scelera tetra, cor meum mihi rumpit- tur doloribus, O miram hominum dementiam, O Lemnium malû, O pudor: O indignitas: O verè tempus, quale (vt inquit Daniel) nã fuit ex quo gentes cœperunt esse, O vere dies illa, dies est (teste pro- pheta) iræ, calamitatis & miseræ, in quo est frigus & gelu, O tar- da fulmina, O volucrem fortunam, quàm citò omnia ex lætitia & voluptate, ad luctum & lachrymas recidunt? Quo recidimus? Quis iam non opinatur vltimum instare diem? vnde scimus in propinquo esse mundi finem? Osiander quidem diem & annum contra Dei præceptum, non veretur publicare: Ego illud liquido (cõ- iecturis cõtētus) dixerim, eò nũc prolapsum esse rerum humanarum

Danielis 16.
Sophon. 3.
Zachar. vii.

vt nunquam adesse posset opportunius. An non idem nunc faciunt homines, quod fecere imminente cataclysmo? Epulantur, potant, comessantur, ducunt, nubunt, scortantur, emunt, vendunt, scenerant, & scenerantur, ædificat, belligerantur, populus tumultuas- tur, scriptura adulteratur, tot modo apud nos popinæ, tot ganeæ, tot gnatonum & luparum tabernæ, tot modo reperta ferculorum ge- nera, tot obsoniorum condimenta, tot mensarum leges & cæremo- niæ, vt Asiatarum, Milesiorum, Sybaritarum, Tarentinorû: præ- terea Sardanapali, Xerxis, Claudij, Tiberij, Vitellij, Heliogabali, Galieni imperatorum opipara conuiuia longe longè superent, Belli- geramur assiduè, gens cum gente colliditur, regnum cum regno, ci- uitas cum ciuitate, princeps cum principe, populus cum populo, & quod Ethnici quoque fatentur impium, affinis cum affine, cognas- tus cum cognato, frater cum fratre, filius cum patre: denique, quod ego sanè puto his omnibus atrocius, Christianus cum Christiano, Io- cus & ludus sunt, in militia domos diripere, fama spoliare, virgines rapere, solidas vi- bes atque oppida incendere. Hæc decora: profuisse nemini, nocuisse quàm plurimis: Denique nihil malorum abest, fames, sitis, latrocinia, bellum, pestilentia, seditio, rerum bonarum inopia. An non hæc arguunt adesse finem rerum humanarum? nimius sum fateor, at quis non præ indignitate rei totus in lachry- mas solueretur? O bone Deus, cur me tam funesti ludi spectato- rem delegisti? cur non rapuisti ante hæc secula, cum patribus meis, spiritum meum? quàm voluisssem vnquam hos recessus conspexisset quàm præstabat, in remotis orbis terrarum plagis nunc abesse? Hic non absurdum videtur, huic querelæ Sapphicon Georgij Dayi annectere.

*O dolor, quæ quæ scelus ô nephandum.
Exulat Christus, Nouus & Pilatus
Prodijt, rursum minitans IESV
Verbera mortem.
Quod dedit Christus, docuit quod almus
Spiritus, sancti tenuere patres,
Credidit per secula tot priora
Turba fidelis.
Vnus id totum ingulat Lutherus
Vnus hic Christo melior? magisque
Spiritu verus? patribus tot iste
Plus valet vnus.*

Euigila ergo animo, Pater beatissime: Heli memento, qui in filios Ophni & Phinees negligens, grauem in se excepit vltionem,

Numeri. 25.

ultionem, fractis ceruicibus, peremptis liberis, ablata arca: Et Saul
lem regem, non ob aliud Deus auersatus est, quàm quod ille quidē
peccantes filios suos lenius quàm debebat corripuit. Nec alia re Phi-
neus sacerdos & ipse, sempiternum sacerdotium sibi posterisq; suis
stabiluit, & iram Dei à filijs Israel auertit, quàm quod zelatus pro
Deo suo flagitiosos ultus est. Sentiant & te iudicem qui patrem non
agnoscunt; sentiant seuerum, qui haec lenitate tua sunt abusi.
Imitare Samaritanum illum Euangelicum, qui vulneribus consau-
tiati à latronibus, nō modo lenitatis oleum, verum etiam acrimoniæ
vinum infudit. Eiecit Christus vendentes & ementes: Eijce & tu cul-
tum diuinum profanantes, & sanctissimas cæremonias irridentes: Eij-
ce rapientes aliena, & in Christianos Domini sacerdotes impias &
conceleratas manus iniicientes. Deniq; subuerte mensas numulario-
rū, hoc est, repurga Dei Ecclesiā: Cernis vt omnium Ecclesiasticorum ocu-
li in te coniecti sunt, oēs taciti fidē opēq; tuā mecū implorant: te pastor
rē & Antistitem suum summum in terris agnoscunt, tibi se salutē ac
dignitatem suam, tibi sanctissimam Christi religionē, cum suis mys-
terijs ac cæremonijs, etiam atque etiam commendat ordo Ecclesia-
sticus. Elige B. Pater potius castigare affectus, quàm propter ipsos ca-
stigiari. Cogita te pastorem, & corpus tuum *δ σκοληκοδόχος*: Viro docto
cogitandum est frequenter de migratione ex hoc æuo, deq; vita illa
sempiterna, & ita meditandum sæpe ac multum, vt familiarem sibi
cogitationem mortis faciat, ne ad illius mentionem terreatur. Mag-
nus est (inquit vetus prouerbium) Athelata placuisse Herculi: quā-
tum ergo tu Deo: à quo toties laudabere, quoties aliquid egeris illi
gratum: hic scopus ergo, vnde merces immortalis consequitur.

Hoc est, ver-
mum rece-
ptaculum.

*Præficitur pastor baculo munitus adunco,
Vt vigili erranteis lumine seruet oues.*

Ad Protectorem fidei Christianæ, Paraclesis,

SVB VMBRA ALARVM TVARVM
PROTEGE NOS,

Sed non simili ratione tu præteriri debes inuictissime Cæsar, qui
totius orbis Christiani hyperaspistes es, haud dissimilis Pelleo mag-
nanimus, seu Cæsari dictatori: te alloquor, & olitor aliquando oportu-
na locutus est: Summi gubernatores in magnis nonnunquam tem-
pestatibus à vectoribus admoneri solent, ait Cicero, Philippica 7.
Scimusque Deum per asinæ etiam os veritatem locutum fuisse. Tu
ille,

ille, qui à maiorum magnanimitate & pietate minimè degeneras,
sed veluti hæreditariam accepisti virtutem. Viuunt in te imperato-
ris Maximilianī virtutes: Viuit adhuc recēs, & posteritate ipsa cres-
cit, proauit tui Frederici memoria: Honestos ille labores pro ludo ha-
buit, terris iactatus & alto: voluptatem & ocium (pestem teterrimā)
non secus fugiebat, quàm Maximilianus. Quot hyemes sub pellibus
egit Maximilianus, pius, scelix, Augustus? quantis angustijs sua se
vigilantia expediuit *μεγαλοπρέπεια*? Fredericus? Quid obtinuit,
quod non summa cum laude sit perfunctus? debent illa pectori tuo
(maxime Cæsar) infixæ sedere: onerant aliās (vt venia tua dixerim)
te tuorum imagines, non illustant: nisi quibus factis illi sibi nobilit-
tatem pepererunt, ijs tu tuearis imagines eorum, & alas eorum titus-
la. Huc te vocat Habsburgicæ familiæ claritas, huc patriæ pietas:
aderunt fortibus ausis superi fauentes, Audaces adiuuat ipse Deus,
& in re honesta suus cuique animus Deus est. Tu ne cede malis, sed
contra ardentius ito. Haud est virile (inquit Seneca) terga fortunæ
dare. Sic sic itur ad cælum, Maxima pars stadij tibi iam decursa est:
hoc alacrius ad metam propera, quo propior es. Tuis humeris in-
nixa est patria: Qua (inquit Cicero, ad Quirites post red.) nihil dul-
cius, nihil charius in vita esse debet: hanc qui conseruarint, adiuue-
rint, auxerint, æterna possidebunt gaudia. Illi (domestici tui) despō-
debunt animum, nisi eum præstiteris quem semper esse iudicarunt,
Regis ad exemplum totus componitur orbis. Hæc ruitura est si te
subdlexeris. *Σπάρτην ἔλαχος κείνη νόστος*. Ardua est, iuxta Hesiodum, via,
sed in vertice manet inæstimabile præmium. Verè regium, magniq;
animi est, male audire, quum bene feceris. Asina per medios ignes
succurrit suo foetui, & imperator fortissimus destituet domesticā se-
dem periclitantem, cuius pars sunt & liberi: Placer hinc egregiū ex-
emplum pietatis erga patriam in medium adducere: Peste Lacedæ-
monios occupante, propter necem legatorum, quos Xerxes miserat
terram & aquam petens ceu primitias prædæ, oraculum datum est:
liberandos ipsos, si qui modo Lacedæmoniorum regi sese occidēdos
obtulissent. Tum Bules & Sperches adierunt regem, cum mortis sue
petitione: ille verò hominum virtutem admiratus, domum reuerti
iussit. Serenus scribit eos rogatos, vt cum Xerxe manerent, respon-
dissent: non posse se patriam relinquere, cuius charitatis & pestis auer-
tendæ gratia tantum itineris morituri confecissent, &c. Eo ergo per-
ge, non quod te reuocat mundus, sed quo te vocat pancratiafles Chri-
stus. An te remoratur difficultas, vbi cælum promittitur: an dubitas
de præmio, vbi promissor est Deus? Deus Opt. Max. hoc sanctiss-

Id est. Spar-
tā fortius
es hanc orn-

num propositum tuum confirmet & adiuuet, Amen, amen, Magni enim refert, vt bonus princeps quàm diutissimè viuat, cuius est, ciuium multorum salutem suam vnus antepone re incolumitati. Non autem hæc scribo, Potentissime rex, quò te cessantem extimulè, qui tuis mirum in modum præluxisti, vel etiam conflictu; Sed quò currenti calcar (quod aiunt) addam, Quis nescit te hucusq; strenuissimū athletam S.R.E. fortissimumq; exitisse? Quis ignorat te imperatorem Augustū, Dominum mundi esse? iuxta I. deprecatio. ff. ad legem rhod. de iactu. cum concordia textus in c. in apibus 7. q. 1. ac glo. in c. ius quiritum 1. dist. An non tu Aphricam, & fœdere, & virtute bellica (quod heroum est) tibi coniunxisti? Annon tui satellites vltra Herculeas columnas progressi (vt omittam extremas occidentales indias, nullis seculis ante cognitae) Christianum nomen, ad Aethiopas horridos, ad indos (quos *Ἰνδοί* Græci vocant) ad Nilum (de cuius ortu Solinus: Plinius lib. 5. ca. 9. Seneca lib. 4. natural. quæstio. Et 2. hist. li. Herodotus) ad Gangè propagarunt? An nò Aequinoctiale tibi circulū, latentè hæctenus & hurentè, ardorèq; solis adustā, populis (antiquorū opinione zonā) refertissimū, amcenū, huberè, fortunatissimū, cōchis, auro, & cadētibus margaritis abūdātè, tibi parauit Deus? Quare te potentissime Cæsar, per luculētissimas maiorū tuorū imagines, per egregiā indolem, per sapientiæ laudē, cui semper studuisti, per catholicorū in nostra patria expectationē; per bene auspicata laudum tuarū initia, obtestor, ne committas, vt quum hæctenus ceteros viceris, à teipso superatus videaris. Per in incepto fidei negotio tibi potentissime rex (fatis sic volentibus) datum, pacē placidā orbi mittere, scismata in tranquillā serenitatem redigere: Vomica, Chironiū hulus, Telephiū & phagedæna (de peruerlis autē loquor hominibus) maturuit, res ad restim redijt. Dij tuū propositum confirment, vt ere felicibus fatis, *παντοίως ἀγέρῃς μιν ἡνίκω*: iam enim orbis propè vnus uersus tui expectatione suspensus, nescio quid cæleste sibi de tua virtute promittit, quod quidem breui futurum ominamur. Fer supplicatias obsecro Iuciferæ, S.R.E. Ecce clamat ad te suum Esdras & Iosue: id ipsum sponsus dilectus IESVS CHRISTVS à te efflagitat: Deus approbat: natura dicit: ratio suadet: Paulus hortatur, leges (naturales, gentium, ciuiles) iubent, En fundi nostri calamitas. Quid plura? Te Deus Opt. Maximusq; rerum omnium creator & moderator in terris misisse creditur, vt non solum in Germaniam patriam nostram, verumetiam Belgiam tuam omnium virtutum, & bonarū artium reginam, decorares, illustraresq; protegeres atque defenderes. Vides, Potentissime Cæsar, in Democriti puteo iā omnē ferè christia-

Id est, vniversæ virtutis memeto

nam religionem esse demersam: vides inundare hæreses, quæ iuues nescunt, midificant. Non nescis Cæsar, quomodo hæreticus nutauerit, quomodo duabus aliquando fellis federit, quàm insidiosè tecum hostis tuus egerit, quod fœdus percusserit, quomodo bellum tibi denunciarit, epistola multum atroci & plena exprobrationum, quomodo libellis editis & picturis, nomen tuum, atq; famam lacerarit? Meministi, quanta fide & diligentia iuuerit hostes tuos Gallicanos? Quod si clamauerint, quod lolent, & magno supercilio intonant de Evangelio, & libertate sua Evangelica, non mouearis hisce philtris: Hæc enim sunt illa suauia & blanda carmina, quæ multos pios Ecclesiæ alumnos in errores & naufragia pertraxerunt. Hæ sunt illæ Syrenes, quas obturatis auribus, vt Vlysses fecit, præternavigare oportet, ad euitandum periculum. Nomine duntaxat Christiani, ceterum doctrinæ Christi & Ecclesiæ, tum irrisores, tum oppugnatores. Vide ne quid istorum perduellionum blateramenta te permoueant, quorum miseranda cæcitas deploranda potius quàm imitanda. Fac ergo, vt reflorescat prisca fidei veritas, nam murem in perra nutrire quàm tutum sit, proverbium docet: Anguis torpentem frigore herinacium domi suscepit, qui calefactus extensis pennis anguē domo pepulit: Nullus ad nocendum (ait Cicero) efficacior, quàm domesticus inimicus: & nullæ sunt occultiores insidiæ, quàm quæ latēt in simulatione officij, aut in aliquo necessitudinis nomine. Nam eū qui palam est aduersarius, facile cauendo (ait idem) vitare possis: hoc vero occultum, intestinum, ac domesticum malum nō modo existit, verumetiam opprimit antequam prospicere atq; explorare potueris. Concoquendæ tot iniuriæ, tot imperij deformationes acceptæ? Sat odoratus es. Quò ingentia consilia abiere? quantum Græciæ subegimus? Quousq; Sacramentarium nomen inanibus inter nos colloquijs fugauimus? optamus oēs, ac precamur Deum, vt quāadmodū Cyri animum olim emolliit, & ad sui populi liberationem accommodauit, ita quoq; te his nostris, nimium adfluctis, & ferè deploratis temporibus, salutarem esse S.R.E. exoptat protectorem. Ecce iā nomen tuum ubiq; euolat. Ecce te omnes Christifideles in auxilium & defensionem inuocant, te assertorem, & liberatorem appellant. Nullus vnquam in Christiano orbe à septingentis retro annis potentior, nemo victorijs plenior, nemo milite exercitato instructior. O fælix patria, quæ te talem & tantum virum produxit. O fælices parentes qui te genuere. O fælices proceres & commilitones, qui te ducem, te rectorem, principem & imperatorem sequuntur: qui tanto rege gaudent, vtuntur fruunturq; ibis fælix, fælicior redibis. Dominus

Actio. 7. in Verrem.

Occulta in imicitia magis timenda quàm iudicia & aperta

nus (mentium efficacissimus transformator) erit protector vitæ tuæ, & à quo trepidabis: mittet tibi auxilium de sancto, & de zion tuebitur te: Tribuet tibi secundum cor tuum, & omne consilium tuum confirmabit, Deus obijcit clypeum suum in bello (inquit Homerus omnium disciplinarum oceanus) vt principes tueatur, qui & Palladem deam Achilli adfuisse sinxit: Non deerit virtutis exercendæ materia, non ingentis laudis occasio, Ecce populus tuus, & ciues tui tibi aram constituunt, Ecce te tanquam Deum, & numen quoddam terrestre colūt, venerāturq; Ecce p te vt victor & incolumis redeas; preces iugiter ad Deum effundere parati, Ecce tibi vrbeis, familiā, liberos, quicquid habent, possident, seq; totum denique in mancipiū dedunt, atq; tradunt. Ibis ergo ò lux & decus patriæ tuæ, in hosteis Christi, liberabis conculcatum Christianismum: fortem fortuna adiuuet, & fortitudini fortuna adiumento esse solet: Imperium virtute partum, virtute tuendum: & pax repudianda, si sub eius nomine latitat bellum, Soter inquam tecum est, tanquam fortis bellator, ideo qui tua negotia remorantur & persequuntur, cadent, Patrium est enim Romanis alijs imperare ait D. Halicarnasseus. Quid ergo aduersus stimulum calcas? Non deseretur Romanum Imperium, Nosti Vergilianum: Imperium sine fine dedit: Rursum: Romanos rerum dominos: Nosti Homericum illud, Aeneas, τρεῖς ἰπποβοῦντες? Vt homo (inquit Florus) qui animātium solus rationis ac cogitationis particeps est, cæteris omnibus præfertur animalibus, Ita Romanum Imperium, cæterarum gentium imperia atque respub. excelluit dignitate, Collige itaque teipsum: vehementeis namque composuisti animorum motus, exitia interuertisti, tumultus & διχομαχίας compescuisti. Quid enim aliud est principis in facinorosos lenitas, quàm in bonos crudelitas? suscipienda (inquit Cicero, 1. Offi, bella sunt, vt in pace sine iniuria viuatur: ad priuatas inquam iniurias, oportet principem esse facilem ad ignoscendum: in ijs vero quæ Rempublicam & religionem lædunt, decet esse seuerum: id quod & LL. volunt, Iustum est bellum, quod ita geritur, non vt bellum exerceatur, sed vt pax acquiratur. Licuit ergo illud tuæ reputationi, bonos in pace conseruare, & inquietos perduelliones (qui rescindūt decreta) castigare. Et, sicut sol χρυσόκομος est in mundo oculus: cor in celo, iucunditas diei, & cæli pulchritudo: occidens, oriens, æstuans, temperans, viuificans, producens, maturans, attrahens, extenuans, purgans, durans, emolliens, illustrans, serenans, exhilarans, Ita & tu potentissime sceptrifer mundo adaptatus es: Quod nobis videtur cecinisse Agapetus, hisce verbis, ὁσπρεὶ ὀφθαλμὸς ἐν τῆ φουκῆ σωματι, οὕτω θεοίλευς τῶ κοσμοῦ ἐν ἡμῶσιν. Sic sic,

Hier. 20.

Romanis
patrium im
perare.Hyperoche
seu excellen
tia Romani
CæsariatusC. noli exi
sti. 13.Proprieta
tes solis.

sic, Rerum certa salus, terrarum gloria Cæsar: Immortalis eris, nunquam tua fama peribit: Stabunt æternos fortia cæpta dies. Non est prolongata manus Domini, veniet fides, & illa temporis filia VERITAS ^{Veritas.} victrix stabit. Quæ tantam semper potentiam habuit, vt nullius machinis, aut cuiusquam hominis ingenio aut arte subuerti poterit. Hæc licet in causis (inquit Cicero) nullum patronum aut defensore obtineat, tamen per seipsa defenditur, &c. Adducet Deus Opt. Max. latam rerum vicissitudinem. Redibit S. E. lux pristina, fartietur vnitas, cultusq; religionis, in dignitatis pristinum gradum, cum vsura restituetur. Humiliabitur superbia. Assur, & sceptrum Aegypti recedet: Fiet quod vaticinatur Esaias, capite 32. Et sedebit populus meus in pulchritudine pacis, & in tabernaculis fiduciæ, & in requie opulenta. Nec enim dormitabit neque dormiet qui custodit Israhel.

AVREA AETAS,

Aurea quippe prius longis amissa diebus
Aetas, his validis manibus reuocata redibit.
Resque suas modicas humilis cum diuite pauper
Acquabit, veluti fertur vixisse vetustas.

Et iterum.

Tristia iam letis, vertentur & vltima primis:
Celsa ruent, stabunt quæ cecidere prius.
Regnabit pietas: calo demissa sereno,
Aqua descendit quicquid vbiq; boni est.
Ipse redibit amor, ratio instituetur honesti.
Mutabit mores, impia turba, suos.
Iustitia studium ciues venerabitur inter,
Et quæ nunc virtus vndique spreta iacet,
In falcem durus curuam formabitur ensis:
Qui modò seua gerit pralia vertet humum.
Veraque nutanti iam pax donabitur orbi,
Aurea Saturni tempora regis erunt.

Epinicion seu victoriale, & gratulatorium carmen.

Græcia Aristiden, Augustum Roma celebret,
Te patria dicet Theutonius ora patrem.
I cito maxime rex, tibi sic Deus oro benignum
Præstet iter, faueat principijsq; tuis,
Ecce humeris defers mundi rex fortis habenas:
Iure tibi parer, quicquid in orbe vides.
Vive vale gaude cæsareus fortissime regum:
Et tibi cuncti potens vota secundet, Amen.

CHRISTIANORVM PRO- SEVCHÉ AD DEVM, VT GLORIO-

SISSIMO FIDEI DEFENSORI, SVSCEPTAS

expeditiones terra mariq; pro misericordia sua Di-

uina, nec non Ecclesiæ suæ bono, prosper-

rare, atq; victoriã tribuere dignetur,

vt tandē domitis Dei hostibus

in pace & tranquillitate

Deo seruire va-

leamus.

OPT. Max. Domine Deus, clementissime Pater, miserator & misericors, patiens & multæ misericordiæ; & verax, præter quæ persuasissimum habemus, nõ esse alium, quem et corde & ore, omnes quotquot sumus, confitemur, colimus, atq; in veritate Verũ Deum, trinum in personis, ac vnum in essentia, adoramus: Cuius diuino, ineloquibiliq; oris verbo, cælum & terra, omniãq; in eis conclusa, ad extremum vsq; miraculum, ac vltra quàm humani captus imbecillitas compræhendere valeat, sunt condita. Quiq; haud (quãquam es immensus, atq; omnipotens, nec non omnia, teste propheta tuo Dauide, fecisti in cælo & in terra, quæcunq; voluisti) grauatè Patris appellationem admittis, cum nos Filius tuus Dominus noster IESVS CHRISTVS, per quem popellum tuum à saeuissima diaboli manu (in quam lapsi prima virgine præuia) liberaueris, atque in conditionem longe meriorem, longeq; dulciorem constitueris, nos sic orare docuerit, vt semper misericordiæ tuæ aulã pulsaturi, à patris nominis vocabulo auspiciemur. Qui procul dubio, cū sit sophia tua, nihil vnquam docere tentauit, quod sublimitati tuæ displicere nouerit. Nouit autem omnia, quem omnibus præfecisti, inclinat igitur Domine Deus Pater fidelissime, aures tuas diuinas de throni tui celsitudine, & audi orationem nostram, quam cernui coram maiestate tua tremenda oramus. Nec minimum est, quod nos filioli tui apud clementiæ tuæ solium impetrare satagimus, potentiæ tamen tuæ factu facilimum. Nec nobis formidanda repulsa, quam sæpissimè apud huius mundi principes mortales patiuntur, cum certi sumus quantum nos diligas, vt etiam Filiũ tuum vnigenitum, pro salute nostra mori destinaueris, ipsiq; nihil sententiæ tuæ repugnans, sed voluntatis tuæ decreto libens morem gesserit vsq; ad mortem, mortem autem (vt Apostolus tuus ait) crucis. Domine Deus Pater omnipotens, oramus te per inenarrabilem Filij tui IESV nature hu-

manæ

manæ assumptionem miraculosam, natiuitatem salutarem, quam tamen omnium turpissimam passus in cruce mortem, triumphalem à mortuis anastasin, gloriosam in cælos ascensionem, desiderabilem haugij pneumatis cælitus demissionem, vt seruo tuo Regi Catholico, cultui tuo deditissimo, susceptas in rebelles expeditiones, prosperare, victoriamq; largiri digneris. Nec tale quicquam precamur, vt securius in carne ambulemus, aut oscitantius præcepta tua præuaricando peccemus, sed quò liberius, feruentioriq; mentis nostræ æstu, immensæ maiestati tuæ secundũ spiritus tui inspirationem seruiamus, teq; cū omnibus tibi placentibus, hinc & illic in dierũ longitudine laudare possimus. O pater cælestis, audi atq; exaudi inuocantes te in veritate, quæ est filius tuus vnigenitus Dominus noster IESVS CHRISTVS benedictus in secula. Moueat te preciosus filij tui sanguis. In quibus quodã regionibus nomẽ tuũ sanctũ adorabatur, in illis maiestas tua tremenda (o dolor) blasphematur, à quibus etiã sceleratissimis impietatis magistris (aduersarijs tuis) seruire cogemur, cultusq; tuus in orbe delebitur radicitus. Nosti Pater, quem nihil latet, quã profus nullũ, aut q̃ minutum ab initio rebellantiũ imperium, quantumq; nunc se extendat Turcarum regnũ: à Septentrione ad Meridiẽ, ab Oriente ad occidentẽ. Id enim Septentrionali plaga, per vltimũ Pontis inũ vsq; ad Colchos, Albanosq; cū ingenti s. e. detrimento exporrigitur. A Meridionali regione, mari Erythraeo, plagaq; Nilotica terminatur. Sole occiduo, Mæsia, Macedonia, Epiro, Ilirico finitur. A solis ortu Euphrate clauditur, &c. Quis aut poterit omnem rebellantiũ tyrannidẽ in querimoniã adducere? Audi & exaudi nos Domine, & miserere nostri. Dic Regi fortissimo, quod in veteri lege Iosue regi dixisti: Confortabitur & robustus erit, nec quisq; ei resister. Præsta domine Cæsari nostro, vt in brachij tui robore vindicet læsam maiestatem, ac iustorũ sanguinẽ quẽ sanguisibundus hostis in furore suo hausit, nec haurire desinit. Trade domine Pater cælestis perfidos in tui serui potestate, qui te vsq; adeo diligit vt ob nominis tui gloriã mori nõ dubitet, quicq; ab incunabulis vsq; nullũ nõ mouerit lapidẽ, quò cultus tuus dilataretur, atq; indies cresceret: in qua re, maiores suos ab utroq; parente non solum æquauit, verum etiã longo post se interuallo reliquit & superat: id quod nõ sibi ex suis, sed spiritus tui inflationi acceptum fert. Qua in virtute à benignitate tua tributa, ipsum perscrutabile misericordiæ tuæ abyssum, stabilire ac

Kls con

confirmare velis, quo copiosius auxilium contra suos, & S. R. E. hostes crudeles, à cælo expectare mereatur: Nec aliunde nouus Iosue noster & archistrategus dependet, quàm à maiestate tua, maiestas humana à diuina, mortalis ab immortalis, qui tibi se & sua omnia iam dudum commendauit, què summe commendatum habere, ac tueri digneris. Fac domine Deus Pater misericors famulum tuum sentire, preces nostras clementiæ tuæ gratas fuisse, quod ut nobis tribuatur in nomine filij tui precamur. Quicumque vnquam te orarunt o pater, aliquid impetrarunt, Da nobis filiolis tuis gratiam, ut & nos id quod filij tui nomine petimus impetremus. Cum Aegyptus iussu tuo ranarum multitudine obstrepera infestaretur, orauit te Moses, ranæq; reuersæ in flumina. Immissa est musca grauissima in domos Pharaonis, seruatorumque eius, & in omnem Aegyptiacam plagam, Moses deprecatus est, & muscæ ex orationis virtute depulsæ sunt. Cum Solomō peteret à te sapientiã, supremum bonum quod das mortalibus, exaudisti & dixisti: Postulasti tibi sapientiã ad discernendum iudiciũ, Ecce feci tibi secundum sermones tuos, & dedi tibi cor sapiens & intelligens in tantum, ut nullus ante te similis tibi fuerit, nec post resurrecturus sit, sed & hæc quæ non postulasti dedi tibi, diuitias scilicet & gloriã, ut nemo fuerit similis tui in regibus cunctis retro diebus. Sareptanæ mulieris filius cum vita decelsisset, clamauit pro illa ad sedem tuam Helias, & exauditus est, & renixit puer. Impetrauit Iosue te inuocãdo, ut sol & luna starēt, donec vlcisceretur se gens de inimicis suis, stetit itaq; sol in medio cæli, & non festinauit occubere spacio vnus diei: non fuit antea & postea tã longa dies, obediēte te Domine voci hominis, & pugnãte pro Israel. Cũ Iudith uellet occidere Holofernē, stetit ante lectum orans cū lachrymis & labiorum motu in silentio, dicens. Confirma me domine deus Israel, & respice in hac hora ad opera manuum mearum, ut sicut promisisti, Hierusalē ciuitatē erigas, ut hoc quod per te posse cogitauimus perficiã: Et res ei ex animi sententiã successit. Clamamus ad te cū Iosaphat, Domine Deus patrum nostrorum, tu es Deus in cælo, & dominaris cunctis regnis gentium, in manu tua est fortitudo & potentia, ne quisquã tibi potest resistere. Presta imperatori nostro, vincendi hostes tuos, atq; tuorum fortitudinē. Cũ eodē Iosaphat & Iuda cadimus proni in terra corã facie tua, & adoramus te, largire famulo tuo palmã, ut impij rebelles, confiteantur tandem, te esse verum Deum, trinum in personis, vnumque in essentia: Et IESVM agnoscat mundi redemptorē, illicque seruire incipiant. Clamamus cū psalmografo: Exaltare qui iudicas terrã, redde retributionē superbis, vsq; quo peccatores Domine, vsq; quo peccatores gloriabuntur, effabuntur, & loquentur

loquentur iniquitatem, loquentur omnes qui operantur iniusticiã, populum tuum Domine humiliauerunt, & hereditatem tuã vexauerunt, & pupillos occiderunt. Adiuua regem instructissimum nostrum Deus salutaris noster, Et propter gloriã nominis tui Domine libera nos ab impijs. O pater miserator nos aduoluri pedibus tuis oramus te quemadmodum Ezechias orauit: Domine exercituum Deus Israel, qui sedes super Cherubin, tu es Deus solus omnium regnorum, tu fecisti cælum & terram, Inclina Domine aurem tuam, & vide & audi impiorum nephanda scelera, aduersus te & tuam S. Ecclesiã. In te solo cõfidimus, in te solo confidit gratus alumnus Cæsar. Presta igitur victoriã omnipotens domine Deus, Exurge & dissipentur inimici tui: Maledictus homo qui confidit in homine, & carnē ponit brachium suum, & à Domino recedit cor eius, Benedictus vir qui confidit in Domino, erit Dominus fiducia eius, Sunt arma, equi, viri, sed in his neq; nos fiduciam posuimus, neq; rex noster potentissimus. Quicquid fiduciæ habemus, in te domine Deus solo firmatum est, neq; à te, nisi tu dereliqueris nos, cademus. Innumerabilis aduersariorum vis, maius est brachij tui robur, in quo Pharaon cum omni exercitu suo periit in mari rubro, Iabin rex Hasor, Iobab rex Mandor, rex Semerō, rex Achsaph, Chananæus, Amorrhæus, Ethæus, Pherezeus, Iebusæus, Eueus quoq; qui habitabat ad radices Hermon in terra Maspha. Isti reges omnes egressi sunt cum turmis suis, populus multus nimis, sicut arena quæ est in littore maris, equi quoq; & currus immentis multitudinis conuenerunt contra Israel, dixistiq; tu domine Deus noster ad Iosue regem. Ne timeas eos, cras enim hac eadē hora, ego tradã omnes istos vulnerandos in conspectu Israel. Equos eorum subneruabis, & currus igne combures, & factum est domine Deus secundum verbum tuum. Ita quoque misericors domine velis assistere Ecclesię tuæ defensori, aduersus crudelissimos inimicos verbi tui, ut in virtute tua palmã reportet, atq; triumphet. Impius tyrannus similis fiat Adonisedech. Et exitum regis Hasor tuiat. Sis domine Deus cum Imperatore nostro quemad. fuisti cum Mose & Iosue: Trade domine Deus impios Christicydas in manus eius, ut Chusanratathiam Mesopotamiæ regem coniecisti in manus Othonielis. Ne derelinquas famulum tuum Deus noster ad te clamantē cū Dauide, Adiutor meus, & protector meus tu es, Deus ne tarda ueris. Id quod & nos te ex penetralibus cordium precamur per filij tui Domini nostri IESV CHRISTI sanguinē, quæ pro redēptione nostra effudit, cui tecum, quemadmodum & Spiritui sancto, sit laus & gloria in secula seculorum, Amen.

Iosue 10.

Vt Iosue, ita vincat fidei nostrae defensor.

ECCLESIAE AD CHRISTIFIDELES

alumnos, Exhortatio.

Quocirca state mecum Christifideles, induite totam armaturam Dei, vt possitis stare aduersus insultus diaboli. Ephe. vi. State lumbis circumcinctis baltheo per veritatem; & tu pendilecta mea **SUNAMITIS** (quæ hactenus fortiter vicisti omnigenos hostes, olim nullis superabilis armis, & quam nunquam potuit prosternere bellica uirtus) Reuertere, reuertere: Reuertere ad me dicit Dominus omnipotens, Job. 14. Tit. 1. Can. 6. Hier. 3. 4. Reg. 17. Ezech. 18. Mala. 3. et ego te suscipiam. Remea ad verum Christi ouile, cognosce te ipsum. Conuertere ad Dominum Deum tuum, recordare, qua bonitate te sponsus meus condiderit: qua misericordia redemerit: qua liberalitate locupletarit: qua lenitate sustinuerit te delinquentem. Ora ueniam: Synaxim ritè celebra. Seduxerunt te viri pacifici tui, Hier. 38. Prostrauit te subdola lingua nigelli: Hic niger est, hunc tu Romane caueto. Sed quid Horatium profero: tametsi ab Hieronymo et doctus & acutus appellatur, cum sub ouina pelle cauendos lupos præcipiat. Sponsus ille meus, qui solus est, non tam retum, quam cordis um perscrutator: Popule meus, qui te beatum dicunt, ipsi te decipiunt: *ὁ φύς ὁ αὐτὸς καὶ ὁ σὺς ὁ φύς*. Quid tecum hæres? Heu quanta inuidia satan iam olim insidiatur saluti tuæ: in quas erumnas te coniecit? Quid te seduci pateris: cur in furias te præcipitas? Cur immemor nominis, religionis, professionis, vnus hominis sacrilegam temeritatem Ecclesiæ Christi præponis? Quando exterges hanc maculam? Quis te à seueri iudicis absoluet ira: cur confessos, conuictos, damnatosque rebellantes et insultantes contra me matrem (vniuersam Ecclesiam) sustines, ac intra viscera tua claudis? Quorsum distraheris per tot dispendia: cur ad hunc modum te crucias & affligis ipse? Vide quò te ipsam deieceris, misera Sunamitis. Christus sponsus meus te tam charam habuit, vt te suo sanguine redemerit, vt te caelestis hæreditatis consortem esse voluerit, & tu te facis cloacam, ad quam cõmeant quilibet sordidi, impuri, scabiosi? An non vides, misera & afflicta Sunamitis, te pro pace tumultus, seditiones, rebelliones, intestina & externa bella, pro rerum abundantia, omnium rerum penuriam, sterilitatem recepisse? Ah nescis demens quanta pericla manent: Quid trepidas atque tristaris vero? Quid rōchissas

& steris

& steris: Quid cūctaris, sponso meo ne diffidis? Quæ hæc rerū *μετὰ τὸν* *ἐστί* est? Vnde ea mentium alienatio? Quæ te occupant intemperie? An sathanas est sponso potentior? Si malam causam defendis, cur non mutas propositum? Si piam atque iustam, cur Dei promissis non confidis? O prauum & insulsum tuorum consilium. Consule, consule iam tibi, ne hæresis te tuosque opprimat. Nihil cogitat subdolos hæresis archa, nihil molitur veterator perfidus, nisi quomodo fidem Christi (sub prætextu) expugnet atque obruat. Cur dormis: at sathanæ satelles, inimicus tuus, non torpescit, non ocio tabescit, inuigilat, laborat, accelerat, vt Christi Euangelion prophanet, Petri nauiculam subruat, vestem Christi discindat, atque dilaceret.

*Ah procul à recto seducta vagaris ouili.**Ah miseranda feris es modo præda lupis.**O mea progenies dulcissima, reuona pubes.**Accipias matris tristia verba tua.*

Hæccine reddis Domino popule stulte & insipiens? Qua fronte audes contra sponsum meum, & tuum regem, qui pro te vitam impendit, infesta signa tollere? cur ludibrio habes me sponsam suam? Quid esse potest execrabilius, monstruosiusque? Quousque patiar generatio incredula & peruersa: quousque ero vobiscum? vbi deuota pectora: vnde tanta vacillatio, qui semper cæteris nationibus fortitudinis & constantiæ laude præcelluistis? Quid vobis felicius, si positis dissidijs concordēs essetis in domo Domini? Reuoca obsecro (Sunamitis) maiorum tuorum fidem: memento dierum antiquorum, cogita generationes singulas, interroga patrem tuum & annuntiabit tibi, maiores tuos & dicent tibi, Quis nescit Timotheum quoque ad *Deuter. 34* monuisse Paulum, vt fidei quæ primū habitauit in auia sua Loide, & matre sua Eunice recordaretur, & Ioānes in canonica sua antiquitate seruadā docet. Quod, inquit, audiuistis ab initio, maneat in vobis, *2. Timor. 1.* insitite ergo vestigijs patrū sanctissimorum, nō sunt blesi, balbi, Pythagorei. Sed viri sapientiā graues, scientiā insignes, virtutibus & potestatibus pollentes, vita & moribus integri, prudentia inuicti, ætate & robore dispositi, in me māsērūt *ἀναμάτητοι*, & ego pro eis steti: Et quid pulchrius quā prudentem, quid honestius quā temperatum, quid maius quā fortem esse dicit? Præpone (Christiana plebecula) tibi Hercules exemplū: is adhuc ephœbus & prætextatæ ætatis, cū ad biuuiū illud, quod *Virtutis laus.* à Pythagora in forma *(γ)ύλαος* literæ figuratū fuit, peruenisset: repulsa voluptate totis vt aiunt vlnis virtutē cōplexus est. Omnia ei ad sunt bona quæ penes est virtus. Sola virtus expers sepulchri, virtuti fortuna cedit: virtuti oīa parēt. Domat oīa virtus. Virtutis & gloriæ

Kk iij

comes

Horatius.

Esai. 3.

Hoc est serpente
con
fous & iste

Deuter. 34

2. Timor. 1.

Irenæ. li. 4.
ca. 43. Aug.
contra Ma-
niche. ca. 40.

comes inuidia: Nunquam stygias fertur ad umbras incluta virtus, Qui per virtutem perit, non Pol interit: atq; vt ait Cicero, (in Pilo.) virtutis tanta est vis, vt non possit vnquam esse vir bonus non beatus: Hęc (virtus) conciliat amicitias atque conseruat, conciliatrix amicitia est: in ea est conuenientia rerum, in ea est stabilitas, in ea est constantia in tempestate sœua, quieta est, Virtus ad bene viuendum seipsa contenta est. Lucet in tenebris, & pulsa loco manet tamē: Alienis sordibus nunquā obsolescit, Hęc altissimis defixa radicibus, nunquam labefactatur, nunquam dimouetur loco, Nihil intentatum relinquit, Eneruos animos odit: tendit in ardua. Hęc longe longē flammiferis astris formosior est: hęc nunquam à Christi fidelibus eripitur, nec surripi potest, neque naufragio, neque incendio amittitur, nec vi tempestatum, nec perturbatione temporum mutatur: se possidentes diuinos efficit, etc. Submittite, submittite, charissimi sponso meo IESV CHRISTO (qui est splendor paternæ gloriæ, & figura substantiæ eius) animos vestros, & demissis spiritibus ad seruiendum ei, lachrymas seu preces Energiticas & intensas effundite, vt pro sua voluntate vobis impertiatur misericordiam suam, vt sicut animus vester superbia impiorum consternatus est, ita rursum ex afflictione consequatur gloria. Vbi nunc animi vestri constantia: litera: fides: iuramentū: Quo Excelsi spiritus abierit: Non vos seducit sponsa Christi (qui enim Christum sequitur, per eius vestigia vsque ad æternæ lucis solium trāsmearit) tu contra audentior ito.

Fidite virtuti, fortuna fugatior vndis,

Non manet & certam nescit habere domum.

Etiā si vltra Geras & Rypheum celum relegati essetis, nos vos, Vineā illa Engaddi negabit, Quamobrem dilectissimi zelotæ (qui præsbyteri estis populi Dei, & ex vobis pendet animus subditorum: vita & prædicatione vestra illorum animi eriguntur, & quales in Repub. inquit Cicero, principes sunt, tales reliqui solent esse ciues) Agite ante omnia gratias sponso meo IESV, qui tentat: Reputate, hęc ipsa supplicia esse & flagella Domini, quibus quasi transgressores vos castigat Dominus. Ponite idcirco fiduciam & spem vestram in Domino, & ipse (dilectus meus sponso) vos mirabiliter & stupendis modis enutriet, non tardabit, non dabit in æternū fluctuationem iusto, Psa. 54. Quid enim illo ditius? Quid illustrius eo? Quid illo potētius? Quid augustius? Quid fortius atq; inuictius? Quid triūphātius? Sapiētius? formosius? Quid efficacius? Qui simplici nutu cōdidit vniuersa: ipse ophthalmicus verus, procul hinc Machaones, Podoly

Integritas
præfidētiū,
salus est sub
ditorum.
Cic. L'œculo
Famili lib. 1.

Eminētissi
ma dilectio
Dei erga fi
gmētū suū.

rij &

rij & Aesculapij: ipse ipse Deus zyō, qui rectissime dextra administrat mūdi gubernacula, qui flexuosa cūcta rectē dirigit. Qui pro nobis vinciri, trahi, dānari, rideri, cædi, cōspui, vapulare, probris affici, de mū in ara crucis agnus sine macula immolari voluit, vt nos suis vindis solueret, suis sanaret vulneribus, suo purgaret sanguine, sua morte, ad immortalitatis laureā euehere ret. Qui omnem ceruicem elatam deprimat, & omnes colles in plana deducit, Ipse iustitia nostra, victoria nostra, spes & securitas nostra: Triumphus & corona nostra: Et quid maius, quid clarius, quā Christi amicum & esse & appellari? Excedit hęc dignitas naturæ humanæ terminos, Hic omnes consolatur, erigit, armat, docet, mouet, trahit, rapit, mutat, transformat, viget, sentit, meminit, præuidet, regit & moderatur, omnibus vndique obuius: Is nostrum hunc limum induit, nostra forma (quo esset amabilius & coniunctior nobis) tectus, nostram infirmitatem (excepta culpa, neque enim sordium nostrarum quicquam omnino contraxit) induit, nostram humanitatem assumpsit: vt nos immortalitatis gloria vestiret, & in sui, hoc est summi boni, communionem assereret. Vt nos seruaret homo factus est: vt peccatores sanaret, cum peccatoribus familiariter versatus est. Vt Iudæos alliceret, circūcisus est, purificatus est, obseruauit sabbata. Ad huius mei dilecti sponsi iussum silescit mare, vertuntur rerū species, fugiunt morbi, cōcidunt armati, pelluntur demones, seruiunt elementa, scinduntur petrae, reuiuiscunt mortui, resipiscunt peccatores, denique nouantur omnia: Quis nescit immensitatem eius adorandam magis quā explicandam? QVERITE ergo (filioli) Dominū, dum inueniri potest: inuocate eum dum prope est: Derelinquat impius viam suam, & vir iniquus cogitationes suas, & reuertatur ad dilectum meum, & miseretur eius, & ad Deum nostrum, quoniam multus est ad ignoscendum. Non excidat vobis Hieremianum istud: Domine cognouimus impietates nostras, & iniquitates patrū nostrorū (delinquentiū) quia peccauimus tibi. Ne des nos opprobrium propter nomen tuum, neque facias nobis contumeliam, soli gloriæ tuę recordare, ne irritum facias fœdus tuum quod nobiscum habes, &c. Diligite Dominum omnes sancti eius, fidos enim tuetur Dominus, & abunde retribuit his qui superbē agunt. Eia ergo fili Charissime, patienter expecta, quisquis sapis, auxilium Domini: Sis animo infractio, nec dubita quin ipse sponso meus confortaturus sit cor tuum, & quicquid acciderit tibi feras patienter, & totus pendeas à Domino. In os sacrosantum paranymphī mei, oculos tuos fige: Huc aures cordis admoue, hunc time. Qui timet dominum, ab auditione mala non timebit.

Luc. 13.
Esa. 55.

Hiere. 14.

Psal. 31.

Timor Do.
mini.

Kk iiij sed &

sed & omnes despiciet inimicos. Si honor & opes quæruntur, Gloria & diuitiæ in domo eius. Si laus & fauor, generatio rectorum benedicetur: Si potentia, potens erit in terra ipse & semen eius: Fortitudo eius exaltabitur in gloria. Si nuptiæ & coniugij prosperitas: Vxor eius sicut vitis abundans in lateribus domus, & filij eius sicut nouelle oliuarum. Si corporis sanitas & robur: Non dabit Dominus sanctos suos videre corruptionem. Ille ianua, Ioan. 10. Ille via, vita, veritas, Ioan. 5. 14. Ille Stephanoplocus, Ille scala sanguinis & aquæ, hanc vidit Iacob: in illa angeli descenderunt & ascenderunt. Solus iste mirabilia facit, vniciq; miseretur omnium: solus pius & misericors. Ipsius misericordia est, qui reddet vnicique secundum opera eius. Qui & miseretur & iudicat, & saluat in terra. Qui bonus Marci 10. Sapiens, fortis, Job 12. Ille lactea per quam descendere & ascendere debent aroma precum vestrarū (filioli) plenis acertis, Haderach, (inquit Elaias de orthodoxa doctrina, capite 30.) Lechu Bo, Thæminu, ^{ve} Thasmeilu: id est, Hęc est via, ambulate in ea, tam hi qui ad dextram declinatis, quàm qui ad sinistram, Eia (iterum dico) charissimi, puras & innocentes manus vestras extendite: Fiduciam habete erga Deum, & quicquid petieritis accipietis ab eo, dilecto meo, Præcepta eius custodite, & ea quæ sunt placita coram eo facite. Talem te præbe fili (ait Ambrosius, lib. 2. cap. 10.) bonis studijs, & prompta fide, vt Deus tui misereatur, & vocet te sicut Ecclesiam vocauit, dicens: Palam factus sum quærentibus me, apparui ijs qui me nõ interrogabāt. Auiculis (inquit Chrysostomus) ideo datæ sunt alæ, vt fugiant laqueos: & ratio vobis hominibus, vt à peccatis effugiatis, &c. Constantes igitur estote, & obfirmetur cor vestrum, omnes qui speratis in Dominum: ^{Αὐτοῦ τὰ ἔργα ἰσοῦντα γενναῶν ὡς φέρει.} Cogita fili quale futurum sit Dei iudicium: expende omnia peccata tua. Nam licet ipse delictorum obliuiscaris, Deus nunquam obliuiscitur: sed omnia tuis oculis obijcientur, nisi nunc præueniens ea, dissoluas penitentiæ & confessione, &c. Fratres quidem nostri, & olim filioli, qui vbera mea suxerunt: Ah longè longè (cum benefacta benefactis cumulanda sint) facti sunt à me: Dereliquerunt me (Lydiūm lapidem & indicem) propinqui mei, & qui me nouerant, obliuioni nos tradiderunt: Retia expandunt insidiantes vitæ meæ, & studentes incommodare mihi, loquuntur scelerata, & fraudes assiduè machinantur: impinguatū enim est & stupore veluti aruina obductū cor illorum: magistri mēdaces & inimici crucis Christi facti. Quibus olim dedi sanctum baptismum, sacros ordines, sceptrum: Hi in Vuiclephicos transformari, Hussiticaque glande saginati, nunc rabie canina

Genes. 28.

Psal. 61.
Hier. 9.

1. Tim. 2.
Ioan. 9.
Ioan. 3.

Id est, viri
est accidētia
generose fer
re.

Iob. 91.
Psal. 119.

Psal. 38.

1. Pet. 2.
Philip. 2.

nina immanissimos edunt contra me latratus, vt me dirumpant, ^{Contra A-}
Siphnius lapis oleo excafactus durefcit, alioqui mollissimus: ^{cherifitos seu}
hodie ingrata soboles, benefactis redditur deterior. Si quando fletu & ieiunio se macerat pius alumnus, ingrati vertunt id, & mihi & filioliis meis, probro. Vt sum hucusque pro veste sacco, & factus sum etiam ob hoc illis fabula. Pessime loquuntur de me qui potant vinum in tabernis, Lippus ille nigellus veterator (quid non turbarum inuexit aper ille Calydonius?) & homo factus ad lites, perfidē violauit fidem meam, progeniem seduxit, Improbus est (inquit Plaurus) qui beneficium scit sumere, & reddere nescit. Ingratus est, qui beneficium accepisse se negat, quod accepit: ingratus, inquam, qui id dissimulat: rursus ingratus, qui non reddit: at omnium ingrattissimus, qui oblitus est. An non ingratus Absalon patri suo? Quis nescit ingratum fuisse Saulem erga Dauidam, & huius plagam? An non ingratus (o viscera saxea) Lutherus matri suæ? Sic Ioas rex, occidit filium Ioiade sacerdotis, immemor beneficiorum quæ contulerat in illum Ioiada sacerdos. Sic ingratus fuit Amasias rex, is ab hoste liberatus Domini manu: Dei immemor beneficiorum, idola adorauit. Quis Hieroboam ingratum, Quis Laban, Quis filios Amon nescit: Ingratus aut malè facit, aut malè cogitat: Sibi tantum parcit, alijs detrahit: Et odit omnes qui bonis benefaciunt. Ingratus est audacior, quo nequior: impudens ad omnia scelera trahitur. Audax est, cuncta semper in peius mouēs. Ingratus est seminarium scelerum omnium: Huic est auara mens, & animus perditus: Huic fastus impotens. Ingratus hoc vnum benefacit, cum perit: Nā tellus ipsa scedius nihil creat. Portentum id omnium est habendum maximum. Is ergo (pro summis beneficijs maleficiū reddens) ingratus. Saxo me matrem perturbauit, contra id quod scriptum est, Exod. 20. Leui. 20. Deutero. 25. Prouerb. 6. 15. & 30. Ecclesiast. 3. A qua matre fuerat nudus egenusq; receptus olim: Quem enutriui, & exaltaui, hic spreuit me. Quid à me præteritum est, quo tarditatem tuam Luthere vincerem? Audes inficiari homo frontis perfrictæ? Testabuntur laborum meorum apud tuos monumenta. Non rubore perfunderis? Non exhorrescis, non te ipsum refugis, si quando ab ista lepra consecrarij respiscunt? Tu Ecclesiam matrem tuam, tam bene meritam de te non amare, non venerari potes? Quid me citis pedibus mortalis insectaris? nondum me Ecclesiam intellexisti? Tu me persequi nõ cessas? Qua me infontē mactasti insania? meminisisti in factum? ab vtro nostrum est pactio violata? Non tamen me interficies: Quis te non irrideat, & planè exhibilet: an ita cares com-
muni

Ingratitudo.

1. Reg. 15.

1. Reg. 11.
2. Para. 24.

4. Reg. 12.
Gene. 31.
1. Reg. 10.

Esa. 1.

muni sensu, vt existimes tuas istas aniles nugas non esse dignas quæ exagitantur: Durum sanè fuerit tuis fratribus contra stimulum cal- citrare. Tu ille, quem nō timor Domini ad improbanda decreta Ec- clesiastica induxit, sed peruersitas animi ac peruicacia, qua studuit totam eneruare Ecclesiasticā disciplinā, & licetiosam inducere facul- tatem viuendi secundum carnem & sanguinem, amoris eis repagus- lis & retinaculis, quæ desiderijs carnis obstaculum præbent. In quo neque legum metus, neque ratio, neq; iurisiurandi religio (lingua quidem iurauit, inquit Euripides, sed iniuriata mens) & æquitas vl- la: nec inferni cruciatus perpetui, nec numinis vllius reuerentia, & metus: Neque ætatis pudor.

Virgil. Æ-
neid. 4.

*Nec tibi diua parens, generis nec Dardanus autor
Perfide, sed davis genuit te cautibus horrens.*

Quod si Medææ Colchidis instar, mactassem, penam non ne- gare m fugeremq; condignam: Sed nunc quando proprijs factis ta- lia dantur, nequeo non flere immeritum malum, quæ neque furibū- dæ Althææ, neque impiæ Heristillæ vnquam adhæsi. Quapropter charissimi filioli, Sectariorum à me matre recessus non vos permo- ueant, Sors mea Dominus est: in hoc sum vt custodiam verba sua. Quamuis similis esset cutis mea vtri famo in rugas contracto, man- datorum tamen suorum (sponsi mei) nunquam oblitus fui, nec pro- missis vnquam diffidam. Vultum suum deprecor ex toto corde, vt misereatur iuxta sermonem suum. Ergo dilecti mi, charissimos meos respice: Ecce orphani sunt, ridentur, flagellātur tota die, cohæredes tui sunt. Penetret vsque in conspectum tuum gemitus eorum, qui tenentur captiui in carcere, magnitudine potētæ brachij tui in vita conserua eos, qui morti destinantur ab hostibus tuis. Tu sponse mi, illorum vulnera porraisti, sauciatus es pro ipsis: verum, Ba hæburā- tho nirpalanu, hoc est, eius plagis nobis medela & salus cōtiguit, Esai, 53. Eius liuore sanati sumus. Posuisti animam tuam (inquit Ambro- sius de fide, lib. 2. cap. 1.) vt nostram leuares. Ligatus es vt solueres mundi ruentis complices, per probra tergens crimina, quæ mundus auxit plurima: Pro illis supplico misericors Deus, Domine exercituū: Reuertere obsecro, respice de cælis, & vide, & visita præparaque vineam tuam, quam plantauit dextera tua: Ne quando dicant gens- tes vbi est Deus eorum? vtere quæso solita benignitate tua ergo Sion, vt extruas muros Hierusalem. Tu semper spes mea fuisti, & instar turris munitissimæ contra hosteis meos acerrimos: Ecce dile- cte mi, inter cælestes orbis nullum est diffidium, elementa quæq; suis funguntur muneribus: Et sponsam tuam in cuius gratiam con- dita

Rom. 8.

Psal. 79.

Psal. 59.

condita sunt vniuersa, fines perpetuo ire pessum? Patieris vt impij spiritus, discordiarum autores, in tua Ecclesia tyrannidem exerce- ant impune? Patieris illum fortem, quem semel expugnatum de-
Esa. 14.
turbasti, rursus occupare tuam Ecclesiam, tuaque castra: tempore tri-
bulationis meæ, te (extremam ancoram, & postremum sublidium)
inuoco Domine, nam tu exaudis me. Violenti quidem insurrexerūt
Psal. 86.
in me, & cætus audacium quærunt animas filiorum meorum, neque
habēt te præ oculis suis: Sed quemadmodum in aduersa tempesta-
te, summaque rerum desperatione, nauatæ solent sacram iacere an-
coram, à clauo nunquam discedentes. Ita ego dispectus omnibus, ad
te sponsum amabilem, confugio. Respice misericorditer me, quia
mandata tua amaui: Domine pro tua benignitate misereat te mei.
Multi sunt qui persequuntur me, & hostes mei numero sunt pluri-
mi. Peruenit precatio mea vsque in conspectum tuum, & quemad-
modum promittunt verba tua, è malis eripe me. Sint quæso aures
tuæ attentæ ad lamentabiles preces meas. Eripe me priusquam
penitus demergar. Nisi tu Deus, velut ἐπομνησθῆναι, huc te ad me con-
tuleris, funditus interij. Tu Domine Deus clemens & misericors
(qui tardus es ad irascendum, sed propensus ad ignoscendum) con-
uertere ad me & miserere mei: da robur ac salutem misero tuo popel-
lo: Ecce charissimi mei sunt, quos (filiolos) mihi tradidisti: à te expe-
cto τρεῖς αἰῶνες ἐπακαλῶ. Fac mecum signum in bonum, vt eo viso pus-
defiant osores mei, quod tu Domine auxilium & consolationem tu-
leris mihi. Defatigatus sum fletu lamentabili, lectum meum laui sin-
gulis noctibus, & lachrymis meis cubile meum humectauit: Sed tu
quod promisisti sponse prestabis. Cognosce & vide, quod nihil mali
molior, nihil præuaricationis, nihil in te peccaui ego, semper in corde
meo abscondi eloquia tua: Ipsi vero aduersarij mei, venantur ani-
mam, vt tollant eam, claudicauerunt à semitis tuis: Venerunt in hæ-
reditatem tuam, polluerunt sanctum templum tuum, posuerūt mor-
Psal. 137.
Psal. 138.
ticina seruorum tuorum, escas volatilibus cæli, carnes sanctorum
tuorum bestijs terræ: Sed tu iudica inter me & illos. Et quare, dile-
cte mi, sic me persequeris? Lamahazautani? Deus Deus meus cur
deseruisti me? Vsquequo Domine Deus ira tua desiquiet in oues pas-
cui tui? Hoc cene premij pro meo officio & sedulitate reporto? Itane
nihil (apostatici) meministis? Appello eum, qui summa sceptrā con-
cutit, à quo potestas iudicandi, etiā malis conceditur potentibus: is
corda nouit, & scrutatur viscera, erroribusque nullis est obnoxius:
is vindicans iustam feret sententiā. Quid ego designaui pie IESV?
Quid vero mali est in manu mea? Num perpetuo nobis irasceris?

ἔγερθητι, ἵνα τὴν ἁπλοῦς κούρε, ἀνάσθῃς ἐπὶ τὴν γῆν. Id est, exurge quare
 obdormis Domine, & ne repellas in finem, Psal. 43. Fremuerunt gē-
 tes, & populi meditati sunt inania: Concurserunt reges terræ, & prin-
 cipes in vnum sturnatim glomerantur, aduersus sponsam & popu-
 lum eius. Quamuis nulla re læsi sint à me spurij, tamen currunt vt
 noceant mihi, & summo studio conātur perdere me, Psal. 59, vt me
 indemnatam ac inauditam interficiant. Diuiserunt sibi mea vestimē-
 ta, & super vestem meam miserunt sortem, Matth. 27. Acuerunt lin-
 guas suas sicut serpentes, venenum aspidum sub labijs eorum. Los-
 cuti sunt aduersum me lingua dolosa, & sermonibus odij circunde-
 derunt me. Et posuerunt aduersum me mala pro bonis, & odiū pro
 dilectione mea. Rete expanderunt pedibus meis, tantum non fui ir-
 retitus: foderunt foueam in via per quam iturus eram, sed ipsi cor-
 ruerunt in eandem illam, quam foderant in perniciem meam: Sed
 rupie IESV, λυχνίον τοῖς ποσὶ μου, & lux ad iter meum, iurauī, idq; cons-
 tantly p̄stabo, vt custodiā iudicia iustitiæ tuæ. Adieci animum meū
 decretis tuis, & exequar illa in finē vsq; & adeo æternū. Fuisti enim
 semp spes mea domine Deus, & fiducia mea ab ipsa infantia vsq; in e-
 tatē hāc, ideoq; à iudicijs tuis non recessi, qui semp docueras me. Ag-
 grediuntur nos inimici nostri copia iniuriarum & iniustitia, vt me
 funditus deleant, conculcare inquam, me hostes mei conantur omnis
 tempore, qui & plurimi sunt, & animo hostili persequuntur me, ὁ Αἰ-
 τίσσιμος. Sed tu Archidoctor dilecte, illos in conspectu meo conficies.
 Fac illis sicut Madian & Syfare, sicut Iabin in torrente Cyson. Pone
 principes eorū, sicut Oreb Zeb & Zebee & Salmana: Fiat sicut fœ-
 num tectorū, quod priusquā euellatur exaruit, Similes fiant lima-
 ci, quæ inter rependum colliquefcit, & abortiuo, vel talpæ, quæ non
 videt solē. Diffuant sicut aque natura labiles, sagittę quas iaculant
 inter volandū confringantur. Palatia eorū fiant deserta, & in taber-
 naculis eorū, nō sit quilibet qui inhabitet. Effūde in eos indignationē
 tuā, & vehemēti cū ira apprehēde illos. Et sicut sine negocio dispergi-
 tur à vento fumus. Ita disperges illos tu, & sicut liquefcit cęra igni ad-
 hibita, sic impij pereant. Præcipita illos in puteū interitus, vt imple-
 atur id quod scriptū est. Viri sanguinarij & fraudulentij nō perueniēt
 ad dimidiū vitæ. Cōrudisti olim lumme Deus (cuius ppriū est misere-
 rescere semp) Amalechitas, cōtriuisti Moabitas, cōfregisti Ammoni-
 tas, delesti Edomitas forti manu, atq; brachio extēto tuo: Ah contūde-
 nūc eadē ira & cōtere, & cōfringe, & dele inimicos Christicydas: Per-
 de illos Deus, irrita sint cōsilia eorū, ppter multitudinē scelerū, sub-
 uerte illos, comminuc dentes eorum intra os eorum, dentes molas-
 res eorum quibus leonum catulis similes sunt, confringe Domine,

Psal. 119.
 Psal. 11.
 Psal. 108.

Psal. 56.

Psal. 58.

Psal. 69.

Psal. 55.

Euij

Vigila quousque stertere videberis: Expergiscere, ne perpetuo nes-
 glecturus videaris nos. Quousque feres, o Deus, contumeliosum in
 te aduersariū & inimicū blasphemū in maiestatem nominis, perpe-
 tuone? Quare contrahis vtrāq; manū sinistram & dextrā tuā, instar
 hominis ociosi? Profer quæso tandem eam è sinu tuo, & perde hos
 impios conatus in te funditus: Eritne hæc iniquitas impunita illis,
 qui mihi ita omnes sensus expectorant? Quousq; tandem obliuisceris
 mei, perpetuone domine? Exardescet ne quemad. ignis solet furor
 tuus? quousq; auertis tanquam iratus vultum tuum à me? quousque
 sines inimicum meum erigere cristas aduersum me? Qua tandē frō-
 te me studebitis contumelia afficere Christicydæ, idq; frustra? quod
 enim tentatis nunquam succedet vobis. PERSEVERATE ergo
 charissimi, in vestigijs patrum vestrorum, nolite lectisternia propria
 defædare: Proprio enim ligone seipsum percutere, vinetaq; sua cas-
 dere, ac in factā à se foueam decidere, quā imprudēs incautūq; sit,
 vel lippis atq; tonsoribus notum est, lactent in nos aduersarij contumelias,
 nos illis meliora præcamur, diligere illos qui nos oderunt,
 virtutis opus est & diuinum: diligentes diligere, humanū & vulgare:
 Cæterum odisse etiam diligentes, ne belluis quidem conuenit. Nos,
 nos inquam, causæ confidimus, causam iustissimam tuemur, in qua
 non dubitamus quicquam subesse fraudis. Ne terreamini. Nam pro
 nostra parte scripturæ sanctæ gladios vibrant, stant in acie sacri pas-
 trum commentarij. Canones & concilia pro nobis dimicant, Apo-
 stolicæ traditiones aperte decertant, patrocinatur demum pia in S.
 R. E. & diuturna cōiuetudo. Apostatici vero cōtra, pro suo sensu aut
 scripturas inuertunt, aut inficiantur, sacros interpretes contemnunt,
 canones & cōcilia damnant, traditiones spernunt apostolicas, diutur-
 nas piorum consuetudines pro nihilo ducunt. A terrore eorum ne
 formidetis, fremant reges atq; populi quantum volent: qui celos in-
 habitat deridebit eos. Vobis interim sic viuendum est, vt si fractus
 illabatur orbis, impauidos feriant ruine: datum quidem est illis vin-
 cere, sed ad tempus: Persequutus est te (inquit Dominus) inimicus

Baruch. 46

LI

stificare,

stificare, blaterantes: Hæc enim quàm sufficient, satis comper-
tum habetis. Is ergo S. R. E. consensus communis, sit vobis (charissis-
mi) stupa & cera cõtra Seirenas (tres fuisse filias Acheoloi fingit Poe-
tæ) seu illarũ blanditias atq; scopulos: circumveniunt vos certè certe
lubrici Epicurei mille mæandris. Atq; vt tandem (hilioli) cõcludam
Estote fideles vsq; ad mortẽ, & habebitis à sponso meo coronã vitæ:
quia non est deficientia timentibus nomen eius, Psal. 34. Baiom hæc
lilii iekunenu, venihie lephanaf, hoc est, in die tertia sulcabit nos,
& viuemus in conspectu eius. Ego verò (tua ECCLESIA) cantabo
benignitatem tuã summo mane, fortitudinem tuam cum exultatio-
ne, fuisti enim protectio mihi, & refugium quo tempore periclitabar
inter hostes meos. Nunquam non pro tua benignitate memor fuisti
mei, quare & nunc facies bene, facies inquam bene populo Israeli,
facies & bene familiæ Aaron. Ego verò quid retribuam sponso
meo, cuius tam varia extãt in me redemptionis beneficia: poculum
gratiarum actionis in altum sustollam, & auxilium dilectissimi spon-
si mei implorare non desinam. Multo est melius spem suam collocas-
se in Domino, quàm fidere cuius hominũ. Etiam si varigentes cir-
cundederint me, nihil sollicitus ero, fretus enim auxilio Domini, fas-
cile perdã omnes. Cingant me & diligentissimè circudent, nihil tas-
men metuam, perdam omnes, nullo negotio illos subuertam.

Apoca. 2.
Osee 6.
Psal. 108.

Psal. 117.

Sapphicon.
B. Ex Psal.
mo 30.

*Spem tuam firmam posui paterna
In manu, mundi dominator. Hinc sit,
Quod pudoris non faciem rubore
Conscio muta.*

*Aequitas me nunc tua liberato
His malis pressam, miseraq; pronas
Præbeas aures, celera iuuamen
Eripe dextra.*

*Tuq; protector meus, atq; tutum
Sis fuga asylum trepidæ timore,
Tu seras promptam misera salutem,
Confugium tu.*

*Tu meum robur, reducem beatam
Fac tuum propter precor alme nomen
Gratia largã foveas misellam,
Rektor Olympi.*

*Libera me nunc dominator alme
Omnibus technis, laqueis dolisq;
Quos malignantes posuere mihi,
Protege dextra.*

Christe ô pastor, Deus Israelis,

Pelle

*Pelle labruscas, madefac sacro,
Et tuum regnum finito venire,
Germinare.*

*In tuas palmas animam dolore,
Territam, mando domine & redemptor,
Tu deus veri, reijcisq; longè,
Pectora vana.*

FINIS PARACLESEOS.

ORATIO PIORVM AD S. R. E.
Prodromum.

FER igitur opem Christe, qua defendamur ab improborum ma-
tridarum morsibus: habe quæso rationem calamitatis nostræ,
& exaudi nos domine Deus. Nos certe in tua benignitate posuimus
omnem spem nostram, quare nihil dubitamus, quin futurum sit, vt
gaudeat cor nostrum ob salutem nobis abs te allatam, & materiam
habaturi simus cantandi laudes sponsi, vbi vltus fueris iniuriam, qua
affecerunt nos hostes tui verbi. Te nitimur pie I E S V, & in nomi-
ne tuo, non erit nobis formidabilis ἀπολλύων & infernalis Harmage-
don. Exterminator & scismaticus: cum scriptum sit, ἡ ἀλαθία τοῦ κυρίου μέγα
ἐστὶν τὸν ἀδύνατον. Quid verò timebimus, qui propiciatorem habemus
Deum: ignominiam: at summa est gloria pro Christo & sua Ecclesia
ignominiam pati. Paupertatem: at opum sarcinam lubens abiicit,
quisquis ad Christum properat. Mortem: at ea maxime in votis est,
per quam scimus ad immortalem vitam esse transmütandos. Ergo
Domine, Excita potentiam tuam & veni, & quod Ecclesiæ tuæ pro-
misisti, vsque in finem seculi clementer operare. Da pastoribus, qui-
bus tuas vices delegare dignatus es, prophetiæ donum, vt arcanas
scripturas, ex tuo aflatu interpretentur. Da charitatẽ triplicẽ, quã à
B. Petro stipulatus es ouĩ curã illi demãdaturus: Laua quod est sor-
didũ, riga quod est aridũ, sana quod est sauciũ: Flecte quod est rigi-
dũ, foue quod est lægũ, rege quod est deuiũ. Da principibus tui ti-
morẽ, vt lic Rẽpublicã administrẽt, tanq̃ breui tibi regũ regi rationẽ
de singulis reddituri: Da throno tuo semper assistentem sapientiam,
vt quid sit optimum factu perspiciant animo, factisq; persequantur.
Da sacerdotibus tuis sobrietatis & castitatis amorem. Da misero tuo
popello bonam voluntatem obtemperandi præceptis tuis, ac prom-
ptitudinem obsequendi ijs per quos iuxta tuum animum voluisti
res administrari humanas: Da tuis fidelibus, in te confidentibus,
sacrum septenarium. Da gaudiorum premia, da gratiarum mu-
nera, dissolue litis vincula, astringe pacis fœdera. Da uirtutis meri-

Apoca. 6.
I. Cor. 10.

tum, da salutis exitum, da perenne gaudium. Hoc fac fili Dei, & ci-
 tissime, fiat, fiat: Dicat omnis Ecclesia, Δόξα πατρί και υἱῶ και ἁγίῳ πνεύματι.
 Ως ἦρ ἔρ ἀρχῆ και ὑῖρ και ἑσ και ἔσ τοὺς διῶνας τῶν διῶνον, Ieamen,

Ad zoilum.

*Liude pone suum tandem exitiale venenum,
 Non alium ledis te furor ipse necat.
 Sed quis liuidulo tentabit perdere morsu,
 Fortia quem dinae Palladis arma tegunt?*
 (99) Δεῶ δόξα.

INDEX ALPHABETICVS RERVM ET
 locorum maxime insignium.

A	Quilonaris pestis.	pag. 82.	Antifancariani.	282.
	S. Albanus.	pag. 144.	Adrianus vi.	284.
	Atras sacerdotalis.	ibid.	Annæ Quiritium reginæ encomion.	285.
	S. Augustinus.	153.	Aurifames execranda radix.	303.
	Aquæ Benedictæ, vsus.	57.	Aurum cur pallens.	304.
	S. Apollinaris.	94.	Agon apostolicus.	309.
	Anacletus.	95.	Antidici.	326.
	Alexander I.	97.	Aeriani.	ibid.
	Anicetus.	101.	Auxentiani.	327.
	S. Agatha.	125.	Albimontani.	ibidem.
	Alyium hæreticorum.	131.	Anuriani.	ibidem.
	Ancyra.	134.	Alogi.	ibidem.
	Antherus.	122.	Appellitæ.	ibidem.
	Arriana fax.	142.	Arabici.	ibidem.
	Arrianitæ recētiōres.	143.	Adamiani.	ibidem.
	Actiani iohisidienſes.	145.	Artotyritæ.	328.
	Aquila.	148.	Audæus hæreticus.	331.
	Apollinaristæ.	ibidem.	Armacan hæreticus.	332.
	S. Alexius.	150.	Albani.	ibid.
	Anastafius I.	ibidem.	Albigenses.	333.
	Acephali hæretici.	155.	Almarici hæretici.	ibid.
	Alexandria.	162.	Anchastæ.	334.
	Anastafius II.	164.	Antinomi hæretici.	335.
	Agapetus.	166.	Anabaptistæ.	340.
	Armeni conuertuntur.	170.	Aurea atas.	353.
	Anglia conuertitur.	178.		
	Arethusa.	179.	B	
	S. Amantius.	ibidem.	Bonifacius I.	154.
	Alyium.	181.	Basilidiani hæretici.	98.
	Album castrum abbatia.	182.	Bonifacius II.	165.
	Adeodatus PP.	190.	S. Benedictus.	106.
	Agatho.	192.	Benedictus I.	171.
	Agnus Dei mistæ adijcitur.	194.	Bonifacius III.	180.
	Augia diues.	196.	Bonifacius IIII.	ibidem.
	Adrianus I.	207.	Baularia conuertitur.	181.
	Adrianus II.	215.	Baularie limites.	ibid.
	Adrianus III.	216.	Bonitacius V.	ibid.
	Anastafius III.	217.	Benedictus II.	194.
	Agapetus II.	218.	S. Bonifacius.	195.
	Auhulium cænobium.	219. & 239.	Basilicus.	214.
	Antropomorphitæ hæretici.	219.	Benedictus III.	215.
	Antistes.	25.	Bonifacius VI.	216.
	Atiq; synagogis facere quid.	54.	Benedictus IIII.	217.
	Antichristum qui spirent.	67.	Bohemia conuertitur.	218.
	S. Adalbertus.	221.	Bohemiae limites.	ibid.
	Alba augia.	ibid. & 229.	Benedictus V.	219.
	Alexander II.	233.	Benedictus vi.	220.
	Anastafius IIII.	241.	Bonifacius VII.	ibidem.
	Adrianus IIII.	ibid.	Benedictus VII.	ibidem.
	Alexander III.	ibid.	Benedictus VIII.	223.
	Albertus magnus.	244.	Benedictus IX.	228.
	Anglia transit in S. R. E. ius.	245.	Benedictus X.	229.
	Alexander IIII.	251.	Berengariani hæretici.	230.
	Aurachium cænob.	253.	Biblungum.	237.
	Annatarum vsus.	263.	S. Bernardus.	238.
	Albatorum secta.	ibid.	S. Bonauentura.	254.
	Alexander V.	264.	Buccingeri patria.	255.
	Armeni ad S. R. E. redeunt.	265.	Bonifacius VIII.	ibidem.
	Amedei memorabile.	266.	Benedictus xi.	ibidem.
	Ars impressoria.	268.	Begardi & Beguina hæretici.	256.
	Auaritia reprehenditur.	271.	Benedictus xii.	258.
	Alexander vi.	277.	Bombardæ vsus.	260.
	Anridiaforitæ.	281.	Bonifacius IX.	263.
	Antichvenceldiani.	ibid.	Basilienſe concilium.	265.
	Antouandrim.	ibidem.	S. Bernardinus.	265.
	Anicaluniani.	ibidem.	B. Khenani Encomion.	276.
	Adiaphoristæ.	ibidem.	Beatissimus PP. non abs re.	279.
	Annetitæ.	ibidem.	Bisacramentales.	281.
			Bustirapæ.	327.
			Bardefanistæ.	328.

Ioannes XI.
 Ioannes XII.
 Ioannes XIII.
 Iustitia & opere bono æstimatur.
 Ioannes XIII.
 Ioannes XV.
 Ioannes XVI.
 Ioannes XVII.
 Ioannes XVIII.
 Ioannes XIX.
 Ioannes XX.
 Irenvuler.
 Irisingum cœnobium.
 Innocentius III.
 Innocentius II.
 Innocentius III.
 Indulgentiæ.
 Innocentius V.
 Ioannes XXI.
 Ioannes XXII.
 Innocentius VI.
 Innocentius VII.
 Iesuatorum ordo.
 Ioannes XXIII.
 Innocentius VIII.
 D. Jacobi Vvimpelingi vita.
 Iulius I.
 Inferiani.
 Iulius III.
 Iubileus annus.
 Iacobite.
 D. Io. Keyferspergh vita.
 Ioannes PP.
 K.
 Kyrie Eleyson.
 S. Kilianus.
 Kicingense cœnobium.
 S. Katarina Scenensis.
 L.
 Lutherus anguilla lubrica.
 Ligatio triplex.
 Linus.
 S. Lucas.
 Lucius.
 S. Laurentius.
 S. Lucia.
 Libido destruit.
 Liber babilonica captiuitatis qualis.
 Litanie qui seruanda.
 S. Leonardus.
 Liberius.
 S. Leodigarius.
 Letania maior.
 Letania septiformis.
 Leo II.
 Leo III.
 Leboracum.
 Liberi serui Christi.
 Leo II II.
 Leo V.
 Lando PP.
 Leo VI.
 Leo VII.
 Lapis mira magnitudinis.
 Leo VIII.
 Leo IX.
 Lucius II.
 Lucius III.
 Livuonia conuertitur.
 Lufitania.
 Lithuania.
 Leo X.

I N D E X.

218 Lutheri apostasia.
 219 Luthero Caluiniani.
 ibidem Liga Smalcaldica.
 48 Lamperiani hæretici.
 220 Luciferiani.
 ibidem Lutheri monstra.
 221 Leo I.
 222 Labarum quid.
 M.
 ibidem S. Maternus.
 ibidem Mileuitanum concilium.
 223 Mistæ augmentatur.
 240 S. Martialis.
 242 Mantimonia publica benedicuntur.
 244 Melchisedech PP.
 239 Mauritijs.
 250 Marcellinus PP.
 251 Manichæa labe.
 253 Marcellus I.
 ibidem Marcionista.
 257 Matrimonium sacrum.
 258 Martyrum gesta conscripta.
 263 Macedoniani.
 259 S. Maximini abbatia.
 264 Marcus PP.
 273 S. Michaelis apparitio.
 279 S. Maria maior.
 ibidem S. Martinus episcopus.
 281 Mortuorum memoria.
 294 Monothelita hæretici.
 ibidem Mahometes Arabs.
 331 Martinus I.
 274 S. Matthie cœnobium Treuericum.
 214 Murrbachium cœnobium.
 D. Martini Schimpferi encomion.
 173 Martinus II.
 193 Martinus III.
 206 Magistratus officium.
 Martyres suspecti.
 Mori pro patria pulchrum.
 82 Mons monachorum abbatia.
 36 Monachi veri.
 93 S. Marina.
 93 Michelfeldt cœnob.
 116 Mulbrunum.
 129 Monachorum origo.
 135 Montefia milites.
 118 Martinus III.
 147 Murrbachensis abbatia encomion.
 159 Montoliuetsium ordo.
 164 Martinus V.
 145 Maximilianus Imp. nascitur.
 171 Moguntia expugnata.
 173 Moguntia academia.
 174 Morbus gallicus.
 152 Maiorista.
 208 Manus impositorij.
 ibidem Mediosandrini.
 213 Macellus PP.
 214 Martionita.
 217 Marouini.
 ibidem Messalianita.
 218 Melchisedechiani.
 ibidem Mathias Flaccius.
 219 Muntzerani.
 ibidem Manifestarij.
 229 Mistæ ex quibus consist.
 N.
 242 Non sacrificandum sine arbitris.
 ibidem Nouatianista.
 253 Neocæsaria.
 262 Nicænum concilium principale.
 279 Nestoriani hæretici.
 Nesto-

ibidem 281
 288
 327
 330
 339
 358
 202
 92
 153
 155
 94
 56
 133
 134
 131
 134
 102
 109
 122
 143
 144
 ibidem
 149
 157
 168
 168
 170
 182
 183
 194
 196
 205
 215
 218
 49
 56
 59
 223
 237
 238
 239
 240
 242
 249
 254
 259
 264
 265
 269
 ibidem
 270
 273
 281
 281
 ibidem
 ibidem
 256
 330
 332
 ibidem
 333
 335
 340
 341
 344
 354
 96
 225
 237
 243
 256
 Nesto-

I N D E X.

Nestoriani recentiores.
 Nobilis quis.
 Nicolai Perenotti encomion.
 Nicolaus I.
 Nicolaus II.
 Nortvægia conuertitur.
 Natuiatis Maria festum.
 Nicolaus III.
 Nicolaus IIII.
 Nicolaus Lyra.
 Nicolaus V.
 Novuogardia.
 Nauigatio in incognita regna.
 Nicolaita.
 Nazareni.
 O.
 Ophite.
 Ossa Ecclesiæ.
 Opus Electorum.
 Oculum quid significet.
 Origenes.
 Osiandrista.
 Omnium sanctorum festum.
 S. Ottilia.
 Oratio pro Philippo Hispa. Rege.
 Osiandrinorum priuatum.
 Ortonis Truccesij encomion.
 Orbita.
 F.
 Potestas in terris.
 Petre nomen conuenit Petro.
 Petrus cur negat e permittit.
 Papa quomodo sumus.
 P E T R V S.
 S. Philippus.
 S. Pauli martyrium.
 Predestinati hæretici.
 Pelagianista recentiores.
 Pontificum ornatus.
 S. Polycarpus.
 Pius I.
 Pascha festum.
 Parochia distincta.
 Ponrianus.
 Pauper quis.
 Persecutio.
 Pelagius I.
 Petra.
 Pelagius II.
 Pantheon templum.
 Pestis vnde nascatur.
 Pallium.
 Paulus I.
 PP. alios confirmat.
 Paulus diaconus.
 Paschalis I.
 Puella ieiunium mirabile.
 PP. nomen mutat.
 Pontificalia.
 Presbyterion quid.
 Patria vnde dicta.
 Petri domus cœnobium.
 Præmonstratenses.
 Paschalis II.
 Pomerani conuertuntur.
 Petri Bailardi hæresis.
 Pulsus angelicus.
 S. Pyrgita.
 Præliandum cum Turcis.
 Pius I.

ibidem 162
 181
 181
 219
 241
 250
 254
 ibidem
 257
 266
 272
 273
 330
 333
 332
 72
 79
 153
 222
 196
 180
 205
 278
 282
 294
 322
 80
 84
 86
 90
 92
 53
 83
 152
 ibidem
 94
 100
 ibidem
 ibidem
 129
 122
 141
 163
 167
 171
 ibidem
 180
 192
 ibidem
 206
 207
 208
 211
 212
 214
 16
 29
 39
 210
 237
 238
 239
 240
 253
 260
 267
 ibidem
 Paulus II.
 Præsentationis Maria festum.
 Philippi Angliæ regis Encomion.
 Pius II.
 Paulus I II.
 Paulus III.
 Perrobrusiani.
 Pfalliani.
 Polygromus.
 Petilianista.
 Phorinus.
 Persecutionis hodiernæ imago.
 Pax post Agnus Dei.
 Priscillianista.
 Paterniani.
 Pepuziani.
 Pighardi.
 Q.
 Quare patres errare permittit.
 Quomodo non initiari liceat.
 Quando ieiunium vetitum.
 S. Quiricus.
 S. Ecclesiæ Romæ.
 S. Quintinus.
 Quibus telis hæretici confodiendi.
 Quadragesimales.
 R.
 Romana Ecclesia nunquam hæretica fuit.
 Ratio captis.
 S. Remigius.
 Romanus I. PP.
 Rom. imperij maiestas.
 Regnum Behemoth in terris vbi.
 Reddorphum cœnobium.
 S. Rochus.
 Rodolphus Agricola.
 Ratisponense colloquium.
 Rhetorij.
 Romani Cæsareatus hyperochæ.
 Rhodos expugnata.
 S.
 Sedes Romana omnium prima.
 Sedes vna Petri.
 Salutiones septem in missa.
 Sal quare prius benedicatur.
 Solemnia sacrificij Eucharistici.
 Sixtus.
 Status triplex gentium.
 Smyrna.
 Syluestriana donatio.
 Sacrilegium interdictum.
 Stephanus I.
 Sacrarum vestium usus.
 Sixtus II.
 Sabelliani.
 S. Simplicius.
 Syluester I.
 Soterus.
 Samoserana hæresis.
 Symbolum missæ insertum.
 Serueti error.
 Syricus PP.
 Sixtus III.
 Suencfeldicus error.
 Septem dormientes.
 Simplicius.
 Seccingense cœnobium.
 Symmachus.
 Sardinia.
 Samus insula.

277
 272
 277
 278
 289
 296
 326
 ibidem
 329
 320
 321
 65
 193
 332
 333
 ibidem
 335
 150
 152
 157
 122
 162
 190
 42
 281
 78
 95
 163
 216
 50
 60
 148
 255
 177
 329
 328
 382
 184
 S.
 73
 90
 98
 97
 ibidem
 ibidem
 99
 100
 138
 116
 128
 ibidem
 119
 ibidem
 133
 137
 101
 280 & 109
 144
 ibidem
 149
 156
 160 & 152
 161
 162
 163
 164
 ibidem
 165
 Syl-

I N D E X.

Sylverius PP.	167	Traditiones humanae.	174
Sacrificium exanguis.	169	Theudelinda.	179
Salutatio angelica.	249	Tridentinus puer.	271
Sixtus III.	272	Temporis iactura perniciofa.	308
Scanderbegus Epirota.	272	Turcarum feclæ 2.	183
Seruus feruorum PP.	272	Theodorus I.	ibidem
Stationes inflitutæ.	178	Theodorus II.	216
Syracufa.	179	Triplex teftificatio martyrum.	66
Sabinianus PP.	ibid.	Templarij.	238
Seuerinus PP.	183	Thomas Cantuarienfis.	241
Sergius hæreticus.	190	Thomas Aquinas.	244
Sergius I. P.	194	Tartari	250
Sofimus PP.	195	Tartariæ fitus.	ibidem
Schvuartzaha.	205	Teutonicorum ordo.	257
Stephanus II.	206	Tinefmus.	269
Senatus Parifienfis.	ibidem	Tyrannorum plerunq; cruentus exitus.	319
Stephanus III.	207	Tyrannus quis.	322
Sigillum plumbeum.	ibidem	Tatiani.	322
Saxones conuerfi.	ibidem	Toferefcæ decatitzæ	333
Stephanus IIII.	211	Turrelupini.	ibidem
Svuetia.	ibidem	D. Thameri encomion.	356
Svuartzaha remuneratus.	214	Templorum excidia.	362
Sergius II.	214		
Stephanus V.	216	Viennense ftudium.	351
Stephanus VI.	216	Vafa aurea.	72
Sergius III.	217	Vnius imperium optimum.	89
Stephanus VII.	218	Vius facri chrifmatis.	94
Saran rex magnus.	43	Valentiniani.	98
Syrtes.	45	Valentiniani recentiores.	ibid.
Sydus terrificum.	220	Victor.	102
Septem viri inflituti.	221	Virginitas quid.	112
Syluefter II.	222	Vrbanus I.	112
Sergius IIII.	223	Vincula Petri.	243
Sanctimonialium velatio.	226	Vigilantifæ.	149
Stephanus IX.	229	Venetizæ defcriptio.	257
Salomonis villa.	240	Virgines 11000.	161
Soréthum carnobium.		Viennenfis Epifcopatus.	162
Scifma ingens.	262	Vigilius PP.	167
Samarcanda.	263	S. Vedafius.	180
Seditionis ftipendium.	284	Vitalianus PP.	189
D. Sebaftianus Buccingerus.	285	Veneficæ V. comburendæ.	190
Sabellius.	329	Valentinus PP.	222
Sirenus hæreticus.	332	Votum quid.	223
Seueriani.	ibidem	Votum paupertatis.	228
Seleuciani.	333	Votum obedientizæ.	ibid.
Seruetus hæreticus.	335	Votum continentizæ.	226
Simoniani hæretici.	336	Vrbanus V.	259
Sabbatarij.	341	Victor II.	219
Stebleri hæretici.	342	Victor III.	233
Sacramenta imminuta.	356	Vrbanus II.	237
Soluendi officium non cuiuflibet.	357	Vrbanus III.	243
Solis proprietates.	382	Vrbanus IIII.	251
Scifmaticus quis.	385	Vrbanus VI.	252
Schaplerus hæreticus.	335	Vvilna oppidum.	ibid.
		Valefi.	333
		Vadiani.	ibid.
		Vvilhelmitarâ ordo.	248
		Vvicclefus hæreticus.	336
		Vvaldenfes.	338
		Zofimus PP.	148
		Zepherinus.	103
		Zizania vtrum extirpanda.	68
		Zuinglianitarum ordo feclæ.	252
		Zvvilalaha carnobium.	237
		Zacharias.	205

F I N I S.

